

Morning Prayers

with

Arsa Sarasin

•
Foreign Affairs in Practice

ทำวัตรเช้า
กับ
อาสา สารสิน

•
การต่างประเทศภาคปฏิบัติ

ทำวัตรเข้ากับอาสา สารสิน : การต่างประเทศภาคปฏิบัติ

ISBN 978-616-341-154-9

พิมพ์ครั้งที่ 1-2 พ.ศ. 2567

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ทำวัตรเข้ากับอาสา สารสิน : การต่างประเทศภาคปฏิบัติ. -- พิมพ์ครั้งที่ 2. --
กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ (ISC) กระทรวงการต่างประเทศ, 2567.
752 หน้า.

1. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. 2. ไทย -- ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ.
3. นโยบายต่างประเทศ. 4. การทูต 5. กระทรวงการต่างประเทศ. I. ชื่อเรื่อง.

327

ISBN 978-616-341-154-9

จัดพิมพ์โดย

ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ

isc@mfa.go.th

ออกแบบปก

กรมัยพล สิริมงคลรุจิกุล

จัดรูปเล่ม

นริศรา สายสงวนสัตย์

ตรวจทาน

กษิติศ อนันทนาธร, สรวิชญ์ ภัคดีอาษา

พิมพ์ที่

บริษัทภาพพิมพ์ จำกัด

ทำวัตรเช้า
กับ
อาษา สารสิน

•
การต่างประเทศภาคปฏิบัติ

คำนำ

**หลักการดำเนินงานของอาสา คือ การวางเป้าหมาย ให้ความสำคัญ
กับ “คน” การประสานงาน การทำงานเป็นทีม การมอบหมายงาน
และให้อิสระในการทำงาน รวมทั้งการติดตามงาน**

จาก หนังสือ **ชีวิต-งาน อาสา สารสิน** (2565)

ในแวดวงนักวิชาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มักกล่าวขย่งว่า การต่างประเทศและการทูตของไทยในช่วงรัฐบาลของนายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน (2534-2535) ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับในเวทีโลก และมีผลสัมฤทธิ์ที่เห็นได้ชัด ถึงแม้ว่าจะเป็นรัฐบาลที่มาจากสถานการณ์พิเศษ คือ การรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 และอยู่ในตำแหน่งเพียงปีเศษก็ตาม อาจกล่าวได้ว่า การที่ในรัฐบาลชุดนั้นมี “ลูกหม้อ” จากกระทรวงการต่างประเทศถึง 4 คน คือ นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ม.ร.ว.เกษมสไมศร เกษมศรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ อาสา สารสิน และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ วิเชียร วัฒนคุณ เป็นปัจจัย สำคัญต่อความสำเร็จดังกล่าว

หนังสือ **ชีวิต-งาน อาสา สารสิน** ที่ได้อ้างอิงข้างต้น กล่าวไว้ว่า หลักการทำงานที่ท่านอาสา สารสิน ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก คือ การประสานงาน และการทำงานเป็นทีม เพราะจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีเอกภาพ มีพลัง และมีประสิทธิภาพ สำหรับกลไกของการทำงานเป็นทีม คือ การพบปะหารือกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นเวทีรับฟังซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และหาข้อสรุปที่สามารถนำไปดำเนินการต่อได้ ซึ่งกลไกหนึ่ง คือ การประชุมที่ท่านอาสาฯ เรียกว่า “Morning Prayers” และรองศาสตราจารย์ ดร. ศุภมิตร ปิติพัฒน์ แปลว่า “ทำวัตรเช้า” กลไกนี้ท่านอาสาฯ ได้นำมาใช้ตั้งแต่ครั้งที่ท่านเป็นปลัดกระทรวงฯ แล้ว เมื่อกลับมาเป็นรัฐมนตรี ท่านก็ได้นำมาใช้อีก โดยเป็นการหารือแบบไม่เป็นทางการทุกเช้า ใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง เพื่อรับทราบรายงานเรื่องด่วน ความคืบหน้าล่าสุด แลกเปลี่ยนความเห็น และรับคำสั่ง/แนวทางจากรัฐมนตรีไปปฏิบัติ โดยมีการจดบันทึกไว้ด้วย

สำหรับการนำบันทึกดังกล่าวมาจัดพิมพ์เป็นหนังสือเล่มนี้ สืบเนื่องจากในระหว่างการสัมมนาเปิดตัวหนังสือ **Thai Diplomacy: in conversation with Tej Bunnag** ที่ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศได้จัดพิมพ์ขึ้น เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2565 ท่านเดช บุญนาค ได้กล่าวถึงการต่างประเทศในช่วงรัฐบาลของนายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน และการทำงานของท่านอาสาฯ และได้เสนอแนะให้นำบันทึกดังกล่าวมาจัดพิมพ์เพื่อเป็นประโยชน์ต่ออนุชนรุ่นหลังได้ใช้ศึกษา ท่านทูตพิศาล มาถนอมพัฒน์ ในฐานะที่เป็นผู้จุด เรียบเรียง และเก็บรักษาต้นฉบับเอกสารชุดนี้ไว้เป็นอย่างดี จึงได้หารือกับศูนย์ฯ เกี่ยวกับการจัดพิมพ์ และดำเนินการมาจนสำเร็จเป็นรูปเล่มดังที่ปรากฏอยู่

หนังสือ **ทำวัตรเช้ากับอาสา สารสิน : การต่างประเทศในภาคปฏิบัติ** นี้ ประกอบด้วย 4 ภาคด้วยกัน คือ **ภาคแรก** เป็นบทความเรื่อง “การต่างประเทศของรัฐมนตรีต่างประเทศ อาสา สารสิน : สร้างระเบียบใหม่ในภูมิภาค” โดยศาสตราจารย์ ดร. จุลชีพ ชินวรโรจน์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ซึ่งได้เขียนไว้หลายปีก่อนที่อาจารย์จะถึงแก่กรรม แต่ยังไม่มีการตีพิมพ์ จึงได้นำมาพิมพ์ร่วมกับภาคอื่น ๆ ในโอกาสนี้ เพราะบทความนี้ได้วิเคราะห์บริบทต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ที่นำไปสู่การกำหนดนโยบายต่างประเทศ ในสมัยรัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน ซึ่งมีท่านอาสาฯ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม บทความนี้จึงเป็นเสมือนการ “ฉายภาพ” ให้เห็นบริบทและสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเสียก่อน

ภาคที่สอง เป็นบทความเรื่อง “นักบริหารการทูต” โดยท่านอาสาฯ สารสิน ซึ่งได้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมจากบทความชื่อเดียวกันที่ได้ลงพิมพ์ใน **เทววงศ์ สาร** จัดพิมพ์โดยสถาบันการต่างประเทศเทววงศ์วิโรปการ เมื่อ พ.ศ. 2553 บทความนี้ชี้ให้เห็นถึงปรัชญาแนวคิด แนวปฏิบัติ และวิธีการบริหารงานของท่าน เพื่อให้นโยบายต่างประเทศสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ เป็นการปูพื้นไปสู่ภาคที่สามซึ่งเป็นรายละเอียดของการปฏิบัติจริง “ในภาคสนาม” รายวัน **ภาคที่สาม** เป็นเอกสาร “Morning Prayers” ซึ่งเป็นบันทึกการต่างประเทศภาคปฏิบัติ เป็นเอกสารบันทึกเหตุการณ์การประชุมผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงการประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปรัชญาการบริหารงานและศิลปะการประสานงานและการทำงานเป็นทีม ความสำคัญของการมีนโยบายและเป้าหมายที่ชัดเจน การจัดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนของนโยบาย การตัดสินใจและการสั่งการที่ฉับไว การติดตามและประเมินผล รวมทั้งความสำคัญในการสร้างเครือข่ายและสร้างความเข้าใจกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ สื่อมวลชน และสาธารณชนทั่วไป

ภาคที่สี่ เป็นบทวิเคราะห์เรื่อง “‘ทำวัตรเช้า’ กับอาสาฯ สารสิน : แนวทางศึกษาการบริหารนโยบายการต่างประเทศและการทูตจากเอกสาร Morning Prayers” โดย รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภมิตร ปิติพัฒน์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้วิเคราะห์ “กลไก” นี้ว่าสะท้อนวิถีคิด การทำงานขับเคลื่อนการต่างประเทศของท่านอาสาฯ อย่างไร สามารถใช้เป็นกรอบอ้างอิงแนวทางการบริหารจัดการไปสู่สัมฤทธิ์ผลได้อย่างไร รวมทั้งให้แนวทาง “การอ่านเชิง

ปฏิบัติการ” จำแนกตามความสนใจไว้ด้วย ดังนั้น เมื่อได้อ่านทั้ง 4 ภาคดังกล่าวแล้ว ก็ จะเห็น “ภาพรวม” ของการต่างประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2534-2535 ทั้งการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ และบทเรียนที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ด้านการต่างประเทศในปัจจุบันได้ นอกจากนี้ เอกสาร “Morning Prayers” ในภาคที่ 3 ยังเป็นเอกสารปฐมภูมิ (primary source) ที่สำคัญ ซึ่งนักวิชาการและผู้สนใจสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลประกอบการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการต่างประเทศและการทูตของไทยได้ต่อไป

ในโอกาสนี้ ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศขอขอบคุณท่านอาสา สารสิน ท่านวิทยา เวชชาชีวะ และท่านทูตสุวิทย์ สิมะสกุล ที่ได้กรุณาติดตามการจัดทำต้นฉบับหนังสืออย่างใกล้ชิด และได้ให้คำแนะนำที่มีประโยชน์มาโดยตลอด ท่านทูตพิศาล มาถนอมวัฒน์ ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขต้นฉบับเอกสารด้วยตนเอง ท่านทูตปัญญารักษ์ พูลทรัพย์ ที่ช่วยตรวจแก้ต้นฉบับ และค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม และทีมงานของศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ โดยเฉพาะคุณเสกสรร อานันทศิริเกียรติ นักวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ ที่ได้ร่วมกับท่านทูตพิศาลฯ และท่านทูตปัญญารักษ์ฯ ในการค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม จัดทำ และปรับปรุงแก้ไขต้นฉบับหนังสือเล่มนี้ตั้งแต่ต้นจนจบ และเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมในการประสานงานจัดพิมพ์ เพื่อให้หนังสือเล่มนี้ผลิตออกมาด้วยความเรียบร้อย

สุดท้ายนี้ ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่าน ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ คณาจารย์และนักวิชาการ และบุคคลทั่วไปไม่มากก็น้อยสมดังเจตนารมณ์ของคณะผู้จัดทำต่อไป

ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ

มิถุนายน 2567

สารบัญ

ภาค 1	การต่างประเทศของรัฐมนตรีต่างประเทศ อาสา สารสิน : สร้างระเบียบใหม่ในภูมิภาค <i>จุลชีพ ชินวรรณ</i>	11
ภาค 2	นักบริหารการทูต <i>อาสา สารสิน</i>	79
ภาค 3	Morning Prayers : บันทึกการต่างประเทศภาคปฏิบัติ	113
	คำนำของผู้จัดบันทึก Morning Prayers	114
	บันทึกการต่างประเทศภาคปฏิบัติ <i>พิศาล มานวพัฒน์</i>	
	รายการอักษรย่อ	123
	รัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน 1	127
	รัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน 2	500

ภาค 3 (ต่อ) ภาคผนวก

1. Thai Concept Paper for a Breakthrough in ASEAN Economic Cooperation	587
2. พระบรมราชโองการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรี อานันท์ 1 และ 2	596
3. สรุปผลงานกระทรวงการต่างประเทศ มีนาคม-กันยายน 2534	604
4. ประวัตินายอานันท์ ปันยารชุน ม.ร.ว.เกษมสโมสร์ เกษมศรี นายอาสา สารสิน นายวิเชียร วัฒนคุณ และนายวิทยา เวชชาชีวะ	613
5. นามานุกรม	624

ภาค 4 “ทำวัตรเช้า” กับอาสา สารสิน : 639
แนวทางศึกษาการบริหาร
นโยบายการต่างประเทศและการทูต
จากเอกสาร Morning Prayers
ศุภมิตร ปิติพัฒน์

ภาค 1

การต่างประเทศของ รัฐมนตรีต่างประเทศ อาสา สารสิน : สร้างระเบียบใหม่ในภูมิภาค

จุลชีพ ชินวรรณโณ

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 เป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองที่ไม่มีใครปรารถนาจะเกิดขึ้น เพราะไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการประชาธิปไตยที่ได้ก้าวหน้ามาตลอด 10 กว่าปีที่ผ่านมา แต่ยังส่งผลกระทบต่อภาพพจน์ของประเทศไทยในสายตาชาวโลกอีกด้วย

คณะทหารภายใต้ชื่อ “สภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ” (สภ. รสช.) ได้ยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งของนายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และคงตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น อีกทั้งวิตกว่าอาจถูกประชาชนภายในประเทศต่อต้าน และอาจไม่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ จึงพยายามบรรเทาแก้ไขสถานการณ์โดยสนับสนุนพลเรือนที่มีความสามารถ มีประสบการณ์ มีความซื่อสัตย์ และมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในวงการการต่างประเทศ ให้ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีคนใหม่ในสถานการณ์ “หัวเลี้ยวหัวต่อ” นี้

นายอานันท์ ปันยารชุน ประธานกรรมการบริหารบริษัทสหยูเนี่ยน จำกัด ซึ่งเคยเป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ได้รับการทาบทาม และได้รับการสนับสนุน

ให้ขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 18 ของประเทศไทย ในวันที่ 2 มีนาคม 2534 ต่อมาได้จัดตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นบริหารประเทศ โดยมีสภา รสช. ฝ้ามองอยู่

รัฐบาลชุดใหม่ภายใต้นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ประกอบด้วยข้าราชการพลเรือนและทหารบางคน (ที่ส่งมาโดยสภา รสช.) อีกทั้งมีอดีตข้าราชการพลเรือน และนักธุรกิจภาคเอกชนร่วมด้วย รวมทั้งสิ้น 36 คน โดยมีลักษณะของการเป็น “รัฐบาลเทคโนโลยี” แตกต่างจากรัฐบาลชุดก่อนที่ถูกทหารยึดอำนาจ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักการเมือง หรือนายทุนนักธุรกิจที่เข้ามา “เล่นการเมือง” แม้ว่ารัฐมนตรีในรัฐบาลชุดใหม่นี้จะมีได้มาจากการเลือกตั้ง แต่รัฐมนตรีที่เป็นพลเรือนส่วนใหญ่มีการศึกษาสูง เคยประสบความสำเร็จทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชน อีกทั้งมีความสามารถยิ่ง เพราะเปี่ยมด้วยความรู้และประสบการณ์ที่สำคัญที่สุดคือ มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีชื่อเสียงที่สะอาดและบริสุทธิ์ ถ้าไม่นับรัฐมนตรีที่เป็นทหารซึ่งค่อนข้างใกล้ชิดกับสภา รสช. แล้ว อาจกล่าวได้ว่า คณะรัฐมนตรีของนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นคณะรัฐมนตรี “ที่ดีเยี่ยมและปราดเปรื่องที่สุด” (The Best and the Brightest) ที่ประเทศไทยเคยมีมาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2

เมื่อพิจารณาให้ลึกซึ้งจะเห็นว่า “ลูกหม้อ” จากกระทรวงการต่างประเทศ เข้ามาอยู่ในรัฐบาลชุดนี้ถึง 4 คน ได้แก่ คนแรก นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกา คนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ม.ร.ว.เกษมสไมสร เกษมศรี ซึ่งเพิ่งลาออกจากปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และเคยเป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกา คนที่สาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศคนใหม่ อาสา สารสิน ก็เคยดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกาเช่นกัน และคนที่สี่ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ วิเชียร วัฒนคุณ ก็เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตไทยประจำญี่ปุ่น และหลายประเทศในยุโรป และทั้ง 4 คนนี้ล้วนเป็น

นักการทูต “มืออาชีพ” ที่เฉลี่ยฉลาด รอบรู้มองการณ์ไกล เปี่ยมด้วยประสบการณ์ และล้วนแต่เคยประสบความสำเร็จมาแล้ว

ลักษณะเด่นของการต่างประเทศ ของรัฐมนตรีต่างประเทศ อาสา สารสิน : การสร้างระเบียบใหม่ในภูมิภาค (New Regional Order)

รัฐบาลของนายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน มีนักการทูตมืออาชีพพร้อม รัฐบาลหลายท่าน จึงทำให้นโยบายต่างประเทศและการดำเนินนโยบายเป็นไปอย่าง ลุ่มลึก มีคุณภาพ ไม่ “ล้าหน้า” สถานการณ์ แต่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ระหว่างประเทศทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาคที่กำลังคลี่คลาย

แม้ว่าระยะเวลาของการบริหารประเทศจะไม่ยาวนานนักเพียง 13 เดือน ระหว่าง เดือนมีนาคม 2534 จนถึงเดือนมีนาคม 2535 รัฐบาลชุดนี้จึงเป็นรัฐบาลชั่วคราวที่ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาคัญอันสืบเนื่องมาจากการยึดอำนาจของคณะทหาร หรือ สภา รสช. นั่นคือ ปัญหภาพพจน์และความชอบธรรมในสายตาของต่างประเทศ แต่การบริหารประเทศด้วยความโปร่งใส และยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตยของนายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ทำให้นานาชาติยอมรับในเวลาต่อมา ยิ่งไปกว่านั้น รัฐบาลชุดนี้ยังใช้เวลาที่มีอยู่ค่อนข้างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้วางรากฐานของนโยบายต่างประเทศที่สำคัญไว้หลายประการ

ลักษณะเด่นของนโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงนี้ คือ การวางกรอบ หรือระเบียบใหม่ในภูมิภาค (New Regional Order) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรอบ ความสัมพันธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจในเอเชียอาคเนย์ในยุคหลังสงครามเย็นนี้ รวมทั้งกรอบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน และอาเซียน ทั้งการเมืองและเศรษฐกิจ บางส่วนของนโยบายนี้เป็นการสานต่อ

จากแนวคิด (concept) นโยบาย “เปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า” ของรัฐบาลชุดก่อนภายใต้การนำของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ที่ถูกยึดอำนาจแต่นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน และรัฐมนตรีต่างประเทศ อาสา สารสิน ได้ขยายแนวความคิดดังกล่าว และนำไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมโดยพยายามสร้างกลไกที่ถาวร เพื่อฟื้นฟูและกระชับความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ และอย่างต่อเนื่องกับประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีนที่เคยขัดแย้งกัน คือการจัดตั้งคณะกรรมการความร่วมมือ (Joint Committee) ในระดับรัฐมนตรี ระหว่างไทยกับเวียดนาม และระหว่างไทยกับลาว อีกทั้งยังดำเนินและมีบทบาทที่สำคัญอย่างเหมาะสม ไม่มากไม่น้อยจนเกินไปในการแก้ไขปัญหาของกัมพูชา และที่น่าประทับใจ คือ ไม่นานหรือคืบวินาทีใดจนฝ่ายต่าง ๆ ของกัมพูชาทั้ง 4 ฝ่ายซึ่งเคยรังเกียจกันและไม่ยอมพูดจากัน หันหน้ามาเจรจาตกลงสันติภาพจนสามารถประนีประนอมจัดตั้ง “สภาสูงสุดแห่งชาติกัมพูชา” (Supreme National Council of Cambodia หรือ SNC) และนำไปสู่การประชุมสันติภาพกัมพูชาที่ปารีสในเดือนตุลาคม 2534 อีกทั้งประเทศในเอเชียอาคเนย์ที่เคยเผชิญหน้ากัน ได้หันมาเจรจาและร่วมมือกันมากขึ้น

ส่วนการวางระเบียบใหม่ทางเศรษฐกิจในภูมิภาคก็คือ ข้อเสนอของนายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ต่อที่ประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนระหว่าง 27-28 มกราคม 2535 ในการขยายขอบเขตความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกองค์การอาเซียนทั้ง 6 ประเทศ ซึ่งประกอบด้วย ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย บรูไน และฟิลิปปินส์ ไปสู่การจัดตั้ง “เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area หรือ AFTA)” เพื่อสร้างตลาดเสรีอาเซียนที่มีขนาดใหญ่ซึ่งมีประชากรรวมกันกว่า 320 ล้านคน (ในเวลานั้น) และจะส่งผลให้เกิดการขยายการลงทุนและการลงทุนจากนักธุรกิจต่างชาติ ตลอดจนการขยายการค้าภายในระหว่างสมาชิกอาเซียนด้วยกัน อันจะช่วยให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยและของอาเซียนขยายตัวต่อไปอย่างต่อเนื่อง

รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน 6 ประเทศ ร่วมแสดงความยินดีกับเจ้านโรดม สีหนุ
 ภายหลังการประชุมสันติภาพกัมพูชา ที่กรุงปารีส เมื่อตุลาคม 2534
 (จากซ้ายไปขวา) หว่อง กัน เส็ง (สิงคโปร์) รัฐมนตรี อาสา (ไทย)
 อับดุลลาห์ บิน อาหมัด บาดาวี (มาเลเซีย) เจ้านโรดม สีหนุ เจ้าชายโมฮาเหม็ด โบลเกียห์ (บรูไน)
 ราอูล มังกลาปุลส (ฟิลิปปินส์) อาลี อาลาตาส (อินโดนีเซีย)

การประชุมสันติภาพกัมพูชา ณ กรุงปารีส เมื่อตุลาคม 2534
 โดยมี รองนายกฯ ม.ร.ว.เกษมสโมสร เกษมศรี ปลัดกระทรวงฯ วิทยา เวชชาชีวะ ร่วมในแถวหน้า
 และสาโรจน์ ชวนะวิรัช อธิบดีกรมการเมือง ในแถวที่ 2

ระเบียบใหม่ในภูมิภาคหรือกรอบความสัมพันธ์ใหม่ไม่เป็นแต่เพียงลักษณะเด่นหรือมิติใหม่ของการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยในสมัยในสมัยรัฐบาลนายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน แต่ยังเป็นรากฐานที่สำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบในอนาคต อาจกล่าวได้ว่า รัฐบาลชุดนี้แม้จะเป็นรัฐบาลชั่วคราว แต่ก็ได้กำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศที่จะมีผลอันยาวนานถาวร

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนโยบายต่างประเทศของไทย : สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน

ในการทำความเข้าใจนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลนายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน จำเป็นต้องศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมปฏิบัติการ (operating environment) ทั้งภายนอกและภายในประเทศ และปัจจัยทางด้านจิตวิทยา (psychological environment) คือ ทศนคติ มโนทัศน์ ของผู้กำหนดนโยบาย¹ ซึ่งในที่นี้จะศึกษาเพียง 2 ท่าน คือ นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน และรัฐมนตรีต่างประเทศ อาสา สารสิน

สภาพแวดล้อมปฏิบัติการอาจแยกเป็นสภาพแวดล้อมภายนอกประเทศ คือ สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศทั้งในระดับโลก และระดับภูมิภาค และสภาพแวดล้อมภายใน ซึ่งหมายถึงสถานการณ์ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมภายในประเทศไทย

¹ การวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศในที่นี้จะใช้กรอบการวิเคราะห์ของ Michael Brecher, "Input and Decision for War and Peace : The Israel Experience, *International Studies Quarterly* (June 1974), 131-177; and Michael Brecher, "A Framework for Research on Foreign Policy Behavior," *Journal of Conflict Resolution* (13 March 1969), 75-101.

— สภาพแวดล้อมภายนอก

สภาพแวดล้อมภายนอกหรือปัจจัยภายนอกที่สำคัญ ซึ่งมีอิทธิพลต่อนโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงนี้มีหลายประการ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ระหว่างมหาอำนาจ จากความขัดแย้งมาเป็นความร่วมมือ การพบปะสนทนาระหว่างประธานาธิบดี จอร์จ บุช แห่งสหรัฐอเมริกา และประธานาธิบดี กอร์บาเชฟ แห่งสหภาพโซเวียต ในการประชุมสุดยอดหลายครั้ง เช่นที่มอลต้าในเดือนธันวาคม 2532 และต่อมาในเดือนธันวาคม 2533 ตลอดจนความคืบหน้าในการเจรจาลดอาวุธยุทธศาสตร์ประเภทจรวดร่อน (cruise missiles) อาวุธเคมี (chemical weapons) และขีปนาวุธข้ามทวีป (ICBM) ทำให้ผู้นำทั้งสองไว้วางใจและเชื่อถือซึ่งกันและกันยิ่งขึ้น² สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตลดการเผชิญหน้าต่อกัน และหันมาปรึกษาหารือในการแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศร่วมกันมากขึ้น

เมื่ออิรักถูกรานและยึดครองคูเวตในวันที่ 2 สิงหาคม 2533 สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตได้ร่วมมือกับสมาชิกอื่น ๆ ในคณะมนตรีความมั่นคงสหประชาชาติ และพันธมิตรตะวันตกในการกดดันอิรักให้ถอนทหาร แต่เมื่อการกดดันทางการเมืองและเศรษฐกิจไม่เป็นผล สหรัฐอเมริกาและพันธมิตรด้วยความยินยอมของสหภาพโซเวียต จึงใช้กำลังทหารเข้าขับไล่อิรักออกจากคูเวตตั้งแต่มกราคม 2534 สงครามอ่าวเปอร์เซียดำเนินไป 42 วัน และสิ้นสุดด้วยชัยชนะของสหรัฐอเมริกาและฝ่ายพันธมิตร³ ในการขับไล่ทหารอิรักให้ถอยจากการยึดครองคูเวต

² Lawrence T. Caldwell, "Soviet - American Relations: The Cold War Ends," *Current History* (October 1990), 305-308.

³ สำหรับบทบาทของสหรัฐอเมริกาและสหประชาชาติในกรณีสงครามอ่าวเปอร์เซีย อ่าน Martin Indyk, "Watershed in the Middle East," *Foreign Affairs* 71(1), 70-93.

การร่วมมือระหว่างสหรัฐอเมริกากับสหภาพโซเวียตภายในกรอบขององค์การสหประชาชาติในกรณีอ่าวเปอร์เซีย นับเป็นมิติใหม่ในการเมืองระหว่างประเทศ ส่งผลให้บรรยากาศระหว่างประเทศคลี่คลายไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติมากขึ้น ระบบสองขั้ว (bipolar) ได้สิ้นสุดลง อเมริกากำลังกลายเป็น “ขั้วเดียว (unipolar)” และสหรัฐฯ มีฐานะเป็นเอกอัครราชทูตมหาอำนาจในด้านการเมืองและการทหาร ภายใต้ระเบียบโลกใหม่ (New World Order)

2. ภัยคุกคามความมั่นคงของฝ่ายคอมมิวนิสต์ลดลงพร้อมกับการสิ้นสุดของสงครามเย็น สหภาพโซเวียตต้องเผชิญกับปัญหามากมายในการปฏิรูปทางเศรษฐกิจตามนโยบาย “เปเรสตรอยกา (Perestroika) หรือ “ปฏิรูป” ของประธานาธิบดี กอร์บาชอฟ และปัญหาในการปฏิรูปทางการเมืองให้เป็นการประชาธิปไตยตามนโยบาย “กลาสนอสต์” (Glasnost) หรือ “เปิดกว้าง” ความอ่อนแอของรัฐบาลกลางสหภาพโซเวียตที่เครมลิน และเสียงของประชาชนที่เรียกร้องเสรีภาพและการเปลี่ยนแปลง มีผลให้ความขัดแย้งทางสังคมอันสืบเนื่องมาจากความแตกต่างทางเชื้อชาติของชนส่วนน้อยในสหภาพโซเวียตที่ถูกกดทับอยู่นาน ได้ระเบิดออกมาในที่ต่าง ๆ และทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สาธารณรัฐหลายแห่งของสหภาพโซเวียตและดินแดนบางส่วนภายในสาธารณรัฐบางแห่งได้เรียกร้องที่จะแยกตัวเป็นอิสระ เช่น ลัตเวีย และเอสโตเนีย ได้ลงประชามติในเดือนมีนาคม 2534 ขอแยกตัวเป็นเอกราชจากสหภาพโซเวียต อำนาจรัฐบาลกลางของสหภาพโซเวียตนับวันยิ่งอ่อนแอลงจนทำให้สหภาพโซเวียตไม่สามารถแสดงบทบาทที่เข้มแข็งในเวทีระหว่างประเทศได้ดังเช่นแต่ก่อน⁴

นอกจากนั้น การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก ซึ่งเริ่มจากการเดินขบวนประท้วงการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ของ

⁴ Mark Kramer, “Soviet Foreign Policy after the Cold War,” *Current History* (October 1991), 317-322.

ประชาชน และการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปทางการเมืองระหว่างเดือนตุลาคม-ธันวาคม 2532 ยังแสดงการปฏิเสธการนำและอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์ ยิ่งไปกว่านั้นสหภาพโซเวียตยังปฏิเสธที่จะส่งทหารโซเวียตไปสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก เพราะกอร์บาเชฟไม่เห็นด้วยกับการแทรกแซงทางทหาร ด้วยเกรงว่าอาจถูกประณามจากประชาคมโลก ดังนั้น รัฐบาลคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออกจึงไม่สามารถต้านทานกระแสประชาชน และไม่สามารถรักษาการผูกขาดอำนาจทางการเมืองไว้ได้อีกต่อไป รัฐบาลคอมมิวนิสต์หลายประเทศถูกกดดันให้ลาออกในยุโรปตะวันออก⁵ นำไปสู่การปฏิรูปทางการเมืองที่มีการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตย และการปฏิรูปทางเศรษฐกิจที่ใช้กลไกตลาดในหลายประเทศของยุโรปตะวันออก

เยอรมนีตะวันออกก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่พรรคคอมมิวนิสต์ไม่อาจต้านทานกระแสเรียกร้องของประชาชน แม้แต่กำแพงเบอร์ลิน “สัญลักษณ์ของสงครามเย็น” ก็ถูกประชาชนพังทลาย เปิดโอกาสให้ผู้นำของเยอรมนีทั้งสองได้ลงนามในสนธิสัญญารวมชาติ และในวันที่ 3 ตุลาคมปีเดียวกัน เยอรมนีตะวันออกกับเยอรมนีตะวันตกก็ได้รวมเป็นประเทศเดียวกันอย่างเป็นทางการ⁶ และในวันที่ 20 มิถุนายน 2534 รัฐสภาเยอรมนีได้ลงมติให้ย้ายเมืองหลวงกลับไปกรุงเบอร์ลิน

การรวมเยอรมนีทั้งสองเป็นประเทศเดียวนี้นับเป็นเรื่องซีที่เด่นชัดว่า สงครามเย็นได้สิ้นสุดลงแล้วในยุโรป อีกทั้งกลุ่มกติกาสัญญาวอร์ซอ (Warsaw Pact) ซึ่งเป็นกลุ่มพันธมิตรทางทหารของค่ายคอมมิวนิสต์ก็ได้ประกาศยุบเลิกกิจกรรมทางการทหารร่วมกันตั้งแต่ 31 มีนาคม 2534 เป็นต้นไป การล่มสลายของรัฐบาล

⁵ Robin Alison Remington, “Eastern Europe after the Revolution,” *Current History* (November 1991), 379-383; and Mark Kramer, “Eastern Europe Goes to Market,” *Foreign Policy* (Spring 1992).

⁶ David B. Walker, “Germany: Confronting the Aftermath of Reunification,” *Current History* (November 1992), 359-363.

คอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก และการรวมเยอรมนีทั้งสองเป็นประเทศเดียวกัน ตลอดจนความอ่อนแอของสหภาพโซเวียต ทำให้ภัยคุกคามความมั่นคงของคอมมิวนิสต์หมดไปพร้อม ๆ กับการสิ้นสุดของสงครามเย็นระหว่างตะวันออกกับตะวันตก

3. การปรับท่าที และการเปลี่ยนแปลงผู้นำของเวียดนาม การเปลี่ยนแปลงในสหภาพโซเวียตและในประเทศคอมมิวนิสต์ยุโรปตะวันออก ทำให้ผู้นำเวียดนามเริ่มตระหนักว่า ไม่อาจพึ่งพาสหภาพโซเวียตและประเทศในยุโรปตะวันออกได้อีกต่อไป ดังนั้น ภายหลังจากที่ได้ถอนทหารออกจากกัมพูชาในเดือนกันยายน 2532 เวียดนามได้ลดความแข็งกร้าวลง และปรับท่าทีมาเน้นการอยู่ร่วมกันโดยสันติกับประเทศเพื่อนบ้าน เมื่อเหวียน วัน ลินห์ เลขาธิการใหญ่ของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ซึ่งได้ริเริ่มการปฏิรูปทางเศรษฐกิจโดยใช้กลไกตลาดตามนโยบาย “โดย เม้ย” (Doi Moi) ตัดสินใจไม่รับตำแหน่งต่อไป เนื่องจากสุขภาพไม่ดี นายกรัฐมนตรี โด่ เหมื่อย จึงได้รับแต่งตั้งให้ขึ้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคนใหม่ในการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ครั้งที่ 7 เมื่อเดือนมิถุนายน 2534 และรองนายกรัฐมนตรี หวอ หวัน เกียต ซึ่งเป็นคนภาคใต้และมีแนวความคิดในการปฏิรูปเศรษฐกิจเช่นเดียวกับเหวียน วัน ลินห์ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีแทน⁷

การขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของหวอ หวัน เกียต ชี้ให้เห็นว่าเวียดนามยังคงดำเนินนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจและเปิดประเทศเพื่อติดต่อกับประเทศต่าง ๆ ทั้งที่กำลังพัฒนาและพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมแล้ว หวอ หวัน เกียตต้องการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียอาคเนย์ จึงเดินทางไปเยือนประเทศสมาชิกอาเซียนและแสดงความสนใจที่จะเข้าเป็นสมาชิกองค์การ

⁷ Douglas Pike, "Vietnam in 1991: The Turning Point," *Asian Survey*, XXXII (1992), 74-81.

ภูมิภาคนี้ อีกทั้งยังได้เจรจากับจีนเพื่อลดความขัดแย้ง ทำให้การเผชิญหน้าระหว่างเวียดนามกับจีนลดลง มีการปรึกษาหารือและร่วมมือกันมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้เวียดนามยังเปิดประเทศให้มีการลงทุนจากต่างชาติ ทำให้มีนักธุรกิจจากกลุ่มอาเซียน ได้หวัน ฮองกง และเกาหลีใต้ไปลงทุนเป็นจำนวนมาก การปรับเปลี่ยนมาอยู่ร่วมกันโดยสันติของเวียดนามทำให้บรรยากาศการเมืองในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ปลอดโปร่งและมีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น

4. การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ในช่วงปลายทศวรรษ 1980 ทำให้มีการแข่งขันทางการค้ามากยิ่งขึ้น อีกทั้งการเจรจาด้านการค้าและภาษีศุลกากร (GATT) รอบอุรุกวัย ที่ยึดเอื้อมานานกว่า 5 ปี ก็มีได้มีที่ท่าว่าจะตกลงกันได้ หลายประเทศเริ่มไม่แน่ใจว่า จะมีศักยภาพเพียงพอที่จะแข่งขันได้ในระบบการค้าเสรี (Free Trade) บางประเทศก็เริ่มใช้มาตรการปกป้องทางการค้า (Protectionism) อีกหลายประเทศก็ขยายขอบเขตความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาคขึ้น เช่น ประชาคมตลาดร่วมยุโรปได้ยกระดับความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยจะรวมตัวเป็น "ตลาดเดียว" (Single Market) ใน พ.ศ. 2535⁸ สหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก กำลังเจรจาเพื่อจัดตั้ง "เขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ" (North American Free Trade Area หรือ NAFTA)

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ กำลังเกิดขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก แม้ว่าจะมีการประกาศว่าจะมิใช่เป็นกลุ่มการค้า (Trade Blocs) แต่การให้สิทธิพิเศษภายในระหว่างกันก็เท่ากับกีดกันประเทศอื่นที่มีใช่เป็นสมาชิก การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ นี้อาจนำไปสู่การแข่งขันทางการค้าและ

⁸ Richard P. Ahlstrom, "The European Community Faces 1992," *Current History* (November 1991), 374-378.

สงครามการค้าหรือยุทธพาณิชย์ (Trade War) ที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศต่อไป⁹

— สภาพแวดล้อมภายใน

ส่วนสภาพแวดล้อมภายในหรือปัจจัยภายในประเทศนั้น ก็มีอิทธิพลต่อนโยบายต่างประเทศของไทยเช่นกัน ปัจจัยภายในที่สำคัญนี้ คือ

1. การยึดอำนาจของคณะทหาร (สภท รสช.) รัฐบาลพลเรือนของนายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นรัฐบาลผสมที่มาจากหลายพรรคการเมือง มีพรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทย และพรรคเล็กอีก 2 พรรค แม้ว่าจะจะเป็นรัฐบาลที่มีความชอบธรรมสูง เนื่องจากผ่านการเลือกตั้งตามกระบวนการประชาธิปไตย แต่การบริหารประเทศขาดความโปร่งใส อีกทั้งการอนุมัติโครงการสาธารณูปโภคที่มีมูลค่าหลายหมื่นล้านบาทหลายโครงการเป็นไปอย่างรวบรัด ทำให้ประชาชนเริ่มขาดความไว้วางใจ และไม่มั่นใจต่อความซื่อสัตย์สุจริตของรัฐมนตรีหลายคนในรัฐบาล ข้อสงสัยเกี่ยวกับการคอร์รัปชันในรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ทำให้ศรัทธาของประชาชนลดลง อีกทั้งความขัดแย้งระหว่างผู้นำทางทหารระดับสูงกับรัฐมนตรีบางคนในรัฐบาลชุดนี้ (อาทิ กรณีรถโมบายถ่ายทอดเคลื่อนที่) ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างนายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และผู้นำทางทหารตึงเครียด และไม่ไว้วางใจต่อกัน

เมื่อพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม เสนอแต่งตั้งพลเอก อาทิตย์ กำลังเอก รองนายกรัฐมนตรี ให้ดำรงตำแหน่ง “รัฐมนตรีช่วยว่าการกลาโหม” ก็ยิ่งทำให้ผู้นำทางทหารหวาดระแวงว่าอาจมีการโยกย้ายหรือปลดพวกตนจากตำแหน่ง ความเสื่อมศรัทธา

⁹ ดู สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, *สงครามเขตการค้า* (กรุงเทพฯ : บริษัทเนชั่นพับลิชชิงกรุ๊ป, 2536).

ของประชาชนต่อรัฐบาลที่ลดลง อีกทั้งความหวาดระแวงของทหารเปิดโอกาสให้ ผู้นำทหารตัดสินใจยึดอำนาจทางการเมือง และจับกุมนายกรัฐมนตรีนพพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และคณะ ขณะขึ้นเครื่องบินไปเชียงใหม่ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 คณะนายทหารที่ยึดอำนาจได้จัดตั้ง “สภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือสภา รสช.” ประกอบด้วย พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด พลเอก สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก พลอากาศเอก เกษตร โรจนนิล ผู้บัญชาการทหารอากาศ พลเรือเอก วิเชษฐุ การุณยวนิช ผู้บัญชาการทหารเรือ และพลเอก อิศระพงศ์ หนูหนักดี รองผู้บัญชาการทหารบก

การยึดอำนาจของสภา รสช. ครั้งนี้นับเป็นครั้งแรกในรอบ 14 ปี และส่งผลให้ระบอบประชาธิปไตยของไทยที่ได้พัฒนามาต้องสะดุดหยุดลง สร้างปัญหาภาพพจน์ให้แก่ประเทศ เพราะเป็นการทวนกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่กำลังมุ่งสู่ประชาธิปไตย

2. การขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายอานันท์ ปันยารชุน

คณะนายทหาร สภา รสช. คงตระหนักถึงภาพพจน์และการยอมรับของประชาชน ตลอดจนจนแรงต่อต้านจากประชาชนถ้าหากผู้นำทหารของสภา รสช. จะขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ดังนั้น จึงมีการทาบทามให้นายอานันท์ ปันยารชุน อดีตปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และครั้งหนึ่งเคยดำรงตำแหน่งประธานบริหารบริษัทสหยูเนี่ยน จำกัด ตำแหน่งเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกาในระยะเดียวกับที่พลเอก สุจินดา คราประยูร ผบ.ทบ. ขณะนั้น และบุคคลสำคัญในสภา รสช. เคยร่วมงานด้วยเมื่อครั้งมียศพันเอกในฐานะผู้ช่วยทูตทหารบกประจำกรุงวอชิงตัน นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นพลเรือนที่มีประสบการณ์สูงทั้งในการบริหารของภาครัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชน อีกทั้งมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกว่ามีความสามารถ และมีความซื่อสัตย์สุจริต ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย

นายอานันท์ ปันยารชุน เกิดเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2475 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เกียรตินิยม จากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ เข้ารับราชการในกระทรวงการต่างประเทศเมื่ออายุ 23 ปี ใน พ.ศ. 2498 และได้เลื่อนตำแหน่งมาตลอด จนได้รับแต่งตั้งให้เป็นเอกอัครราชทูตที่อายุน้อยที่สุดของกระทรวงฯ เมื่ออายุได้ 35 ปี ใน พ.ศ. 2510 โดยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำแคนาดา และผู้แทนถาวรของไทยประจำองค์การสหประชาชาติ ต่อมาใน พ.ศ. 2515 ได้รับตำแหน่งให้เป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกา และขึ้นเป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศเมื่อ พ.ศ. 2519 ต่อมาได้ลาออกจากราชการใน พ.ศ. 2522 โดยไปทำงานบริหารให้กลุ่มบริษัทสหยูเนียน จำกัด จนขึ้นเป็นประธานบริษัทสหยูเนียน ใน พ.ศ. 2534 เมื่อมีอายุ 59 ปี

นายอานันท์ ปันยารชุน ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในวันที่ 2 มีนาคม 2534 นับเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 18 ของประเทศไทย และอีก 4 วันต่อมาในวันที่ 6 มีนาคม ได้จัดตั้งรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศชั่วคราว ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการและอดีตข้าราชการพลเรือน ทหาร และนักธุรกิจในภาคเอกชน รวม 36 คน โดยมี ดร. เสนาะ อุณาภูล นายมีชัย ฤชุพันธุ์ และพลตำรวจเอก เกา สารสิน เป็นรองนายกรัฐมนตรี รัฐบาลชุดนี้ได้รับการยอมรับจากประชาชนทั่วไปว่าเป็นรัฐบาลที่มีความสามารถ และมีความซื่อสัตย์สุจริต

3. การกลับมาของนักการทูต “มีอาชีพ” ที่กระทรวงการต่างประเทศ
หน่วยงานของรัฐบาลที่ทำหน้าที่กำหนด ดำเนิน และประสานนโยบายต่างประเทศ คือ กระทรวงการต่างประเทศ นับตั้งแต่การฟื้นตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศของพลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา ผู้ดำรงตำแหน่งนานถึงหนึ่งทศวรรษ¹⁰ จนมีการปรับคณะรัฐมนตรีใหม่ในวันที่ 23 สิงหาคม 2533 รัฐมนตรีต่างประเทศคนใหม่

¹⁰ จุลชีพ ชินวรรโณ, *นโยบายต่างประเทศของไทยในทศวรรษที่ 1980 : การย้อนทิวทัศน์* (กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ, 2533), 2-13.

คือ นายสุบิน ปิ่นขยัน และรัฐมนตรีช่วยต่างประเทศ คือ นายอำนาจ ยศสุข จากพรรคกิจสังคม อยู่ในตำแหน่งเพียง 3 เดือนเศษ ก็มีการปรับคณะรัฐมนตรีของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ อีกครั้งหนึ่งในวันที่ 14 ธันวาคม นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ และนายจรัส พั้วช่วย จากพรรคเอกภาพ ก็ขึ้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการและรัฐมนตรีช่วยว่าการต่างประเทศ ทั้งสองอยู่ในตำแหน่งเพียง 2 เดือนเศษ ก็พ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากคณะทหาร (สภท รสท.) ยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ในช่วงระยะเวลาเพียงไม่ถึงหนึ่งปี กระบวนการต่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงรัฐมนตรีถึง 3 ครั้ง อีกทั้งความขัดแย้งระหว่างคณะที่ปรึกษาพลเอกชาติชายที่บ้านพิษณุโลก กับกระทรวงการต่างประเทศเกี่ยวกับทิศทางนโยบายของไทยต่อประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขปัญหากัมพูชา ทำให้เจ้าหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศหลายคนหมดความมั่นใจ และขวัญกำลังใจลดถอยลง

ดังนั้น เมื่อนายอานันท์ ปันยารชุน ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี ได้แต่งตั้งให้นายอาสา สารสิน นักการทูตมืออาชีพรุ่นที่มีแนวคิดและประสบการณ์คล้ายคลึงกัน โดยเคยเป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศในระหว่าง พ.ศ. 2525-2529 และอดีตเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกา (พ.ศ. 2529-2531) ต่อมาได้ลาออกจากราชการไปเป็นประธานบริษัทผาแดงอินดัสทรี จำกัด ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศ นายวิเชียร วัฒนคุณ อดีตนักการทูตอาวุโส ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตไทยประจำญี่ปุ่น (พ.ศ. 2523-2531) และประจำฝรั่งเศส (พ.ศ. 2530-2533) ให้มาเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการต่างประเทศ และเนื่องจากปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ม.ร.ว.เกษมสไมสร เกษมศรี ได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี จึงได้มีการแต่งตั้งให้นายวิทยา เวชชาชีวะ เอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกา มาดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการต่างประเทศคนใหม่

การกลับมาของ “นักการทูตมืออาชีพ” ในตำแหน่งรัฐมนตรี และทีมงานของข้าราชการประจำที่เข้มแข็งภายใต้ปลัดกระทรวงคนใหม่ ทำให้ขวัญและกำลังใจของเจ้าหน้าที่กระทรวงดีขึ้น อีกทั้งการที่นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีต่างประเทศมีประสบการณ์คล้ายคลึงกัน และเคยทำงานร่วมกันมาช้านาน จึงทำให้การดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยช่วงนี้มีเอกภาพและประสิทธิภาพ ถึงแม้จะมีเวลาจำกัดก็ตาม

4. ความจำเป็นในการปรับปรุงยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของไทย

ทั้งนี้เพราะประเทศไทยได้พัฒนาและขยายตัวอย่างต่อเนื่องตลอดทศวรรษ 1980 เปลี่ยนมาใช้ยุทธศาสตร์ที่เน้นการส่งออก (export-oriented) ทำให้การค้าระหว่างประเทศขยายตัว และการส่งสินค้าออกก็เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากญี่ปุ่นก็ได้เพิ่มมากขึ้นในช่วง พ.ศ. 2529-2532 เพราะญี่ปุ่นจำเป็นต้องย้ายฐานการผลิตสินค้าอันเนื่องมาจากค่าของเงินที่สูงขึ้น ดังนั้น อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยจึงขยายตัวเพิ่มขึ้นใน พ.ศ. 2530, 2531, 2532 และ 2533 เป็นประมาณร้อยละ 9.0, 13.0, 11.5 และ 10.0 ตามลำดับ คาดว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจใน พ.ศ. 2534 อาจจะลดลงเหลือร้อยละ 8.0 เนื่องจากเศรษฐกิจโลกอ่อนตัวลง เพราะวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย และปัญหาภายในของประเทศ อันสืบเนื่องมาจากการยึดอำนาจของทหารภายใต้สภารชช.

อย่างไรก็ดี เศรษฐกิจและการค้าของโลกได้เปลี่ยนไปในทิศทางการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาค (Regional Integration) และการปกป้องทางการค้ามากขึ้น ดังนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ โดยการปรับโครงสร้างภาษี เช่น การนำภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) มาใช้ในเดือนมกราคม 2535 เพื่อลดการเก็บภาษีซ้ำซ้อน และการลดต้นทุนการผลิตเพื่อสนับสนุนการส่งออก อีกทั้งไทยต้องร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มอาเซียน เพื่อจะได้มีอำนาจ

ต่อช่องทางเศรษฐกิจ และขยายการค้าเพื่อรักษาระดับการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้สูงต่อไป อันจะช่วยยกระดับรายได้ และเพิ่มความมั่งคั่งให้แก่เศรษฐกิจของประเทศ

สภาพแวดล้อมปฏิบัติการ ทั้งภายนอกและภายใน มีอิทธิพลอย่างยิ่ง ต่อนโยบายต่างประเทศของไทยในสมัยนายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน แต่การทำความเข้าใจนโยบายในช่วงนี้ จะวิเคราะห์เฉพาะสภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอก ก็คงไม่พอเพียง จำเป็นต้องเข้าใจสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาของผู้นำและผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศที่สำคัญในช่วงนี้ คือ นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน และรัฐมนตรีต่างประเทศ อาสา สารสิน ด้วย

นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีที่เป็นพลเรือน ซึ่งมีอยู่เพียงไม่กี่คนในรอบ 60 ปี ของการพัฒนาประชาธิปไตยไทย แม้ว่าการขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายอานันท์ ปันยารชุน จะเป็นอุบัติเหตุทางการเมือง “มิได้เป็นไปตามกระแสทางการเมืองของระบบประชาธิปไตย” แต่ นายอานันท์ก็เข้าใจในหลักการสำคัญของประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความโปร่งใส (transparent) ในการตัดสินใจ และในการบริหารประเทศอย่างบริสุทธิ์ใจ ซื่อสัตย์สุจริต และสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ เพราะนายอานันท์ ปันยารชุน ได้รับการศึกษาอย่างดีจากอังกฤษ เป็นนายกรัฐมนตรีที่มีภูมิปัญญา (intellect) สามารถประมวลความคิด และอธิบายปรากฏการณ์และแนวโน้มทางเศรษฐกิจและทางการเมืองอย่างมีระบบ (systematic articulation) ประสบการณ์ในวงการทูตทำให้นายอานันท์ ปันยารชุน สนใจและเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ประเทศ อีกทั้งประสบการณ์ในวงธุรกิจก็ทำให้มองทะลุถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เศรษฐกิจของไทยกำลังเผชิญอยู่ การศึกษา ประสบการณ์ และความสำเร็จทั้งในระบบราชการและวงการค้า ทำให้นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน มีบุคลิกที่โดดเด่น เป็นผู้นำที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง และยังมี

ความกล้าหาญในการตัดสินใจ ตลอดจนมีมโนทัศน์ (perception) ที่ทันสมัย และทันเหตุการณ์ และมีวิสัยทัศน์ (vision) ที่กว้างไกลอีกด้วย

นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน เข้าใจดีถึงสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ ที่เปลี่ยนแปลงไป และตระหนักดีว่า ประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียอาคเนย์จำเป็นต้องปรับนโยบายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจ ทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค โดยจะต้องสร้างความร่วมมือในภูมิภาคให้มากขึ้น ดังจะเห็นได้จากสุนทรพจน์ที่ญี่ปุ่นของนายอานันท์ ปันยารชุน ที่ว่า

“...ข้าพเจ้าเพียงแต่หวังและมั่นใจเช่นเดียวกับทุกคนว่า ในยุคหลังสงครามเย็น ซึ่งเป็นยุคที่ความขัดแย้งระหว่างประเทศลดลงนี้ พวกเราสามารถที่จะได้รับดอกผลของสภาพแวดล้อมที่สันติ เพื่อทำให้เป้าหมายของความมั่นคงอย่างแท้จริงภายในประเทศและภายในภูมิภาคดำเนินต่อไปได้ เรามีโอกาสที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ในการรวมความพยายาม รวมพลังสร้างสรรค์และทรัพยากรร่วมกันในการลงทุน เพื่อสร้างเครื่องมือสำหรับสันติภาพและความร่วมมือ ไม่ใช่เครื่องมือสำหรับความขัดแย้งและสงคราม... สันติภาพและความมั่นคงที่แท้จริงจำเป็นต้องอยู่บนรากฐานของความแข็งแกร่งภายในของภูมิภาคของเรา ก้าวแรกในความพยายามนี้ก็คือ การส่งเสริมให้มีสภาพแวดล้อมของการอยู่ร่วมกันโดยสันติและความร่วมมือที่สร้างสรรค์ เราจะต้องเริ่มด้วยการละทิ้งอดีตไว้เบื้องหลัง เราต้องไม่ผูกพันอยู่กับการเมืองของกลุ่มอุดมการณ์ ในอดีต...เอเชียอาคเนย์ที่แบ่งแยกเป็นเอเชียอาคเนย์ที่ล่อแหลมต่อการไร้เสถียรภาพ ทั้งภายในและภายนอก...”¹¹

¹¹ Anand Panyarachun, “Address at the Conference on Prospects for Regional Security Cooperation in Southeast Asia in the 1990s,” in *Management, Reform and Vision*, (Bangkok: Office of the Prime Minister, 1992), 70.

ส่วนรัฐมนตรีต่างประเทศ อาสา สารสิน ซึ่งมีประสบการณ์ทางด้านการทูตระหว่างประเทศ และในแวดวงธุรกิจที่คล้ายคลึงกับนายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน จึงมีมโนทัศน์ที่คล้ายคลึงกัน และเห็นว่า ถึงเวลาแล้วที่ต้องสร้างระเบียบใหม่ในภูมิภาค ที่เน้นการร่วมมือ ไม่ใช่แบ่งแยกเป็นค่ายหรือกลุ่มดังในยุคสงครามเย็น ทั้งสองจึงทำงานร่วมกันในการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างมีเอกภาพ โดยเน้นการสร้างระเบียบใหม่ในภูมิภาค รัฐมนตรีต่างประเทศ อาสา สารสิน ได้กล่าวต่อ The Asia Society ที่นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2534 ว่า

“เมื่อข้าพเจ้ากล่าวว่า เราเป็นรัฐบาลชั่วคราวนั้นมิได้หมายความว่าเราจะเพียงจัดการบริหารประเทศแบบวันต่อวัน ในทางตรงกันข้าม ในช่วงเวลาอันสั้นที่มีอยู่ เราได้พยายามจัดลำดับความสำคัญและทิศทางที่ชัดเจน เราต้องการวางรากฐานและจัดกรอบสำหรับอนาคต เราตระหนักดีว่าเราคงไม่สามารถดำเนินงานทุกอย่างให้ลุล่วงไปได้สำเร็จ แต่อย่างน้อยที่สุดเราหวังที่จะให้สร้างกระบวนการประชาธิปไตยและการพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งรัฐบาลในอนาคตสามารถที่จะดำเนินต่อไปได้...”

“ด้วยสันติภาพใกล้จะกลับคืนสู่กัมพูชา เรากำลังจับตามองยุคใหม่ที่กำลังปรากฏขึ้นในเอเชียอาคเนย์ อุดมการณ์มิใช่เป็นปัจจัยสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกต่อไป ข้าพเจ้าเชื่อว่า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจสามารถกลายเป็นศูนย์รวมใหม่ของความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ เราไม่ต้องการเห็นเอเชียอาคเนย์แบ่งแยกออกเป็นค่ายและกลุ่มดังในอดีต เราต้องการเห็นประชาคมที่รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของ

ประชาชาติเอเชียอาคเนย์ ซึ่งทำงานด้วยกันในอันจะผลักดันภูมิภาคนี้ให้มีสันติภาพ เสถียรภาพ และความเจริญก้าวหน้าต่อไป...”¹²

ประสบการณ์ของรัฐมนตรีร่วมรัฐบาลหลายคนก็คล้ายคลึงกัน เพราะส่วนใหญ่เป็น “มืออาชีพ” ที่ผ่านมาทั้งภาคราชการและภาคเอกชน จึงทำให้มีแนวคิดและวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพที่คล้ายคลึงกัน การดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลชุดนี้จึงมีการแบ่งงานและประสานงานกันทำเป็นทีม เนื่องจากไม่ต้องกังวลว่าเป็นนโยบายจากพรรคการเมืองใด ทุกคนที่เข้ามาร่วมรัฐบาลตระหนักดีว่า ต้องช่วยกันแก้ไขผลกระทบจากการยึดอำนาจ และปรับตัวสำหรับโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การแบ่งงานทางด้านต่างประเทศก็ค่อนข้างลงตัว โดยงานด้านเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศเป็นหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ภายใต้รัฐมนตรี อมเรศ ศิลาอ่อน นักธุรกิจที่มีชื่อเสียงและมีประสบการณ์อันยาวนาน ส่วนในด้านการทูตและการเมืองเป็นหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศ โดยมีการประสานงานกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมิใช่เพื่อต้องการผลประโยชน์หรือชื่อเสียงของตนเอง แต่เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ แนวทางการประสานงานก็เป็นไปในลักษณะไม่เป็นทางการ หลังการประชุมคณะรัฐมนตรีก็จะมีการปรึกษาหารืออย่างเป็นกันเอง ทำให้มีความเข้าใจต่อกัน และร่วมมือกันทำงานจนทำให้การดำเนินนโยบายประสบความสำเร็จ

¹² Arsa Sarasin, “Speech at The Asia Society,” in *Thailand Information Newsletter* (Bangkok: Ministry of Foreign Affairs, 1991).

การแถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หลังจากจัดตั้งคณะรัฐบาลแล้ว นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2534 ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศ นายอานันท์ ปันยารชุน ได้แถลงว่า

เพื่อบรรลุประโยชน์สูงสุดของชาติ โดยยึดถือและเคารพพันธกรณีที่มีอยู่ กับต่างประเทศตามสนธิสัญญา และตามความตกลงต่าง ๆ ที่ประเทศไทยเป็นภาคี รวมทั้งกฎบัตรสหประชาชาติและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์อันดีที่มีต่ออาเซียน ประเทศเพื่อนบ้าน และมิตรประเทศ รวมทั้งประเทศมหาอำนาจ จึงกำหนดนโยบายต่างประเทศดังนี้

1. เร่งสร้างภาพพจน์ที่ถูกต้องของประเทศไทย พร้อมกับสร้างความเชื่อมั่นแก่นานาประเทศในความต่อเนื่องของนโยบาย
2. เสริมสร้างสันติภาพในภูมิภาคและความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เกิดเสถียรภาพ ความมั่นคง และความเจริญรุ่งเรืองร่วมกันของภูมิภาค
3. เพิ่มพูนความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศอาเซียน
4. พัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ วิชาการ และวัฒนธรรม กับประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศเพื่อนบ้าน
5. ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และแรงงาน กับมิตรประเทศหรือกลุ่มประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย
6. เพิ่มบทบาทของประเทศไทยในวงการเศรษฐกิจของโลก เพื่อสนับสนุนระบบการค้าเสรี และเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
7. คุ้มครองดูแลสิทธิและผลประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศให้ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม

นโยบายต่างประเทศที่นายกรัฐมนตรีแถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติแสดงอย่างชัดเจนว่า รัฐบาลชุดนี้จัดลำดับความสำคัญของปัญหาว่า เรื่องภาพพจน์นี้เป็นปัญหาสำคัญอันดับแรก ตามมาด้วยเรื่องของการสร้างสันติภาพ และความเข้าใจอันดีในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ กลุ่มประเทศอาเซียน และประเทศในอินโดจีน คือ ลาว เวียดนาม และกัมพูชา

การแก้ไขภาพพจน์ และการสร้างความยอมรับจากนานาชาติ

หลังจากแถลงนโยบายแล้วรัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ก็ได้เริ่มบริหารประเทศอย่างทะมัดทะแมง โดยมีสภา รสช. ดูแลอยู่ห่าง ๆ คำแถลงนโยบายด้านต่างประเทศชี้ให้เห็นว่า รัฐบาลชุดนี้ตระหนักดีถึงผลกระทบด้านลบจากการยึดอำนาจของฝ่ายทหาร จึงพยายามแก้ไขภาพพจน์ของประเทศไทยในสายตาของโลก

นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน มีบทบาทสำคัญในการสร้างความยอมรับจากนานาชาติ โดยแสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง ตลอดจนมีจุดยืนที่มีเหตุผลและสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยสากล มิใช่เป็นเพียงผู้นำรัฐบาล “หุ่นเชิด” ของฝ่ายทหาร อีกทั้งรองนายกรัฐมนตรีทั้ง 3 ท่าน คือ ดร. เสนาะ อุณาภูล พลตำรวจเอก เกา สารสิน และนายมีชัย ฤชุพันธุ์ และรัฐมนตรีทั้งหลาย เช่น รัฐมนตรีกระทรวงการคลัง ดร. สุธี สิงห์เสน่ห์ รัฐมนตรีกระทรวงเกษตร ดร. อาณัติ อาณาภิรม รัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์ อมเรศ ศิลาอ่อน รัฐมนตรีกระทรวงอุตสาหกรรม ดร. สิปปนนท์ เกตุทัต รัฐมนตรีกระทรวงคมนาคม นุกูล ประจวบเหมาะ เป็นต้น ก็เป็นที่รู้จักและยอมรับด้านฝีมือในวงการต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ จึงมีส่วนช่วยให้รัฐบาลชุดนี้ไม่โดดเดี่ยว น่าเชื่อถือ และได้รับการยอมรับจากประชาคมโลก

ไม่มีประเทศใดปิดสถานทูตในประเทศไทย หรือลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูต แม้แต่สหรัฐอเมริกา ซึ่งแสดงออกด้วยความไม่พอใจต่อการยึดอำนาจมากกว่าประเทศใด ๆ ก็ได้ยุติการติดต่อกับประเทศไทย ทั้งยังส่งเอกอัครราชทูตคนใหม่ คือ เดวิด ฟลอยด์ แลมเบิร์ตสัน มาแทน ดาเนียล โอ โดนาฮิว ที่หมดวาระไปเมื่อเดือนสิงหาคม 2534

นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน เคยให้สัมภาษณ์ว่า

“...ผมถือว่าในช่วง 3 เดือนแรก ปัญหาเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจใหญ่ของผมก็คือ การสร้างความเชื่อถือในวงการต่างประเทศ เพื่อรักษาความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ...คือทำอย่างไรให้รัฐบาลต่างประเทศมีความเชื่อมั่นในรัฐบาลพลเรือนชุดนี้มากกว่า อันนี้ไม่ใช่นโยบายต่างประเทศ แต่เป็นเรื่องจะติดต่อกับรัฐบาลต่างประเทศอย่างไร ซึ่งเป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีต้องทำให้เขาเข้าใจเรา...”

“พูดแล้วนี่ก็ได้ว่า คนขอวิจารณ์ว่า ไม่มีรัฐบาลไหนรับรองรัฐบาลนี้มีแต่เงิน มีแต่พม่าเท่านั้น ก็อยากจะอธิบายว่า คงไม่ใช่ปัญหารับรองไม่รับรอง เขารับรองรัฐบาลไทยหรือเปล่าหลัง รสช. ปัญหาว่า เขาพร้อมจะติดต่อทำงานกับเราหรือเปล่า ซึ่งทุกประเทศเขาพร้อม ทฤษฎีของการรับรองเขารับรองประเทศ เขารับรองประมุข เขารับรองรัฐ เขาไม่ได้รับรองรัฐบาลประเทศไทยเขารับรองตลอดเวลาว่า ประเทศไทยมีในหลวงเป็นพระเจ้าแผ่นดิน เขารับรองมาตลอด ส่วนรัฐบาลมาในรูปการใด ถ้าเพื่อเขาไม่ชอบเขาก็ไม่ติดต่อด้วยเท่านั้นแหละ แต่ถ้าเขาติดต่อแล้ว นั่นไม่ใช่การรับรองเป็นเรื่องว่า เขายอมรับว่า เมืองไทยมีรัฐบาลนี้ เขาต้องติดต่อ...”¹³

¹³ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, งานของรัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน (กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2535).

การยอมรับรัฐบาลของนายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน เห็นได้อย่างชัดเจนเมื่อประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดประชุมธนาคารโลกในเดือนตุลาคม 2534 ซึ่งนับว่าประสบความสำเร็จอย่างสูง เพราะมีรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง และนายธนาคารจากทั่วโลกมาร่วมประชุมอย่างคับคั่งมากกว่า 100 ประเทศ รัฐมนตรีต่างประเทศ อาสา สารสิน ได้เคยกล่าวไว้ว่า การรับรู้และติดต่อดังความสัมพันธ์ต่อไปก็คือการยอมรับรัฐบาลนั่นเอง

การสร้างระเบียบใหม่ทางเศรษฐกิจ : จัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน

นอกเหนือจากการแก้ไขภาพพจน์แล้ว นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ยังได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ให้ความสำคัญต่อประเทศเพื่อนบ้านเป็นพิเศษ โดยพยายามเสริมสร้างสันติภาพและความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งประเทศในกลุ่มอาเซียน (ซึ่งประเทศไทยเป็นสมาชิก) อันได้แก่ มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ และสามประเทศในอินโดจีน คือ ลาว เวียดนาม และกัมพูชา เพื่อให้เกิดเสถียรภาพ ความมั่นคง และความเจริญรุ่งเรืองร่วมกันในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ได้กล่าวว่า

“ข้าพเจ้าเชื่อว่า สภาพการณ์ในระดับโลกและระดับภูมิภาคไม่เคยดีไปกว่านี้มาหลายทศวรรษแล้ว แม้ว่าอาจมีบางจุดในภูมิภาคของเราที่ยังมีความไม่แน่นอนหรือความยุ่งยากอยู่ แต่ยุคใหม่แห่งสันติภาพและความร่วมมือกันทั่วทั้งเอเชียอาคเนย์กำลังจะเป็นรูปเป็นร่างขึ้น เราต้องเร่งความพยายามเป็นสองเท่าเพื่อพึงก้ำพวงอุดมการณ์ที่วางกัน และสร้างสายสัมพันธ์แห่งความมั่นใจต่อกัน เราต้องเดินไปข้างหน้าเพื่อสร้าง

ระเบียบใหม่ในภูมิภาค ซึ่งจะครอบคลุมประเทศชาติทุกประเทศในภูมิภาค เอเชียอาคเนย์ อันจะนำมาซึ่งสันติภาพ ความก้าวหน้า และความมั่นคง ร่วมกัน...”¹⁴

การสร้างระเบียบใหม่ในภูมิภาคนั้นจะเป็นการขยายความร่วมมือทาง เศรษฐกิจในกลุ่มประเทศสมาชิกองค์การอาเซียน และการขยายความร่วมมือ ทางการเมือง การอยู่ร่วมกันโดยสันติกับประเทศลาว เวียดนาม และกัมพูชาใน อินโดจีน ตลอดจนการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างประเทศไทยกับอาเซียน นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ดำเนินนโยบายต่างประเทศต่ออาเซียนและต่อ อินโดจีนอย่างได้สมดุล โดยมีได้สนใจเฉพาะอินโดจีน และละเลยอาเซียน ดังเช่น ในรัฐบาลก่อนหน้านี้ไม่ว่านายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน หรือรัฐบาลไทยจะมี นโยบายใหม่อะไรที่เกี่ยวกับภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ได้มีการปรึกษาหารือกับประเทศ สมาชิกอาเซียนก่อน เพราะอาเซียนยังเป็น “เสาหลัก” ที่สำคัญเสาหนึ่งของนโยบาย ต่างประเทศของไทย

นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ได้เดินทางไปเยือนกลุ่มประเทศอาเซียน เป็นประเทศแรก ๆ หลังจากรับตำแหน่ง ตามธรรมเนียมที่เคยปฏิบัติกันมาของผู้ที่ ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยได้ไปเยือนอินโดนีเซียเป็นประเทศแรกระหว่าง 24-25 พฤษภาคม 2534 นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ได้แนะนำตัวเอง อีกทั้งยังได้ปรึกษาหารือกับประธานาธิบดีซูฮาร์โต เกี่ยวกับการขยายความร่วมมือ ทางเศรษฐกิจและการค้าในกลุ่มอาเซียน

ต่อมาระหว่างวันที่ 29-30 พฤษภาคม นายกรัฐมนตรีได้เดินทางไปเยือน มาเลเซีย และสิงคโปร์ ตามลำดับ อีกทั้งได้ปรึกษากับ ดร. มหาธีร์ นายกรัฐมนตรี

¹⁴ Anand Panyarachun, “Address at 12th ASEAN Inter-Parliamentary Organization General Assembly,” in *Management, Reform and Vision* (Bangkok: Office of the Prime Minister, 1992), 74.

มาเลเซีย และนายโก๊ะ จ๊ก ตง นายกรัฐมนตรี รวมทั้งได้พบปะกับนายลี กวน ยู อดีตนายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ในวันที่ 25 มกราคมด้วย นายอานันท์ ปันยารชุน ได้ชี้แจงให้ผู้นำเหล่านี้เห็นความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาและขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอาเซียนไปสู่ “เขตการค้าเสรีอาเซียน” (ASEAN Free Trade Area หรือ AFTA) เพื่อจะเพิ่มอำนาจต่อรองในการเจรจากับประเทศคู่ค้าต่าง ๆ ของอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นประชาคมยุโรป สหรัฐอเมริกา หรือญี่ปุ่น และเพื่อจุดความสนใจแก่ประเทศต่าง ๆ ในการมาลงทุนในอาเซียนมากขึ้น

ผู้นำของประเทศอาเซียนต่างเห็นด้วยในหลักการกับข้อเสนอของ นายกรัฐมนตรีของไทยเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน แต่ยังมีปัญหาเรื่องวิธีการลดภาษี ตลอดจนหน่วยงานราชการของบางประเทศในกลุ่มอาเซียน ยังต่อต้าน นายกรัฐมนตรีของไทยจึงส่งรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง สุทธิ สิงห์เสนห์ และรัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์ อมเรศ ศิลาอ่อน ไปเจรจาดกลงในรายละเอียดกับประเทศเหล่านี้จนทุกประเทศเข้าใจ ต่อมาที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน ก็เห็นพ้องต้องกันด้วย

นายอานันท์ ปันยารชุน เคยให้สัมภาษณ์ในเรื่องนี้ว่า

“อาเซียนที่แล้วมาแม้แต่ไปเน้นด้านการเมือง เพราะมีความจำเป็นบางอย่าง ทำแต่เรื่องเขมรมา 10 กว่าปี ค่อนข้างจะละทิ้งเรื่องปัญหาเศรษฐกิจทางด้านการค้า 25 ปีที่ผ่านมาตั้งโครงการอะไร ๆ เช่น โครงการ PTA (Preferential Tariff Arrangement) หรือ AIP (ASEAN Investment Project) ก็ได้ทำให้มีการค้าหรือการติดต่อมาลงทุนระหว่างประเทศอาเซียนด้วยกันเกิดขึ้น ก็มีอยู่วิธีเดียว คือ เราต้องทำให้ตลาดใหญ่ขึ้น แต่เรารู้ว่า ตลาดจะใหญ่ขึ้นทันทีไม่ได้ ตลาดจะเป็นตลาดเดียวเลยไม่ได้ ต้องเริ่มทีละขั้นตอน อย่างน้อยเราต้องกำหนดจุดแนวทางไว้ เราต้องกำหนด

ระยะเวลาที่จะเดินไปสู่จุดนั้น เราต้องการรู้ว่า เราต้องการเดินไปที่ไหน ต้องเดินไปอย่างไร ต้องใช้เวลาเดินนานเท่าไร”¹⁵

ดังนั้น การประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 4 (Fourth ASEAN Summit) ที่สิงคโปร์ระหว่าง 27-28 มกราคม 2535 นายกรัฐมนตรีของไทย อานันท์ ปันยารชุน จึงเสนอต่อที่ประชุมสุดยอดอย่างเป็นทางการ ให้อาเซียนขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจโดยจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area หรือ AFTA) ภายใน 15 ปี โดยเริ่มต้นวันที่ 1 มกราคม 2536 ผู้นำทั้งหกของอาเซียนได้เห็นชอบด้วย และลงนามในความตกลง 2 ฉบับ คือ กรอบความตกลงว่าด้วยการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน (Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation) และข้อตกลงว่าด้วยการใช้อัตราภาษีศุลกากรพิเศษที่เท่ากันสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียน (Agreement on the Common Effective Preferential Tariff Scheme for the ASEAN Free Trade Area หรือCEPT for AFTA) นอกจากนั้นที่ประชุมยังได้ให้ความเห็นชอบต่อปฏิญญาสิงคโปร์ (Singapore Declaration of 1992) ซึ่งประกาศเจตนารมณ์ที่จะเร่งรัดความร่วมมือทางด้านการเมือง และเศรษฐกิจ เพื่อนำมาซึ่งสันติภาพและความเจริญรุ่งเรืองของภูมิภาค อีกทั้งยืนยันที่จะต้อนรับทุกประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในการเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญาไมตรีจิตและความร่วมมือแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นสมาชิกของอาเซียนในลำดับต่อไป

เป้าหมายหลักของเขตการค้าเสรีอาเซียนก็คือ ปรับลดอัตราภาษีศุลกากรภายในกลุ่มอาเซียนให้อยู่ในอันดับร้อยละ 0-5 ภายในเวลา 15 ปี โดยใช้หลักอัตราภาษีศุลกากรพิเศษที่เท่ากัน (CEPT) เป็นกลไกหลัก (ยกเว้นสินค้าเกษตร) เพื่อให้

¹⁵ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, งานของรัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน (กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2535), 173.

การค้าสินค้าในอาเซียนเป็นไปโดยเสรี มีอัตราภาษีต่ำสุด และปราศจากข้อจำกัดที่มีใ้ภาษี อีกทั้งเพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างชาติให้เข้ามาสู่กลุ่มประเทศอาเซียน

ในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนี้ ประเทศไทยน่าจะได้รับประโยชน์หลายประการ เพราะปริมาณการค้าระหว่างไทยกับอาเซียนยังค่อนข้างต่ำ (ดูตารางที่ 1 และ 2)

ตารางที่ 1 : การค้าระหว่างประเทศของไทยใน พ.ศ. 2534

มูลค่า : ล้านบาท

	มูลค่า	ร้อยละ	ส่งออก	ร้อยละ	นำเข้า	ร้อยละ	ดุลการค้า
ญี่ปุ่น	412,682	24.49	131,017	18.16	281,665	29.36	-150,648
ยุโรป	284,113	16.86	150,069	20.69	134,044	13.97	16,026
อเมริกา	256,087	15.00	154,304	21.27	101,783	10.61	52,521
อาเซียน	205,503	12.20	85,914	11.84	119,589	12.46	-33,675
อื่น ๆ	526,472	31.25	204,145	28.14	322,327	33.60	-118,182

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

ประเทศไทยค้าขายกับอาเซียนใน พ.ศ. 2534 เป็นมูลค่าเพียง 205,503 ล้านบาท หรือร้อยละ 12.20 ของมูลค่าการค้าทั้งหมด รองจากการค้ากับญี่ปุ่น ประชาคมยุโรป และสหรัฐอเมริกา และในกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกัน ประเทศไทยค้ากับประเทศสิงคโปร์มากที่สุด ตามมาด้วยมาเลเซีย (ดูตารางที่ 2) ประเทศไทยคาดว่า การใช้ระบบอัตราภาษีศุลกากรพิเศษที่เท่ากัน (CEPT) ซึ่งมีระดับอัตราภาษีที่ต่ำมาก จะช่วยให้สินค้าออกของไทยมีตลาดรองรับขนาดใหญ่ คือ ตลาดอาเซียนที่มีประชากรถึง 315 ล้านคน ทั้งยังช่วยให้มีการขยายกำลังการผลิตในประเทศไทย และดึงดูดนักลงทุนต่างชาติให้มาลงทุนในประเทศไทยและในภูมิภาคมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยกระตุ้นให้อุตสาหกรรมของไทยปรับตัว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และเปิดโอกาสให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ที่มีศักยภาพในการแข่งขัน รวมทั้งเป็นช่องทางในการขยายฐานการผลิตไปยังประเทศในอินโดจีน

อีกด้วย อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมบางประเภทของไทยที่ด้อยประสิทธิภาพ และไม่อาจปรับตัวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอาจจะต้องเลิกกิจการไป ซึ่งรัฐอาจต้องเข้ามาช่วยเหลือในการฝึกอบรมแรงงานที่อาจต้องย้ายงานหรือ ตกลงงานไป ถึงกระนั้นก็ตามเมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว ไทยและกลุ่มอาเซียนน่าจะ ได้รับประโยชน์มากจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน เพราะสินค้าต่าง ๆ จะมีราคาถูกลงด้วย เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค และอาเซียนจะมีอำนาจต่อรองทางการค้าเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2 : การค้าระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน

มูลค่า : ล้านบาท

	2533	2534	2535
ไทย-มาเลเซีย			
สินค้าออก	14,702.4	17,457.4	21,375.3
สินค้าเข้า	28,697.9	30,376.4	40,526.5
ดุลการค้า	-13,977.5	-12,919.0	-19,151.2
ไทย-สิงคโปร์			
สินค้าออก	43,344.6	59,612.2	71,684.7
สินค้าเข้า	63,281.5	76,309.6	75,438.0
ดุลการค้า	-19,936.9	-16,697.5	-3,753.3
ไทย-ฟิลิปปินส์			
สินค้าออก	4,287.9	2,680.1	3,926.7
สินค้าเข้า	2,779.1	2,491.3	3,077.4
ดุลการค้า	+1,508.8	+188.8	+894.3
ไทย-อินโดนีเซีย			
สินค้าออก	3,950.3	5,445.0	7,190.7
สินค้าเข้า	5,054.2	5,627.1	7,392.1
ดุลการค้า	-1,108.9	-182.1	-201.4

	2533	2534	2535
ไทย-บรูไน			
สินค้าออก	782.7	719.7	646.9
สินค้าเข้า	4,544.9	4,784.4	5,511.2
ดุลการค้า	-3,762.2	-4,064.4	-4,904.3

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

ในด้านความสัมพันธ์ทวิภาคีกับสมาชิกกลุ่มประเทศสมาคมอาเซียนนั้น ไทยมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับทุกประเทศ แต่ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ความสัมพันธ์กับมาเลเซียมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องพรมแดน ทั้งทางบกและทางทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประมงนอกชายฝั่ง และการที่เรือประมงของไทยผ่านน่านน้ำเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone) ของมาเลเซียมักถูกจับกุม

ปัญหาพรมแดนทางบกได้ปะทุขึ้นในช่วงเดือนพฤษภาคมและมิถุนายน 2534 เพราะเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นฝ่ายไทยได้เข้าจับกุมเจ้าหน้าที่มาเลเซียที่ล่องลำเข้ามาในเขตแดนของไทย ตลอดจนการที่พ่อค้ามาเลเซียได้แจ้งกับทางการมาเลเซียว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยได้ล่องลำพรมแดนมาเลเซียในบริเวณ "no man's land" ซึ่งอยู่ติดชายแดน ในขณะที่ปราบปรามการลักลอบค้าของเถื่อนที่หนีภาษี อย่างไรก็ตามก็ดี รัฐบาลกลางและผู้นำของมาเลเซียและคณะรัฐบาลไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงการต่างประเทศ ก็พยายามคลี่คลายความตึงเครียดดังกล่าว เพื่อรักษาสัมพันธไมตรีที่ดีต่อกัน ยิ่งไปกว่านั้น ระหว่าง 15-16 กุมภาพันธ์ 2535 คณะกรรมาธิการร่วมไทย-มาเลเซียได้จัดประชุมครั้งที่ 5 ที่เกาะลังกาวิ โดยรัฐมนตรีต่างประเทศ อาสา สารสิน เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย โดยมีการตกลงที่จะตั้งคณะกรรมการด้านเทคนิคเพื่อแก้ไขปัญหาสัญญาอนุญาตที่รบกวนซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ยังจะจัดตั้งคณะกรรมการระดับสูงทบทวนเรื่องความร่วมมือชายแดนเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาชายแดนของทั้งสองฝ่าย เพื่อเป็นกลไกในการขยายและ

กระชับความสัมพันธ์ระหว่างกันในทุก ๆ ทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางเศรษฐกิจ และวิทยาการ

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับอินโดนีเซียก็ยิ่งกระชับแน่นมากขึ้นเมื่อทั้งสองประเทศตกลงจัดตั้ง “คณะกรรมการร่วมไทย-อินโดนีเซีย” ขึ้น และจัดประชุมครั้งแรกในวันที่ 4 มีนาคม 2535

การสร้างระเบียบใหม่ทางการเมือง : ร่วมมือและอยู่ร่วมกันกับอินโดจีน

นโยบายต่างประเทศของประเทศไทยต่อประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน คือ ลาว เวียดนาม และกัมพูชา ก็ได้รับการปรับปรุง และมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน และรัฐมนตรีต่างประเทศ อาสา สารสิน ได้พยายามกระชับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านให้ใกล้ชิด ขจัดความหวาดระแวงที่เคยมีต่อกัน และขยายความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ อีกทั้งพยายามวางรากฐาน และสร้างกลไกต่าง ๆ ที่ถาวร เพื่อการอยู่ร่วมกันและเพื่อความร่วมมือกันในอนาคต

จุดมุ่งหมายสำคัญของการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลชุดนี้ต่ออินโดจีน คือ พยายามสร้างระเบียบใหม่ทางการเมือง ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันโดยสันติ และการร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีความประสงค์ที่จะเห็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ภูมิภาคนี้มั่นคงและมั่งคั่งในอนาคต

— ลาว

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ อาสา ได้ให้ความสำคัญต่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอย่างมาก เพราะลาวเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกัน อีกทั้งมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา และภาษาที่คล้ายคลึงกับไทยมาก ในอดีต ไทยกับลาวเคยมีปัญหาที่ไม่เข้าใจกันหลายปัญหา ซึ่งก่อให้เกิดความตึงเครียดในความสัมพันธ์ อีกทั้งเคยมีการปะทะกันด้วยกำลังทหารถึง 2 ครั้ง คือ ที่บริเวณ 3 หมู่บ้าน ตรงบริเวณรอยต่อพรมแดนไทย-ลาว ที่จังหวัดอุดรธานี ใน พ.ศ. 2527 และที่บริเวณหมู่บ้านร่มเกล้า ตรงบริเวณชายแดนไทย-ลาว ที่จังหวัดพิษณุโลกกับแขวงไซยะบุรี ลาวมีความระแวงแคลงใจต่อไทย เพราะลาวเป็นประเทศที่เล็กกว่า มีประชากรน้อยกว่า และเศรษฐกิจยังไม่ก้าวหน้านัก ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาวเริ่มดีขึ้นหลังการเสด็จเยือนลาวของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ระหว่าง 15-22 มีนาคม 2533 อีกทั้งลาวยังตระหนักถึงกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค จึงได้ตัดสินใจปฏิรูปเศรษฐกิจของลาวตามนโยบาย “จินตนาการใหม่” โดยนำกลไกตลาดเข้ามาใช้ผสมกับการวางแผนและการควบคุมเศรษฐกิจที่ส่วนกลาง อีกทั้งเปิดประเทศลาวให้ชาวต่างชาติมาลงทุน และท่องเที่ยวชมความสวยงามที่เป็นธรรมชาติอันบริสุทธิ์

ในวันที่ 11 เมษายน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศของลาว สุบัน สะลิดทิลาด ได้มาพบรัฐมนตรีต่างประเทศของไทย เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับความช่วยเหลือทางด้านเทคนิคของไทยต่อลาว และในระหว่างวันที่ 17-19 เมษายน 2534 ท่านพูน สีปะเลิด รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของลาว ได้เดินทางมาเยือนไทย และได้พบปะเจรจากับรัฐมนตรีต่างประเทศของไทย ทั้งสองตกลงให้มีการจัดตั้งกลไกที่เป็นรูปธรรมและ

ถาวรในการกระชับความสัมพันธ์และแก้ไขปัญหาทวิภาคีในรูปของคณะกรรมการร่วม 3 ชุด¹⁶ คือ

1. คณะกรรมาธิการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคี (The Joint Commission on Bilateral Cooperation หรือ JC) ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธานร่วม และวางหลักการไว้ว่าจะมีการประชุมปีละครั้ง โดยสลับกันเป็นเจ้าภาพ

2. คณะกรรมาธิการร่วมว่าด้วยความร่วมมือชายแดน (The Thai-Lao General Border Committee หรือ GBC) ประกอบด้วยฝ่ายทหารและมหาดไทยของประเทศทั้งสอง โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นประธานร่วม วางหลักการดำเนินงานให้จังหวัด/แขวงชายแดนของทั้ง 2 ประเทศ มีการประชุมพบปะหรือกัณ้อย่างต่อเนื่องใกล้ชิด เพื่อแก้ไขปัญหตามแนวชายแดนร่วมกัน และป้องกันมิให้ปัญหตามแนวชายแดนสร้างข้อพิพาทระหว่างประเทศ

3. คณะกรรมาธิการเขตแดนร่วมไทย-ลาว (The Thai-Lao Joint Boundary Committee หรือ JBC) มีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธานร่วม ทำหน้าที่พิจารณาผลักดันการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนไทย-ลาว ทั้งทางบกและทางน้ำ ติดตามความคืบหน้า และแก้ไขปัญหาคุปรกในการทำงานของกลไกต่าง ๆ ภายใต้คณะกรรมาธิการเขตแดนร่วมไทย-ลาว

นอกจากนั้น ผลสำเร็จสำคัญอีกประการหนึ่งจากการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาวที่เกิดขึ้นในรัฐบาลนี้ คือ การที่กระทรวงการต่างประเทศได้ประสานงานหน่วยงานและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในความสัมพันธ์ไทย-ลาว เช่น กระทรวงการคลัง กระทรวงคมนาคม กระทรวงพาณิชย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย การไฟฟ้าฝ่ายผลิต และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มาประชุมหารือร่วมกัน เพื่อ

¹⁶ เนื้อหาส่วนนี้ขาดหายไปจากต้นฉบับ ผู้อำนวยการ ISC จึงขอให้รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภมิตร ปิติพัฒน์ เขียนเพิ่มเติมเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2565

หาแนวทางที่เป็นเอกภาพในการคลี่คลายปัญหาที่เป็นอุปสรรคในความสัมพันธ์แต่ละด้าน เช่น ในด้านการขนส่งสินค้าผ่านแดนลาว-ไทยนั้น แต่เดิมมา มีข้อกำหนดโดยมติคณะรัฐมนตรีให้องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) เป็นผู้รับงานจัดขนส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ข้ามแดนไทย-ลาว ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแต่เพียงผู้เดียวมาตั้งแต่ พ.ศ. 2497 ความมุ่งหมายเดิมคงเป็นเหตุผลด้านความมั่นคงและการจัดเก็บภาษีศุลกากร แต่ในเวลาต่อมา การผูกขาดการขนส่งของ ร.ส.พ. และกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบการขนส่งสินค้าผ่านแดนไทย-ลาว มีปัญหาความขลุกขลักล่าช้า อัตราค่าขนส่งทั้งขาเข้าและขาออกที่แตกต่างจากราคาค่าขนส่งในตลาด และคุณภาพของบริการ ทำให้เรื่องนี้กลายเป็นอุปสรรคต่อการค้าข้ามพรมแดนระหว่างประเทศทั้งสองมานาน ผลจากการหารือเพื่อจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในที่สุดคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ยกเลิกการผูกขาดการขนส่งสินค้าผ่านแดนของ ร.ส.พ. เปิดทางให้บริษัทอื่น ๆ เข้ามารับขนส่งสินค้าผ่านแดนลาว-ไทย ต่อมาลาวได้มอบหมายให้บริษัทที แอล เอ็นเตอร์ไพรส์¹⁷ รับผิดชอบขนส่งสินค้าของลาวผ่านแดนไทย อีกประเด็นหนึ่งคือ ไทยได้ตกลงที่จะให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่ลาวใน พ.ศ. 2534 เป็นเงิน 25 ล้านบาท และอีก 100 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2535 โดยจะให้เป็นการศึกษาระดับปริญญาตรี-โท จำนวน 30 รุ่น และทุนอบรมระยะสั้นประมาณ 240 รุ่น เพื่อช่วยเหลือพัฒนาบุคลากรและเศรษฐกิจของลาว¹⁸

ต่อมาในวันที่ 21 พฤศจิกายน นายกรัฐมนตรีของไทย นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรีลาว พลเอก คำไต สีพันดอน และ ดร. นีล พลีเวท รัฐมนตรีกระทรวง

¹⁷ บริษัทที แอล เอ็นเตอร์ไพรส์ (1991) จำกัด หรือบริษัทร่วมค้าไทยลาว เป็นบริษัทร่วมทุนระหว่างนางเตือนใจ ไกรสรธรรม (บุตรสาวของ พล.ท. จิต สุนทรานนท์ อดีตผู้อำนวยการองค์การ ร.ส.พ.) กับบริษัทสันติภาพ อินเตอร์เทรด เซนเตอร์ ของลาว นางเตือนใจเคยทำงานในบริษัท ร.ส.พ. และเป็นภรรยาของ พล.ท. เขษม ไกรสรธรรม เพื่อนสนิทของ พล.อ. สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก

¹⁸ Arsa Sarasin, "Thai - Laos ties are at new heights," *The Nation*, February 20, 1992, 4.

การค้าและการพัฒนาโพ้นทะเล ได้มาร่วมทำพิธีวางศิลาฤกษ์เพื่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง เชื่อมระหว่างไทยกับลาวเป็นแห่งแรก สะพานมิตรภาพไทย-ลาว-ออสเตรเลียนี้ มิใช่ความคิดใหม่ แต่เคยมีมานานแล้วตั้งแต่สมัยที่สหรัฐอเมริกา มีบทบาทอย่างสูงในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ในเอเชียอาคเนย์ช่วงสงครามเย็น แต่เมื่อสหรัฐอเมริกาถอนกำลังและบทบาทออกไปจากภูมิภาคนี้ ความคิดนี้ก็ชะงักงัน และรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ในสมัยที่พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้เสนอแนวคิดนี้ต่อผู้นำลาวเมื่อเดินทางไปเยือนลาว ซึ่งลาวเห็นด้วย ต่อมา นายกรัฐมนตรี บ็อบ ฮอว์ก แห่งออสเตรเลีย ได้ประกาศที่จะให้ความช่วยเหลือในการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของมิตรภาพของทั้งสามประเทศ และเป็นมิติใหม่ของการร่วมมือและการอยู่ร่วมกันโดยสันติในภูมิภาคนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาวได้ทวีความใกล้ชิดมากยิ่งขึ้นเมื่อประธานาธิบดี ทานไกสอน พมวิหาน เดินทางมาเยือนไทยในฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวระหว่าง 6-11 มกราคม 2535 และอีก 1 เดือนต่อมา นายกรัฐมนตรีของลาว พลเอก คำไต สีพันดอน ได้เดินทางมาเยือนไทย และได้ลงนามในสนธิสัญญาไมตรีจิตและความร่วมมือระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาชนลาว ในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2535 นับเป็นสนธิสัญญาไมตรีจิตฉบับแรกที่ไทยลงนามกับต่างประเทศ

สนธิสัญญาไมตรีจิตฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมสันติภาพ มิตรภาพ และความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งสอง โดยตั้งอยู่บนหลักการสำคัญ คือ

1. เคารพซึ่งกันและกันในเอกราช อธิปไตย ความเสมอภาค และบูรณภาพแห่งดินแดน
2. ไม่แทรกแซงกิจการภายในของกันและกัน ยอมรับสิทธิของแต่ละประเทศที่จะยืนยันระบบการเมือง และสังคมของตน โดยปราศจากการแทรกแซง การบ่อนทำลาย หรือการบีบบังคับจากภายนอก

3. ระบุข้อขัดแย้งหรือกรณีพิพาทโดยสันติวิธี บนพื้นฐานแห่งความเสมอภาค ความถูกต้อง และความเป็นธรรม โดยสอดคล้องกับกฎบัตรสหประชาชาติ ยิ่งไปกว่านั้นในแถลงการณ์ระหว่างไทยกับลาว ไทยยังได้ตกลงลดอัตราอากรศุลกากรแก่ผลิตภัณฑ์ไม้สำเร็จรูปจากลาว 4 ประเภท รวมทั้งยังให้ความร่วมมือแก่ลาวในการติดตั้งจุดจ่ายกระแสไฟฟ้าจากไทยเข้าไปในลาว 3 จุดที่เชียงของ-ห้วยทราย บึงกาฬ-ปากซัน และธาตุพนม-เซบั้งไฟ ด้วย

ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างไทยกับลาวได้เอื้อประโยชน์ต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การค้าระหว่างไทยกับลาวได้ขยายตัวอย่างมาก ในช่วง พ.ศ. 2534 และ 2535 นี้ มูลค่าการค้าไทย-ลาวได้เพิ่มขึ้นจาก 3,159 ล้านบาท เป็น 4,118 ล้านบาท โดยไทยได้เปรียบดุลการค้ากับลาว ใน พ.ศ. 2535 ถึง 2,029 ล้านบาท สินค้าออกที่ไทยส่งไปค้ากับลาวมีรถจักรยานยนต์ (603 ล้านบาท) ข้าว (133 ล้านบาท) เคมีภัณฑ์ (83 ล้านบาท) และอื่น ๆ ส่วนสินค้าเข้าจากลาวมีไม้และเยื่อกระดาษ (847 ล้านบาท) สินแร่ (77 ล้านบาท) สัตว์และพืช (39 ล้านบาท) ผลิตภัณฑ์จากไม้ (34 ล้านบาท) เป็นต้น

การลงทุนของไทยในลาวในช่วงปีนี้ก็เพิ่มมากขึ้นจากปีก่อน ๆ แต่การลงทุนส่วนใหญ่ยังเป็นนักธุรกิจท้องถิ่นในภาคอีสานที่เคยทำการค้าขายกับลาวมาเป็นเวลานาน เช่น กลุ่มไค้ยูฮะ เป็นต้น การลงทุนส่วนใหญ่ยังเป็นโครงการขนาดเล็ก เช่น การทำไม้ ธุรกิจโรงแรม นอกจากนี้ก็มีการสำรวจด้านการเหมืองแร่ ลิกไนต์ แต่ก็ยังมีได้มีการดำเนินการ นักธุรกิจของไทยส่วนใหญ่ได้เข้าไปลงทุนในลาวมากกว่านักธุรกิจของประเทศอื่น ๆ ทั้งในด้านอุตสาหกรรม และธุรกิจบริการ รวมทั้งธุรกิจการเงิน ธนาคารทหารไทยได้เข้าไปเปิดสำนักงานติดต่อและสาขาในลาวแล้ว

ตารางที่ 3 : การค้าระหว่างไทยกับลาว กัมพูชา และเวียดนาม

มูลค่า : ล้านบาท

	มูลค่าการค้า		สินค้าออก		สินค้าเข้า		ดุลการค้า	
	2534	2535	2534	2535	2534	2535	2534	2535
ลาว	3,159.4	4,118.2	1,958.8	3,074.0	1,200.6	1,044.2	758.2	2,029.8
กัมพูชา	413.4	1,035.5	118.2	1,670.0	295.2	2,365.5	-177.0	-695.5
เวียดนาม	3,153.8	3,985.5	568.6	1,947.5	2,970.1	2,038.0	-2,401.9	-90.5

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

— เวียดนาม

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนามในอดีตเต็มไปด้วยความระแวงเคลงใจ ด้วยผู้นำไทยเกรงว่า เวียดนามจะรุกราน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่เวียดนามยึดครองกัมพูชาในเดือนมกราคม 2522 แต่ภัยคุกคามจากเวียดนามได้ลดลงในสายตาผู้นำไทยเมื่อเวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชาในเดือนกันยายน 2532 ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงในนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของเวียดนามที่หันมาใช้กลไกตลาด และเปิดประเทศให้ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุน ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนามได้คลายความตึงเครียดลงเป็นลำดับ หลังจากทีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี และประกาศนโยบายเปลี่ยนอินโดจีน “จากสนามรบเป็นสนามการค้า” ทำให้นักธุรกิจไทยหันไปสำรวจช่องทางในการค้า และการลงทุนในเวียดนามมากขึ้น แต่ปัญหาระหว่างประเทศทั้งสองหลายปัญหาซึ่งเป็นมรดกของสงครามเย็น เช่น ปัญหาญวนอพยพ ปัญหาผู้ลี้ภัยทางเรือ (Boat People) ปัญหาประมง ปัญหาเขตทับซ้อนในทะเล ตลอดจนการกำหนดเขตแดนในทะเล ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองดีขึ้นไม่มากนัก

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ อาสา สารสิน มีนโยบายชัดเจนต่อประเทศเพื่อนบ้านในอันที่จะอยู่ร่วมกันโดยสันติ ต้องการสร้างความเข้าใจอันดี

ระหว่างกัน เพื่อลดความระแวงสงสัยต่อกัน อีกทั้งการสร้างระเบียบใหม่แห่งความมั่นคงและสันติภาพในภูมิภาคจะสำเร็จได้ ก็ต่อเมื่อไทยกับเวียดนามสามารถเจรจาตกลงกันด้วยไมตรีจิต ดังนั้น เมื่อรัฐมนตรีช่วยว่าการต่างประเทศเวียดนาม เล ไม ซึ่งเคยเป็นเอกอัครราชทูตเวียดนามประจำไทย เดินทางมาเยือนไทยในวันที่ 19 เมษายน 2534 รัฐมนตรีต่างประเทศไทย อาสา สารสิน ได้แสดงเจตจำนงที่ชัดเจนว่า ไทยต้องการเสริมสร้างและวางรากฐานความสัมพันธ์ทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองระยะยาวกับเวียดนาม และสนใจที่จะจัดตั้ง “คณะกรรมการความร่วมมือเพื่อความร่วมมือทางการค้าและเศรษฐกิจ” ในระดับรัฐมนตรีกับเวียดนาม เพื่อเป็นกลไกหลักในการร่วมมือระหว่างกัน สนใจที่จะมีความตกลงในการคุ้มครองการลงทุน และความตกลงในการงดเว้นเก็บภาษีซ้ำซ้อน (Exemption of Double Taxation) ซึ่งเวียดนามได้รับไว้พิจารณา

ต่อมานายอาสา สารสิน ได้เดินทางไปเยือนเวียดนามในระหว่างวันที่ 17-19 กันยายน และเจรจากับ เหวียน แหม่ง เกิม รัฐมนตรีต่างประเทศเวียดนาม ทั้งสองได้ออกแถลงการณ์ร่วมกำหนดกรอบและกลไกในการกระชับความสัมพันธ์และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า และวิชาการ และพัฒนามาตรการต่าง ๆ ในการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน นอกจากนี้ ไทยและเวียดนามยังได้ลงนามในข้อตกลงที่จะจัดตั้ง “คณะกรรมการความร่วมมือทางเศรษฐกิจ” อีกทั้งยังเห็นด้วยในเบื้องต้นที่จะให้มีข้อตกลงในการหลีกเลี่ยงการเก็บภาษีซ้ำซ้อน ไทยได้เสนอที่จะจัดตั้งสถานกงสุลใหญ่ในนครโฮจิมินห์ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การค้าและการลงทุนของนักธุรกิจไทย โดยจะใช้สถานทูตเก่าของไทย ทั้งสองฝ่ายยังได้ปรึกษาหารือเกี่ยวกับการกำหนดเขตแดนทางทะเลระหว่างกัน เพื่อแก้ไขปัญหาการล้วงล้ำน่านน้ำของกันและกัน

อีกหนึ่งเดือนต่อมา ระหว่างวันที่ 28-31 ตุลาคม หวอ หวัน เกียด นายกรัฐมนตรีคนใหม่ของเวียดนาม ได้เดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ นับเป็นครั้งแรกในรอบ 12 ปี ที่ผู้นำระดับนายกรัฐมนตรีของเวียดนามได้มาเยือน

ไทย ประเทศทั้งสองได้ลงนามในความตกลงที่จะส่งเสริมและปกป้องการลงทุน อีกทั้งยังลงนามใน “บันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับความร่วมมือทางด้านพลังงานและน้ำมัน” กับเวียดนามอีกด้วย เวียดนามและไทยยังตกลงที่จะจัดตั้งสถานกงสุลในดินแดนของกันและกัน โดยเวียดนามเห็นชอบให้ไทยตั้งสถานกงสุลที่นครโฮจิมินห์ โดยใช้สถานทูตเก่าของไทย ในขณะที่เวียดนามได้เสนอที่จะตั้งสถานกงสุลที่อุดรธานี ซึ่งไทยก็รับไว้พิจารณา ฝ่ายความมั่นคงของไทยไม่ค่อยเห็นด้วยกับการที่ให้เวียดนามตั้งสถานกงสุลที่อุดรธานี ซึ่งมีญวนอพยพที่ตกค้างมาตั้งแต่สมัยสงครามกู้เอกราชเดียนเบียนฟูต่อต้านฝรั่งเศสอยู่มาก และเกรงว่า สถานกงสุลเวียดนามอาจเป็นสื่อกลางของญวนอพยพเหล่านี้ซึ่งยังมีได้มีสัญชาติไทย¹⁹ และฝ่ายความมั่นคงของไทยไม่แน่ใจว่าจะคุมสถานการณ์ได้ อย่างไรก็ตาม การมาเยือนของนายกรัฐมนตรีเวียดนามได้ช่วยกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองให้ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น

ต่อมารัฐบาลไทยได้ตัดสินใจที่จะใช้นโยบายผสมกลมกลืน (assimilation) โดยจะให้สัญชาติไทยแก่ลูกหลานของญวนอพยพ (ประมาณ 8,000 คน ซึ่งเป็นญวนอพยพรุ่นที่ 3 หรือรุ่นหลานที่เกิดในประเทศไทย และอาจรวมรุ่นที่ 2 รุ่นลูกด้วย อีก 40,000 คน ในกรณีที่มีความประพฤติดี) การแก้ไขปัญญวนอพยพนี้ทำให้การพิจารณาเรื่องที่ตั้งของสถานกงสุลของเวียดนามในประเทศไทยง่ายขึ้น และปัญหาญวนอพยพน่าจะยุติลงได้ เพราะต่อไปจะไม่มีญวนอพยพอีก จะมีแต่คนไทยเชื้อสายญวน เช่นเดียวกับคนไทยเชื้อสายจีน

ในต้นเดือนมกราคม 2535 พลเอก สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก ได้เดินทางไปเยือนเวียดนาม และได้พบกับผู้นำทางทหารของเวียดนาม การเดินทางไปเวียดนามครั้งนี้มีความสำคัญในการลดความหวาดระแวงระหว่าง

¹⁹ “Concrete action needed to boost Thai-Vietnamese relation,” *The Nation*, October 28, 1991.

ฝ่ายทหารของทั้งสองประเทศ พลเอก สุจินดา คราประยูร ได้ขอไปชมฐานทัพเรือที่อำเภอกำแรง (Cam Ranh) ซึ่งเวียดนามยังไม่พร้อมให้ชม และฝ่ายไทยได้แสดงท่าทีว่าจะเปิดโอกาสให้เวียดนามส่งผู้แทนมาสังเกตการณ์การซ้อมรบระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ด้วย²⁰ ยิ่งไปกว่านั้น ทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะให้มีการแลกเปลี่ยนผู้ช่วยทูตทหารระหว่างกัน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างประเทศทั้งสอง

รัฐมนตรีช่วยว่าการต่างประเทศ วิเชียร วัฒนคุณ ได้เดินทางไปเยือนเวียดนามในเดือนมกราคมนี้เช่นกัน เพื่อเตรียมการสำหรับการเยือนเวียดนามของนายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน หลังการเจรจายาวนาน ไทยกับเวียดนามได้สามารถตกลงกันเบื้องต้นเกี่ยวกับความร่วมมือทางการประมง โดยรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรฯ อาชวี เตาลานนท์ และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงผลผลิตทางทะเล ฮวิง กง เหิว เป็นผู้ลงนามเบื้องต้น (initiated) ประเทศไทยต้องการทำความตกลงกับเวียดนามเรื่องการประมง เพราะเรือประมงของไทยมักถูกเวียดนามจับกุม และลูกเรือถูกคุมขังในข้อหาละเมิดน่านน้ำเวียดนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่จังหวัดฮานซาง (Han Giang) เกียนซาง (Kien Giang) และกิวลอง (Guu Long) ซึ่งอยู่บริเวณปลายแหลมญวนซึ่งรัฐบาลไทยต้องจ่ายเงินจำนวนมากเพื่อ “ไถ่” ตัวลูกเรือเหล่านี้กลับประเทศ

นายกรัฐมนตรีของไทย อานันท์ ปันยารชุน ได้เดินทางไปเยือนเวียดนามอย่างเป็นทางการระหว่าง 15-17 มกราคม 2535 และได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นจากนายกรัฐมนตรีเวียดนาม หวอ หวัน เกียด ผู้นำทั้งสองได้ปรึกษาหารือเกี่ยวกับสถานการณ์ในภูมิภาค ผู้นำไทยได้แสดงท่าทีสนับสนุนการที่จะให้สหรัฐฯ ยกเลิกการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ (Economic Embargo) กับเวียดนาม และมีความสัมพันธ์แบบปรกติกับเวียดนาม อีกทั้งแสดงความยินดีที่เวียดนามจะภาคยานุวัติ (ยอมรับ) สนธิสัญญาไมตรีจิตและความร่วมมือแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

²⁰ "Suchinda invites VN leaders to Cobra Gold," *The Nation*, January 7, 1992.

ซึ่งจะเป็นก้าวแรกของการเข้าเป็นสมาชิกองค์การอาเซียน ไทยยังให้ความช่วยเหลือแก่เวียดนามในรูปแบบของเครดิตเงินกู้ระยะยาวจำนวน 150 ล้านดอลลาร์ เพื่อซื้อสินค้าของประเทศไทย นอกจากนี้ ทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะเจรจากันไปเพื่อทำความตกลงเกี่ยวกับการงดเว้นการเก็บภาษีนำเข้าซ้อน ตลอดจนความตกลงที่จะร่วมมือทางด้านการท่องเที่ยวต่อไป

อย่างไรก็ดี แม้ว่าจะมีความสำเร็จหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร²¹ แต่ก็ยังมีอุปสรรคบางประการ นั่นคือ เวียดนามได้ขอเลื่อนการลงนามในความตกลงเกี่ยวกับความร่วมมือทางการประมงออกไปอีก โดยแจ้งว่าไม่พร้อม ทั้ง ๆ ที่ลงนามเบื้องต้นไปแล้ว โดยอ้างว่า ฝ่ายท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดแถบแหลมญวน ซึ่งมักมีปัญหาในการจับเรือประมงไทย ไม่พอใจที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการเจรจา จึงต้องขอเวลาในการปรึกษาหารือกับรัฐบาลท้องถิ่น แต่สาเหตุที่แท้จริงอาจมาจากความกังวลและหวาดระแวงของเวียดนาม ทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่นว่า ตนอาจได้รับประโยชน์น้อยไปจากความตกลงฉบับนี้ และอาจต้องการชะลอการลงนามเพื่อหาทางเจรจาให้ได้ประโยชน์ที่มากกว่า ปัญหาประมงไทยกับเวียดนามยังต้องเจรจากันเพื่อหาข้อยุติเกี่ยวกับเขตแดนทางทะเลที่ทับซ้อนกัน นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการใช้น้ำในแม่น้ำโขง ซึ่งประเด็นเหล่านี้เป็นปัญหาพหุภาคีซึ่งเกี่ยวข้องกับลาวและกัมพูชา รัฐบาลไทยเห็นว่าควรกำหนดกรอบใหม่สำหรับความร่วมมือในการใช้น้ำในแม่น้ำโขงเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและของภูมิภาค เนื่องจากข้อตกลงดั้งเดิมตั้งแต่ พ.ศ. 2501 นั้นล้าสมัยและไม่สอดคล้องกับเทคโนโลยีและความเป็นจริงในการใช้น้ำในแม่น้ำโขง

²¹ Supapohn Kanwerayotin, "Anand's trip set to boost Thai-Vietnamese ties," *Bangkok Post*, January 14, 1992, 4.

รัฐบาลไทยได้ขอความร่วมมือจากเวียดนามในการหาสถานที่ตั้งสถานทูตใหม่แทนสถานที่เดิม ซึ่งตั้งอยู่ที่ถนนจงตู (Trong Tu) และอยู่ค่อนข้างห่างไกลจากใจกลางนคร ต่อมารัฐบาลเวียดนามได้ตกลงให้ไทยเช่าอาคารแปดทรงฝรั่งเศสสามชั้น ซึ่งมีห้องประมาณ 15 ห้อง พร้อมที่ดิน 200 ตารางวา ที่ถนนหวางเสี่ยว (Hoang Dieu) ไม่ห่างจากกระทรวงการต่างประเทศเวียดนาม สถานทูตแห่งใหม่คงจะต้องปรับปรุงอีกพอสมควรเพื่อให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ แต่สถานที่ตั้งในใจกลางเมืองและความโอ้อ่าก็คงช่วยเสริมฐานะและศักดิ์ศรีของไทย อาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยกับเวียดนามในช่วงนี้ได้ความสัมพันธ์ที่ดียิ่งกว่าสมัยใด ๆ นับตั้งแต่สงครามเวียดนามยุติลงใน พ.ศ. 2518

— กับพูซา

นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน และรัฐมนตรีต่างประเทศ อาสา สารสิน ได้พยายามดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อกัมพูชาอย่างระมัดระวัง ได้สมดุลและแนบเนียน เพื่อให้เกิด “สันติภาพ” ในกัมพูชา โดยให้ความสำคัญต่อเขมรทั้งสี่ฝ่ายในการสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจระหว่างกัน อีกทั้งแสดงท่าทีชัดเจนในการสนับสนุนเจ้านโรดม สีหนุ ให้เป็นผู้นำสูงสุดในการแสวงหาความปรองดองแห่งชาติ ตามแผนสันติภาพของคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติ ซึ่งไทยและอาเซียนสนับสนุน

ในวันที่ 26 เมษายน 2534 ผู้นำเขมรสามฝ่าย คือ เจ้านโรดม สีหนุ นายซอน ซาน และนายเจิว สัมพันธ์ ได้เข้าพบนายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ผู้นำไทยได้ชี้แจงให้เขมรทั้งสามฝ่ายเห็นประโยชน์ของการประนีประนอม อันจะนำมาซึ่งสันติภาพในกัมพูชา และการได้รับความช่วยเหลือจากนานาชาติในการฟื้นฟูบูรณะประเทศ อีก 2 วันต่อมา นายฮุน เซน ผู้นำของเขมรอีกฝ่ายหนึ่งจากพนมเปญ ได้เข้าพบนายอานันท์ ปันยารชุน ไทยได้แนะนำให้เขมรทุก ๆ ฝ่ายยุติการสู้รบ

และเจรจาประนีประนอมโดยเร็ว มิฉะนั้นอาจสูญเสียโอกาสที่นานาชาติจะให้ความช่วยเหลือ อีกทั้งการประนีประนอมตกลงกันจะช่วยให้สามารถส่งผู้แทนมาร่วมประชุมธนาคารโลกที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดขึ้นในเดือนตุลาคม 2534 นี้ ซึ่งจะเป็นโอกาสดีที่จะขอความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อฟื้นฟูกัมพูชา คำแนะนำของไทยคงมีส่วนช่วยเตือนสติผู้นำฝ่ายเขมรทั้ง 4 ฝ่าย

ต่อมาเจ้านโรดม สีหนุ ได้ขอร้องให้ไทยช่วยอำนวยความสะดวกจัดสถานที่สำหรับการประชุมเขมรทั้ง 4 ฝ่าย ภายใต้กรอบ “สภาสูงสุดแห่งชาติกัมพูชา” (Supreme National Council หรือ SNC) ขึ้น ในอดีต ประเทศไทยเคยสนับสนุนอินโดนีเซียในการจัดประชุมเขมร 4 ฝ่าย ที่จาร์กาตาอย่างไม่เป็นทางการ (Jakarta Informal Meeting หรือ JIM) ถึง 3 ครั้ง ใน พ.ศ. 2531, 2532 และ 2533 แต่การเจรจาไม่คืบหน้า ดังนั้น เมื่อได้รับการร้องขอ รัฐบาลไทยภายใต้นายกรัฐมนตรีอานันท์ ปันยารชุน จึงอำนวยความสะดวกจัดการประชุมของผู้นำเขมรทั้ง 4 ฝ่าย ให้ที่พัทยา ในวันที่ 24-26 มิถุนายน 2534 ในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ เพื่อให้มีบรรยากาศสบาย ๆ และไม่เข้าไปแทรกแซงในการเจรจา ดังเช่นในรัฐบาลชุดก่อน ซึ่งก็ช่วยให้เขมรทั้ง 4 ฝ่าย สามารถตกลงกันได้หลายประเด็น²² รวมทั้งการตกลงที่จะขยายการหยุดยิงออกไปโดยไม่มีกำหนด อีกทั้งมอบหมายให้เจ้าสีหนุเป็นประธานผู้เรียกประชุม และประธานในที่ประชุมของสภาสูงสุดแห่งชาติกัมพูชา (SNC) และยังคงตกลงที่จะส่งผู้แทนของ SNC เข้าร่วมประชุมขององค์การสหประชาชาติประจำปีใน พ.ศ. 2534 โดยมีเจ้าสีหนุเป็นหัวหน้าคณะ นายกรัฐมนตรีอานันท์ ปันยารชุน ได้จัดงานเลี้ยงเพื่อเป็นการแสดงความยินดี และฉลองความสำเร็จของการเจรจาระหว่างผู้นำเขมร 4 ฝ่าย

²² Thach Reng, “A Diplomatic Miracle: The Settlement of the Cambodia Conflict,” *Indochina Report* No. 29 (October-December 1991), 15.

ต่อมาในระหว่าง 26-29 สิงหาคม ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดประชุมให้ ผู้นำเขมรทั้ง 4 ฝ่าย อีกครั้งที่พัทธา การประชุมครั้งนี้มีความคืบหน้ามาก เพราะ ผู้นำเขมรทั้ง 4 ฝ่าย สามารถตกลงกันได้เกือบทุกประเด็น รวมทั้งประเด็นการจำกัด กำลังทหารของแต่ละฝ่าย โดยทุกฝ่ายยอมลดกำลังทหารลงร้อยละ 70 ส่วนที่เหลือ อีกร้อยละ 30 ให้อยู่ภายใต้การดูแลของ UNTAC (United Nations Transitional Authority on Cambodia) ให้ปลดอาวุธและเก็บแยกไว้ต่างหากด้วย จนกว่า จะมีการเลือกตั้งและมีรัฐบาลใหม่²³ ความคืบหน้าดังกล่าวส่งผลให้มีการลงนาม ในความตกลงสันติภาพในกัมพูชาที่กรุงปารีส ในวันที่ 23 ตุลาคม 2534

กัมพูชาเผชิญกับปัญหาอุทกภัย ประชาชนหลายหมื่นคนไร้ที่อยู่อาศัย อีกทั้งขาดอาหารและเครื่องนุ่งห่ม รัฐบาลไทยได้ส่งรัฐมนตรีช่วยว่าการต่างประเทศ วิเชียร วัฒนคุณ ไปกรุงพนมเปญ เพื่อมอบอาหาร เวชภัณฑ์ และเครื่องอุปโภค บริโภค ส่วนหนึ่งของทั้งหมดที่มีมูลค่า 10 ล้านบาท ให้แก่ชาวกัมพูชาในวันที่ 10 กันยายน 2534 เพื่อเป็นการแสดงน้ำใจ โดยรองนายกรัฐมนตรีกัมพูชา กง ชัม โอล เป็นผู้รับมอบ ส่วนที่เหลือจะมาทางเรือเพื่อช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ชาวกัมพูชาที่ประสบภัยจากน้ำท่วมตามคำร้องขอของเจ้าสีหนุ

หลังจากการลงนามในสัญญาสันติภาพที่ปารีส เจ้าสีหนุได้นิวัตกรุงพนมเปญ ในฐานะประมุขของประเทศ และได้เชิญรัฐมนตรีต่างประเทศของไทย อาสา สารสิน ไปเป็นอาคันตุกะต่างประเทศคนแรก เพื่อเยือนกัมพูชาระหว่าง 20-22 พฤศจิกายน นอกจากนี้จะได้เข้าพบเจ้าสีหนุ และปรึกษาหารือเกี่ยวกับสันติภาพในกัมพูชาแล้ว เจ้าสีหนุได้กล่าวขอบคุณรัฐบาลไทยที่ได้ให้ความช่วยเหลือชาวกัมพูชามาตลอด รัฐมนตรีต่างประเทศไทยยังได้แสดงเจตจำนงที่ช่วยเหลือเพื่อนบ้านกัมพูชาของ ไทยมากยิ่งขึ้นในช่วงฟื้นฟูบูรณะประเทศ โดยแจ้งให้ผู้นำรัฐบาลกัมพูชาทราบว่า รัฐบาลไทยได้จัดงบประมาณความช่วยเหลือให้กัมพูชาใน พ.ศ. 2535 เป็นจำนวน

²³ Ibid, 18.

20.6 ล้านบาท (ประมาณ 820,000 ดอลลาร์สหรัฐ) เพื่อช่วยพัฒนาและฝึกอบรมเจ้าหน้าที่กัมพูชาในด้านการศึกษา เกษตรกรรม สาธารณสุข การคมนาคม การค้า และการท่องเที่ยว เป็นต้น

รัฐมนตรีต่างประเทศ อาสา สารสิน ยังได้เสนอที่จะช่วยซ่อมแซมถนนหมายเลข 5 จากปอยเปตไปจังหวัดศรีโสภณ ระยะทาง 48 กิโลเมตร โดยจะส่งกองพันทหารช่างจำนวน 447 คน มาช่วยก่อกำกับระเบิด และซ่อมถนน พร้อมปรับผิวลาดยางให้เป็นถนน 2 ช่องจราจร ใช้เวลา 550 วัน คิดเป็นมูลค่า 144.6 ล้านบาท (หรือ 5.78 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) เส้นทางนี้จะช่วยอำนวยความสะดวกแก่ชาวกัมพูชาในการเดินทางไปมาหาสู่กัน อีกทั้งยังเป็นเส้นทางส่งผู้ลี้ภัยกัมพูชาจากชายแดนไทยจำนวน 370,000 คน กลับไปกัมพูชาอีกด้วย และยังเอื้อประโยชน์ในการติดต่อค้าขายระหว่างไทยกับกัมพูชา

ในระหว่างการประชุม รัฐมนตรีต่างประเทศไทยได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจ 3 ฝ่าย ระหว่างรัฐบาลไทย สภาสูงสุดแห่งชาติกัมพูชา (SNC) และสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยของสหประชาชาติ (UNHCR) เกี่ยวกับการส่งตัวผู้ลี้ภัยชาวกัมพูชาจากประเทศไทยกลับกัมพูชา ซึ่งลงนามโดยรัฐมนตรีต่างประเทศไทย เจ้าสีหนุ และนายชามซิด อันวาร์ ผู้แทน UNHCR นอกจากนี้ รัฐมนตรีต่างประเทศไทยยังมอบเวชภัณฑ์ จำนวน 9,000 กิโลกรัม มูลค่า 1 ล้านบาท (40,000 ดอลลาร์สหรัฐ) และยาพื้นฐาน อาหารกระป๋อง กุ้ง และของใช้จำเป็นจากสภากาชาดไทยอีก 500 กิโลกรัม แก่ประชาชนกัมพูชาด้วย เพื่อเป็นการแสดงไมตรีจิต

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาได้ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น การค้าตามแนวชายแดนดำเนินไปอย่างคึกคัก มีนักลงทุนเข้าสำรวจลู่ทางในพนมเปญและเสียมราฐเป็นจำนวนมาก ยิ่งไปกว่านั้น สหประชาชาติได้ร้องขอให้ไทยเข้าร่วมในกองกำลังหน่วยหน้าของสหประชาชาติในกัมพูชา (UNAMIC) ต่อมาในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2535 รัฐบาลไทยได้ส่งหน่วยทหารช่างชุดที่สองจำนวน 705 นาย ไปช่วยกำจัด

กับระเบิดและซ่อมสร้างถนนจากศรีโสภณไปพระตะบอง ระยะทาง 69 กิโลเมตร²⁴ โดยจะใช้เวลาประมาณ 600 วัน อีกทั้งยังเป็นเส้นทางคมนาคมค้าขายติดต่อเมื่อเสร็จแล้วคงจะช่วยในการส่งตัวผู้ลี้ภัยเขมรกลับกัมพูชาระหว่างไทยกับกัมพูชา ซึ่งจะช่วยกระชับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศทั้งสอง

สันติภาพในกัมพูชาได้ช่วยให้การค้าระหว่างประเทศทั้งสองขยายตัวมากขึ้น ถึง 10 เท่า จาก 413 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2534 เป็น 4,035 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2535 โดยไทยส่งออกสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้ จากกัมพูชาเพิ่มมากขึ้น คือ 2,365 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2535 และขายสินค้าให้กัมพูชาเพียง 1,670 ล้านบาท ไทยขาดดุลการค้ากับกัมพูชาเป็นมูลค่า 695 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2535 เพิ่มจาก 177 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2534 ส่วนการลงทุนในกัมพูชานั้น บริษัทในเครือชินวัตร ได้เข้าไปได้สัมปทานถ่ายทอดโทรทัศน์เป็นระยะเวลา 99 ปี ในกัมพูชา นอกจากนี้ก็มีนักธุรกิจไทย ซึ่งมักเป็นนักธุรกิจในท้องถิ่นภาคตะวันออก ไปลงทุนด้านธุรกิจโรงแรมที่พนมเปญ และที่เสียมราฐ ตลอดจนธุรกิจการเงิน แม้ว่าการค้าและการลงทุนในกัมพูชาจะมีลู่ทางแจ่มใส แต่ความไม่แน่นอนจากการเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อธุรกิจของไทยและของต่างชาติอื่น ๆ ในกัมพูชาได้ อย่างไรก็ดี สถานการณ์ในกัมพูชาได้คลี่คลายไปสู่สันติภาพ รัฐบาลไทยภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ได้ดำเนินนโยบายอย่างกระฉับกระเฉง และแนบเนียน จนสันติภาพกลับคืนมาสู่กัมพูชา และเพิ่มโอกาสในการปรองดองแห่งชาติระหว่างกลุ่มเขมรทั้งสี่ฝ่ายที่เคยขัดแย้งกันมา

²⁴ "Thai Blue Helmets head out," *The Nation*, February 21, 1992, 2.

ไทยกับประเทศมหาอำนาจ : ความสัมพันธ์ก่อนจ้าววรุณะ

การยึดอำนาจของคณะทหาร (สภา รสช.) ทำให้ประเทศมหาอำนาจหลายประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยไม่ค่อยพอใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกาที่ไม่เห็นด้วยกับการที่ทหารยึดอำนาจรัฐบาลประชาธิปไตยที่มาจาก การเลือกตั้งของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ส่วนประเทศญี่ปุ่น แม้จะถูกสหรัฐอเมริกากดดันให้แสดงความไม่เห็นด้วย แต่ก็ไม่ต้องการดำเนินการใด ๆ ที่ทำให้ประเทศไทยไม่พอใจ เนื่องจากมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอยู่มาก ส่วนสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหภาพโซเวียตถือว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไม่ว่าจะด้วยการยึดอำนาจหรือวิธีการใด ๆ เป็นเรื่องภายในของไทย ดังนั้น ประเทศทั้งสองจึงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับไทยต่อไป

— จีบ

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนไม่ได้รับผลกระทบมากนักจากการยึดอำนาจของคณะทหาร ทั้งนี้เพราะรัฐบาลจีนถือว่าเป็นเรื่องภายในของไทย และประเทศอื่นไม่ควรเข้าไปแทรกแซง หลังจากรับตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศเพียง 2 เดือน นายอาสา สารสิน ได้เดินทางไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างเป็นทางการ ระหว่างวันที่ 13-15 พฤษภาคม นอกจากนี้ได้เข้าพบกับประธานาธิบดีจีน หยาง ช่างคุน และนายกรัฐมนตรี หลี่ เฝิง แล้ว รัฐมนตรีต่างประเทศ อาสา สารสิน ได้เจรจากับเจียน ฉีเซิน รัฐมนตรีต่างประเทศของจีน เกี่ยวกับความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหากัมพูชาและการสร้างสันติภาพในเอเชียอาคเนย์ ส่วนในด้านความสัมพันธ์ทวิภาคี ไทยหวังว่า รัฐบาลจีนจะช่วยเร่งบริษัทของจีนที่ได้รับบัตรส่งเสริมการลงทุนของไทยให้รีบดำเนินการลงทุนในประเทศไทย อีกทั้งการค้า

ระหว่างไทยกับจีนนั้นน่าจะขยายตัวถึง 1,200 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี จีนได้ตกลงที่จะซื้อมันสำปะหลังอัดเม็ดจากไทยประมาณ 230,000 ตันต่อปี นอกจากนี้เรื่องการค้าแล้ว ประเทศทั้งสองยังตกลงที่จะร่วมมือกันในการปราบปรามยาเสพติดอีกด้วย

ต่อมาในระหว่างวันที่ 10-15 มิถุนายน ประธานาธิบดี หยาง ช่างคุน ของจีน และคณะ ซึ่งประกอบด้วยรัฐมนตรีต่างประเทศ เจียน ฉีเซิน ได้เดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการในฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความใกล้ชิดระหว่างประเทศทั้งสอง รัฐมนตรีต่างประเทศจีนได้พบปะปรึกษากันกับรัฐมนตรีต่างประเทศของไทย ในวันที่ 11 มิถุนายน เพื่อขอให้ไทยสนับสนุนให้จีนเข้าเป็นสมาชิกของความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิก (APEC) ก่อนได้หวั่นและฮ่องกง ซึ่งได้สมัครเป็นสมาชิกด้วย ปัญหาการเข้าเป็นสมาชิก APEC ของ "สามจีน" ได้เป็นประเด็นสำคัญของการประชุมระดับรัฐมนตรีของ APEC ครั้งต่อไป นอกจากนี้ไทยยังแสดงท่าทีสนับสนุนที่จีนขอเข้ามาเป็นประเทศคู่เจรจา (Dialogue Partner) ของกลุ่มประเทศอาเซียนด้วย และได้เรียกร้องให้จีนซื้อสินค้าจากไทยเพิ่มมากขึ้นเพื่อแก้ปัญหาการขาดดุลการค้า

ต่อมาในระหว่างวันที่ 22-25 กันยายน นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ได้เดินทางไปเยือนจีนอย่างเป็นทางการ พร้อมด้วยรัฐมนตรีต่างประเทศ อาสา สารสิน รัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์ อมเรศ ศิลาอ่อน และคณะผู้แทนทางธุรกิจภาคเอกชน รวม 40 คน นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ได้เข้าพบประธานาธิบดี หยาง ช่างคุน เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีน เจียง เจ๋อหมิน และนายกรัฐมนตรี หลี่ เฝิง ประเด็นสำคัญของการเจรจาเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทวิภาคีและการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคมีหลายประการ ที่สำคัญมีดังนี้

1. การค้าทวิภาคี ฝ่ายไทยได้เรียกร้องให้จีนช่วยปรับปรุงความสมดุลทางการค้าระหว่างประเทศทั้งสอง ไทยขาดดุลการค้ากับจีนมาหลายปีแล้ว และ

การขาดดุลมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ไทยต้องการให้จีนซื้อสินค้าของไทยเพิ่มมากขึ้น ทั้งสินค้าเกษตรและสินค้ากึ่งอุตสาหกรรม

2. ปัญหาแก้มพูชา ไทยและจีนได้ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการแก้ไขปัญหาแก้มพูชา อีกทั้งต้องการเห็นสันติภาพในแก้มพูชา นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ได้แสดงความชื่นชมต่อบทบาทของจีนในการแก้ไขปัญหาแก้มพูชา รวมทั้งการที่จีนพยายามปรับปรุงความสัมพันธ์กับเวียดนาม

3. การพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขง ฝ่ายไทยได้เชิญชวนให้จีนเข้าร่วมในการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขงร่วมกับประเทศอื่น ๆ ริมฝั่งแม่น้ำโขง เพราะแม่น้ำโขงได้ไหลผ่านประเทศจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมณฑลยูนนาน ประเทศไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ได้เปิดการเจรจาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขง ตลอดจนการใช้น้ำในแม่น้ำโขงตอนล่างแบบยั่งยืน ไทยหวังว่า ทั้งจีนและพม่าซึ่งมีแม่น้ำโขงไหลผ่านเช่นกันคงจะมาร่วมด้วย จีนได้แสดงความสนใจที่จะพัฒนาแม่น้ำโขงเป็นเส้นทางคมนาคม ทั้งขนส่งผู้โดยสารและสินค้า จากยูนนานของจีน ผ่านพม่ามายังไทยและลาว แต่ยังคงติดขัดที่เกาะแก่งจำนวนมากในแม่น้ำโขงเป็นอุปสรรคต่อการเดินเรือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูแล้ง

4. การสร้างระเบียบโลกใหม่ ไทยและจีนเห็นพ้องต้องกันว่า สถานการณ์โลกในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งประเทศทั้งสองปรึกษาหารือและร่วมมือกันมากขึ้น เพื่อสร้างสรรค์ระเบียบโลกใหม่ที่มีสันติภาพและเสถียรภาพ นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ได้เสนอว่า สันติภาพและเสถียรภาพในโลกและในภูมิภาคนั้นจักต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการปรึกษาหารือร่วมกัน การประนีประนอม และการร่วมมือกัน ประเทศที่กำลังพัฒนาต้องเข้าไปมีบทบาทมากขึ้นในการสร้างสรรค์ระเบียบโลกใหม่ และระเบียบโลกใหม่นี้จักต้องมีดุลยภาพแห่งอำนาจระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนา

แม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนจะใกล้ชิดสนิทสนม แต่ปัญหาการค้าที่ไม่สมดุล ได้กลายเป็นประเด็นสำคัญใน

การประชุมของคณะกรรมการร่วมไทย-จีน เกี่ยวกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Thai-Chinese Joint Committee on Economic Cooperation) ครั้งที่ 7 ระหว่างวันที่ 10-12 มีนาคม 2535 คณะผู้แทนไทยมีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง การต่างประเทศ วิเชียร วัฒนคุณ เป็นหัวหน้าคณะ และฝ่ายจีนมีหวัง เหวินตง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ เป็นหัวหน้าคณะ

การค้าระหว่างไทยกับจีนขยายตัวอย่างต่อเนื่อง (ดูตารางที่ 4) แต่ปัญหา สำคัญที่ไทยประสบมาตลอด คือ การขาดดุลการค้าเป็นจำนวนมาก ใน พ.ศ. 2534 ไทยขาดดุลการค้ากับจีนถึง 2 หมื่นล้านบาท มากกว่า พ.ศ. 2532 ถึง 4 เท่า สาเหตุ สำคัญประการที่หนึ่งอาจเป็นเพราะโครงสร้างของสินค้าที่ยังส่งออกไปยังจีน ส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตรกรรม พ.ศ. 2534 มีมูลค่า 8,554 ล้านบาท เช่น ยางพารา 3,678 ล้านบาท น้ำตาลทราย 1,162 ล้านบาท ข้าว 565 ล้านบาท ผลิตภัณฑ์ มัณสำปะหลัง 149 ล้านบาท ใบยาสูบ 137 ล้านบาท เป็นต้น ส่วนสินค้าที่ไทยนำเข้า จากจีนมักเป็นสินค้าอุตสาหกรรมหรือวัตถุดิบ โดยใน พ.ศ. 2534 ไทยนำสินค้า เข้าจากจีนเป็นมูลค่า 29,327 ล้านบาท เช่น เหล็กและเหล็กกล้า 6,502 ล้านบาท วัตถุดิบจากพืชและสัตว์ 4,790 ล้านบาท ผ้าผืน 2,718 ล้านบาท เคมีภัณฑ์ 2,488 ล้านบาท ปูนซีเมนต์ 1,875 ล้านบาท เครื่องจักรสำหรับอุตสาหกรรม 1,875 ล้านบาท ด้ายทอผ้า 1,027 ล้านบาท เป็นต้น

ตารางที่ 4 : การค้าทวิภาคีระหว่างไทยกับจีน

มูลค่า : ล้านบาท

พ.ศ.	การค้าทวิภาคี	การส่งออก	การนำเข้า	ดุลการค้า
2516	3,142.6	1,438.9	1,703.7	-264.8
2522	6,511.4	1,571.9	4,939.5	-3,367.6
2523	11,095.8	2,530.7	8,535.1	-6,004.4
2524	11,046.7	4,063.8	6,982.9	-2,919.1
2525	12,424.5	7,053.0	5,374.5	1,678.5

พ.ศ.	การค้าหวิภาคี	การส่งออก	การนำเข้า	ดุลการค้า
2526	8,553.7	2,467.5	6,099.2	-3,631.7
2527	11,743.9	4,295.1	7,448.8	-3,153.7
2528	13,440.4	7,367.2	6,073.2	1,294.0
2529	14,169.9	7,252.8	6,917.1	335.7
2530	22,942.6	9,974.7	12,967.9	-2,993.2
2531	29,199.6	12,008.3	17,191.3	-5,183.0
2532	33,074.5	13,899.0	19,175.5	-5,276.5
2533	35,098.6	6,815.1	28,283.5	-21,468.4
2534	37,882.3	8,554.8	29,327.5	-20,772.7
2535	40,779.9	9,800.8	30,979.1	-21,178.3

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

ส่วนในด้านการลงทุนนั้น นักธุรกิจของไทยได้เข้าไปลงทุนในจีนกว่า 450 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยกลุ่มบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ (เจียไต๋ หรือเงินต้า) ได้ไปลงทุนถึง 60 โครงการ ในมณฑลต่าง ๆ 25 มณฑล ส่วนใหญ่เป็นด้านอาหารสัตว์ และอุตสาหกรรมผลิตไก่เนื้อครบวงจร โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เขตเศรษฐกิจเซินเจิ้น (บริษัทเจียไต๋คอนติ) เมืองกว่างโจว (บริษัทกวาง-ไต๋ เลี้ยงสัตว์) และซัวเถา ในมณฑลกวางตุ้ง นอกจากนี้ ยังไปร่วมลงทุนกับฝ่ายจีนในปีกิ่ง (Beijing China Food / Beijing Dafa Livestock Production) ส่วนที่เซี่ยงไฮ้ เครือเจริญโภคภัณฑ์ไปร่วมลงทุนในการทำอาหารสัตว์ (Shanghai Da Jiang) ผลิตรถจักรยานยนต์ (Shanghai EK Chor Motorcycle) ผลิตเบียร์ (Mila Brew) โดยใช้ชื่อเบียร์ว่า REEB เป็นต้น นอกจากนี้ ไทยยังไปลงทุนด้านการปลูกป่า เช่น บริษัท ชุนฮั่วเส็ง (เกษตรรุ่งเรือง) ได้สัมปทานปลูกป่ายูคาลิปตัสในพื้นที่ 2 แสนไร่ ธุรกิจสังหาริมทรัพย์ก็มีบริษัทสมประสงค์แลนด์ไปร่วมทุนกับฮ่องกง ในมณฑลกวางตุ้ง พัฒนาโครงการที่อยู่อาศัยแบบคอนโดมิเนียมที่เมืองกว่างโจว และจงซาน

ด้านธุรกิจการเงิน กลุ่ม M-Thai Group ได้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งธนาคารพาณิชย์ ใช้ชื่อว่า TM Bank Co. ที่ชั่วคราว ใน พ.ศ. 2535 โดยร่วมทุนกับธนาคารทหารไทย ธนาคารกรุงเทพ ไปจัดตั้งสำนักงานตัวแทนอยู่ที่ปักกิ่ง เป็นต้น

คณะกรรมการร่วมไทย-จีน เกี่ยวกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ได้ตกลง ในการประชุมครั้งที่ 7 ว่า จะเร่งขยายปริมาณการค้าทวิภาคีใน พ.ศ. 2535 ให้ถึง 1,100-1,300 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่ฝ่ายไทยได้ชี้ให้เห็นถึงความไม่สมดุลในการค้าไทย-จีน และเรียกร้องให้จีนช่วยแก้ไข จีนได้แสดงท่าทีว่าตระหนักถึงปัญหานี้ดี และจะพยายามซื้อสินค้าของไทยมากขึ้นในอนาคต ฝ่ายไทยได้มีการเสนอให้มีการประชุมด้านการค้าทุก 6 เดือน เพื่อประมวลสถานการณ์การค้าและหาทางส่งเสริมหรือแก้ไขปัญหา ซึ่งทางจีนก็เห็นชอบด้วย ส่วนในด้านการลงทุน ทั้งสองฝ่ายได้แลกเปลี่ยนข้อมูลและนโยบายการลงทุนของกันและกัน ไทยยืนยันที่จะสนับสนุนการลงทุนของนักธุรกิจและบริษัทของไทยในจีน และต้องการให้ฝ่ายจีนมาลงทุนในไทยเพิ่มขึ้น จีนได้พูดถึงปัญหาการขอวีซ่านักธุรกิจจีน ฝ่ายไทยได้อธิบายว่า นักธุรกิจที่เข้ามาลงทุนในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจาก BOI เท่านั้น ที่จะได้รับสิทธิพิเศษเท่าเทียมกันทุกชาติ นอกจากนั้น ฝ่ายไทยยังได้เสนอที่จะส่งคณะผู้แทนไปศึกษาหาช่องทางในการร่วมพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขงตอนบนในจีนอีกด้วย

ความสัมพันธ์ไทย-จีน ค่อนข้างใกล้ชิดในช่วงนี้ ทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ และไม่มีปัญหาขัดแย้งกันในเรื่องใด ยกเว้นเรื่องการขาดดุลการค้าของไทย ซึ่งไทยอยากให้มีการแก้ไข เพื่อมิให้เป็นปัญหาเรื้อรังในภายหลัง ซึ่งจีนก็แสดงท่าทีที่ร่วมมือด้วย

— ญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นแสดงท่าทีที่ไม่ค่อยพอใจต่อการยึดอำนาจของคณะทหาร และอาจถูกกดดันจากสหรัฐอเมริกาให้มีปฏิกริยาบางอย่าง ญี่ปุ่นได้ประกาศจะชะลอเงินกู้ OECF ครั้งต่อไป แต่เมื่อนายกรัฐมนตรี โทชิกิ ไคฟู (Toshiki Kaifu) เดินทางมาเยือนประเทศไทยระหว่างวันที่ 30 เมษายน - 2 พฤษภาคม 2534 นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ได้อธิบายถึงทิศทางของไทย ตลอดจนยืนยันที่จะให้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และให้มีการเลือกตั้งภายใน 1 ปี หรือประมาณเดือนเมษายน 2535 ดังนั้น ผู้นำญี่ปุ่นจึงประกาศที่จะให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ไทยต่อไป โดยไทยจะสามารถขอเงินกู้ครั้งต่อไปจำนวน 480 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จากกองทุนความร่วมมือเศรษฐกิจไพนทะเล (OECF)

ความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับไทยได้ทวีความใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นเมื่อสมเด็จพระจักรพรรดิญี่ปุ่น อะกิฮิโตะ และสมเด็จพระจักรพรรดินี มิชิโกะ เสด็จฯ เยือนประเทศไทยเป็นประเทศแรก ระหว่างวันที่ 26-30 กันยายน 2534 นับตั้งแต่ขึ้นครองราชสมบัติ ทั้งสองพระองค์ทรงเป็นพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และได้เสด็จฯ เยือนสุโขทัยและเชียงใหม่ นอกจากกรุงเทพฯ ความใกล้ชิดระหว่างราชวงศ์ทั้งสองได้มีส่วนช่วยกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่น

นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน รัฐมนตรีต่างประเทศ อาสา สารสิน พร้อมด้วยคณะ ได้เดินทางไปเยือนญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการ ระหว่างวันที่ 8-11 ธันวาคม และได้เข้าพบนายกรัฐมนตรีคนใหม่ของญี่ปุ่น คิอิชิ มิยะซะวะ (Kiichi Miyazawa) ผู้นำทั้งสองได้พูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนะเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทวิภาคี และปัญหาในภูมิภาค นายกรัฐมนตรี มิยะซะวะ ยืนยันที่จะสนับสนุนให้ไทยเป็นศูนย์กลางของความช่วยเหลือในภูมิภาค

นอกจากนั้น นายกรัฐมนตรีของไทยยังได้ไปกล่าวสุนทรพจน์กับกลุ่มธุรกิจ เคดันเรน (Keidanren) โดยชี้ให้เห็นว่า ญี่ปุ่นสามารถแสดงบทบาททางเศรษฐกิจ ในการสร้างสรรค์สันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาคได้ อีกทั้งประเทศไทยซึ่งมีที่ตั้งอยู่ใกล้กับอินโดจีน สามารถร่วมมือกับญี่ปุ่นและประชาคมโลกในการฟื้นฟู บูรณะกัมพูชาและอินโดจีน

การค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นยังคงเป็นปัญหาสำคัญใน ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศทั้งสอง มูลค่าการค้าทวิภาคีใน พ.ศ. 2535 สูงถึง 446,763 ล้านบาท ญี่ปุ่นเป็นคู่ค้าที่สำคัญยิ่งของไทย และเป็น ประเทศที่ไทยนำเข้ามากที่สุดประมาณร้อยละ 29.3 ของการนำเข้าทั้งหมด และ ขาดดุลการค้ามากที่สุดถึง 157,981.2 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2535 (ดูตารางที่ 5)

ประเทศไทยขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นใน พ.ศ. 2535 เป็นมูลค่า 302,372 ล้าน บาท ทั้งนี้เพราะไทยนำเข้าสินค้าทุนจากญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก เช่น เครื่องจักรที่ใช้ ไฟฟ้า 45,998 ล้านบาท เหล็กและเหล็กกล้า 32,363 ล้านบาท อุปกรณ์โครงรถและ ตัวถัง 23,799 ล้านบาท เป็นต้น ในขณะที่สินค้าออกของไทยมักเป็นอาหารซึ่งราคา ไม่สูง เช่น กุ้งแช่แข็ง 3,456 ล้านบาท หมักสดแช่แข็ง 3,519 ล้านบาท และวัตถุดิบ เช่น ยางพารา 9,875 ล้านบาท ส่วนสินค้าอุตสาหกรรมที่ส่งไปญี่ปุ่นมีอัญมณีและ เครื่องประดับมูลค่า 7,283 ล้านบาท และเสื้อผ้าสำเร็จรูป 7,584 ล้านบาท ทราบว่า ไทยยังสั่งซื้อเครื่องจักรจากญี่ปุ่นมาเป็นจำนวนมาก และไม่สามารถส่งสินค้า อุตสาหกรรมไปขายยังญี่ปุ่นได้มากกว่า ก็ยังคงเป็นการยากที่จะแก้ไขปัญหา การขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่น

ตารางที่ 5 : การค้าหิภาติระหว่างไทยกับญี่ปุ่น

มูลค่า : ล้านบาท

พ.ศ.	การค้าหิภาติ	การส่งออก	การนำเข้า	ดุลการค้า
2529	96,788.2	33,132.2	63,656.0	-30,523.8
2530	131,471.4	44,607.9	86,863.5	-42,255.6
2531	213,317.0	64,412.1	148,904.9	-84,492.8
2532	288,933.2	87,996.0	200,937.2	-112,941.2
2533	360,660.4	101,053.0	259,207.6	-157,754.8
2534	412,681.6	131,016.6	281,665.0	-150,648.4
2535	446,763.8	144,391.3	302,372.5	-157,981.2

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

— สหรัฐอเมริกา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาค่อนข้างขรุขระ เพราะรัฐบาลสหรัฐฯ ได้แสดงความไม่พอใจอย่างชัดเจนต่อการยึดอำนาจของคณะทหาร โดยการตัดความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและการทหารที่จะให้ไทยสำหรับปีงบประมาณ 2534 เป็นมูลค่า 16.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แม้ว่าจำนวนเงินจะไม่มากนักและแทบจะไม่มีผลกระทบอะไร แต่ก็มี ความหมายในเชิง “สัญลักษณ์” ทั้งนี้ เพราะรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ผ่านกฎหมายว่าด้วยความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศซึ่งระบุว่า อเมริกาจะไม่ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่มีการยึดอำนาจจากรัฐบาลประชาธิปไตย

ต่อมาในวันที่ 8 มีนาคม 2534 เอกอัครราชทูตสหรัฐฯ ที่ใกล้หมดวาระในประเทศไทย เดเนี่ยล โอ โดโนฮิว ได้เข้าพบรัฐมนตรีต่างประเทศของไทย เพื่อมอบเงินจำนวน 600,000 บาท เพื่อช่วยเหลือประชาชนในชุมชนแออัดที่คลองเตย ซึ่งประสบความลำบากจากไฟไหม้โกดังเก็บสารเคมี เอกอัครราชทูตสหรัฐฯ ได้

ประธานาธิบดี บุช ต้อนรับคณะนายกรัฐมนตรี อานันท์
ในภาพ รัฐมนตรี อาสา ม.ล.พีระพงศ์ เกษมศรี เอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน
และสทราฟ กวิตานนท์ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี (ยืนกลาง)
สีจิ้น ชีฟ รองผู้ช่วยประธานาธิบดีสหรัฐฯ
และเดวิด แลมเบิร์ตสัน เอกอัครราชทูตสหรัฐฯ ประจำไทย (ยืนเบื้องหลังขวา)

นายกรัฐมนตรี อานันท์ กับรัฐมนตรี อาสาหารือเพิ่มเติม
กับฝ่ายสหรัฐอเมริกา นำโดยประธานาธิบดี บุช ณ ทำเนียบขาว เมื่อธันวาคม 2534

ถือโอกาสชี้แจงว่า คงเป็นการยากที่สหรัฐอเมริกาจะให้ความช่วยเหลือทางด้านการพัฒนาและการทหารอีก จนกว่าประเทศไทยจะมีรัฐบาลที่มาจากระบวนการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตย

แม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะแสดงความไม่พอใจต่อการยึดอำนาจ แต่ก็ยังติดต่อและประสานงานกับรัฐบาลไทยในด้านต่าง ๆ ซึ่งแสดงถึงการรับรองรัฐบาลไทยของนายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน รัฐบาลไทยและสหรัฐฯ ได้เจรจาตกลงกันที่จะให้มีการส่งผู้กระทำความผิดกฎหมายของกันและกันในวันที่ 17 เมษายน 2534 ไทยและสหรัฐฯ ได้แลกเปลี่ยนสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีในอีกประเทศหนึ่ง (Treaty on Extradition) รวมทั้งผู้กระทำความผิดคดีค้ายาเสพติด ซึ่งเป็นการปรับปรุงสนธิสัญญาฉบับเดิม พ.ศ. 2535 ต่อมาในวันที่ 11 มิถุนายน รัฐบาลไทยได้อนุมัติสนธิสัญญาทวิภาคีกับสหรัฐฯ เกี่ยวกับการร่วมมือให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการดำเนินการต่อผู้ก่ออาชญากรรมต่าง ๆ ซึ่งจะครอบคลุมถึงการร่วมมือในการสอบสวน ดำเนินคดี ชักถามพยาน การส่งเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ รวมทั้งการยึดทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่การขอความร่วมมือหรือความช่วยเหลือดังกล่าวอาจถูกปฏิเสธก็ได้ หากกระทบกระเทือนอธิปไตยหรือผลประโยชน์สาธารณะ

เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาคนใหม่ เดวิด ฟลอยด์ แลมเบิร์ตสัน ได้มาดำรงตำแหน่งแทน แดเนี่ยล โอ โดโนฮิว ซึ่งครบวาระไปเมื่อเดือนกันยายน 2534 การที่สหรัฐอเมริกาส่งเอกอัครราชทูตคนใหม่มาก็แสดงถึงการรับรองรัฐบาลไทย ต่อมานายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ได้เดินทางไปยังสหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ 12-20 ธันวาคม และได้พบปะกับประธานาธิบดี จอร์จ บุช ของสหรัฐอเมริกา ที่ทำเนียบขาว ในวันที่ 17 ธันวาคม เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทวิภาคีและสถานการณ์ระหว่างประเทศ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก ประธานาธิบดี จอร์จ บุช ได้ขอบคุณที่รัฐบาลไทยร่วมมือกับสหรัฐฯ ในการปราบปรามการค้ายาเสพติด และสนับสนุนสหรัฐฯ ในการทำสงครามอ่าวเปอร์เซีย

ปัญหาสำคัญในความสัมพันธ์ทวิภาคีไทย-สหรัฐฯ คือ ปัญหาการค้า และการกีดกันของสหรัฐฯ ต่อไทยในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา สหรัฐอเมริกา มีความสำคัญต่อการส่งออกสินค้าของไทย เพราะสหรัฐฯ เป็นคู่ค้าที่สำคัญที่สุด ไทยส่งออกสินค้าไปยังสหรัฐอเมริกาถึงร้อยละ 22 ของการส่งออกทั้งหมด และแต่ละปี มูลค่าการส่งออกไปสหรัฐฯ ก็เพิ่มขึ้น อีกทั้งไทยยังได้เปรียบดุลการค้ากับ สหรัฐอเมริกามาโดยตลอดนับตั้งแต่ พ.ศ. 2528 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งอาจ ทำให้สหรัฐอเมริกาไม่พอใจ

ตารางที่ 6 : การค้าทวิภาคีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา

มูลค่า : ล้านบาท

พ.ศ.	การค้าทวิภาคี	การส่งออก	การนำเข้า	ดุลการค้า
2527	62,781.3	30,102.2	32,679.1	-2,576.9
2528	66,450.5	38,016.3	28,434.2	9,582.1
2529	76,737.3	42,219.6	34,517.7	7,701.9
2530	97,340.2	55,728.0	41,612.2	14,115.8
2531	150,442.4	80,805.1	69,577.3	11,287.8
2532	186,610.4	111,937.9	74,672.5	37,265.4
2533	225,762.9	133,688.9	92,074.0	41,614.9
2534	256,087.0	154,304.0	101,782.9	52,521.2
2535	306,223.6	186,005.6	121,218.0	63,787.6

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

สหรัฐอเมริกาได้กีดกันไทยเพื่อให้ปรับปรุงการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Rights) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบังคับใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ การคุ้มครองสิทธิบัตรยา และเครื่องหมายการค้า สหรัฐอเมริกาได้ใช้มาตรการ ภายใต้กฎหมายการค้าในสวนที่เกี่ยวกับการให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร (GSP) เพื่อ กีดกันไทย และได้เพิกถอนสิทธิดังกล่าวสำหรับสินค้าส่งออกไทยหลายรายการ

รัฐบาลพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ได้แก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์เพื่อประนีประนอมกับสหรัฐฯ

หลังจากที่สหรัฐอเมริกาประกาศใช้กฎหมายการค้าฉบับใหม่ (The Omnibus Trade and Competitiveness Act of 1988) สหรัฐอเมริกาได้จัดประเทศไทยให้อยู่ในบัญชีรายชื่อประเทศที่ถูกจับตามอง (Priority Watch List หรือ PWL) ใน พ.ศ. 2532 บัญชี PWL นี้มีได้อยู่ในกฎหมายการค้าฉบับใหม่ จึงไม่มีผลในการสอบสวน แต่เป็นการเตือนและขู่ไทยให้รีบดำเนินการตามความต้องการของสหรัฐฯ

รัฐบาลของนายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ พยายามเจรจากับสหรัฐฯ แต่สหรัฐฯ ไม่พอใจที่กระทรวงมหาดไทยของไทยไม่ดำเนินการตามที่ตกลง ดังนั้น อีก 2 ปีต่อมาใน พ.ศ. 2534 สหรัฐอเมริกาไม่พอใจยิ่งขึ้น จึงจัดประเทศไทยให้อยู่ใน “บัญชีประเทศเป้าหมายเร่งด่วนที่จะต้องตอบโต้” (Priority Foreign Country หรือ PFC) ร่วมกับจีนและอินเดีย ซึ่งเป็นครั้งแรกที่ไทยถูกกำหนดเป็น PFC ตามกฎหมายการค้าสหรัฐฯ และส่งผลให้รัฐบาลสหรัฐฯ สามารถสอบสวนและหาข้อสรุป ตลอดจนมาตรการลงโทษได้ สหรัฐอเมริกากล่าวหาว่า ประเทศไทยไม่ได้บังคับใช้กฎหมายลิขสิทธิ์อย่างเคร่งครัด อีกทั้งไม่ได้ปราบปรามการละเมิดลิขสิทธิ์อย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพลง วิดีโอ ภาพยนตร์ และซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ ยังให้ความคุ้มครองสิทธิบัตรไม่เพียงพอ เพราะไม่รวมผลิตภัณฑ์ยาต่าง ๆ

ประเทศไทยได้พยายามเจรจาให้สหรัฐอเมริกาผ่อนปรน โดยอ้างสถานการณ์ทางการเมืองที่ผันผวน แต่สหรัฐอเมริกาก็กำหนดให้ไทยอยู่ในบัญชี PFC อีกเป็นปีที่สอง ใน พ.ศ. 2535 ประเทศไทยได้พยายามปรับปรุงกฎหมายหลายฉบับเพื่อลดแรงกดดันจากสหรัฐอเมริกา เพราะเกรงผลเสียหายต่อการส่งออกของสินค้าไทยในตลาดสหรัฐฯ รัฐบาลไทยได้แก้ไข พ.ร.บ. เครื่องหมายการค้าฉบับ พ.ศ. 2474 ให้คุ้มครองครอบคลุมถึงเครื่องหมายบริการ เครื่องหมายร่วม

และเครื่องหมายรับรอง อีกทั้งปรับปรุงขั้นตอนการจดทะเบียนและบทลงโทษให้เหมาะสม โดยมีผลบังคับใช้ในเดือนกุมภาพันธ์ 2535 นอกจากนี้ รัฐบาลได้แก้ไขปรับปรุง พ.ร.บ. สิทธิบัตร ฉบับ พ.ศ. 2522 ให้คุ้มครองครอบคลุมไปถึงผลิตภัณฑ์ยา อาหาร เครื่องดื่ม แต่สหรัฐอเมริกาพยายามกดดันเรียกร้องให้ไทยให้ความคุ้มครองย้อนหลังผลิตภัณฑ์ยาที่ได้จดทะเบียนไว้ในประเทศอื่น ๆ แต่ยังไม่ได้นำมาจำหน่ายในประเทศไทย (pipeline protection) เป็นเวลา 7 ปี แต่ไทยไม่ยินยอม และอ้างว่าเป็นเรื่องที่แตกต่างกันจากหลักสากลและการยอมรับของนานาประเทศ

รัฐบาลไทยเชื่อว่า การผ่านกฎหมายทั้งสองฉบับ (แม้ว่าจะไม่เต็มตามที่สหรัฐอเมริกาต้องการ) คงมีส่วนช่วยให้สหรัฐอเมริกาเห็นความความพยายามของไทยในการแก้ไขปัญหา ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ค่อยดีขึ้นเมื่อเห็นบทบาทของผู้นำพลเรือนของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนายกรัฐมนตรีนานนท์ ปันยารชุน ที่มีท่าทีเป็นอิสระในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และมีความโปร่งใส อีกทั้งได้กำหนดวันเลือกตั้งไว้ในเดือนมีนาคม 2535 เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการมีบทบาททางการเมืองตามครรลองประชาธิปไตย

— สหภาพโซเวียต

สหภาพโซเวียตได้ลดบทบาทในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ลง ทั้งนี้เพราะปัญหาภายในทั้งทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ การปฏิรูปการเมือง ตามนโยบาย Glasnost (เปิดประเทศ) และการปฏิรูปเศรษฐกิจตามนโยบาย Perestroika ได้สร้างความไม่พอใจให้แก่คนจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้นำคอมมิวนิสต์หัวเก่า ซึ่งได้พยายามยึดอำนาจจากประธานาธิบดี กอร์บาชอฟ ระหว่างวันที่ 19-22 สิงหาคม 2534 แต่ไม่สำเร็จ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประธานาธิบดี กอร์บาชอฟจะหลุดพ้นจากการยึดอำนาจ แต่เขาก็สูญเสียความชอบธรรมจนแทบจะไม่มีอำนาจเหลืออยู่

ความชอบธรรมได้ถ่ายทอดไปที่ประธานาธิบดีแห่งสหพันธรัฐรัสเซียนาม บอริส เยลต์ซิน ซึ่งยังยื่นหยุดปลุกระดมมวลชนต่อต้านการยึดอำนาจ

ความอ่อนแอของรัฐบาลกลางที่มอสโกทำให้สาธารณรัฐต่าง ๆ ของสหภาพโซเวียตทยอยกันประกาศตัวเป็นเอกราช แยกเป็นอิสระ โดยเริ่มตั้งแต่สาธารณรัฐทั้งสามในย่านทะเลบอลติก คือ ลัตเวีย ลิทัวเนีย และเอสโตเนีย ต่อมาในวันที่ 8 ธันวาคม 2534 สาธารณรัฐเชื้อสายสลาฟสามแห่ง ได้แก่ สหพันธรัฐรัสเซีย ยูเครน และเบลารุส ได้ร่วมกันประกาศที่เมืองมินสค์ ล้มเลิกสหภาพโซเวียต และจัดตั้ง “ประชาคมรัฐเอกราช” (Commonwealth of Independent States หรือ CIS) ขึ้นมาแทนที่ ต่อมาในวันที่ 21 ธันวาคม 2534 สาธารณรัฐทั้ง 11 ใน 12 แห่งของสหภาพโซเวียต (ยกเว้นจอร์เจีย) ได้ร่วมกันลงนามในพิธีสารต่อท้ายความตกลงก่อตั้งประชาคมรัฐเอกราช ที่เมืองอัลมา-อาตา ของสาธารณรัฐเบลารุส อันส่งผลให้สาธารณรัฐทั้ง 11 แห่ง คือ สหพันธรัฐรัสเซีย ยูเครน เบลารุส มอลโดวา จอร์เจีย อาร์มีเนีย อาเซอร์ไบจาน คาซัคสถาน อุซเบกิสถาน เติร์กเมนิสถาน คีร์กีซสถาน และทาจิกิสถาน เป็นสมาชิกผู้ก่อตั้งประชาคมรัฐเอกราชอย่างสมบูรณ์ ประธานาธิบดี กอร์บาชอฟได้ประกาศลาออกจากตำแหน่งในวันที่ 24 ธันวาคม และสหภาพโซเวียตก็ล่มสลายไป

รัฐบาลไทยได้ประกาศรับรองความเป็นเอกราชสาธารณรัฐในแถบทะเลบอลติกทั้ง 3 คือ เอสโตเนีย ลัตเวียและลิทัวเนีย ตั้งแต่วันที่ 9 กันยายน 2534 และต่อมาในปลายเดือนธันวาคม ก็ได้รับรองสาธารณรัฐอื่น ๆ ที่แยกตัวเป็นอิสระจากสหภาพโซเวียต และรวมตัวอย่างหลวมในชื่อใหม่ว่า “ประชาคมรัฐเอกราช” ประเทศไทยสนใจประเทศใหม่เหล่านี้ เนื่องจากมีวัตถุดิบที่อุดมสมบูรณ์ อีกทั้งยังอาจเป็นตลาดสินค้าสำคัญของสินค้าไทย เช่น สินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูป และเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น

— ยุโรปตะวันตก

ประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับประเทศในยุโรปตะวันตก ทั้งในลักษณะทวิภาคีและพหุภาคี ยุโรปตะวันตกหรือตลาดร่วมยุโรปซึ่งมีสมาชิก 12 ประเทศเป็นตลาดที่สำคัญของไทย โดยเป็นคู่ค้าลำดับที่ 3 รองจากญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา ในระหว่างการประชุมกับประชาคมยุโรป อีซี-อาเซียน ระหว่าง 30-31 พฤษภาคม 2534 ที่ลักเซมเบิร์ก รัฐมนตรีต่างประเทศของไทยและของสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ เริ่มตระหนักว่า ประชาคมยุโรปสนใจและให้ความสำคัญต่ออาเซียนน้อยลง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกำลังอยู่ในระหว่างการปรับตัวเป็นตลาดเดียว (Single Market 1992) อีกทั้งยุโรปตะวันออกกำลังจะกลายเป็นแหล่งลงทุนและตลาดใหม่ที่น่าสนใจของประชาคมยุโรป ถ้าหากอาเซียนไม่รีบปรับปรุงตนเองอาจถูกละเลยได้ ท่าทีของประชาคมยุโรปนี้เองเป็นตัวเร่งที่สำคัญตัวหนึ่งที่ทำให้กลุ่มประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนตัดสินใจเร่งพัฒนาจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) เพื่อสร้างความสนใจของยุโรปให้ลงทุนและค้าขายในอาเซียนต่อไป ยิ่งไปกว่านั้นรัฐมนตรีต่างประเทศของไทย อาสา สารสิน ยังได้เรียกร้องให้เอกอัครราชทูตของไทยในยุโรปพยายามหาทางขยายตลาดยุโรปมาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น และชักชวนให้นักธุรกิจยุโรปมาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น

— ยุโรปตะวันออก

ส่วนประเทศในยุโรปตะวันออกกำลังปรับเปลี่ยนไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตย และระบบเศรษฐกิจที่ใช้กลไกตลาดมากขึ้น รัฐบาลไทยสนใจการขยายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าและการลงทุน ในระหว่างวันที่ 2-5 กุมภาพันธ์ 2535 นายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐเช็ก (Czech Republic) ดร. เพเทรช พิตฮาร์ท (Dr. Petr Pithart) ได้เดินทางมาเยือนไทย

อย่างเป็นทางการ และได้เข้าพบนายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน เพื่อหารือเกี่ยวกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และได้ไปพบกับนักธุรกิจของไทย อีกทั้งยังเดินทางไปชมความก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมของไทยที่แหลมฉบังด้วย

สรุป : ปัญหาที่ยังรอการแก้ไข

ตลอดระยะเวลา 1 ปี รัฐมนตรีต่างประเทศ อาสา สารสิน และทีมงานในกระทรวงการต่างประเทศ ได้พยายามดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างสุขุมรอบคอบ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ และเพื่อลดกระแสวิพากษ์วิจารณ์จากประชาคมโลกเกี่ยวกับการยึดอำนาจของคณะทหาร อีกทั้งได้ดำเนินนโยบายเชิงรุกในความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านอย่างแนบเนียนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง

อย่างไรก็ดี ประเทศไทยยังมีปัญหาสำคัญในความสัมพันธ์ต่างประเทศที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข คือ ปัญหาความสัมพันธ์กับพม่า และความสัมพันธ์กับชาอู๋ตีอาระเบีย แม้ว่ารัฐบาลไทยจะพยายามนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ (constructive engagement) กับพม่า และลดความใกล้ชิดกับฝ่ายทหารพม่าลง แต่ไทยก็ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์เฉพาะหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง จึงไม่อาจโดดเดี่ยวพม่าตามแรงกดดันของตะวันตก

ถึงกระนั้นก็ตาม อาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ เพราะทั้งประเทศมหาอำนาจและประเทศเพื่อนบ้านยอมรับและดำเนินความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับรัฐบาลไทย ภายใต้การนำของนายอานันท์ ปันยารชุน และรัฐมนตรีต่างประเทศ อาสา สารสิน และรัฐมนตรีช่วยว่าการต่างประเทศ วิเชียร วัฒนคุณ ประเทศไทยมิได้หยุดอยู่กับที่จากปัญหาการเมืองภายใน แต่ก้าวไปข้างหน้าอย่างสง่างามในเวทีระหว่างประเทศ

รายการเอกสารอ้างอิง

- "Concrete action needed to boost Thai-Vietnamese relation." *The Nation*. October 28, 1991.
- "Suchinda invites VN leaders to Cobra Gold." *The Nation*. January 7, 1992.
- "Thai Blue Helmets head out." *The Nation*. February 21, 1992, p. 2.
- Ahlstrom, Richard P. "The European Community Faces 1992." *Current History* (November 1991).
- Brecher, Michael. "A Framework for Research on Foreign Policy Behavior," *Journal of Conflict Resolution* (13 March 1969).
- _____. "Input and Decision for War and Peace : The Israel Experience," *International Studies Quarterly* (June 1974).
- Caldwell, Lawrence T. "Soviet - American Relations: The Cold War Ends." *Current History* (October 1990).
- Indyk, Martin. "Watershed in the Middle East." *Foreign Affairs* 71(1).
- Kanwerayotin, Supapohn. "Anand's trip set to boost Thai-Vietnamese ties." *Bangkok Post*. January 14, 1992.
- Kramer, Mark. "Eastern Europe Goes to Market." *Foreign Policy* (Spring 1992).
- Panyarachun, Anand. "Address at 12th ASEAN Inter-Parliamentary Organization General Assembly." in *Management, Reform and Vision*. Bangkok: Office of the Prime Minister, 1992.
- _____. "Address at the Conference on Prospects for Regional Security Cooperation in Southeast Asia in the 1990." in *Management, Reform and Vision*. Bangkok: Office of the Prime Minister, 1992.
- Pike, Douglas. "Vietnam in 1991: The Turning Point." *Asian Survey*, XXXII (1992).
- Remington, Robin Alison. "Eastern Europe after the Revolution." *Current History* (Nov 1991).

Reng, Thach. "A Diplomatic Miracle: The Settlement of the Cambodia Conflict." *Indochina Report* No. 29 (October-December 1991).

Sarasin, Arsa. "Speech at The Asia Society." in *Thailand Information Newsletter*. Bangkok: Ministry of Foreign Affairs, 1991.

_____. "Thai - Laos ties are at new heights." *The Nation*. February 20, 1992.

Walker, David B. "Germany: Confronting the Aftermath of Reunification." *Current History* (November 1992).

จุลชีพ ชินวรโรจน์. *นโยบายต่างประเทศของไทยในทศวรรษที่ 1980 : การย้อนพินิจ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ, 2533.

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. *งานของรัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน*. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2535.

สมชาย ภาภาสันวิวัฒน์. *สงครามเขตการค้า*. กรุงเทพฯ : บริษัทเนชั่นพับลิชชิงกรุ๊ป, 2536.

ภาค 2

•

นักบริหารการทูต

อาสา สารสิน

ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมจาก อาสา สารสิน, “นักบริหารการทูต”
ใน *ทฤษฎีการทูต* (กรุงเทพฯ : สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ, 2553),
หน้า 24-35.

1. คำว่า “นักบริหารการทูต” น่าจะเป็นศัพท์ใหม่ ซึ่งคงมาจากการกำหนดตำแหน่งข้าราชการพลเรือน หรือมีฉะนั้นก็คงมาจากการนำคำว่า “นักการทูต” มาควบรวมกับคำว่า “นักบริหาร”

2. บทความนี้เล่าถึงสิ่งที่ได้ประสบมาจากการทำงานในกระทรวงการต่างประเทศ โดยเฉพาะในสองช่วง คือ ระหว่างเดือนตุลาคม 2525 ถึงกันยายน 2529 ซึ่งเป็นการทำงานในตำแหน่งปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และระหว่าง พ.ศ. 2534-2535 ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในรัฐบาลของนายอานันท์ ปันยารชุน บทความนี้มีใช้การสรุปประมวลผลงาน แต่เป็นการยกตัวอย่างบางประการมาเสนอเพื่อให้เห็นแนวความคิด และวิธีทำงานในฐานะผู้บริหาร

3. ปกติ การทำงานในตำแหน่งผู้บริหารหน่วยงานมีระยะเวลาเป็นตัวกำหนด ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศคุ้นเคยกับการโยกย้ายกันทุก 2-4 ปี เช่น การไปประจำการในต่างประเทศ เมื่อมีระยะเวลาดำรงตำแหน่งจำกัด ผู้บริหารจึงควรตั้งเป้าหมายให้ชัดเจนว่า ในช่วงเวลาที่ดำรงตำแหน่งต้องการบรรลุถึงสิ่งใดบ้าง

เพราะหากไม่มีเป้าหมายในการทำงาน ก็จะถูกเหตุการณ์พาไปเรื่อย ๆ และเมื่อครบวาระก็จะพบว่า เวลาผ่านไปรวดเร็วมาก แต่ยังมีได้ทำสิ่งใดเป็นรูปธรรม

4. บทความนี้จึงให้ความสำคัญแก่**การตั้งเป้าหมายในการทำงาน** และเล่าถึง**วิธีการ**เพื่อบรรลุเป้าหมายในแต่ละตัวอย่าง ทั้งนี้ ความสำคัญ**ของการทำงานเป็นทีม** ทั้งภายในกระทรวงการต่างประเทศ การทำงานร่วมกับกระทรวง ทบวง กรมอื่น ๆ ทั้งในประเทศและที่สถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ เป็นหัวใจของความสำเร็จ

ช่วงปี พ.ศ. 2525-2529

5. การทำงานในช่วงนี้เป็นการทำหน้าที่ของข้าราชการประจำ การตั้งเป้าหมายจึงเป็นไปใน 2 ส่วน คือ (ก) การสนองนโยบายการต่างประเทศ ซึ่งเป็นการระดมรับผิดชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงฯ และ (ข) การพัฒนางานด้านบริหาร แนวทางสำหรับการตั้งเป้าหมาย คือ สิ่งที่ต้องการให้บรรลุผลเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์แก่กระทรวงฯ และส่วนรวม อยู่ในวิสัยที่จะทำได้ และที่สำคัญยิ่ง คือ เป้าหมายนั้น ๆ เป็นที่ยอมรับของทีมงาน เพราะหากทีมงานไม่สนับสนุน ก็ไม่มีทางที่จะบรรลุผลที่ตั้งไว้เป็นเป้าหมายได้

— การสนองนโยบาย

6. ช่วงเวลาปี พ.ศ. 2525-2529 เป็นช่วงหนึ่งในสมัยรัฐบาลพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ มีพลอากาศเอก สิทธิ เศรษฐศิลา เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ห้วงเวลาดังกล่าว ไทยและอาเซียนมีภาระหนักร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหาแกมพูชา ซึ่งมีสถานะเป็นปัญหาระหว่างประเทศในระดับโลก ภาระ

หนักหน่วงดังกล่าวมีตั้งแต่ในเวทีสหประชาชาติ ระดับภูมิภาค จนถึงการปฏิบัติงานประจำวัน

7. พลอากาศเอก สิทธิอุทิศตนและเวลาให้แก่การแก้ไขปัญหาก็มีพูชาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง บทบาทสำคัญของท่าน นอกจากการติดต่อกับนานาชาติประเทศ เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพในการแก้ไขปัญหาก็มีพูชาแล้ว ยังได้เป็นจุดศูนย์กลางการประสานงานระหว่างฝ่ายทหาร มหาดไทย ฝ่ายข่าว ฝ่ายความมั่นคง และกระทรวงการต่างประเทศ ทำให้เกิดการดำเนินงานเป็นทีม ทั้งในบ้านและในระดับระหว่างประเทศ

8. การสนองนโยบายในเรื่องนี้ คือ การจัดทีมของกระทรวงฯ การประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ดังกล่าวในข้อก่อน ตลอดจนการประสานงานใกล้ชิดกับสมาชิกอาเซียนและมิตรประเทศ การทำงานเป็นทีมเป็นหมู่คณะไปในแนวทางเดียวกัน อย่างมีเอกภาพทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ฝ่ายนโยบายตั้งไว้ได้

— การเสนอแนะนโยบาย (Policy Recommendation)

9. ในขณะที่ต้องทุ่มเทเวลาและพลังกำลังให้แก่การแก้ไขปัญหาก็มีพูชา ช่วงปี พ.ศ. 2525-2526 ได้เกิดสภาวะเศรษฐกิจซบเซา คล้ายคลึงกับวิกฤตการณ์เศรษฐกิจที่ไทยต้องประสบในเวลาต่อมาเป็นระลอก ๆ ขณะนั้น พุดกันต่อ ๆ ไปเรื่อย ๆ ว่า “เศรษฐกิจแย่” จนเกิดปัญหาการขาดความเชื่อมั่นของภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งเป็นกลไกหลักของระบบเศรษฐกิจไทย

10. เมื่อพิจารณาจากสภาพแวดล้อมแล้วพบว่า เศรษฐกิจไทยผูกพันกับเศรษฐกิจระหว่างประเทศมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในการรับมือกับผลกระทบจาก

เศรษฐกิจระหว่างประเทศ หากภาคราชการ โดยเฉพาะกระทรวงการต่างประเทศ ทราบและเข้าใจความต้องการของภาคธุรกิจ/เอกชน การแก้ไขปัญหาอย่างมั่งคั่ง ถูกจุด หนึ่ง การต่างประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และผลประโยชน์ แห่งชาติได้พัฒนาไปในแง่มุมทางเศรษฐกิจมากขึ้นตลอดเวลา ดังนั้น บทบาท ของกระทรวงการต่างประเทศจึงสมควรจำกัดอยู่เพียงแค่เรื่องการเมืองและ ความมั่นคง เพราะการต่างประเทศครอบคลุมกิจกรรมในทุกด้าน ทั้งทางการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ จึงได้เสนอต่อรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงการต่างประเทศให้เสริมบทบาทของกระทรวงฯ ในทางเศรษฐกิจ ข้อเสนอนี้มีลักษณะเป็น Policy Recommendation

11. ก่อนการเสนอแนะนโยบายดังกล่าว ได้เคยทดลองและนำร่องมาเมื่อครั้ง เป็นอธิบดีกรมเศรษฐกิจ และต่อมาเป็นเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์ ในครั้งนั้น ได้ประสานท่าทีของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้แก่ประเทศไทย ตัวอย่างที่ชัดเจน คือ เมื่อฝรั่งเศสเสนอต่อประชาคมยุโรป (สหภาพยุโรปในเวลานี้) ให้ตั้งโควตากับผลิตภัณฑ์สิ่งทอและมันสำปะหลังจากประเทศไทย และไทยอยู่ใน สภาพเสียเปรียบ เพราะดูเหมือนไทยจะไม่มีอำนาจต่อรอง อย่างไรก็ตาม หลังจาก การหารือใกล้ชิดกับกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรฯ ฝ่ายทหาร (ผู้ซื้ออาวุธ และอากาศยาน) การบินไทย สมาคมสิ่งทอ สมาคมการค้ามันสำปะหลังไทย ฯลฯ ก็พบว่า ไทยมีอำนาจต่อรองพอสมควร เพราะไทยกำลังจะเป็นลูกค้ารายแรก ๆ ของบริษัทแอร์บัส ซึ่งตั้งอยู่ในฝรั่งเศส การสร้างความเป็นเอกภาพเพื่อการต่อรอง ทางเศรษฐกิจได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นไปได้ และโควตาที่ได้จากการเจรจาตกลง สิ่งทอ และความตกลงมันสำปะหลังมีจำนวนมากพอที่จะช่วยให้ไทยขยายการ ส่งออกได้อย่างต่อเนื่องเป็นเวลากว่าหนึ่งทศวรรษ **สิ่งที่ต้องการชี้ให้เห็น คือ การทำงานเป็นทีมกับกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ และภาคเอกชนอย่างใกล้ชิด**

โดยกระทรวงการต่างประเทศเป็นจุดศูนย์กลางประสานงาน ได้นำมาซึ่งความสำเร็จในการปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ

12. นับว่าเป็นโชคดียิ่งของกระทรวงฯ ที่พลอากาศเอก สิทธิตระหนักถึงความสำคัญของการเสริมสร้างบทบาททางเศรษฐกิจของกระทรวงการต่างประเทศ ท่านรับข้อเสนอแนะนี้เป็นนโยบายเป้าหมายอีกประการหนึ่ง ควบคู่ไปกับการทุ่มเทให้แก่การแก้ปัญหาภัยพิบัติ ประเด็นที่ควรชี้ให้เห็น คือ Policy Recommendation นั้น เจ้ากระทรวงหรือรัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบ หากเจ้ากระทรวงไม่รับ ข้าราชการประจำต้องเคารพการตัดสินใจโดยคุณ

13. **คณะที่ปรึกษาฝ่ายเศรษฐกิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ** เป็นกลไกสำคัญเพื่อการบรรลุเป้าหมายนี้ คณะที่ปรึกษาฯ ประกอบด้วย ผู้บริหารธุรกิจระดับสูง อาทิ ดร. อำนวย วีรวรรณ จากธนาคารกรุงเทพ คุณพารณ อิศรเสนา จากบริษัทปูนซิเมนต์ไทย คุณธนินท์ เจียรวนนท์ จากบริษัทซีพี คุณดิลลิก มหาดำรงกุล ฯลฯ ดร. เสนาะ อนุภากุล ขณะนั้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คุณวิจิตร สุพินิจ จากธนาคารแห่งประเทศไทย ได้เข้าร่วมประชุมด้วยในหลายโอกาส การแลกเปลี่ยนข้อมูลและความเห็นกันระหว่างผู้ประกอบการเศรษฐกิจจากวงการต่าง ๆ กับภาคราชการ ทำให้พบว่า พื้นฐานเศรษฐกิจไทยในขณะนั้นดีกว่าที่เข้าใจและโจษขานกันทั่วไปในทางลบ คณะที่ปรึกษาฯ ได้ช่วยกันผลักดันการลงทุนในชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก การเสนอความเห็นให้ใช้ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มแทนภาษีการค้า เพื่อส่งเสริม ความสามารถในการแข่งขันส่งออกกับต่างประเทศ (เรื่องนี้สำเร็จในสมัยรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน) ฯลฯ

14. **ที่ประชุมอธิบดีเป็นกลไกเพื่อการสนองนโยบายในภาพรวม** มีทุกวัน อังคาร เวลา 10.00 น. เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่พลอากาศเอก สิทธิไปประชุม คณะรัฐมนตรี ฝ่ายข้าราชการประจำจึงมีเวลาประชุมกันเองโดยไม่ต้องห่วงพะวงว่า ท่านรัฐมนตรีจะเรียกผู้ใดไปพบ ตามปกติทุกเช้า ท่านรัฐมนตรีจะเรียกปลัดกระทรวง ไปพบ เพื่อรับนโยบายและรายงานเรื่องต่าง ๆ เมื่อกลับมาห้องทำงาน จึงสั่งการได้ทันที และ/หรือนำเข้าที่ประชุมอธิบดีทุกสัปดาห์ด้วย ดังนั้น กระทรวงการต่างประเทศ จึงสามารถดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลได้อย่างรวดเร็ว ที่ประชุมอธิบดียังเป็น **เป็นกลไกสร้างเอกภาพระหว่างทุกกรมในกระทรวงฯ** จัดปัญหาการทำงาน ข้ำซ้อน รองปลัดกระทรวงฯ และอธิบดีทุกกรมเข้าประชุมด้วยตนเองเสมอ การให้ ข้อมูลและข้อคิดเห็นเป็นไปอย่างเปิดเผย มีการรับฟังซึ่งกันและกัน เป็น two-way communication อย่างแท้จริง การติดตามงานเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ มีความคิดดี ๆ สำหรับการปรับปรุงกระทรวงฯ อย่างต่อเนื่อง ที่ประชุมอธิบดีมีบันทึก การประชุมกะทัดรัด เน้นสิ่งที่ต้องดำเนินการต่อไป บันทึกการประชุมจัดทำเสร็จ เพื่อการแจกจ่ายภายใน 24 ชั่วโมง ดังนั้น บันทึกการประชุมจึงเป็นเอกสารอ้างอิง ที่ช่วยลดขั้นตอนการเสนอแฟ้มและบันทึก ลดปริมาณแฟ้มลงอย่างมาก เหลือแต่ แฟ้มที่ต้องเสนอให้อนุมัติเป็นหลักฐานและหนังสือออก วิธีการนี้ได้ลด red tape ใน written procedure ลงไปได้มาก

15. **การมอบอำนาจให้อธิบดีลงนามในหนังสือออก โดยปฏิบัติราชการ แทนปลัดกระทรวงการต่างประเทศ** ซึ่งเข้าใจว่ายังกระทำกันอยู่จนปัจจุบันนี้ การมอบอำนาจดังกล่าวช่วยเพิ่มความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน เพราะเดิมหนังสือ ออกต้องเสนอปลัดหรือรองปลัดกระทรวงฯ ลงชื่อ เกิดสภาพคอขวด มีแฟ้มค้าง ที่สำนักงานปลัดกระทรวงฯ เป็นจำนวนมากในแต่ละวัน

— งานด้านบริหาร

16. **ที่ประชุมสำนักงานปลัดกระทรวง** เป็นกลไกขับเคลื่อนงานด้านบริหาร ปลัดกระทรวงฯ เป็นประธานที่ประชุมเสมอทุกวันจันทร์ เวลา 14.00 น. รองปลัดกระทรวงฯ ผู้อำนวยการกอง ผู้อำนวยการฝ่ายทุกท่านเกือบจะไม่เคยขาดการประชุม (เวลานั้นกองหนังสือเดินทางและฝ่ายสัญญาติและนิติกรณียังสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง หนึ่ง ได้แยกงานการดูแลทรัพย์สินของกระทรวงฯ ในต่างประเทศออกมาเป็นฝ่ายราชการในต่างประเทศ ซึ่งบัดนี้ เต็บโตเป็นสำนักงานจัดหาและบริหารทรัพย์สินในต่างประเทศ) ระเบียบวาระหลัก คือ (ก) การติดตามงาน และความก้าวหน้าของงานทุกสัปดาห์ (ข) การรับฟังข้อมูล และข้อคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้เกิดการริเริ่มใหม่ ๆ เป็นอันมาก (ค) การชี้ชัดว่ามีสิ่งใดที่ต้องดำเนินการภายในกรอบเวลาเท่าใด บันทึกการประชุมสำนักงานปลัดกระทรวงก็เช่นเดียวกับบันทึกการประชุมอธิบดี จะจัดทำเสร็จภายใน 24 ชั่วโมง และข้อตกลงจากที่ประชุมซึ่งปรากฏในบันทึก เป็นแนวทางการทำงานต่อไป อย่างกระชับกระเฉงตลอดสัปดาห์ และช่วยให้คณะเจ้าหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงทำงานเป็นทีมไปในทิศทางเดียวกัน

17. **เป้าหมายของงานด้านบริหาร** เช่นเดียวกับที่ประชุมอธิบดี ในที่ประชุมสำนักงานปลัดกระทรวงมีการหารือกันอย่างใกล้ชิด จึงเกิดการประสมประสานกันในกระบวนการ bottom-up และ top-down กล่าวคือ มีการหารือเพื่อตั้งเป้าหมายสิ่งที่อยากดำเนินการ โดยเฉพาะหลายสิ่งหลายอย่างที้อยากทำกันมานานแล้วแต่ไม่ได้ลงมือทำกัน และสิ่งที่ริเริ่มใหม่เพื่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของกระทรวงฯ

17.1 สิ่งที้อยากทำกันมานานแล้ว มีอาทิ

- ก) การจัดหาชุดภาชนะสำหรับงานเลี้ยงของสถานเอกอัครราชทูต/
สถานกงสุลในมาตรฐานเดียวกัน
- ข) การสร้าง/ซื้ออาคารทำเนียบและที่ทำการในประเทศที่ยังจัดเช่า
อยู่
- ค) การจัดหาเครื่องมือสื่อสารและเครื่องเข้า/ถอดรหัสโทรเลข
การปรับปรุงงานห้องสมุดและระบบการส่งเอกสารให้แก่
หอจดหมายเหตุ

17.2 **สิ่งที่ริเริ่มใหม่** ขณะเดียวกัน มีสิ่งที่ปลดและรองปลดกระทรวงฯ ได้เสนอให้พัฒนาโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งเริ่มมีบทบาทในการทำงานมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เทาที่ระลึกได้ เป้าหมายที่ประชุมสำนักงานปลดกระทรวงฯ ได้ดำเนินการในหมวดนี้ อาทิ

- ก) การปรับปรุงบริการหนังสือเดินทาง
- ข) การขอใช้ร้อยละ 5 ของรายได้จากค่าธรรมเนียมหนังสือเดินทาง
เพื่อสนับสนุนการปรับปรุงบริการประชาชนของกระทรวงฯ
- ค) การเริ่มใช้คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (personal computer)
รุ่นจอสีเทาสีเขียวก่อนกระทรวงอื่น ๆ
- ง) การจัดสอบคัดเลือกข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศอย่าง
เป็นระบบ แยกจากการสอบของ ก.พ.

บทความนี้ขอเลือกเสนอ 3 เรื่อง คือ การปรับปรุงบริการหนังสือเดินทาง การสอบคัดเลือกข้าราชการ และการจัดหาชุดภาชนะสำหรับงานเลี้ยงของกระทรวงฯ และสถานเอกอัครราชทูต เพื่อให้เห็นเป้าหมายและวิธีการ

18. **การพัฒนาบริการหนังสือเดินทาง** เรื่องนี้หากจะกล่าวถึงขั้นตอนและการดำเนินงานตั้งแต่ต้น ก็สามารถเขียนเป็นวิทยานิพนธ์ได้ แม้ทัพใหญ่ที่ทำงานนี้สำเร็จ คือ คุณชาวัน สายเชื้อ ขณะนั้นดำรงตำแหน่งรองปลัดกระทรวงฯ

นายทหารเอก คือ คุณสินธุ์ ศรสงคราม และคุณมยุรินทร์ โภคยสุพัทธ์ ซึ่งคนในกระทรวงฯ มักออกชื่อเป็นคู่ว่า “มยุรินทร์-สินธุ์”

18.1 ปัญหา เรื่องเดิมมีอยู่ว่า

- ก) การขอหนังสือเดินทางใช้เวลาเดินทางอย่างน้อย 2 สัปดาห์ โดยประชาชนยื่นคำร้องที่กองหนังสือเดินทาง แล้วถือเรื่องไปขอให้กรมตำรวจตรวจสอบประวัติ ถ้าผ่านการตรวจสอบดังกล่าว ก็ขอหนังสือรับรองจากกรมตำรวจอีกกระดาษหนึ่ง แล้วนำไปยื่นกองหนังสือเดินทางเพื่อขอให้เขียนเล่ม ผู้ยื่นคำร้องต้องเดินทางไป ๆ มา ๆ ระหว่างบ้านพัก กองหนังสือเดินทาง และกรมตำรวจหลายครั้ง
- ข) ความยากลำบากดังกล่าวทำให้เกิดขบวนการนายหน้า ทั้งทางด้านกระทรวงฯ และกรมตำรวจ อนึ่ง มีมิชชันนารีพบโอกาสแฝงตัวเพื่อรีดไถเป็นอันมาก
- ค) มีการปลอมแปลงหนังสือเดินทางเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก
- ง) คนไทยเริ่มเดินทางไปต่างประเทศมากขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อการติดต่อธุรกิจการค้า และมีกลุ่มใหญ่มากนับแสนคนต่อปี ที่ออกไปทำงานในต่างประเทศ กลุ่มคนงานเหล่านี้ได้รับความเดือดร้อนอย่างยิ่ง และเป็นเป้าหมายของนายหน้าและมิชชันนารี

18.2 เป้าหมาย

- ก) ลดขั้นตอนการยื่นคำร้องและรับเล่มให้ผู้ขอหนังสือเดินทางไปติดต่อที่กองหนังสือเดินทางเพียงแห่งเดียว
- ข) ปรับปรุงคุณภาพของเล่มหนังสือเดินทางด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การใช้ security paper ทำให้ยากแก่การปลอมแปลงภาพถ่ายและการปลอมแปลง

- ค) จัดระบบการเก็บคำร้องเพื่อการอ้างอิงด้วยคอมพิวเตอร์และไมโครฟิล์ม ซึ่งงานนี้ได้พัฒนามาจนเป็นศูนย์คอมพิวเตอร์ของกระทรวงฯ ในเวลาต่อมา

18.3 วิธีการ

- ก) สร้างความเข้าใจแก่ทีมงานในกระทรวงฯ โดยผ่านที่ประชุมอธิบดี และที่ประชุมสำนักงานปลัดกระทรวง
- ข) สร้างความเข้าใจแก่กระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้องถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงงาน บริการหนังสือเดินทาง และขอความร่วมมือในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
- ค) นำเรื่องเสนอ ครม. เพื่อกำหนดเป็นนโยบาย

18.4 **ผลลัพธ์** การริเริ่มปรับปรุงบริการหนังสือเดินทางมีขึ้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2525 และเมื่อปลายปี พ.ศ. 2526 เกิดผลดังนี้

- ก) ผู้ยื่นคำร้องเดินทางไปกองหนังสือเดินทางจุดเดียว 2 ครั้ง เพื่อยื่นคำร้องครั้งหนึ่ง และเพื่อรับเล่มอีกครั้งหนึ่ง การตรวจสอบประวัติกระทำโดยการตรวจ blacklist ที่กองหนังสือเดินทาง ซึ่งต่อมาใช้ระบบคอมพิวเตอร์เข้าช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ
- ข) ลดเวลาการให้บริการจาก 2-3 สัปดาห์ เป็น 5 วันทำการ
- ค) ระบบการยื่นคำร้อง และช่วยเขียนคำร้องที่โปร่งใส ลดโอกาสให้นายหน้าและมิจฉาซีพเอาเปรียบประชาชน
- ง) มีระบบเก็บคำร้องด้วยคอมพิวเตอร์และไมโครฟิล์ม ซึ่งค้นหาได้ทันที
- จ) มีคลังข้อมูลผู้ขอหนังสือเดินทางฝากไว้กับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) โดยได้รับความร่วมมืออย่างดีเลิศจากพลตำรวจเอก ชวลิต ยอธมณี เลขาธิการ ป.ป.ส. ในขณะนั้น

จ) จ้างบริษัท Thomas de la Rue ซึ่งเคยพิมพ์ธนบัตรไทย ให้พิมพ์หนังสือเดินทางไทยด้วย security paper และใช้เทคโนโลยีล่าสุดในขณะนั้นป้องกันการปลอมแปลง

บัดนี้ บริการหนังสือเดินทางได้พัฒนารุดหน้าไปอีกมาก การยื่นคำร้องใช้เพียงบัตรประจำตัวประชาชน และรออีก 2 วันทำการ ก็มาขอรับเล่มได้ หรือจะให้จัดส่งถึงบ้านโดยทางไปรษณีย์ โดยไม่ต้องเดินทางไปที่กองหนังสือเดินทางอีกรอบหนึ่งก็ได้

19. การสอบคัดเลือกข้าราชการ

19.1 **เรื่องเดิม** ในปี พ.ศ. 2525 กระทรวงการต่างประเทศมีข้าราชการอยู่ประมาณ 900 คน การขาดกำลังบุคลากรเป็นปัญหาต่อเนื่อง ขณะที่มีความจำเป็นต้องใช้เจ้าหน้าที่การทูตเพื่องานการต่างประเทศมากขึ้น บุคลากรที่ทยอยเกษียณอายุไม่ได้รับการทดแทนในอัตราส่วนที่ถูกต้อง การสอบคัดเลือกข้าราชการแรกเข้าไม่มีกำหนดเวลาที่แน่นอน เพราะอาศัยการสอบส่วนกลางของสำนักงาน ก.พ. ซึ่งบุคคลที่ได้รับมามีคุณสมบัติไม่ตรงกับความต้องการของกระทรวงการต่างประเทศ

19.2 **เป้าหมาย** คือ การคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของราชการต่างประเทศ ซึ่งได้แก่ ผู้ที่มีความรู้ภาษาต่างประเทศระดับใช้งานได้ดี มีความรู้รอบตัว กว้างขวาง ควบคู่ไปกับความรู้เฉพาะทางในเชิงลึก หนึ่ง บุคลิกภาพ วุฒิภาวะ และความสามารถในการเข้ากับผู้คนทั่วไป เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักการทูต ซึ่งต้องสัมผัสกับบุคคลจากทุกวงการ ทั้งในและนอกประเทศ

19.3 **วิธีการ** คือ ขออนุมัติจาก ก.พ. ให้กระทรวงฯ จัดการสอบเอง การเจรจาและสร้างความเข้าใจกับสำนักงาน ก.พ. ใช้เวลาระยะหนึ่ง และได้รับความร่วมมืออย่างดี โดยเฉพาะจากศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอ้าน ซึ่งขณะนั้นเป็นประธาน อ.ก.พ. ว่าด้วยการสรรหาและการสอบ อ.ก.พ. ดังกล่าว

มีมติอนุมัติให้กระทรวงการต่างประเทศจัดการสอบเข้าเป็นการเฉพาะ และกระทรวงฯ จัดการสอบเป็นครั้งแรกเมื่อกลางปี พ.ศ. 2527 ซึ่งยังคงต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน

19.4 **วิธีการสอบ** เน้นความโปร่งใส และการคัดสรรบุคคลากรตามความต้องการของราชการต่างประเทศอย่างจริงจัง

ก) คณะกรรมการสอบประกอบด้วย ระดับบริหารของกระทรวงฯ ผู้แทนสำนักงาน ก.พ. อาจารย์ จากสถาบันอุดมศึกษา สื่อมวลชน (อาทิ คุณเทห์ จงคดีกิจ คุณพิชัย วาสนาส่ง ฯลฯ) ภาคธุรกิจ เอกชน (อาทิ คุณอานันท์ ปันยารชุน จากบริษัทสทญูเนี่ยน ดร. อำนวย วีรวรรณ จากธนาคารกรุงเทพ ดร. อาชว์ เตาลานนท์ จากบริษัทซีพี ฯลฯ)

ข) **การสอบข้อเขียน** เป็นไปตามโครงร่างหลักสูตรของ ก.พ. โดยกระทรวงฯ เน้นวิชาภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน อาหรับ จีน) วิชาความรู้ความสามารถเฉพาะตำแหน่ง มีคำถามจากเกือบทุกสาขาของวิชาสังคมศาสตร์ ผู้ออกข้อสอบ คือ รองปลัดกระทรวงฯ อธิบดี อาจารย์จากมหาวิทยาลัย ทุกวิชาจะมีผู้ออกข้อสอบ 3-4 ท่าน และปิดผนึกไว้ ปลัดกระทรวงฯ เปิดผนึกเพื่อเลือกคำถาม 1-2 ชั่วโมง ก่อนเวลาสอบ แล้วให้ฝ่ายเลขานุการผลิตข้อสอบทันเวลาพอดีกับการเปิดห้องสอบแต่ละวิชาเพื่อป้องกันข้อสอบรั่ว

ค) **การสอบสัมภาษณ์** คณะกรรมการสอบจะร่วมกันพิจารณาผลการสอบข้อเขียน แล้วตัดสินตามเกณฑ์การสอบว่า ผู้ใดผ่านการสอบข้อเขียน ผู้ผ่านข้อเขียนจะได้รับเชิญให้ไปสัมภาษณ์รอบแรกที่กระทรวงฯ ผู้ผ่านการสัมภาษณ์รอบแรกจะได้รับเชิญไปสัมภาษณ์รอบที่สองนอกสถานที่ เป็นเวลา 2 วัน เพื่อพิจารณา

พฤติกรรมและวุฒิภาวะอย่างใกล้ชิด โดยคณะกรรมการสอบ
 คลุกคลีอยู่กับผู้เข้าสัมภาษณ์เกือบตลอดเวลา ทั้งนี้ กรรมการ
 จากสื่อมวลชน และจากภาคเอกชนดังกล่าวในข้อ ก) ข้างต้น
 มีส่วนอย่างมากในการสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าสอบ

- ง) **ผลที่ได้รับ** คือ บุคลากรรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพสูง มีความโปร่งใส
 ยุติธรรม ขจัดข้อครหาและข้อสงสัยในกระบวนการคัดเลือก
 ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ มีกำหนดการสอบประจำปี
 ที่แน่นอน คือ ปลายมิถุนายน ต้นกรกฎาคมของทุกปี หลังจาก
 ที่บัณฑิตใหม่รับพระราชทานปริญญาแล้ว ทำให้ผู้สอบและ
 ผู้จัดการสอบวางแผนงานได้

20. การจัดหาภานะสำหรับงานเลี้ยงของกระทรวงฯ และสถาน เอกอัครราชทูต

20.1 **เรื่องเดิม** ชุดจาน ชาม ช้อน ส้อม แก้วไวน์ แก้วน้ำ ที่ใช้ในงาน
 เลี้ยงของกระทรวงฯ และของสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลไม่เป็นมาตรฐาน
 เดียวกัน การจัดซื้อเป็นการของแต่ละสถานเอกอัครราชทูต มีความลักลั่น เรื่องนี้
 มีความอยากทำกันมานานแล้ว แต่มิได้ลงมืออย่างจริงจัง จึงได้กำหนดเป้าหมาย
 ที่จะจัดหาให้แก่กระทรวงฯ ในส่วนกลาง และสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล
 ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

20.2 **การดำเนินการ** กองพัสดุฯ ได้หาข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทที่มีความ
 สามารถในการจัดภานะเหล่านี้ เกณฑ์ที่สำคัญ คือ ต้องเป็นผู้ที่สามารถให้การ
 ประกันว่าจะจัดทำภานะตามแบบที่กระทรวงฯ เลือกได้ในจำนวนมาก ในขนาด สี
 คุณภาพเดียวกัน อย่างน้อยเป็นเวลา 50 ปี เหตุที่ต้องกำหนดเกณฑ์เช่นนี้ขึ้น
 ก็เพราะภานะเหล่านี้มีการแตกหักและเสื่อมสภาพไปจากการใช้งานตลอดเวลา
 ผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในเรื่องนี้ คือ รองปลัดฯ ประชา คุณะเกษม

20.3 **ผลลัพธ์** บัดนี้ ทุกหน่วยงานของกระทรวงการต่างประเทศ ทั้งใน กรุงเทพฯ และต่างประเทศ ใช้ชุดภาชนะจัดเลี้ยงในมาตรฐานเดียวกัน เห็นที่ใด ก็ทราบว่าเป็นสมบัติของประเทศไทย อนึ่ง บัดนี้บริษัทเครื่องเคลือบดินเผาของไทย เป็นผู้จัดสร้างชุดภาชนะจานชามให้ตามความต้องการของกระทรวงฯ ได้แล้ว

21. **การพบปะอย่างไม่เป็นทางการของปลัดทุกกระทรวง** ได้ริเริ่มชักชวน ปลัดกระทรวงทุกกระทรวง และเลขาธิการสำนักงานต่าง ๆ ไปรับประทานอาหาร ที่ยังร่วมกันทุกเดือนที่ภัตตาคารย่งฮั่ว เสาชิงช้า เพื่อประสานงานกันในบรรยากาศ ที่เป็นมิตร

ช่วงปี พ.ศ. 2534-2535

22. การทำงานในช่วงนี้เป็นไปในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ ต่างประเทศในรัฐบาลอานันท์ ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2534 แต่งตั้งคณะรัฐมนตรีของรัฐบาลชุดนั้น โดยมีคุณวิเชียร วัฒนคุณ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการ ท่านรัฐมนตรี วิเชียร และผมได้เริ่มทำงานในตำแหน่ง ตั้งแต่วันที่ 8 มีนาคม 2534 จนถึงวันที่ 20 เมษายน 2535 (ต่อมาเกิดเหตุการณ์ จลาจลขึ้นในระหว่างวันที่ 17-20 พฤษภาคม 2535 และรัฐบาลอานันท์ต้องกลับ เข้ามารักษาการชั่วคราวระหว่างวันที่ 10 มิถุนายน - 23 กันยายน 2535 อีก ประมาณ 3 เดือนครึ่ง ช่วงหลังนี้ คุณวิเชียรได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงยุติธรรม คุณวิทยา เวชชาชีวะ ได้กรุณาตกลงรับเป็นปลัดกระทรวง การต่างประเทศ ก่อนหน้านี้ คุณวิทยาได้แสดงความประสงค์จะเกษียณตนเอง ก่อนกำหนด

23. โดยที่เป็นรัฐบาลชั่วคราวระหว่างรอการเลือกตั้งทั่วไป ดังนั้น จึงตระหนักดีว่า ระยะเวลาที่จะทำงานให้เป็นที่ขึ้นเป็นอันนั้นมีจำกัดมากในฐานะเจ้ากระทรวง ซึ่งต้องรับผิดชอบทางนโยบายเป็นหลัก จึงได้ตั้งเป้าหมายว่าจะให้บรรลุผลในสิ่งใด ในระยะเวลาอันจำกัดของอายุรัฐบาลขณะนั้น บทความนี้มุ่งเสนอเรื่องการจัดเป้าหมายและวิธีดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้น จึงขอยกเพียงบางตัวอย่างเพื่อชี้ประเด็นดังกล่าว ดังนี้

24. เป้าหมาย

24.1 ความเสื่อมของสหภาพโซเวียตในช่วงปลายทศวรรษ 1980 จนเกิดการล่มสลายเมื่อปี พ.ศ. 2534 มีส่วนทำให้การเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะภาวะแวดล้อมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พัฒนาอย่างรวดเร็ว เวียดนามประกาศนโยบาย Doi Moi เมื่อเดือนธันวาคม 2529 สปป. ลาวประกาศนโยบายจินตนาการใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2531 ในปี พ.ศ. 2533 จีนได้บรรจุเรื่องแนวทาง 4 ทันสมัย ซึ่งเริ่มในยุคของเติ้ง เสี่ยวผิง ไว้ในรัฐธรรมนูญ ขณะนั้นเหลือแต่ปัญหาแกมพูชาซึ่งยืดเยื้อมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 และมิตรประเทศทุกฝ่ายต่างพยายามที่จะแก้ปัญหาแกมพูชาให้สำเร็จ เพื่อให้สันติภาพกลับคืนสู่เอเชียอาคเนย์

24.2 ดังนั้น เป้าหมายหลักในการทำงานช่วงนี้ คือ

- ก) **ต้องพยายามช่วยให้การแก้ไขปัญหากัมพูชาลุล่วง** ขณะนั้น การแก้ไขปัญหากัมพูชาติดัดขัดในเรื่องการเจรจาจัดตั้งรัฐบาลปรองดองแห่งชาติ หากปล่อยให้ยืดเยื้อต่อไป ประเทศไทยก็ต้องแบกภาระการเลี้ยงดูคนกัมพูชาที่ยังตกค้างอยู่หลายแสนคนไปอย่างต่อเนื่อง คนกัมพูชาจะอพยพกลับบ้านเกิด เมืองนอนของตนได้ก็ต่อเมื่อมีสันติภาพในกัมพูชาแล้ว

ข) **ต้องเริ่มงานสร้างสานความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน**
 เพื่อให้ประเทศไทยสามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนบ้านที่เคยเป็น
 อริกันมาเป็นทศวรรษ

25. **กลไก** เป็นโชคดีสำหรับรัฐมนตรีที่ไปดูแลกระทรวงการต่างประเทศ เพราะข้าราชการกระทรวงนี้มีคุณภาพสูง หากรัฐมนตรีสั่งการและกำกับราชการ ถูกต้องแล้ว ผลงานย่อมบังเกิดอย่างมากมาย การทำงานเป็นทีมเป็นแนวทางหลัก ของการบริหารราชการกระทรวงการต่างประเทศในสมัยรัฐบาลนายกรัฐมนตรี อานันท์ โดยใช้วิธีการปรึกษาหารือที่สม่ำเสมอและกระชับ ทั้งภายในกระทรวงฯ และระหว่างกระทรวง ทบวง กรม ตลอดจนการรายงานต่อนายกรัฐมนตรีอย่าง สม่ำเสมอ เพื่อขอรับความเห็นชอบก่อนการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตาม นโยบาย

25.1 **Morning Prayers** เป็นกลไกภายในกระทรวงฯ เป็นการพบปะกัน ทุกเช้า มีท่านรัฐมนตรี วิเชียร ท่านปลัดกระทรวง วิทยา รองปลัดกระทรวงฯ อธิบดี กรมต่าง ๆ ที่ต้องการรับทราบแนวนโยบายและทางปฏิบัติอย่างเร่งด่วนเข้าร่วมการ พบปะด้วย มีบันทึกสรุปประเด็นการหารือ ซึ่งจัดทำเสร็จภายในเช้าของวันเดียวกัน แล้วเสนอนายกรัฐมนตรีรับทราบ/สั่งการ (อย่างไม่เป็นทางการ) ตลอดจนแจก สำเนาให้แก่ทุกกรม และสถานเอกอัครราชทูตที่เกี่ยวข้อง เพื่อการปฏิบัติการโดย พลัน การที่นายกรัฐมนตรีทราบความเคลื่อนไหวของกระทรวงการต่างประเทศ ทุกวัน เป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การทำงานของกระทรวงฯ

25.2 **การหารือระดับสูงระหว่างกระทรวง ทบวง กรม** เป็นไปใน ลักษณะกลุ่มทำงานเฉพาะกิจเป็นครั้งคราวในหัวข้อเฉพาะ เช่น แนวทางการ ปรับปรุงความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน การแก้ไขปัญหาค้างค้ำที่ติดขัดเพราะ กฎและระเบียบของกระทรวงต่าง ๆ อาทิ ปัญหา ร.ส.พ. ผูกขาดการขนส่งทางบกกับ ประเทศเพื่อนบ้าน ฯลฯ ทั้งนี้ ต้องการให้เกิดความเป็นเอกภาพทางแนวความคิด

ก่อนที่จะเสนอเรื่องอย่างเป็นทางการต่อคณะรัฐมนตรี การเชิญรัฐมนตรี สุทธิ
สิงห์เสนห์ รัฐมนตรี อนุกุล ประจวบเหมาะ รัฐมนตรี อมเรศ ศิลาอ่อน ผบ.ทบ.
ผู้ว่าการ กฟผ. ผู้ว่าการ ททท. ร่วมหารือเพื่อกำหนดแนวทางการปรับความสัมพันธ์
กับ สปป. ลาว ในเรื่องการขนส่งผ่านแดน การซื้อกระแสไฟฟ้าจากลาว การเปิด
เที่ยวบินเชียงใหม่-หลวงพระบาง ฯลฯ การหารือลักษณะนี้กระทำทุกครั้งที่จะเริ่ม
ดำเนินนโยบาย ทั้งในเรื่องปัญหาแกมพูชา ความสัมพันธ์กับพม่า เวียดนาม ฯลฯ
และเมื่อมีเอกภาพในแนวความคิดระหว่างกระทรวงต่าง ๆ จึงเสนอนายกรัฐมนตรี
เพื่อการให้ความเห็นชอบต่อไป

25.3 **บันทึกการประชุม Morning Prayers** สะท้อนการนำนโยบาย
ด้านการต่างประเทศลงสู่การปฏิบัติ ผนวกกับ*ความฉับไวของการตัดสินใจของ*
นายกรัฐมนตรีได้มีส่วนอย่างยิ่งต่อการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้
ดังขอยกตัวอย่างบางประการ ดังนี้

26. แกมพูชา

26.1 สถานะของปัญหาในขณะนั้น รัฐบาลไทยทุกชุดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520
ได้ทุ่มเทให้แกการแก้ไขปัญหาแกมพูชา [คุณสาโรจน์ ชวนะวิรัช ได้ทุ่มเทให้แกเรื่องนี้
ตั้งแต่เป็นอธิบดีกรมการเมือง (คนสุดท้าย) จนเป็นรองปลัดฯ ฝ่ายกิจการภูมิภาค
(คนแรก) และเป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศในเวลาต่อมา] อย่างไรก็ตาม
ข้อขัดข้องหลักที่ค้างอยู่ คือ การจัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติแกมพูชา ประเด็นนี้ได้ทำให้
การเจรจาความตกลงสันติภาพในแกมพูชา ซึ่งกระทำกันในกรอบของสหประชาชาติ
ไม่ลงตัว สาเหตุหลัก คือ มิตรประเทศทุกฝ่ายต่างมีความปรารถนาดีที่จะช่วยเหลือ
โดยเสนอการจัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติของแกมพูชารูปแบบต่าง ๆ ปรากฏว่า ข้อเสนอ
จากมิตรประเทศที่สนับสนุนระบอบเฮง สัมริน ไม่เป็นที่ยอมรับของอีก 3 ฝ่าย
คือ FUNCINPEC กลุ่มของนายซอน ซาน และกลุ่มเขมรแดง ขณะเดียวกัน
ข้อเสนอจากมิตรประเทศที่สนับสนุน 3 ฝ่าย ก็ไม่เป็นที่ยอมรับของระบอบเฮง สัมริน

จึงเกิดความคิดว่าควรปล่อยให้ทั้ง 4 ฝ่ายของกัมพูชาในขณะนั้น หันหน้าเข้าหากัน และกำหนดอนาคตของตนเองว่าต้องการรัฐบาลแห่งชาติในรูปแบบใด (self-determination)

26.2 **วิธีการ** ได้เสนอให้ทั้ง 4 ฝ่ายของกัมพูชา พบปะหารือกันเอง อย่างไม่เป็นทางการในประเทศไทย โดยมีมิตรประเทศไม่เข้าไปยุ่งวุ่นวายด้วย ทั้งนี้ ได้แสดงให้เห็นว่าไทยมีความสำคัญแก่ทั้ง 4 ฝ่ายของกัมพูชาอย่างเท่าเทียมกัน เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยได้เลี้ยงอาหารเช้าแก่นายฮุน เซน เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2534 ที่โรงแรมเซ็นทรัล พลาซ่า ลาดพร้าว กระทรวงการต่างประเทศได้แถลงข่าวการให้ความสำคัญอย่างเท่าเทียมกันแก่ทั้ง 4 ฝ่ายของกัมพูชา นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี ได้แสดงท่าทีสนับสนุนการพบปะหารือกันเองของกัมพูชาทั้ง 4 ฝ่าย เมื่อฝ่ายไทยแสดงความจริงใจดังกล่าว ทั้ง 4 ฝ่ายของกัมพูชาจึงรับข้อเสนอ และไทยได้เป็นผู้จัดการประชุมกัมพูชา 4 ฝ่าย ขึ้นที่โรงแรมรอยัล คลิฟ พัทยา โดยนายกรัฐมนตรีได้พบปะกับผู้นำทั้ง 4 ฝ่าย พร้อมกันเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2534 ก่อนการเปิดประชุม 4 ฝ่าย

26.3 ผลลัพธ์

- ก) ที่พัทยา กัมพูชาทั้ง 4 ฝ่าย ตกลงกันเองได้ในเรื่องรูปแบบ และขั้นตอนของการจัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติ และได้ร่วมกัน จัดตั้ง Supreme National Council of Cambodia (SNC) สิ่งนี้เป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้การจัดทำความตกลงสันติภาพ ในกัมพูชา หรือความตกลงกรุงปารีส เป็นผลสำเร็จ มีผลให้ สามารถบรรลุเป้าหมาย คือ ผู้อพยพกัมพูชาจำนวนเป็น แสนคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยสามารถกลับบ้าน กัมพูชาได้
- ข) กษัตริย์สีหนุทรงพอพระทัยยิ่งต่อบทบาทของไทยในฐานะ facilitator และได้มีบัญชาว่า *ขอต้อนรับรัฐมนตรีว่าการ*

กระทรวงการต่างประเทศของไทยเป็นภาคีคู่ต่างประเทศ รายแรกเมื่อเสด็จฯ กลับกรุงพนมเปญ หลังการลงนาม ความตกลงสันติภาพ แทนที่จะเป็นไปตามคำเรียกร้องของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศฝรั่งเศส ว่าขอให้ เป็นประเทศแรกที่จะเยือนกัมพูชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวง การต่างประเทศไทยได้เยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการ ระหว่างวันที่ 20-22 พฤศจิกายน 2534 ได้เข้าเฝ้าฯ กษัตริย์ กัมพูชาที่พระที่นั่งเขมรินทร์ กรุงพนมเปญ ในวันเทศกาล แข่งเรือ (เทศกาล "อมตีก") ซึ่งตรงกับวันลอยกระทง

26.4 การฟื้นฟูบูรณะกัมพูชา หลังการลงนามความตกลงสันติภาพ ในกัมพูชาเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2534 ที่กรุงปารีส รัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี ได้เริ่มงานการฟื้นฟูบูรณะกัมพูชาในทันทีเท่าที่กำลังความสามารถ ของไทยมีอยู่ ทั้งในกรอบของสหประชาชาติ โดยร่วมมือกับ United Nations Transitional Authority in Cambodia (UNTAC) และกรอบทวิภาคี สิ่งแรกที่ กระทำในกรอบทวิภาคี คือ ขอให้กองทัพกจัดชุดทหารช่างซ่อมแซมเส้นทาง ระหว่างชายแดนไทยที่ปอยเปตไปจนถึงศรีโสภณระยะทาง 46 กิโลเมตร กองพัน ทหารช่างเฉพาะกิจได้รายงานเมื่อเสร็จภารกิจการซ่อมสร้างเส้นทางสายนี้ว่า กู้กับระเบิดได้เป็นหมื่น ๆ ลูก ภารกิจนี้เป็นโอกาสให้นานาชาติได้ประจักษ์ถึง ความสามารถของทหารไทยในการกู้กับระเบิด เส้นทางที่ได้รับการซ่อมสร้าง ดังกล่าวได้ช่วยการลำเลียงความช่วยเหลือต่าง ๆ เข้าสู่กัมพูชาอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วงนั้นเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในกัมพูชา จึงได้จัดหาความช่วยเหลือในรูปแบบของ เวชภัณฑ์ 9 ตัน และชุดยั้งชีพฉุกเฉิน มอบแก่เจ้าสีหนุในฐานะประธาน SNC การฟื้นฟูบูรณะกัมพูชามีขอบเขตกว้างไกลกว่าที่กล่าวถึงข้างต้น ไทยได้มีส่วน ช่วยงานของ UNTAC อย่างต่อเนื่อง โดยได้จัดกองพันเฉพาะกิจทหารช่างอีก 1 กองพัน ช่วยการซ่อมสร้างเส้นทางในกัมพูชา อนึ่ง ได้เริ่มจัดทำโครงการ ความร่วมมือทวิภาคีเพื่อการช่วยพัฒนากัมพูชาอีกมาก

27. การสร้างสานความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

27.1 **ปัญหา** ในสมัยสงครามเย็น ไทยและประเทศเพื่อนบ้านทางทิศตะวันออกต่างฝ่ายต่างสังกัดค่ายที่เป็นอริกันทางอุดมการณ์มาไม่ต่ำกว่า 4 ทศวรรษ ความเป็นอริกันมานานทำให้มีแต่ความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน ทหารของไทยและประเทศเพื่อนบ้านต่างก็เคยประหัตประหารซึ่งกันและกัน ฝ่ายนโยบายก็มีแนวคิดและทัศนคติที่ไม่เป็นมิตรกันมาหลายสิบปี จะอย่างไรก็ตาม ประเทศไทยต้องตั้งอยู่ ณ ที่นี้ จึงมีความจำเป็นที่ไทยจะต้องอยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านที่เคยเป็นอริกัน

27.2 **เป้าหมาย** จะต้องเริ่มสร้างความไว้วางใจ และปูทางสำหรับความเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน หนึ่ง จะพยายามปูทางเพื่อให้ประเทศเพื่อนบ้านสามารถเป็นคู่ค้าและความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในอนาคต

27.3 **วิธีการ** ให้ไทยเป็นฝ่ายริเริ่มในการเข้าหา ด้วยการแลกเปลี่ยนการเยือนและสร้างความใกล้ชิดกับผู้นำของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เห็นความจริงใจของไทยที่จะช่วยฟื้นฟูและพัฒนาหลังจากที่เกิดสันติภาพในเอเชียอาคเนย์ ซึ่งจะกล่าวเป็นรายประเทศต่อไป

28. ลาว

28.1 **การพบปะระดับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยได้เยือน สปป. ลาว เป็นประเทศแรก ระหว่างวันที่ 8-9 พฤษภาคม 2534 ในครั้งนั้น ได้เข้าเยี่ยมคารวะท่านไกสอน พมวิหาน ประธานประเทศ สปป. ลาว และได้รับทราบความขมขื่นที่มีต่อผู้นำไทยจากเหตุการณ์ในอดีต และเหตุการณ์กระทบกระทั่งกันในช่วง 2-3 ปีก่อนหน้านั้น เมื่อได้รับทราบความรู้สึกของผู้นำลาวดังกล่าว จึงได้ตั้งเป้าหมายว่าจะต้องแสดงความจริงใจของฝ่ายไทยให้ผู้นำลาวเห็น เพราะสิ่งนี้เป็นเงื่อนไขสำคัญที่สุดสำหรับ

การวางรากฐานของความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ในโอกาสการเยือนครั้งนั้น ได้พบหารือข้อราชการอย่างเป็นทางการกับท่านพุน สีปะเสียด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ สปป. ลาว ด้วยการหารือเต็มคณะกับท่านพุน นำมาซึ่งผลที่เป็นรูปธรรมหลายประการ เช่น

- ก) การแลกเปลี่ยนการเยือนระดับรัฐมนตรีอีกหลายกระทรวงในปีนั้น อาทิ การเยือนของท่านพุน บุญนะพน รัฐมนตรีพัวพันเศรษฐกิจกับต่างประเทศ การเยือนของนายคำผุย แก้วบัวละพา รัฐมนตรีการค้าต่างประเทศ ฯลฯ
- ข) การเจรจาเพื่อทำข้อตกลงเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีไทย-ลาว
- ค) การทาบทามให้แลกเปลี่ยนการเยือนระดับประมุขของประเทศและหัวหน้ารัฐบาล

กล่าวได้ว่า การเยือนครั้งนั้นเป็นจุดเริ่มของการเปลี่ยนผ่าน การปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ มีตามมาอย่างต่อเนื่อง อาทิ การประชุมคณะกรรมการร่วมฯ (ข้อ 31.1) ครั้งแรก ซึ่งท่านพุน สีปะเสียด ได้มาเป็นประธานร่วมกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย ที่ชะอำ และต่อมาได้หารือร่วมกันอีกครั้งหนึ่งที่เกาะสมุย นอกจากนี้ ยังมีการหารือระหว่างกระทรวงเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ ธนาคารแห่งชาติ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตและการไฟฟ้าลาว ฯลฯ

28.2 การเยือนระดับนายกรัฐมนตรี โดยที่บรรยากาศความสัมพันธ์คลี่คลายไปในทางดีมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ฝ่ายไทยจึงได้ตอบรับข้อเสนอของ สปป. ลาว ให้นายกรัฐมนตรีของทั้งสองประเทศพบกันที่กลางแม่น้ำโขง และร่วมกันทำพิธีเปิดแผ่นป้ายศิลาฤกษ์ของการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งแรกที่หนองคาย-เวียงจันทน์ เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2534 หลังจากนั้น นายกรัฐมนตรีไทยได้เยือนเวียงจันทน์ หารือกับนายกรัฐมนตรี สปป. ลาว เข้าเยี่ยมคารวะท่านไกสอน พมวิหาน ประธานประเทศ

28.3 State Visit ของท่านไกสอน พมวิหาน

- ก) ความสัมพันธ์ไทย-ลาว คลี่คลายอย่างต่อเนื่องตลอดปี พ.ศ. 2534 รัฐมนตรี พูน สีปะเลิด มีท่าทีสบายใจมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทุกครั้งที่เยือนไทย ท่านไกสอนได้แวะผ่านเพื่อเปลี่ยนเครื่องบินที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2534 ในโอกาสนั้น ฝ่ายไทยได้แสดงความพร้อมอีกครั้งหนึ่งที่จะต้อนรับการเยือนของท่านไกสอน และกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองฝ่ายได้เตรียมการเยือนอย่างละเอียด เพื่อให้การเยือนดังกล่าวเกิดผลเป็นรูปธรรม
- ข) ประธานประเทศ สปป. ลาว ได้เยือนไทย ในฐานะราชอาณาจักรระหว่างวันที่ 6-11 มกราคม และอยู่ดูงานเป็นกำหนดการส่วนตัวจนถึงวันที่ 15 มกราคม 2535 ท่านไกสอนได้เข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเกิดความประทับใจในพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาชนบทและแหล่งน้ำเป็นอย่างยิ่ง ในเวลาต่อมา ท่านไกสอนได้มีหนังสือกราบบังคมทูลขอพระราชทานความช่วยเหลือในการจัดทำโครงการในพระบรมราชูปถัมภ์ใน สปป. ลาว ต่อมาได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานโครงการห้วยซอน-ห้วยซั่ว หรือโครงการหลัก 22 ของกำแพงนครเวียงจันทน์ ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี และเกษตรกรลาวได้รับประโยชน์อย่างต่อเนื่องมาจนบัดนี้ นับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นพ้นที่ได้ทรงสนับสนุนงาน การต่างประเทศด้วยพระราชกรณียกิจทางด้านการพัฒนา

28.4 จากความมึนตึ๊งที่มีอยู่ในการพบปะรอบแรก ๆ ระหว่างระดับสูงของทั้งสองประเทศ ฝ่ายไทยพยายามคลี่คลายบรรยากาศความไม่ไว้วางใจ

ระหว่างกันที่มีมานาน เพราะการสู้รบในระหว่างสงครามเย็นและมีได้ไปมาหาสู่ระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม ในที่สุดทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันที่จะตั้งต้นความสัมพันธ์อันดีต่อกันใหม่ ในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกันกว่า 1,810 กิโลเมตร ทุกฝ่ายของทั้งสองประเทศมีส่วนช่วยผลักดันให้งานนี้สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ ในระยะนั้น คุณนิคม ตันเต็มทรัพย์ ดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ คุณทองลุน สีสุลิด เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ สปป. ลาว และคุณบุญเกิด สังสมลัก ดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูต สปป. ลาว ประจำไทย

29. เวียดนาม

29.1 ท่านปลัดกระทรวงการต่างประเทศ วิทยา เวชชาชีวะ เป็นหัวแรงสำคัญในเรื่องนี้ในช่วงต้นของรัฐบาลอานันท์ ฝ่ายเวียดนามยังมีท่าทีแข็งกร้าว อย่างไรก็ตาม ได้มีการเปลี่ยนชุดผู้นำในเวียดนาม เหวียน แหม่ง เกิม ขึ้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศแทนเหวียน โก ทัก เหวียน แหม่ง เกิม มีท่าทีนุ่มนวลและแสดงความพร้อมที่จะปรับความสัมพันธ์กับไทย การเจรจาภายในกับเวียดนาม มีสัญญาณในทางบวกมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

29.2 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยเยือนเวียดนาม

- ก) การเยือนมีขึ้นระหว่างวันที่ 17-19 กันยายน 2534 ก่อนหน้าการเยือน กระทรวงการต่างประเทศได้ประสานท่าทีกับฝ่ายความมั่นคงและฝ่ายเศรษฐกิจของไทยอย่างใกล้ชิด และได้เสนอกรอบการเจรจาให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติ คณะฝ่ายไทยครั้งนั้นมีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรฯ (นายอาชวี เต่าลานนท์) และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม (นายวีระ สุสังกรกาญจน์) ร่วมไปด้วย

เจ้าเยี่ยมการะ หวอ หวัน เกียต นายกรัฐมนตรีเวียดนาม
ระหว่างการเยือนเวียดนาม กันยายน 2534

- ข) ฝ่ายเวียดนามได้จัดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยเยี่ยมคารวะนายกรัฐมนตรีนาย หวอ หวัน เกียด ซึ่งได้ถือโอกาสนั้นเชิญนายหวอ หวัน เกียด เยือนไทย ซึ่งฝ่ายเวียดนามตอบรับว่าจะเยือนในเดือนตุลาคม
- ค) มีการหารือเต็มคณะกับรัฐมนตรีต่างประเทศ เวียดนาม แหม่ง เกิม และมีการหารือแยกกลุ่มเพื่อจัดทำร่างความตกลงว่าด้วยการร่วมมือทางการประมง การเจรจาแบ่งเขตทางทะเล ความร่วมมือทางพลังงาน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และวิชาการ ร่างความตกลงว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน
- ง) ประเด็นหลักในการหารือกับนายเหวียน แหม่ง เกิม ซึ่งไทยเป็นฝ่ายยกขึ้น คือ เรื่องการขจัดความหวาดระแวงและความไม่ไว้วางใจกัน เพราะต่างฝ่ายต่างมองอีกฝ่ายหนึ่งว่าไม่มีความจริงใจ เวียดนาม แหม่ง เกิม เห็นด้วยกับฝ่ายไทยว่าถึงเวลาที่จะเปิดศักราชใหม่ในความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม และนายเหวียน แหม่ง เกิม ได้เสนอในขั้นนั้นว่า ควรจัดทำ Joint Communiqué ในโอกาสที่นายกรัฐมนตรีเวียดนามเยือนไทยในเดือนตุลาคม โดยให้มีหลักการ 4 ประการ คือ (ก) การเคารพอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน การไม่ใช้กำลัง การไม่แทรกแซงกิจการภายใน ความเสมอภาค และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ (ข) ไม่ใช้ดินแดนของตนเป็นฐานให้ชาติอื่นรุกรานประเทศเพื่อนบ้าน (ค) การเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน และ (ง) ส่งเสริมความร่วมมือในภูมิภาคและสันติภาพโลก

จ) บรรยายภาพทั่วไประหว่างการเดินทาง โดยเฉพาะการเจรจาและการต้อนรับเป็นไปอย่างดีมาก ฝ่ายเวียดนามได้ส่งปล่อยลูกเรือประมงไทยที่ถูกกักขังที่จังหวัดเคียนยางทั้งหมด 334 คน เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดีกับไทย และทั้งสองฝ่ายเริ่มเตรียมการเยือนไทยของนายกรัฐมนตรี หวอ หวัน เกียต ในเดือนต่อมา

29.3 นายกรัฐมนตรีเวียดนามเยือนไทย วันที่ 28-30 ตุลาคม 2534

ก) ท่านปลัดกระทรวงฯ วิทยาเตรียมการเรื่องนี้โดยได้หารืออย่างใกล้ชิดกับนายเล ไม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศของเวียดนามในขณะนั้น

ข) นอกจากกำหนดการเยือนอย่างเป็นทางการแล้ว กระทรวงการต่างประเทศได้จัดให้นายหวอ หวัน เกียต ขึ้นเฮลิคอปเตอร์ ชมแท่นเจาะก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย พบปะกับนักธุรกิจระดับสูง เยี่ยมชมโรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ จุดประสงค์ คือ เพื่อให้ผู้นำเวียดนามเห็นศักยภาพทางเศรษฐกิจของไทย เห็นความจริงใจของไทยที่จะร่วมมือทางเศรษฐกิจกับเวียดนาม และทิ้งความขมขื่นในอดีตไว้เบื้องหลัง

ค) ประเมินได้ในขณะนั้นว่า การเยือนของนายหวอ หวัน เกียต ได้เป็นจุดเริ่มต้นของการประเมินความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทยกับเวียดนามในยุคใหม่ ได้มีการเริ่มหาทางยุติข้อขัดแย้งที่สำคัญ คือ การที่เรือยามฝั่งเวียดนามรุกล้ำน่านน้ำเข้ามาจับเรือประมงไทย การแก้ปัญหาฉนวนพพที่คั่งค้าง ฯลฯ

30. พม่า

30.1 **Constructive Engagement** โลกตะวันตกพยายามจะโดดเดี่ยวรัฐบาล SLORC อย่างไรก็ดี ไทยมีชายแดนทางบกพร้อมกับพม่า 2,401 กิโลเมตร สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพม่าย่อมมีผลกระทบต่อไทยเสมอ สภาพทางภูมิรัฐศาสตร์ดังกล่าวเป็นมูลเหตุให้กระทรวงการต่างประเทศไทยเสนอแนวความคิดเรื่อง constructive engagement กับพม่า ซึ่งแท้จริงแล้วเป็นแนวทางดำเนินนโยบายของประเทศตะวันตกกับประเทศที่มีปัญหาทางสิทธิมนุษยชน เช่น แอฟริกาใต้ ในขณะนั้น หรือประเทศจีน

Constructive engagement ซึ่งท่านปลัดกระทรวงฯ วิชา เวชชาชีวะ ได้นิยามไว้ใน Morning Prayers คือ นอกจากการชักชวนพม่าให้ร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคเพื่อปราบปรามยาเสพติดแล้ว ก็ให้หมายถึงสิ่งที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อประชาชนพม่า และถึงมือประชาชนพม่าด้วย อย่างไรก็ดี มีผู้ไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดนี้ บัดนี้ กาลเวลาได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า การดำเนินการในทางลบ อาทิ การคว่ำบาตร การโดดเดี่ยวพม่า ฯลฯ มิใช่แนวทางที่จะแก้ปัญหาได้

30.2 ท่านรัฐมนตรี วิเชียรเป็นหัวแรงสำคัญในการสานความสัมพันธ์กับพม่า โดยที่ท่านรัฐมนตรี วิเชียรมีความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย จึงได้รับดูแลเรื่องการเจรจาเขตแดนระหว่างไทยกับพม่า ท่านรัฐมนตรี วิเชียรได้ร่วมลงนามใน MOU เขตแดนแม่น้ำสาย-แม่น้ำรวก

31. **กลไกความร่วมมือทวิภาคีกับประเทศเพื่อนบ้าน** ได้ริเริ่มฟื้นฟูกลไกดังต่อไปนี้

31.1 **คณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือ (Joint Cooperation Committee หรือ JCC)** ในระดับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งตามหลักการจะประชุมปีละครั้ง โดยสลับกันเป็นเจ้าภาพ

31.2 **คณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือชายแดน** (General Border Committee หรือ GBC) ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นประธาน โดยฝ่ายทหารและมหาดไทยร่วมกันเป็นแกนนำ จังหวัด/แขวงชายแดนของทั้งสองฝ่ายพบปะหารือกันใกล้ชิด เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาตามแนวชายแดน และไม่ให้เกิดปัญหาตามแนวชายแดนกลายเป็นข้อพิพาทระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

31.3 **คณะกรรมการปักปันเขตแดน** (Joint Boundary Committee หรือ JBC) ในระดับรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ กลไกเหล่านี้ทำให้มีการพบปะกันในระดับรัฐมนตรีอย่างสม่ำเสมอกับประเทศเพื่อนบ้าน

ตัวอย่างคือ กับ สปป. ลาว ซึ่งประชุม JCC กันไปแล้ว 15 ครั้ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 ครั้งล่าสุดเมื่อเดือนมีนาคม 2552 GBC ประชุมกันไปแล้ว 17 ครั้ง การประชุม GBC ครั้งต่อไปจะมีขึ้นภายในปี พ.ศ. 2553 อนึ่ง มีการประชุมผู้ว่าราชการจังหวัดชายแดนไทยและเจ้าแขวงชายแดนลาวมาแล้ว 8 ครั้ง กับ สปป. ลาว กลไกเหล่านี้มีส่วนช่วยให้ชายแดนไทย-ลาวเป็นชายแดนแห่งสันติภาพ การพบปะเหล่านี้นำมาซึ่งการเปิดจุดผ่านแดนเพิ่มเติม และความร่วมมือต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดระหว่างลาวกับไทย หลังจากที่ยกก่อนหน้านั้นไม่นานได้ปะทะกันด้วยกำลังทหารจากกรณีบ้านร่มเกล้าจนบาดเจ็บล้มตายกันไปมาก ทราบมาว่า ความสัมพันธ์ไทย-ลาว ได้พัฒนากรอบความร่วมมือออกไปอีกมาก อาทิ มีสมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ การประชุมทวิภาคีว่าด้วยความร่วมมือด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การประชุมระดับรัฐมนตรีว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้างแรงงานไทย-ลาว การประชุมรัฐมนตรีการค้า ไทย-ลาว ฯลฯ

32. กลไกความร่วมมือในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง

32.1 **ภูมิหลัง** เดิมโครงการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง ซึ่ง UNDP สนับสนุนมาตั้งแต่ทศวรรษ 1960 มีสมาชิกเพียง 4 ประเทศ คือ ลาว กัมพูชา เวียดนามใต้ และไทย สภาพความขัดแย้งในภูมิภาคตั้งแต่ทศวรรษ 1960-1980

ทำให้กิจกรรมส่วนใหญ่จำกัดวงอยู่แต่ในประเทศไทย สันติภาพหลังสงครามกัมพูชา และเมื่อจีนประกาศนโยบาย 4 ทันสมัย จึงเป็นสภาวะแวดล้อมที่อำนวยให้แก่วรร่วมมือในภูมิภาค ขณะเดียวกัน ความขัดแย้งภายในพม่า ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศไทยได้เสนอนโยบาย constructive engagement ทำให้ต้องช่วยหาวิธีให้พม่ามีปฏิสัมพันธ์กับนานาประเทศมากขึ้น

32.2 **เป้าหมาย** คือ การฟื้นฟูโครงการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขงให้ครอบคลุมถึงพม่าและประเทศจีนตอนใต้ โดยได้ชักชวนทั้งสองประเทศมาร่วมมือกับสมาชิกเดิมอีก 4 ประเทศ จนเป็นผลสำเร็จ เป็นจุดเริ่มต้นของ Greater Mekong Scheme และโครงการต่อเนื่องต่าง ๆ อีกเป็นจำนวนมาก

32.3 **ความร่วมมือปราบปรามยาเสพติด** เป็นผลที่ตามมา และเป็นรูปธรรมจากการฟื้นฟูโครงการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขง รัฐบาลพม่าและจีนได้ให้การร่วมมือในเรื่องนี้ และมีพัฒนาการอย่างค่อยเป็นค่อยไป ความร่วมมือปราบปรามยาเสพติดนอกจากจะเป็นผลประโยชน์โดยตรงของไทยแล้ว ยังมีส่วนช่วยให้พม่าสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศตะวันตกอย่างน้อยก็ในกิจกรรมสาขา

32.4 **เส้นทางขนส่งทางบก** เป็นผลรูปธรรมที่ต่อเนื่องจากการฟื้นฟูโครงการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขงเช่นกัน บัดนี้ได้พัฒนาเป็น East-West and North-South Corridor

33. นอกจากการวางฐานสำหรับการปรับปรุงความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านดังกล่าวข้างต้นแล้ว งานของกระทรวงการต่างประเทศในสมัยรัฐบาลอานันท์ยังมีอีกมาก เช่น การขยายวงเงินงบประมาณสำหรับความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับประเทศเพื่อนบ้านเป็น 200 ล้านบาท (จากเดิมไม่ถึง 30 ล้านบาท) การร่วมผลักดันให้จัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ AFTA การสร้างความยอมรับประเทศไทยในโลกตะวันตก สมเด็จพระจักรพรรดิแห่งญี่ปุ่นเสด็จเยือนไทย การเยือนญี่ปุ่น จีน สหรัฐฯ ของนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี

การแก้ปัญหาให้กับสหรัฐฯ เรื่องกฎหมาย 301 ฯลฯ

34. การพัฒนากระทรวงฯ ขอเลือกกล่าวถึงเฉพาะสองเรื่อง คือ

34.1 **การจัดตั้งกรมภูมิภาค** ได้ตั้งเป้าหมายผลักดันการออกกฎหมาย การบริหารราชการแผ่นดินเพื่อการจัดตั้งกรมภูมิภาคขึ้นในช่วงรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน เดิมมีกรมการเมือง ซึ่งมีงานมากขึ้นอย่างต่อเนื่องจนมีผลต่อประสิทธิภาพ ของการทำงาน กระทรวงฯ มีดำริเรื่องนี้มานานปี แต่ค้างดำเนินการมาหลาย รัฐบาล นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี และ ม.ร.ว.เกษมสโมสร เกษมศรี รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ช่วยผลักดันเรื่องอย่างต่อเนื่อง ในที่สุดได้มี พระราชบัญญัติลงวันที่ 29 ธันวาคม 2534 โอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหาร ของกรมการเมือง ฯลฯ ไปเป็นของกรมยุโรป กรมอเมริกาฯ กรมเอเชียตะวันออก กรมเอเชียใต้ฯ และมีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมภูมิภาคทั้ง 4 เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2535

34.2 **โครงการจัดซื้อทำเนียบและที่ทำการสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล** ท่านรัฐมนตรี วิเชียร วัฒนคุณ เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงที่สำคัญที่ทำให้ เกิดโครงการนี้ โดยในขั้นแรกเป็นโครงการ 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2535-2537 และ เอกอัครราชทูต สรยุทธม์ พรหมพจน์ เป็นผู้ติดต่ออย่างใกล้ชิดกับสำนักงบประมาณ และกระทรวงการคลัง

บทสรุป

35. บทความนี้มุ่งที่จะเสนอว่า

35.1 ผู้บริหารหน่วยงานควรกำหนดเป้าหมายที่สามารถบรรลุผล รูปธรรมได้ในเวลาที่กำหนด มิฉะนั้น จะพบว่าเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว และองค์การ จะถูกสถานการณ์พาไปจนกลายเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปวัน ๆ

35.2 การกำหนดเป้าหมายต้องอยู่บนรากฐานของความถูกต้อง ธรรมชาติ และจริยธรรม ที่สำคัญที่สุด คือ ประโยชน์ของส่วนรวม เป้าหมายที่กล่าวถึงนี้จึงมิใช่ personal agenda เพื่อผลประโยชน์ของผู้ใดผู้หนึ่งหรือของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

35.3 จากตัวอย่างที่เสนอมาช่างต้น เห็นได้ว่า

ก) เป้าหมายมีทั้งประเภทระยะสั้น และระยะยาว

ข) มีทั้งประเภทที่ดำเนินการได้โดยไม่ต้องปรับโครงสร้าง และที่จะต้องปรับหรือวางโครงสร้าง สำหรับระยะต่อ ๆ ไป งานบางอย่าง เช่น การจัดซื้อภาชนะชุดจัดเลี้ยงของกระทรวงฯ มิได้ต้องการการปรับโครงสร้าง แต่รูปแบบของงานสามารถปูพื้นฐานให้เป็นการดำเนินการต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน การพัฒนางานหนังสือเดินทางมีการปรับโครงสร้าง และเกิดกลไกที่มีพลวัตในตนเองจนพัฒนามาเป็นบริการที่ได้รับ การชมเชยจากสาธารณชน เป้าหมายเรื่องกลไกความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นตัวอย่างของการจัดการโครงสร้าง หรือ framework เป็นต้น

35.4 การทำงานเป็นทีมเป็นหัวใจหลัก ดังนั้น จะต้องสร้างความเข้าใจ และการยอมรับของทีมงานต่อเป้าหมาย เป้าหมายที่ดี คือ เป้าหมายที่ทีมงานร่วมกันกำหนด มีการประสมประสานกันระหว่างการทำงานแบบ top-down กับ bottom-up เพราะทั้งสองวิธีต่างก็มีจุดเด่นและจุดด้อยในตนเอง

35.5 เมื่อการทำงานเป็นทีมเป็นหัวใจหลัก กลไกที่สำคัญยิ่ง คือ การพบปะหรือกันอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ ทุกคนในที่ประชุมต้องยอมรับว่า ที่ประชุมมิได้เป็นที่สำหรับการพูดไม่รู้จบ ทุกคนควรสรุปประเด็นได้อย่างชัดเจน เพื่อเสนอให้พิจารณาร่วมกัน การรับฟังทุกฝ่ายมิใช่ประธานพูดอยู่แต่ผู้เดียว จะทำให้เกิดการประสมประสานระหว่าง top-down กับ bottom-up

35.6 การบันทึกผลการประชุมควรทำอย่างกะทัดรัด สรุปประเด็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการต่อไป เพื่อหน่วยที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินงานโดยไม่สงสัย/ลังเล

35.7 **การติดตามผล** ควรเป็นระเบียบวาระประจำสำหรับการประชุมพบปะ การจัดทำตารางติดตามผล เป็นวิธีการง่าย ๆ ที่ทำให้เกิดความกระฉับกระเฉง และตารางนี้ควรเป็นส่วนหนึ่งของบันทึกการประชุมทุกนัด

36. การทำงานในลักษณะข้างต้นเป็นวิธีการที่ผู้เขียนใช้ในการทำงานร่วมกับทีมในกระทรวงฯ และยังใช้กับการประสานงานและผลักดันสิ่งที่เป็นผลประโยชน์ของประเทศร่วมกับทุกกระทรวง ทบวง กรม หัวใจหลัก คือ ความเข้าใจและการยอมรับซึ่งกันและกัน เพราะการเอาชนะหรือการได้เปรียบอีกฝ่ายหนึ่ง ไม่ว่าจะภายในกระทรวงฯ เอง หรือระหว่างกระทรวงฯ กับหน่วยราชการอื่น ๆ มิใช่สิ่งที่ช่วยจรรโลงให้บรรลุผลตามเป้าหมาย เราประสบผลที่พอใจและเป็นรูปธรรมจากการเจรจาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เช่น สิ่งทอ มันสำปะหลัง หอยลาย ฯลฯ ด้วยวิธีการนี้ ซึ่งนอกจากจะประสบผลสำเร็จในการสนธิสัญญาแล้ว ยังทำให้เกิดเครือข่ายของพันธมิตรในการทำงานมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

37. ช่วงแรก ผู้เขียนมีความตั้งใจจะออกชื่อผู้ที่ได้ร่วมงานกันเป็นทีมทุก ๆ ท่าน อย่างไรก็ดี หากทำเช่นนั้น บทความนี้คงจะยาวกว่านี้อีกมาก ขอยุติบทความด้วยการแสดงความขอบคุณทุก ๆ ท่าน ในทุกระดับ ทั้งในและนอกกระทรวงการต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสุวิทย์ สิมะสกุล ซึ่งเป็นเลขานุการในระหว่างที่ผู้เขียนดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ กับพิศาล มาณวพัฒน์ ผู้จัดบันทึกรายงาน Morning Prayers และรวบรวมเอกสารบันทึกการติดต่อประสานงานทั้งหมดมอบให้ผู้เขียนเมื่อพ้นตำแหน่ง เพื่อว่าในอนาคตจะเป็นส่วนหนึ่งของเอกสารอ้างอิงสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ภาค 3

•

Morning Prayers :
บันทึกการต่างประเทศภาคปฏิบัติ

คำนำ

วอผู้จัดบันทึก Morning Prayers : บันทึกการต่างประเทศภาคปฏิบัติ

การประชุมที่มีนายอาสา สารสิน เป็นประธาน จัดบันทึกทำรายงานได้ง่าย เพราะการหาหรือไม่ยืดเยื้อ ท่านสรุปและสั่งการชัดเจนทุกครั้ง

ผมมีโอกาสทำหน้าที่นี้ตั้งแต่ช่วงปีสุดท้ายที่ท่านเป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศ (พ.ศ. 2528-2529) ในการประชุมกับหัวหน้าฝ่ายที่ดูแลงานบริหารด้านต่าง ๆ ในสำนักงานปลัดฯ ทุกบ่ายวันจันทร์ และการประชุมอธิบดีทุกเช้าวันอังคาร ไม่ว่าจะหาหรือเรื่องใดก็มีเป้าหมายและวิธีการเหมือนกัน คือ ลดขั้นตอนการเสนอ เพิ่ม ทำงานเป็นทีม ได้ข้อสรุปที่ผู้เข้าร่วมประชุมและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจตรงกัน ผู้รับคำสั่งนำไปปฏิบัติได้อย่างมั่นใจ

บันทึกเหมือนกัน ประมาณ 1-2 หน้า แต่ละเรื่องเริ่มด้วยภูมิหลังหรือประเด็นเพื่อขอแนวทาง ถัดไป คือ สรุป มอบใคร ทำอะไร และคาดได้ว่า จากนั้นไม่นานท่านก็จะถามผู้นั้นเพื่อติดตามผล

ผมต้องยกย่องให้เสร็จภายใน 1-2 ชั่วโมง เสนอนายสุวิทย์ สิมะสกุล หัวหน้าสำนักงาน และเลขาฯ ท่านปลัดฯ ผู้ปรับแก้อย่างรวดเร็วจนกระชับ ได้ใจความ คำสอนที่ผมจำได้และใช้จนถึงปัจจุบัน คือ คำไหน ประโยคใดที่ตัดออกแล้วใจความยังเหมือนเดิม แสดงว่าเป็นส่วนเกิน ให้ตัดออก

เมื่อกลับมาวังสราญรมย์ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นายอาสา สารสิน ยังคงใช้วิธีการทำงานเช่นเดิม โดยย้ำว่า รัฐบาลมีเวลาไม่มาก จึงต้องจัดลำดับความสำคัญ มุ่งบรรลุเป้าหมาย และวางรากฐาน

การหาหรือแบบไม่เป็นทางการทุกเช้า ที่รัฐมนตรีอาสาเรียกว่า Morning Prayers จึงเกิดขึ้นทันที ระหว่างเวลา 8.40-9.30 น. ท่าน พร้อมด้วยรัฐมนตรีช่วยฯ วิเชียร วัฒนคุณ ปลัดกระทรวงฯ วิทยา เวชชาชีวะ นั่งเก้าอี้ชุดรับแขกที่ประจำ เปิด

โอกาสให้รองปลัดฯ กับอธิบดีหรือรอง โดยเฉพาะจากกรมการเมือง กรมพิธีการทูต และกรมสารนิเทศ เข้ามาช่วยรายงานเรื่องด่วน ความคับหน้าล่าสุด แลกเปลี่ยนความเห็น และรับคำสั่ง แนวทางจากรัฐมนตรีไปปฏิบัติ

เช่นเดียวกับสมัยที่อยู่สำนักงานปลัดฯ ผมยกร่าง Morning Prayers เสนอ นายสุวิทย์ หัวหน้าสำนักงานและเลขานุการรัฐมนตรี ผู้ตรวจแก้ แล้วนำเสนอ รัฐมนตรีภายในเช้าวันนั้น จากนั้นส่งสำเนาทางโทรสารไปยังทำเนียบรัฐบาล กรม กอง สถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่ที่เกี่ยวข้อง บางครั้งมีความเร่งด่วน ที่ต้องการบัญชาจากนายกรัฐมนตรี ก็จะได้รับคำตอบจากหน้าห้องท่าน หรือ เป็นลายมือท่านแทงลงบนเอกสารภายในวันเดียวกัน จึงถือเป็นยุคทองของการ ต่างประเทศที่นายกรัฐมนตรีกับรัฐมนตรีต่างประเทศชำนาญการต่างประเทศ คู่กันเคยสไตล์การทำงานร่วมกันและกัน มีจังหวะก้าวเดิน และการตัดสินใจที่ สอดประสานกัน แม้จะมีความคิดเห็นที่ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกเรื่อง แต่มี จุดมุ่งหมายเดียวกัน

นอกจากนี้ในคณะรัฐมนตรียังมีรัฐมนตรีมืออาชีพที่เชี่ยวชาญการต่าง ประเทศ สามารถอ่านหมากทางการทูตของอาเซียน จีน สหรัฐฯ ยุโรป และญี่ปุ่น ได้อย่างลึกซึ้ง คือ ม.ร.ว.เกษมสโมสร เกษมศรี รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (อานันท์ 1) และรองนายกรัฐมนตรี (อานันท์ 2) และนายวิเชียร วัฒนคุณ รัฐมนตรี ช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (อานันท์ 1) และรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ยุติธรรม (อานันท์ 2)

บันทึกการต่างประเทศภาคปฏิบัตินี้สะท้อนสไตล์การทำงานของรัฐมนตรี อาสา ที่มีทั้งบทบาทนำและคอยประสานงานแนวตั้ง (ฟังความเห็นแล้วสั่งการ) และแนวนอน กับผู้นำทหาร หน่วยราชการอื่น ภาคเอกชน และผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างรวดเร็ว ติดตามผลจากเรื่องที่สั่งการ หลายครั้งท่านใช้โทรศัพท์เปิดทางเพื่อให้ฝ่าย ประจักษ์รับลูกไปประสานงานได้ทันที

Morning Prayers มีไม่ครบทุกวัน บางช่วงท่านเดินทางไปเยือนต่างประเทศ หรือนัดหารือกับรัฐมนตรี หรือผู้นำเหล่าทัพ (มักจำกัดจำนวนผู้เข้าร่วม ดังนั้น นายสุวิทย์เป็นผู้จัดบันทึกเอง) ก่อนบันทึกฉบับสุดท้ายลงวันที่ 7 กันยายน 2535 รัฐมนตรี อาสา มักย้ำกับข้าราชการประจำเสมอว่า เรื่องที่จะถาม ถ้าเกี่ยวกับ นโยบาย ขอให้รอรัฐบาลใหม่เป็นผู้ตัดสินใจ

ในระหว่างที่รัฐมนตรีเดินทางไปราชการในต่างประเทศ ก็จะให้นายสุวิทย์ หรือเจ้าหน้าที่ในสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรีติดตามไปหนึ่งคน เพื่อทำหน้าที่ประสานงานระหว่างท่านกับกระทรวงฯ และทำเนียบรัฐบาลวันละหลายเวลา มักใช้ โทรสารด้วยกระดาษ A4 ธรรมดา เหมือนบันทึก Morning Prayers ผมได้รวบรวม เอกสารทั้งหมดที่มีการบันทึกไว้ เย็บได้หลายเล่ม และมอบแด่นายอาสา สารสิน ท่านยังเก็บรักษาไว้อย่างดี

แม้เวลาจะล่วงเลยไปกว่า 30 ปี แต่ผลของงานยังตกทอดมาจนถึงทุกวันนี้ และแม้สถานการณ์ทางภูมิรัฐศาสตร์ เศรษฐกิจระหว่างประเทศ ตลอดจน วิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก แต่สิ่งที่ปรากฏใน แต่ละวันของบันทึกว่าด้วยการต่างประเทศภาคปฏิบัติของรัฐบาลอานันท์ ในช่วงเปลี่ยนผ่านที่สำคัญของภูมิภาคและโลกระหว่าง พ.ศ. 2534-2535 ยังน่าจะ คงคุณค่าต่อผู้กำหนดนโยบายในปัจจุบัน ข้าราชการ นักวิชาการและผู้สนใจ การต่างประเทศ ที่จะศึกษา ถอดบทเรียนจากช่วงที่เป็นยุครุ่งเรืองสูงสุดช่วงหนึ่ง ของการต่างประเทศไทย

ในฐานะผู้จัดบันทึก และเห็นการนำลงมือปฏิบัติทุกวันระหว่าง พ.ศ. 2534-2535 มาจนถึงเกษียณอายุราชการ ผมมีข้อสังเกตส่วนตัวบางประการ ดังนี้

1. Morning Prayers คือ บันทึกการต่างประเทศภาคปฏิบัติโดยมืออาชีพ นำโดยนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต่างประเทศ แม้จะเป็นรัฐบาลที่มาจาก การยึดอำนาจ แต่กลับได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ เพราะความน่าเชื่อถือ ของตัวบุคคล ความมุ่งมั่นในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ บนหลักธรรมาภิบาล และ

การดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างมีบทบาทสร้างสรรค์ มีศักดิ์ศรีและความสง่างาม ไม่ว่าจะเป็นการปรับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน การบรรลุสันติภาพในกัมพูชา การสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจให้อาเซียนผ่านข้อเสนอเขตการค้าเสรีอาเซียนที่สอดคล้องกับกาลเวลาของนายกรัฐมนตรี และการใช้ความชำนาญกระชับความสัมพันธ์กับมหาอำนาจและมิตรประเทศ ท่ามกลางเหตุการณ์ผันผวนในตะวันออกกลาง การล่มสลายของสหภาพโซเวียต และพัฒนาการด้านเศรษฐกิจในสหภาพยุโรป จีน และภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

ความสำเร็จทั้งหมดนี้ เริ่มจากการที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีภายหลังการรัฐประหาร ยอมเลือกพลเรือนที่ถูกต้องกับสถานการณ์ รอบรู้ และมีประสบการณ์ทั้งจากการทำงานในภาครัฐและเอกชนจึงไม่ต้องเรียนรู้งาน มาเป็นนายกรัฐมนตรี จากนั้นทั้งฝ่ายทหารและนายอานันท์ ปันยารชุน ต่างทำหน้าที่ มีบทบาทของตนอย่างเหมาะสม ผลประโยชน์จึงบังเกิดแก่ประเทศและประชาชน

2. การจัดลำดับความสำคัญสูงสุดที่ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นนโยบายที่ถูกต้อง ถูกทิศทางตลอดกาล กระทรวงการต่างประเทศต้องมีบทบาทผู้นำและบทบาทประสานงาน สามารถทำงานใกล้ชิดกับฝ่ายทหาร ความมั่นคง หน่วยราชการต่าง ๆ ภาคเอกชน และหน่วยงานกับชุมชนในพื้นที่ติดชายแดน เอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ควรมีบทบาทและความคล่องตัวในการข้ามพรมแดนมาร่วมประชุมหารือ แก้ปัญหา และเพิ่มพูนผลประโยชน์ร่วม สร้างเสริมความไว้วางใจและเอื้อโยไมตรีจิตระหว่างกัน ใน Morning Prayers ได้สะท้อนความพยายามนี้อย่างเด่นชัด โดยเฉพาะการสร้างควมไว้วางใจกับลาว บทบาทไทยในการแสวงหาสันติภาพ ฟันฟูบูรณะกัมพูชา การเริ่มต้นของมิตรภาพความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับเวียดนาม ตลอดจนความละเอียดอ่อนในการดำเนินความสัมพันธ์กับพม่าและมาเลเซีย

3. ไทยสามารถมีบทบาทนำในอาเซียนได้เสมอ ด้วยขนาด ที่ตั้ง การต่างประเทศที่ทุกฝ่ายยอมรับ และผลงานที่ประจักษ์จากการบรรลุความตกลงสันติภาพในกัมพูชาในปี 2534 และการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ในปี 2535 ในบันทึก Morning Prayers สะท้อนขั้นตอนภาคปฏิบัติ การขับเคลื่อนความร่วมมือภายในประเทศ และการผลักดันแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งสองภารกิจนี้สะท้อนบทบาทสำคัญของรัฐมนตรีต่างประเทศ การให้รัฐมนตรีคลังเดินนำ ให้ปลัดกระทรวงการต่างประเทศประสานงานกับปลัดกระทรวงด้านเศรษฐกิจ และปลัดกระทรวงการต่างประเทศของสมาชิกอาเซียน

4. นายกรัฐมนตรี อานันท์ได้เห็นชอบหลักการทำงานด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศตามที่รัฐมนตรี อาสาเสนอในกรอบเอเปคและประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (ปัจจุบัน คือ สหภาพยุโรป) ให้กระทรวงการต่างประเทศมีบทบาทนำและประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ ส่วนกระทรวงพาณิชย์มีบทบาทตามหน้าที่ความรับผิดชอบด้านการค้า เพราะเอเปคและสหภาพยุโรปมีความร่วมมือและบทบาทกว้างไกลกว่าการค้า ยิ่งในการแข่งขันและขัดแย้งตามภูมิรัฐศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน และจะซับซ้อนยิ่งขึ้นในอนาคต กระทรวงการต่างประเทศจึงเป็นหน่วยงานที่เหมาะสมถูกต้องในบทบาทนำและประสานผลประโยชน์ทั้งภายในประเทศและที่ไทยมีต่อประเทศ ทั้งในและนอกกรอบเอเปคและสหภาพยุโรป ซึ่งเชื่อมโยงถึงกันหมด

ในประสบการณ์ตรงที่เป็นหัวหน้าคณะเจรจาความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) จากต้นจนจบกว่า 3 ปี ทุกหน่วยราชการ ภาคธุรกิจ เอกชน เกษตรกร และภาคประชาสังคม ต่างยอมรับบทบาท การประสานงาน ความเป็นกลาง ไม่มีวาระแอบแฝงของกระทรวงการต่างประเทศ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและข้าราชการประจำของกระทรวงการต่างประเทศ ที่จะต้องตระหนักและรักษามาตรฐาน เพื่อคงการยอมรับเชื่อมั่นจากภาคส่วนต่าง ๆ ภายในประเทศ

เช่นเดียวกับหลักการมีความสัมพันธ์กับไต้หวัน ที่ต้องไม่กระทบความสัมพันธ์กับจีนที่สำคัญกว่า แต่คงสร้างประโยชน์ด้านการค้า ลงทุน และแรงงาน ยิ่งในยุคภูมิรัฐศาสตร์แข่งขันระหว่างสหรัฐฯ กับจีนที่สร้างความตึงเครียดในเอเชียตะวันออก แนวทางของรัฐมนตรี อาสา และนายกรัฐมนตรี อานันท์ ในการเดินหน้าความสัมพันธ์กับจีน ไต้หวัน สหรัฐฯ และประเทศที่เกี่ยวข้อง ยังสามารถนำมาปรับใช้ประโยชน์ได้เป็นอย่างดี

5. บันทึกการต่างประเทศภาคปฏิบัตินี้ทำให้เห็น (1) แบบอย่างความสัมพันธ์ที่ดีเยี่ยมระหว่างนายกรัฐมนตรีกับรัฐมนตรีต่างประเทศ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของความสำเร็จด้านการต่างประเทศทุกยุคสมัย (2) ศิลปะการทำงานประสานงานระหว่างรัฐมนตรี อาสา สารสิน กับผู้นำทหารซึ่งเป็นหัวหน้า รสช. และมอบอำนาจการบริหารราชการให้นายกรัฐมนตรี อานันท์ ซึ่งเป็นพลเรือนผู้ไม่คุ้นเคยกับการทำงานร่วมกับฝ่ายทหารมาก่อน (3) ศิลปะการทำงานประสานงานระหว่างรัฐมนตรีต่างประเทศกับเพื่อนร่วมงานของท่านในคณะรัฐมนตรี (4) ศิลปะการทำงานประสานงานกับข้าราชการประจำ (5) บทบาทรัฐมนตรีช่วยฯ วิเชียร วัฒนคุณ ในการแบ่งเบาภาระงานระดับนโยบาย การเป็นตัวแทนรัฐมนตรีว่าการและคำปรึกษาที่มีคุณค่า โดยเฉพาะในด้านกฎหมายระหว่างประเทศและเขตแดน และประสบการณ์ในยุโรป เช่น ที่เสนอแนะในการจัดแบ่งกองใหม่ในกรมยุโรปว่าควรมีกองที่เกี่ยวกับประชาคมยุโรปโดยตรง อันเป็นข้อสังเกตที่ถูกต้องก่อนกาลเวลา ซึ่งต่อมาในปี 2558 ก็ได้มีการจัดตั้งกองสหภาพยุโรป

และ (6) แบบอย่างการทำหน้าที่ปลัดกระทรวงการต่างประเทศของนายวิทยา เวชชาชีวะ ทั้งเสนอแนะและสนองตอบนโยบายจากฝ่ายการเมือง การใช้ประโยชน์เพื่อบานจากความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นกับปลัดกระทรวงพาณิชย์ ทั้งกับปลัดกระทรวงการต่างประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และอาเซียนอื่น ที่เรียกรวมกันว่า SOM นอกจากนี้ ท่านได้ปฏิบัติหน้าที่อันเป็นภารกิจสำคัญที่มีผลมาจนถึงทุกวันนี้ คือ การติดตามและเตรียมการรองรับกรมภูมิภาคใหม่ทั้ง 4 กรม

การบูรณาการนโยบายรับและให้ความช่วยเหลือของกรมวิเทศสหการ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี จนในที่สุดกลายเป็นกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ สังกัดกระทรวงการต่างประเทศ และการตอบสนองนโยบายนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต่างประเทศในการจัดซื้อที่ดินและอาคารที่ทำการสถานเอกอัครราชทูตและทำเนียบเอกอัครราชทูตในประเทศสำคัญ อันเป็นการเพิ่มความสง่างามและมูลค่าทรัพย์สินของประเทศไทยในต่างประเทศอีกตราบนานเท่านาน

ในบรรดาข้าราชการรองจากปลัดกระทรวง ผู้ที่รัฐมนตรี อาสาให้ความไว้วางใจอย่างสูงคนหนึ่งก่อนตัดสินใจ คือ รองปลัดฯ สุจินดา ยงสุนทร เพราะทุกข้อคิดเห็นด้านกฎหมายและกฎหมายระหว่างประเทศของท่านมาจากความเห็นที่ยึดมั่นความถูกต้องตามวิชาชีพ ตรงไปตรงมา ไม่หวั่นไหว ถือเป็นแบบฉบับที่นักกฎหมายกระทรวงการต่างประเทศรุ่นหลังพึงเรียนรู้และดูเป็นแบบอย่าง

แม้ในยุคปัจจุบัน ความสำคัญที่ผู้กำหนดนโยบายการต่างประเทศต้องสามารถทำงานร่วมกับฝ่ายทหารและความมั่นคงได้อย่างใกล้ชิด มีความเข้าใจวางใจ สนับสนุนกันและกัน ยังคงจำเป็นไม่น้อยกว่า 30 ปีที่แล้ว ซึ่งรัฐมนตรีอาสา สารสิน มีคุณสมบัติและสไตล์นักการทูตนี้โดยธรรมชาติทุกประการ ที่ทำให้ทุกฝ่ายอยากทำงานด้วย

6. บันทึกการต่างประเทศภาคปฏิบัติสะท้อนถึงความมุ่งมั่นของรัฐมนตรีต่างประเทศว่า ข้อตัดสินใจทุกเรื่องต้องทำให้ประเทศชาติสง่างาม มีศักดิ์ศรีได้ประโยชน์จากวิธีการคิด การทูต การวางตน การสื่อสารกับประเทศมหาอำนาจ องค์การสหประชาชาติ ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ญี่ปุ่น และกับเพื่อนบ้านทั้งหมดกับสหรัฐฯ รัฐมนตรี อาสา ยึดแนวทางตั้งแต่ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงฯ จนถึงเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกาว่า ถ้าไทยมีผลประโยชน์ร่วมกันกับสหรัฐฯ ไทยก็พร้อมจะสนับสนุนและร่วมมือกับสหรัฐฯ หากเมื่อใดมีประเด็นที่ความเห็นและผลประโยชน์ต่างกัน ก็ควรเดินตามแนวทางของตนได้แบบไม่ผิดใจกัน

ยุคสมัยปัจจุบัน ผู้นำรัฐบาลและรัฐมนตรีต่างประเทศของไทยควรพร้อมจะใช้แนวทางข้างต้นกับทั้งสหรัฐฯ และจีน บนพื้นฐานมิตรภาพที่แน่นแฟ้น ผลประโยชน์ร่วมกัน หลักการกติกาสากลระหว่างประเทศ และความนุ่มนวลของชั้นเชิงทางการทูต

7. บันทึกการต่างประเทศภาคปฏิบัติยังได้สะท้อนว่า บางปัญหาแม้ได้พยายามอย่างเต็มที่เพียงใด ในที่สุดอาจต้องให้เวลาเป็นตัวช่วย เช่น การฟื้นฟูความสัมพันธ์กับซาอุดีอาระเบียให้เป็นปกติ แม้รัฐมนตรี อาสาจะเร่งการจัดทำรายงานการสอบสวนของฝ่ายตำรวจ คดีฆาตกรรมนักการทูตและนักธุรกิจซาอุดีอาระเบีย จำนวนรวม 4 คน ในไทยเมื่อปี 2533 และเตรียมการเยือนระดับสูงไว้คู่ขนานกัน แต่ด้วยเวลาที่จำกัด และแม้รัฐมนตรีต่างประเทศในรัฐบาลชุดต่อ ๆ มาจะได้พยายามสานต่อ ก็ต้องรอเวลาอีก 30 ปี กว่าจะมาถึงยุคที่ผู้นำรุ่นใหม่ของซาอุดีอาระเบียปรับท่าทีตามสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ของโลกที่เปลี่ยนไป สามารถจับมือกับอิหร่านและอิสราเอลได้ จึงไม่น่าแปลกใจที่ผู้นำซาอุดีอาระเบียพร้อมจะฟื้นฟูความสัมพันธ์กับไทยที่มีแต่มิตรภาพ ให้เป็นปกติอีกครั้งหนึ่งเมื่อไม่นานมานี้

8. ในทุกโอกาส บันทึก Morning Prayers สะท้อนถึงความรัก ความผูกพัน ความปรารถนาดียิ่งของรัฐมนตรี อาสาต่อกระทรวงการต่างประเทศ อาทิ

- การให้แนวทางการทำงาน ตั้งแต่การสนับสนุนวัฒนธรรมการเสนอความคิดเห็นขึ้นมา แต่เมื่อผู้บังคับบัญชารับทราบและตัดสินใจเป็นอื่นแล้ว ผู้เสนอต้องมีวินัย รับผิดชอบต่อปฏิบัติด้วยดี เพราะความรับผิดชอบตกอยู่กับผู้ตัดสินใจแล้ว
- การจด ทำบันทึกรายงานที่ต้องสั้น กระชับ รวดเร็ว สำเนาผู้ที่เกี่ยวข้องเสมอ ถ้าบุคคลนั้นมีกำหนดการจะเข้าพบนายกรัฐมนตรีในวันรุ่งขึ้น ต้องรีบเสนอบันทึกสนทนาผ่านตารัฐมนตรีถึงมือนายกรัฐมนตรีก่อนการพบปะเสมอ

- การจัดที่นั่งให้เอกอัครราชทูตในการหารือทวิภาคี และงานเลี้ยงรับรองที่ทำเนียบรัฐบาล ที่ต้องให้ผู้มาเยือนและผู้ติดตามเห็นความสำคัญที่ผู้นำรัฐบาลไทยให้แก่เอกอัครราชทูตของตน
- วิธีการแถลงข่าว การตอบโต้สื่อต่างประเทศที่ต้องทันกาล
- การจัดระเบียบการเข้าร่วมงานวันชาติของสถานทูตต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ ของคณะรัฐมนตรีและข้าราชการในกระทรวงการต่างประเทศ
- การใช้ประโยชน์จากอดีตเอกอัครราชทูตหลายท่านที่มากด้วยประสบการณ์และความคุ้นเคยกับผู้นำและบุคคลในคณะของประเทศที่มาเยือน และอีกหลายเรื่องที่ปรากฏชัดเจนในบันทึกการต่างประเทศภาคปฏิบัตินี้

ปลัดกระทรวงฯ วิทยา เวชชาชีวะ อำนวยการชีวิตราชการก่อนเกษียณอายุตามที่ท่านตั้งใจไว้ เมื่อนายอาสา สารสิน พ้นจากตำแหน่งเจ้ากระทรวงไปพร้อมกับรัฐบาลอานันท์ 2 ในปี 2535 หากชีวิตราชการอีก 25 ปี ต่อจากนั้นของผมจะมีผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม หรือพอจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้เพื่อนร่วมงานรุ่นต่อ ๆ มาได้บ้าง ก็ล้วนเกิดจากการมีแบบอย่างและการซึมซับวิธีคิด วิธีทำจากการต่างประเทศภาคปฏิบัติของรัฐมนตรี อาสา สารสิน และปลัดฯ วิทยา เวชชาชีวะ ในช่วงดังกล่าว และตลอด 4 ปี ที่ผมมีท่านทั้งสองเป็นผู้บังคับบัญชาที่สถานเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกาทั้งสิ้น

พิศาล มานวพัฒน์¹

9 กุมภาพันธ์ 2567

¹ เจ้าหน้าที่การทูต 7 สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี เคยดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศฝ่ายภูมิภาค เอกอัครราชทูตประจำเบลเยียม สหภาพยุโรป เอกอัครราชทูตประจำอินเดีย แคนาดา และสหรัฐอเมริกา ภายหลังเกษียณราชการ ได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

รายการอักษรย่อ

กค.	กระทรวงการคลัง
กต.	กระทรวงการต่างประเทศ
กวส.	กรมวิเทศสหการ ¹
กษ.	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กห.	กระทรวงกลาโหม
คค.	กระทรวงคมนาคม
คทถ.	คณะทูตถาวรไทย ²
ทบ.	กองทัพบก
ทร.	กองทัพเรือ
ทอ.	กองทัพอากาศ
นรม.	นายกรัฐมนตรี
ปธน.	ประธานาธิบดี
ผบ.สส.	ผู้บัญชาการทหารสูงสุด
พ.ช.ต.	เงินเพิ่มสำหรับข้าราชการซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใน ต่างประเทศ
พณ.	กระทรวงพาณิชย์
รมช.	รัฐมนตรีช่วยว่าการ

¹ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ต่อมาในปี 2547 ย้ายมาสังกัดกระทรวงการต่างประเทศ เปลี่ยนชื่อเป็นสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (สพร.) และในปี 2555 เปลี่ยนชื่อเป็นกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ

² ประจำองค์การสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก นครเจนีวา และประจำประชาคมยุโรป ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นคณะผู้แทนถาวร (คพถ.) ประจำองค์การสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก นครเจนีวา ประจำสหภาพยุโรป ณ กรุงบรัสเซลส์ และประจำอาเซียน ณ กรุงจาการ์ตา

รมต.	รัฐมนตรี
รมว.	รัฐมนตรีว่าการ
รสช.	คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ
ร.ส.พ.	องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
วท.	กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน
ศธ.	กระทรวงศึกษาธิการ
สภญ.	สถานกงสุลใหญ่ ³
สชช.	สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
สธ.	กระทรวงสาธารณสุข
สนร.	สำนักนายกรัฐมนตรี
สมช.	สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
สลค.	สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
สสน.	สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
สศช.	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
สอท.	สถานเอกอัครราชทูต ⁴
เสธ.	เสนาธิการ
อก.	กระทรวงอุตสาหกรรม
ออท.	เอกอัครราชทูต

³ มี 28 แห่ง เลือกเปิด ณ เมืองใหญ่หรือเมืองที่ไทยมีผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ แรงงาน และการดูแลคุ้มครองผลประโยชน์ของคนไทย

⁴ มี 65 แห่ง ตั้งอยู่ในเมืองหลวง รวมทั้งสำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทย (ไทเป)

ทำวัตรเช้า

(แถวหน้า จากซ้าย) ปลัดกระทรวงฯ วิทยา รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ วิเชียร
และรัฐมนตรีว่าการฯ อาสา

(แถวหลัง) สุวิทย์ สิมะสกุล รองอธิบดีกรมการเมือง ทำหน้าที่เลขาอนุการรัฐมนตรี

ทำวัตรเช้า

(แถวหน้า จากซ้าย) ลักษณะจันทร์ เลหาพันธุ์ อธิบดีกรมอาเซียน
 ประชา คุณเกษม รองปลัดกระทรวงฯ
 ประจิตต์ โรจนพฤกษ์ อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย
 คักดีทิพย์ ไกรฤกษ์ อธิบดีกรมสารนิเทศ ปลัดกระทรวงฯ วิทยา
 และรัฐมนตรีช่วยว่าการฯ วิเชียร
 (แถวหลัง จากซ้าย) สาโรจน์ ชวนะวิรัช อธิบดีกรมการเมือง
 ม.ล.วงศ์ทิวา สุรพลวิเชษฐ์ รองอธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ
 และพิศาล มานวพัฒน์ เจ้าหน้าที่การทูต 7 จดบันทึกลง

รัฐบาลอาบันห์ ปันยารชุน 1

อังคารที่ 26 มีนาคม 2534

1. การเตรียมเอกสารประชุม ครม.

รมว.¹ ประสงค์จะได้สรุปประเด็นต่าง ๆ 2 แผ่น รวมทั้งประเด็นเศรษฐกิจ ถึงแม้จะไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงของ กต. แต่ กต. อาจมีความเห็นได้

2. ผู้รักษาการปลัด² เรียนรายงานเรื่อง

- นรม. ไคฟู³ จะเยือนอาเซียนและไทยปลาย เม.ย.

รอง ปธน. อินเตีย⁴ ขอเลื่อนการเยือนออกไปปลายปี

- การโครงการทrophy ลิน สกย. ณ เมืองเจดดาห์

- ได้สั่งการขอให้ ออท. สุธี⁵ ประสานงานกับ สอท. คูเวต เพื่อหาทางติดต่ออดีต รมว. คลัง คูเวต ที่เลขาฯ สภาพัฒนา⁶ รู้จักดี

- วันเกิด กต. คือ 14 เม.ย. แต่จะจัดงานวันจันทร์ที่ 15 มีการถวายบังคม พระบรมรูป⁷ เลี้ยงพระ มอบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ส่วนวันอาทิตย์ที่ 14 เม.ย. จะมีการเผยแพร่กิจกรรมของ กต. ทางทีวีและวิทยุกระจายเสียง ในการนี้ รมว. มีบัญชา

¹ อาสา สารสิน ประวัติย่อ หน้า 618

² สุจินดา ยงสุนทร รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำ สวีเดน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

³ โทชิกิ ไคฟู (Toshiki Kaifu) นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น

⁴ ขงการ ดายาล ชาร์มา (Shankar Dayal Sharma) รองประธานาธิบดีอินเดีย

⁵ สุธี ประศาสน์วินิจฉัย เอกอัครราชทูตประจำสหราชอาณาจักร

⁶ พิสิฐรัฐ ภัคเกษม เลขาธิการสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ และเลขาธิการคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

⁷ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ อดีตเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ ในรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6

ให้อธิบดีกรมสารนิเทศ⁸ จัดเป็นลักษณะสนทนา ความยาวไม่เกิน 20 นาที โดยมี รมช.⁹ และปลัด กต.¹⁰ เข้าร่วม สำหรับพิธีกร ให้อธิบดีกรมสารนิเทศเสนอความเห็น

3. การหารือระดับสูงเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน นรม. ทราบแล้ว รมว. ขอให้ ผช. วีระศักดิ์¹¹ และกองนโยบายจัดทำภูมิหลังประเด็น และเป็นฝ่ายเลขานุการ โดยประสานงานกับกรมการเมืองและผู้ประสานภารกิจ¹² อย่างใกล้ชิด

4. รมว. มอบ รมช. ดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กพระบรมฯ เรื่องการเสด็จเยือนประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย

5. ให้มีประชุมระดับอธิบดี¹³ วันศุกร์ที่ 29 มี.ค. เวลา 10.00 น.

6. อธิบดีกรมสารนิเทศรายงาน ว่า ภริยาลุคัสมาชิกสหรัฐฯ กำหนดจะมาเยือนไทย 14-21 เม.ย.

⁸ ศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์ อธิบดีกรมสารนิเทศ ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำกัมพูชา ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

⁹ วิเชียร วัฒนคุณ ประวัตีย่อ หน้า 620

¹⁰ วิทยา เวชชาชีวะ ประวัตีย่อ หน้า 622

¹¹ วีระศักดิ์ พุทธะกุล ผู้ช่วยปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำพม่า แคนาดา ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรประจำสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา อธิบดีกรมเอเชียตะวันออก ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และสมาชิกวุฒิสภา

¹² สำนักงานผู้ประสานภารกิจด้านการทหารและการเมืองระหว่างประเทศของกระทรวงกลาโหม ประจำกระทรวงการต่างประเทศ โดยมีพลโท อัมพร จุฑะพุทธิ เป็นหัวหน้าสำนักงานในขณะนั้น

¹³ ในกระทรวงการต่างประเทศ คำว่า “ประชุมระดับอธิบดี” หมายถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน ถ้าเป็น “ประชุมอธิบดี” ปลัดกระทรวงการต่างประเทศจะเป็นประธาน ปกติประชุมทุกวันอังคารเช้าในช่วงที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไปประชุมคณะรัฐมนตรี

พุธที่ 27 มีนาคม 2534

1. การประชุมคณะกรรมการกลั่นกรองงานด้านต่างประเทศ/ความมั่นคงเข้าวันนี้ มีเรื่องเดียวที่เกี่ยวข้องกับ กต. คือ การจัดการที่ดินของ สอท. ณ กรุงโตเกียว ขอเลื่อน การพิจารณาไปก่อน เพราะกำลังรอเอกสารเพิ่มเติมจาก สอท. ขอให้ปลัด กต. พิจารณา อีกครั้งหนึ่ง โดยปรึกษา รมช. อย่างใกล้ชิด

2. การช่วยเหลือคูเวต

- ให้กรมเศรษฐกิจมีโทรเลขถึง สอท. ณ กรุงริยาด เพื่อถาม สอท. คูเวตว่า จะ ยินดีรับยารักษาโรคที่พร้อมจะมอบให้ทันทีหรือไม่ หากตอบรับ ขอให้ส่งมอบอย่างเป็นทางการและแพร่ข่าว โดยเฉพาะที่คูเวต

- ขอให้กรมเศรษฐกิจจัดเตรียมแผนที่จะส่งมอบสิ่งของอื่น ๆ เช่น ข้าวสาร เสื้อผ้า

- ขอให้ช่วยคิดคำที่จะเขียนไว้ที่หีบห่อของบริจาค เช่น To Kuwaiti Friends

from Thailand

- ถูข้าว ควรมีขนาดพอเหมาะที่จะถือ

- เมื่อ รมต. เกษมสโมสร¹⁴ ไปเยือน อาจไปมอบเชิงสัญลักษณ์อีกครั้ง

- ขอให้เตรียมการที่อังกฤษมาก ๆ ประสานงาน สอท. ณ กรุงลอนดอน เพื่อให้การแวะเยือนของ รมต. เกษมสโมสร ประสบผล โดยเฉพาะเรื่องการได้โครงการ ของบริษัทไทย

- การเตรียมทั้งหมดให้แจ้ง รมต. เกษมสโมสร ทราบโดยละเอียดตลอดเวลา

3. ภริยาวุฒิสมาชิกสหรัฐฯ เยือนไทย 14-21 เม.ย. ขอให้อธิบดีกรมสารนิเทศ เริ่มเกริ่นกับสำนักราชเลขาฯ เพื่อขอพระบรมราชานุญาตให้ได้มีโอกาสเข้าเฝ้าสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

รมว. จะเลี้ยงที่ กต. ขอให้เร่งการซ่อมห้องต่าง ๆ ด้าน

¹⁴ ม.ร.ว.เกษมสโมสร เกษมศรี ประวัติย่อ หน้า 616

4. รายการสนทนาทางโทรศัพท์เมื่อวันที่ กต.

รวม. เห็นขอใบให้พิธีกรเป็น อ. ประทุมพร¹⁵ และ อ. จุลชีพ¹⁶ อัดเทปวันที่ 8 เม.ย. ขอเชิญ อ. ทั้งสองมาคุยกันก่อน

5. อธิติกรรมสารนิเทศรายงานเรื่องการส่งเจ้าหน้าที่กรมสารนิเทศไปช่วยแปล และแถลงข่าวเป็นภาษาอังกฤษ อัดเทปเพื่อเผยแพร่ทางวิทยุกระจายเสียง

รวม. รับทราบและเห็นว่า เป้าหมายคือต่างประเทศ โดยเฉพาะสหรัฐฯ ยุโรป และญี่ปุ่น

ศุกร์ที่ 5 เมษายน 2534

1. เรื่องคนไทยถูกตัดสินประหารชีวิตที่อินโดนีเซีย รวม. ขอให้ปลัด กต. เชิญทูตอินโดนีเซีย¹⁷ มาพบและสั่งการให้ ออท. สุชาติ¹⁸ ติดต่อระดับสูงเพื่อขอผ่อนผันโทษ เป็นเพียงจำคุกตลอดชีวิต

2. ปลัด กต. จะสรุปการดำเนินการเตรียมเสด็จฯ เยือนประเทศบรูไนและเอเชียใต้ของสมเด็จพระบรมฯ ให้ รวม. ทราบภายในวันนี้

3. ลาว

- รวม. ต้องการไปเยือนก่อนไปยุโรป จึงขอให้พิจารณาปัญหาต่าง ๆ ให้ลุล่วง เพื่อให้การเยือนได้รับผลเป็นรูปธรรม เช่น คณะกรรมการระดับชาติตามรูปแบบที่ไทย

¹⁵ รองศาสตราจารย์ประทุมพร วัชรเสถียร อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

¹⁶ ศาสตราจารย์ ดร. จุลชีพ ชินวรรณ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเมืองและการต่างประเทศของจีน

¹⁷ กาต้อต สุวารตี (Gatot Suwardi) เอกอัครราชทูตอินโดนีเซียประจำไทย

¹⁸ สุชาติ จุฑาสมิติ เอกอัครราชทูตประจำอินโดนีเซีย

มีกับมาเลเซีย ร.ส.พ. การลดภาษีที่ด่านชายแดน ทั้งนี้ ร.มว. จะเน้นเรื่องความจริงใจ และการลดการเอาเปรียบกับลาว

- ให้กองนโยบายและกรมการเมืองเร่งเตรียมเอกสารภูมิหลัง ประเด็นและ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ สำหรับการประชุมนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านในวันที่ 11 เม.ย. นรม. จะพูดและพิจารณาในประเด็นใหญ่

- ขอให้เร่งเรื่องความช่วยเหลือ 200 ล้านบาท โดยกรมเศรษฐกิจและ กวส. มาเข้าร่วมพิจารณา เจตนาคือใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนนโยบายต่างประเทศของเรา

- ร.มว. จะไปรับ ร.มว.กต. ลาว¹⁹ ซึ่งเป็นแขกของ กต. ในวันที่ 17 เม.ย. สมเด็จพระเทพฯ จะพระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำในวันที่ 18 เม.ย.²⁰ (ต่อมาเปลี่ยนเป็น 17 เม.ย.)

4. ญี่ปุ่น

- รับทราบ ว่า นรม. ไคฟู จะเปลี่ยนการแถลงนโยบายสำคัญในระหว่างการเยือน อาเซียนเป็นที่สิงคโปร์ ทำที่ฝ่ายไทยคือเรื่องนี้เป็นเรื่องของญี่ปุ่น เรายินดีต้อนรับการเยือนของ นรม. ไคฟู และหาก นรม. ไคฟู จะสามารถประกาศการเสด็จเยือนไทยของ สมเด็จพระจักรพรรดิในระหว่างการเยือนของตนได้ก็จะเป็นการดี

¹⁹ พูน สีปะเสิด (Phoun Sipaseuth) รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศลาว

²⁰ วันที่ 17 เมษายน 2534 พูน สีปะเสิด รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศลาว พร้อมด้วยภริยา และคณะ ได้เข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญค่าเกียรติคุณประเภทเหรียญค่าแห่งชาติ ซึ่งเป็นอิสริยาภรณ์สูงสุดของลาวที่สร้างขึ้นใหม่ สำหรับมอบให้แก่ผู้ที่ช่วยรักษาสันติภาพของโลก และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ เป็นเหรียญแรกเมื่อปี 2532 และได้ทูลเกล้าฯ ถวายแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นเหรียญที่สอง เพื่อเฉลิมพระเกียรติในการที่ได้ทรงกระชับสัมพันธไมตรีระหว่างไทย-ลาว ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ในโอกาสนี้ ได้พระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำแก่ผู้เฝ้าทูลละอองพระบาทด้วย และในวันที่ 18 เมษายน 2534 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้พูน สีปะเสิด พร้อมด้วยภริยา และคณะได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทด้วย

พูน สีปะเส็ด รัฐมนตรีต่างประเทศลาว เจ้าฟ้าฯ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
ระหว่างการประชุมคณะกรรมการร่วมไทย-ลาว ครั้งที่ 1 ที่ชะอำ

พูน สีปะเส็ด ที่ชายหาดเกาะสมุย
ระหว่างการประชุมคณะกรรมการร่วมไทย-ลาว ครั้งที่ 2

- นรม. ควรเลี้ยงอาหารกลางวันแบบกันเองให้คะเนมะรุ²¹

5. UN Peacekeeping Force ในอ่าวเปอร์เซีย

- รับทราบว่ ไทยมีภาระที่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในฐานะที่เป็นสมาชิก UN อยู่แล้ว สำหรับในเรื่องค่าใช้จ่ายของ Peacekeeping Force ในอ่าวเปอร์เซียครั้งนี้อาจจะตกประมาณ 4.5 ล้านบาท ขอให้ทำความเข้าใจกับฝ่ายทหารว่า การที่ฝ่ายไทยจะเข้าร่วมหรือไม่เป็นเรื่องที่ทาง UN จะต้องตัดสินใจและเชิญเป็นทางการอีกครั้งหนึ่ง

6. นรม. เยือนมาเลเซีย

- ขอให้กรมการเมืองประสานงานกับมาเลเซียเพื่อกำหนดวันโดยเร็ว

จับครั้งที่ 8 เมษายน 2534

1. สภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจและกฎหมายแรงงานสัมพันธ์

ปลัด กต. จะสั่งการกองนโยบายรวบรวมและสังเคราะห์ประเด็นจากเอกสารกรมแรงงานและเอกสารที่กองฯ ได้จัดทำไว้ โดยให้ตรวจสอบสิ่งที่ นรม. ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ 4 ประการ แล้วนำเสนอ นรม. อีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ ให้เร่งข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการของอังกฤษสมัย นรม. แอตเซอร์²² ด้วย

2. จัดให้ นรม. เยือนอินโดนีเซีย

- อินโดนีเซียอยากให้ นรม. ไปเยือน และอาลี อาลาตาส²³ ได้แจ้ง รมต. เกษม สโมสร ในระหว่างการประชุม ESCAP ที่โซล เมื่อต้น เม.ย. 34

²¹ ชิน คะเนมะรุ (Shin Kanemaru) รองประธานพรรคเสรีประชาธิปไตยแห่งญี่ปุ่น (LDP) เคยดำรงตำแหน่งสูงสุด คือ รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลโทชิชิ ไคฟู

²² มาร์กาเรต แอตเซอร์ (Margaret Thatcher) นายกรัฐมนตรีสหราชอาณาจักร

²³ อาลี อาลาตาส (Ali Alatas) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอินโดนีเซีย

- ตามที่ นรม. กำหนดจะไปเยือนมาเลเซียก่อน นั้น บัดนี้ มาเลเซียไม่สะดวกที่จะรับจนกว่าจะผ่านไปอีก 1 เดือน ดังนั้น น่าจะจัดให้ นรม. ไปเยือนอินโดนีเซียได้

- ปลัด กต. จะประสานงานกับ สลน. เรื่องกำหนดวันที่ นรม. สะดวก โดยคำนึงถึงการเยือนของ นรม. ไคฟู ในภูมิภาคอาเซียน

- รมว. จะไปกับคณะของ นรม. ด้วย ทั้งนี้ รมว. จะไปประชุม ASEAN-EC Ministerial Meeting²⁴ ปลาย พ.ค. หรือ ต้น มิ.ย. 34 ที่ลักเซมเบิร์ก และจะกำหนดวันไปเยือนลาวใน พ.ค. 34 โดยจะพบกับท่านพูน สีปะเสิด ก่อนในวันที่ 17-19 เม.ย. 34

- หลักการใหญ่ที่กำหนดไว้ในขณะนี้คือ small group เดินทางด้วย commercial flight

3. ในประเด็นนักโทษประหารต้องโทษเนื่องจากนำยาเสพติดเข้าอินโดนีเซีย ปลัด กต. จะยกขึ้นพูดกับ ออท. อินโดนีเซีย โดยแจ้งว่า รัฐบาลไทยกำลังจะมีการหารือเรื่องนี้กับระดับสูงของอินโดนีเซีย เพื่อขอให้อินโดนีเซียลดหย่อนโทษเป็นจำคุกตลอดชีวิตแทน ทั้งนี้ รมว. พร้อมจะพิจารณามีหนังสือไปถึง รมว.กต. อินโดนีเซีย

4. Section 301²⁵

- รมว. จะยกขึ้นพูดกับอูทูตสหรัฐฯ เข้าวันนี้ ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบในด้านลบหากรัฐบาลสหรัฐฯ ประกาศในวันที่ 26 เม.ย. ให้ไทยอยู่ใน Priority List ทั้งนี้ รมว. และ รมช. จะเร่งรัดในระหว่างการประชุมคณะกรรมการกลั่นกรองให้มีการผลักดันเรื่องการแก้กฎหมายสิทธิบัตรและการบังคับใช้กฎหมายลิขสิทธิ์

²⁴ 9th ASEAN-EC Ministerial Meeting (AEMM) หรือการประชุมรัฐมนตรีอาเซียน-ประชาคมยุโรป (ชื่อในขณะนั้น) ครั้งที่ 9 จัดขึ้นในวันที่ 30-31 พฤษภาคม 2534 ณ ราชนครลักเซมเบิร์ก

²⁵ มาตรา 301 (Section 301) ของกฎหมายการค้า ค.ศ. 1974 (Trade Act 1974) มีสาระสำคัญคือ การให้อำนาจผู้แทนทางการค้าสหรัฐอเมริกา (USTR) (1) ตรวจสอบนโยบายการค้าที่ "ไม่เป็นธรรม" ที่อาจส่งผลกระทบต่อบริษัทอเมริกัน และ (2) กำหนดอัตราภาษีและมาตรการกีดกันทางการค้าอื่นๆ เพื่อให้ประเทศเป้าหมายยกเลิกนโยบายการค้าในลักษณะดังกล่าว

5. ปลัด กต. รับที่จะยกร่างแผนการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ได้ประกาศแล้ว ให้เป็นรูปธรรมในขอบเขตที่ทำได้ในช่วง 8-10 เดือนข้างหน้า

6. การประชุมวันที่ 11 เม.ย. เรื่องนโยบายไทยต่อประเทศเพื่อนบ้าน รมว. ขอให้เตรียมการกับผู้ประสานภารกิจฯ ก่อนเข้าพบ นรม. ในช่วงก่อนการประชุม

7. ตามที่ มท. มีหนังสือมาขอให้ กต. ติดต่อกับรัฐบาลเยอรมนี เพื่อขอให้ส่งตัวบุคคลสัญชาติไทยกลับประเทศไทยนั้น อธิบดีกรมการเมือง²⁶ จะเชิญ ออท. เยอรมนี²⁷ มาสอบถามข้อเท็จจริงและจะประสานงานกับกรมสนธิสัญญาฯ เพื่อขอความคิดเห็นในเรื่องกระบวนการทางกฎหมายต่อไป

8. สماعมจัดหางานขอเข้าพบ รมว.

ฝ่ายคุ้มครองฯ จะตรวจสอบสถานะและเสนอข้อคิดเห็นตามลำดับขั้นต่อไป

อังคารที่ 9 เมษายน 2534

1. รมช. จะไปรับคณะเนมะรุ (15-18 เม.ย.)

2. รมว. จะไปรับ นรม. ลาว (รอยืนยันป้ายวันนี่ว่าจะเป็นวันที่ 16 หรือ 17 เม.ย.)

²⁶ สาโรจน์ ชวนะวิรัช อธิบดีกรมการเมือง ต่อมาดำรงตำแหน่งรองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เอกอัครราชทูตประจำฝรั่งเศส รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลสมัคร สุนทรเวช และเลขาธิการมูลนิธิไทย

²⁷ บารอน เบิร์ทโฮลด์ วอน เฟตเตน อาร์นแบ็ก (Baron Berthold von Pfetten-Arnback) เอกอัครราชทูตเยอรมนีประจำประเทศไทย

3. AEMM

- รมว. เป็นหัวหน้าคณะ AEMM ให้ รมว.พณ.²⁸ ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะ AEEMM²⁹ เข้าร่วมด้วย

- ปลัด กต. จะขอหารือองค์ประกอบผู้แทนไทยในที่ประชุมอธิปไตยวันนี้
- หลักการที่ รมว. มอบไว้คือ ไปเฉพาะที่จำเป็นจริงๆ ควรใช้ประโยชน์เจ้าหน้าที่ สอท. ให้มาก ๆ เพื่อประหยัดงบประมาณตามนโยบายของรัฐบาล การขออนุมัติตั้ง คณะผู้แทนคณะนี้จะป็นคณะทางการแรกของ กต. ในรัฐบาลนี้และจะเป็นที่จับตามอง

4. รมว. คิดว่า นรม. จะไปร่วมประชุม UNGA³⁰ แต่ในขั้นนี้ ขอให้แจ้ง UN ว่า เป็น รมว. ไปก่อน

5. ขอนัดประชุมเตรียมการวันที่ 11 เม.ย. โดยเชิญผู้ประสานภารกิจฯ ร่วมหารือ ด้วยในบ่ายวันที่ 10 เม.ย. เวลา 14.30 น.

พฤษภาคมที่ 11 เมษายน 2534

1. รมว.กต. มาเลเซีย³¹เยือนไทย (21-22 เม.ย.)

²⁸ อมเรศ ศิลลาอ่อน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และรัฐบาลอานันท์ 1 และ 2

²⁹ ASEAN-EC Economic Ministerial Meeting การประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน-ประชาคมยุโรป จัดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกันกับการประชุมรัฐมนตรีที่กล่าวไปแล้ว

³⁰ การประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ (United Nations General Assembly) ที่นครนิวยอร์ก จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในช่วงประมาณปลายเดือนกันยายน-ธันวาคม โดยช่วงแรกเป็นการแถลงของ หัวหน้ารัฐบาลหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจากประเทศสมาชิกทั้งหมด

³¹ ตุน อับดุลลาห์ บิน আহมัด บาดาวี (Tun Abdullah bin Ahmad Badawi) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศมาเลเซีย ต่อมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (Home Affairs) กระทรวงการคลัง กระทรวงความมั่นคงภายใน กระทรวงกลาโหม รองนายกรัฐมนตรี และนายกรัฐมนตรีมาเลเซีย

- กำหนดการขั้นต้นคือ รมว. จะไปรับช่วงบ่ายแล้วไปเล่นกอล์ฟ ค่าเลี้ยงอาหารขอให้แบบกันเอง จันทร์ที่ 22 หรือที่ กต. เข้าเยี่ยมคารวะ นรม. บ่ายกลับ (ทราบล่าสุด เพียง 11 เม.ย. ว่า รมว.กต. มาเลเซีย จะต้องไปนครเจนีวาในช่วงนั้น)

2. รมว. เยือนยุโรป

- ยืนยันให้มีประชุม ออท. ภาคพื้นทวีปยุโรป 1 วัน รมว. ต้องการใช้เวลาฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของ ออท. (อท. ดันย³² ได้จอง รร. เซอราตัน บรัสเซลส์ 3-4 มิ.ย.)

(สำหรับการประชุม ออท. เอเชียแปซิฟิกที่ กทม. นั้น รมว. ขอรื้อกับ นรม. อีกครั้งหนึ่ง งบประมาณมีแล้ว)

- การไปเยือนประเทศต่างๆ ภายหลัง AEMM นั้น รมว. ต้องการสดับดับฟังการประเมินผลจาก ออท. ของไทย ว่าควรจะไปประเทศนั้นๆ หรือไม่ ประการใด ขอให้หลีกเลี่ยงการทาบทามกับรัฐบาลเจ้าภาพอย่างเป็นทางการโดยตรง ในขั้นนี้คิดว่าคงไม่ไปเนเธอร์แลนด์ ฝรั่งเศส แต่อาจไปอังกฤษ

3. หนังสือเดินทางทูต

- อนุมัติให้ออกหนังสือเดินทางทูตให้ ดร. สรรเสริญ ไกรจิตติ เพราะท่านเป็นสมาชิกอนุญาโตตุลาการของศาลโลก

- มอบ ปลัด กต. พิจารณาทบทวนเรื่องหนังสือเดินทางของ ออท. ที่เกษียณอายุแล้ว

4. คนไทยต้องโทษประหารชีวิตเนื่องจากนำยาเสพติดเข้าอินโดนีเซีย

- ให้มีหนังสือจาก รมว. ถึง รมต. อาลาตาส เพื่อขอให้ลดหย่อนโทษ

³² ดันย ดุละลัมพะ เอกอัครราชทูตประจำเบลเยียมและหัวหน้าคณะผู้แทนไทยประจำประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community: EEC) ต่อมาดำรงตำแหน่งผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การการค้าโลกคนแรก และประธานคณะกรรมการการเกษตรคนแรกขององค์การการค้าโลก

5. ตามที่กรมพิธีการทูตได้มีหนังสือถึงเลขาธิการ นรม. ขออนุญาตให้ ออท. อินโดนีเซีย เข้าพบ นรม. นั้น ปลัด กต. จะเชิญ ออท. อินโดนีเซียมาพบแทนเพื่อรับสารจาก ปธน. ซูฮาร์โต เรื่องอินโดนีเซียเสนอขายเครื่องบิน

6. อิหร่าน

- ออท. อิหร่าน³³ เข้าพบ นรม. วานนี้ เพื่อขอรับความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม แก่ผู้ลี้ภัยชาวเคิร์ด

- รมต. เกษมสโมสร ขอให้ กต. เสนอเรื่องผ่านคณะกรรมการกเลี่ยนกรองงานด้านต่างประเทศ/ความมั่นคง เพื่อบริจาคเต็นท์และผ้าห่มมูลค่า 1 ล้านบาท และขอให้จัดให้เดินทางไปอิหร่านในช่วงที่นำคณะผู้แทนระดับสูงไปตะวันออกกลางด้วย

7. ข้าว

- รมว. ได้แจ้งนายสมาน โอภาสวงศ์³⁴ ว่า หนี้สินที่อิรักติดอยู่กับผู้ส่งออกข้าวไทยคงต้องแจ้งเป็นหลักฐานไว้ที่ UN นครนิวยอร์กในขั้นแรกก่อน จากนั้นคงต้องติดต่อกับฝ่ายอิรักต่อไป โดยเฉพาะเมื่อมีการยกเลิกการคว่ำบาตรของ UN แล้ว

8. - ปลัด กต. แจ้ง รมว. ว่า สมช. ในขั้นนี้เห็นว่า ควรระงับการประกาศจัดตั้งพื้นที่ปลอดภัยสำหรับนักศึกษาพม่า ที่อำเภอทองผาภูมิ กาญจนบุรี เพราะนานาประเทศกำลังเฝ้ามองไทย

- เรื่องสะพานข้ามแม่น้ำไทย-พม่า ซึ่งอดีต ส.ส. อุดร ดันติสุนทร³⁵ ได้ดำเนินเรื่องไปถึงขั้นให้ ESCAP³⁶ ศึกษาความเป็นไปได้ และ ESCAP ให้ญี่ปุ่นจัดทำโครงการ

³³ โมฮัมเหม็ด-เมดี ซาเซการา (Mohammed-Mehdi Sazegara) เอกอัครราชทูตอิหร่านประจำประเทศไทย

³⁴ นายกสภาคมผู้ส่งออกข้าวไทย

³⁵ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดตาก พรรคกิจสังคม

³⁶ Economic and Social Commission for Asia and the Pacific หรือคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชีย-แปซิฟิก มีที่ตั้งสำนักงานอยู่ที่ถนนราชดำเนิน กรุงเทพฯ

ซึ่งญี่ปุ่นเสนอมาในวงเงิน 466 ล้านบาท ปรากฏว่า กรมทางหลวงออกแบบได้ในราคา 83 ล้านบาท เรื่องการสร้างสะพานนี้จะเป็นประโยชน์แน่นอน แต่ติดปัญหาอยู่ที่นโยบายของพม่า และการหาแหล่งทุน ซึ่ง รมว. จะนำไปหาหรือในระดับสูงต่อไป

9. - รมว. จะให้สัมภาษณ์ในสัปดาห์หน้า หลังจากการเยือนของรอง นรม./รมว. กต. ลาว (17-19 เม.ย.) และอาจให้สัมภาษณ์เดือนละ 2 ครั้ง

- รมว. มอบ ปลัด กต. พิจารณาการเผยแพร่ข่าวสารในเทคนิคที่เป็นประโยชน์ในการต่อต้านการเสนอข่าวในแง่ลบที่เกี่ยวกับการฆ่าหรือทารุณสัตว์ในประเทศไทย ทั้งนี้ ขอให้ประสานงานกับ รมต. มีชัย³⁷ อย่างใกล้ชิดด้วย

สรุปผลการประชุมระหว่าง นรม. กับเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐบาล

เกี่ยวกับนโยบายของประเทศไทยเพื่อนบ้าน

วันที่ 11 เมษายน 2534

ที่ทำเนียบรัฐบาล

การประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้าน ระหว่างนายกรัฐมนตรีกับเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐบาล มีขึ้นที่ทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 11 เมษายน 2534 เวลา 14.40-16.40 น. สรุปผลการประชุมได้ดังต่อไปนี้

1. นโยบายกรอบใหญ่เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน

เห็นด้วยกับแนวคิดของ นรม. ที่จะให้ความสำคัญสูงสุดเป็นอันดับแรกต่อลาว หลังจากนั้นควรให้ความสำคัญต่อพม่าเป็นอันดับสอง ตามด้วยกัมพูชาและเวียดนาม ทั้งนี้ไม่รวมถึงมาเลเซีย ซึ่งรัฐบาลไทยให้ความสำคัญอยู่แล้ว ภายใต้กรอบของอาเซียน

เหตุผลที่นำไปสู่ข้อสรุปดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยทั่วไปที่เกื้อกูลต่อการที่ไทยจะกระชับความสัมพันธ์กับ

³⁷ มีชัย วีระไวทยะ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลอาโนนัท 1 และ 2

ลาวให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น ให้ลาวตระหนักว่า ตนไม่มีเพียงแต่เวียดนามเท่านั้นที่จะพึ่งพาได้ สำหรับพม่า รัฐบาลไทยจะไม่เร่งรัดหรือเรียกร้องให้พม่าเคารพต่อสิทธิมนุษยชน หรือ กลับคืนสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่จะเน้นถึงการชักจูงพม่าให้คลายความ โดดเดี่ยว และเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนระหว่างประเทศมากขึ้น ซึ่งการที่พม่าจะ เปิดประเทศมากขึ้นย่อมหมายถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองในที่สุด สำหรับกัมพูชานั้น ที่ประชุมเห็นว่ายังต้องใช้เวล่อีกสักหนึ่ง กว่าจะมีการแก้ไขปัญหาให้ เรียบร้อย ความสัมพันธ์กับเวียดนามก็ผูกโยงกับเรื่องนี้ด้วย ดังนั้นลำดับความสำคัญของ กัมพูชาและเวียดนามจึงอยู่ในระดับรองลงไปจากลาวและพม่า อย่างไรก็ตาม รัฐบาลนี้ จะยึดถือหลักนโยบายใหญ่ ๆ ของรัฐบาลชุดที่แล้ว เพียงแต่จะดำเนินนโยบายแบบเรียบ ไม่ประชาสัมพันธ์แบบรัฐบาลชุดก่อน

2. ลาว

2.1 กรอบของคณะกรรมการที่จะกำกับดูแลความสัมพันธ์ไทย-ลาว

เห็นชอบในหลักการที่จะจัดตั้งคณะกรรมการธิการหรือคณะกรรมการต่าง ๆ ระหว่างไทยกับลาว ในรูปแบบเดียวกับที่เคยจัดตั้งกับมาเลเซียมาแล้ว กล่าวคือมีคณะกรรมการธิการร่วมภายใต้การนำของ รมว. กต. ของทั้งสองประเทศ ซึ่งจะกำกับดูแลความสัมพันธ์ทุก ๆ ด้านระหว่างไทยกับลาว ยกเว้นเฉพาะเรื่องความมั่นคง ซึ่งอยู่ภายใต้ความ รับผิดชอบของคณะกรรมการชายแดนทั่วไปภายใต้การนำของ รมว.กท. ของทั้งสอง ประเทศ นอกจากนั้น มีคณะกรรมการเขตแดนภายใต้การนำของ รมช.กต. ไทย-ลาว ซึ่งจะดำเนินการในด้านการตกลงปักปันเขตแดนระหว่างกันให้เสร็จสิ้นโดยเร็วต่อไป รมว.กต. แจ้งว่า ฝ่ายลาวเห็นด้วยในหลักการใหญ่ ๆ แต่มีข้อเสนอที่ผิดแผกแตกต่างไป จากข้อเสนอของไทยบ้าง ซึ่งจะได้เจรจากับท่านพูน สีปะเสิด รมว.กต. ลาว ซึ่งกำหนด จะเดินทางมาเยือนไทยในวันที่ 17-18 เมษายน ศกนี้ต่อไป

2.2 การขนส่งสินค้าข้ามแดน

เห็นว่า เรื่องนี้เป็นปัญหาที่ค้างค้ำมานานแล้ว และสมควรที่จะได้รับการแก้ไข โดยเปลี่ยนแปลงวิธีแก้ไขปัญหาใหม่ เพราะถ้ายังเจรจาแต่เรื่องค่าขนส่งอยู่จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ควรที่จะหาวิธีการใหม่ๆ เช่น การลงทุนและการตั้งบริษัทขนส่งร่วมกัน

2.3 ความร่วมมือและความช่วยเหลือทางวิชาการ

ที่ประชุมเห็นพ้องกันว่า เป็นการลงทุนระยะยาวที่น่าจะก่อให้เกิดผลดีต่อความสัมพันธ์ไทย-ลาว ในอนาคต และเห็นควรให้ความช่วยเหลือต่อลาวในหลายระดับ และหลายรูปแบบ ทั้งในระดับมหาวิทยาลัย วิทยาลัย โรงเรียนทหาร โรงเรียนฝึกหัดครู โรงเรียนอาชีวศึกษาและโรงเรียนมัธยม โดยเฉพาะในบริเวณชายแดนติดต่อกับลาว รวมทั้งในทอม. และเชียงใหม่ด้วย ความช่วยเหลือในรูปแบบนี้จะเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาทางด้านสังคมจิตวิทยา และจะเป็นการเสริมสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันในอนาคต

2.4 การลดภาษีสินค้าเกษตรให้ลาว

เห็นชอบในหลักการในการที่จะให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องศึกษาลู่ทางและหนทางที่เป็นไปได้ในการให้สิทธิพิเศษทางการค้า (GSP) แก่สินค้าของลาวเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้จะต้องไม่ขัดข้องต่อระเบียบการของ GATT³⁸ ด้วย

2.5 การทำความตกลงเพื่อการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อนกับลาว

เห็นชอบกับการที่จะให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดทำความตกลงเพื่อยกเว้นการเก็บภาษีซ้อนกับลาวต่อไป

2.6 การปักปันเขตแดนกับลาวตลอดทั้งแนว

นรม. ให้ความสำคัญอย่างสูงต่อการดำเนินการในเรื่องนี้ ซึ่งเป็นเรื่องอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย-ลาวที่กล่าวถึงข้างต้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาปัจจุบันที่ต้องประสบคือ ลาวไม่ยอมพิจารณาปักปันเขตแดน

³⁸ General Agreement on Tariffs and Trade หรือความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า ซึ่งพัฒนาต่อมาเป็นองค์การการค้าโลก (WTO) ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกของ GATT ลำดับที่ 88 ใน พ.ศ. 2525

ตลอดแนว แต่จะรอให้มีการตกลงในบริเวณบ้านร่มเกล้าก่อนก็เป็นเรื่องที่จะต้องมีการเจรจากันต่อไป นอกจากนี้ ที่ประชุมเห็นพ้องว่า การดำเนินการของ ผบ.ทบ.³⁹ ที่ได้ตกลงในการเยือนลาวครั้งล่าสุดให้มีการถอนทหารออกจากชายแดนเป็นสิ่งดี และเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดระหว่างประเทศทั้งสอง สิ่งสำคัญที่สุดคือต้องเสริมสร้างผลประโยชน์ร่วมกันในบริเวณชายแดนเสียก่อน การแก้ไขปัญหานี้จึงจะง่ายขึ้น

2.7 โครงการใหญ่ที่ไทยควรพิจารณาร่วมกับลาว

เห็นด้วยกับข้อเสนอของ ผบ.ทบ. ที่เสนอว่า ลาวสนใจที่จะให้ไทยเข้าไปสร้างเขื่อนและโรงงานปูนซีเมนต์ รวมทั้งพัฒนาสนามบินที่หลวงพระบาง ซึ่งเรื่องหลังนี้ ผบ.ทบ. ให้ความเห็นว่า ไทยควรเข้าไปลงทุนสร้างสนามบินเสียเอง จะเป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวด้วย ที่ประชุมเห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาความเป็นไปได้ในเรื่องนี้ ซึ่งเป็นวิธีทางหนึ่งที่จะถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่ลาว และวิธีการดำเนินการของไทยก็ควรเป็นวิธีดำเนินการเดียวกับที่ญี่ปุ่นเคยดำเนินการกับไทย คืออาจจะให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการก่อสร้าง รองนายกรัฐมนตรี เสนาะฯ แจ้งว่า สำหรับโครงการทำนองนี้อาจจะดึง ADB⁴⁰ เข้ามาร่วมลงทุนได้ในส่วนหนึ่ง เนื่องจากเป็นเรื่องที่ ADB ศึกษาและให้ความสำคัญอยู่แล้ว

2.8 ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว

รมว.กต. แจ้งว่า ฝ่ายลาวต้องการที่จะร่วมมือกับไทยเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในลาวหลายแห่งด้วยกัน โดยเฉพาะในบริเวณน้ำตกหลี่ผี ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับจังหวัดอุบลราชธานี มีน้ำตกที่สวยงามและที่ล่าสัตว์ รวมทั้งการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับเชียงใหม่ เชียงแสน และหลวงพระบาง ทั้งนี้ ที่ประชุมเห็นควรมอบให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยศึกษาต่อไป

³⁹ พลเอก สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก ต่อมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

⁴⁰ Asian Development Bank หรือธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย

2.9 ปัญหาลาวอพยพ

รมว.มท. เสนอให้ กต. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพยายามเร่งรัดโน้มน้าวให้ลาวรับชาวลาวอพยพ ซึ่งมีประมาณ 60,000-70,000 คนกลับเข้าประเทศโดยเร็วที่สุด การกระทำดังกล่าวจะเป็นการแสดงความจริงใจของลาวและเป็นการเพิ่มความเข้าใจระหว่างไทยกับลาวยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมได้รับแจ้งจากเลขาฯ สมช. ว่า 1 ใน 5 ของจำนวนชาวลาวอพยพเป็นชาวม้ง และขณะนี้ลาวไม่มีงบประมาณพอที่จะนำชาวลาวอพยพเหล่านี้กลับเข้าไปตั้งถิ่นฐานในประเทศ จึงเป็นเรื่องที่อาจใช้เวลาในการเจรจาต่อไป

3. พม่า

รับทราบว่า ผู้นำฝ่ายทหารของไทยมีความสัมพันธ์และความไว้วางใจกันกับผู้นำฝ่ายทหารของพม่าเป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้ ผู้นำทางทหารของไทยในปัจจุบันได้รับการความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ในระดับที่เหมาะสม

3.1 การเพิ่มการติดต่อในระดับรัฐบาลกับพม่า

ที่ประชุมเห็นด้วยกับข้อสังเกตของนายกรัฐมนตรี้ที่ว่า เท่าที่ผ่านมา มีการติดต่อดังกล่าวกับพม่าค่อนข้างน้อยเกินไป จึงเห็นควรเริ่มติดต่อดังกล่าวโดยอาจเริ่มจากระดับ รมช.กต.

3.2 การให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือทางวิชาการแก่พม่า

เนื่องจากพม่าจะมีปัญหาเรื่องภาษาไทยไม่เหมือนกับลาว ดังนั้น การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการควรเน้นการให้ฝึกฝนในงานราชการมากกว่าการให้การศึกษา อีกประการหนึ่งที่พม่า ลาว เวียดนาม และกัมพูชา ประสบปัญหาขาดแคลนและต้องการความช่วยเหลือคือ นายธนาคร ซึ่งไทยควรสนับสนุนการฝึกฝนในด้านนี้แก่ประเทศดังกล่าวต่อไป

3.3 ปัญหาการตัดเส้นทางยาเสพติด และปัญหาทำไม้

เห็นด้วยกับข้อคิดเห็นของ รมว.มท. ว่า การตัดเส้นทางการค้ายาเสพติดจากพม่าด้วยการปิดป่าทำไม้บริเวณชายแดนไทย-พม่าเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมและ

ยังเป็นการซุกซุกเข้าบ้านอีกด้วย กล่าวคือ ในการอนุญาตให้ทำป่าไม้ รัฐบาลพม่าได้ อนุญาตให้ตัดถนนมาที่ชายแดนไทยด้วยและในบางโอกาสก็ส่งทหารเข้ามาปราบปราม ชนกลุ่มน้อย ทำให้การต่อสู้ทะลักเข้ามาในดินแดนไทย ชนกลุ่มน้อยจึงอพยพเข้ามา ในดินแดนไทยด้วย ดังนั้นจำเป็นต้องมีการแก้ไขยุทธศาสตร์เรื่องนี้เสียใหม่ เช่น ไม่ควร ทำลึกเข้าไปในดินแดนพม่า ไม่ใช่บริเวณชายแดน เป็นต้น นรม. มีข้อสังเกตว่า ประเทศ ตะวันตกหลายประเทศได้ตั้งข้อสังเกตและมีความเข้าใจผิดว่า ทหารไทยมีส่วนใกล้ชิดกับผู้นำทหารพม่าในการตัดไม้ทำลายป่าของพม่าเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรชี้แจง แก้ไข ทางด้านลาวก็เช่นกัน นรม. ได้กล่าวกับ ออท. ลาวประจำประเทศไทยเมื่อเร็ว ๆ นี้ ว่า ขณะนี้ไทยก็เกือบเป็นทะเลทรายอยู่แล้ว จึงไม่ต้องการให้ลาวหรือพม่าเป็นทะเลทราย ตามไปด้วย ฝ่ายไทยกล่าวเน้นนโยบายให้แจ้งชัดว่า ไทยจะไม่ทำลายทรัพยากรของ ประเทศใดในวิถีทางที่ไม่เป็นไปตามระบบนิเวศวิทยา

4. กัมพูชา

4.1 การให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่ม NCR⁴¹

เห็นด้วยกับข้อเสนอของ รมว.กต. และ ผบ.ทบ. ที่ชี้แจงให้เห็นถึงความจำเป็น ในการสร้างกลุ่ม NCR ในกัมพูชาให้เข้มแข็ง ซึ่งจะเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับไทย ในขณะที่ยังมี stalemate ในการรบภาคพื้นดิน และก่อนจะสามารถบรรลุความตกลง ทางการเมืองเกี่ยวกับปัญหา กัมพูชา ที่ประชุมเห็นชอบในหลักการที่จะให้ความช่วยเหลือ แก่กลุ่ม NCR เป็นจำนวนเงิน 48,880,000 บาท ซึ่งสิงคโปร์ มาเลเซีย และไทยจะออก ประเทศละส่วนเป็นสามส่วนเท่า ๆ กัน ทั้งนี้ เชื่อว่า สิงคโปร์จะตอบรับ สำหรับมาเลเซีย ยังคงรอคำตอบอยู่

4.2 การให้ความช่วยเหลือแก่สำนักงานของ NCR ที่นครนิวยอร์ก

เห็นชอบในหลักการที่จะให้ความช่วยเหลือต่อการดำรงไว้ซึ่งสำนักงานของ NCR ที่นครนิวยอร์กต่อไป

⁴¹ Non-Communist Resistant หรือกลุ่มต่อต้านที่ไม่ใช่คอมมิวนิสต์

4.3 ความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจกับระบอบพมเปญ

เห็นว่า ในขณะที่ยังไม่สามารถบรรลุถึงข้อตกลงเกี่ยวกับปัญหาแกมพูชาได้ ไทยควรที่จะดำเนินการสร้างความสัมพันธ์กับผู้นำแกมพูชาทุกฝ่าย โดยเฉพาะฝ่ายพมเปญ โดยเน้นความสัมพันธ์ในด้านเศรษฐกิจ แต่ทั้งนี้ควรให้เอกชนเป็นผู้ออกหน้า และต้องดำเนินการแบบแนบเนียน รวมทั้งเอกชนจะต้องเป็นผู้พร้อมรับความเสี่ยงเอง

4.4 การฝึกอบรมแกมพูชาฝ่ายต่าง ๆ

ตกลงที่จะให้มีการฝึกอบรมแกมพูชาทั้ง 4 ฝ่ายต่อไป โดยเฉพาะฝ่ายพมเปญ ซึ่งเข้ามารับการฝึกอบรมหลายด้านอยู่แล้วในขณะนี้ โดยเฉพาะที่ธนาคารแห่งประเทศไทย สำหรับแกมพูชาอีกสามฝ่ายได้รับการฝึกอบรมในค่ายผู้อพยพอยู่แล้ว แต่ทางการไทยก็พร้อมที่จะพิจารณาข้อเสนอการขอเข้ารับการฝึกอบรมอื่น ๆ ด้วย

4.5 ปัญหาเรื่องเขาพระวิหาร

เห็นพ้องกันว่า ไทยไม่ควรที่จะเรียกร้องเขาพระวิหารกลับมาเป็นของไทยอีก แต่ควรที่จะพัฒนาเขาพระวิหารและบริเวณใกล้เคียง เช่น สามเหลี่ยมมรกต ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเมื่อสันติภาพเกิดขึ้นในแกมพูชาแล้ว อาจสามารถเชื่อมโยงบริเวณดังกล่าวกับนครวัดได้ด้วย

5. เวียดนาม

ที่ประชุมเห็นว่า การดำเนินสัมพันธภาพทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างไทยกับเวียดนาม โดยเฉพาะภาคเอกชน ได้ดำเนินก้าวหน้าไปมากแล้ว จึงเห็นควรให้เดินต่อไป ทั้งนี้ รัฐบาลอาจส่งเสริมได้เสีย ๆ สำหรับการเดินทางมาเยือนของคณะ นรม. เวียดนาม ไทยจะรับรอง ทั้งนี้ล่าสุดทราบว่า การเยือนคงไม่เกิดขึ้นจนกว่าเวียดนามจะมีการประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 7 ในเดือนมิถุนายนศกนี้แล้ว สำหรับเส้นทางค้าขายที่รัฐบาลไทยควรสนใจเป็นพิเศษคือ Route 5 ซึ่งเชื่อมโยงจากชายแดนไทยผ่านแกมพูชาทั่วทั้งประเทศไปจนถึงเวียดนาม

6. เรื่องอื่นๆ

ที่ประชุมเห็นควรมีการปรับปรุงระเบียบของไทยเกี่ยวกับการตรวจลงตรา (visa) และใบอนุญาตการทำงานของชาวต่างประเทศ (work permit) เพื่อเป็นการสนองรับนโยบายของรัฐบาล เพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้าขายกับอินโดจีนและพม่า และเห็นชอบข้อเสนอของรอง นรม. เสนาะ⁴² ที่จะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทบทวนระเบียบเดิมให้สะดวกยิ่งขึ้นแก่ชาวต่างประเทศ

7. การเดินทางเยือนต่างประเทศของนายกรัฐมนตรี

นรม. แจ้งว่า ได้ให้สัมภาษณ์ไปแล้วว่าจะไปเยือนมาเลเซียเป็นประเทศแรก แต่เนื่องจาก นรม. มาเลเซียสุขภาพไม่ดี และจะต้อนรับไม่ได้จนกระทั่งเดือนพฤษภาคม จึงอาจเดินทางไปเยือนอินโดนีเซียก่อนหากได้รับคำเชิญ

8. แบบพิมพ์เขียวรัฐธรรมนูญ

ผบ.ทบ. และรองประธาน รสช. ปฏิเสธการจัดทำพิมพ์เขียวให้แก่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแต่ประการใดทั้งสิ้น

9. กรณีพระประจักษ์ คุตตจิตโต แห่งสำนักสงฆ์ธุดงค์สถานธรรมจิต อ. ปะคำ จ. ปุริรัมย์

รมว.มท. แจ้งให้ทราบถึงภูมิหลังและความเป็นมาของเรื่องนี้ ซึ่งที่ประชุมเห็นว่าควรมีการชี้แจงทางโทรทัศน์ให้ประชาชนเข้าใจต่อไป

⁴² เสนาะ อุนากุล รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลอานันท์ 1

อังคารที่ 16 เมษายน 2534

1. Section 301

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมเศรษฐกิจ⁴³ รียบรายงานโทรเลขจากอุปทูตกฤษณ์⁴⁴ เรื่อง การหารือกันกับ U.S. Trade Representative (USTR) ให้ นรม. ทราบ โดยแจ้งในตอนท้ายหนังสือว่าเป็นเรื่องที่ พณ. กำลังดำเนินการอยู่ เจตนาคือให้ นรม. รับทราบเรื่อง Section 301 และการประสานงานในส่วนของ กต.

- ปลัด กต. จะประสานงานการหารือระหว่าง รมว. รมช. ปลัด กต. กับ รมว. พณ. และ ปลัด พณ.⁴⁵ ที่ห้องอาหารจีน รร. ดุสิต หลานหลวง ในวันพฤหัสบดีที่ 18 เม.ย. หลักการ รมว. คือ กต. จะต้องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจในเรื่องความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับสหรัฐฯ

2. พ.ร.บ. พนักงานรัฐวิสาหกิจ

- ปลัด กต. แจ้งว่า ได้แบ่งมอบงานการเชิญ ออท. กลุ่มประเทศต่างๆ มารับฟังการชี้แจงกับรองปลัดฯ ทั้งสองท่านแล้ว

- กองนโยบายจะออกโทรเลขแจ้งข้อคิดเห็นของ รมช. ในการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติวันนี้ให้ สอท. ต่างๆ ทราบเป็นข้อมูลประกอบการชี้แจงในต่างประเทศ

- กรมสารนิเทศจะสรุปสาระสำคัญคำแถลงของ นรม. ในระหว่างการอภิปรายให้ สอท. ทราบ

⁴³ สอนิต คงศิริ อธิบดีกรมเศรษฐกิจ ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำจีนและออสเตรเลีย รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ และผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษาไทย

⁴⁴ กฤษณ์ กาญจนกฤษร อุทูตประจำสหรัฐอเมริกา ต่อมาดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย อธิบดีกรมเอเชียตะวันออก รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรประจำสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา เอกอัครราชทูตประจำสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ราชเลขาธิการ และอธิบดีกรมราชเลขาธิการในพระองค์

⁴⁵ พชร อิศรเสนา ณ อยุธยา ปลัดกระทรวงพาณิชย์

3. Wild Life

- ปลัด กต. จะปรึกษาสั่งการกับกรมสารนิเทศเรื่องการดำเนินการด้านสารนิเทศในต่างประเทศ

- รมว. เน้นเรื่องการนำข้อมูลและประสานงานกับ รมต. มีชัย มาก ๆ

4. เจ้าหน้าที่ประมงในประเทศเพื่อนบ้าน

- หลักการของ รมว. คือ มีเจ้าหน้าที่ประมงประจำ สอท. เป็น secondment

- ปลัด กต. จะนำกลับไปหาเรือในที่ประชุมอธิบดี

5. เกาหลีได้ขอการสนับสนุนเข้าเป็นสมาชิก UN

- เกาหลีได้มีหนังสือมาขอให้ไทยสนับสนุน

- ไทยได้แถลงสนับสนุนการสมัครดังกล่าวใน UN ติดต่อกัน 2 ปีมาแล้ว รมว. จึงขอให้กรมการเมืองมีหนังสือแจ้งการสนับสนุนไป

พุธที่ 17 เมษายน 2534

1. การเยือนต่างประเทศของ รมว.

- รมว. ประสงค์จะเยือนลาว ต้น พ.ค. จีนเชิญระหว่าง 6-15 พ.ค. นรม. ไม่ขัดข้อง การเยือนเวียดนามคงต้องหลัง AEMM

- ปลัด กต. แจ้ง ออท. อินโดนีเซียไปแล้วว่า หากอินโดนีเซียสะดวกจะรับ นรม. ภายใน พ.ค. อินโดนีเซียจะเป็นประเทศแรกในอาเซียนที่ นรม. จะเยือน

2. การหารือกับ นรม. ลาว

- เรื่องสำคัญในความสัมพันธ์สองฝ่ายคือ การจัดตั้งคณะกรรมการร่วม

- รองอธิบดีกรมการเมือง⁴⁶ จะติดต่อเลขาฯ รมว.กค.⁴⁷ เพื่อขอรับสรุปการเยือนลาวของท่าน (เมื่อ 11.30 น. 17 เม.ย. หน้าห้อง รมว.กค. แจ้งว่า ยังอยู่ระหว่างดำเนินการ)

- ปลัด กต. จะเร่งพิจารณาประเด็นความสัมพันธ์ด้านต่างๆ เพื่อเตรียมการเยือนลาวของ รมว.

3. ผลการหารือที่ทำเนียบเมื่อวันที่ 11 เม.ย.

- กรมการเมืองจะทำหนังสือกราบเรียน นรม. โดยสรุปประเด็นสำคัญในหนังสือปะหน้า เพื่อให้มีการสานต่อจากฝ่ายต่างๆ

4. การเยือนไทยของคณะมะรุ และ นรม. โคฟู

- รมว. ได้แจ้งคณะมะรุแล้วว่า หากญี่ปุ่นเชิญ นรม. ยินดีไปเยือน
- ในระหว่างการเยือนไทยของ นรม. โคฟู การหารือสองฝ่ายอาจจะไม่ต้องเน้นย้ำโครงการความช่วยเหลือที่ญี่ปุ่นให้ไทย เพราะถือว่า ไม่มีปัญหาระหว่างกัน

5. ซาอูดีอาระเบีย

- กรมการเมืองจะติดตามเรื่องหนังสือกราบเรียน นรม. กับอัยการสูงสุด
- รมว. จะโทรศัพท์ถึงอัยการสูงสุด⁴⁸

⁴⁶ สุวิทย์ สิมะสกุล รองอธิบดีกรมการเมือง ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการ รมว. อาสา สารสิน ต่อมาดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา กรมสารนิเทศ กรมเอเชียตะวันออก รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และเอกอัครราชทูตประจำลาว แคนาดา และญี่ปุ่น

⁴⁷ ศาสตราจารย์ ดร. สุธี สิงห์เสน่ห์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในรัฐบาลอานันท์ 1

⁴⁸ ศาสตราจารย์ ดร. โกเมน ภัทรภิรมย์ อัยการสูงสุด

6. Section 301

- ปลัด กต. รายงานว่า ได้แจ้ง ออท. สหรัฐฯ⁴⁹ ว่า รมว. อาจจำเป็นต้องมีคำแถลง เรื่อง Section 301 ในลักษณะ anti-U.S. ด้วย เพื่อรักษาความน่าเชื่อถือภายในประเทศ นอกจากนั้น ปลัด กต. ได้เตือน ออท. สหรัฐฯ ว่า เรื่อง Section 301 อาจจะเป็นเรื่อง เล็กน้อยที่ DC แต่เป็นเรื่องใหญ่ที่กทม. ออท. เป็นทูตอยู่ที่กทม. จึงน่าจะตระหนักถึง ผลกระทบด้วย ซึ่งจากโทรเลขของ สอท. ณ กรุงวอชิงตัน ปลัด กต. รู้สึกว่า ซานดรา คริสทอฟ⁵⁰ จะเข้าใจในเรื่องนี้ดี

พหุสบัติที่ 18 เมษายน 2534

1. งบประมาณ

- ให้เลื่อนการพบปะกับผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ⁵¹ ออกไปก่อน ในขั้นนี้ เห็นว่า ควรพบปะกันหลังจากที่งบประมาณผ่านสภาแล้ว
- งบประมาณ 2534 คาดว่า จะได้ตามที่ กต. คาดหมายไว้ ทั้งนี้ จะได้รยยนต์ ตามที่ขอเป็นส่วนใหญ่
- โครงการซื้อสถานทูต/สถานกงสุล เรื่องผ่านคณะกรรมการกลั่นกรองงานด้าน ต่างประเทศและความมั่นคงแล้ว โดยคณะกรรมการขอให้ปรับยกโครงการ 3 ปี เป็น 5 ปี สัปดาห์หน้าจะผ่านคณะกรรมการกลั่นกรองฝ่ายเศรษฐกิจ
- การติดต่อกับสำนักงานงบประมาณในระดับเจ้าหน้าที่ตีมากอยู่แล้วในขณะนี้

2. Section 301

- เที่ยงนี้ รมว. รมช. ปลัด กต. จะหารือกับ รมว.พณ. และปลัด พณ.

⁴⁹ เดวิด แลมเบิร์ตสัน (David Lambertson) เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำไทย

⁵⁰ ซานดรา เจ. คริสทอฟ (Sandra J. Kristoff) ผู้ช่วยผู้แทนทางการค้าสหรัฐอเมริกาด้านภูมิภาค เอเชีย-แปซิฟิก (Assistant U.S. Trade Representative for Asia and the Pacific) ต่อมาได้รับ แต่งตั้งเป็นผู้ประสานงาน APEC ของสหรัฐอเมริกา มีตำแหน่งเทียบเท่าเอกอัครราชทูต

⁵¹ บดี จุณณานนท์ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ

- หลักการของ กต. คือ หากยกเลิกการประกาศในวันที่ 26 เม.ย. ได้เป็นดีที่สุด กต. มีหน้าที่เสริม พณ. ที่เป็นหน่วยงานหลัก การที่คริสทอโฟมา กทม. อาจมีแง่มุมทั้งในด้านดีและผลกระทบในด้านที่ดูเหมือนสหรัฐฯ มาบิปปไทย นรม. ได้แถลงว่า ภายหลังการประกาศ 26 เม.ย. ยังมีเวลาปรึกษาหารือกันระหว่างไทยกับสหรัฐฯ อีก 6-7 เดือน

3. ไทย-ลาว

- รมว. ได้ตอบรอง นรม./รมว.กต. ลาว เมื่อวันที่ 17 เม.ย. 34 ว่า พร้อมทั้งจะรับ รมว. กระทรวงพาณิชย์เศรษฐกิจกับต่างประเทศของลาว⁵² และโดยที่ท่านฟ้าจะมาหารือหลายเรื่องนอกเหนือจากการค้า เช่น การลงทุนร่วม ภาษีสินค้าเกษตร สินค้าผ่านแดน การท่องเที่ยว และไฟฟ้าพลังงาน รมว. จึงรับท่านฟ้าเป็นแขก โดย กต. จะเป็นผู้ประสานงาน

4. การแถลงข่าว

- อธิบดีกรมสารนิเทศจะจัดทำหัวข้อสำหรับการแถลงข่าวให้ รมว. ป้ายวันศุกร์ 15.00 น.

5. รมว. ขอให้ กต. ประสานงานกับผู้ประสานภารกิจ ในการแจ้งสรุปประเด็นการสนทนาหารือระหว่าง กต. กับบุคคลสำคัญที่มาเยือนไทย เช่น ท่านพูน ให้ ผบ.ทบ. ทราบอย่างใกล้ชิดทุกครั้ง

⁵² ฟ้า บุนนะพณ (Pao Bunnaphon) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์กับต่างประเทศ ต่อมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมของลาว

ศุภรต์ที่ 19 เมษายน 2534

1. ฉลอง 100 ปี เสด็จในกรมฯ⁵³ 25 ส.ค. 34 สมเด็จพระเทพฯ จะเสด็จฯ ว่างสราญรมย์เพื่อทรงร่วมพิธี

1.1 กต. จะกราบเรียนเชิญ นรม. ขอให้แจ้งนายวิทย์⁵⁴/นายปรีดี⁵⁵ เพื่อทราบ

1.2 ปลัด กต. จะเร่งเรื่อง

ก. การขอเอกสารและเครื่องใช้ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์จาก สอท. มาจัดนิทรรศการในงานนี้

ข. การซ่อมแซมห้องต่างๆ ในวังสราญรมย์

2. คะเนมะรุ

รมช. ได้ยกเรื่อง 16th Special Yen Loan 80,000 ล้านบาทขึ้นขอความสนับสนุนจากคะเนมะรุ ซึ่งเขารับปากว่าจะพูดสนับสนุนกับระดับสูงของญี่ปุ่นต่อไป

(กต. ทราบเป็นการภายในว่า ญี่ปุ่นยังไม่ได้อนุมัติเงินกู้พิเศษก่อนนี้ ทั้งๆ ที่ถึงเวลาอันควรตั้งที่เคยอนุมัติมาก่อน กต. ยืนยันว่าข้อมูลที่ กต. ได้รับถูกต้อง เงินกุดังกล่าวจะใช้กับการขยายสิ่งจำเป็นพื้นฐาน อาทิ ไฟฟ้า ประปา ทางด่วน ฯลฯ)

3. เตรียมการเยือนลาวของ รมว.

3.1 ปลัด กต. จะนัดหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องมาหารือเตรียมการ

⁵³ พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิพงศประพันธ์ (พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร) เคยดำรงตำแหน่งประธานสมาชิชาใหญ่องค์การสหประชาชาติ เอกอัครราชทูตประจำสหรัฐอเมริกา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลจอมพล แปลก พิบูลสงคราม และรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพล ถนอม กิตติขจร

⁵⁴ วิทย์ วิทยานนท์ รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง ต่อมาดำรงตำแหน่งเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เอกอัครราชทูตประจำสวีเดนและเซอร์แลนด์ และสหราชอาณาจักร

⁵⁵ ปรีดี บุญญเษาศ ผู้ช่วยปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ช่วยราชการสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ต่อมาดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมยุโรป อธิบดีกรมพิธีการทูต เอกอัครราชทูตประจำสเปน และประจำสำนักพระราชวังพิเศษ (เทียบเท่ารองเลขาธิการพระราชวัง)

(จากซ้าย) ประชา คุณะเกษม รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ
 อาสา สารสิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
 ก่อ สวัสดิพานิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
 เอกวิทย์ ณ ถลาง เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
 และศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์ อธิบดีกรมสารนิเทศ
 ในการฉลองข้าว 100 ปี พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์

3.2 ปลัด กต. หรือ อธิบดีกรมการเมือง จะนัด ออท. ลาว⁵⁶ มาหารือทั้งใน ด้านสารัตถะและกำหนดการเยือน (ช่วงที่ รมว. ยังสะดวกอยู่ อาจเป็นระหว่าง 6-9 พ.ค.)

3.3 รมว. จะเยือนลาวก่อนจีน จีนเชิญไว้ระหว่าง 6-15 พ.ค. 34 ในขั้นนี้ ควรจัดให้ รมว. เยือนจีน 2-3 วัน ระหว่าง 13-15 พ.ค. 34

4. ให้กรมพิธีฯ จัดให้คณะของรอง นรม./รมว.กต. ลาว รับประทานอาหารที่ร้าน นางนวล พัทยา ในวันที่

5. Section 301

5.1 รมว. และ รมว.พณ. ได้ตกลงในหลักการที่จะมีการหารือกับฝ่ายสหรัฐฯ เพื่อไม่ให้สหรัฐฯ ประกาศรวมไทยไว้ใน Priority List ในวันที่ 26 เม.ย.

5.2 ปลัด กต. จะประสานงานกับ ปลัด พณ. เพื่อให้การเยือนของผู้แทน USTR บังเกิดผลเป็นขึ้นเป็นอัน ทั้งนี้ พณ. จะเชิญเขามาเจรจาที่กทม.

5.3 ออท. สหรัฐฯ จะเข้าพบ รมว. ในวันที่ เวลา 14.00 น. และจะนำข่าวคืบหน้า จาก USTR มาแจ้ง

6. บริการหนังสือเดินทาง

รมว. ให้ความสำคัญต่อการบริการหนังสือเดินทางแก่ประชาชนเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเรื่องการต้อนรับ ประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการใช้บริการ รองปลัดฯ ประชา⁵⁷ รับผิดชอบกำกับกองหนังสือเดินทางและจะจัดให้ออกไปให้บริการสัญจรไปยัง ต่างจังหวัดอีก

⁵⁶ บุนเกิด สังสมลัก (Boonkeut Sangsomsak) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวประจำไทย ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำมาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

⁵⁷ ประชา คุณะเกษม รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ต่อมาดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในรัฐบาลบรรหาร ศิลปอาชา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร

7. กำหนดการประชุมระดับอธิบดีครั้งต่อไป

พฤหัสบดี 25 เม.ย. ระหว่าง 9.30 ถึง 11.30 น. ที่ห้องประชุมสำนักงานปลัดกระทรวง (รวม. จะกล่าวสุนทรพจน์ที่หอการค้าไทย-ญี่ปุ่น ในวันเดียวกัน เริ่มเวลา 12.00 น.)

จันทร์ที่ 22 เมษายน 2534

1. สมเด็จพระบรมฯ เสด็จฯ เยือนบรูไน (13-16 พ.ค.)

- ออท. สมจิตต์⁵⁸ ขอเจ้าหน้าที่จาก กต. ช่วยเตรียมการรับเสด็จ 3 คน
- ให้ส่งเจ้าหน้าที่กรมพิธีฯ 2 คน กรมสารนิเทศ 1 คน

2. ตะวันออกกลาง

2.1 พระราชสาส์น

- ราชเลขาธิการ⁵⁹ แจ้งว่า ทรงลงพระปรมาภิไธยในพระราชสาส์นตอบแล้ว
- อุปทูตซาอุดีฯ⁶⁰ เสนอให้ รมต. ที่จะเยือนซาอุดีฯ อัญเชิญพระราชสาส์นตอบไปถวายกษัตริย์ซาอุดีฯ
  - ทราบว่า รมว.สธ.⁶¹ กำลังจะเดินทางไปเยือนซาอุดีฯ แต่ รมว.กต. ยังติดต่оไม่ได้ เพราะ รมว.สธ. ไปต่างจังหวัด
  - ผู้นำเชิญพระราชสาส์นน่าจะเป็น รมต. เกษมสโมสร มากกว่า ขอให้ตรวจสอบกับ สอท. ณ กรุงริยาดให้แน่ว่าฝ่ายซาอุดีฯ จะสะดวกรับได้ในวันนี้

2.2 คดีฆาตกรรมนักการทูตซาอุดีฯ

- ได้ทราบจากสำนักอัยการสูงสุดว่าจะหยุดสอบสวนโจทก์ภายในวันที่ 24 เม.ย. 34 และอาจมีพยานของจำเลยที่ต้องสอบเพิ่ม

⁵⁸ สมจิตต์ อินสิงห์ เอกอัครราชทูตประจำบรูไนดารุสซาลาม

⁵⁹ ม.ล.ทวิสันต์ ลดาวัลย์ ราชเลขาธิการ

⁶⁰ โมฮัมเหม็ด ซาอิด โคจา (Mohammed Said Khoja) อุปทูตซาอุดีอาระเบียประจำประเทศไทย

⁶¹ ไพโรจน์ นิงสานนท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขในรัฐบาลอานันท์ 1 และ 2

- รอมว. ขอให้อธิบดีกรมการเมืองติดตามเรื่องกับ พล.ต.ต. ธนู หอมหวล⁶² อย่างใกล้ชิดต่อไป

2.3 การจัดส่งอุปทูตเข้าไปในคูเวต ให้คำนึงถึงสภาวะความเป็นอยู่ และมลภาวะที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

3. ฮุน เซน⁶³

- รอมว. จะเลี้ยง 27 เม.ย. ที่ห้องอาหาร Dynasty รร. เซ็นทรัลลาดพร้าว ผู้เข้าร่วมมี ปลัด กต. อธิบดีกรมการเมือง อธิบดีกรมสารนิเทศ และผู้ประสานงานภารกิจ ขอให้เจ้าหน้าที่จัดบันทึกจากกรมการเมืองจัดส่งรายงานให้ รอมว. เข้าวันรุ่งขึ้น

- พบ นรม. 10.30 น. วันที่ 28 มี รอมว.กต. กับอธิบดีกรมการเมือง เข้าร่วม

- แนวทางให้ชาวสารนิเทศ คือ รัฐบาลไทยปฏิบัติต่อกัมพูชา 4 ฝ่ายเท่าเทียมกัน รอมว. ได้ประกาศแล้วว่า หากฮุน เซนขอเข้าพบ เราก็ยินดีต้อนรับ พบปะ และโน้มน้าวให้มีการตกลงหาข้อยุติภายในกรอบ P5⁶⁴ โดยเร็ว

4. เล ไม⁶⁵ ผู้ช่วยรัฐมนตรีต่างประเทศเวียดนาม

- การหารือขอให้เน้นความสัมพันธ์ทวิภาคี

- บทบาทของรัฐบาลคือการสร้างกรอบทำความเข้าใจเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์เอกชนไทย

⁶² ผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง ต่อมาได้เลื่อนยศเป็นพลตำรวจโท และดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ

⁶³ ฮุน เซน (Hun Sen) นายกรัฐมนตรีระบอบพนมเปญ ต่อมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 2 ของราชอาณาจักรกัมพูชา นายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2528-2566) และประธานวุฒิสภา

⁶⁴ Permanent Five คือ สมาชิกถาวรประจำคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติทั้ง 5 ประเทศ ได้แก่ จีน รัสเซีย (สหภาพโซเวียต) ฝรั่งเศส อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา

⁶⁵ เล ไม (Lê Mai) ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเวียดนาม ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตเวียดนามประจำไทย และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศเวียดนาม

- ไทยควรสนับสนุนความพยายามของสหรัฐฯ (road map) ต่อไป เพราะสหรัฐฯ เป็นประเทศที่จะมีอิทธิพลมากในการโน้มน้าวเวียดนาม

5. ลาว

- รมว. รับ รมต. เพ้า เป็นแขกกระทรวงฯ ในสิ้นเดือน เม.ย. นี้
- รอง นรม./รมว.กต. ลาว รับเรื่องคณะกรรมการทั้ง 3 คณะแล้ว อธิบดีกรมการเมืองจะหารือ ออท. ลาว เรื่องหัวหน้าคณะของคณะกรรมการชายแดน (General Border Committee: GBC)
- รมว. จะเยือนลาวประมาณ 6-8 พ.ค. และปลัด กต. จะเร่งการหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ปลัด กต. จะระบุความร่วมมือ 2-3 ประการใหญ่ๆ ที่จะเป็นผลการเยือนของ รมว. อย่างเป็นรูปธรรม
- เรื่องสิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากรที่อาจเสนอให้แก่ลาว ควรศึกษาความเป็นไปได้ และตรวจสอบกับทางเงินว่าด้วย
- ขอให้อธิบดีกรมการเมืองจัดเตรียมภูมิหลังและประเด็นหารือ (talking points) เรื่องงบประมาณช่วยเหลือ 200 ล้านบาท เพื่อชี้แจงแก่ ครม. พรุ่งนี้

6. โซเวียตกับ WB⁶⁶/IMF⁶⁷

- ตามโทรเลขจาก ออท. กษัต⁶⁸ เรื่องโซเวียตประสงค์จะมาสั่งเหตุการณ์การประชุม WB/IMF ที่ กทม. กรมเศรษฐกิจจะหารือกับธนาคารแห่งประเทศไทย กค. และ WB/IMF ก่อน

⁶⁶ World Bank หรือธนาคารโลก

⁶⁷ International Monetary Fund หรือกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

⁶⁸ กษัต ภิรมย์ เอกอัครราชทูตประจำสหภาพโซเวียต ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำอินโดนีเซีย เยอรมนี ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

7. Section 301

- ปลัด กต. แจ้งเรื่อง ปลัด พณ. ไปประชุมกับซานดรา คริสทอฟ ที่อัมสเตอร์ดัม 22-23 เม.ย. รองปลัดฯ สุจินดา เข้าร่วมการหารือด้วย ฝ่ายสหรัฐฯ จะมีการประชุมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 24 เม.ย. เพื่อรับทราบ+พิจารณาผลการหารือของ คริสทอฟด้วย

8. พ.ร.บ. พนักงานรัฐวิสาหกิจ

- ออท. สหรัฐฯ เตือนให้ กต. ระงับการประท้วงจาก AFL-CIO⁶⁹ และองค์การแรงงานอื่นๆ ในสหรัฐฯ โดยเฉพาะประเด็นด้านกฎหมาย

- รมว. ขอให้ สอท. ในประเทศที่อาจมีปฏิกิริยาจาก NGO เช่น สหรัฐฯ และเยอรมนี ชี้แจงกับกลุ่มองค์กรเหล่านี้ตามข้อมูลที่ กต. ป้อนไปแล้ว และขอทราบผล

อังคารที่ 23 เมษายน 2534

1. กัมพูชา 4 ฝ่าย

- นรม. จะเป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารกลางวัน 3 ฝ่าย ศุกร์ที่ 26 ที่ทำเนียบเริ่ม 11.45 น. เจตนาคือแสดงความยืดหยุ่นของรัฐบาลที่ต้องการปฏิบัติต่อ 4 ฝ่ายเท่าเทียมกัน

- จาก กต. มี รมช. ปลัด กต. และอธิบดีกรมการเมืองเข้าร่วม

- รมว. ขอให้ผู้ประสานภารกิจ ใช้ความแนบเนียน แจ้งให้เจ้าสีหนุ⁷⁰ ทราบอีกทางหนึ่งว่า ไทยยังถวายเป็นโอกาสแรกของพระองค์ท่าน

⁶⁹ The American Federation of Labor and Congress of Industrial Organizations หรือ สหพันธ์แรงงานอเมริกันและสภาองค์กรอุตสาหกรรม องค์กรแรงงานที่ใหญ่ที่สุดในสหรัฐอเมริกา

⁷⁰ เจ้านโรดม สีหนุ (Prince Norodom Sihanouk) ผู้นำรัฐบาลผสมเขมร 3 ฝ่าย (Coalition Government of Democratic Kampuchea: CGDK) ต่อมาดำรงตำแหน่งประธานสภาสูงสุดแห่งชาติกัมพูชา (Supreme National Council) และเสด็จขึ้นครองราชย์เป็นครั้งที่ 2 ในปี 2536 เป็นพระบาทสมเด็จพระนโรดม สีหนุ

- อธิบดีกรมการเมืองจะโทรเลขแจ้ง PICC⁷¹ Co-Chairmen เรื่องการพบปะ 4 ฝ่ายในสัปดาห์นี้ ว่าเจตนาของไทยเพื่อเสริมคำวิงวอนของ Co-Chairmen และเลขาธิการ UN ต่อทั้ง 4 ฝ่ายเพื่อให้มีการเจรจาข้อยุติความขัดแย้งในกรอบ P5 โดยเร็ว

2. การแถลงข่าว

- ในการแถลงข่าว ขอให้โฆษก กต. เน้นท่าทีของไทย ซึ่งฝ่ายเราแจ้งต่อผู้มาเข้าพบหรือมาเยือน มิใช่เน้นสิ่งที่อีกฝ่ายหนึ่งพูด

3. พระราชสาส์น

- สำนักพระราชเลขานุการ อัญเชิญพระราชสาส์นมาให้ ปลัด กต. แล้ว
- กรมการเมืองจะตรวจสอบข้อเท็จจริงว่ากษัตริย์ซาอุดีฯ ประทับอยู่ที่กรุงริยาดในช่วงใดและพร้อมจะรับรัฐมนตรี ผู้อัญเชิญพระราชสาส์นหรือไม่ประการใด
- รมว. จะหารือกับ รมว.สธ. เรื่องการไปเยือนซาอุดีฯ ตามที่ได้รับทราบจากอุปทูตซาอุดีฯ
- ปลัด กต. จะแจ้งให้ราชเลขาธิการทราบเป็นระยะ

4. ลาว

- ปลัด กต. จะจัดหารือเป็นการภายในวันนี้ เพื่อเตรียมการรับ รมต. เพ้า
- กรมเศรษฐกิจจะเป็นผู้เชิญทาบตาม กำหนดวันกับฝ่ายลาว และประสานงานเตรียมการด้านสารัตถะ สำหรับช่วงวันในขั้นนี้อาจจะเป็น 29-30 เม.ย. (กำหนดการ รมว. สะดวกที่จะเลี้ยงอาหารค่ำ รมต. 29 เม.ย.)

⁷¹ Paris International Conference on Cambodia หรือการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยกัมพูชา ณ กรุงปารีส

การหารือกับ รมต. นี้ จะเป็นการเตรียมการเพื่อผลที่เป็นรูปธรรม สำหรับการเยือนลาวของ รมว. ซึ่งกรมการเมืองจะเป็นผู้ทาบตามกำหนดวันกับฝ่ายลาวต่อไป (ขณะนี้ รมว. สะดวกจะไปเยือน 6-8 พ.ค.)

พุธที่ 24 เมษายน 2534

1. สมเด็จพระบรมฯ จะเสด็จ บรูไน

1.1 ปลัด กต. จะดำเนินการเรื่องโปรดเกล้าฯ ให้ ออท. บรูไน⁷² เข้าเฝ้าฯ ร่วมโต๊ะเสวย (5-11 พ.ค.) (รวมถึงผู้เข้าร่วมจาก กต. ทั้งนี้ รมว. อาจจะเดินทางไปลาวในช่วงนั้น)

1.2 กต. กำลังพิจารณาเรื่องรัฐมนตรีเกียรติยศที่จะตามเสด็จ และข้าราชการ กต. ที่จะไปถวายงาน

2. การหารือกับเล ไม

2.1 ปลัด กต. แจ้งว่าได้ผลดีโดยเฉพาะในเรื่องความสัมพันธ์สองฝ่าย

2.2 เวียดนามรับข้อเสนอที่จะให้หารือในระดับเจ้าหน้าที่ในเรื่องการสำรวจไหล่ทวีปที่เหลื่อมล้ำกันอยู่

2.3 สำหรับการร่วมลงทุนในเขตที่เป็นของเวียดนามอย่างชัดเจนอยู่แล้ว Petro Vietnam จะมาหารือกับ ปตท. ซึ่ง กต. จะประสานงานกับผู้ว่าการการปิโตรเลียมฯ⁷³ ต่อไป

⁷² เปงจิงริน เซเทีย รายา เปงจิงริน ฮาจิ จายา บิน เปงจิงริน ฮาจิ ราจิด (Pengiran Setia Raja Pengiran Haji Jaya bin Pengiran Haji Rajid) เอกอัครราชทูตบรูไนดารุสซาลามประจำไทย

⁷³ ทองฉัตร หงศ์ลดารมภ์ ผู้ว่าการการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

3. กัมพูชา 4 ฝ่าย

3.1 อธิบดีกรมการเมืองจะแถลงข่าวเรื่องการรับกัมพูชา 3 ฝ่าย วันศุกร์ที่ 26 และซุน เซน ในที่สุดสัปดาห์ แนวทางคือไทยต้องการสนับสนุนคำวิงวอนของเลขาธิการ UN และสนับสนุนความพยายามของประธานร่วม PICC ให้มีการเจรจาหรือในกรอบของ P5 โดยเร็ว ทั้งนี้ ฝ่ายไทยได้แจ้งให้ประธานร่วม PICC ทราบแล้ว

3.2 ให้กรมการเมืองจัดทำประเด็นหารือสั้น ๆ เสนอ รมว. เป็นภาษาอังกฤษ

3.3 ให้รองปลัดฯ ประชา เข้าร่วมอาหารค่ำที่ รมว. เป็นเจ้าภาพเลี้ยงซุน เซน ห้องอาหาร Dynasty วันเสาร์ที่ 27 เม.ย. เวลา 19.30 น. (ผู้ประสานภารกิจ ตติราชการ สำคัญ จึงขออนุญาตให้ พล.ต. นาเวศ ณ หนองคาย⁷⁴ ซึ่งจะเป็นผู้ดูแลคณะซุน เซน เข้าร่วมแทน) ฝ่ายไทยทั้งหมดจึงมี รมว. ปลัด กต. รองปลัดฯ ประชา อธิบดีกรมการเมือง และ พล.ต. นาเวศ

3.4 ให้รองอธิบดีปราสาท⁷⁵ จัดเลี้ยงภริยาของซุน เซน และคณะที่เหลือ เป็นการต่างหาก

3.5 ให้ ผอ. กองรับรอง⁷⁶ ไปรับ-ส่งซุน เซน ที่สนามบิน

4. ลาว

- อธิบดีกรมการเมืองแจ้งว่าความตกลงเรื่องคณะกรรมการ 3 ชุด ที่ รมว. และ ท่านพูนตกลงด้วยวาจาไว้นั้น กรมการเมืองกำลังยกร่างอยู่ คาดว่าจะเสนอให้ ออท. ลาวในวันพรุ่งนี้ หากได้คำยืนยันจากลาวเป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว ก็จะสามารถเสนอคณะ

⁷⁴ พลตรี นาเวศ ณ หนองคาย นายทหารประจำส่วนโครงการ 315 ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก ต่อมาดำรงตำแหน่งผู้แทนพิเศษ (Special Envoy) ของนายกรัฐมนตรีไทยประจำพระบาทสมเด็จพระนโรดม สีหนุ

⁷⁵ เรืออากาศโท ปราสาท แม้นสุวรรณ รองอธิบดีกรมพิธีการทูต ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำกรุงไคร์อัสลามและสวีเดน

⁷⁶ สุพัฒน์ จิตรานุกเคราะห์ ผู้อำนวยการกองรับรอง ต่อมาดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมสารนิเทศ เอกอัครราชทูตประจำราชสีล บังกลาเทศ และบาห์เรน

รัฐมนตรีอนุวัติก่อน รมว. เดินทาง (6-8 พ.ค.) (รมว. เขียนด้วยลายมือเพิ่มเติมว่า “8-10 พ.ค. จะดีกว่า”)

- จะมีการหารือเตรียมการประเด็นปัญหาที่ยังติดขัดกับลาว ที่ สนง. เลขานุการรัฐมนตรี วันศุกร์ที่ 26 เม.ย. เวลา 07.30-08.30 น. ผู้เข้าร่วมมี รมว.กต. ผบ.ทบ. รมว.กค. รมว.คค.⁷⁷ รมว.พณ. รมช.คค.⁷⁸ (กำลังรอคำยืนยัน) ปลัด กต. อธิบดีกรมการเมือง และอธิบดีกรมเศรษฐกิจ กรมเศรษฐกิจจะจัดทำสรุปประเด็นปัญหาที่จะต้องพิจารณา เพื่อหาการตัดสินใจจากฝ่ายการเมือง (political decision)

5. มาเลเซีย

- มาเลเซียยืนยันจะรับ นรม. วันที่ 28-29 พ.ค. ซึ่งทั้ง รมว. และ รมว.กต. มาเลเซีย จะต้องไปประชุม AEMM

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมการเมืองประสานงานภายในกับสำนักนายฯ เข้าใจว่า ถึงแม้จะไม่มี รมว. ไปด้วย นรม. อาจจะรับก็ได้

Inputs จาก สนว. เลขาธิการ สมต. ในรอบ 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา (11-25 เม.ย. 2534)

- รมว. ได้แจ้งทั้ง ออท. สหรัฐฯ และไซเวียต⁷⁹ ว่า ไทยไม่ขัดข้องในหลักการ หากไซเวียตและจีนจะขอเป็นประเทศคู่เจรจา (Dialogue Partner) กับอาเซียน ทั้งนี้

⁷⁷ นุกูล ประจวบเหมาะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในรัฐบาลอานันท์ 1 และ 2

⁷⁸ พลเอก วิโรจน์ แสงสนิท เสนาธิการทหารบก และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมในรัฐบาลอานันท์ 1 ต่อมาดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมในรัฐบาลบรรหาร ศิลปอาชา

⁷⁹ โอเล็ก โบสโตริน (Oleg Bostorin) เอกอัครราชทูตสหภาพไซเวียตประจำไทย

SOM⁸⁰ คงจะหารือกันก่อนจะเสนอให้ AMM⁸¹ พิจารณาให้ความเห็นชอบ ทั้งในเรื่องหลักการและรูปแบบการหารือ

- รมว. ได้แจ้ง พลเอก เวสเซย์⁸² ผู้แทนพิเศษด้าน POW⁸³/MIA⁸⁴ ของ ปธน. บุษ ว่า ไทยสนับสนุน Roadmap ที่ผู้ช่วย รมว.กต. ริชาร์ด โซโลมอน⁸⁵ เสนอต่อฝ่ายเวียดนาม ไทยเห็นว่า ในปัจจุบันที่ฝ่ายโซเวียต เริ่มลดบทบาทความช่วยเหลือของตนต่อเวียดนามนั้น สหรัฐฯ จะมีบทบาทสำคัญและอิทธิพลในการโน้มน้าวเวียดนามเรื่องข้อยุติในปัญหาแกมพูชา

- หากสุน เชน ขอมา รมว. ก็ยินดีพบ ด้วย สุน เชน กำลังรักษาตาที่ญี่ปุ่นในสัปดาห์ที่ 21-29 เม.ย. และจะแวะ กทม. ก่อนกลับกรุงพนมเปญ การพบปะของ รมว. กับ สุน เชน เป็นการยืนยันนโยบายของไทยที่จะปฏิบัติต่อกัมพูชา 4 ฝ่าย โดยเท่าเทียมกัน จะดำเนินการแบบเงียบ ๆ และสนับสนุนความพยายามของประธานร่วม PICC ในกรอบ P5

- รัฐบาลให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกระชับความสัมพันธ์และความร่วมมือกับลาว การมาเยือนของ รมว.กต. ลาว เพื่อทูลเกล้าฯ ถวายอิสริยาภรณ์สูงสุดของลาว แต่สมเด็จพระเทพฯ (17-20 เม.ย.) ได้ผ่านพ้นไปอย่างเรียบร้อย โดยทั้งสองฝ่ายเห็นชอบในการจัดตั้งกรอบแห่งความร่วมมือของไทยลาว โดยจัดตั้งคณะกรรมการ

⁸⁰ Senior Officials' Meeting หรือการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโส เป็นระดับปลัดกระทรวงการต่างประเทศของกลุ่มประเทศในอาเซียน

⁸¹ ASEAN Ministerial Meeting หรือการประชุมระดับรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน

⁸² จอห์น ดับเบิลยู. เวสเซย์ จูเนียร์ (General John W. Vessey, Jr.) ผู้แทนพิเศษของประธานาธิบดีจอร์จ บุษ ในประเด็นเชลยสงคราม (POW) และสถานะของบุคลากรทางทหารที่สูญหายในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ (MIA)

⁸³ Prisoner of War หรือเชลยสงคราม

⁸⁴ Missing in Action สถานะของบุคลากรทางทหารที่สูญหายในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่

⁸⁵ ริชาร์ด ฮาร์วีย์ โซโลมอน (Richard Harvey Solomon) ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในกิจการเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำฟิลิปปินส์ และประธานสถาบันสันติภาพแห่งสหรัฐอเมริกา (United States Institute of Peace: USIP)

3 คณะ ตามรูปแบบที่ไทยมีกับมาเลเซีย กล่าวคือ คณะกรรมการร่วม (Joint Committee: JC) โดยมี รมว.กต. เป็นประธานร่วม คณะกรรมการชายแดนร่วม (GBC) มีฝ่ายทหารเป็นประธานร่วม และคณะกรรมการเขตแดนร่วม (JBC) ซึ่งมี รมช.กต. เป็นประธานร่วม

- รมว. จะเดินทางไปเยือนลาวเป็นประเทศแรกตามลำดับความสำคัญที่รัฐบาลนี้ให้ในนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านทั้งหมด ประมาณภายในครั้งแรกของ พ.ค. แล้วจึงจะไปเยือนจีนตามคำเชิญของรัฐบาลจีน ปลาย พ.ค. จะไปร่วมประชุม AEMM ที่ลักเซมเบิร์ก

- รมว. ให้ความสำคัญต่อการเสนอ พ.ร.บ. พนักงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ และการแก้ไข พ.ร.บ. แรงงานสัมพันธ์ ในส่วนที่อาจจะเกิดปฏิกิริยาจากต่างประเทศได้สั่งการให้ สอท. ชี้แจงกับ host government และ NGO ต่าง ๆ ถึงจุดมุ่งหมายและสาระตามที่ กต. ป้อนข้อมูลไป ทั้งนี้ ร่าง พ.ร.บ. ทั้งสองได้รับการสนับสนุนจากประชาชนไทยส่วนใหญ่

พฤษภาคมที่ 25 เมษายน 2534

1. Speech ของ รมว. ที่งานเลี้ยงอาหารกลางวันหอการค้าญี่ปุ่นวันนี้ ให้เพิ่มเติมประเด็นต่อไปนี้ “regional perspective, Asian to Asian relationship, change in pattern of relationship from recipient to partner (trade, not aid), political role of Japan, Japan’s better image in SEA”

2. รมช.กต. บรูไน⁸⁶ ขอเข้าเยี่ยมคารวะ รมว. วันพฤหัสบดีที่ 2 พ.ค.

3. เรื่องสถานที่

3.1 จัดให้มีห้องประชุม สนนง. เลขานุการ รมต. โดยด่วน โดยอาจใช้ห้องพิมพ์ดีด ซึ่งเคยเป็นห้องประชุมมาก่อน

⁸⁶ เปฮิน ออร์ัง คายา เซเทีย ราจา ดาโตะ เสรี พาดูกา ฮาจิ อาวัง โมฮัมหมัด อาลี บิน ฮาจิ อาวัง โมฮัมหมัด ดาอูด (Pehin Orang Kaya Setia Raja Dato Seri Paduka Haji Awang Mohd Ali bin Haji Awang Mohd Daud) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศบรูไนดารุสซาลาม

3.2 ย้ำเรื่อง

- ก) การปรับปรุงห้องน้ำชั้น 2 และ ชั้น 4 ของอาคารใหญ่วังสราญรมย์
- ข) ระบบเครื่องปรับอากาศของอาคารถนนศรีอยุธยา ซึ่งไม่ควรซ่อมอีกต่อไป น่าจะเปลี่ยนใหม่ทั้งระบบ
- ค) ยามและการรักษาความปลอดภัย

4. กัมพูชา

- 4.1 หนังสือเชิญเจ้าสีหนุ ให้มอบผ่านเจ้ารณฤทธิ์⁸⁷
- 4.2 อธิบดีกรมการเมืองแถลงสนับสนุนความพยายามร่วม (joint appeal) ไปแล้ว
- 4.3 การพบปะระหว่าง รมว. กับผู้นำกัมพูชาทั้ง 4 ฝ่าย ให้เผยแพร่ได้
- 4.4 รมว. เลี้ยงให้ฮุน เซน ไม่ต้องเผยแพร่ข่าว แต่หากผู้สื่อข่าวทราบก็ไม่เป็นไร
- 4.5 แนวทางการให้ข่าว ไทยต้องการช่วยเสริม Co-Chairmen มิได้ต้องการแข่งขัน หรือขัดขวางความพยายามของ Co-Chairmen ทั้งนี้ ไทยได้แจ้งให้ประธานร่วมทราบแล้ว
- 4.6 กองบัญชาการทหารสูงสุดจะเชิญเจีย ซิม⁸⁸ ประธานสภาะบอบพนมเปญ มาเยือน หากได้รับการหารือมาให้แจ้งว่า ในช่วงนี้ กต. เห็นว่ายังไม่ควรเชิญ แต่หาก

⁸⁷ เจ้านโรดม รณฤทธิ์ (Prince Norodom Ranariddh) พระราชโอรสพระองค์ที่สองในพระบาทสมเด็จพระนโรดม สีหนุ ได้รับเลือกเป็นหัวหน้าพรรค FUNCINPEC (พรรคที่มีแนวทางกษัตริย์นิยม) ในปี 2535 (เดิมดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรค) และได้เป็นสมาชิก Supreme National Council of Cambodia ตั้งแต่ปี 2533 ได้รับพระราชทานพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระนโรดม รณฤทธิ์ ในปี 2536 ภายหลังความตกลงสันติภาพ ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 1 ระหว่างปี 2536-2540 และประธานรัฐสภาระหว่างปี 2541-2549

⁸⁸ เจีย ซิม (Chea Sim) เป็นหัวหน้าพรรคประชาชนกัมพูชาตั้งแต่ปี 2534 จนถึงแก่อนิจกรรมในปี 2558 และเป็นประธานรัฐสภาะหว่างปี 2524-2541

เขาประสงค์ที่จะมาเอง ก็ไม่ขัดข้อง (ต่อมา ผู้ประสานภารกิจฯ ได้ตรวจสอบกับเจ้ากรมข้าวทหารและปฏิเสธรข้าว)

5. AEMM

5.1 รมว. ขอดังหลักหนึ่งวันในวันที่ 28 พ.ค. โดยต้องการฟัง briefing ให้มากที่สุดในวันนั้น เพื่อเตรียมตัวเข้าร่วมการประชุม

5.2 ปลัด กต. รับเรื่ององค์ประกอบคณะผู้แทนที่จะเข้าร่วมการประชุม AEMM กลับไปพิจารณา

6. Section 301 ขอสำเนาหนังสือจาก รมว.พณ. ถึงคาร์ลา ฮิลล์⁸⁹ USTR เพื่อส่งให้ สอท. ณ กรุงวอชิงตัน ตามเรื่องต่อไป

7. การเยือนของรัฐมนตรีเช็ก โดยที่ทราบมาว่าจะมีผู้ติดตามเกือบ 100 คน ดังนั้น ขอให้กรมพิธีฯ ทำความเข้าใจกับฝ่ายเช็กว่าฝ่ายเราจะรับเป็นแขกกี่คน

8. ลาว

8.1 การพบปะเรื่องลาว ศุกร์ 26 เม.ย. ให้จัดที่ห้องทำงานของ รมว. เชิญรองปลัดฯ เข้าร่วมด้วย ให้จัดอาหารเข้าเบาๆ

8.2 ให้เชิญ รมต. ไพจิตร⁹⁰ ร่วมงานเลี้ยงท่านเพ้า ในค่ำวันที่ 29 เม.ย. ด้วย

8.3 หากสามารถดำเนินการให้ลงนามความตกลงจัดตั้ง JC และคณะกรรมการเศรษฐกิจทั่วไป (General Economic Committee: GEC) ในระหว่างการเยือนลาวของ รมว. ก็จะเป็นการดียิ่ง หากไม่ได้ ก็จะทำให้มีการลงนามจัดตั้ง JC และให้มีแถลงการณ์ร่วม (Joint Communiqué) ระบุถึงการจัดทำความตกลงจัดตั้ง GBC และ

⁸⁹ คาร์ลา แอนเดอร์สัน ฮิลล์ (Carla Anderson Hills) ผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาในรัฐบาลประธานาธิบดี จอร์จ บุช

⁹⁰ ไพจิตร เอื้อทวีกุล รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลอานันท์ 1 และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมในรัฐบาลอานันท์ 2

การให้คงคณะกรรมการเขตแดนไว้ ในขั้นนี้ กรมการเมืองกำลังเร่งรัดจัดทำด้วยบทความตกลงจัดตั้ง JC เพื่อเจรจากับฝ่ายลาว โดยจะตรวจสอบว่าต้องขออนุมัติ กรม. (ซึ่งต้องผ่านคณะกรรมการกลั่นกรองฯ) หรือว่า ต้องให้รอง กรม. เภา อนุมัติ แล้วเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ ไม่ว่าในกรณีใด กรมการเมืองจะดำเนินการให้เสร็จทันการเยือน

8.4 กำหนดการเยือน

สนง. เลขานุการ รมต. ได้แจ้ง ออท. นิคม⁹¹ ว่าสะดวกระหว่าง 8 ถึง 9 พ.ค. โดยจะค้างเพียงคืนเดียว ไม่ไปหลวงพระบาง คณะของ รมว. ขอให้กะทัดรัด

8.5 รมว. แจ้งผลการประชุม กรม. เรื่องการจัดสรรงบประมาณความร่วมมือกับประเทศกำลังพัฒนาว่า จะจัดสรรเพิ่มเติมให้ในปีงบประมาณ 2534 อีก 25 ล้านบาท และจะไต่งบประมาณปี 2535 จำนวน 175 ล้านบาท สำหรับงบประมาณเพิ่มเติมในปี 2534 ให้ ออท. สรยุทธม⁹² ประสานงานกับสำนักงบประมาณ เพื่อให้มั่นใจการจัดสรร

8.6 สมเด็จพระเทพฯ ทรงปรารภเรื่องความแตกต่างในหลักสูตรการศึกษาของไทยและลาว ซึ่งเป็นสาเหตุให้นักศึกษาลาวสอบตกในไทย ทรงเห็นควรแก้ไข

9. การเยือนจีนของ รมว. ให้ทบทวนสำหรับเดินทางระหว่าง 14 ถึง 17 พ.ค. 34 เมื่อฝ่ายจีนตอบรับแล้ว ให้ทำหนังสือกราบเรียนขออนุมัติจาก กรม. เช่นเดียวกับการเดินทางไปลาว ขอให้เตรียมการด้านสำรตตะให้ดี และให้คณะกะทัดรัดเช่นกัน

10. สมเด็จพระบรมฯ เสด็จฯ บรูไน รอง กรม. มีชัย ฤชุพันธุ์ จะตามเสด็จฯ

อธิบดีกรมพิธีการทูต⁹³ อยู่ในคณะทางการ จะมีเจ้าหน้าที่ กต. เดินทางไปเตรียมการสำหรับคณะล่วงหน้าในระดับสูง โดยกราบบังคมทูลขอพระราชาวินิจฉัยก่อน

⁹¹ นิคม ต้นเต็มทรัพย์ เอกอัครราชทูตประจำลาว ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำสาธารณรัฐประชาชนจีน

⁹² สรยุทธม พรหมพจน์ เอกอัครราชทูตประจำกระทรวง รับผิดชอบงานด้านบริหาร ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำฟิลิปปินส์ ออสเตรเลีย รัสเซีย และเยอรมนี

⁹³ สมพงษ์ ฝ่ายจำปา อธิบดีกรมพิธีการทูต ต่อมาดำรงตำแหน่งประจำสำนักพระราชวังพิเศษ (เทียบเท่ารองเลขาธิการพระราชวัง)

11. การเยือนของ นรม. ไคฟู กรมการเมืองจะเสนอประเด็นสนทนาภายในศุกร์
26 เม.ย. 34

12. นรม. เช็กและสโลวัก⁹⁴ จะเดินทางถึงในวันอาทิตย์ที่ 12 พ.ค. 34 จะทำพิธี
รับที่ทำเนียบรัฐบาลในวันจันทร์ที่ 13 พ.ค. 34 วันเดียวกัน สมเด็จพระบรมฯ จะเสด็จ
บรูไน ให้กรมพิธีฯ ประสานงานกำหนดการ เพราะ นรม. และ รมว. จะไปส่งเสด็จและ
ทำพิธีรับนายกรัฐมนตรีเช็ก สำหรับการจัดให้เข้าเฝ้าฯ ให้हारีอราชเลขาธิการก่อน

13. การประชุม ออท. ใน กทม. ในขั้นนี้ เห็นว่าน่าจะจัดในเดือน ส.ค. 34 หรือ
เมื่อมีรัฐธรรมนูญแล้ว กลุ่ม ออท. ที่จะเชิญมาประชุมไม่ควรซ้ำซ้อนกับการประชุม ออท.
ที่บรัสเซลส์ อาจให้เป็นกลุ่ม Asia/Pacific Rim ภาคเอกชนชมเชยการจัดครั้งที่แล้วมาก
และเสนอให้มีการประชุมอีก ขอให้ปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ จากการประชุมครั้งก่อน

14. รองปลัดฯ ประชารับที่จะประสานงานเรื่องนโยบายและท่าทีต่อได้หวั่น
อิสราเอล ตาไลลามาอะ อัฟกานิสถาน แอฟริกาใต้ ซึ่งที่ประชุมอธิบดีได้หารือกันถึงบทบาท
และการปฏิบัติของ กต. ในสายตาของหน่วยอื่นและสาธารณชน

สรุปการหารือระดับสูงด้านนโยบายต่อลาว

ที่ห้องทำงาน สมว.กต.

ศุกร์ที่ 26 เมษายน 2534

เวลา 07.30-09.00 น.

วัตถุประสงค์ เพื่อเตรียมการสำหรับการหารือกับท่านเพ้า บุนนะพน รัฐมนตรี
พัวพันเศรษฐกิจกับต่างประเทศของลาว ระหว่าง 28 เม.ย.-2 พ.ค. 2534 และการเยือน
ลาวโดย รมว.กต. ระหว่าง 8-9 พ.ค. 2534

⁹⁴ เพเทรอ พิตฮาร์ด (Petr Pithart) นายกรัฐมนตรีเช็กและสโลวัก

ผู้เข้าร่วมประชุม รมว. ผบ.สส./ผบ.ทบ. รมว. สุธี รมว. นกุล รมว. อมเรศ รมช. รมช. วิโรจน์ ปลัด กต. ผู้ว่าการ กฟผ. ผู้ว่าการ ททท. รองปลัด กต. ประชา อธิบดีกรมการเมือง อธิบดีกรมพิธี และผู้ประสานภารกิจ

1. ร.ส.พ.

1.1 ฝ่ายลาวขอให้ไทยยกเลิกการผูกขาดโดย ร.ส.พ. และได้แสดงความสนใจที่จะให้มีบริษัทร่วมลงทุนดำเนินการขนส่งสินค้าผ่านแดน

1.2 ที่ประชุมเห็นควรขอให้ฝ่ายลาวเป็นผู้เลือกบริษัทขนส่งของไทยที่ฝ่ายลาวต้องการร่วมลงทุน แล้วแจ้งให้ฝ่ายไทยพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยกรมการขนส่งทางบกเป็นผู้ออกใบอนุญาต

1.3 หากฝ่ายลาวตกลงตามนี้ รมว.คค. จะนำเรื่องเข้า ครม. และ รมว.กค. จะปรับปรุงพิธีการศุลกากรและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงนี้

2. ความตกลงขนส่งสินค้าผ่านแดน รมช.คค. แจ้งว่า ฝ่ายลาวเคยเสนอขอแก้ไขมาตรา 5 ของความตกลงดังกล่าว อย่างไรก็ดี คค. เห็นควรให้คงไว้ก่อน รมว. แจ้งว่า กต. ยังไม่ได้รับการทาบถามจากฝ่ายลาว

3. ความตกลงทางการค้า

3.1 ฝ่ายลาวต้องการให้แยกการค้าระหว่างประเทศจากการค้าชายแดนให้ชัดเจน ขอรวมเรื่องการขนส่งสินค้าผ่านแดนไว้ในความตกลงและขอให้ระบุรายการสินค้าไว้ในความตกลง

3.2 ที่ประชุมเห็นว่า มีความตกลงขนส่งสินค้าผ่านแดนแยกต่างหากแล้ว

3.3 สำหรับเรื่องการค้าชายแดน ซึ่งทำกันมาแต่โบราณกาลและเป็นเรื่องของชาวบ้าน นั้น ท่านไกลสอนได้แจ้ง ผบ.ทบ. ว่า ฝ่ายไทยเก็บภาษีแพง จึงขอให้อะลุ่มอล่วยเพื่อให้คนลาวมีเงินซื้อสินค้าไทยมากขึ้น

ที่ประชุมเห็นว่า การแก้ไขระเบียบเกี่ยวกับการค้าชายแดนต้องคำนึงถึงการ
ค้าชายแดนกับพม่าและมาเลเซียด้วย และโดยที่ปัจจุบันการค้าชายแดนไทย-ลาว มิได้
ใช้ระบบสากล (ไม่มี L/C, B/L, invoice) การเรียกเก็บภาษีก็เป็นการประเมินและมีได้
เข้มงวดกวดขันมากนัก จึงเห็นควรรื้อลู่มอล่วยในลักษณะนี้ต่อไป อนึ่ง คาดกันว่า
เมื่อสะพานไทย-ลาวก่อสร้างเสร็จ ปัญหาเกี่ยวกับการค้าชายแดนก็จะค่อย ๆ หดไป

ที่ประชุมเห็นว่า การจัดทำความตกลงทางการค้าไทย-ลาวคงต้องใช้เวลา
เจรจาไปอีกระยะหนึ่ง และจะต้องนำเสนอ ครม. พิจารณา

4. สินค้าเกษตร 16 รายการ ที่ลาวขอยกเว้นภาษี

4.1 สินค้า 16 รายการ คือ ถั่วเหลือง เมล็ดงา ข้าวโพด ละเอียด ลูกเหว กาแฟ
กระเทียม โคนกระป๋อง ฝ้าย/เมล็ดฝ้าย ปอ/ป่าน นุ่น ครั่ง กายาน เม็ดมะม่วงหิมพานต์
สมุนไพร กระดุก/ปีก/หนังสัตว์/ขนสัตว์/เขา

4.2 โคนกระป๋อง และหนังสัตว์ ไม่เสียอากรขาเข้า สำหรับสินค้านี้มี
อัตราอากรตั้งแต่ 5 ถึง 60% สินค้าใดที่มีอากรขาเข้า 40% ขึ้นไป กค. ยินดีลดให้เหลือ
20% ในขั้นแรก และหากได้ผลดีจากการลดอากร ก็พร้อมที่จะปรับให้เหลือ 10 และ 5%
ในอนาคต สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ การลดอากรจะมีผลใช้กับทุกประเทศ มิใช่เฉพาะลาว
และอาจมีปฏิกิริยาจากกลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของ พณ.

4.3 รมว.พณ. แจ้งว่า สินค้าที่อาจเป็นปัญหา ได้แก่ ถั่วเหลือง กาแฟ และ
ข้าวโพด รมว.พณ. ให้ความเห็นว่าการลดอากรสินค้าเกษตรอาจทำให้คนไทยไปผลิต
สินค้าเกษตรในลาวและส่งมาขายในไทย ให้รัฐบาลต้องแบกภาระ

4.4 อธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่า GATT แนะนำให้สิทธิพิเศษแก่ลาว
เพียงประเทศเดียวได้ โดยหลักการ GATT ลาวเป็นประเทศพัฒนาน้อยที่สุด หรือ
หลักการที่ลาวเป็นประเทศที่ไม่มีทางออกทะเล หรือไทยอาจจะทำความตกลงสองฝ่าย
ให้สิทธิพิเศษด้านภาษีซึ่งกันและกันกับลาว

ที่ประชุมเห็นด้วยตามข้อเสนอของ กค. และให้มีการปฏิบัติต่อลาว ตามข้อ 4.4

5. การซื้อกระแสไฟฟ้า

5.1 กฟผ. เห็นด้วยกับการหารือกับการไฟฟ้าลาว เพื่อการกำหนดราคาซื้อกระแสไฟฟ้าจากลาวในราคาเป็นธรรมแก่ทั้งสองฝ่าย

5.2 ที่ประชุมเห็นควรให้หาช่องทางความเป็นไปได้ที่จะลงทุนผลิตกระแสไฟฟ้าจากลาว แล้วส่งเข้ามาขายในประเทศไทย

5.3 ที่ประชุมเห็นควรพิจารณาหาช่องทางให้บริษัทเอกชนไทยเข้าไปมีส่วนสร้างเขื่อนไฟฟ้าในลาวตามที่ฝ่ายลาวแจ้ง ผบ.ทบ. ว่า มีความประสงค์เช่นนั้น

6. การเปิดเที่ยวบินเชียงใหม่-หลวงพระบาง

ฝ่ายลาวต้องการให้มีแพ็คเกจทัวร์เชียงใหม่-หลวงพระบาง ซึ่ง ททท. รับผิดชอบพิจารณา ปัญหาคือ ต้องขยายท่าอากาศยานหลวงพระบางซึ่งรันเวย์สั้น โดยอาจให้ภาคเอกชนไทยดำเนินการ

7. ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว

ผู้ว่าการ ททท. เห็นด้วยว่า ควรช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวในลาว เพราะจะเป็นผลประโยชน์ร่วมกัน หากเป็นแพ็คเกจร่วมกับไทย

8. การจัดตั้งสถานีขยายสัญญาณโทรทัศน์

ผบ.ทบ. แจ้งว่า โทรทัศน์ช่อง 5 กำลังพิจารณาดำเนินการด้านมุกดาหาร สำหรับหลวงพระบางซึ่งเป็นเทือกเขาต้องการใช้สัญญาณดาวเทียมช่วย เรื่องนี้ ไทยน่าจะให้ความช่วยเหลือแก่ลาวได้ (ต่อมา ผบ.ทบ. ได้สั่งการโทรทัศน์ที่พบกให้ดำเนินการในเรื่องงานรับสัญญาณโทรทัศน์สำหรับหลวงพระบาง หากลาวให้กำหนดวันมา เมื่อใดฝ่ายไทยก็พร้อมที่จะติดตั้ง)

9. ความช่วยเหลือให้ลาวจากงบ (200 ล้านบาท)

- รมว. แจ้งว่า จากงบ 200 ล้านบาท ที่ ครม. อนุมัติแล้ว นั้น เข้าใจว่า ในปีนี้จะได้ 25 ล้านบาท ซึ่งกรมวิเทศสหการเป็นผู้จัดทำโครงการต่อไป

- ปลัด กต. เสรริมาว่า ลาวดูจะสนใจด้านการสาธารณสุขมาก และทราบว่ามีกรมแพทย์ ทบ. ได้ให้หมอลาวมาฝึก เป็นคอร์สเฉพาะด้วย

10. ที่ประชุมพิจารณาร่างบันทึกความตกลง เกี่ยวกับความร่วมมือซื้อขายไฟฟ้า การขนส่งผ่านแดน และการท่องเที่ยว ซึ่งฝ่ายลาวเสนอให้จัดทำขึ้นในระหว่างการเยือนของท่าน รมต. เพ้า บุนนะผน และเห็นว่าควรแก้ไขข้อความเกี่ยวกับการซื้อขายกระแสไฟฟ้า จาก “ราคาซื้อขายกระแสไฟฟ้า...บนพื้นฐานการคิดบัญชีที่สมเหตุสมผล” เป็น “...โดยความเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย”

อังคารที่ 30 เมษายน 2534

1. Section 301

- พณ. จะนำเข้าหรือใน ครม. วันนี้ รมว.จะ เสนอใน ครม. ให้รัฐบาลละเว้นจากการพูดถึงเรื่องนี้กับสื่อมวลชน เพื่อลดแรงกดดันภายใน และปฏิบัติการแสดงความเห็นโดยใช้อารมณ์ของฝ่ายต่าง ๆ

เป้าหมายขณะนี้คือ การควบคุมความเสียหายภายในประเทศเพื่อป้องกันกลุ่มต่าง ๆ บีบไม่ให้รัฐบาลดำเนินการแก้ปัญหาในลักษณะที่จะรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม

- รมว. มอบ ปลัด กต. ทาร็อกกับ ปลัด พณ. โดยอาจตั้งหน่วยงานอื่น ๆ เช่น สธ. สศช. เข้าร่วมตามที่เห็นสมควร เป้าหมายคือ ร่วมกันตกลงแนวทางที่จะเจรจากับสหรัฐฯ เพื่อให้การดำเนินการของ กต. (สอท.) และ พณ. สอดคล้องและประสานงานกันเป็นทีม

2. สมเด็จพระบรมฯ เสด็จฯ เยือนต่างประเทศ

- บรูไน รมว. ขอให้กรมพิธีฯ/การเมือง จัดส่งภูมิหลังข้อมูลเกี่ยวกับประเทศ สถานที่ และบุคคลในร่างกำหนดการโดยละเอียดเป็นเรื่อง ๆ

- เอเชียใต้และประเทศอื่น ๆ วิธีการคือ ขอให้กรมพิธีฯ/การเมืองเสนอรายชื่อประเทศ ถวายให้พระองค์ท่านมีพระราชวินิจฉัยก่อน เมื่อมีพระราชบัญชาเลือกลงประเทศใด จึงดำเนินการเรื่องผ่าน ครม. ตามธรรมเนียมปฏิบัติต่อไป

พุธที่ 1 พฤษภาคม 2534

1. การเปิด สอท. ที่ซิดนีย์

- ในปี 34 กต. ได้เสนอ นรม. ให้เปิด สกณ. ที่ดูไบ และที่ประชุมอธิบดีเคยรับหลักการที่จะเปิด สอท. ที่ซิดนีย์

- มีความเหมาะสมที่จะเปิด สอท. โดยมีเจ้าหน้าที่กลุ่มเล็ก ๆ ที่ซิดนีย์ ซึ่งกำลังมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจสูง และจะมีบทบาทสำคัญในฐานะประเทศสมาชิก APEC ทั้งนี้ พณ. เปิดสำนักงานแล้วที่ซิดนีย์ และมี สอท. ซิดนีย์ที่ประเทศไทยหลายปีแล้ว

- วิธีดำเนินการ รมว. จะหารือภายในกับ นรม. ก่อน โดยอาจจะเสนอให้ปิด สอท. บางแห่ง

- ไม่จำเป็นจะต้องเปิด สอท. ใหม่ปีละ 2 แห่ง เสมอไป

2. Section 301

เพื่อป้องกันความระส่ำระสายของผู้ส่งออกไทยและผู้นำเข้าอเมริกันในระหว่างที่มีการเจรจาแก้ไขปัญหาทรัพย์สินทางปัญญากับสหรัฐฯ ในช่วง 6 เดือนข้างหน้า รมว. ให้แนวทางดังนี้

- การปราบปรามเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์ ควรดำเนินต่อไปอย่างจริงจัง

- กต. ประสานงาน พณ. ในการกำหนดท่าทีการเจรจา ปลัด กต. จะพบ ปลัด พณ. วันนั้น (1 พ.ค. 34)

- ให้กรมเศรษฐกิจตรวจสอบข้อเท็จจริง เรื่องผลกระทบด้านสิทธิบัตรยา และประชาสัมพันธ์ เพื่อทำลายมายาคติ เช่น ที่ ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ⁹⁵ ได้เริ่มพูดแล้ว

⁹⁵ นักการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลชวน หลีกภัย และเลขาธิการอาเซียน

- ให้อธิบดีกรมเศรษฐกิจ เชิญผู้เชี่ยวชาญและสื่อมวลชนบางราย อาทิ ดร. ประสิทธิ์ เอกบุตร⁹⁶ ไมตรี อึ้งภากรณ์ แห่ง นสพ. *เนชั่น* มาพบปะกับ รมว.

3. ไทย-ลาว

JC

- ควรให้ฝ่ายทหารรับทราบข้อเท็จจริงว่า เรื่องการจัดตั้ง JC โดยให้ฝ่ายพลเรือน นำ (รมว.กต. เป็นประธาน) นั้นเป็นข้อเสนอของฝ่ายลาว ซึ่ง ผบ.ทบ. เห็นพ้องด้วย

GBC

- มอบอธิบดีกรมการเมืองย้ำกับ สมช. ว่าเมื่อ ครม. มีมติในวันอังคารที่ 7 พ.ค. แล้ว สมช. จะแจ้งกับฝ่ายทหารอย่างเป็นทางการ (รมว. ได้สั่งการเพิ่มเติมว่าขอให้อธิบดีกรมการเมืองประสานงานกับฝ่ายทหารและมหาดไทย เรื่องการยกร่างข้อตกลงจัดตั้ง GBC หากทันลงนามระหว่างการประชุมลาว 8-9 พ.ค. 34 ก็จะได้)

- รมว.กต. ได้บอกท่านเผ้าแล้วว่า การลดภาษี 16 รายการ นั้น คงต้องมีการทำความเข้าใจก่อน (กรมเศรษฐกิจกำลังติดต่อ คทภ. ที่นครเจนีวา เพื่อหาช่องทางด้านกฎเกณฑ์ GATT รองรับนโยบายข้างต้นต่อลาวเพียงประเทศเดียว)

- การจัดสรรงบประมาณปี 2534 อีก 25 ล้านบาท กวส. ขอสำเนามติ ครม.

จันทร์ที่ 6 พฤษภาคม 2534

1. ลาว

- ครม.มีสารจาก นรม. ถึง ประธานประเทศลาว⁹⁷ กรมการเมืองจะรีบดำเนินการ (หน้าห้อง รมว. ได้ประสานงานกับนายปรีดีแล้ว)

⁹⁶ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายระหว่างประเทศ

⁹⁷ ไกลอน พมวิหาน (Kaysone Phomvihane) ประธานประเทศลาว (ประธานาธิบดี)

- รูปแบบการหารือ โดยที่เวลาการเยือน้อย ดังนั้น หลังจากการพบกันทั้งคณะในตอนเช้าแล้ว จะขอให้ผู้ว่าการ กฟผ. ททท. และอธิบดี กวส.⁹⁸ แยกกันไปพบกับ counterparts ฝ่ายลาว แล้วนำผลการหารือมาประเมินกันในตอนเย็นวันเดียวกัน (8 พ.ค. 34) อธิบดีกรมการเมืองจะแจ้ง สอท. ณ เวียงจันทน์ และ สอท. ลาว ใน กทม.

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่า ไทยมีทุน 230 ทุน ให้ลาว

- รมว. ขอให้ฝ่ายลาวจัดให้อธิบดี กวส. พบกับฝ่ายการศึกษาของลาวด้วย เพื่อหารือเรื่องหลักสูตร

- ปลัด กต. เห็นว่า ในอนาคตคงต้องมีการพบปะระหว่างฝ่ายกำหนดหลักสูตรการศึกษาของสองประเทศ

- ให้อธิบดีกรมสารนิเทศเข้าร่วมคณะไปด้วย การประชาสัมพันธ์การเยือนครั้งนี้ ขอให้เน้นด้านบวก

2. บังกลาเทศประสวาทภัย

- นรม. อนุมัติข้อเสนอ กต. ให้บริจาการเงิน 2 ล้านบาท แก่บังกลาเทศ (งบประมาณ กต.) โดยที่บังกลาเทศเสียหายหนักมาก จึงให้ดำเนินการด่วน โดย รมว. จะเป็นผู้มอบเงินนี้แก่ ออท. บังกลาเทศ⁹⁹ ภายในวันพรุ่งนี้

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจ จะประสานงานกับกองคลัง และ สอท. บังกลาเทศ เพื่อจัดทำเช็คเงินบริจาค

- แนวทางการออกข่าวคือ ฝ่ายบังกลาเทศเสียหายหนัก เขาขอร้องมา และประเทศอื่น ๆ ก็ตอบสนองแล้ว ให้ระวังแง่มุมของเรื่องใจดีเกินฐานะ

- ต่อมาในบ่ายวันที่ 6 พ.ค. รมว. ได้ประสานงานกับ รมว.พน. รมว.สธ. และทราบว่าเป็นนอกเหนือจากเงินบริจาคแล้ว พน. จะเสนอ ครม. ให้บริจาคว่า 5,000 ตัน ให้บังกลาเทศ และ สธ. จะบริจาคมยาให้อีก 1,000 ชุด (5 ล้านบาท) โดยจะใช้งบกลาง

⁹⁸ วันชัย ศิริรัตน์ อธิบดีกรมวิเทศสหการ

⁹⁹ พลตรี โมยหนูล สุสเซน ชาวดุรี (Major General Moinul Hussain Chowdhury) เอกอัครราชทูตบังกลาเทศประจำไทย

ผบ.สส. จะนำข่าวและยาส่วนหนึ่งไปมอบให้ในวันที่ 8 พ.ค. โดยกองทัพอากาศจะจัด C-130 จำนวน 3 ลำ เพื่อการนี้

- ให้กรมสารนิเทศประสานงานกับโฆษกรัฐบาลในการแถลงข่าวนี้โดย นรม. หลังการประชุม ครม. วันอังคารที่ 7 พ.ค. โดยให้มอบข้อมูลเกี่ยวกับความเสียหายไปด้วย

- กต. ได้เสนอ นรม. ว่าควรมีกลไกในรูปคณะกรรมการ ซึ่งพร้อมจะดำเนินการเรื่องความช่วยเหลือเร่งด่วนสำหรับกรณีเกิดภัยธรรมชาติร้ายแรงในมิตรประเทศ นรม. เห็นชอบ และ ปลัด กต. จะติดตามต่อไป

3. การเยือนอาเซียนของ นรม.

- มาเลเซียรับแล้ว 29-30 พ.ค. ยังรอคำตอบสิงคโปร์อยู่สำหรับ 31 พ.ค.-1 มิ.ย. อธิบดีกรมการเมืองคาดว่าคงไม่มีปัญหา

- ออท. อินโดนีเซียโทรแจ้ง ปลัด กต. ว่า ปธน. ซูฮาร์โต ไม่สะดวก มิ.ย. ถึงต้น ก.ค. หากเป็นไปได้อยากให้ นรม. ไปเยือนภายใน พ.ค. และจะแจ้งวันสะดวกให้ กต. ทราบในโอกาสแรก

- สำหรับการเยือนญี่ปุ่น ออท. ญี่ปุ่น¹⁰⁰ แจ้งว่า ฝ่ายญี่ปุ่นสะดวกที่จะรับ นรม. แบบ working visit ตั้งแต่ 24 มิ.ย. เป็นต้นไป โดย นรม. อาจไปที่นครโอซากาด้วยเพื่อเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ รมว. ไม่สะดวก 29-30 มิ.ย. เพราะต้องรับเสด็จสมเด็จพระเทพฯ ที่ตาก (อธิบดีกรมการเมืองแจ้งในเวลาต่อมา 24-25 มิ.ย. นรม. สิงคโปร์¹⁰¹ อาจเยือนไทย)

- กรมการเมืองจะติดตามเรื่องข้างต้น โดยประสานงานกับรองเลขาฯ วิทย์ อย่างใกล้ชิด

¹⁰⁰ ฮิสะฮิโกะ โอะกะซะกิ (Hisahiko Okazaki) เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำไทย

¹⁰¹ โก๊ะ จ๊ก ตง (Goh Chock Tong) นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์

การหารือราชการระหว่างนายกรัฐมนตรี อานันท์
 กับ โก๊ะ จ๊ก ตง นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ ณ ทำเนียบรัฐบาล
 (แถวหน้า จากซ้ายไปขวา) พลจิตวา ชิน เซียต ยุน เอกอัครราชทูตสิงคโปร์ประจำไทย
 วอง กัน เส็ง รัฐมนตรีต่างประเทศสิงคโปร์
 นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ นายกรัฐมนตรี อานันท์
 รองนายกฯ พลตำรวจเอก เกา สารสิน และรัฐมนตรี อาสา

พิธีลงนามความตกลงคณะกรรมการร่วมไทย-มาเลเซีย
เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2534

4. ซาอูดีอาระเบีย

- ทราบว่า รมต. เกษมสโมสร มิได้เฝ้ากษัตริย์ฟาฮัด¹⁰² แต่ได้พบบุคคลหมายเลข 3 และ 4 ฝ่ายซาอูดีฯ ยืนยันอยากให้ รมว. ไปเฝ้ากษัตริย์ฟาฮัด
- รมว. ขอให้จัดอาหารกลางวันกับรอง นรม. เกา รมว. ยช. อัยการสูงสุด พล.ต.ต. ธนู หอมหวล เพื่อหารือ ประมาณช่วงก่อนไป AEMM (สนง. เลขาธิการ รมต. ได้ระบุวันที่ 24 พ.ค. และกำลังประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง)

5. ASEAN Summit

- อธิปไตยกรมอาเซียน¹⁰³ แจ้งว่า ได้พยายามขอให้สิงคโปร์ร่นกำหนดการประชุม ASEAN Summit มาเป็นภายในเดือน ธ.ค. แล้ว แต่ทราบว่า ผู้นำรัฐบาลส่วนใหญ่ ซึ่งพบปะกันที่บาหลี เมื่อ ก.พ. ที่ผ่านมา ได้ตกลงกันไว้เป็นเดือน ม.ค. โดยเฉพาะสุลต่าน บรูไน¹⁰⁴ ซึ่งจะทรงติดภารกิจในช่วง ธ.ค. 34
- รมว. ให้มีหนังสือกราบเรียน นรม. เหตุที่อยากให้เป็น ธ.ค. 34 เพราะต้องการเห็น นรม. ปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มที่ มิใช่ในฐานะผู้รักษาการณ์ (caretaker)

6. AEMM

- จะมีการหารือระดมสมอง วันจันทร์ที่ 20 พ.ค. เวลา 9.30-12.00 น.
- รมว. ขอให้อธิบดีกรมอาเซียนจัดนัดหมายกับ รมต. ต่างประเทศอาเซียนใน ลักเซมเบิร์ก ก่อนการประชุม AEMM

¹⁰² ฟาฮัด บิน อับดุลอาซิส อัล ซาอูด (Fahid bin Abdulaziz Al Saud) กษัตริย์และนายกรัฐมนตรีซาอูดีอาระเบีย

¹⁰³ ลักษณะจันทร์ เลหาพันธุ์ อธิบดีกรมอาเซียน ต่อมาดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ เอกอัครราชทูตประจำออสเตรเลีย เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก และนครเจนีวา รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และรองประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ฯ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จตุตถจุลจอมเกล้า (คำนำหน้าชื่อว่า "คุณหญิง") เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2547

¹⁰⁴ สมเด็จพระราชาธิบดีสุลต่าน ฮัสซานัล โบลเกียห์ (Sultan Hassanal Bolkiah) สุลต่านบรูไนดารุสซาลาม

- อธิปไตยกรรมการเมืองเสนอให้ออกข่าวเรื่อง รมต. มาเลเซีย มาเยือน และการที่ รมว. จะพบ รมต. ต่างประเทศอาเซียน ที่ AEMM ภายในวันนี้ (6 พ.ค. 34)

7. การเสด็จฯ เยือนของสมเด็จพระบรมฯ

- การเสด็จฯ บังกลาเทศคงไม่สะดวก เพราะวาทภัยร้ายแรงมาก อินเดียกำลัง จะมีการเลือกตั้ง 24 มิ.ย. นี้ ปากีสถานบอกว่าจะสะดวกช่วงหลัง ก.ค. ซึ่งสมเด็จพระบรมฯ ไม่ทรงสะดวก ขณะนี้มีภูมูานที่พร้อม อีกทั้งมีความชื่นชมราชวงศ์ไทย อย่างมาก

8. ให้ประชุมเตรียมการเยือนจีน ในวันพฤหัสบดีที่ 9 พ.ค. 34 เวลา 16.00 น.

พฤหัสบดีที่ 16 พฤษภาคม 2534

1. สหภาพโซเวียตกราบบังคมทูลเชิญสมเด็จพระเทพฯ เสด็จฯ เยือน

- รัฐบาลโซเวียตกราบบังคมทูลเชิญหลายครั้ง ออท. โซเวียตกราบบังคมทูลอีก เมื่อเสด็จฯ ทอดพระเนตรบัลเลต์บอลชอย

- รมว. จะประสานงานกับท่านผู้หญิงมนัสสินิตย์ วณิกกุล¹⁰⁵ เพื่อกราบบังคมทูล ว่า กต. สนับสนุนการเสด็จฯ เยือน

2. สมเด็จพระบรมฯ เสด็จฯ เยือนประเทศเอเชียใต้

- ตามที่ ออท. ไชยา¹⁰⁶ แจ้งว่า รัฐบาลภูมูาน สะดวกถวายการต้อนรับ ช่วง 9-12 และ 12-16 มิ.ย. นั้น ได้ทราบฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าให้สมเด็จพระบรมฯ ทรงประจำกับ ปธน. จีนในระหว่าง state visit 10-15 มิ.ย.

- ขอให้กรมพิธีฯ ติดตามต่อไป รวมทั้งการเสด็จฯ เยือนปากีสถานและอินเดีย

¹⁰⁵ รองราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ

¹⁰⁶ ไชยา จินดาวงษ์ เอกอัครราชทูตประจำบังกลาเทศ ซึ่งมีเขตอาณาเป็นเอกอัครราชทูตประจำภูมูานด้วย ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำสวีเดน

3. การเสด็จเยือนไทยของสมเด็จพระจักรพรรดิญี่ปุ่น¹⁰⁷ (26-30 ก.ย.)

- ขอให้กรมพิธีฯ ตอบหนังสือของ สอท. ญี่ปุ่นที่เสนอกำหนดการเยือนมา
- ขอให้กรมการเมืองกรา่งพระราชสาส์นเชิญ

4. การสัมมนาระดับอธิบดี

- รมว. มอบ ออท. แผน¹⁰⁸ เป็นผู้กำหนดหัวข้อและวาระการสัมมนา โดยขอให้จัดในเดือน ก.ค. ช่วงสุดสัปดาห์ที่หัวหิน โดยมี ปลัด กต. และข้าราชการระดับ 10 และข้าราชการบำนาญ เช่น ออท. สุโข¹⁰⁹ ออท. ลักซี¹¹⁰ ออท. โอวาท¹¹¹ เข้าร่วมเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติเสนอข้อคิดเห็นให้ รมว. สามารถนำไปดำเนินการเป็นการวางรากฐานระยะยาวให้กระทรวงฯ ในทุก ๆ ด้านได้ (สนง. เลขานุการ ได้ประสานงานกับ ออท. แผน แล้ว เป็นช่วงสุดสัปดาห์ที่ 13-14 ก.ค. คณนี้)

5. รมว. จะเลี้ยงอาหารกลางวันเป็นเกียรติแก่รองปลัดฯ เจตน์¹¹² และภริยา โดยขอให้เชิญ ออท. ญี่ปุ่น และภริยา และแขกตามที่รองปลัดฯ เสนอ (สนง. เลขานุการ รมต. ได้ประสานงานกับหน้าห้องรองปลัดฯ แล้ว เป็นวันจันทร์ที่ 27 พ.ค. 34)

¹⁰⁷ สมเด็จพระจักรพรรดิอะกิฮิโตะ (Emperor Akihito) สมเด็จพระจักรพรรดิแห่งญี่ปุ่น

¹⁰⁸ แผน วรรณเมธี อดีตปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และผู้อำนวยการศูนย์ศึกษการต่างประเทศ (ISC) ต่อมาดำรงตำแหน่งเลขาธิการอาเซียน และเลขาธิการสภาอากาศไทยรวม 30 ปี และประธานองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก

¹⁰⁹ สุโข สุวรรณศิริ อดีตเอกอัครราชทูตประจำปากีสถาน รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และเอกอัครราชทูตประจำนิวซีแลนด์

¹¹⁰ ลักซี วาสิกศิริ อดีตเอกอัครราชทูตประจำอิหร่าน และสเปน และรองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

¹¹¹ โอวาท สุทธิวิาทนฤพุมิ อดีตปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และเอกอัครราชทูตประจำอินเดีย ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ และสหราชอาณาจักร

¹¹² เจตน์ สุจริตกุล รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำญี่ปุ่น

6. รมว. มอบเป็นแนวทางว่า

- บันทึกสนทนหาหรือที่สำคัญกับฝ่ายไทย นอกจากการดำเนินการตามปกติ แล้ว ขอให้เจ้าหน้าที่จัดสรุปประเด็นสำคัญสั้น ๆ เป็นภาษาอังกฤษรวบรวมไว้สำหรับใช้อ้างอิงและสนทนากับแขกรายอื่นต่อไป

- ก่อนการพบปะกับแขกเยือน ขอให้ผู้อำนวยการกับเจ้าหน้าที่เข้ามาบรรยายสรุปสาระสำคัญให้ รมว. ทราบ

ศุกร์ที่ 17 พฤษภาคม 2534

1. ASEAN SOM

ปลัด กต. เรียบเรียงงานสาระสำคัญของผลการประชุม SOM ดังนี้

1.1 กัมพูชา

- อาเซียนอันดูมุงการประชุม SNC¹¹³ 3-4 มิ.ย. ที่กรุงจาการ์ตา ในแง่ดี ซึ่งจะเป็นการหารือ (consultations) มิใช่การเจรจา (negotiations)

- ข้อเสนอให้จัดการพบปะระหว่างเจ้าสีหนุ กับฮุน เซน ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ นรม. มาเลเซีย ซึ่งกลับจากยุโรปสั่งการว่าไม่สมควร ไทยเห็นว่าที่ใดก็ได้ไม่สำคัญเท่ากับผลการพบปะ

- จีนขอให้ ปธน. ซูฮาร์โต ทูลเชิญเจ้าสีหนุเสด็จจรุงจาร์กาตาอีกครั้ง ประเด็นคือ ซูฮาร์โตเคยทูลเชิญแล้ว 2 ครั้ง แต่เจ้าสีหนุปฏิเสธ ครั้นนี้ ต้องหาทางให้มั่นใจว่าเจ้าสีหนุจะทรงรับคำเชิญก่อนที่ไทย (นรม.) จะยกขึ้นพูดกับซูฮาร์โต

¹¹³ Supreme National Council หรือสภาสูงสุดแห่งชาติกัมพูชา เป็นความร่วมมือที่เกิดจากผู้นำกัมพูชาทั้ง 4 ฝ่ายเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนกัมพูชาในสหประชาชาติชั่วคราวจนกว่าการเลือกตั้งในกัมพูชาจะเสร็จสิ้น

1.2 โซเวียตกับจีนขอเป็น dialogue partner¹¹⁴ กับอาเซียน

- สำหรับโซเวียต ซึ่งได้ขอเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ นั้น SOM เสนอให้ ASEAN FMs¹¹⁵ พิจารณาว่า จะให้ Standing Committee Chairman (มาเลเซีย) เชิญ รมว. กต. โซเวียต¹¹⁶ มาร่วมพิธีเปิด AMM และอาจมีการหารือในลักษณะ working lunch ต่อ หากประเทศใดเห็นชอบจะแจ้งให้มาเลเซียทราบก่อนการประชุม ASEAN FMs ที่ ลักเซมเบิร์กก็ได้

- สำหรับจีน ซึ่งเพียรทบทวนด้วยวาจา SOM เสนอว่า หากจีนทบทวนเป็นทางการ และ รมว.กต. จีน¹¹⁷ จะมาร่วมอย่างแน่นอน ก็ขอให้จัดในลักษณะเดียวกับ ฝ่ายโซเวียต

- รมว. ขอให้ปลัด กต. เรียก ออท. จีน¹¹⁸ มาพบ เพื่อแจ้งว่า ไทยเป็นผู้สนับสนุนในคำขอของจีนอย่างเต็มที่ และขอให้จีนรีบมีหนังสือทบทวนมาเลเซียอย่างเป็นทางการ

- รมว. ขอให้กรรมการเมืองแจ้งมาเลเซียว่า รมว.กต. ไทย เห็นชอบกับข้อเสนอ SOM ในเรื่องข้างต้น

1.3 AEMM

- SOM ได้พิจารณาร่างคำแถลงด้านการเมืองแล้ว ที่ประชุมขอให้ไทยกล่าวนำตอบรับในเรื่องประเทศเพื่อนบ้านและโซเวียต ซึ่งไทยจะพยายามขอให้ไม่มีการหารือเรื่องพม่า แต่โดยที่ฝ่าย EC สนใจด้านสิทธิมนุษยชนมาก ไทยก็อาจจะขอเป็นผู้กล่าวนำก่อน

¹¹⁴ ประเทศคู่เจรจาของอาเซียน

¹¹⁵ Foreign Ministers หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

¹¹⁶ อเล็กซานเดอร์ เบสเมอร์ตนิค (Alexander Bessmertnykh) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหภาพโซเวียต

¹¹⁷ ฉีเฉิน (Qian Qichen) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

¹¹⁸ หลี่ ชีฉุน (Li Shichun) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำไทย

เจียน ฉีฮั่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจีน ท้อนรับรัฐมนตรี อาสา
ที่กรุงปักกิ่ง พฤษภาคม 2534
(คนซ้าย - หวาง อิงผาน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศจีน
คนกลาง - กวาน มู่ ทำหน้าที่ล่าม
ต่อมาเป็นเอกอัครราชทูตจีนประจำไทย)

- จะมีการหารือเตรียมการ AEMM 15.00-17.00 น. วันอังคารที่ 21 พ.ค. ที่ห้องประชุม สنج. เลขฯ

1.4 AMM & PMC¹¹⁹

- SOM เสนอให้เปลี่ยนรูปแบบจาก 3+1 เป็น 6+1 ดั้งเดิม และ 6+5+1 เป็น 6+6¹²⁰

- ไทยน่าจะสร้างความน่าเชื่อถือกับ รมต. เกนเซอร์¹²¹ ได้ในเรื่องการหารือความร่วมมือในกรอบแปซิฟิกที่เยอรมนีได้เรียกร้องมานานแล้ว ให้เปลี่ยนจาก 6+5+1 เป็น 6+6 เพื่อ EC จะได้เป็นผู้เข้าร่วมอย่างเต็มที่ มิใช่ในฐานะผู้สังเกตการณ์

- รมว. ขอให้เตรียมการหารือทวิภาคีระหว่างรับประทานอาหารกลางวันกับ เบเคอร์¹²² ดี ๆ ในวันที่ 23 ก.ค.

2. Section 301

- ปลัด กต. รายงานเรื่องผลการประชุมระหว่างปลัดกระทรวงทั้ง 5 ตามมติ ครม. เพื่อหาทางแก้ไขเรื่อง Section 301

¹¹⁹ Post Ministerial Conferences หรือการประชุมระหว่างรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา ซึ่งจัดขึ้นหลังการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน

¹²⁰ (1) รูปแบบการประชุม PMC หรือรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน (ขณะนั้นมี 6 ประเทศ) กับ คู่เจรจาใด ๆ (ขณะนั้นมี 5 ประเทศ+องค์กร EC) ตามรูปแบบเดิม 3+1 ประกอบด้วยรัฐมนตรีต่างประเทศจากประเทศที่เป็นประธานกับอีก 2 ประเทศที่เป็นประธานก่อนหน้าและรายถัดไป ส่วน +1 คือ คู่เจรจาใด ๆ ในขณะที่รูปแบบ 6+1 ประกอบด้วยรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนทั้งหมด เข้าประชุมกับคู่เจรจาใด ๆ (+1)

(2) รูปแบบการประชุม PMC กับคู่เจรจาทั้งหมดตามรูปแบบเดิม 6+5+1 ประกอบด้วยรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนทั้งหมดพบกับคู่เจรจา 5 ประเทศ และองค์กร EC ในฐานะผู้สังเกตการณ์ โดยมีข้อเสนอล่าสุด 6+6 ประกอบด้วยรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนทั้งหมดพบกับคู่เจรจาทั้งหมด ซึ่ง EC จะได้เข้าร่วมในฐานะที่ทัดเทียมกับคู่เจรจา 5 ประเทศ

¹²¹ ฮานส์-ดีทริช เกนเซอร์ (Hans-Dietrich Gencher) อดีตหัวหน้าพรรคเสรีประชาธิปไตย (Free Democratic Party: FDP) ผู้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของเยอรมนี

¹²² เจมส์ แอดดิสัน เบเคอร์ (James Addison Baker) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา

- ผลการหารือ คือที่ประชุมต้องการแสดงความไม่พอใจให้สหรัฐฯ รับทราบพอประมาณ แต่ไม่ถึงขนาดที่จะทำให้สหรัฐฯ ต้องตอบโต้จริงจัง

- พณ. จะถือโอกาสในช่วงการไปร่วมประชุม AUI¹²³ ที่กรุงวอชิงตัน หารือกับ USTR ต่อในเรื่อง Section 301 ในการนี้ ปลัด กต. ซึ่งนำคณะผู้แทนไทยไปประชุม ASEAN-US Dialogue อยู่แล้ว จะอยู่ประชุม AUI และเรื่อง Section 301 ต่อด้วย

- รองปลัดฯ มหิตล¹²⁴ แห่ง คค. เห็นชอบที่จะแจ้งเลื่อนการเจรจาการบินไทย-สหรัฐฯ จาก มิ.ย. เป็น ก.ค. หรือภายหลังจากนั้น เพื่อรอผลการประชุมเรื่อง Section 301 ในวันที่ 20 มิ.ย. ก่อน

- รมว. บรรยายสรุปเรื่องการประชุมที่ รสช. วันวาน เกี่ยวกับสิทธิบัตรยา ขอให้อธิบดีกรมเศรษฐกิจเร่งศึกษาผลกระทบเรื่องผลกระทบที่แท้จริงของการแก้ไขกฎหมายสิทธิบัตรยา และเห็นชอบกับข้อเสนอ ปลัด กต. ในการให้เตรียมเรื่องที่ใช้ GATT เป็นเวที และทางออกเมื่อถูกสหรัฐฯ เริ่มขบวนการกีดกันแก่ลังทางการค้า

3. การเสด็จฯ เยือนเอเชียใต้ของสมเด็จพระบรมฯ

รมว. ขอหารือกับอธิบดีกรมพิธีฯ

4. ปัญหาประมงไทยในประเทศเพื่อนบ้าน

รมว. เห็นชอบให้มีการหารือกับ รมช. อาชวี¹²⁵ และกรมประมงแบบคลุมทุกด้านสำหรับปัญหาประมงไทยกับรอบบ้าน เพื่อเตรียมการเยือนมาเลเซียและสิงคโปร์ของ นรม.

¹²³ ASEAN-US Initiative หรือซอร์ริเริ่มอาเซียน-สหรัฐอเมริกา

¹²⁴ มหิตล จันทรางกูร รองปลัดกระทรวงคมนาคม

¹²⁵ อาชวี เตาลานนท์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในรัฐบาลอานันท์ 1

(สนง. เลขาธิการ รมต. ได้ประสานงานกับ กษ. แล้ว จะมีการหารือที่ สนง. เลขานุการ วันที่ 22 พ.ค. 15.00-16.00 น. ฝ่าย กษ. มี รมช. อาชวี รองปลัดฯ วาริน¹²⁶ และรองอธิบดีบังอร¹²⁷ เพราะอธิบดีกรมประมง¹²⁸ ดิตรวาทต่างประเทศถึง 3 มิ.ย.)

พุธที่ 22 พฤษภาคม 2534

1. ลาว

- รมว. มอบอธิบดีกรมการเมืองและอธิบดีกรมเศรษฐกิจเร่งรัดการติดตามผล ความสัมพันธ์ไทย-ลาว โดยเฉพาะในเรื่องความตกลงด้านการค้า การลดภาษี การ ลักลอบสินค้าชายแดน โดยขอให้อธิบดีกรมการเมืองเชิญ ออท. ลาว มาหารือภายใน สัปดาห์หน้า ทั้งนี้ เพื่อแสดงให้เห็นฝ่ายลาวเห็นความกระตือรือร้นของไทย

2. กงสุลใหญ่กิตติมศักดิ์แอฟริกาใต้

- นายเลน ฮาร์วีย์¹²⁹ ชาวแอฟริกาใต้อยู่เมืองไทย 6 ปี คู่ันเคย และมีความรู้สึก ที่ดีต่อไทย กำลังจะเดินทางกลับแอฟริกาใต้ และเต็มใจที่จะช่วยเหลือไทย

- ปลัด กต. กำลังให้มีการทบทวนแนวทางการแต่งตั้งกงสุลกิตติมศักดิ์ทั้งหมด

- รมว. เห็นว่า เป้าหมายควรเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจมากกว่างานกงสุล

- รมว. ขอให้กรมการเมืองตรวจสอบเรื่องเดิมของกงสุลกิตติมศักดิ์ที่แอฟริกาใต้ และประสานงานกับรองปลัดประจำ ซึ่งกำลังพิจารณาแนวทางต่อความสัมพันธ์ระหว่าง

¹²⁶ วาริน อุตตะโยธิน รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

¹²⁷ บังอร สายสิทธิ์ รองอธิบดีกรมประมง

¹²⁸ ปลัดประสพ สุรัสวดี อธิบดีกรมประมง ต่อมาดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและ ชายฝั่ง รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

¹²⁹ เลนอร์ด โนเอล ฮาร์วีย์ (Leonard Noel Harvey) ต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็นกงสุลกิตติมศักดิ์ ไทยประจำเมืองเดอร์บัน สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ในปี 2536

ไทยกับประเทศที่ต้องปฏิบัติตามมติ UN หรือไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการ

3. ลิเบียกับโรงงานผลิตอาวุธเคมี

- รมว. มอบกรมการเมืองรายงานรอง นรม. เภา เพื่อหาทางดำเนินการกับเอกชนที่ยังคงจัดส่งคนงาน นักวิทยาศาสตร์ และเครื่องมือให้ลิเบียในการผลิตอาวุธเคมี (โปรดพิจารณามติ สมช. ในเรื่องนี้ที่เคยจัดประชุมหารือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย)

4. การประชาสัมพันธ์

- รมว. ขอให้ประชาสัมพันธ์เรื่องการจับยาเสพติดรายใหญ่ในสัปดาห์นี้ มูลค่า 2,500 ล้านบาท โดยเฉพาะที่กรุงวอชิงตัน โดยขอให้ส่งข้อมูลให้ สอท. มอบกับฝ่ายบริหาร รัฐสภา สื่อมวลชน และให้มีการประชาสัมพันธ์เช่นนี้ต่อไปอย่างต่อเนื่อง

- ปลัด กต. รับจะพิจารณาเรื่องการประชาสัมพันธ์ผลงาน กต. ให้สื่อมวลชน และประชาชนได้รับทราบอย่างถูกต้อง รวดเร็ว

ศุกร์ที่ 24 พฤษภาคม 2534

1. กรมภูมิศาสตร์

- นรม. เรงรัดให้รับเสนอเรื่องมาหลายครั้งแล้ว
- ปลัด กต. แจ้งว่า กรมการเมืองกำลังกำหนดขอบเขตของกรมภูมิศาสตร์ใหม่ โดยมีเจ้าหน้าที่ ก.พ. มาร่วมยกกร่างอย่างใกล้ชิด

2. Section 301

- รมว. ขอให้ผู้ช่วยปลัด กต. และอธิบดีกรมเศรษฐกิจศึกษา ปลัด กต. อย่างใกล้ชิด

3. ILO¹³⁰

- รมว. ขอให้ผู้ช่วยปลัด กต. ไปร่วมคณะ รมช.มท. ไปประชุม ILO ที่เจนีวา

4. การเปิด สอท. ที่ซิดี

- รมว. อาจะยกขึ้นหารือกับ นรม. ในระหว่างการเดินทางไปอินโดนีเซีย

5. รมช.กต. พม่า¹³¹ เยือนไทย

- รมว. จะแจ้งให้ รมช.กต. พม่าทราบว่า ไทยมีเงินทุน 200 ล้านบาท สำหรับความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งไทยสามารถให้ความช่วยเหลือด้านฝึกอบรมแก่คนพม่าได้

จับครั้งที่ 27 พฤษภาคม 2534

1. ให้ออกหนังสือเชิญ พลเอก เบนนี มอร์ดานี¹³² จาก รมว. เชิญให้เยือนไทย ก่อนสิ้นปี 2534 ในลักษณะ private visit รมว. จะแนะ รมว.กท.¹³³ ให้เชิญเขา มาเยือนอย่างเป็นทางการ หากเป็นความประสงค์ของมอร์ดานีด้วย ทั้งนี้ ผู้นำของสองประเทศไปมาหาสู่กันน้อยมาก การค้าสองฝ่ายก็มีน้อย (สนง. เลขาธิการ รมต. ดำเนินการแล้ว)

¹³⁰ International Labour Organization หรือองค์การแรงงานระหว่างประเทศ

¹³¹ ออง จ้อ (Ohn Gyaw) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศพม่า ต่อมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

¹³² พลเอก เลโอนาร์ดูส เบนยามิน มอร์ดานี (General Leonardus Benjamin Moerdani) รัฐมนตรีกระทรวงกลาโหมและความมั่นคงของอินโดนีเซีย

¹³³ พลเรือเอก ประพัฒน์ กฤษณะจันทร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในรัฐบาลอานันท์ 1

2. รถรับรองของ กต. ให้ถาม ออท. สรยุทธม์ ว่าจะไต่ถามประมาณในปี 2535 หรือไม่ ถ้าได้จะจัดซื้อเป็น วอลโว่ เช่นเดียวกับสำนักนายกรัฐมนตรืได้หรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อการเสริมกันในการรับแขก

3. การร่วมลงทุนอุตสาหกรรมปลากระป๋องไทย-อินโดนีเซีย ให้แจ้งบริษัท UNICORD ว่า อินโดนีเซียสนใจให้ไทยไปร่วมลงทุนผลิตปลากระป๋อง

4. กำหนดการเยือนญี่ปุ่นของ นรม. ออท. ญี่ปุ่น เสนอวันที่ 26-27 มิ.ย. โดย นรม. ญี่ปุ่นจะขอหารือข้อราชการและจัดเลี้ยงให้ ทั้งนี้ สลน. เห็นว่ามีเวลาน้อยมาก สำหรับการเตรียมการ และเห็นว่าควรเป็นช่วง ก.ย. อย่างไรก็ตาม ฝายญี่ปุ่นเกรงว่าอาจมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในของญี่ปุ่นก่อน ก.ย.

รมว. จะหารือ ออท. ญี่ปุ่นอีกครั้งหนึ่ง

5. การเชิญผู้นำกลุ่มต่างๆ ของกัมพูชา

5.1 เชิญเจ้าสีหนุระหว่าง 29 พ.ค.-2 มิ.ย. ในฐานะแขกของ นรม. ขณะนี้ยังรอคำตอบจากเจ้าสีหนุ หากเจ้าสีหนุเสด็จ ให้ผู้รักษาการ รมว.กต. และผู้รักษาการ ปลัด กต. ไปรับ-ส่ง

5.2 ให้เชิญสุน เซน และสก อาน¹³⁴ ระหว่างแวะกรุงเทพฯ โดยให้อธิบดีกรมการเมืองไปรับ-ส่ง

6. อท. เวียดนาม¹³⁵ จะพบอธิบดีกรมการเมืองในวันที่ 27 พ.ค. 34 รมว. ขอให้ยกเรื่องเรือประมงขึ้นพูดด้วยว่า ระดับสูงของไทยปรารถนาถึงเรื่องเวียดนามรุกล้ำน่านน้ำ

¹³⁴ สก อาน (Sok An) เป็นมือขวาด้านการบริหารราชการแผ่นดินของนายกรัฐมนตรื สุน เซน มาตั้งแต่เข้าสู่อำนาจ โดยในปี 2534 ได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย และเลขาธิการของ Supreme National Council เพื่อการปรองดองแห่งชาติและกระบวนการสันติภาพในกัมพูชา เขาเป็นคนที่นายสุน เซน ไว้วางใจมากที่สุด และได้รับตำแหน่งสำคัญในรัฐบาลมาตลอด จนกระทั่งเสียชีวิตขณะดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีในปี 2560

¹³⁵ เหวียน จุง (Nguyen Trung) เอกอัครราชทูตเวียดนามประจำไทย

เพื่อจับเรือประมงไทย และได้เดินทางไปดูที่เกิดเหตุ เหตุการณ์ดังกล่าวไม่เอื้ออำนวยต่อความพยายามการกระชับความสัมพันธ์ รวมทั้งการปูทางให้ รมว. เยือนเวียดนาม จึงขอให้เวียดนามรีบปล่อยเรือที่จับไปโดยเฉพาะเรือลำใหญ่

อังคารที่ 11 มิถุนายน 2534

1. รมช. แจ้งว่า คณะกรรมการกลั่นกรองด้านความมั่นคงฯ ได้เห็นชอบในหลักการโครงการจัดซื้อที่ดินและอาคารเพื่อใช้เป็นที่ทำการและทำเนียบจำนวน 58 แห่ง ให้แล้วเสร็จภายใน 3 ปี (ปีงบประมาณ 2535-2537) ตามที่ กต. เสนอ โดยกำหนดวงเงินสำหรับปีงบประมาณ 2535 ไว้ 494,510,000 บาท เพื่อจัดซื้อทำเนียบที่ทำการใน 4 แห่ง (เจนีวา เวียนนา ดาการ์ และออสโล) และเสนอให้คณะกรรมการกลั่นกรองด้านเศรษฐกิจพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อน ซึ่ง รมช. ได้ให้ ออท. สรยุทธม์ เดินทางกลับจากยุโรปกำหนดถึงในวันนี้ เพื่อเตรียมชี้แจงสนับสนุน

- รมว. เน้นว่าเป็นเรื่องสำคัญ

2. รมว. ขอให้อธิบดีกรมสารนิเทศเข้าพบเพื่อขอทราบนโยบายและเสนอความคิดเห็นในการแถลงข่าวเพื่อประชาสัมพันธ์ได้ตลอดเวลา

3. รมว. มอบอธิบดีกรมการเมืองระบุปัญหาที่ไทยมีกับมาเลเซียนอกเหนือจากประมง (เช่น ป่าไม้) ก่อนที่ รมว. จะเชิญ ออท. มาเลเซีย¹³⁶ มาพบ

รมว. ต้องการสานต่อ โดยจะหารือกับ รมว.กต. มาเลเซีย ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ระหว่างการประชุม AMM/PMC

¹³⁶ คามารูดดีน อาบู (Kamaruddin Abu) เอกอัครราชทูตมาเลเซียประจำไทย

4. การฉลอง 60 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

4.1 การกราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯ สหรัฐฯ

ตามที่เอสเธอร์ คูเปอร์สมิธ¹³⁷ และภริยาวุฒิสมาชิกได้เคยกราบบังคมทูลเชิญสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จฯ เยือนกรุงวอชิงตันด้วยวาจา และต่อมา สอท. วอชิงตัน มีโทรเลขรายงานความคืบหน้าเพิ่มเติมมา นั้น อธิบดีกรมสารนิเทศได้มีข้อความส่วนตัวขอความกรุณา ออท. พีระพงศ์¹³⁸ ทาบตามเอสเธอร์ คูเปอร์สมิธ ให้มีหนังสือกราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯ คาดว่าอาจจะเสด็จฯ เดือน พ.ย. ซึ่งจะสอดคล้องกับโครงการเทิดพระเกียรติเฉลิมพระชนมพรรษา 60 พรรษา ที่ กต. กำลังดำเนินการ

4.2 โครงการ Awareness of Thailand เสนอโดย คทท. ณ นครนิวยอร์ก

ตามที่ ออท. นิตย¹³⁹ ได้เสนอโครงการเฉลิมพระเกียรติโดยจัดทำร่วมกับ Asia Society ซึ่งเป็นกิจกรรมต่อเนื่องตั้งแต่ฤดูใบไม้ร่วงปี 2536 ถึงฤดูใบไม้ผลิ 2537 โดยเริ่มจากการฉลอง 100 ปี เสด็จในกรมฯ ต่อเนื่องไปกับกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการเผยแพร่ประเทศไทยในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 60 พรรษาของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ นั้น รมว. และ ปลัด กต. สนับสนุนโครงการของ ออท. นิตย เต็มที่ เพราะเห็นว่าเป็นการลงทุนน้อยมาก และจะได้ผลคุ้มค่า จึงมอบให้อธิบดีกรมสารนิเทศพิจารณาดำเนินการ

¹³⁷ เอสเธอร์ คูเปอร์สมิธ (Esther Coopersmith) ผู้สนับสนุนผู้สมัครพรรคเดโมแครต ซึ่งมีเครือข่ายและกว้างขวางในหมู่สมาชิกรัฐสภาคองเกรสจากพรรคเดโมแครต ที่ปรึกษากระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาตำแหน่งสถานะของสตรีในสหประชาชาติ (พ.ศ. 2524-2536)

¹³⁸ ม.ล.พีระพงศ์ เกษมศรี เอกอัครราชทูตประจำสหรัฐอเมริกา ต่อมาดำรงตำแหน่งรองราชเลขาธิการ และราชเลขาธิการ

¹³⁹ นิตย พิบูลสงคราม เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำสหรัฐอเมริกา ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

พุธที่ 12 มิถุนายน 2534

1. เรื่องเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองฯ เข้าวันนี้

1.1 โครงการจัดซื้อที่ดินและอาคารสถานทูต สถานกงสุลในต่างประเทศ

- ออท. สรยุทธม์ เรียนว่า คณะกรรมการกลั่นกรองด้านความมั่นคงได้เห็นชอบกับวงเงินสำหรับปีงบประมาณ 2535 ไว้ 494,510,000 บาทแล้ว งบประมาณที่ กต. ขอเสนอเพิ่มประมาณ 200 ล้านบาทสำหรับเงินวานั้น ยังมีทางเปลี่ยนแปลงในชั้นแปรญัตติของสภา

- รมว. จะซักซ้อมความเข้าใจกับ ผอ. สำนักงบประมาณอีกครั้ง เรื่องการใช้งบซื้อที่ทำการ/ทำเนียบแบบจ่ายเพียงส่วนหนึ่งในปีแรกและผูกพันในงบประมาณต่อไป จึงขอให้ ออท. สรยุทธม์ ติดตามเรื่องนี้ด้วย

- รมว. แจ้ง ออท. สรยุทธม์ว่า นรม. ให้ความสำคัญแก่การปรับปรุง สอท. ที่กรุงจาการ์ตามาก

1.2 กรมภูมิภาค

- รมว. ทราบว่า ปลต. คณะกรรมการกลั่นกรองฯ¹⁴⁰ เห็นว่าคงไม่มีปัญหา นรม. เองก็เร่งรัดอยู่แล้ว ปลต. กต. แจ้งว่า สารระที่เสนอเป็นเค้าโครงที่จัดทำตั้งแต่สมัย รมต. เกษมสโมสร เป็น ปลต. กต. ซึ่งคงจะสนับสนุนในที่ประชุมด้วย

1.3 เรื่องการเสนอสงฆ์ขึ้นให้ข้าราชการที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือคนงานไทยระหว่างวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย รมว. มอบ รมช. ประสานงานภายในกับ รมต. เกษมสโมสร

2. กัมพูชา

- รมว. เห็นว่า การพบปะระหว่าง นรม. กับผู้นำกัมพูชา หากจะเกิดขึ้น น่าจะเป็นช่วงหลังการประชุมในกรณีที่การประชุมประสบผลสำเร็จ และเป็นความต้องการของฝ่ายกัมพูชาที่ต้องการแสดงความขอบคุณฝ่ายไทย

¹⁴⁰ พลตำรวจเอก เกา สารสิน รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลอานันท์ 1 และ 2 และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในรัฐบาลอานันท์ 2 ประธานคณะกรรมการกลั่นกรองด้านความมั่นคง

หมายเหตุ รมว. มีบัญชาให้จัดประชุมระดับอธิบดี ที่ห้องประชุม สنج. เลขานุการ รมต. 14.30 น. จันทร์ที่ 17 มิ.ย. 2534

พฤษภาคมที่ 13 มิถุนายน 2534

1. อาเซียน

- รมว. เห็นว่า ระดับสูงของฝ่ายไทยควรร่วมกันพิจารณานโยบายในอนาคต ในกรอบใหญ่ ว่าเป็นผลประโยชน์ของไทยหรือไม่ในการร่วมมือทางเศรษฐกิจแบบใด จากนั้นจึงมอบให้ระดับเจ้าหน้าที่ไปสานต่อ

- วันที่ 14 มิ.ย. เวลา 14.30 น. นรม. เรียกประชุมเรื่อง Section 301 รมว. จะไปร่วมประชุมกับ ปลัด กต. และยกเรื่องข้างต้นปรึกษา นรม.

- รมว. มอบอธิบดีกรมอาเซียนประสานงานจัดการหารือภายใน ที่ สنج. เลขานุการ รมต. ประมาณต้น ก.ค. ก่อน AMM/PMC โดยจะเชิญ รมต. และ ปลัด พณ. กษ. อก. คค.

- องค์กรประกอบ AMM/PMC

รมว. เห็นว่าไม่ควรรบกวน รมต. จากหน่วยงานอื่น เพราะเป็นการประชุมระดับ รมต. ต่างประเทศ ซึ่งหัวหน้าคณะของประเทศ dialogue partner ก็เป็น รมต. ต่างประเทศอยู่แล้ว

2. ลาว

- ปลัด กต. แจ้งว่า รมว.มท. เชิญประชุมหน่วยงานหลายฝ่ายเข้านี้ วัตถุประสงค์ เป็นไปตามที่ รมว. ขอไว้ คือการพิจารณาเรื่องผู้ก่อการร้าย และการลักลอบภาษี ขยายแดน เจตนา รมว. คืออยากให้ฝ่ายไทยระดับสูงและระดับท้องถิ่นได้ซักซ้อมความ เข้าใจระหว่างกันก่อน

- รมว. แจ้งว่าได้ขอร้องประชาคมยุโรปให้เพิ่มงบช่วยเหลือ UNHCR¹⁴¹ ในด้านโครงการความร่วมมือจัดส่งผู้ลี้ภัยกลับลาว

- รองอธิบดีกรมเศรษฐกิจ (ประดาป¹⁴²) แจ้งว่า ความตกลงการค้าซึ่งลาวเห็นชอบเนื้อหาสาระแล้วจะเข้า ครม. วันที่ 18 มิ.ย. รมว. ขอให้มาบรรยายสรุปให้ทราบก่อน

3. กัมพูชา

- รมว. จะไปปรับเจ้าสีหนุวันที่ 21 เพราะเป็นครั้งแรก ขอให้อธิบดีกรมการเมืองถามเจ้ารณฤทธิ์เป็นการภายในถึงความเหมาะสม และสถานที่จัดเลี้ยงถวายเพื่อเป็นเกียรติ

- นรม. จะเปิดทำเนียบวันที่ 23 ให้ 4 ฝ่ายเข้าพบ แต่จะไม่มีการเลี้ยง

- นโยบายที่แถลงของไทยคือ เราสนับสนุนการประชุม 4 ฝ่าย โดยไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการเจรจา อธิบดีกรมการเมืองจะไปพัตยาเพื่อร่วมสังเกตการณ์

4. นรม. บังกลาเทศ¹⁴³ แวะไทย (18 และ 20-21 มิ.ย.)

- รมว. มอบกรมพิธีฯ เตรียมการรับรอง เห็นด้วยกับความเห็นอธิบดีกรมการเมืองว่า หาก รมต. สายสุรี¹⁴⁴ จะเป็นผู้แทนรัฐบาลในการรับรองก็จะเหมาะสม

¹⁴¹ United Nations High Commissioner for Refugees หรือสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

¹⁴² ประดาป พิบูลสงคราม รองอธิบดีกรมเศรษฐกิจ ต่อมาดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมเศรษฐกิจ อธิบดีกรมวิเทศสหการ เอกอัครราชทูตประจำอังกาเรและอิตาลี รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และประธานกรรมการมูลนิธิ John F. Kennedy แห่งประเทศไทย

¹⁴³ คาเลดา เซีย (Khaleda Zia) นายกรัฐมนตรีบังกลาเทศ

¹⁴⁴ สายสุรี จุติกุล รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลอานันท์ 1 และ 2

5. โอบาตะ¹⁴⁵ เยือนไทย 17-19 มิ.ย.

- รมช. แจ้งว่า โอบาตะ คือหลักของ กต. ญี่ปุ่น จะเป็นปลัดคนต่อไป และรู้จัก นรม. สมัยประจำการที่นิวยอร์ก หาก นรม. ว่างจะกรุณาให้พบได้ ในรูปแบบคล้ายๆ กับกรณี ปลัด กต. ลิงคโปร์¹⁴⁶ ก็น่าจะเป็นประโยชน์

6. สาร รมต. อีรัก

- รมว. เห็นว่าการจะส่ง รมต. ไปดูสภาพบ้านเมืองของอิรักคงไม่เหมาะสมนัก
- ปลัด กต. แจ้งว่ากำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการส่ง ออท. ไปประจำแบกแดด ซึ่ง รมช. เห็นว่าควรแจ้งให้อีรักทราบ

7. กรมพิธีฯ

- รมว. ขอให้กรมพิธีฯ จัดทำ list งานวันชาติให้ ปลัด กต. พิจารณา เพื่อให้ทราบทั่วกันว่าจาก กต. มีใครบ้างที่จะไปร่วมได้

- รมว. มอบอธิบดีกรมพิธีฯ บรรยายสรุปและคอยแนะนำอย่างใกล้ชิดทุกครั้ง ในด้านรายละเอียดขั้นตอนของการปฏิบัติในระหว่างงานราชพิธี หรืองานต้อนรับแขกเมืองที่สำคัญที่ รมว. หรือ รมช. ต้องเข้าร่วม

¹⁴⁵ ฮิซาชิ โอบาตะ (Hisashi Owada) ต่อมาดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่น และผู้พิพากษาศาลโลก ณ กรุงเฮก เป็นบิดาของมาสะโกะ โอบาตะ (Masako Owada) สมเด็จพระจักรพรรดินีญี่ปุ่นองค์ปัจจุบัน

¹⁴⁶ ปีเตอร์ ชาน (Peter Chan) ปลัดกระทรวงการต่างประเทศสิงคโปร์ ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตสิงคโปร์ประจำไทย

ศุภรต์ 14 มิถุนายน 2534

1. ILO

- อธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ¹⁴⁷ เรียกว่า สัปดาห์หน้า อธิบดีกรมแรงงาน¹⁴⁸ จะกลับจากนครเจนีวา กรมองค์การฯ จะจัดประชุมคณะกรรมการ โดยจะเชิญ พณ. เข้าร่วมเพื่อติดตามประสานท่าทีกรณีสหภาพแรงงานต่างประเทศไม่พอใจที่รัฐบาลออก พ.ร.บ. รัฐวิสาหกิจ

- รมว. ได้ขอให้กองนโยบายสนับสนุนความร่วมมือกับกรมองค์การฯ อย่างใกล้ชิด และให้ปฏิบัติตามคำแนะนำที่ปรากฏในโทรเลขรายงานจากนครเจนีวา กล่าวคือ ส่งข้อมูลล่าสุดให้ สอท. ณ กรุงวอชิงตัน เพื่อชี้แจงต่อ AFL-CIO และให้ข้อมูล labor attaché สอท. สหรัฐฯ ที่ กทม. ทราบเป็นประจำ

2. ผู้ลี้ภัยในไทย

- อธิบดีกรมองค์การฯ บรรยายสรุปเรื่องผู้ลี้ภัยชาติต่างๆ ในประเทศให้ รมว. ทราบ โดย UNHCR ปฏิบัติต่อ people of concern ชาวพม่า เสมือน refugee ในกรณีนี้ ไทยไม่เคยมีความตกลงในเรื่องผู้พลัดถิ่นชาวพม่ากับ UNHCR แต่ก็ยืนยันนโยบายว่าจะไม่มีการผลักดันนักศึกษาหรือ dissidents ชาวพม่า ยกเว้น พวกคนงานที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย สำหรับเรื่อง Safe Area ยังไม่ได้ดำเนินการต่อตามแนวนโยบายเพื่อหลีกเลี่ยงการนำเสนอในเชิงลบ

- ในด้านลาว

รมว. ได้แจ้งต่อประชาคมยุโรปแล้วว่า ควรเพิ่มความช่วยเหลือแก่ UNHCR เพื่อสนับสนุนการส่งคนลาวกลับประเทศ

¹⁴⁷ พิรัฐ อิศรเสนา ณ อยุธยา อธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ ต่อมาดำรงตำแหน่งรองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

¹⁴⁸ ประสงค์ ธณะนันท์ อธิบดีกรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย

รมว. เห็นว่า ส่งกลับมากเท่าไรก็ยังลดที่มาของความขัดแย้งระหว่างไทยกับลาว ได้มากเท่านั้น

- อธิบดีองค์การฯ เรียนว่า ไทยคงต้องแจ้งลาวในการประชุมที่หลวงพระบาง ให้พยายามรับคนของตนจากไทยเพิ่มกว่าที่เป็นอยู่เดือนละ 300 คน ปัญหาคือรัฐบาลลาว ไม่เสียดงความช่วยเหลือที่ได้รับไปเป็นค่าตั้งถิ่นฐานใหม่ (resettlement)

3. ความสัมพันธ์ไทย-ลาว

- ปลัด กต. รายงานผลการประชุมที่ รมว.มท. เป็นประธานวันที่ 13 มิ.ย. ว่า มท. ได้แสดงชัดเจนถึงความพร้อมที่จะปฏิบัติตามแนวทางที่ รมว. วางและตกลงไว้กับฝ่ายลาว แนวทางการปฏิบัติคือ มุ่งขจัดสิ่งที่สามารถทำได้ก่อน การส่งผู้อพยพกลับอาจจะต้องโยงกับเรื่องเขตแดน ซึ่งไทยต้องการเจรจาตลอดแนว แต่ลาวยังไม่รับในขณะนี้

- รมว. มอบอธิบดีกรมการเมืองรีบทำสารแสดงความยินดีถึง นรม. คำไต¹⁴⁹ และประธานไกสอน พมวิหาน (ได้รับคำชี้แจงในเวลาต่อมาว่า ยังไม่มีการแต่งตั้งเป็นทางการ กล่าวคือยังเป็นมติคณะกรรมการกลางของพรรค ต้องรอการรองรับจากสภาประชาชน ซึ่งคาดว่าจะประชุมปลาย มิ.ย. ต้น ก.ค. 34)

- การเยือนของท่านคำมูย¹⁵⁰

- รับท่านคำมูยเป็นแขก กต. รมว. เลี้ยงให้ 1 มื้อ

- รมว. ขอให้รองอธิบดีประดาป มาบรรยายสรุปก่อนการพิจารณาของ ครม. วันอังคารที่ 18 มิ.ย. เรื่องร่างความตกลงการค้าไทย-ลาว

¹⁴⁹ คำไต สีพันดอน (Khamtai Siphandone) นายกรัฐมนตรีลาว ต่อมาดำรงตำแหน่งประธานพรรคประชาชนปฏิวัติลาว และประธานประเทศ

¹⁵⁰ คำมูย แก้วบัวละพา (Khamphoui Keoboulapha) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงค้าและการท่องเที่ยว ต่อมาดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ วางแผน และการคลัง

- ควรมีการออกถ้อยแถลงข่าวร่วม (joint press statement) ภายหลังจาก เยือน มีเซบันติก (memorandum) ประเด็นใดที่ลาวเสนอ แต่ไทยยังไม่พร้อมจะตอบรับ ก็อาจเขียนได้ว่า ไทยรับไว้พิจารณา

- โดยที่จะมีนักธุรกิจลาว 25 คน มากับท่านคำมูย กรมเศรษฐกิจจึงจะ ประสานงานสภาหอการค้าจัดนักธุรกิจที่ต้องการค้าขายกับลาว มาพบปะกับคณะ ท่านคำมูย

- เขื่อนผามอง

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า หากเขื่อนที่ตั้งไป 3 กม. จากจุดเดิมก็ไม่ต้อง อพยพคนไทย 4 หมื่นคน ตามที่คาดการณ์ไว้

- รมว. ขอให้ศึกษาให้แน่ชัดว่า ไทยต้องการสร้างเขื่อนนี้ก่อนที่จะผลักดันอย่าง จริงจัง

4. ความสัมพันธ์ไทย-มาเลเซีย

- รมว. แจ้งผู้ประสานภารกิจฯ ว่า ได้บรรยายสรุปให้ รมว.มท. ทราบถึงสาเหตุ ที่ ปลัด กต. มาเลเซีย¹⁵¹ มาพบ รมว. กับ ปลัด กต. กรณีเจ้าหน้าที่ป่าไม้มาเลเซียใน เครื่องแบบถูกจับในเขตไทย ว่ามาเลเซียเห็นเป็นข้อห่วงกังวลที่สำคัญ เพื่อป้องกัน เหตุการณ์ดังกล่าวในอนาคต ทั้งสองฝ่ายตกลงในหลักการเรื่องการตรวจสอบร่วม (joint inspection) การลาดตระเวนร่วม (joint patrol) (ที่ไม่ใช่การไล่ติดตามอาชญากร อย่างกระชั้นชิดหรือ hot pursuit) และการเร่งรัดคดี ซึ่ง รมว.มท. ได้แสดงความเข้าใจ ว่าเป็นเรื่องคนละประเด็นกับชาวประมงไทยที่ถูกมาเลเซียจับอยู่ อย่างไรก็ตาม กต. ได้เน้นเรื่องที่ไทยต้องการจากมาเลเซียให้ ปลัด กต. มาเลเซีย ไปพิจารณาเร่งรัดแล้ว เช่น การขนส่งสินค้าที่เน่าเสียง่าย การเก็บภาษี 50% ของสินค้าที่ชาวมาเลเซียซื้อใน เขตไทยภายใน 72 ชม. และ กต. ได้ใช้โอกาสนี้ แจ้งท่าทีไทยในเรื่องประมงให้ ปลัด กต. มาเลเซีย ทราบด้วย

¹⁵¹ ตัน ศรี ดาโต๊ะ อาหมัด คามิล จาฟาร์ (Tan Sri Datuk Ahmad Kamil Jaafar) ปลัดกระทรวง การต่างประเทศมาเลเซีย

- รมว. หรือ รมช. ขอพูดโทรศัพท์กับแม่ทัพภาคที่ 4¹⁵² ซึ่งผู้ประสานภารกิจจะดำเนินการให้ในวันนี้ (14 มิ.ย.)

5. กัมพูชา

- อธิบดีกรมองค์การฯ เรียกว่า แม็กนามารา¹⁵³ เพิ่งกลับจาก liberated zone ของกลุ่มซอน ซาน¹⁵⁴/ ลีหนุ พบว่า มีความขาดแคลนด้านอาหาร ยารักษาโรคมามากอีก 2 สัปดาห์ ติเบรีย¹⁵⁵ ก็จะไปกรุงพนมเปญ ประเมินสถานการณ์ความช่วยเหลือด้านนี้จากสหรัฐฯ ให้แก่ทุกฝ่ายตามความจำเป็น สำหรับ UN นั้น สิ่งที่สามารถซื้อจากไทยได้ก็จะซื้อ

6. งานเฉลิมฉลอง 100 ปี กรมหมื่นฯ

- อธิบดีกรมองค์การฯ รายงานความคืบหน้าของการเตรียมงานที่กรุงปารีส (ก.ย.) นครเจนีวา (ปลาย ต.ค.) และนิวยอร์ก (ต้น ต.ค.) โดยมี รมต. เกษมสโมสร รับจะเป็นวิทยากรทั้ง 3 แห่ง นอกจากนั้น-ในช่วงปลาย ส.ค. จะมีการออกโทรทัศน์ในประเทศ มี รมว. รมช. และ ปลัด กต. ร่วมสนทนา

- ปัญหาคือ ศธ. เจ้าของเรื่องได้ผลักดันเต็มที่ในการของบประมาณ 10 ล้านบาท จากงบกลาง ซึ่งทราบว่าจะอาจติดขัดกับสำนักงบประมาณ

- รมว. รับจะยกขึ้นหารือกับ นรม. เป็นการภายใน

¹⁵² พลโท กิตติ รัตนฉายา แม่ทัพภาคที่ 4

¹⁵³ โรเบิร์ต สเตรนจ์ แม็กนามารา (Robert Strange McNamara) อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกา

¹⁵⁴ ซอน ซาน (Son Sann) เป็นหัวหน้า KPNLF (Khmer People's National Liberation Front) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเขมร 3 ฝ่าย (CGDK) โดยได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีของ CGDK และได้ดำรงตำแหน่งประธานรัฐสภาในช่วงเวลาสั้น ๆ ในปี 2536

¹⁵⁵ ชาห์ อาบู มุฮัมหมัด ชามซูล คิบรียา (Shah Abu Muhammad Shamsul Kibria) เลขาธิการ ESCAP

หมายเหตุ 1) ร.มว. ขอระงับการประชุมระดับอธิบดีที่เคยกำหนดวันจันทร์ที่ 17 มิ.ย. เนื่องจาก ร.มช. และอธิบดีหลายท่านจะไม่สามารถเข้าร่วมได้

2) ร.มว. ขอเชิญข้าราชการ กต. ระดับ 11 และ 10 ไปร่วมสัมมนาที่ ออท. แผน จะประสานงานจัดให้ที่หัวหิน โดยจะออกเดินทางจาก กทม. เข้าวันเสาร์ที่ 13 ก.ค. ค้างคืนวันเสาร์และอาทิตย์ เดินทางกลับ กทม. เข้าวันจันทร์ที่ 15 มีค่าใช้จ่ายกลับอาทิตย์ ตามที่กำหนดในขั้นต้น

จันทร์ที่ 17 มิถุนายน 2534

1. ร.ต.อ. เฉลิม¹⁵⁶/พล.ต. มนูญ¹⁵⁷

1.1 ให้ตรวจสอบกับกรมสนธิสัญญาฯ ว่ามีความตกลงส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับ เดนมาร์กและเยอรมนีหรือไม่

1.2 แนวทางการตอบคำถามผู้สื่อข่าวคือ กต. จะดำเนินการเรื่องส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ก็เมื่อได้รับการร้องขอจาก มท. โดยต้องมีหมายจับและเอกสารที่เกี่ยวข้องเรียบร้อยสำหรับการดำเนินการ ในกรณีที่ได้รับการร้องขอ และมีเอกสารเรียบร้อย กต. จะดำเนินการทางการทูตทั้งในกทม. และผ่าน สอท. ในประเทศนั้น ๆ

1.3 ตามปกติ สนธิสัญญาล่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นความร่วมมือในคดีอาญา มีใ้คดีการเมือง การที่จะส่งตัวให้หรือไม่ นั้น นอกจากจะต้องดำเนินการทางเอกสารให้

¹⁵⁶ ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง นักการเมือง เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ก่อนการรัฐประหาร แล้วลี้ภัยไปเดนมาร์ก ต่อมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในรัฐบาลบรรหาร ศิลปอาชา กระทรวงมหาดไทยในรัฐบาลสมัคร สุนทรเวช กระทรวงสาธารณสุขในรัฐบาลสมชาย วงศ์สวัสดิ์ และรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

¹⁵⁷ พลตรี มนูญ รูปขจร (ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น มนูญกฤต) อดีตแกนนำกลุ่มนายทหาร จปร. รุ่น 7 ที่เคยพยายามก่อรัฐประหารรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สองครั้งแต่ไม่สำเร็จ เข้าสู่เส้นทางการเมือง และเคยดำรงตำแหน่งประธานวุฒิสภา ลี้ภัยไปต่างประเทศอีกภายหลังคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เข้ายึดอำนาจ

ครบถ้วนแล้ว ยังขึ้นอยู่กับวิจารณ์ของประเทศไทยผู้รับคำร้องขอ อนึ่ง ถึงแม้จะไม่มี ความตกลงกัน ประเทศที่เกี่ยวข้องก็อาจร่วมมือกันได้

2. ปัญหาประมงกับประเทศเพื่อนบ้าน

- รมว. แจ้งผู้ประสานภารกิจ ว่า การกระทำอันเป็นโจรสลัดเป็นอาชญากรรม ที่นานาชาติต้องช่วยกันปราบปรามโดยไม่คำนึงถึงสัญชาติของผู้กระทำผิด สำหรับ โจรสลัดที่ไทยกวาดล้างได้ในเวลานี้ ควรสันนิษฐานในขั้นแรกว่า เจ้าหน้าที่บ้านเมือง สันับสนุนหรือมีส่วนร่วม

- ผู้ประสานภารกิจ จะประสานงานกับ ผบ.สส.¹⁵⁸ และ กองทัพเรือ สงขลา เรื่องข้างต้น และแจ้งข้อมูลล่าสุดให้ รมว. ทราบก่อนการพบปะกับ ออท. เวียดนาม (15.00 น. อังคารที่ 18 มิ.ย.)

- รมว. เห็นว่า หากฝ่ายเวียดนามขอเจรจาสองฝ่ายเรื่องการคุ้มครอง ผลประโยชน์ของคนในชาติ เราควรรับเพื่อใช้โอกาสนี้ขอให้เวียดนามแจ้งที่อยู่ของ ชาวประมงไทยที่ถูกจับอยู่ที่ประเทศ ฝ่ายไทยจะไม่ยอมรับคำอ้างของรัฐบาลเวียดนาม ว่า การปฏิบัติต่อชาวประมงไทยอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด

- รมว. มอบอธิบดีกรมสารนิเทศให้เปิดเผยข่าวอย่างแนบเนียนเป็นระยะ เกี่ยวกับการปฏิบัติของ กต. ในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาประมงที่มีกับเวียดนามและ มาเลเซีย

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมเศรษฐกิจเร่งจัดการประชุมอนุกรรมการประมงไทย- มาเลเซีย ที่ กทม. ตามที่ได้ตกลงกับฝ่ายมาเลเซียแล้ว แนวทางของไทยคือ (1) การ เตินเรือผ่านโดยสุจริต (Innocent Passage) อนุกรรมการจะพิจารณารายละเอียด วิธีการแจ้งฝ่ายมาเลเซีย ของเรือประมงไทย (2) สำหรับเรือไทยเล็ก ๆ ที่มีจำนวนมาก ไทยขอให้ฝ่ายมาเลเซียปฏิบัติอย่างผ่อนปรน (leniency)

¹⁵⁸ พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด

อังคารที่ 18 มิถุนายน 2534

1. การประชุมสิ่งแวดล้อมระดับรัฐมนตรีที่บราซิล

ผู้รักษาการ ปลัด กต. เรียน รมว. ว่า จะประสานงานกับราชอาณาจักรไทย เกี่ยวกับหัวหน้าคณะผู้แทนไทย และผู้แทนพระองค์ ในการเข้าร่วมข้างต้นในปี 2535 ซึ่งกรมองค์การฯ เป็นผู้รับผิดชอบประสานงาน

2. การเยือนไทยของท่านคำมูย (19-20 มิ.ย.)

- รมว. มอบกรมเศรษฐกิจจัดการหารือ ลงนามความตกลง และเลี้ยงอาหารค่ำที่ รร. แขงกรีลา ในวันพฤหัสบดีที่ 20 มิ.ย. เริ่มเวลา 18.00 น. ทั้งนี้ ให้เป็นการนำท่านคำมูย มาเข้าพบ รมว. ในสถานที่ซึ่งจัดไว้

- ขอให้กรมเศรษฐกิจจัดภาคเอกชนลาวพบบริษัทส่งออกของไทยโดยประสานงานกับกรมส่งเสริมการส่งออก

- รมว. มีบัญชาให้เชิญ ออท. นิคม เข้ามาร่วม และขอให้ถือเป็นหลักปฏิบัติว่า หากมีการเยือนระดับ รมต. ของลาว หรือการประชุมด้านนโยบายภายในของไทยที่สำคัญเกี่ยวกับลาว ขอให้เชิญ ออท. นิคม เข้าร่วมทุกครั้ง เพื่อรับทราบและสานต่อ นโยบาย

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจเรียนว่า ในความตกลงการค้า วัตถุประสงค์ต้องการให้พุดเปิดกว้างไว้ เพื่อส่งเสริมการค้า ส่วนรายละเอียดจะได้มีการหารือในระดับ JC ต่อไป รมว. จะบอกท่านคำมูยว่า การทำความตกลงต้องคิดถึง free flow of trade อย่าไปบั่นทอน อนึ่ง การส่งเสริมการค้าโดยตรง คงต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อด้านชายแดนด้วย

3. 15.00 น. วันนี้ รมว. จะพูดเรื่องปัญหาประมงกับ ออท. เวียดนาม ขอให้กรมสารนิเทศใช้ความแนบเนียนในการให้ข่าวแก่สื่อมวลชนถึงการดำเนินการของ กต. (รมว. มีบัญชาให้อธิบดีกรมเศรษฐกิจและผู้เกี่ยวข้องสรุปสถานะเรื่องประมงให้ รมว. ทราบ เวลา 14.00 น. ก่อน ออท. เวียดนามเข้าพบ)

พฐที่ 19 มิถุนายน 2534

ท่านคำฝูย เยือนไทย (19-20 มิ.ย.)

- รมว. มอบอธิบดีกรมพิธีฯ ออท. นิคม ไปต้อนรับที่สนามบิน
 - การหารือจะเริ่ม 18.00 น. สิ้นสุดประมาณ 18.45 น. หรือทันทีที่ รมว.กค. ไปถึงห้องหารือ รร. แขงกรีลา ขอให้กรมเศรษฐกิจจัดเจ้าหน้าที่รอรับ รมว.กค. และ รมต. มีชัย ที่จะมาเป็นสักขีพยานระหว่างการลงนามความตกลงการค้าไทย-ลาว ก่อนร่วมรับประทานอาหารค่ำต่อ

- รมว. ขอให้สุนทรพจน์ภายหลังการลงนามกะทัดรัดตรงประเด็น ขอให้กล่าวถึงที่วิสัยทัศน์และนำเสนอภาพการมาร่วมของ รมว.กค. และ รมต. มีชัย ด้วย

รมว. มอบอธิบดีกรมสารนิเทศ แกลงสื่อมวลชนภายหลังการลงนาม

- เรื่องจะให้มีบันทึกช่วยจำ (aide-memoire) แทนคำแถลงการณ์ ขอให้รองอธิบดีประจำ ออท. บุนเกิด ว่าไทยรับไม่ได้โดยเฉพาะที่จะให้รัฐบาลต้องมีพันธกรณีในเรื่องการจัดตั้งตัวแทนการค้า อนึ่ง การค้าชายแดนเป็นเรื่องที่ต้องให้ฝ่ายท้องถิ่นพูดคุยกันเพื่อหาวิธีแก้ ควรเน้นกับ ออท. ลาว ว่า สิ่งที่น่าจะกระทำร่วมกันคือการเร่งปฏิบัติความตกลงให้เป็นรูปธรรม

พฐที่ 20 มิถุนายน 2534

1. ลาว

- ออท. นิคม เรียน รมว. ว่า ถึงแม้ยังไม่มีการประกาศ แต่เป็นที่แน่นอนแล้วว่าท่านคำฝูย รมต. กระทรวงการค้าและการท่องเที่ยวลาว ได้รับเลื่อนให้ดำรงตำแหน่งรอง นรม. และ รมต. ควบคุมเศรษฐกิจ วางแผนและการคลัง และเป็นสมาชิกกรมการเมืองอันดับที่ 5 ซึ่งถือว่าอาวุโสมาก

- รมว. มอบกรมการเมืองรายงานเรื่องการเปลี่ยนแปลงบุคคลระดับสูงของลาว ให้ นรม. รมว.มท.¹⁵⁹ ผบ.สส. ผบ.ทบ. ทราบ และให้กรมเศรษฐกิจแจ้งเป็นการภายใน ให้ รมว.กค. ทราบในส่วนที่เกี่ยวกับท่านคำฝูยก่อนงานเลี้ยงอาหารค่ำ คืนนี้

- เรื่องการติดต่อระหว่างภาคเอกชน

รมว. แจ้งว่า บทบาทสหภาพการค้าไทยที่จะช่วยฝ่ายลาวได้คือ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทไทย แต่ไม่สามารถรับประกันนอกเหนือจากนี้ได้ ลาวต้องเป็นฝ่ายตัดสินใจที่จะติดต่อทำธุรกิจด้วย

รมว. มอบอธิบดีกรมเศรษฐกิจประสานงานกับกรมส่งเสริมการส่งออกเกี่ยวกับข้อมูลด้านความรับผิดชอบ ความน่าเชื่อถือของบริษัทไทยในเครือ เพื่อแจ้งให้ฝ่ายลาวต่อไป

- รมว. มีแนวทางที่จะเสนอต่อท่านคำฝู ว่าการแก้ไขปัญหาดตามชายแดน เช่น การลักลอบสินค้าไม่เสียภาษีนั้น น่าจะมีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นได้มีการพบปะกันเป็นประจำ สำหรับในแง่ของฝ่ายไทย รมว. มอบอธิบดีกรมเศรษฐกิจประสานงานให้มีการประชุมเป็นประจำระหว่าง พณ. จังหวัด ศุลกากรจังหวัด ตำรวจ โดยมี ออท. นิคม ข้ามมาร่วมด้วย

- รมว. ขอให้ ออท. นิคม สามารถเดินทางข้ามาร่วมการประชุมทั้งต่างจังหวัด และใน กทม. ได้ทุกโอกาสที่เห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์ โดยไม่ต้องมีหนังสือขออนุญาตอย่างเป็นทางการ และขอให้ ออท. นิคม ทำการติดต่อในระดับสูงสุดของลาว

2. ผู้สื่อข่าวออสเตรเลีย

- อธิบดีกรมสารนิเทศเรียนว่า อัลัน บอยด์¹⁶⁰ ได้เขียนรายงานข่าวโดยพาดหัวว่า ไทยเป็นศูนย์กลางของการก่อการร้ายของโลก โดยโยงเรื่องต่างๆ เข้าด้วยกัน รวมทั้ง

¹⁵⁹ พลเอก อิศระพงศ์ หนูชนกดี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในรัฐบาลอานันท์ 1 ต่อมาดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก และรองปลัดกระทรวงกลาโหม

¹⁶⁰ อัลัน บอยด์ (Alan Boyd) ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ *The Austral*

เครื่องบินสายการบินเลาด้า (Lauda) ที่ตกเมื่อเร็ว ๆ นี้ ในอดีต รองปลัดฯ เจตน์ และ สันติบาลเคยเรียกไปตักเตือนแล้ว

- รมว. เห็นว่า บุคคลนี้ไม่มีความตั้งใจที่จะเขียนข่าวสะท้อนความเป็นจริงและ บทความก่อให้เกิดผลเสียในเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวอย่างมาก จึงมอบให้อธิบดีกรม สารนิเทศเรียกตัวมาตักเตือน หากไม่มีการเขียนแก้ข่าวให้ถูกต้องภายในหนึ่งสัปดาห์ ฝ่ายไทยจำเป็นต้องดำเนินการมาตรการที่เฉียบขาดต่อไป

3. การให้ข้อเท็จจริงเรื่องเครื่องบินเลาด้าตก

- ออท. สรยุทธม์ ขอให้ สนง. เลขานุการ รมต. เรียนว่า ในระหว่างที่เดินทางไป ปฏิบัติราชการในยุโรปหลายประเทศ ทราบว่ามีการรายงานข่าวเรื่องดังกล่าวเกิดขึ้น แทบทุกวัน และทราบจาก ออท. สมบูรณ์¹⁶¹ โดยตรงว่า สอท. ณ กรุงเวียนนา ได้รับ คำร้องเรียนติเตียนจากญาติมิตรของผู้เสียชีวิตเป็นอย่างมาก จึงมีโทรเลขเสนอให้ กต. เชิญผู้สื่อข่าวออสเตรียมาทำข่าวที่ถูกต้อง รวมทั้งการรายงานด้านความเสียหายของ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือ ณ ที่เกิดเหตุ ในส่วนของ ออท. สรยุทธม์ ได้ ฝากเรียนว่า หากเป็นความประสงค์ของ กต. ฝ่ายคลังยินดีสนับสนุนและประสานงาน กับ รร. และการบินไทย เพื่อเชิญนักข่าวมารายงานข่าวที่ถูกต้องในไทย

- รมว. มอบอธิบดีกรมสารนิเทศไปพิจารณา และเห็นว่าไทยน่าจะให้ข่าวแบบ แบบเนียนไปได้เป็นระยะเพื่อเสริมสิ่งที่ นรม. ได้พูดไปแล้วครั้งหนึ่ง (ต่อมาในวันเดียวกัน รมว. มอบ ออท. สรยุทธม์ ประสานงานการบินไทย และ รร. เพื่อสนับสนุนภารกิจ โดย รมว. ขอให้กรมสารนิเทศประสานงานกับ สอท. ณ กรุงเวียนนา และเตรียมกำหนดการ ต้อนรับนักข่าวออสเตรียตามที่ ออท. สมบูรณ์ เสนอ)

อธิบดีกรมเศรษฐกิจเรียนว่า รอง นรม. เภา เป็นผู้บัญชาามอบหมายให้ สมช. ดำเนินการเรื่องมาตรการป้องกันเหตุดังกล่าวในอนาคต รมว. มอบกรมการเมืองคอย ติดตามต่อไป

¹⁶¹ สมบูรณ์ เสี่ยมบุตร เอกอัครราชทูตประจำออสเตรีย ต่อมาดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมเอเชีย ตะวันออก อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย และเอกอัครราชทูตประจำอิตาลีและเกาหลีใต้

4. การช่วยเหลือฟิลิปปินส์

- ขอให้กรมเศรษฐกิจทำเรื่องการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยพิบัติจากภูเขาไฟระเบิดในฟิลิปปินส์ กราบเรียน นรม. เป็นการต่างหาก

รมว. ได้ประสานงานกับผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ ผู้รักษาการ รมว.พณ. และ รมว.สธ. แล้ว

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจเรียนว่า จากการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ความช่วยเหลือจะเป็นข้าว 500 ตัน มูลค่า 3 ล้าน 8 แสนบาท ยารักษาโรค 3 ล้านบาท เครื่องมือป้องกัน เพื่ออก มัน และเงินสด 2 ล้านบาท โดย กท. จะเป็นผู้รับผิดชอบด้านการขนส่ง เพื่อผลในวงกว้าง จะจัดเครื่องลำเลียง C130 ลำเลียงข้าวสาร ยา และอาหารป้องกันจำนวนหนึ่งในโอกาสแรก

- รมว. จะหารือกับ นรม. ว่ารัฐบาลควรจะมีผู้ใดเป็นตัวแทนในการส่งมอบสิ่งของข้างต้นต่อไป (ต่อมา รมว. ได้ขอให้โทรศัพท์แจ้งการดำเนินข้างต้น ให้ ออท. สารสิน¹⁶² ทราบอย่างใกล้ชิด เนื่องจากได้มีสื่อมวลชนในไทยเริ่มลงข่าวบ้างแล้ว ซึ่งได้ดำเนินการแล้ว)

5. นายทง โพธิ์อ่าน หายตัวลึกลับ

- นายทง โพธิ์อ่าน ประธานสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย หายตัวลึกลับ ระหว่างที่ยังมีการประชุม ILO อยู่ที่นครเจนีวา และรัฐบาลไทยกำลังถูก NGO และสหภาพแรงงานในต่างประเทศเพ่งเล็งในเรื่องการจำกัดของสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจให้ความเห็นว่า หากการดำเนินงานในเรื่องแรงงานได้ผลสำเร็จ ก็จะเป็นผลดีต่อการดำเนินงานของไทยในเรื่อง petition ของ AFL-CIO ซึ่งเสนอรัฐบาลสหรัฐฯ ตัด GSP ไทย

¹⁶² สารสิน วีระผล เอกอัครราชทูตประจำฟิลิปปินส์ ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำกระทรวง อธิบดีกรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ และรองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ก่อนลาออกจากราชการไปเป็นรองกรรมการผู้จัดการใหญ่บริหาร เครือเจริญโภคภัณฑ์

- รมว. มอบกรมองค์การฯ ติดตามและแจ้งให้ ออท. เตช¹⁶³ และ สอท. ณ กรุงวอชิงตันถึงสถานะล่าสุดอย่างใกล้ชิด

จันทร์ที่ 24 มิถุนายน 2534

1. การช่วยเหลือฟิลิปปินส์ในภัยพิบัติจากภูเขาไฟระเบิด นรม. อนุมัติความช่วยเหลือแล้ว สิ่งที่ต้องดำเนินการต่อไปคือ การส่งมอบโดยเร็ว เพื่อให้เกิดผลในวงกว้าง อธิบดีกรมเศรษฐกิจและผู้ประสานภารกิจฯ รับบัญชา รมว. ว่าจะดำเนินการให้เสร็จภายในสัปดาห์นี้ (จันทร์ 24-ศุกร์ 28 มิ.ย. 34) อธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่าได้สั่งการให้ทำเช็คเงินช่วยเหลือ 2 ล้านบาทแล้ว

2. เจ้าหน้าที่ป่าไม้มาเลเซีย

2.1 รมว. ได้สั่งการเมื่อ 21 มิ.ย. 34 ว่า “ขอให้เรื่องนี้เสร็จสิ้นโดยเร็วที่สุด” เรื่องนี้ได้รับการยกขึ้นมาระดับชาติแล้ว เพราะฉะนั้นไม่ต้องรอ RBC¹⁶⁴”

2.2 ผู้ประสานภารกิจฯ จะติดต่อกับแม่ทัพภาคที่ 4 เพื่อเร่งเรื่องต่อไป

2.3 รมว. ขอข้อมูลเรื่องเจ้าหน้าที่ไทยเคยถูกทางการมาเลเซียจับกุมและปรารภเป็นห่วงว่า อาจมีการตอบโต้จากมาเลเซีย

3. กัมพูชา

3.1 กำลังตรวจสอบว่า เจ้าสีหนุจะจัดงานเลี้ยงค่ำวันที่ 25 มิ.ย. 34 หรือไม่ ทั้งนี้ฝ่ายเรามีได้ยืนยันให้มิ

¹⁶³ เตช บุญนาค เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรประจำสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกา ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ที่ปรึกษาสำนักพระราชเลขานุการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลสมัคร สุนทรเวช ผู้ช่วยเลขานุการ และเลขาธิการสภาภาษาไทย

¹⁶⁴ Regional Border Committee หรือคณะกรรมการกิจการชายแดน

3.2 นรม. อาจเลี้ยงอาหารกำพูชา 4 ฝ่าย คำวันพุธที่ 26 มิ.ย. 34 ทั้งนี้ หากมีความขัดแย้งกันมากก็ไม่เหมาะที่จะจัด

ในกรณีที่จะเลี้ยงให้จัดที่ห้อง Tiara รร. ดุสิต และให้มิวงศุริยโยธินร่วมด้วยการแต่งกาย : sport shirt เรื่องนี้ รองอธิบดีกรมพิธีฯ¹⁶⁵ รับบัญชาไปแล้ว

3.3 รมว. จะประสานงานกับ นรม. ในเรื่อง 3.2 และให้อธิบดีกรมการเมืองให้สัญญาว่าควรจัดเลี้ยงหรือไม่

4. การเยือนพม่าของ รมช. 17-21 มิ.ย. 34

4.1 รมว. ประสงค์จะให้มีการประเมินผลเรื่องพม่า โดยนัดฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาหารือกันว่าสิ่งที่ดำเนินการไปแล้วถูกต้องหรือไม่

4.2 เขตแดน รมช. ได้ลงนาม MOU แม่น้ำสาย-แม่น้ำรวก กับพม่าในการเยือนครั้งนี้แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ เขตแดนแม่น้ำเมย และปากจั่น ทั้งนี้ พม่ายังไม่ค่อยพร้อมในจุดที่ไม่มีแม่น้ำเป็นเครื่องกั้นอาณาเขต

4.3 สะพานข้ามแม่น้ำเมย ฝ่ายไทยต้องทบทวนวิธีการอีกครั้งหนึ่ง

4.4 การเรียนภาษาไทย รมช. พบว่า เจ้าหน้าที่พม่าสามารถพูดภาษาไทยหลังจากเรียนเพียง 4 เดือน และพม่าประสงค์ที่จะได้ครูสอนภาษาไทย

จันทร์ที่ 1 กรกฎาคม 2534

1. อลัน บอยด์

- ให้กรมสารนิเทศทำหนังสือกราบเรียน นรม. สรุปผลการดำเนินงานของ กต. เกี่ยวกับผู้สื่อข่าวผู้นี้ และ รมว. ขออ่านบทความล่าสุดที่ *The Austral* ตีพิมพ์ตามข้อเท็จจริงที่ฝ่ายไทยต้องการด้วย

¹⁶⁵ ปรีดี ไอสถสงเคราะห์ รองอธิบดีกรมพิธีการทูต ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำกระทรวง

2. การประชุมคณะกรรมการโครงการพัฒนาลุ่มน้ำโขง

- รมว. มอบ รมช. ไปร่วมประชุม 14.00 น. วันนี้ ที่ทำเนียบโดยมีรอง นรม. เกา เป็นประธาน

- รมว. ขอทราบข้อเท็จจริง และประโยชน์ที่ไทยจะได้รับจากโครงการเชื่อมผามอง

3. ปัญหาแกมพูชา

- อธิบดีกรมการเมืองจะยกร่างสารส่วนตัวจาก รมว. ถึง รมว.กต. อาเซียน สารสำคัญคือ มีความคืบหน้าที่พหุชา ไทยเป็นเพียงผู้อำนวยการความสะอาด ผู้แทนประธานร่วม PICC และ UNSG อยู่ในที่ประชุมตลอด ยินดีที่วันสุดท้าย SNC ได้หารือเรื่อง P5 Framework และย้ำอย่างชัดเจนว่าต้องติดตามต่อไป ไทยคิดว่าหากไม่มี P5 Framework ทุกอย่างคงไปไม่รอด อาเซียนต้องอยู่ด้วยกัน (stick together) ต่อไป และควรประสานงานอย่างใกล้ชิดเรื่องการแต่งตั้ง ออท. ไปประจำที่กรุงพนมเปญ รมว. จึงอยากหารือกับอาลาตาสต่อที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ในระหว่างการประชุม AMM

- ปลัด กต. แจ้งว่า หน่วยราชการอื่นอาจยังไม่กระจ่าย เพราะไทยไม่รับรองระบบเฮง สัมริน¹⁶⁶ ปลัด กต. ได้อธิบายให้ปลัด กต. เข้าใจในเรื่องการรับรอง SNC ซึ่งเกี่ยวข้องกับกรณี SNC เข้าร่วมประชุม IMF/WB

- แลกเปลี่ยนของประธาน SNC ระบุชัดเจนว่า SNC จะมีหนังสือถึง WB เพื่อขอส่งคณะผู้แทนเข้าร่วมประชุมสภาผู้ว่าการ IMF/WB ที่ กทม. ต.ค. ศกนี้ การที่ประเทศสมาชิกเข้าประชุมเป็นหน้าที่ของ IMF/WB ซึ่งแกมพูชาเป็นสมาชิกอยู่

- รมว. เห็นว่าเป็นเรื่องดีที่ฮุน เซน จะไปเยือนจีน

- ส่วนเรื่องที่เจ้าสีหนุจะเชิญ รมต. ต่างประเทศอาเซียนไปเยือนกรุงพนมเปญ นั้น อาเซียนควรประสานงานเท่าที่กันอย่างใกล้ชิด

¹⁶⁶ เฮง สัมริน (Heng Samrin) เคยดำรงตำแหน่งประธานสภาปฏิวัติประชาชนแกมพูชา และผู้นำสาธารณรัฐประชาชนแกมพูชา (PRK) และรัฐแกมพูชา (State of Cambodia) พ.ศ. 2522-2536 (ที่มาของชื่อระบบเฮง สัมริน หรือระบบพนมเปญ) ต่อมาดำรงตำแหน่งประธานรัฐสภาของแกมพูชามาตั้งแต่ปี 2549 และดำรงตำแหน่งประธานกิตติมศักดิ์ของพรรคประชาชนแกมพูชา

- ปลัด กต. ชี้ว่ามีแนวโน้มที่เวียดนามจะอ้างว่า บัดนี้ เจ้าสิทธิอนุปรองตองร่วม
 ชุน เช่นแล้ว P5 Framework น่าจะหมดความจำเป็นไป อาเซียนจึงต้องเน้นใน P5
 Framework ต่อไป

- นรม. ได้ยกเรื่องที่ต้ง สอท. ไทยในกรุงพนมเปญพูดกับเจ้าสิทธิอนุและชุน เช่น
 แล้ว และได้แถลงต่อสื่อมวลชนแล้วว่า มีดำริจะเปิด สอท. ในอนาคตอันใกล้ จึงขอให้
 เตรียมการตามบัญชา นรม.

- ปลัด กต. ได้เรียน นรม. ด้วยวาจาว่า ตำแหน่ง ออท. ณ กรุงพนมเปญ ต้อง
 เป็นอัตราเพิ่มใหม่ เพราะได้ใช้ (เกลี้ย) ตำแหน่งที่มีอยู่ไปกับการปรับปรุงโครงสร้าง
 กต. หมดแล้ว

- ปลัด กต. จะเริ่มเตรียมการด้านบริหาร อาทิ การกำหนดอัตรา พ.ช.ต.

4. ประมง

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจเรียนว่า บ่าย 1 ก.ค. 34 จะมีประชุมเตรียมการของ
 อนุกรรมการประมงไทย-มาเลเซีย ฝ่ายไทย ซึ่งอธิบดีกรมเศรษฐกิจหารือกับอธิบดี
 กรมประมงอย่างใกล้ชิด รวมทั้งเรื่องปัญหาประมงกับเวียดนาม

- สัปดาห์นี้ อธิบดีกรมเศรษฐกิจซึ่งจะอยู่ประชุมคณะทำงาน EAEG¹⁶⁷ ที่กรุง
 กัวลาลัมเปอร์อยู่แล้ว รมว. จึงมอบอธิบดีกรมเศรษฐกิจร่วมประชุม GBC ไทย-มาเลเซีย
 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ด้วย

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมเศรษฐกิจนัดพบ ปลัด กต. มาเลเซีย เพื่อติดตามเรื่อง
 ต่าง ๆ จาก JC ไทย-มาเลเซีย ซึ่ง รมว.จะไปติดตาม เรื่องข้างต้นต่อกับ รมว.กต.
 มาเลเซียในระหว่างการประชุม AMM ทั้งนี้ ขอให้แจ้งฝ่ายมาเลเซียว่า ต้องการให้มี
 ความคืบหน้าที่เป็นสาระสำคัญเพื่อแจ้งให้ประชาชนทราบ

¹⁶⁷ East Asian Economic Group ข้อเสนอของมาเลเซียในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่าง
 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งสหรัฐอเมริกาคัดค้าน

- เห็นด้วยกับการที่จะให้มีเจ้าหน้าที่ประมง secondment อยู่ใน สอท. ที่กรุง กัวลาลัมเปอร์และประจำที่ สกญ. ณ เมืองโกตาบารู อย่างไรก็ตาม การดูแลและให้ความช่วยเหลือชาวประมงไทยที่ถูกรบกวนตัวเป็นหน้าที่ของ สอท./สกญ.

5. Paper สำหรับความร่วมมือเศรษฐกิจอาเซียน

- นรม. มีดำริให้ฝ่ายไทยพิจารณาเสนอ paper เพื่อให้ที่ประชุมอาเซียนที่เกี่ยวข้องมีเวลาพิจารณาก่อน ASEAN Summit¹⁶⁸

- นรม. มอบ รมว.กค. เป็นแม่งานในเรื่องนี้ ซึ่ง รมว.จะได้ประสานงานหารือเพื่อให้ รมว.กค. นัดประชุมภายใน ระหว่าง รมต. เศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องก่อน AMM

6. นโยบายไทยต่อแอฟริกาใต้/ใต้หวัน

- รมว. ขอให้นำเข้าที่ประชุมระดับอธิบดี พฤษหัสบดีที่ 4 มิ.ย. ศกนี้

7. ดาไลลามะ

รมว. เห็นชอบกับ รมช. ให้มีการผ่อนปรน โดย รมช. จะมีหนังสือตอบนายสุลักษณ์¹⁶⁹ ว่า ขอให้เป็นเรื่องการเดินทางมาไทยเพื่อร่วมการแสดงนิทรรศการของพระทิเบต มิใช่ในฐานะตัวแทนของดาไลลามะ และเห็นชอบกับ ปลัด กต. ว่าไม่ต้องถามความเห็นของจีน เพราะถือว่าเป็นเรื่องของฝ่ายศาสนา

8. สารจาก นรม. ถึง ปธน. บุษ

- กรมการเมืองจะยกร่างตามบัญชา นรม. โดยเปิดทางสำหรับการเยือนกรุงวอชิงตัน

¹⁶⁸ ดู Thai Concept of Paper for a Breakthrough in ASEAN Economic Cooperation ในภาคผนวก หน้า 587

¹⁶⁹ สุลักษณ์ ศิวรักษ์ นักเขียน นักปรัชญา นักคิด ผู้ได้รับรางวัลศรีบูรพาสำหรับงานเขียนเพื่อความยุติธรรมทางสังคมตลอด 30 ปี และรางวัล Alternative Nobel หรือ Right Livelihood จากสวีเดน

9. รมว. มอบกรรมการเมืองเตรียมการเยือนญี่ปุ่นและจีนของ นรม. ในต้นเดือน ก.ย. ทั้งนี้ รมว. จะหารือภายในกับ นรม. ว่าจะผนวกเป็นการเดินทางเดียวกันหรือไม่

อังคารที่ 2 กรกฎาคม 2534

- รมว.ขอทราบ Ladies Program สำหรับ AMM/PMC และขอให้ตรวจสอบว่า รัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมจะนำภริยาไปด้วยหรือไม่

- นรม. อนุมัติให้เสนอแปรรูปคดีเพิ่มงบประมาณ กต. อีก 200 ล้านบาทสำหรับการจัดซื้อ สอท./ทำเนียบ ในงบประมาณปี 35

- รมว. ขอทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข่าวกรณีมาเลเซียจับเจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบ ซ้อหาปล้นสะดมในเขตมาเลเซีย

- ปลัด กต. เรียนว่า ฝ่ายไทยคงต้องติดตามอย่างใกล้ชิด และไม่แสดงออกมากเกินไปในกรณี ICFTU¹⁷⁰ จะดำเนินมาตรการประท้วงเรื่อง พ.ร.บ. รัฐวิสาหกิจ

หมายเหตุ 1) ขอยืนยันการประชุมระดับอธิบดีวันพฤหัสบดีที่ 4 ก.ค. เวลา 10.00 น. ที่ห้องประชุม สนง. เลขาธิการ รมต. ตามด้วยอาหารกลางวันที่ร้าน “ก๊ากก๊าก”

2) รมว. จะเป็นประธานปิดสัมมนา C8 ของ ออท. แผน เสาร์ที่ 6 ก.ค. 9.00 น. ตามด้วยอาหารกลางวันในห้องบัวแก้ว ออท. ประจำกระทรวง เข้าร่วมทุกท่าน

3) รมว. จะไปร่วมการสัมมนา C10 ของ ออท. แผน ที่ รร. รอยัล การ์เดิน รีสอร์ท หัวหิน โดยจะเดินทางเข้าวันเสาร์ที่ 13 ก.ค. และกลับบ่ายวันอาทิตย์ที่ 14 ก.ค. มิใช่เข้าวันจันทร์ที่ 15 ตามที่กำหนดไว้ในขั้นต้น

¹⁷⁰ International Confederation of Free Trade Unions สหพันธ์แรงงานเสรีระหว่างประเทศ จัดตั้งใน พ.ศ. 2492 โดยสหภาพแรงงานของสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร

พฐที่ 3 กรกฎาคม 2534

1. ออท. ดันย เรียนเสนอท่าที่ไทยใน PMC 6+1 กับประชาคมยุโรปว่า ควรผลักดันเรื่องประเด็นแนวทางการร่วมมือใหม่ 4 ข้อ โดยเฉพาะเรื่อง trade consultations mechanism ในกรอบของความตกลงปัจจุบัน โดยไม่จำเป็นต้องแก้ไขความตกลง เพราะหากมีการแก้ไข ฝ่ายประชาคมฯ จะขอเพิ่มเงื่อนไขด้านประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชน

2. ไทย-มาเลเซีย

- รมว. มอบอธิบดีกรมเศรษฐกิจที่เป็นเรื่องสารัตถะในการประชุม
- GBC ขอให้อธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้ง ปลัด กต. มาเลเซีย ว่า รมว. ได้พูดโทรศัพท์กับ ออท. มาเลเซีย เรื่องป่าไม้มาเลเซียถูกจับว่า ได้ติดต่อกับ รมว. มาเลเซีย และกราบเรียน นรม. จนเป็นผลทำให้มีการไม่ฟ้องเจ้าหน้าที่ป่าไม้มาเลเซีย
- ขอให้อธิบดีกรมเศรษฐกิจติดตามเรื่องภาษีเดินทาง 50% สินค้านำเข้าง่าย และปัญหาประมง ซึ่ง รมว. ขอให้เป็นลำดับความสำคัญสูงสุด ไม่เฉพาะมาเลเซีย แต่กับเพื่อนบ้านทั้งหมดรวมทั้งกัมพูชาในอนาคต
- ขอให้อธิบดีกรมเศรษฐกิจย้ำกับปลัด กต. มาเลเซีย ว่า รมว. มีความปรารถนาอย่างยิ่งที่จะมุ่งขจัดปัญหาความขัดแย้งในด้านต่าง ๆ กับมาเลเซียนอกเหนือจากโอกาสที่จะหารือกับ รมว.กต. มาเลเซียที่กัวลาลัมเปอร์ ระหว่าง AMM/PMC แล้ว รมว. พร้อมจะหารือกับ รมว.กต. มาเลเซียในกรอบ JC ไทย-มาเลเซีย เพิ่มเติม จากการประชุมปกติปีละครั้งด้วย ในการนี้ เพื่อเป็นการเตรียมการฝ่ายไทย รมว. ต้องการให้มีการประชุมปรึกษาหารือภายในว่า มีสิ่งใดที่ควรจะต้องพูดหรือปฏิบัติอย่างจริงจังกับฝ่ายมาเลเซียบ้าง

3. ICFTU

- สหภาพแรงงานระหว่างประเทศเคยผลักดันจนมีการคว่ำบาตรการขนส่งสินค้าเข้าออกจากมาเลเซียแล้ว นอกจากแรงผลักดันจาก ICFTU แล้ว อธิบดีกรมเศรษฐกิจเสริมว่า ไทยยังต้องพิจารณา petition จาก AFL-CIO ในเรื่องเดียวกันด้วย

- รมว. ขอให้ให้นำเข้าหารือนั้นที่ประชุมระดับอธิบดี พุทธศักราชที่ 4 ก.ค.

4. คดีฆาตกรรมเจ้าหน้าที่การทูตซาอุดีฯ

- รอง นรม. เกา จะเริ่มประชุมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ศุกร์ที่ 5 ก.ค. 9.00 น. รมว. มอบอธิบดีกรมการเมืองและอธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย¹⁷¹ ไปร่วม

- รมว. มอบแนวทางว่าจะสนับสนุนให้ นรม. เยือนซาอุดีฯ หรือจะเป็นการเยือนของ รมว. ก็ต่อเมื่อไปเยือนแล้วบังเกิดผลทำให้รัฐบาลซาอุดีฯ 1) ยกเลิกการคว่ำบาตรให้นักธุรกิจซาอุดีฯ มาไทยได้อย่างสะดวก 2) เลิกคว่ำบาตรสินค้าไทย 3) อนุญาตให้แรงงานไทยที่มีอยู่แล้วกลับเข้าซาอุดีฯ ได้ 4) อนุญาตให้แรงงานไทยใหม่ไปทำงานซาอุดีฯ ได้

พุทธศักราชที่ 4 กรกฎาคม 2534

ก. เรื่องเพื่อทราบ

1. การปิดล้อมมนา ผอ. 6 ก.ค. ที่วังสราญรมย์

2. สัมมนาระดับ 10 เสาร์/อาทิตย์ 13-14 ก.ค. ที่หัวหิน

- ออท. แผน ซึ่งเป็นผู้จัดและประสานงานได้แจ้งกำหนดการ วัตถุประสงค์ให้ที่ประชุมทราบ และแสดงความหวังว่า การปิดล้อมมนา ผอ. ในวันที่ 6 ก.ค. จะมีการสนทนาระหว่างระดับ ผอ. กับอธิบดี

- รมว. แจ้งว่า ที่ได้ริเริ่มให้มีสัมมนาทั้งสองระดับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างขวัญ/กำลังใจให้เกิดความภูมิใจในการเป็นข้าราชการ กต.

ขั้นต่อไป ขอให้พิจารณาความเหมาะสมของการสัมมนาในระดับอื่น

รมว. ย้ำให้ความสำคัญต่อการปรับปรุงบรรยากาศของสถานที่ทำงาน เพราะเป็นอีกส่วนหนึ่งของการสร้างขวัญและกำลังใจ

¹⁷¹ ประจิตต์ โรจนพฤษ์ อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย

3. การประชุมอธิบดีซึ่งปลัด กต. เป็นประธาน รมว. เห็นว่า มีความสำคัญ เพราะ มีบทบาทในการกลั่นกรองงานก่อนเสนอ รมต. และบันทึกจากการประชุมนี้ สามารถลดปริมาณบันทึกและเอกสารต่างๆ ที่เสนอขอแนวนโยบาย ทั้งนี้ บันทึกควรจะแจ้งชัดว่า จะเสนอเรื่องเพื่อทราบ หรือพิจารณาในประเด็นใด ถ้าเป็นเรื่องนโยบายแล้ว ก็ขอให้เสนอเพื่อพิจารณาก่อน และเมื่อ รมว. ได้แสดงข้อคิดเห็นประการใดแล้ว อธิบดีทุกกรมควรรับไปปฏิบัติได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องเสนอขออนโยบายอีก

ข. เรื่องที่ประธานยกขึ้นหารือ

4. ประเทศ/ดินแดนที่มีปัญหาในการปฏิบัตินโยบาย

4.1 ใต้หวัน รมว. ได้แจ้ง รมว.กต. จีน ที่ปักกิ่ง เมื่อ พ.ค. 34 ว่า ไทยมีการติดต่อทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนกับใต้หวันอย่างมาก

เมื่อคำนึงถึงผลประโยชน์ของไทย จึงจำเป็นต้องรักษาความสัมพันธ์แบบแนบเนียน สาระสำคัญของความสัมพันธ์เป็นด้านเศรษฐกิจล้วนๆ และต้องระมัดระวังมิให้ใต้หวันประคองความร่วมมือกับฝ่ายรัฐบาลไทย

4.2 แอฟริกาใต้

- ครม. มีมติให้เอกชนติดต่ออย่างแนบเนียนได้

- ออท. แพน แจ้งว่า

ก) ประเทศที่โจมตีนโยบายแบ่งแยกผิวอย่างหนัก เช่น อินเดีย ติดต่อค้าขายกับแอฟริกาใต้อยู่มาก แต่แนบเนียน

ข) ควรคำนึงถึงแอฟริกาใต้ในฐานะประตูเชื่อม (gateway) ไปสู่อีกหลายประเทศในภูมิภาค และในฐานะแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ

- กงสุลกิตติมศักดิ์ไทยในแอฟริกาใต้ ไทยมิได้แจ้งขอปิดสถานกงสุลกิตติมศักดิ์ของไทยที่เมืองเดอร์บันกับรัฐบาลแอฟริกาใต้

รมว. ขอทราบข้อมูลว่า ขณะนี้ประเทศใดบ้างที่มี สอท. สกย. และสถานกงสุลกิตติมศักดิ์ในแอฟริกาใต้ และให้พิจารณาแจ้งชื่อกงสุลกิตติมศักดิ์ไทยคนใหม่กับแอฟริกาใต้ต่อไป

- รว. มอบกรมเศรษฐกิจประสานงานกับกรมองค์การฯ แจ้งข้อเท็จจริงให้ UN กรณีเรือซังโกลปีเรียออกจากไทย โดยขนสินค้าไปแอฟริกาใต้ อธิบดีกรมอาเซียน ตั้งข้อสังเกตว่า ในแง่เทคนิค ประเทศอื่น ๆ ก็หลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการค้าขายของตน ฝ่าฝืนข้อมติ UN กันอยู่แล้ว

4.3 ทิเบต

- ปลัด กต. เห็นว่า การกำหนดนโยบายต่อทิเบตแตกต่างจากกรณีไต้หวัน เพราะผลประโยชน์ของไทยต่างกัน ทั้งนี้ ควรเน้นเรื่องศาสนากรณีทิเบต

- ที่ประชุมเห็นชอบให้ผ่อนปรนให้นำพระทิเบตมาร่วมนิทรรศการตามที่นาย สุกฤษณ์ขอมา โดยจะต้องมาร่วมในแง่ของศาสนาเป็นตัวแทนดาไลลามะ เรื่องนี้ไม่ต้อง แจ้งเงิน เพราะเป็นเรื่องศาสนา

4.4 อีสราเอล

- ผลประโยชน์ของไทยในกลุ่มประเทศอาหรับมีน้ำหนักมากกว่า

- เห็นชอบที่ขณะนี้ยังไม่สมควรให้สายการบิน E1 A1 เปิดบินมาไทย

- เรื่องอิสราเอลขอสมัครเป็นสมาชิก Economic Commission Europe ควร ปล่อยให้เป็นเรื่องของกลุ่มเอเชีย และกลุ่มยุโรป

คงไม่ต้องแสดงบทบาท แม้ไทยจะเป็นสมาชิก ECOSOC¹⁷² อยู่ในขณะนี้

5. แผนงาน กต. ตามนโยบายรัฐบาล

5.1 ที่ประชุมรับทราบแผนปฏิบัติงานตามที่กองนโยบายจัดรวบรวมเสนอมา และเห็นชอบให้แจกจ่ายไปยัง สอท. สกญ. คทท. ทุกแห่ง เพื่อให้เห็นแนวทางปฏิบัติ และส่งเสริมการประสานงานระหว่าง กต. กับ สอท.

5.2 ให้กองนโยบายฯ ติดตามผลการปฏิบัติแผนงานกับกรมกองต่าง ๆ และ ประสานงานกับกรมสารนิเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูล สำหรับการประชาสัมพันธ์ผลงาน ของ กต. ภายในสิ้นเดือน ก.ค.

¹⁷² United Nations Economic and Social Council หรือคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่ง สหประชาชาติ

5.3 รมว. ให้แนวนโยบายว่า รัฐบาลชุดนี้มีเวลาจำกัด และความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านเป็นสิ่งที่รัฐบาลสนใจเป็นพิเศษ ดังนั้น จึงขอให้มีการวางแผนงานชัดเจนกับประเทศเพื่อนบ้าน

- กับลาว ควรที่จะเร่งการติดตามผลจากการประชุมและการเยือนโดยชั้นต่อไป คือ การประชุมคณะกรรมการร่วมฯ

รมว. ตั้งเป้าหมายว่าจะให้มีการประชุมที่ภูเก็ตในเดือน ส.ค. 34 ทั้งนี้ ก่อนการประชุม ควรทำเรื่องบริษัทร่วมลงทุนในกิจการขนส่งผ่านแดน และการลดภาษีสินค้าเกษตรบางรายการให้เสร็จเรียบร้อยก่อน

- กับกัมพูชา แผนงานชั้นต่อไป คือ การเปิด สอท. ในกรุงพนมเปญ โดยอาจส่งคณะทำงานเชิงเทคนิคไปสำรวจลู่ทางเสียก่อน

- กับเวียดนาม คือ การไปเยือนฮานอย ทั้งนี้ ก่อนการเยือนต้องเตรียมการเรื่องประมง ฯลฯ

- กับมาเลเซีย ขณะนี้มีปัญหาความไม่เข้าใจกัน ฯลฯ

6. AMM/PMC

- รมว. แจ้งว่า เพื่อเตรียมการ ASEAN Summit นรม. ได้มอบให้ รมว.กค. เป็นแม่ข่ายศึกษาเรื่องการค้าเสรี และต่อมา รมว.กค. รับที่จะประสานงานเพื่อเสนอญัตติวิธีการขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจอาเซียนอย่างจริงจัง โดย รมว.กค. จะเชิญ รมว.กต. พณ. คค. กษ. ออก. ไปหารือและจัดทำเอกสาร

- อธิบดีกรมอาเซียนสรุปกำหนดการ AMM/PMC ว่า ในระหว่างการประชุม AMM รมว.กต. อาเซียน จะหารือกับ รมว.กต. โซเวียต จีน PNG¹⁷³ และผู้แทน UNSG และว่า ใน PMC สหรัฐฯ จะขอหารือเรื่องพม่ากับกัมพูชาและจะเสนอเรื่องใหม่ คือ ความร่วมมือภูมิภาคในปัญหาฮาเสพติด

¹⁷³ Papua New Guinea ปาปัวนิวกินี ซึ่งแสดงความประสงค์เข้าเป็นสมาชิกอาเซียน

- รว. มอบกรมการเมืองและกรมอาเซียนเตรียมทำประเด็นหารือทั้ง PMC 6+1 และ bilateral meetings ต่าง ๆ

ปลัด กต. ได้มอบแนวทางด้านสุนทรพจน์เปิด/ปิด AMM แก่อธิบดีกรมอาเซียน แล้ว

- จะมีการประชุมเตรียมการภายใน กต. วันพุธที่ 10 ก.ค. ที่ สنج. เลขานุการ รมต.

- ออท. แผน กล่าวเสริมเรื่องการสัมมนาความมั่นคงในภูมิภาคที่ไทยจะเป็น เจ้าภาพจัดในปลายปีนี้ต่อจากฟิลิปปินส์ ว่าคงจะต้องมุ่งเน้นสารัตถะให้ในวงแคบลงจากที่สัมมนาที่เพิ่งผ่านมาที่กรุงมะนิลา โดยอาจจะมุ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในกรณีนี้ การประชุม SOM ที่กัวลาลัมเปอร์ ที่ประชุมอาจช่วยกำหนดหัวข้อสำหรับการสัมมนา เพื่อเป็น inputs ให้ ASEAN Summit ด้วย

7. การจัดการให้ นรม. เยือนญี่ปุ่น จีน สหรัฐฯ

7.1 ในขั้นนี้ ทาบทามญี่ปุ่นไว้ในต้น ก.ย. แต่ นรม. ก็ยินดีเยือนในเดือน ก.ค. หากญี่ปุ่นยังยืนยันข้อเสนอเดิม อย่างไรก็ตาม หารือให้เสนอให้เป็นในระหว่างเดือน ก.ย.

7.2 รว. สอบถาม ออท. จีนแล้ว ทราบมาว่า จีนไม่ขัดข้อง หาก นรม. จะเยือนจีนในโอกาสเดียวกับญี่ปุ่น

7.3 พยายามจัดให้เยือนกรุงวอชิงตันแบบ official working visit จึงไม่น่าเกี่ยวข้องกับการประชุม UNGA

8. การเตรียมการเยือนเวียดนามของ รว.

8.1 ในขั้นนี้ อาจเป็นเดือน ส.ค. นี้

8.2 รว. ย้ำการเตรียมการเรื่องทวิภาคีต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาประมง และ ลูกเรือประมงไทยที่ถูกเวียดนามจับกุม ซึ่งกรมเศรษฐกิจ และฝ่ายคุ้มครองฯ รับผิดชอบไปเตรียมการ

8.3 อธิปไตยกรรมสนธิสัญญา แจ้งว่า

8.3.1 การแบ่งเขตทางทะเล บัดนี้ ติมูท. เห็นชอบให้ กต. ทาบทามเจรจากับเวียดนามได้แล้ว

8.3.2 หากการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องเรือเวียดนาม 13 ลำ และลูกเรือ 127 คน ที่ถูกไทยจับกุมยังไม่แล้วเสร็จ และ รมว. จะขอแลกเปลี่ยนตัวกับลูกเรือประมงไทย ก็น่าจะกระทำได้

8.4 ที่ประชุมพิจารณาเปรียบเทียบการดำเนินการกรณีเจ้าหน้าที่ป่าไม้มาเลเซีย และกรณีเรือ/ลูกเรือเวียดนาม แล้วเห็นว่า มิได้เป็นสองมาตรฐาน กรณีหลังเป็นเรื่องของการกระทำอันเป็นโจรสลัด ซึ่งเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศ อนึ่ง ข้อกังวลของฝ่ายทหารเกี่ยวกับการที่มีได้ดำเนินคดีกับเรือ/ลูกเรือเวียดนามภายในกำหนดเวลานั้น แท้จริงแล้วเรื่องนี้ก็มีกรณีที่นิติสัมพันธ์ มีองค์ประกอบด้านต่างประเทศ (foreign element) อยู่ และอาจตัดสินใจดำเนินการตามกฎหมาย แม้เวลาจะล่วงเลยมาแล้ว 30 วัน ก็ได้

9. การเยือนยุโรปตะวันออกและการเข้าร่วมสัมมนาที่อัลพ์บัช ออสเตเรีย

9.1 รมว. มอบให้ รมช. เป็นผู้แทนเข้าร่วมสัมมนา Dialogue Congress Europe-ASEAN ที่เมืองอัลพ์บัช 28-31 ส.ค. และกระชับความสัมพันธ์ด้วยการเยือนเช็กและสโลวัก และยังการในโอกาสเดียวกัน (กรมการเมืองจะประสานงานกับสำนักงานปลัดกระทรวง กรมเศรษฐกิจ และกรมอาเซียนในเรื่องผู้แทนของปลัดฯ และอธิบดีที่ได้รับเชิญ และจะเสนอเรื่องมาในเอกสารชุดเดียวกับการเยือนยุโรปตะวันออกของ รมช. ต่อไป)

9.2 สำหรับข้อเสนอให้ รมว. เยือนสหภาพโซเวียต นั้น รมว. ไม่ขัดข้อง โดยขอให้กรมการเมืองพิจารณาร่วมกับ ออท. กษิต ถึงจังหวะเวลาและความพร้อมของฝ่ายโซเวียต

ออท. กษิต เคยเสนอให้ รมว. เยือนในช่วงระหว่างการเดินทางไปประชุม UNGA

10. การเตรียม UNGA

รองอธิบดีกรมองค์การฯ¹⁷⁴ รายงานว่า องค์ประกอบคณะผู้แทนไทยสำหรับการประชุม UNGA ในปีนี้ จะมี นรม. หรือ รมว. เป็นหัวหน้าคณะ สำหรับผู้แทนไทยจะประกอบด้วย ปลัด กต. อธิบดีกรมองค์การฯ อธิบดีกรมการเมือง อธิบดีกรมเศรษฐกิจ และ ออท. ที่รับผิดชอบด้านอเมริกา โดยกำหนดจะออกเดินทางในช่วงปลายเดือน ก.ย. นี้ และหัวหน้าคณะผู้แทนไทยจะกล่าวสุนทรพจน์ในช่วงบ่ายของวันที่ 3 ต.ค. นี้

11. การพัฒนาที่ดิน สอท. สิงคโปร์

รมว. ขอให้มีการพิจารณาแง่มุมต่างๆ โดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง

12. ผลงานในรอบ 4 เดือน

มอบให้กองนโยบายฯ ประสานงานกับกรมสารนิเทศ ในเรื่องการแถลงผลงานของ กต. ในรอบ 4 เดือนที่ผ่านมา โดยใช้เอกสารแผนงาน กต. (ข้อ 5) เป็นพื้นฐาน

13. การกำหนดชื่อประเทศคอมมิวนิสต์ รมว. ขอข้อมูลเพิ่มเติมก่อนตัดสินใจ ทั้งนี้ การกำหนดว่า ประเทศใดเป็น “ภัย” จะไม่เป็นผลดีเมื่อวงนอกล่วงรู้

14. พ.ร.บ. พนักงานรัฐวิสาหกิจ และ ICFTU

ผู้ช่วยฯ วีระศักดิ์ รายงานว่าได้รับแจ้งจากนายพณิชย์ เจริญเผ่า ประธานสภาองค์การลูกจ้างสหพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทยว่า เข้านี้ (4 ก.ค.) สภาองค์การลูกจ้างฯ และสถาบันแรงงานญี่ปุ่นจะจัดสัมมนาเรื่องเศรษฐกิจแรงงาน ระหว่าง 4-10 ก.ค. 34 ที่กทม. และบัดนี้ ผู้แทนแรงงาน 22 ประเทศ กับผู้เชี่ยวชาญจาก ILO 4 คน อยู่ในกทม. แล้ว ผู้จัดได้ขออนุญาตเป็นทางการ แต่ทราบว่า กระทรวงมหาดไทยไม่ให้จัดสัมมนาดังกล่าว

¹⁷⁴ ม.ล.วงศ์ทิวา สุรพลพิเชษฐ์ รองอธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ ต่อมาดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา เอกอัครราชทูตประจำอาร์เจนตินา นอร์เวย์ และโปแลนด์

รมว. รับที่จะประสานงานในเรื่องนี้ต่อไป

ศุกร์ที่ 5 กรกฎาคม 2534

1. ICFTU

- รมว. ได้ประสานงานเป็นการภายในกับรอง นรม. เกา และ รมว.มท. แล้วควรให้ฝ่ายไทยมีท่าทีดังนี้

- 1) ผู้จัดมิได้ขออนุญาตจัดการสัมมนาตามขั้นตอนที่ถูกต้อง
- 2) ฝ่ายไทยถูก ICFTU กล่าวหาใส่ร้ายอย่างไม่เป็นธรรม และ ICFTU มิได้แสดงความเข้าใจในคำชี้แจงของฝ่ายไทยที่เห็น พ.ร.บ. พนักงานรัฐวิสาหกิจ เป็นเรื่องภายในของไทยที่จะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม
- 3) สถานการณ์ในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยให้มีการจัดสัมมนาเช่นนี้ในประเทศไทย เพราะจะไม่เป็นผลดีกับทุกฝ่าย

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมสารนิเทศประสานงานและซักซ้อมความเข้าใจกับผู้ช่วยฯ วีระศักดิ์และกรมแรงงาน ก่อนจะใช้แนวทางข้างต้นในการแถลงกับสื่อมวลชน (รมว. ได้หารือเพิ่มเติมในเรื่องนี้กับอธิบดีกรมสารนิเทศ และผู้ช่วยฯ วีระศักดิ์ และเห็นว่าให้ยึดข้อ 1 ข้างต้นเป็นหลัก การขออนุญาตต่อมากระทำกันในวันพฤหัสบดีที่ 4 ก.ค. คณะกรรมการที่รับผิดชอบ ซึ่งมีปลัด มท.¹⁷⁵ เป็นประธาน จะนัดประชุมพิจารณาเรื่องนี้ในวันจันทร์ที่ 8 ก.ค.)

2. สถานะสุดท้ายการปฏิบัติตามนโยบายต่อลาว

- ผู้รักษาการอธิบดีกรมเศรษฐกิจ เรียงรายงานความคืบหน้าเรื่องการเยือนลาวของผู้แทนกรมการบินพาณิชย์ การเยือนจำปาสักของคณะ รมว.กค. 13-15 ก.ค. 34 การติดตามเรื่องกับกระทรวงคมนาคม ในการนำเสนอข้อบริษัทขนส่งร่วมไทย-ลาว เข้า ครม. การเสนอรายชื่อสินค้าเกษตร 16 รายการ ให้คณะกรรมการพิกัดพิจารณา

¹⁷⁵ เจริญจิตต์ ณ สงขลา ปลัดกระทรวงมหาดไทย

- การติดตามเรื่องต่างๆ นั้น รมว. ขอทราบอย่างชัดเจนว่า เรื่องอยู่ที่ผู้ใด ตั้งแต่เมื่อใด สิ่งที่กำลังดำเนินการคืออะไร สิ่งที่ต้องดำเนินต่อไปคืออะไร

3. กัมพูชา

3.1 ปลัด กต. แจ้งว่า ตามรายงานจาก สอท. ณ กรุงปารีส จะไม่มีการประชุม P5 8-9 ก.ค. โดย P5 คาดว่าจะไปพบกันที่กรุงปักกิ่งหลัง pre-SNC

3.2 รมว. ได้สอบถามเจ้ารณฤทธิ์ เมื่อคำวันวานว่า ฝ่ายเขมรแดงได้พูดเรื่องกองกำลังสหประชาชาติเพื่อดูแลการหยุดยิงหรือยัง แต่เจ้ารณฤทธิ์ยังมีได้ให้คำตอบแจ้งชัด จึงขอให้อธิบดีกรมการเมืองสอบถามเจ้ารณฤทธิ์

3.3 รมว. ไม่ขัดข้องเรื่องการปรับสถานะสำนักเลขาธิการชั่วคราว (interim secretariat) ของคณะกรรมการแม่น้ำโขง เป็นสำนักเลขาธิการถาวร ทั้งนี้ เมื่อกัมพูชากลับเข้าคณะกรรมการแล้ว

จับวันที่ 8 กรกฎาคม 2534

1. ความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ

- ออท. พีระพงศ์ แจ้งว่ามีหัวข้อที่จะขอหารือในเรื่องความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ 10 หัวข้อ ปลัด กต. จะจัดประชุมหารือภายใน กต. เพื่อพิจารณาเรื่องต่างๆ ดังกล่าวโดยเชิญอธิบดีที่เกี่ยวข้อง (สนง. เลขานุการ รมต. ได้ประสานงานกับ สนง. ปลัดแล้ว กำหนดประชุม วันพฤหัสบดีที่ 11 ก.ค. เวลา 10.00 น. ที่ห้องประชุม สนง. เลขานุการ รมต.)

- ออท. พีระพงศ์ แจ้งว่า ริช อาร์มิตาจ¹⁷⁶ ได้ฝากขอให้มาบอกผู้นำไทยว่า ชาวอเมริกันในระดับสูงที่มีจิตใจเป็นมิตรที่แท้จริงต่อไทยยังมีอยู่อีกมาก ขอให้ผู้นำไทย

¹⁷⁶ ริชาร์ด อาร์มิตาจ (Richard Armitage) อดีตรองผู้ช่วยและผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกา ฝ่ายกิจการเอเชียและแปซิฟิก ต่อมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

โดยเฉพาะฝ่ายทหารคิดพิจารณาให้รอบคอบก่อนจะทำอะไรที่อาจจะกระทบความสัมพันธ์

- รับสีจัน ซีฟ¹⁷⁷ เป็นแขก กต. ออท. พี่ระพงค์ เสนอให้จัดเข้าพบ นรม. เป็นพิเศษเพราะเป็นผู้ที่ สอท. ประสานงานอย่างใกล้ชิดเพื่อการพบปะระหว่าง นรม. กับ ปธน. บุช ที่กรุงวอชิงตัน

2. ไทย-มาเลเซีย

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจ รายงานเรื่องการประชุม GBC และการหารือกับ ปลัด กต. มาเลเซีย ปลัด กต.มาเลเซีย ผাগเรียน รมว. ว่า เรื่องตำรวจไทยจับสินค้าหนีภาษีที่ ปาดังเบซาร์ นั้น ออท. รองเพ็ชร¹⁷⁸ จะไปพบในสัปดาห์นี้

- เรื่องคั่งค้างจาก JC ไทย-มาเลเซีย มีกลุ่มดำเนินการหลัก (core group) เป็นการภายในเพื่อเตรียมการฝ่ายมาเลเซีย

- ปลัด กต. เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องของฝ่ายไทยประชุมหารือเช่นเดียวกัน (สนง. เลขาธิการ รมต. ได้ประสานงานกับ สนง.ปลัดแล้ว กำหนดวันหารือ อังคาร ที่ 9 ก.ค. เวลา 15.30 น. ที่ห้องประชุม สนง. เลขาธิการ รมต.)

- รมว. ขอรายการปัญหาที่มีกับมาเลเซีย

3. การเสด็จฯ เยือนของสมเด็จพระเทพฯ

3.1 ฟิลิปปินส์ ปลายเดือน ส.ค.

- ขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับคณะกรรมการคัดเลือกผู้เข้ารับรางวัลแมกไซไซ และหลักเกณฑ์การตัดสิน

¹⁷⁷ สีจัน ซีฟ (Sichan Siv) ผู้ลี้ภัยชาวกัมพูชาที่ได้รับสัญชาติอเมริกัน ดำรงตำแหน่งรองผู้ช่วยประธานาธิบดี จอร์จ บุช ต่อมาเป็นเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำ ECOSOC

¹⁷⁸ รองเพ็ชร สุจริตกุล เอกอัครราชทูตประจำมาเลเซีย ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำออสเตรเลีย

(ต่อมา ปลัด กต. แจ้ง รมว. ว่า ออท. สารสิน จะเข้า กทม. 14 ก.ค. เพื่อเรียน รายงานเพิ่มเติมในเรื่องนี้ โดยอาจจะนำหนังสือกราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯ มาด้วย นอกจากนั้น ออท. สารสิน ยังยืนยันว่า รมว.กต. ฟิลิปปีนส์ กราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯ ในนามของรัฐบาลฟิลิปปินส์)

3.2 บรูไน เดือน ก.ย.

- ปลัด กต. จะหารือกับ ออท. สมจิตต์ เรื่องการเสด็จฯ เยือนบรูไนเดือน ก.ย. ในด้านสิ่งแวดล้อม

3.3 ปลัด กต. จะแจ้ง ออท. โซเวียต ว่าตามที่สหภาพโซเวียตได้ทาบถามความเหมาะสมเพื่อการทูลเชิญเสด็จฯ นั้น กต. สนับสนุน

4. รมว. พบ รมช. ต่างประเทศได้หวั่น¹⁷⁹

รมว. สรุปลงสาระการหารือกับ รมช. ต่างประเทศได้หวั่น ที่บ้านพักคุณสมาน โอภาสวงศ์ ในโอกาสที่ได้รับเชิญให้ร่วมรับประทานอาหารค่ำ เสาร์ที่ 6 ก.ค. ดังนี้

4.1 รมว. ได้แจ้งให้ฝ่ายได้หวั่นทราบว่า ได้แจ้งปักกิ่งไว้ว่า ไทยมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนกับไต้หวัน และหากไทยถูกบังคับให้ต้องเลือกระหว่างแผ่นดินใหญ่กับไต้หวันแล้ว ก็ชัดเจนว่า ไทยเลือกแผ่นดินใหญ่

4.2 ไต้หวันต้องการเข้า APEC

รมว. ตอบว่าได้หารือกับจีนแล้ว จีนถือว่า เรื่องสมาชิกภาพไต้หวันและช่องกง เป็นเรื่องภายในของจีน

4.3 รมว. ได้ขอร้องไต้หวันให้เลิกผลักดันเรื่อง dialogue กับอาเซียน เพราะจะไม่ได้รับการสนับสนุน แต่ รมว. ได้สนับสนุนให้ไต้หวันกระชับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การค้ากับสมาชิกอาเซียน

4.4 เรื่องชื่อสำนักงานไต้หวัน ที่ กทม. ความสำคัญอยู่ที่ function ของสำนักงาน มิใช่คำว่า centre หรือ office

¹⁷⁹ จาง เสี่ยว-เหยียน (Chang Hsiao-yen) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศไต้หวัน

4.5 เรื่องแรงงาน รพช.กต. ได้หวั่นแจ้งว่า มีแรงงานไทยถูกต้องตามกฎหมาย ได้หวั่น ขณะนี้ 3,000 คน ส่วนการ legalize แรงงานไทยที่อยู่อย่างผิดกฎหมายนั้น ฝ่ายได้หวั่นจะไม่ทำ

4.6 เรื่องการเก็บภาษีซ้อน (double taxation)

รมว. ขอให้ได้หวั่นพยายามผลักดันกับสภาอุตสาหกรรมไทยต่อไป เพราะเป็นผลประโยชน์ของได้หวั่นเอง

5. เจีย ซิม แวะผ่านไทย 13-14 ก.ค. ไปญี่ปุ่น

- ให้รับเป็นแขกของ รมว. โดยยินดีพบในเช้าวันเสาร์ที่ 13 ก.ค. รมว. จะขอให้ รมต. เกษมสโมสร เป็นเจ้าภาพเลี้ยงเจีย ซิม คำวันเสาร์ที่ 13 ก.ค. เพราะ รมว. และ ผู้ใหญ่คนอื่นๆ ใน กต. ติดสัมมนา C10 ที่หัวหิน

6. สถานทูตและวิธีการรับรอง SNC

- อธิบดีกรมการเมืองจะยกร่างเอกสารภูมิหลัง และประเด็นสั้นๆ สำหรับใช้ ทารืออาเซียนใน SOM/AMM โดยจะรวมประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) การจัดทำหนังสือแสดงความตั้งใจจะเสนอ ออท. ประจำ SNC
- 2) การจัดทำคณะทำงานเชิงเทคนิค (technical mission) ไปกรุงเทพมหานคร เพื่อดูเรื่องที่ตั้งสถานที่
- 3) จะรับรองตัวบุคคล หรือจัดตั้งสถานทูต

พุธที่ 10 กรกฎาคม 2534

1. มูลนิธิแมกไซไซจะทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลแด่สมเด็จพระเทพฯ (31 ส.ค. 34)
  - นรม. มีบัญชาให้ รมว. ตามเสด็จฯ ไปมะนิลา ให้สำนักนายกฯ และ กต. ร่วมกันพิจารณาจัดงาน/กิจกรรมเทิดพระเกียรติเพื่อการนี้โดยเฉพาะ

- ปลัด กต. รับจะปรึกษาหารือกับปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี¹⁸⁰ และจะนำเข้าหารือในที่ประชุมอธิบดีเข้าวันนี้ แนวทางคือน่าจะมีการจัดกิจกรรมที่เป็นที่ระลึกแด่สมเด็จพระเทพฯ ที่เชื่อมโยงกับการต่างประเทศและมีความยั่งยืน

(ต่อมา รมว. สนทนาทางโทรศัพท์กับ ออท. สารสิน และมีบัญชาว่า จะตามเสด็จฯ ออกจากกทม. 27 ส.ค. กลับ 1 ก.ย. รัฐบาลฟิลิปปินส์ถวายที่ประทับที่ Manila Hotel รับเป็นแขก 27-30 ส.ค.)

2. ปัญหาชายแดนไทย-มาเลเซีย

- สนง. เลขาฯ รมต. จะจัดทำสรุปการหารือเมื่อวานนี้ระหว่าง รมว. กับแม่ทัพภาคที่ 4 เลขาฯ สมช. และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เสนอ ผบ.ทบ. ผบ.สส. รมว.มท. ฯลฯ ทราบภายในวันนี้

- กรมการเมืองจะจัดทำเอกสารสรุปสั้น ๆ เรื่องดินแดนที่ยังไม่ได้เป็นของใครอย่างชัดเจน (No Man's Land) พร้อมจัดเตรียมแผนที่เพื่อการหารือระหว่างคณะ รมว. กับ ผบ.ทบ. ที่หอประชุมกองทัพบก ศุภกรีที่ 12 ก.ค. 34

3. การเยือนจีน/ญี่ปุ่นของ นรม.

- จีนเสนอช่วง 22 ก.ย. หรือ 7 ต.ค. ญี่ปุ่นยังไม่ยืนยันช่วง 4-6 ก.ย.

- รมว. แจ้งว่า นรม. ต้องการไปเยือนญี่ปุ่นก่อน กรมการเมืองจะประสานงานต่อไป

- รมว. ยินดีรับ รมว.กต. จีน ในเดือน พ.ย. หรือ ธ.ค.

(ต่อมา รมว. รับบัญชา นรม. มาว่า นรม. จะรับเยือนจีน 22-24 ก.ย. โดยจะแวะฮ่องกง เพื่อกล่าวสุนทรพจน์แก่นักธุรกิจฮ่องกง ในวันที่ 24 กลับถึงกทม. บ่าย 25 ก.ย.)

¹⁸⁰ อภิลาศ ไชยสถานนท์ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

4. งบความช่วยเหลือไทยต่อประเทศกำลังพัฒนา

- นรม. เคยแจ้งชวน ชาน ว่าไทยยินดีให้ความช่วยเหลือฝึกอบรมแก่เขมรฝ่ายชวน ชาน กรมการเมืองจะขอให้ชวน ชาน ทำหนังสือเสนอโครงการ
- รมว. ขอให้อธิบดีกรมเศรษฐกิจส่งเรื่องความช่วยเหลือด้านวิชาการที่ไทยสามารถให้แก่ภูฏานให้ รมต. มีชัย ทราบ
- รมว. ประารภว่า ในอนาคต กต. ควรผลักดันและร่วมมือกับทบวงการมหาวิทยาลัยเปิดโรงเรียนสอนภาษาของประเทศเพื่อนบ้านทุกภาษา

หมายเหตุ เมื่อวานนี้ไม่มี morning prayer

พหุสบัติที่ 11 กรกฎาคม 2534

1. เวียดนาม

1.1 การเยือนของ รมว. ไม่เยือนก่อนครึ่งหลังของเดือน ส.ค. 34 ทั้งนี้ ควร ก) ให้ร่างความตกลงว่าด้วยความร่วมมือ JC เสรีจ ข) ได้ข้อมูลเกี่ยวกับลูกเรือประมงไทยในเวียดนาม และ ค) เยือนเกี่ยวกับปัญหาประมง

1.2 ลูกเรือเวียดนาม

ก. ยังไม่อนุญาตให้ สอท. เวียดนามเยี่ยมจนกว่าฝ่ายไทยจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับลูกเรือไทย และ สอท. ณ กรุงฮานอย ได้รับอนุญาตให้ดูแลลูกเรือไทย

ข. ไม่ควรห่วงกังวลว่า ยังมีได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย เพราะเป็นการจับกุมการกระทำอันเป็นโจรสลัด การจับกุม ควบคุมตัว กระทำโดยฝ่ายกลาโหมมิใช่ฝ่ายปกครอง มี foreign elements และมีการรุกล้ำ (intrusion)

1.3 ให้ ออท. สุรพงษ์¹⁸¹ ซึ่งเข้ามาหารือข้อราชการใน กทม. ร่วมอาหารเที่ยง วันศุกร์ที่ 12 ก.ค. ที่ห้องกระจก สโมสร

¹⁸¹ สุรพงษ์ ชัยนาม เอกอัครราชทูตประจำเวียดนาม ต่อมาดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมสารนิเทศ อธิบดีกรมเอเชียตะวันออก และเอกอัครราชทูตประจำโปรตุเกส กรีซ เยอรมนี และแอฟริกาใต้

1.4 ประมง ให้กรรมการเมืองเตรียมเอกสารข้อเท็จจริง (fact sheet) เสนอที่ประชุมเที่ยงศุกร์ 12 ก.ค.

1.5 ขณะนี้ เวียดนามถูกบีบบังคับให้เปลี่ยนแปลง แต่ยังไม่แน่ว่าเวียดนามจะเปลี่ยนทัศนคติ การดำเนินความสัมพันธ์กับต่างประเทศของเวียดนามในอดีตเป็นตามจังหวะ เพื่อใช้ประโยชน์จากจุดอ่อนของฝ่ายตรงข้าม โดยเฉพาะการขาดเอกภาพ

2. สหรัฐฯ

2.1 รมว.กต. อเมริกัน/AMM-PMC ไทยเป็นผู้ประสานงาน (coordinator) รมว. เป็นเจ้าภาพอาหารเที่ยงวันที่ 22 หรือ 23 ก.ค. 34 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ขอให้ ออท. พิระพงศ์ เข้าร่วมงานเลี้ยงดังกล่าวด้วย ในฐานะที่ต้องประสานงานอาเซียน-สหรัฐฯ

2.2 Consultants นรม. ขอทราบว่ กระทรวงต่าง ๆ ของไทยจ้างที่ปรึกษาอะไรบ้าง และผลงานของที่ปรึกษาเป็นอย่างไร โดยประสานงานกับ สอท. ณ กรุงวอชิงตัน

2.3 สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ อาจจะมีเสด็จฯ กลาง ต.ค. 34

2.4 สีจิ้น ซีฟ นรม. ให้พบ และ รมว. รับทราบ โดยจะเลี้ยงข้าว 1 มื้อ

3. นรม. เยือนต่างประเทศ

3.1 ญี่ปุ่น คาโตะ¹⁸² เลขานุการ LDP จะช่วยกำหนดวันเยือนให้ ระหว่าง 3-7 ก.ย. 34

3.2 จีน นรม. พร้อมที่จะเดินทางในวันอาทิตย์ที่ 22 ก.ย. 34 23 ก.ย. เป็น working day บ่าย 24 ก.ย. ออกเดินทางไปเมืองฮ่องกง ค่า 24 ก.ย. หรือเช้า 25 ก.ย. พบนักธุรกิจฮ่องกง และแสดงสุนทรพจน์ ค่า 25 ก.ย. เดินทางกลับ กทม.

¹⁸² โคอิชิ คาโตะ (Koichi Kato) เลขานุการพรรคเสรีประชาธิปไตยญี่ปุ่น (Liberal Democratic Party: LDP)

4. เขตแดนไทย-มาเลเซีย

4.1 การปักปันเขตแดนที่ดำเนินการอยู่ เมื่อเสร็จสิ้นตลอดแนวแล้ว ฝ่ายไทยจะพิจารณาภาพรวมก่อน แล้วจึงเสนอขอความเห็นชอบจากรัฐบาล (Approval) ความเห็นชอบดังกล่าวมักจะเรียกกันว่า สัตยาบันซึ่งอาจทำให้เข้าใจไขว้เขวได้

4.2 กรมการเมืองจะเตรียมแผนที่และคำชี้แจงเกี่ยวกับ No Man's Land สำหรับการเลี้ยงเที่ยงศุกร์ที่ 12 ก.ค. 34

5. การขายข้าวให้อีรัก

5.1 ให้กรมเศรษฐกิจ (รองอธิบดีฯ ประดาป) ประสานงานกับคุณสมาน โอภาสวงศ์ โดยใกล้ชิด ในภาพรวมทั้งหมดและหาทางช่วยในเรื่องการติดตามอีรักให้ชำระหนี้เก่า 1,700 ล้านบาท

5.2 ปลัด กต. จะประสานงานกับอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ¹⁸³ ในเรื่องการขายข้าวให้อีรัก เพื่อพิจารณาว่า ควรที่ กต. จะแถลงข่าวเรื่องการดำเนินงานของ กต. ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ UN Sanctions Committee หรือไม่

6. คูเวต ยังไม่มีรายงานคืบหน้าเพิ่มเติม

(สนง. เลขานุการ รมต. จะทำตารางติดตามผลต่อไป)

7. งบประมาณสำหรับโครงการ 60 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ (คทถ. ณ นครนิวยอร์ก) และโครงการที่ Smithsonian (สอท. ณ กรุงวอชิงตัน) จะจัดสรรจากงบประมาณ กต.

8. ที่ดินราชพัสดุที่ถนนแจ้งวัฒนะ ให้ทำเอกสารภูมิหลังสั้น ๆ ให้ รมว. มอบ รมว. คค. ปลัด กต. มอบ ปลัด คค.

¹⁸³ จเร จุฬารัตนกุล อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ ต่อมาดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงพาณิชย์

9. แอฟริกาใต้ ให้กรรมการเมืองยกร่างหนังสือกราบเรียน นรม. เสนอยกเลิกการคว่ำบาตรทางการค้าต่อแอฟริกาใต้

ศุภฤกษ์ที่ 12 กรกฎาคม 2534

1. อาเซียน

- รมว. ต้องการให้สาระของสุนทรพจน์เปิด AMM สะท้อนทัศนะของ นรม. ในด้านความร่วมมือเศรษฐกิจภายในอาเซียน ทัศนะ รมว. คือ ในขณะที่มีการรวมตัวทางเศรษฐกิจ ทั้งในยุโรปและทวีปอเมริกาเหนือ อาเซียนต้องร่วมมือกันจริงจังเพื่อปกป้องส่งเสริมผลประโยชน์ และทำให้ตัวเองมีความน่าเชื่อถือ

- กรมอาเซียนได้ยกร่างเอกสารแนวคิด (concept paper) ด้านความร่วมมือเศรษฐกิจภายในอาเซียน โดยจะประสานงานกับ ผอ. นิพัทธ์¹⁸⁴ เพื่อใช้เป็นเอกสารทำงานของที่ประชุมที่ รมว.กค. จะเป็นประธาน รมต. 5 กระทรวง และ รมต. ไพจิตร

- วิธีดำเนินการขั้นต่อไป คือ

ก. รมว. จะเกริ่นให้ AMM ทราบ

ข. ประสานงานกับสิงคโปร์อย่างใกล้ชิด

ค. ส่งคณะไปปรึกษาหารือประเทศอาเซียนอื่นๆ

2. สมเด็จพระเทพฯ กับรางวัลแมกไซไซ

- สำหรับกิจกรรมถวายพระเกียรติของรัฐบาล ในขั้นนี้ กค. เห็นว่า รัฐบาลน่าจะจัด grand reception ถวาย เรื่องนี้ รมว. จะเรียนเสนอ นรม. ต่อไป

- รมว. ขอให้กรมพิธีฯ ประสานงานกับ สนง. เลขานุการ เตรียมการเสด็จฯ ฟิลิปปินส์อย่างใกล้ชิด โดยในขั้นแรกขอให้กรมพิธีฯ รีบมีหนังสือกราบเรียน นรม. เสนอให้ สนง. ตั้งคณะกรรมการเตรียมการ โดยมีรองนายกฯ เป็นประธาน

¹⁸⁴ นิพัทธ์ พุกกะณะสุต ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ต่อมาดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมธนารักษ์ และอธิบดีกรมบัญชีกลาง

- ออท. สารสิน รายงานทางโทรศัพท์ว่า ออท. ฟิลิปปินส์¹⁸⁵ ที่ กทม. จะเป็นผู้นำต้นฉบับหนังสือกราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯ เป็นแขกรัฐบาลฟิลิปปินส์ถวายสมเด็จพระเทพฯ ส่วนหนังสือต้นฉบับของมูลนิธิแมกไซไซ ออท. สารสิน จะนำมาเอง

- รมว. สั่งการให้ ออท. สารสิน ถือเป็นลำดับความสำคัญสูงสุด (top priority) ในการเตรียมรับเสด็จให้สมพระเกียรติทั้งในช่วงที่รัฐบาลฟิลิปปินส์ถวายการต้อนรับ จัดให้ทอดพระเนตรกิจกรรมเกษตรต่าง ๆ ตามพระราชประสงค์ อาทิจิ IRRRI¹⁸⁶ และในช่วงที่เสด็จฯ เยือนเพื่อทรงรับรางวัลแมกไซไซ

3. ออท. ม.ร.ว.สุทธิสวาท¹⁸⁷

- ปลัด กต. แจ้งว่า ศพของ ออท. ม.ร.ว.สุทธิสวาท ถึงกรุงเทพมหานคร พร้อมผู้ติดตาม 9 คน ปลัด กต. ได้มอบหมายให้ ออท. ศุภศิลา¹⁸⁸ ไปรับเข้าอาศิตยที่ 14 และให้ ผอ. กองรับรอง ประสานงานโดยตรงกับ ม.ร.ว.ยงสวาสดี¹⁸⁹ จะตั้งศพที่ศาลาจารย์พัฒน วัดเทพฯ สโมสรสราญรมย์จะเป็นเจ้าภาพต่อจากพิธีหลวง

4. นำท่วมเงิน

- รมว. มอบกรมเศรษฐกิจรีบประสานงานในกรอบคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือภัยพิบัติเร่งพิจารณาให้ความช่วยเหลือเงิน

- ขอให้คณะกรรมการดังกล่าว ตรวจสอบกรณียารักษาโรคที่รัฐบาลได้ประกาศมอบให้บังกลาเทศแล้ว แต่มีข่าวว่ายังกักค้างไม่ได้รับการส่งมอบให้แล้วเสร็จ

¹⁸⁵ โจซู แอล. วิลลา (Josue L. Villa) เอกอัครราชทูตฟิลิปปินส์ประจำไทย

¹⁸⁶ International Rice Research Institute หรือสถาบันวิจัยข้าว ตั้งอยู่ที่ Los Banos, Laguna ประเทศฟิลิปปินส์ สนับสนุนโดยมูลนิธิฟอร์ด มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ และรัฐบาลฟิลิปปินส์

¹⁸⁷ ม.ร.ว.สุทธิสวาท กฤดากร เอกอัครราชทูตประจำอังกา

¹⁸⁸ ศุภศิลา ชัยนาม เอกอัครราชทูตประจำกระทรวง ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำโรมาเนีย

¹⁸⁹ ม.ร.ว.ยงสวาสดี กฤดากร รองผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

- ขอให้กรมสารนิเทศประชาสัมพันธ์เต็มที่ทั้งในและต่างประเทศในเรื่องความช่วยเหลือนี้เช่นที่เคยทำแล้วในครั้งก่อน ๆ

- (ต่อมา รมว. มีบัญชาเพิ่มเติมว่า ผบ.สส. จะนำความช่วยเหลือไปส่งมอบในวันที่ 23 ก.ค. 34 และให้กรมเศรษฐกิจรีบดำเนินการเรื่องความช่วยเหลือที่จะให้โดยเร็วที่สุด)

5. Executive Secretary ของ ESCAP

- รมว. ให้ยึดแนวทางที่แจ้งมาเลเซีย เรื่อง joint approach เพื่อป้องกัน third candidate และให้ UNSG เลือกระหว่างไทยกับมาเลเซีย

- ไทยจะล๊อบบี้ต่อไปที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ และระหว่าง นรม. เยือน ญี่ปุ่น จีน และสหรัฐฯ

6. เจีย ซิม

- มอบอธิบดีกรมสารนิเทศ เป็นผู้แถลงข่าวภายหลังการพบปะ

จันทร์ที่ 15 กรกฎาคม 2534

1. เจีย ซิม

1.1 ให้อธิบดีกรมสารนิเทศ แถลงข่าวโดยไม่ต้องเชื่อมโยงประเด็นกับการเยือนของเจีย ซิม แต่เป็นลักษณะให้สื่อว่าไทยต้องการให้มีสันติภาพโดยเร็ว มิได้สนับสนุนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ การแก้ไขปัญหาแก้มพู่ชาต้องดำเนินการในกรอบของสหประชาชาติ ไทยหวังว่าการประชุม pre-SNC ที่ปักกิ่ง จะประสบความสำเร็จ ไทยกำลังเตรียมเพื่อเปิด สอท. ประจำ SNC ในกรุงพนมเปญ ระหว่างนี้ไทยยินดีให้ความช่วยเหลือฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่ของเขมรทุกฝ่าย

1.2 การพบกับ นรม. ให้จัดเป็น over drinks เวลา 19.00 น. วันอังคารที่ 16 ก.ค. 34 สำนักงานเลขาธิการ นรม. จะแจ้งสถานที่มาให้ทราบ

1.3 การพบ ผบ.สส. กับ พล.อ. ชวลิต¹⁹⁰ ผู้ประสานภารกิจฯ จะประสานงานให้ต่อไป

2. เรื่องที่ รมว. รับทราบจากงานวันชาติฝรั่งเศส

2.1 ลาว

ออท. ลาว แจ้งว่า ประธานประเทศลาวประสงค์จะเยือน ซึ่ง รมว. ให้คำตอบว่า ยินดีต้อนรับอย่างยิ่ง ออท. ลาว แจ้งว่า ประสงค์จะให้ประธานประเทศลาวได้ลงนามในเอกสารที่มีความสำคัญ รมว. มอบให้กรมการเมืองศึกษาความเหมาะสมของเอกสารที่จะลงนามในระหว่างการเยือน โดยอาจจะเป็น Joint Communique (JC) ก็ได้

2.2 เวียดนาม

ก) รมว. ตอบคำถามของ ออท. เวียดนาม ว่า อาจเยือนเวียดนามในเดือน ส.ค. แต่ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการเตรียมการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความตกลง JC และปัญหาประมง

ข) รมว. มอบให้อธิบดีกรมเศรษฐกิจประสานงาน ออท. เวียดนาม ในเรื่องการเยือน

ค) การที่จะให้มีนักธุรกิจไทยร่วมไปกับคณะด้วยหรือไม่นั้น ให้พิจารณาความคืบหน้าจากการเตรียมการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่อง JC

ง) รมว. ได้ขอให้ภาคเอกชนที่สนใจจะไปลงทุนในเวียดนาม ดูลู่ทางการณ์ไปก่อน เพราะขณะนี้ยังไม่มีความตกลงคุ้มครองการลงทุน ยกเว้นภาษีซ้อน และความแตกต่างกันในระบบอีกมาก

จ) ผู้รักษาการปลัด กต. จะจัดเวลาให้ ออท. จีน มา brief เรื่องการเปลี่ยนผู้นำในเวียดนามให้ รมว. พังหลังการประชุม AMM/PMC ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์

¹⁹⁰ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นผู้ที่เขมรทุกฝ่ายไว้วางใจ และมีบทบาทสำคัญต่อกัมพูชามาตั้งแต่รับราชการทหาร ต่อมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในรัฐบาลชวน หลีกภัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ บรรหาร ศิลปอาชา และทักษิณ ชินวัตร รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ บรรหาร และทักษิณ และนายกรัฐมนตรีคนที่ 22

3. มาเลเซีย

3.1 อธิบดีกรมเศรษฐกิจสรุปผลประชุมอนุกรรมการไทย-มาเลเซีย เมื่อสัปดาห์ก่อนให้ทราบ สารสำคัญคือ ในหลักการใหญ่ทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะ “manage the situation and minimize the damage”

3.2 มอบให้อธิบดีกรมเศรษฐกิจนำคณะเจ้าหน้าที่ไปชี้แจงใน กมธ. ต่างประเทศ ในวันอังคารที่ 16 ก.ค. 34

อังคารที่ 16 กรกฎาคม 2534

1. การเสด็จเยือนฟิลิปปินส์ของสมเด็จพระเทพฯ

- ออท. สารสิน รายงานความคืบหน้า หลังจากที่ได้เข้าเฝ้าสมเด็จพระเทพฯ ดังนี้
- จะเสด็จฯ 27 ส.ค. โดยการบินไทย เสด็จฯ กลับวันที่ 2 ก.ย. หากไม่มีเครื่องของสายการบินพาณิชย์ ก็จะขอให้กองทัพอากาศอำนวยการรับ-ส่ง
- โปรดให้ กต. พิจารณาเรื่องการเลี้ยงตอบฝ่ายฟิลิปปินส์ว่าจะเป็นลักษณะใดสำหรับการพบคนไทยอาจจัดที่ห้อง Ballroom ของ รร. กำหนดการเสด็จฯ ที่อื่น เช่น งานเลี้ยงที่ทำเนียบ
- วันอาทิตย์ที่ 1 ก.ค. โปรดที่จะเสด็จฯ เยี่ยมชมโครงการเกษตรประมง เพื่อดูการปลูกข้าวตามไหล่เขาตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยรัฐบาลฟิลิปปินส์จะถวาย presidential helicopter ใช้เวลาเดินทาง 1 ชั่วโมงเศษ หากอากาศไม่อำนวย โปรดให้เสด็จฯ โดย commercial flight แทน แบบไปเช้า-เย็นกลับ
- สมเด็จพระเทพฯ ทรงจัดเตรียมสุนทรพจน์สำหรับในโอกาสรับรางวัลในงานเลี้ยงอาหารค่ำ รวมทั้งบทปาฐกถาที่จะทรงบรรยายแล้ว
- ออท. สารสิน ได้มอบเอกสารประกอบการประชาสัมพันธ์ให้อธิบดีกรมสารนิเทศฯ ใช้เผยแพร่ต่อไป
- รมว. มอบ ออท. สารสินหารือกับอธิบดีกรมพิธีฯ และ ออท. ฟิลิปปินส์ประจำไทยอย่างใกล้ชิด ในเรื่องร่างกำหนดการ

- รมว. เน้นความสำคัญของการเยือน และการถวายการต้อนรับให้สมพระเกียรติ
- สำหรับงานเลี้ยงตอบ ขอหาหรืออีกครั้ง โดยอาจเป็นลักษณะ reception เชิญแขกแบบเลือกพิจารณาเข้าร่วมจากหลายฝ่าย

2. มองโกเลีย

- มองโกเลียขอตั้ง สอท. ในไทย ขณะนี้ ออท. กษิต ดูแลมองโกเลียด้วย
- รมต. เกษมสโมสร เคยตั้งข้อสงสัยคิดว่า ควรจะย้ายให้ สอท. ณ กรุงปักกิ่ง ดูแลแทน สอท. ณ กรุงมอสโก ได้หรือไม่
- กรมการเมืองเห็นว่า อาจจะยังไม่เหมาะสม เพราะปัญหาทางการเมืองระหว่างจีนกับมองโกเลีย แต่มีแง่คิดที่ว่า มาบัดนี้มองโกเลียถูกบังคับให้เพิ่มการติดต่อกับจีน และประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย-แปซิฟิก เพราะสถานการณ์ภายในโซเวียต ดังนั้น ในอนาคตอันใกล้ สอท. ณ กรุงปักกิ่ง อาจจะสะดวกที่จะดูแลมองโกเลียมากกว่า (ขณะนี้ มีสายการบินระหว่างปักกิ่งกับอุลันบาตอร์สัปดาห์ละ 1 เที่ยวบิน ใช้เวลาบิน 1 ชั่วโมงเศษ)

3. ไทยขายข้าวให้อิรัก

- อธิบดีกรมสารนิเทศได้ประสานงานกับอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ ตามบัญชา ปลัด กต. แล้ว แจ้งว่า อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศยังเข้าใจว่า การแจ้ง UN เพื่อขออนุญาตให้เรือบรรทุกข้าวผ่านไปยังอิรักทำเพียงครั้งเดียวก็เพียงพอ
- รมว. มอบอธิบดีกรมเศรษฐกิจประสานงานกับกรมองค์การฯ แจ้งข้อเท็จจริงให้กรมการค้าต่างประเทศทราบ

4. ความช่วยเหลือด้านวิชาการแก่ภูฏาน

- รมว. มอบอธิบดีกรมเศรษฐกิจประสานงานเรื่องนี้อย่างใกล้ชิดกับ รมต. มีชัย

5. คนงานไทยกับโรงงานอาวุธเคมีในลิเบีย

- รอง นรม. เกา จะยกเรื่องนี้เข้าหาหรือวันพรุ่งนี้

- รมว. ให้ความสำคัญ เพราะเกี่ยวข้องกับคนงานไทย 25,000 คน น่าจะมีการติดตามกับบริษัทดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

พุธที่ 17 กรกฎาคม 2534

1. ไทย-ลาว รมว. สั่งการว่า

- ให้ประสานงานกับ สอท. ลาว ในเรื่องการเยือนของประธานประเทศลาว โดยก่อนหน้าควรจัดประชุม JC ไทย-ลาว ที่ภูเก็ท และให้เตรียมการเยือนของท่านไกสอน เป็นเรื่องหนึ่งที่ JC พิจารณา

- รมว. จะหารือกับ ปลัด กต. และอธิบดีกรมการเมืองที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ต่อเรื่องเอกสารที่จะมีการลงนามระหว่างการเยือนของท่านไกสอน

2. เวียดนาม

2.1 อธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่า ความตกลง JC ใกล้ที่จะลงนามได้แล้ว

2.2 รมว. เห็นชอบให้ รองปลัดฯ สุจินดา ร่วมกับกรมสนธิสัญญาฯ พิจารณาในแง่กฎหมายอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับภาพรวมของปัญหาทางทะเลระหว่างไทย-เวียดนาม (ประเด็นโจรสลัด การสำรวจน้ำมัน)

2.3 อธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่า สิ่งที่ต้องทำขณะนี้คือ การกำหนดเขตทางทะเล

- รมว. เห็นด้วย

3. กบว.¹⁹¹ ให้กรมสารนิเทศยกร่างหนังสือแจ้งประธาน กบว. ว่า กต. ประสงค์ที่จะให้อธิบดีกรมสารนิเทศเป็นผู้แทน กต. ใน กบว. โดยตำแหน่ง ทั้งนี้ ตามที่ รมต. มีชัย ได้ขอมา

¹⁹¹ คณะกรรมการบริหารวิทญุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

4. อาวุธเคมีในليبีย

- เรื่องจะเข้าคณะกรรมการกลั่นกรองฯ การเมือง/การต่างประเทศ พุทธที่ 17 ก.ค.
- ครม. จะต้องพิจารณาในระดับนโยบายว่าจะโอนอ่อนตามความต้องการของ
สหรัฐฯ เพียงใด นอกเหนือจากพันธะปกติกที่ไทยมีกับความตกลงระหว่างประเทศ
ว่าด้วยอาวุธเคมี

- รมว. ประารกว่า กต. ควรจะมีข้อเสนอแนะที่แน่นอน มีข้อเสนอ สมช. พิจารณา
โดยไม่ระบุว่า จะให้ดำเนินการอย่างไร ในระหว่างนี้ ขอให้ รองปลัดฯ สุจินดา พิจารณา
ในแง่กฎหมาย หรือกฎระเบียบที่จะใช้กับบริษัททั้งสอง

5. งานกรมสนธิสัญญาฯ

5.1 การเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญา รมว. มอบให้รองปลัดฯ สุจินดา พิจารณา
ร่วมกับกรมสนธิสัญญาฯ โดยเฉพาะความตกลงพหุภาคี ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานหลายแห่ง
ดำเนินการไปโดยมิได้ผ่านกลไกการทำสนธิสัญญาที่มีอยู่

5.2 เบี้ยประชุมคณะกรรมการพิเศษ ซึ่งน้อยมาก และน่าที่จะปรับให้อยู่ใน
อัตราที่เหมาะสมกับระดับของผู้ทรงคุณวุฒิอาวุโสที่เป็นกรรมการ

พหุห้สบัติที่ 18 กรกฎาคม 2534

1. ภาคเอกชนจะเปิดเที่ยวบินไปกัมพูชา

- รมว. แจ้งว่าบ่ายวันที่ 17 ก.ค. มีภาคเอกชน 3 คน มารายงานว่า รัฐบาล
พนมเปญได้เห็นชอบให้บริษัทของนายสมพร สหวัฒน์ และนายโกวิท ธีญญรัตน์กุล
ทำการบินเครื่องบินพาณิชย์ และ cargo ทั้งเที่ยวบินปกติ และ charter ได้ระหว่าง
กทม. กับกรุงพนมเปญ นอกจากนี้ นายสมพร ซึ่งมีความรู้จักคุ้นเคยเป็นอย่างดีกับ
ผู้นำพนมเปญ ได้แสดงความยินดีที่จะอำนวยความสะดวก กต. เรื่องการจัดซื้อสถานที่
ตั้งทำการ/ทำเนียบของไทยในพนมเปญ

- รมว. ได้แจ้งฝ่ายเอกชนไทยว่า กต. สนับสนุนการขยายการติดต่อทางอากาศระหว่างเอกชนไทยกับพมมเปญ เพราะจะเป็นผลดีแก่การท่องเที่ยวไทย มอบอธิตกรรมเศรษฐกิจแจ้งอธิตกรรมการบินพาณิชย์¹⁹² ต่อไป

2. การเตรียมการ ASEAN Summit ของฝ่ายไทย

- รมว. ได้ประสานงานกับ รมว.กค. ภายหลังกการประชุม morning prayer แล้ว รมว.กค. และ รมต. กระทรวงต่าง ๆ ประชุมที่ กค. วันจันทร์ที่ 29 ก.ค. เวลา 10.00 น.

3. การเสด็จฯ เยือนฟิลิปปินส์ของสมเด็จพระเทพฯ

- รมว. มอบอธิตกรรมพิธิฯ ประสานงาน สอท. ฟิลิปปินส์ และสำนักราชเลขาฯ เรื่องที่ ออท. ฟิลิปปินส์ จะขอเข้าเฝ้าถวายต้นฉบับของสารกราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯ ของรัฐบาลฟิลิปปินส์

- ให้อธิตกรรมพิธิฯ และ ออท. สารสิน ทารือเรื่องกำหนดการกับ ออท. ฟิลิปปินส์เน้นเรื่องการถวายความปลอดภัยสูงสุด

4. การเสด็จฯ เยือนสหรัฐฯ ของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

- รมว. มอบแนวทางให้อธิตกรรมพิธิฯ ว่า รัฐบาลสหรัฐฯ ต้องถวายพระเกียรติไม่น้อยกว่าการเสด็จฯ ครั้งก่อน ซึ่ง ปธน. เรแกน¹⁹³ ถวายเลี้ยงพระกระยาหาร

5. การเยือน ญี่ปุ่น/จีน ของ นรม.

- กำหนดการล่าสุดจากเลขาฯ สถาพร¹⁹⁴ คือ 3-7 ก.ย. ขอให้กรมการเมืองประสานงานกับ สอท. ณ กรุงโตเกียวอย่างใกล้ชิด

¹⁹² ศรีสุข จันทรางศุ อธิตกรรมการบินพาณิชย์ ต่อมาดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงคมนาคม

¹⁹³ โรนัลด์ เรแกน (Ronald Reagan) ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา

¹⁹⁴ สถาพร กวิตานนท์ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ต่อมาดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

- การแวะเมืองฮ่องกง อาจจะไปรวมกับการเยือนญี่ปุ่น เพื่อให้ นรม. เลือกแวะเมืองอื่นๆ ในจีนก่อนหรือหลังการหารือที่ปักกิ่ง 22-25 ก.ย.

6. การติดต่อหน่วยราชการอื่นของนักการทูตใน กทม.

- ขณะนี้ สอท. หลายประเทศติดต่อราชการกับหน่วยงานต่างๆ ของไทยโดยตรง และหน่วยราชการไทยก็ได้แจ้งให้ กต. ทราบ

- เห็นชอบให้ผู้รักษาการปลัด กต. มีหนังสือเวียนให้หน่วยราชการไทยทราบถึงกฎระเบียบของสำนักนายกฯ ขณะเดียวกันผู้รักษาการก็จะใช้ความแนบเนียนเตือนออท. บางคนด้วย

- รมว. จะยกขึ้นหารือกับ นรม. เพื่อให้ นรม. พิจารณาแจ้งให้ ครม. รับทราบอีกชั้นหนึ่ง

พฤษภาคมที่ 25 กรกฎาคม 2534

1. พณ. จะขยายบทบาทรองรับ EC Single Market

- รมช. สรุปผลการพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองฯ เศรษฐกิจล้าต่าห์นี้ และขอให้อธิบดีกรมเศรษฐกิจตรวจสอบกับฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ในเรื่องการเขียนมติของที่ประชุมด้วย

- รมว. จะหารือเป็นการภายในกับ รอง นรม. เสนาะ และ รมต. ไพจิตร หลักการคือ กต. มีบทบาทนำหรือสนับสนุนงานของหน่วยงานอื่นๆ มิใช่แบ่งแยกกระทรวงๆ ละเรื่องอย่างี่ รมว.พณ. ดำริ

- รมว. มอบ ปลัด กต. หารือกับ ปลัด พณ.

2. ปัญหาเกษตรกับการเจรจาอบอูร์กวัย

- รมว.กต. อินโดนีเซีย เล่าว่า รมว.กต. สหรัฐฯ ชี้ว่า การเจรจาอบอูร์กวัยที่ติดอยู่ที่ปัญหาการอุดหนุนสินค้าเกษตรของประชาคมยุโรปนั้น อุปสรรคจริง ๆ อยู่ที่ปธน. ฝรั่งเศส¹⁹⁵

- รมว. ขอให้ดำเนินการ 2 ทางในการให้อาเซียนผลักดันด้านการเมืองกับฝรั่งเศส

1) มีสารจาก รมว. ถึง รมว.กต. อินโดนีเซีย ปรึกษาว่าจะดำเนินการร่วมกันอย่างไร เช่น มีหนังสือจากประธาน ASC¹⁹⁶ ถึง รมต. คูมา¹⁹⁷ และให้ ASEAN Paris Committee¹⁹⁸ เป็นคนยื่นจะสมควรหรือไม่เพียงใด

2) ในขณะเดียวกันให้ขอความเห็นจาก ออท. เทพกมล¹⁹⁹ และ ออท. ดนัย

3. การประชุม SNC และ SNC+P5 ที่ กทม. 26-28 และ 29-20 ส.ค.

- รมว. จะขอเข้าเฝ้าสมเด็จพระเทพฯ เพื่อกราบบังคมทูลเรื่องการตามเสด็จฯ ไปกรุงมะนิลา โดย รมว. จะเดินทางวันที่ 30 ส.ค. กลับ 2 ก.ย. และจะอยู่ถวายพระเกียรติในวโรกาสที่ทรงได้รับรางวัลแมกไซไซ ในวันที่ 31 ส.ค. ที่กรุงมะนิลา

¹⁹⁵ ฟรองซัว มิตแตร์รอง (François Mitterrand) ประธานาธิบดีฝรั่งเศส

¹⁹⁶ ASEAN Standing Committee หรือคณะกรรมการประจำอาเซียน ประกอบด้วยอธิบดีกรมอาเซียนของประเทศสมาชิกและเลขาธิการอาเซียน โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของประเทศอาเซียนที่ดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนประจำปีนั้นเป็นประธาน

¹⁹⁷ โรลองด์ คูมา (Roland Dumas) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศฝรั่งเศส

¹⁹⁸ ASEAN Paris Committee หรือคณะกรรมการอาเซียนประจำกรุงปารีส ประกอบด้วยเอกอัครราชทูตประเทศสมาชิกอาเซียนประจำฝรั่งเศส

¹⁹⁹ ม.ร.ว.เทพกมล เทวกุล เอกอัครราชทูตประจำฝรั่งเศส ต่อมาดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลบรรหาร ศิลปอาชา และองคมนตรี

- รมว. จะพาสมาชิก SNC เข้าเยี่ยมคารวะ นรม. และเห็นว่า อาจจะเป็นโอกาสดีที่จะเสนอขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เจ้าสีหนุเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วย

4. การติดตามผลการประชุม AMM/PMC

- มอบกรมการเมืองสรุปผลการประชุมในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง (พม่า กัมพูชา และมาเลเซีย) ให้ ผบ.สส. ผบ.ทบ. รมว.มท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบด้วย

- รมว. ขอเลี้ยงอาหารกลางวันตอบ ผบ.ทบ. และคณะที่ กต. เพื่อสรุป การประชุมที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ให้ทราบ ผู้ประสานภารกิจฯ รับผิดชอบดำเนินการประสานงาน กรมการเมือง และประสานงานการเชิญเลขาฯ สมช.²⁰⁰ และ สชช.²⁰¹ ด้วย

(ต่อมา ผู้ประสานภารกิจฯ แจ้งว่า ผบ.ทบ. และคณะ ตอบรับจะมาร่วมวันที่ 7 ส.ค. 34 ตั้งแต่ 11.30 น.)

- มอบกรมอาเซียนสรุปผลการประชุมด้านเศรษฐกิจให้หน่วยงานในคณะกรรมการกลั่นกรองฯ เศรษฐกิจทราบ สำหรับการประชุมซึ่ง รมว.กค. จะเป็นประธานที่ห้องประชุม กค. ในวันที่ 29 ก.ค. 34 รมว. ขอให้ ปลัด กต. อธิบดีกรมเศรษฐกิจไปร่วมด้วย

5. รมว.กต. เกาหลีใต้ เยือนไทย 30 ก.ค.-1 ส.ค.

- มอบอธิบดีกรมพิธีฯ รับ-ส่ง

- รมว. เป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารค่ำ เชิญคู่ ที่ Normandie Grill รายชื่อแขก ขอให้ อธิบดีกรมพิธีฯ ประสานงานกับ ปลัด กต. และ สนง. เลขานุการ รมต. โดยขอให้มี รมต. ผู้แทน กต. บุคคลชั้นนำในสังคม เช่น ท่านผู้หญิงเลอศักดิ์²⁰² และวงการธุรกิจ ฯลฯ

²⁰⁰ พลเอก จรัล กุลละวณิชย์ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ

²⁰¹ พลเอก อ้อยา แผ้วพาลชน ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ

²⁰² ท่านผู้หญิงเลอศักดิ์ สมบัติศิริ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมหญิงคนแรกของไทยในรัฐบาลธานินทร์ กรัยวิเชียร และประธานกิตติมศักดิ์ บริษัทโรงแรมปาร์คนายเลิศ จำกัด

6. ไทย-มาเลเซีย

- ปลัด กต. จะเชิญผู้เกี่ยวข้องระดับสูงจากหน่วยงานอื่นมาหารือภายในสัปดาห์หน้า ในการนี้ รมว. จะเข้าร่วมด้วยก่อนที่ ปลัด กต. จะนัดพบปะกับ ปลัด กต. มาเลเซีย สถานที่อาจเป็นชายแดนไทย-มาเลเซีย

7. การประชุมกลั่นกรองด้านความมั่นคง

- รองปลัดฯ ประชา เรียนรายงานสรุปผลการประชุมกลั่นกรองฯ ด้านความมั่นคงและการต่างประเทศ เมื่อ 24 ก.ค. 34 ซึ่งที่ประชุมพิจารณา 3 เรื่องคือ การเปิดสถานทูตไทยที่กรุงพนมเปญ พม่า และลิเบีย

- รมว. ขอให้ทำเรื่องลิเบีย เตรียมหารือกับ ผบ.ทบ. ในสัปดาห์หน้า

จันทร์ที่ 29 กรกฎาคม 2534

1. การเสด็จฯ ฟิลิปปินส์และบรูไนของสมเด็จพระเทพฯ

- ทรงมีรับสั่งว่า พิธีการต้อนรับรางวัลแมกไซไซยาวเกินไป ส่วนที่บรูไนจะทรงรับการถวายการต้อนรับจากรัฐบาลบรูไน ระหว่าง 7-8 ก.ย. เป็น official visit จากนั้นเป็น private visit ในวันที่ 9 ส.ค. ก่อนเสด็จฯ ทอดพระเนตรโครงการรักษาพืชพันธุ์ไม้ร้อน ตามที่มหาวิทยาลัยบรูไนและ Royal Geographical Society จัดถวาย 10-14 ก.ย.

- รมว. จะขอเข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระเทพฯ หลังวันที่ 8 ส.ค. ขอให้ ปลัด กต. และอธิบดีกรมพิธีฯ ร่วมด้วย โดยก่อนเข้าเฝ้าฯ ขอให้อธิบดีกรมพิธีฯ ประสานงานกับ สอท. ณ กรุงมะนิลา และ สอท. ณ บันดาร์เสรีเบกาวัน ตลอดจนรัฐบาลทั้งสองอย่างใกล้ชิด เพื่อบรรยายสรุปร่างกำหนดการล่าสุดทั้งสองให้ รมว. ทราบ

2. การเสด็จฯ เยือนสหรัฐฯ ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

- ปลัด กต. จะเป็นประธานคณะทำงานภายใน กต. ประกอบด้วยอธิบดีกรมพิธีฯ อธิบดีกรมสารนิเทศ ออท. สรยุทธม์ อธิบดีกรมการเมือง และ สนง. เลขาธิการ รมต.

โดย รมว. ขอให้ประสานงานกับท่านผู้หญิงสุประภาดา²⁰³ และ สอท. ณ กรุงวอชิงตัน
อย่างใกล้ชิดและขอทราบความคืบหน้าทุกกระยะ

- รมว. ย้ำว่า การติดต่อต่างๆ ให้ทำผ่านท่านผู้หญิงสุประภาดาแต่เพียงผู้เดียว

- รมว. จะเรียนท่านผู้หญิงสุประภาดาเรื่องที่ รมว.กต. สหรัฐฯ รับปากว่า ปธน.
บุชจะถวายการต้อนรับสมเด็จพระนางเจ้าฯ อย่างสมพระเกียรติ ในลักษณะคล้าย ๆ
กับที่ทรงได้รับจาก ปธน. เรแกน

(ต่อมา รมว. ได้โทรศัพท์เรียนท่านผู้หญิงฯ ในประเด็นข้างต้นแล้ว และเรียนด้วย
ว่า ปลัด กต. จะเป็นผู้ประสานงานของฝ่าย กต. กับท่านผู้หญิงฯ)

3. รมว.กต. เกาหลีใต้เยือนไทย 30 ก.ค.-1 ส.ค. ในฐานะแขกทางการของ รมว.

- รมว. เลี้ยงที่ Normandie Grill คำวันพุธที่ 31 แยกเชิญรวม รมต. อื่น ๆ ผู้นำ
ภาคเอกชน ให้อธิบดีกรมพิธีฯ โทรศัพท์เชิญคุณชาติรี²⁰⁴ ด้วยตัวเอง ขอให้ความสำคัญ
ในเรื่องการจัดที่นั่งที่โต๊ะอาหารแก่ผู้นำภาคเอกชน

4. หนังสือจาก รมว. ถึง รมว.กต. สหรัฐฯ

ให้กรรมการเมืองยกร่าง สารระสำคัญ (gist) ประกอบด้วย

- เริ่มด้วยการชื่นชมบทบาทที่สร้างสรรค์ของสหรัฐฯ ในภูมิภาค

- เน้นเรื่องลาวว่าได้มีการหารือกับไซโลมอนเพิ่มเติมแล้ว ไทยให้ความสำคัญต่อ
ลาว จะส่งเสริมให้ลาวร่วมมือเรื่องการปราบปรามยาเสพติด

- กับพม่า หาจตุร่วมระหว่างนโยบายไทย (Constructive Engagement) กับ
นโยบายสหรัฐฯ (Constructive Dis-engagement)

- การหารือทวิภาคีในประเด็น Section 301 อยากให้มีการดำเนินการโดยเร็ว

- ยืนยันเรื่องกรอบเวลาการเลือกตั้งโยงกับการเยือนกรุงวอชิงตันของ นรม.

²⁰³ ท่านผู้หญิงสุประภาดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรม
ราชินีนาถ

²⁰⁴ ชาติรี โสภณพนิต กรรมการผู้จัดการใหญ่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด

- เชิญให้ รมว.กต. สหรัฐฯ มาเยือนไทยอีกครั้ง
- (รมว. เขียนด้วยลายมือเพิ่มเติมว่า สมเด็จพระนางเจ้าฯ เสด็จฯ เยือน U.S.)

5. ไทย-มาเลเซีย

- ปลัด กต. ได้นัดให้หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมาหารือ เตรียมการช่วงอาหารกลางวัน วันศุกร์ที่ 2 ส.ค. รมว. จะเข้าร่วมด้วย
- รมว. ขอให้กรมการเมืองมีหนังสือถึง รมว.มท. ชี้แจงการดำเนินการของ กต. เพื่อป้องกันความไม่พอใจหรือความเข้าใจผิดในบางระดับของ มท. ที่คิดว่าการแก้ไขปัญหากับมาเลเซียนั้น (รมว. เขียนด้วยลายมือเพิ่มเติมว่า “ทาง กต. จะยึดมาทำแต่ฝ่ายเดียว ขอให้ย้ำว่า ความร่วมมือในระดับท้องถิ่นมีความสำคัญยิ่ง และชี้แจงให้ฟังถึงกรอบความร่วมมือ (JC) กับมาเลเซียด้วย”)

6. ปลัด กต. เรียบ รมว. 2 เรื่อง

- กรมภูมิภาค
กรมสนธิสัญญาฯ กำลังยกร่าง พ.ร.บ. จัดตั้งกรมภูมิภาค คาดว่าจะเสร็จภายในสัปดาห์นี้
- ระเบียบโยกย้ายข้าราชการไปประจำต่างประเทศ C1-C8
จะพิจารณาเสร็จสิ้นวันพุธนี้ ก่อนจะนำมาปฏิบัติในการพิจารณาย้ายวันพฤหัสบดี โดยจะมีการนำเรื่องความสำคัญของประเทศมาพิจารณาในเรื่องแบ่งพื้นที่ที่ในอดีตใช้ความเป็นอยู่ของประเทศนั้น ๆ เป็นเกณฑ์สำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการวางแผนอนาคต (career planning) ของข้าราชการ

7. ไทย-ลาว

- เรื่องปัญหาเขตแดน แนวทาง รมว. คือต้องการขจัดบ่อเกิดของความขัดแย้ง
- รองปลัดฯ สุจินดา เห็นว่า ฝ่ายไทยต้องมีนโยบายแน่ชัด หากยังมีวิธีคิดแบบที่ผ่านมามองสร้างความปลอดภัยในการเจรจา
- รมช. จะเชิญประชุมหารือภายในหน่วยงานไทย

อังคารที่ 30 กรกฎาคม 2534

1. สมุดปกขาวไทย-ญี่ปุ่น

- เลขชาติการ กรม.²⁰⁵ มีหนังสือขอทราบผลการพิจารณาตามมติคณะกรรมการ กลั่นกรองฝ่ายเศรษฐกิจ 12 มิ.ย. ที่ให้ กต. รับข้อเสนอของสภาพัฒนาฯ และข้อสังเกต ของที่ประชุมไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจเรียนว่า กรมเศรษฐกิจกำลังประสานงานสภาพัฒนาฯ เป้าหมายคือการพิจารณาแนวคิด “co-partnership” ให้แล้วเสร็จก่อนการเยือนญี่ปุ่น ของ นรม.

- รมว. ขอทราบผล เพราะต้องไปชี้แจงในที่ประชุม

2. ข้อเสนอการแสวงหาแหล่งการค้า/ลงทุน/วัตถุดิบ ทางอุตสาหกรรม

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจเรียนว่าในอดีตเคยถูกใช้นอกวัตถุประสงค์ ได้พยายาม เน้นเรื่องสาระของโครงการนี้ ซึ่งเป็นการนำคณะจากต่างประเทศเข้าร่วมไทย และนำ คณะผู้แทนไทยจาก กต. พณ. BOI ไปปูทางให้ภาคเอกชนไทย

- รมว. เห็นว่า แนวทางสำคัญคือการเตรียมการ และการติดตามผลควรมีการ พิจารณากรอบการทำงาน (framework) ที่สำคัญ เช่น ความตกลงคุ้มครองการลงทุน หรือการยกเว้นภาษีซ้อนให้แล้วเสร็จกับประเทศนั้น ๆ ก่อน

3. รมว. ประารว่า ควรที่จะส่งผลการหารือกับบุคคลสำคัญต่าง ๆ ในระหว่าง PMC ให้ สอท. ไทยที่เกี่ยวข้องทราบโดยพลัน

4. การทบทวนภาพรวมของการดำเนินงานของ กต.

- จากข้อ 2 รมว. และ ปลัด กต. เห็นว่า ควรทบทวนภาพรวมเป็นระยะๆ โดยเฉพาะการกำหนดเป้าหมาย และวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมาย ตลอดจนการติดตามผล

²⁰⁵ นาวาอากาศเอก ไสภณ สุวรรณรุจิ เลขชาติการคณะรัฐมนตรี

เช่น ผลการประชุม ออท. ไทยในภาคพื้นยุโรป การติดตามข้อเสนอแนะในเรื่อง ยุโรปตะวันออก ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับการเดินทางของ รมช. ในเดือน ส.ค. 34 การดำเนินการในภูมิภาคตะวันออกกลาง ทั้งนี้โดยคำนึงถึงกรอบเวลาว่าพอจะทำอะไร ในแง่การวางรากฐานได้

- ให้นำเรื่องนี้หารือกันในการประชุมระดับอธิบดีวันพฤหัสบดีที่ 1 ส.ค. 34

5. อธิบดีกรมเศรษฐกิจเรียนว่า การบินไทยขอเปิดเที่ยวบินไปกรุงเทพมหานคร

- รมว. ขอให้รอไว้ก่อน

6. ปลัด กต. เรียนว่า สาส์นแต่งตั้ง ออท. ไปประจำกรุงเทพมหานครในขั้นแรกจะ ขอให้เป็นการลงนามโดยหัวหน้ารัฐบาลก่อน

- รมว. เห็นชอบ

7. Asia society ที่นครนิวยอร์ก มีหนังสือเชิญ รมว. ไปกล่าวปราศรัยเรื่อง เกี่ยวกับประเทศไทย ในช่วงที่สะดวก

- รมว. รับในหลักการ

พุธที่ 31 กรกฎาคม 2534

มติคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ฝ่ายเศรษฐกิจ เรื่อง EC 1992

- ออท. ดนัย เรียนว่า

1) นรม.ชาติชาย²⁰⁶ ได้อนุมัติให้ความเห็นชอบมติ ครม. เศรษฐกิจ ในเดือน ก.ย. 32 สมุดปกขาวและดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อรองรับการรวมตัวของประชาคม ยุโรปในปี 2535 ต่อมาได้มีการดำเนินการในเรื่องการจัดสัมมนาศูนย์ข้อมูล ฯลฯ สรุปแล้วสิ่งที่ ครม. มีมติ เป็นเรื่องของมาตรการจัดตั้งองค์กร

²⁰⁶ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ อดีตนายกรัฐมนตรี

2) การรวมตัวของประชาคมยุโรปในปี 2535 ครอบคลุมเรื่องความร่วมมือต่าง ๆ กว้างขวางตั้งแต่ความร่วมมือทางการเมือง เรื่องภาคบริการ การบิน เรื่องการค้า ที่เกี่ยวข้องมีเพียงด้านมาตรฐานสินค้า ซึ่งฝ่ายไทยนอกจาก พณ. แล้วยังมี กษ. อก. วท. เกี่ยวข้องด้วย

- รมว. จะแจ้งข้อสงวนเกี่ยวกับมติของคณะกรรมการกลั่นกรองฯ เนื่องจากการดำเนินงานของกระทรวงต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการประสานงานและร่วมมือกัน

- รมว. จะหารือกับ นรม. เท่านั้น และมอบ ปลัด กต. หารือกับ ปลัด พณ. ด้วย

พหุสபตตีที่ 1 สิงหาคม 2534

1. การเตรียมการเสด็จฯ ต่างประเทศ

- อธิบดีกรมพิธีฯ รายงานสถานะล่าสุดของการเตรียมการเสด็จฯ เยือน
  - ก) สหรัฐฯ ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ (ต.ค.-พ.ย. 34)
  - ข) บังกลาเทศของสมเด็จพระบรมฯ (23-27 ต.ค. 34)
  - ค) ฟิลิปปินส์ (27 ส.ค.-2 ก.ย. 34) และบรูไน (7-14 ก.ย.) ของสมเด็จพระ

พระเทพฯ

- รมว. มอบปลัดฯ ประสานงานเรื่องการเสด็จฯ ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ
- ให้กรมการเมืองเร่งจัดเอกสารข้อมูลบังกลาเทศถวายสมเด็จพระบรมฯ
- ขอพระราชทานพระราชานุญาตให้มีเจ้าหน้าที่ กต. ตามเสด็จฯ บรูไน เพื่อทอด

พระเนตรโครงการรักษาป่าไม้เมืองร้อน

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจจะตรวจสอบอีกครั้งว่าสมเด็จพระเทพฯ จะเสด็จฯ มาเลเซียหรือไม่ (มีคำกราบบังคมทูลเชิญให้ทรงเข้าร่วมประชุมเตรียมการความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของสตรีในชนบท)

2. สมเด็จพระเทพฯ เสด็จฯ ทรงเปิดนิทรรศการ 100 ปี เสด็จฯในกรมฯ 25 ส.ค. 34

- งานเริ่ม 16.30 น. นรม. รมว. รมว.ศธ.²⁰⁷ และภริยา ถวายการต้อนรับ
- แยกที่ กต. จะดูแลเรื่องการออกบัตรเชิญ (คู่) คือ คณะทูตานุทูต/องค์การระหว่างประเทศ กงสุลกิตติมศักดิ์ อดีต รมต. ต่างประเทศไทย คณะกรรมการพิเศษข้าราชการระดับ 10 ขึ้นไป ข้าราชการบำนาญชั้นพิเศษของ กต. ข้าราชการบำนาญ 3 คนที่บริจาคเงิน และมัณฑนากร 3 คน ที่ช่วยการออกแบบตกแต่งสถานที่
  - ให้ ออท. สรยุทธม์ จัดทำโล่สมนาคุณแก่มัณฑนากรทั้ง 3 คน
  - ออท. สรยุทธม์ เรียกว่า วัตถุประสงค์และเอกสารที่นำมาจาก สอท. บางแห่งเพื่อการจัดนิทรรศการ นั้น ได้มอบให้ที่กรมองค์การฯ แล้ว และกรมศิลปากรสามารถเริ่มจัดสิ่งของที่แสดงนิทรรศการได้ตั้งแต่บัดนี้
  - อธิบดีกรมสารนิเทศจะจัดแถลงข่าว โดย รมว. และ รมว.ศธ. ในวันที่ 19 ส.ค. และจะแจกหนังสือ 3 เล่มแก่ผู้ร่วมงานในวันงานที่ 25 ส.ค.
  - รมว. เห็นชอบกับข้อเสนอแนะของ ออท. แผน ที่ขอให้เชิญข้าราชการบำนาญที่เคยถวายงานเสด็จในกรมฯ มาปรึกษาหารือก่อนวันที่ 25 ส.ค. เกี่ยวกับงาน 100 ปี เสด็จฯในกรมฯ ซึ่งเป็นงานฉลองต่อเนื่องตลอด 1 ปีเต็ม

3. Overview งานของ กต.

รมว. เชิญชวนให้ร่วมกันประเมินผลงานของ กต. ในรอบ 5 เดือนที่ผ่านมา และขอทราบความเห็นเกี่ยวกับภาพรวมของสิ่งที่ต้องดำเนินการในอีก 6 เดือนข้างหน้า ทั้งนี้ ภารกิจเร่งด่วนคือ ประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกับไทยและเวียดนาม ซึ่งแนวทางที่ดำเนินการอยู่คือ มุ่งขจัดปัญหา เสริมสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร

รมว. ประารกว่า แม้แต่ใน กต. เอง ยังมีคนถามว่า Why Laos?

ที่ประชุมร่วมกันให้ข้อคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

²⁰⁷ ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในรัฐบาลอานันท์ 1 และ 2

- ภัยจากประเทศเพื่อนบ้าน ขณะนี้ ไม่น่ามีภัยคุกคามแบบฉับพลันจากประเทศเพื่อนบ้าน เมื่อคำนึงถึงศักยภาพทางการรุกราน แทรกซึมหรือบ่อนทำลายของประเทศเหล่านั้น (รอมว.) ของไทยยังระแวดระวังดังกล่าวยู่ นอกจากนี้ ยังมีความสงสัยของบางฝ่ายต่อความภักดี (allegiance) ของลูกหลานญวนอพยพ (รองปลัดฯ สุจินดา)

- มีข้อเท็จจริงว่า ภาคเอกชนของไทยได้เข้าไปประกอบการในประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาก เกินกว่าที่ภาครัฐบาลจะเข้าไปควบคุมได้ อนึ่ง บางประเทศ เช่น เวียดนามจะเป็นคู่แข่งทางเศรษฐกิจของไทยในอนาคต จึงน่าจะหาทางร่วมมือด้วยเสียแต่บัดนี้ ทั้งนี้ มีหลายประเทศที่พร้อมจะร่วมมือกับเวียดนามอยู่แล้ว (รอมว.)

- ควรใช้ความร่วมมือระหว่างวงการศึกษาและนักวิชาการมาช่วยเสริม การกระชับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ จัดให้มีไทยคดีศึกษา (Thai Studies) ในมหาวิทยาลัยประเทศเพื่อนบ้าน ส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านในมหาวิทยาลัยของไทย ขยายการศึกษาเกี่ยวกับอีสานของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ให้ครอบคลุมลาว ฯลฯ (ออท. แผน)

- น่าที่จะดูว่า เวียดนามคิดอย่างไรเกี่ยวกับความมั่นคงในภูมิภาค และการที่จีนจะมีอิทธิพลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ปลัด กต.)

- ควรมีมาตรการสร้างความไว้วางใจกัน (confidence building measures) (ปลัด กต.) ซึ่ง รอมว. เห็นด้วยอย่างยิ่งและขอให้เสนอมาตรการที่ดำเนินการได้ให้พิจารณาต่อไป

- cultural diplomacy เป็นมาตรการสร้างความไว้วางใจกันมาตรการหนึ่ง สำนักงบประมาณเห็นชอบด้วยในหลักการกับการทูตวัฒนธรรม แต่ยังมีได้จัดสรรเงินให้ เพราะมีหลายหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณด้านนี้อยู่แล้ว อาทิ สยช.²⁰⁸ สวช.²⁰⁹ (อธิบดี

²⁰⁸ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานয়กรัฐมนตรี ต่อมาควบรวมและยกระดับเป็นกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

²⁰⁹ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ต่อมาเปลี่ยนสถานะเป็นกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

กรมการเมือง อธิบดีกรมสารนิเทศ) ซึ่งที่ประชุมเห็นว่า แม้ว่าจะมีปัญหางบประมาณ แต่อย่างน้อยควรให้ กต. มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางดำเนินการด้านวัฒนธรรม เพื่อผลประโยชน์ในส่วนรวมของประเทศ มิใช่เฉพาะเพื่องานด้านวัฒนธรรมเท่านั้น

- ควรศึกษาวิธีการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่ประเทศพัฒนาแล้วเคยทำมาก่อน และการช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านควรมีโครงการประเภทเห็นผลทันตาบ้าง (อธิบดีกรมอาเซียน)

- ควรมี country committee รองรับ joint committees กับประเทศเพื่อนบ้านบ้าง เพื่อการประสานงานและเอกภาพภายในของไทยในการปฏิบัตินโยบายหรือไม่ (ออท. แผน) ในทางปฏิบัติ มีคณะกรรมการฝ่ายไทยอยู่แล้ว แต่ข้าราชการประจำมักไม่มีโอกาสเสนอโครงการสร้างสรรค์ใหม่ๆ ซึ่งผิดกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย ซึ่งมีข้อเสนอใหม่อยู่เสมอ จึงน่าที่จะให้นักวิชาการมีส่วนร่วมคิดด้วย (อธิบดีกรมการเมือง)

- ยังขาดความเข้าใจในสิ่งที่ กต. กำลังดำเนินงานอยู่ในด้านการวางรากฐานสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งใน กต. เอง (Why Laos?)

ในหน่วยราชการอื่น (กค. เคยสงสัยว่าจะให้ SNC เข้าประชุม IMF/World Bank ได้หรือไม่) ในบรรดาคนทั่วไป

(ท่านผู้หญิงเลอศักดิ์ปรารภกับ รมว. เมื่อค่ำ 31 ก.ค. 34 ว่าเพิ่งทราบสาเหตุได้ จึงดำเนินการต่าง ๆ กับประเทศเพื่อนบ้าน) ที่ประชุมมีมติว่าควรสร้างความเข้าใจในทั้งสามกลุ่ม ก) ใน กต. อธิบดีทุกท่านรับที่จะอธิบายให้ข้าราชการในบังคับบัญชาเข้าใจ ข) กับหน่วยงานราชการอื่น กรมการเมืองรับไปพิจารณาดำเนินการ ค) กับสาธารณชน กรมสารนิเทศรับไปดำเนินการ

- อธิบดีกรมการเมืองเสนอว่า กต. ควรให้ลำดับความสำคัญต่อ

ก) ASEAN Free Trade Area ซึ่งจะเข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมสุดยอดของอาเซียนต้นปี 2535

ข) APEC ซึ่ง กต. ต้องมีบทบาทมากขึ้นหลังเดือน พ.ย. 34 เพราะต้องรับภาระต่อจากเกาหลีใต้

ค) การปักปันเขตแดนกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อขจัดบ่อเกิดของความขัดแย้ง

4. นอกจากประเด็นทางด้านแนวคิดจากภาพรวมในข้อ 3 แล้วที่ประชุมพูดถึงสิ่งที่ต้องดำเนินการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.1 ลาว

ก) ควรจัดการประชุม JC ให้ได้ภายในเดือน ส.ค. 34

ข) ขอให้กรมเศรษฐกิจติดตามเรื่องบริษัทขนส่งผ่านแดน การลดภาษีสินค้าและการให้ทุนการศึกษา

ค) รมว.แจ้งแก่ผู้ประสานภารกิจ ว่า ประสงค์จะได้ feedback จากที่ประชุมชายแดนไทย-ลาว ที่ รมว.มท. จัด

ง) รมว. ให้ standing order แก่ ออท. นิคม ว่าให้เข้าร่วมประชุมต่าง ๆ เกี่ยวกับลาวได้ทุกครั้งจัดในประเทศไทย

จ) Treaty of Amity ซึ่งฝ่ายลาวประสงค์จะเป็นสนธิสัญญาสองฝ่าย นั้น ปลัด กต. แจ้งว่าได้เสนอหยังเชิงให้ลาวภาคยานุวัติ Treaty of Amity and Cooperation ที่อาเซียนได้ทำไว้ รองปลัดฯ สุจินดา ขอให้คำนึงว่าสาระของสนธิสัญญาสองฝ่ายตามที่ลาวต้องการ คงจะไม่น้อยไปกว่าแถลงการณ์ร่วมสมัย นรม. พล.อ. เกรียงศักดิ์²¹⁰ ซึ่งเคยเป็นพื้นฐานที่ลาวใช้โฆษณาโจมตีไทยมาแล้ว

4.2 กัมพูชา ไทยต้องสนับสนุนเจ้าสีหนุอย่างเต็มที่ต่อไป ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความร่วมมือในด้านต่าง ๆ กับกัมพูชาทุกฝ่าย เจตนาคือการผูกมิตร กต. จะดำเนินการอย่างรอบคอบต่อไป

4.3 พม่า ข้อวิพากษ์วิจารณ์จากประเทศตะวันตกคือ exploitation ซึ่งชี้ให้เห็นใน AMM/PMC ว่าเป็นภาระของอาเซียนด้วยในการโน้มน้ำหนักอย่างสร้างสรรค์

²¹⁰ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ อดีตนายกรัฐมนตรี้

- อธิปไตยกรมองค์การฯ แจ้งว่า สมช. ค้านว่าไม่ควรทำ MOU กับ UNHCR เรื่อง Burmese dissident ซึ่งประเทศพัฒนาแล้วผลักดันมาก อธิปไตยกรมสนธิสัญญาฯ เห็นว่า คนที่หนีภัยจริง ๆ ไทยควรจะรับไว้ตามจารีตประเพณีในกฎหมายระหว่างประเทศ

4.4 เวียดนาม ต้องมียุทธศาสตร์เชิงรุกว่าจะไปเยือนโดยมีเป้าหมายในด้านรูปธรรม

- ปลัด กต. เห็นว่า มาตรการสร้างความเชื่อมั่น เป็นเรื่องจำเป็นต้องพิจารณาเรื่องให้ความช่วยเหลือเชิงเทคนิค

- ปตท. เองก็เริ่มเข้าไปสำรวจ ลงทุนด้านน้ำมัน เหตุผลที่เวียดนามสนใจ คือ การที่ไทยสามารถรับรองด้านตลาดได้ซึ่งเป็นหลักที่น่าจะคิดถึงความสัมพันธ์กับพม่าเช่นกัน

- รมว. เห็นชอบให้ รองปลัดฯ สุจินดา ร่วมโดยตลอดกับคณะเจรจาของอธิปไตยกรมสนธิสัญญาฯ เรื่องเขตแดนกับเวียดนาม

4.5 มาเลเซีย เท่าที่ผ่านมามีทั้งสองฝ่ายใน GBC หลีกเลี่ยงการพูดเรื่องที่เป็นปัญหา รมว. ได้หารือแบบตรงไปตรงมากับ รมว.กต. มาเลเซีย ที่กัวลาลัมเปอร์ ทั้งสองมีความไม่พอใจซึ่งกันและกันหลายเรื่อง ทางแก้ที่เสนอคือ ปลัด กต. ทั้งสองประเทศพบปะกัน และให้ประชุม JC ก่อนสิ้นปีนี้

4.6 ยุโรปตะวันออก ไทยยังมีได้กำหนดเป้าหมายสำหรับภูมิภาคนี้ จึงไม่สามารถกำหนดยุทธศาสตร์ได้ เรื่องนี้ กต. ดำเนินการโดยลำพังมิได้

4.7 EC 1992²¹¹ การเสนอยุทธศาสตร์ของไทยในรูปสมุดปกขาวติดปัญหาภายในระหว่างหน่วยราชการ อธิปไตยกรมเศรษฐกิจให้ข้อมูลว่า ลิงคโปร้ใช้ sectoral approach กับเรื่อง EC 1992 และรูกหนักในสิ่งที่เป็นผลประโยชน์ของลิงคโปร้

²¹¹ เป้าหมายตลาดเดียวกัน (single market) ของประชาคมยุโรปในปี 2535 การรวมกลุ่มของยุโรปเกิดขึ้นครั้งแรกด้วยสนธิสัญญากรุงโรม (Treaty of Rome of 1957) จัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community) ในปี 2500 ต่อมาได้พัฒนาเป็นประชาคมยุโรป (European Community) ในปี 2535 ด้วยสนธิสัญญามาสทริคท์ (Maastricht Treaty of 1992) และสหภาพยุโรป (European Union) ในปี 2552 ด้วยสนธิสัญญาลิสบอน (Treaty of Lisbon of 2009)

5. นรม. เยือนญี่ปุ่น (3-7 ก.ย.) จีน (22-25 ก.ย.)

- อธิบดีกรมการเมืองแจ้งว่า เลขานุการ นรม. ให้ความสำคัญแก่การเตรียมการ เยือนญี่ปุ่นมาก โดยดำเนินการเองเกือบทั้งหมด กต. ทำหน้าที่เรื่องกำหนดวันเยือน
- รมว. ให้มีเจ้าหน้าที่ กต. ไปกับคณะของ นรม. เท่าที่จำเป็น ปลัด กต. กับอธิบดี กรมพิธีฯ ไม่ต้องร่วมไปกับคณะเยือนทั้ง 2 ประเทศ ให้ติดตามไปญี่ปุ่นประเทศเดียวก็พอ
- รมว. ขอให้ตรวจสอบว่า นรม. ประสงค์จะแวะคุนหมิงหรือกู่หลินหรือไม่ นอกจากการเยือนกรุงปักกิ่ง

6. รมว. เยือนนครนิวยอร์ก (29 ก.ย.-3 ต.ค.) กรุงวอชิงตัน (4-5 ต.ค.) และ กรุงมอสโก (9-11 ต.ค.)

- อธิบดีกรมองค์การฯ รายงานว่า คทถ. ณ นครนิวยอร์กจะเป็นผู้ยกร่าง สุนทรพจน์ที่ UNGA และ Asia Society รมว. ขอให้เสนอให้ ปลัด กต. พิจารณาก่อน ส่วนคำกล่าวการเปิดสัมมนาเสด็จในกรมฯ ที่กรุงวอชิงตัน รมว. ได้มีบัญชาให้ สอท. ณ กรุงวอชิงตัน ยกร่างแล้ว ซึ่งกรมองค์การฯ กำลังประสานงานอยู่
- รมว. ให้อธิบดีกรมองค์การฯ พิจารณาเรื่ององค์ประกอบคณะผู้แทนไทย ให้ ปลัด กต. แจ้ง ออท. มนัสพาสน์²¹² เรื่องตำแหน่งเลขาฯ ESCAP
- รมว. จะออกจากนครนิวยอร์ก บ่ายวันที่ 3 ต.ค. ภายหลังกล่าวสุนทรพจน์ UNGA ที่กรุงวอชิงตัน นอกจากการเปิดงานสัมมนาเลี้ยงรับรองงานเสด็จในกรมฯ ช่วง บ่ายและเย็นในวันที่ 4 ในช่วงเช้า ขอให้ สอท. ณ กรุงวอชิงตัน พิจารณาจัดให้ รมว. พบปะกับ รมว.กต. สหรัฐฯ หรือผู้รักษาการฯ
- โซเวียตแจ้งรับในหลักการที่จะต้อนรับ รมว. 9-11 ต.ค. (ในที่สุดไม่ได้ไปเยือน เพราะฝ่ายโซเวียตมีการเปลี่ยนแปลงภายใน)

²¹² มนัสพาสน์ ชูโต เอกอัครราชทูตประจำอิตาลี ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำ สหรัฐอเมริกา และนายกสมาคมสหประชาชาติแห่งประเทศไทย

7. APEC ระดับ รมต. (12-14 พ.ย.) ที่เกาหลีใต้

- กรมอาเซียนเป็นผู้เตรียมการ รมว. จะไปร่วมประชุมด้วย

8. พนมเปญ (21-22 พ.ย.)

- ให้อธิบดีกรมการเมืองยกร่างหนังสือตอบรับคำเชิญของเจ้าสีหนุ ให้รับดำเนินการเรื่องหนังสือขอความเห็นชอบแก่ ออท. และหนังสือแต่งตั้ง พล.ต. นาเวศ

- ออท. สรยุทธม์ พิจารณาจัดทีมไปสำรวจสถานที่ตั้ง สอท./ทำเนียบในกรุงพนมเปญ

- บัญชา นรม. คือ ต้องส่งงาม ภูมิฐาน

9. การติดตามผลการประชุมครั้งก่อน

- มอบ ออท. อภินันท์²¹³ รายงานรายชื่อบริษัทที่ปรึกษาที่ฝ่ายไทยทั้งหน่วยงานและภาคเอกชนจ้างไว้ สำหรับปกป้องรักษาผลประโยชน์ให้ นรม. ทราบตามที่มีบัญชาผ่าน ออท. พีระพงศ์

- รมว. ให้นำระเบียบการติดต่อกับประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์หารือกับผู้นำฝ่ายทหารในวันที่ 7 ส.ค.

แอฟริกาใต้

- ให้การค้านำการทูต รมว. อยากให้มีการเจาะในด้านการค้าอย่างจริงจัง

- พณ. ส่งคณะไปเยือนแล้ว และรายงานว่ามีโอกาสขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจการค้าอีกมาก

- ไทยควรเปลี่ยนการออกคะแนนเสียงเรื่องแอฟริกาใต้ใน UNGA โดยปรึกษากับอาเซียนก่อน ทั้งนี้โดยให้สัมพันธ์กับการยกเลิกมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ

²¹³ อภินันท์ ณ ระนอง เอกอัครราชทูตประจำกระทรวง ต่อมาดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ และเอกอัครราชทูตประจำเม็กซิโก

การเชิญอดีต ออท. ที่เกษียณแล้วมาช่วยเหลือด้านการรับรองแขกเมืองในนาม รมว.

มอบ ออท. ปรัชญาทวี²¹⁴ ประสานงานกับ ออท. แผน ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เลือกแบบเจาะจงเท่านั้น

การใช้ ออท. นำหน้า ปลัด กต. รองปลัด กต. และอธิบดี

- ขอให้เป็นการใช้ภายในของเรา เริ่มใช้ได้ทันทีตามธรรมเนียมปฏิบัติสากล

การฝึกอบรมข้าราชการ

- ขอให้ ออท. แผน ปรีกษา ปลัด กต. ในการจัดทำหรือทบทวนหลักสูตรฝึกอบรมข้าราชการแรกเข้า mid-career และอื่น ๆ และพิจารณาความเหมาะสม

ศุกร์ที่ 2 สิงหาคม 2534

1. การเสด็จ เยือนสหรัฐอเมริกา ของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

- ให้กรมพิธีฯ ทำหนังสือกราบเรียน นรม.

- ให้อธิบดีกรมสารนิเทศแถลงข่าวในวันนี้ ตามคำแนะนำของท่านผู้หญิงสุประภาดา

2. พม่า

- รมว. จะเลี้ยง รมช.กต. พม่า เทียงวันศุกร์ที่ 9 ส.ค. โดยให้มีการถ่ายภาพและไปทำข่าวอย่างแนบเนียนได้

- เห็นชอบให้มีการรักษาช่องทางติดต่อกับกลุ่มผู้นำ นศ. พม่าใน กทม. เพื่อรับฟังข้อคิดเห็น ทั้งนี้กรมการเมืองจะมีโทรเลขถึง สอท. ที่ นศ. พม่ามีการลอบรัฐบาล/รัฐสภา ประเทศนั้น ๆ อย่างแข็งขัน เช่น กรุงวอชิงตัน นครนิวยอร์ก และกรุงลอนดอน ให้รับทราบแนวทางเพื่อให้ปฏิบัติตามอย่างสอดคล้องกัน

²¹⁴ ปรัชญาทวี ตะเวทีกุล เอกอัครราชทูตประจำกระทรวง ต่อมาดำรงตำแหน่งรองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และเอกอัครราชทูตประจำเนเธอร์แลนด์

3. JC ไทย-ลาว

- กำหนดการประชุมเตรียมการ 21-23 ส.ค. และระดับ รมต. ในวันที่ 24 ส.ค. ที่ รร. เคปพันวา ภูเก็ต (ต่อมามีปัญหาเป็น 14-15 ส.ค. เตรียมการ และ 17 ส.ค. ประชุมระดับ รมต.)

- รมว. แจ้งว่า รมว.กค. และ รมว.คค. ได้ลงนามในหนังสือถึง ครม. เรื่องการลดภาษีสินค้าเกษตร 16 รายการ และบริษัทขนส่งสินค้าไทย-ลาว ตามลำดับแล้ว

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจจะตรวจสอบขั้นตอนวิธีการของกระทรวงที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามมติ ครม. ให้เป็นผล

- ขอให้กรมเศรษฐกิจประสานงานอย่างใกล้ชิด เรื่องทุนฝึกอบรมที่จะให้แก่ลาว และให้มีการประชาสัมพันธ์ด้วย ที่จะขยายเวลาการฝึกอบรมแบบ on-the-job training แก่ข้าราชการ จาก 2 สัปดาห์เป็น 6 เดือน โดยใช้หลักสูตรข้างต้น

4. อันสืบเนื่องมาจาก คุณสุบิน สายคำจันทร์²¹⁵ เสียชีวิตที่ญี่ปุ่น

ออท. สรยุทธม์ จะดำเนินการกับ กค. เรื่องระเบียบค่าใช้จ่าย สำหรับข้าราชการที่เสียชีวิตขณะปฏิบัติหน้าที่ในต่างประเทศ

5. การสัมมนาด้านความมั่นคง

- ออท. แผน แจ้งว่า ออท. สารสินได้ทำบันทึกเสนอ ปลัด กต. แจ้งว่า ที่ประชุม AMM มีมติให้หัวข้อมุ่งไปที่ความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ วัตถุประสงค์จะใช้เป็นข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับ ASEAN Summit ด้วย

- ปลัด กต. จะตั้งคณะกรรมการเตรียมการ โดยขอให้ ออท. แผน เป็นประธาน

- ปลัด กต. เห็นว่าควรใช้ชื่อบ กต. มากกว่าขอรับบริจาคจากมูลนิธิต่างประเทศ

²¹⁵ ที่ปรึกษา (หัวหน้าฝ่ายกงสุล) สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว

จับครั้งที่ 5 สิงหาคม 2534

1. พม่า

- นรม. ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับภาพพจน์ของไทยที่ปรากฏออกไปในการติดต่อกับ SLORC²¹⁶

- รมช.กต. พม่าจะเดินทางมาประชุมเขตแดน จะเข้าเยี่ยมคารวะ รมว. ในวันศุกร์ที่ 9 ส.ค. 34 โดย รมว. จะเลี้ยงอาหารกลางวันต่อ

- ในโอกาสนี้ รมว. จะแจ้งให้ รมช.กต. พม่ารับทราบโดยตรงไปตรงมาถึงแรงกดดันที่ไทยได้รับจากนานาชาติในระหว่างการประชุมอาเซียนที่ผ่านมา

- สำระสำคัญด้านสารนิเทศสำหรับการพบปะครั้งนี้ คือ ไทยไม่แทรกแซงกิจการภายในพม่า แต่ไม่รับรองการกระทำที่ผ่านมา การติดต่อกีเพื่อโน้มน้าวให้รัฐบาลพม่ามีบทบาทสร้างสรรค์

- รมว. จะถาม รมว.กษ.²¹⁷ เป็นการภายในถึงวัตถุประสงค์การเดินทางไปเยือนพม่า และขอให้นำเรื่องความสัมพันธ์ไทย-พม่า หรือในที่ประชุม วันพุธที่ 7 ส.ค. 34 ซึ่งผู้ประสานภารกิจฯ แจ้งว่า ผบ.ทบ. ยินดีมาร่วมตั้งแต่ 11.00 น.

2. ปลัด กต.จะหารือกับ ปลัด พณ. เรื่องมติที่ประชุมกลั่นกรองเศรษฐกิจอีกครั้ง รมช. ได้พูดโทรศัพท์ประสานงานกับเลขาธิการ ครม. แล้ว

3. ซาอุดีอาระเบีย

- ออท. ลิขสิทธิ์²¹⁸ รายงานปัญหาไทย-ซาอุดีฯ และข้อคิดเห็นจากแง่มุมของฝ่ายซาอุดีฯ ซึ่งต้องการทราบข้อเท็จจริงจากฝ่ายไทย

²¹⁶ State Law and Order Restoration Council หรือสภาฟื้นฟูกฎหมายและระเบียบแห่งรัฐ ชื่อทางการของคณะรัฐบาลทหารพม่า

²¹⁷ อาณัติ อภาภิรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในรัฐบาลอานันท์ 1

²¹⁸ ลิขสิทธิ์ ปานสมจิตต์ เอกอัครราชทูตประจำซาอุดีอาระเบีย

- รมว. มอบรองปลัดฯ สุจินดา และ ออท. ลิขสิทธิ์ ร่วมหารือระหว่างอธิบดีกรมการเมือง กับอุปทูตซาอุดีฯ ในวันพรุ่งนี้ อธิบดีกรมการเมืองจะนำอุปทูตซาอุดีฯ ไปพบ รมต. เกษมสโมสร ด้วย

อัครที่ 6 สิงหาคม 2534

1. เอกสารแนวคิดเรื่องความร่วมมือเศรษฐกิจอาเซียน

- รมว. บอก รมต. ต่างประเทศอาเซียนว่า ไทยจะยกร่างเอกสารแนวคิด และนำไปหารือกับแต่ละประเทศก่อน AEM

- รมว. กต. จะส่ง ผอ. นิพัทธ์ และ ดร. ณรงค์ชัย²¹⁹ รมว. ขอให้ให้มีผู้แทน กต. ไปด้วย อนึ่ง ปลัด พณ. ตั้งข้อสังเกตว่า ดร. ณรงค์ชัย มีวิธีการ approach แบบวิชาการ ปลัด กต. เห็นว่า ฝ่ายไทยคงต้องเห็นชอบระหว่างกันเองก่อนไปอินโดนีเซียและอาเซียนอื่นๆ

2. มติ ครม. กลั่นกรองเศรษฐกิจ

- ปลัด กต. และ ปลัด พณ.หารือแก้ไขถ้อยคำเป็นร่างมติใหม่แล้ว หลักการคือ หากการรวมตัวเศรษฐกิจมีผลกระทบในด้านการเมืองก็เป็นเรื่องของ กต. หากเป็นผลกระทบด้านการค้าเป็นเรื่องของ พณ.

- รมว. ขอให้ขยายความเพิ่มเติมเพื่อความกระจ่างว่า ในเรื่องการรวมตัวประชาคมยุโรป นอกเหนือจากผลกระทบการค้าระหว่างประเทศ (ที่ พณ. จะรับผิดชอบและประสานงานแล้ว) เรื่องอื่นๆ เกี่ยวกับการรวมตัวประชาคมยุโรป กต. รับผิดชอบและประสานงานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องต่อไป

²¹⁹ ดร. ณรงค์ชัย อัครเศรณี นักเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ อดีตสมาชิก 1 ใน 3 ของไทยใน ASEAN Task Force ต่อมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ในรัฐบาลพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานในรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

3. กัมพูชา

- ขอให้กรมการเมืองเร่งหนังสือขอความเห็นชอบ (concurrency) และแจ้งให้เจ้าสีหนุทรงรับทราบเรื่อง Special Envoy

- อนุมัติให้ กสญ. ณ เมืองฮ่องกง²²⁰ เข้า กทม. ก่อนการประชุม SNC กทม. ส.ค. นี้

- กรมการเมืองจะขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ประธาน SNC ได้เข้าเฝ้า และประสานงานเรื่องการจัดแพทย์และทหารเพื่อถวายความปลอดภัย

พุธที่ 7 สิงหาคม 2534

1. การประชุม รมต. สารนิเทศอาเซียน

- รมต. มีชัย ได้แสดงข้อคิดเห็นที่สร้างสรรค์หลายประการในการประชุมที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ที่ผ่านมา

- รมว. มอบอธิบดีกรมอาเซียนร่วมมือกับ รมต. มีชัย ในดำริที่จะเชิญ รมต. สารนิเทศอาเซียนมาไทย

2. นรม. เยือนญี่ปุ่น 6-12 ก.ย. 34

- รมว. จะหารือร่างกำหนดการล่าสุดที่ได้รับจาก ออท. เจตน์ กับ นรม.

3. กัมพูชา

- รมว. มอบแนวนโยบายให้ถวายการต้อนรับเจ้าสีหนุให้สมพระเกียรติที่เป็นประธาน SNC

นรม. ให้ถือเป็น working visit ก่อนการประชุม SNC เรื่องเข้าเฝ้าฯ ขอหารือเพิ่มเติม

²²⁰ สุนัย บุญยศิริพันธุ์ กงสุลใหญ่ ณ เมืองฮ่องกง ซึ่งกำลังจะไปรับตำแหน่งเอกอัครราชทูตไทยประจำกัมพูชา ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำเม็กซิโก แคนาดา และอธิบดีกรมพิธีการทูต

- รมว. จะเลี้ยงเป็นเกียรติ SNC และ P5 คำวันที่ 28 ส.ค. และจะตามเสด็จสมเด็จพระเทพฯ วันที่ 29 ส.ค.-2 ก.ย.

4. เอกสารแนวคิด “Anand’s Initiative”

- ปลัด กต. แจ้งว่าฝ่ายไทยจะพิจารณาแล้วเสร็จในสัปดาห์หน้า เวียนแจกอาเซียนก่อน คณะผู้แทนไทยนำโดย รมว.กค. จะนำไปหารือกับอาเซียนเป็นประเทศแรกภายในสิ้นเดือน ส.ค.

5. สิ้นค้าเกษตร 16 รายการ

- ครม. อนุมัติแล้ววານนี้ ส่วน 4 รายการ ที่ห้ามนำเข้านั้น รมว.พณ. รมว.กค. และ รมว. จะหารือกันในเรื่องกำหนดโควตา

6. JC ไทย-ลาว

- กำหนด รร. เมอริเตียน ภูเก็ตเป็นสถานที่ประชุม 14-15 (เตรียมการ) และ 17 ส.ค. (ระดับ รมต.)

- ให้ทำหนังสือกราบเรียน นรม. เรื่องความตกลง GBC เพื่อ นรม. แจ้ง ครม. ทราบ

7. สโลวีเนียขอให้ไทยรับรอง

- มอบรองปลัดฯ ประชา ติดต่อราชเลขาฯ เป็นการภายในตามที่ท่านสอบถามมาวานนี้ ว่าขอให้เป็นหน้าที่ภารกิจของ กต. โดย กต. จะนั่งเฉยต่อคำขอ

8. JC ไทย-อิรัก

- อิรักขอประชุม JC ไทย-อิรัก ที่ไทย พณ. ขอแนวทางจาก กต.

- เห็นควรแจ้ง พณ. ว่าในขั้นนี้ควรจะรอไว้ก่อน

สรุปผลการประชุมเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน
ที่ สนว. เลวานุกการ รมว.กต.

14 สิงหาคม 2534

ผู้เข้าร่วมการประชุม รมว.กต. รมว.มท. รมช.กต. ปลัด กต. เลขาฯ สมช.
ผอ.สชช. ผบ.ทบ. เสธ.ทบ. อธิบดีกรมการเมือง รอง เสธ.ทบ. แม่ทัพภาคที่ 4 เจ้ากรม
ข่าว ทบ. ผู้ประสานภารกิจ เลวานุกการ รมว.กต.

1. กัมพูชา

1.1 การซ่อมแซม สอท. กัมพูชาใน กทม. เสธ.ทบ. แจ้งว่า สถานที่ที่จะใช้งาน
ได้ตั้งแต่ 15 ส.ค. 34

1.2 เครื่องมืออุปกรณ์สำหรับการประชุม SNC ที่พิทยา 26-28 ส.ค. 34 นั้น
ค่าใช้จ่ายจากการนี้ ควรให้เป็นส่วนหนึ่งของงบประมาณ ซึ่งจะขอตั้งเพื่อจัดการประชุม
SNC ที่พิทยา

1.3 ฝ่ายพนมเปญขอให้จัดรถและเช่าบ้านใน กทม. ให้ด้วยในช่วงที่ SNC เริ่ม
ปฏิบัติการ ผบ.ทบ. รับทราบและเห็นชอบในหลักการ โดยในขั้นต้นเห็นควรให้สภ. อาน
และคณะพัก รร. ไปพลางก่อน แล้วค่อยพิจารณาความเหมาะสมตามสถานการณ์ต่อไป

1.4 Special Envoy มีระเบียบอยู่แล้วว่าให้เทียบยศพลตรีเท่ากับระดับ 10
และควรให้รับ พ.ช.ต. ในระดับนั้น เรื่องนี้ ทบ. จะหารือกับ กค. และสำนักงาน ก.พ.
ต่อไป

1.5 งบประมาณสำหรับการส่งทหาร 1 กองร้อย ไปอารักขาเจ้าสีหนุ โดยที่
การส่งกองกำลังดังกล่าวเข้าข่ายการส่งกองกำลังรักษาสันติภาพซึ่ง ผบ.ทบ. เห็นว่า
เป็นภาระของรัฐบาลที่จะจัดหางบประมาณให้

1.6 การอารักขาเจ้าสีหนุในกรุงพนมเปญ ข้อเสนอให้ทหารเกาหลีเหนือเป็น
องค์กรรักษสันใน และทหารไทยอารักขาชั้นนอกนั้น ฝ่ายไทยรับไม่ได้ และขอให้ทหารไทย
รับหน้าที่ทั้งหมด

1.7 การสนับสนุนทางการเงินแก่กลุ่มต่อต้านกัมพูชา

ก. อาจต้องคำนวณส่วนแบ่งการสนับสนุนอีกครั้งหนึ่งระหว่างไทยกับ ลิงคโพร้ เพราะฝ่ายมาเลเซียมีข้อขัดข้องทางการเงิน

ข. ผบ.ทบ. เห็นว่า น่าจะยกขึ้นหารือกับสหรัฐฯ อีก เมื่อเสร็จสิ้นการ เลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐฯ แล้ว รมว. เห็นว่า ควรให้ญี่ปุ่นเข้ามาช่วยสนับสนุนด้วย

1.8 ที่ตั้งสถานทูตในกรุงพนมเปญ

ก. กต. จะส่ง technical team ไปสำรวจสถานที่ในเดือน ก.ย. 34 หลังจากการประชุม SNC 26-28 ส.ค. 34 โดย รมว. เชิญให้ ทบ. ร่วมทีมไปด้วย

ข. รมว. ได้ขอร้องเจ้าสีหนุ เจีย ซิม และฮุน เซน ให้ช่วยหาสถานที่ ที่เหมาะสมให้ด้วย

1.9 Repatriation

ก. อธิบดีกรมการเมืองบรรยายสรุปว่า การประชุมกรุงปารีสได้วาง แนวทางกันไว้แล้ว แต่การปฏิบัติการส่งกลับต้องรอให้มีการลงนามในความตกลง สันติภาพเสียก่อน อย่างไรก็ตาม UNHCR ได้เริ่มประชาสัมพันธ์เรื่องการส่งกลับในค่าย ผู้อพยพชาวกัมพูชาแล้ว

ข. ปัญหาในขั้นนี้คือ การพิจารณาว่าควรจัดทำ MOU ในเรื่อง Voluntary Repatriation of Cambodian Refugees & Displaced Persons from Thailand กับ UNHCR ในขณะนี้หรือไม่ เพราะเมื่อถึงเวลาส่งกลับจริงๆ อาจมีประเด็นอื่นเพิ่มเติม เลขฯ สมช. อธิบายว่า เงื่อนไขต่างๆ ที่ UNHCR เสนอมาในการจัดทำ MOU ฉบับนี้ นั้น ฝ่ายไทยรับได้ แต่ร่าง MOU มีรายละเอียดมากเกินไป ที่ประชุมเห็นว่า น่าจะจัดทำ MOU เพื่อวางกรอบไว้ก่อนที่จะมีการส่งผู้อพยพกัมพูชากลับประเทศ

1.10 Red Solution²²¹ และท่าทีของมหาอำนาจต่อการแก้ปัญหาแก้มพูชา

ก. ที่ประชุมประเมินสถานการณ์แล้วเห็นว่า ในขั้นนี้ ไม่น่าที่จะเป็นไปได้ว่า จีนและเวียดนามร่วมมือกันจนเกิด Red Solution และไทยควรจะสนับสนุนเจ้าสีหนุอย่างเต็มที่ต่อไปบนพื้นฐานของ P5 Framework ทั้งนี้ การสนับสนุนจากสหประชาชาติเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสร้างสันติภาพในแก้มพูชา

ข. ที่ประชุมเห็นว่า สิ่งเร่งด่วนในขณะนี้คือ การทำให้มีกองกำลังของสหประชาชาติเข้าไปในแก้มพูชาโดยเร็ว

1.11 ที่ประชุมเห็นควรรีให้ระมัดระวังเรื่องไม้จากแก้มพูชา ซึ่งคาดว่าจะมีเข้ามาเพิ่มขึ้น เมื่อเกิดสันติภาพในแก้มพูชา เพราะการตัดไม้ทำลายป่าในแก้มพูชาจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางภาคตะวันออกเฉียงของไทยแน่นอน

2. ลาว

2.1 รว. สรุปลักษณะสุดท้ายของความสัมพันธ์ไทย-ลาว โดยเฉพาะเรื่อง การเตรียมการสำหรับการประชุมคณะกรรมการร่วมไทย-ลาว ระหว่างวันที่ 15-18 สิงหาคม 34 ที่ชะอำ ซึ่งฝ่ายลาวขอหารือกลุ่มเล็กใน 2 เรื่อง คือ การเยือนของท่าน ไกลสอน พมวิหาน และเรื่องกลุ่มต่อต้าน

2.2 ที่ประชุมเห็นควรรีให้เชิญท่านไกลสอน แบบ official working visit เป็นแขกของ นรม. และจัดให้เข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

2.3 รว.มท. แจ้งว่า

ก. เรื่องต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาสำคัญระหว่างไทยกับลาว นั้น ควรที่จะนำขึ้นหารืออย่างเป็นทางการภายในกับผู้นำลาวเสียก่อนที่จะให้มีการเจรจาอย่างเป็นทางการ

ข. จากการประชุมผู้ว่าราชการจังหวัดและเจ้าแขวงเมื่อเร็ว ๆ นี้ เห็นว่ายังมีความแตกต่างในระบบการปกครองท้องถิ่นและระดับการพัฒนาระหว่าง

²²¹ ข้อเสนอที่จะให้ระบอบพมเปญและเขมรแดงซึ่งต่างเป็นคอมมิวนิสต์และมีดินแดนในยึดครองเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของแก้มพูชาตั้งรัฐบาลร่วมกัน โดยที่ไม่มีเขมรอีกสองฝ่ายที่มีใช้คอมมิวนิสต์มาร่วม

จังหวัดของไทยกับแขวงของลาวอยู่มาก นอกจากนั้น ระบบในแต่ละแขวงของลาว ก็แตกต่างกัน ดังนั้น จึงต้องมองหารูปแบบสำหรับкарทดลองปฏิบัติความร่วมมือ ขยายแดน โดยหากแขวงใดมีระบบที่ดีในเรื่องใด ก็ให้นำมาทดลองปฏิบัติแล้วค่อย ๆ ขยายไปจนตลอดแนวชายแดน

รมว. แจ้งในประเด็นนี้ว่า ได้สั่งการให้ ออท. ณ เวียงจันทน์ เข้าร่วมประชุม ผู้ว่าราชการจังหวัดกับเจ้าแขวงทุกครั้ง และจะพิจารณาจัดเจ้าหน้าที่ จาก กต. ไปร่วม ด้วยในโอกาสต่อไปตามคำขอ รมว.มท.

ค. สำหรับปัญหาเขตแดนทั้ง 2 ฝ่าย น่าจะเริ่มต้นเจรจาในจุดที่เห็นว่า กระทำแล้วสำเร็จและจบเรื่องได้ รมช.กต. เสริมว่า ในการเจรจาเขตแดนครั้งล่าสุด ลังเกตได้ว่า ฝ่ายลาวมีท่าทีผ่อนปรนมากขึ้น

ง. กระทรวงกลาโหมมีโครงการช่วยอบรมวิชาพยาบาลและการเกษตรให้ แก่ลาว โดยกระทำทางจังหวัดชายแดน รมว.มท. เห็นว่า การจัดหน่วยพยาบาลเคลื่อนที่ ไปรักษาคนในเขตลาวตามที่ รมว. เสนอ ก็น่าจะกระทำควบคู่ไปได้

จ. กลุ่มต่อต้านนั้น เท่าที่ทราบ รับความสนับสนุนจากลาวโพ้นทะเล 29 องค์การ ซึ่งเลขฯ สมช. เสริมว่า เข้าทำนองหากินกันเอง

ข. เรือรับรองที่ฝ่ายไทยสร้างให้ที่เซเล็ด สาละวัน จะเสร็จในอีก 6 เดือน ข้างหน้า

2.4 ผบ.ทบ. เสนอว่า ควรสนับสนุนให้บริษัทไทยได้รับงานตามโครงการ ความช่วยเหลือจากต่างประเทศในลาว เช่น การสร้างเขื่อน

รมว. ควรสนับสนุนให้ประเทศที่ 3 ให้ความช่วยเหลือลาวเพิ่มขึ้น และ ADB ได้อนุมัติเงิน 1 แสนเหรียญให้จัดการพบปะระหว่างนักธุรกิจไทย-ลาวในเดือน ต.ค. 34

2.5 การแต่งตั้งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร และสำนักงานผู้ช่วยทูตทหารประจำลาว

ผบ.ทบ. แจ้งว่า มีอัตรากำลังอยู่แล้วและสามารถปรับระดับได้ สำหรับ สำนักงานผู้ช่วยทูตทหารฯ ที่ประชุมเห็นว่า หากเป็นไปได้ก็น่าจะขยายที่ทำการ สอท. ณ เวียงจันทน์ ไปยังที่ดินแปลงติดกัน ขณะนี้เจ้าของที่ดินแปลงดังกล่าวซึ่งพำนักใน ต่างประเทศได้ให้บุคคลอื่นเช่าที่ดินและอาคารส่วนหน้าของแปลง และยังเหลือที่ดิน

อีกส่วนหนึ่งซึ่งมีถนนผ่าน การเจรจาซื้อหรือเช่าที่ดินดังกล่าวน่าจะอยู่ในวิสัยที่จะเจรจากับฝ่ายลาวได้

3. พม่า

3.1 รมว. แจ้งว่า ในระหว่างการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน-ประชาคมยุโรป เมื่อ พ.ศ. 34 และระหว่าง ASEAN Post Ministerial Meeting เมื่อ ต้น ก.ค. 34 ไทยตกเป็นเป้าของประเทศตะวันตก เพราะไทยติดต่อกับรัฐบาล SLORC ของพม่า ขณะที่ประเทศตะวันตกเห็นว่าควรปิดล้อมและโดดเดี่ยวพม่า

3.2 แนวทางการดำเนินการของ รมว. คือ

ก. ชี้แจงกับประเทศเหล่านี้ว่า ตามสภาพภูมิศาสตร์ไทยไม่อาจปิดกั้น การติดต่อกับพม่าได้ นอกจากนั้น พม่าปิดตัวเองมา 30 ปีแล้ว การปิดล้อมพม่าจึง ไม่ทำให้เกิดผลแต่ประการใด ดังนั้น ไทยจึงเห็นควรที่จะชักจูงพม่าออกมาในลักษณะ Constructive Engagement ซึ่งเป็นแนวทางที่สหรัฐฯ ใช้กับจีนหลังเหตุการณ์เทียนอันเหมิน

ข. รมว. ได้ยกเรื่องการติดต่อกับพม่าให้เป็นเรื่องของอาเซียน และได้ ชักชวนโน้มน้าวให้สมาชิกอาเซียนติดต่อชักจูงพม่าตามแนวทางข้อ ก.

ค. รมว. ได้อธิบายให้ รมช.กต. พม่า ทราบถึงปฏิกิริยาจากนานาประเทศ

3.3 รมว. ได้ยกเรื่องภาพพจน์ของไทย ซึ่งประเทศตะวันตกเห็นว่า เข้าไป ดักตวงผลประโยชน์ (exploitation) จากพม่า และว่า ประเทศตะวันตกสนับสนุนให้ ผู้นำพม่าเดินทางไปดูความจริงของโลกภายนอก แต่การที่มีรัฐมนตรีจากไทยไปเยือน พม่าค่อนข้างถี่ในเดือน ก.ค.-ส.ค. 34 ทำให้คณะทูตในย่างกุ้งรายงานกลับไปยังรัฐบาล ของตนว่าไทยใกล้ชิดกับพม่า ด้วยเหตุนี้ รมว. จึงได้ขอให้ รมว. กษ. ระวังการเยือน พม่าไว้ก่อน

3.4 ที่ประชุมเห็นว่า การร่วมมือปราบปรามยาเสพติดกับพม่าเป็น Constructive Engagement ประการหนึ่ง และเป็นความร่วมมือสามฝ่ายไทย-ลาว-

พม่า ซึ่งประเทศตะวันตกและองค์การระหว่างประเทศน่าจะพร้อมที่จะช่วยเหลือ ทั้งนี้ การปราบปรามยาเสพติดในสามเหลี่ยมทองคำจะสำเร็จได้ก็เมื่อพม่าให้ความร่วมมือ

3.5 ไม้พม่า รมว.มท. แจ้งว่าได้ชะลอการเปิดจุดผ่านแดนไทย-พม่าไว้ตาม นโยบายระดับสูงซึ่งคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม แต่ได้อนุมัติให้เปิดจุดด้านล่างของแนว ชายแดน สำหรับสิ่งที่เคยอนุมัติไว้แล้วคงยากที่จะยกเลิกแต่สามารถเข้มงวดได้

ผบ.ทบ. ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าต้นทุนทำไม้ในพม่าสูงขึ้น ในขณะที่ราคาไม้ตก และการปิดการค้าในกรณีเรื่องไม้พม่าเสียบ้างก็จะเป็นการดี

4. เวียดนาม

4.1 ข้อเสนอให้ตั้งสถานกงสุลไทยที่นครโฮจิมินห์

ก. ที่ประชุมเห็นความเหมาะสมที่จะให้จัดตั้งสถานกงสุลดังกล่าว เพื่อ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

ข. อย่างไรก็ตาม เวียดนามอาจขอแลกเปลี่ยนด้วยการขอตั้งสถานกงสุล ที่อุดรธานี

ค. ที่ประชุมเห็นว่า ควรเจรจาเรื่องการขอเปิดสถานกงสุลที่นครโฮจิมินห์ กับเวียดนาม โดยไม่นำมาผูกกับการขอตั้งสถานกงสุลเวียดนามที่อุดรธานี

4.2 การให้สัญชาติไทยแก่ลูกหลานญวนอพยพ ที่ประชุมเห็นควรผ่อนปรน ในเรื่องนี้อย่างมีหลักเกณฑ์ โดยใช้แนวทางที่ศูนย์ประสานงาน²²² ได้วางไว้

4.3 ประมง

ก. รมว. แจ้งว่า ได้รับในหลักการที่จะไปเยือนเวียดนาม แต่ยังมีได้ กำหนดวันเยือน เพราะต้องการเตรียมการให้เกิดผลเป็นรูปธรรมเสียก่อน โดยเฉพาะ เรื่องการประมง

ข. รมว.มท. เสนอแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหาประมงเป็น 3 ขั้นตอน ว่าลำดับความสำคัญเร่งด่วนคือ การไถ่ถอนคน (ลูกเรือประมง) กลับมาโดยเร็วที่สุด

²²² ศูนย์ประสานงาน 114 กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน กองทัพบก เป็นหน่วยเฉพาะกิจ เพื่อประสานงานนโยบายชาวญวนอพยพระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาคให้เป็นไปอย่างมีเอกภาพ

ลำดับต่อไปคือ การเจรจาหาทางร่วมลงทุน และในระยะยาวควรพิจารณาให้มีเขตเศรษฐกิจจำเพาะร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน

ค. รมว. จะให้ ออท. สุรพงษ์ ไปขอพบ รมว.มท. เพื่อรายงานสถานะล่าสุดเกี่ยวกับเรื่องประมงให้ทราบ

4.4 VNA²²³ ที่ประชุมรับทราบ ว่า เวียดนามขอเปิดสำนักงาน VNA ในไทย ซึ่ง รมว. เห็นว่าน่าจะอนุญาตได้

5. มาเลเซีย รมว. สรุปผลการพบปะกับ รมว.กต. มาเลเซียเมื่อ 21 ก.ค. 34 และว่า ปลัด กต. ของทั้งสองประเทศจะพบปะกันในเร็ววันนี้ เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาค้างค้ำ และพิจารณาสร้างบรรยากาศให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อกัน

อังคารที่ 20 สิงหาคม 2534

1. การติดตามเหตุการณ์ในสหภาพโซเวียต

1.1. ให้อธิบดีกรมการเมืองตั้งศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะกิจ (Task Force) เพื่อติดตามและวิเคราะห์เหตุการณ์ในช่วงแรกอย่างใกล้ชิด โดยใช้เจ้าหน้าที่จากกรมการเมือง องค์กรฯ เศรษฐกิจ และสารนิเทศ

1.2 ให้อาจารย์เหตุการณ์อย่างใกล้ชิด รวดเร็วถึง นรม. โดยเน้นข้อเท็จจริง

1.3 ต่อมา รมว. สั่งการเพิ่มเติมว่า ให้จัดเจ้าหน้าที่ (สารนิเทศ) คอยตามข่าว CNN ตลอดเวลา หากมีเรื่องสำคัญให้รีบแจ้งสำนักเลขานุการ รมท. ทางโทรศัพท์เพื่อการรายงานต่อ รมว. โดยตรง

²²³ Vietnam News Agency หรือสำนักข่าวแห่งชาติเวียดนาม

2. การเชิญ ดร. ถนัด คอมันตร์²²⁴

2.1 อธิบดีกรมองค์การฯ จะเสนอหนังสือกราบเรียนเชิญ ดร. ถนัด ไปร่วมการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ และจะขอความกรุณา ดร. ถนัด เป็นผู้บรรยายที่นครนิวยอร์ก กรุงวอชิงตัน และสถาบันสมิธโซเนียน ในเรื่องเสด็จในกรมฯ

2.2 รมว. ได้โทรศัพท์ถึง ออท. นิตย ในเรื่อง Special Advisor ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ และขอให้ ออท. นิตย ประสานงานกับอธิบดีกรมองค์การฯ ต่อไป

3. สมเด็จพระเทพฯ

3.1 อัครราชทูตสุพจน์²²⁵ รายงานผลการเข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระเทพฯ และรับที่จะไปปรับปรุงร่างกำหนดการต่อไป รมว. ย้ำว่าให้ดำเนินการตามพระราชประสงค์ โดยถวายเรื่องความปลอดภัยอย่างเต็มที่

3.2 การเสด็จฯ ฟิลิปปินส์

ก) ประธานาธิบดีอาคีโนถวายพระกระยาหาร นอกเหนือจากบุตรสาวของ ปธน.

ข) จะมีอาจารย์เดินทางไปกับ รมว. ด้วย สนง. เลขานุการ รมต. จะหาข้อมูลและอำนวยความสะดวก

4. เจ้าสีหนุ

4.1 รมว. จะไปรับที่ท่าอากาศยานในวันที่ 21 ส.ค.

4.2 คำวันเดียวกัน จะขอให้ นรม. เป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารค่ำ

กรมการเมืองจะเชิญ ครม. บางท่าน อาทิ รมว. กค. นอกจาก กต. และทหาร

²²⁴ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ หนึ่งในผู้ร่วมก่อตั้งอาเซียน และอดีตรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอก เปรม ติณสูลานนท์

²²⁵ สุพจน์ ไข่มุกด์ อัครราชทูตประจำฟิลิปปินส์ ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำอิหร่านและไปแลนด์ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

5. รมว. จะเป็นเจ้าภาพเลี้ยงสุ ดุ่นซิ่น²²⁶ ในวันเสาร์ที่ 24 ส.ค. 34 เวลา 19.30 น. ที่ Mayflower ผู้เข้าร่วมฝ่ายไทยคือ ปลัด กต. อธิบดีกรมการเมือง

6. รมว. จะเป็นเจ้าภาพเลี้ยง 12.30 น. วันที่ 22 ส.ค. 34 ให้แก่อโกลมอน ผู้ช่วย รมว.กต. สหรัฐฯ ที่ภัตตาคารญี่ปุ่น รร. สยามซิตี

พุธที่ 21 สิงหาคม 2534

1. รมว. ได้หารือกับ นรม. เรื่องการจัดงบประมาณถวายแด่สมเด็จพระนางเจ้าฯ ในการเสด็จ สหรัฐฯ โดยจะพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ เนื่องในวโรกาสครบ 60 พรรษา และการที่พระองค์ท่านเสด็จฯ เพื่อทรงเผยแพร่มูลนิธิศิลาป้าชีพ

นรม. เห็นชอบว่าควรจัดสรรงบกลางถวาย

2. Section 301

ปลัด กต. แจ้งผลการหารือภายในที่ห้อง รมต. ไพจิตร ดังนี้

- พณ. ได้กราบเรียน นรม. ถึงความคืบหน้าของร่าง พ.ร.บ. ลิทิบัตร

นรม. ตั้งข้อสังเกตว่าจะทำให้เกิดปัญหาหมดไปจริงหรือไม่

- เรื่อง Transitional Period อาจมีทางออกเป็น administrative measure เพราะฝ่ายสหรัฐฯ ไม่ยืนยันว่าต้องออกเป็นกฎหมายแล้ว ประเด็นคือ กฎหมายที่มีอยู่แล้วต้องกว้างพอ แต่จะเขียนระเบียบอย่างไรที่จะไม่ผูกมัดรัฐบาลไทยในอันที่จะถูกฝ่ายสหรัฐฯ บีบ แต่ก็ยังสามารถให้ความมั่นใจแก่ฝ่ายสหรัฐฯ ได้

- เรื่อง Compulsory Licensing ยอมรับ Price Review Board แล้ว แต่มีประเด็นด้านเงื่อนไขที่แตกต่างกัน

นรม. ได้มอบให้ปลัด พณ. ปลัด กต. และปลัด สธ. ให้เวลา 1 สัปดาห์เพื่อพิจารณาข้างต้น

²²⁶ สุ ดุ่นซิ่น (Xu Dunxin) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศของจีน

รมว. ย้ำว่า การเสนอกฎหมายควรต้องมั่นใจว่า ฝ่ายสหรัฐฯ รับผิดชอบ

3. กัมพูชา

ก) เจ้าสีหนุ

3.1 นรม. ถวายเลี้ยงเจ้าสีหนุ ค่า 22 ส.ค. ที่บ้านพิษณุโลก

3.2 ขอให้ย้ายผ่าน พล.ต. นาเวศ ว่า การถวายเลี้ยงเจ้าสีหนุ ที่บ้านพิษณุโลก เป็นเพราะต้องการถวายพระเกียรติสูงสุด และไม่ทำที่ออฟฟิศของ นรม. แต่มาทำที่บ้านพักรับรองของรัฐบาลไทย

3.3 นรม. เห็นชอบให้เชิญรอง นรม. เกา และคุณหญิงด้วย

3.4 นรม. จะนำเจ้าสีหนุ เข้าเฝ้าในวันที่ 22 ส.ค. เวลา 17.00 น.

ข) ฝ่ายพนมเปญ

3.5 รองปลัดฯ ประชา และ ออท. สุนัย จะไปที่ท่าอากาศยาน เข้าพักที่ รร. สยามซิตี

3.6 จัดให้ รอง นรม. ฝ่ายพนมเปญชื่อ กง สม ออล²²⁷ พบรองปลัด กต. หรือ อธิบดีกรมการเมือง ในวันที่ 22 ส.ค. 34 เพื่อหารือเรื่องที่ทำกรและทำเนียบ ออท. ไทย

3.7 ให้หาทางยกเว้นภาษีรถยนต์ให้

3.8 ตามที่ฝ่ายพนมเปญจะขอออกวีซ่าใน กทม. นั้น ฝ่ายเราเข้าใจว่าจะ เป็นวีซ่าของ SNC และเป็นเรื่องที่กัมพูชาทุกฝ่ายควรหารือกัน

4. สถานการณ์ในสหภาพโซเวียต

4.1 ในการทำรายงานสถานการณ์ ขอให้พิจารณาด้านเศรษฐกิจ การเงิน การคลัง ควบคู่ไปกับทางด้านการเมือง และขอให้เพิ่มคณะที่ปรึกษา รสช. ด้านการต่างประเทศ และสมาชิกคณะกรรมการการต่างประเทศของสภานิติบัญญัติไว้ใน mailing list ด้วย

²²⁷ กง สม ออล (Kong Sam Ol) รองนายกรัฐมนตรีกัมพูชา

4.2 ให้สั่งการ สอท. ณ กรุงมอสโก เรื่องดูแลคนไทยในสหภาพโซเวียตอย่างใกล้ชิด

5. รมช. สุ ตันขึ้น

5.1 ให้รองอธิบดีกรมพิธีฯ รับ-ส่งที่ท่าอากาศยาน

5.2 ให้กรมการเมืองเตรียมข้อมูลสำหรับการหารือระหว่างเลี้ยงอาหารค่ำวันเสาร์ที่ 24 ส.ค. 34 ทั้งนี้ นอกเหนือจากเรื่องการปรับความสัมพันธ์จีน-เวียดนาม

6. เวียดนาม

6.1 ค่ารักษาพยาบาลของ เล ไม ในกรุงเทพมหานคร หากกระทำไม่ได้ กต. จะออกให้ อธิบดีกรมการเมืองจะหาข้อมูลจาก สอท. เวียดนามต่อ

6.2 การเยือนเวียดนามของ รมว.

ก) อธิบดีกรมการเมืองได้แจ้งออท.เวียดนามแล้วว่า ฝ่ายเราประสงค์จะเยือนนครโฮจิมินห์ด้วย และพร้อมที่จะเยือนในวันที่ 17 ก.ย. 34 ก่อนชานอัย

ข) อธิบดีกรมการเมืองรับที่จะเสนอองค์ประกอบคณะของ รมว. ในการเยือนเวียดนาม โดยมีปลัด กต. กรมการเมือง กรมสารนิเทศ กรมเศรษฐกิจ ฝ่ายประมง ฯลฯ

ค) อธิบดีกรมเศรษฐกิจจะเร่งเรื่องร่างความตกลงคุ้มครองการลงทุนและนำเข้า ครม. ก่อนการเยือน

ง) รมว. ขอให้เร่งร่างความตกลงกรอบสำหรับความร่วมมือทางการประมงกับเวียดนาม

จ) การหารือเรื่องการกงสุล ให้รองปลัดฯ สุจินดา นำคณะไปโดยเร็ว และนำร่างความตกลงกรอบด้านการประมงไปมอบฝ่ายเวียดนามด้วย สำหรับเรื่องที่จะหารือกัน ฝ่ายเวียดนามแจ้งอธิบดีกรมการเมือง สุกแล้วแต่ฝ่ายเราจะกำหนดสำหรับการหารือครั้งแรก

7. ลาว

7.1 การเยือนของประธานประเทศลาว รมว. เคยพูดกับท่านพูนมาครั้งหนึ่งแล้ว และมอบหมายให้อธิบดีกรมการเมืองติดตามกับ ออท. ลาว ภายใน 21 ส.ค. 34 ว่าหากท่านไกสอนจะเยือนไทยเป็นประเทศแรกหลังการรับตำแหน่งประธานประเทศ ก็จะทำให้ความขึ้นกราบบังคมทูล

7.2 พระราชสาส์นแสดงความยินดีต่อประธานประเทศลาว ให้กรมการเมืองติดต่อกับสำนักราชเลขาฯ ว่าควรมีและออกไปโดยเร็วที่สุด

8. มาเลเซีย

- ปลัด กต. จะติดตามเรื่องวันที่การพบปะกับ ปลัด กต. มาเลเซีย โดยจะเสนอให้จัดการพบปะตอนต้น ก.ย. 34

ศุกร์ที่ 23 สิงหาคม 2534

1. การติดต่อจัดทำร่างกำหนดการเสด็จฯ เยือนของเจ้านายทุกพระองค์ รมว. มีบัญชาให้ สอท. ทุกแห่งยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติโดยเคร่งครัดว่า การติดต่อดังกล่าวให้กระทำผ่าน กต. ทุกครั้ง

2. สมเด็จพระเทพฯ เสด็จฯ เยือนบรูไน 7-15 ก.ย.

- รมว. มอบอธิบดีกรมพิธีฯ

1) เร่ง สอท. ณ บันดาร์เสรีเบกาวัน เสนอร่างกำหนดการเสด็จฯ เยือนอย่างเป็นทางการสำหรับช่วง 7-9 ก.ย. จากฝ่ายบรูไน เพื่อทูลเกล้าฯ ถวายก่อนเสด็จฯ ฟิลิปปินส์ อังคารที่ 27 ส.ค.

2) พิจารณาส่ง advance party จาก กต.

3) ตามเสด็จตลอดการเยือนทางการ 7-9 ก.ย.

3. งานเลี้ยงค่ำให้ SNC+P-5 พุธ 28 ส.ค.

ลักษณะงานเลี้ยงให้มี high-table แต่ให้เป็น informal ไม่มี formal speeches

4. การส่งสารแสดงความยินดี/ เสียใจจาก นรม. ไปถึงผู้นำประเทศต่างๆ ขอให้ยึดแนวทางว่า ถ้ามีใช้สารประเภทประจำ (routine) และถ้ามีนัยที่เกี่ยวกับการเมือง เช่น กรณีสารแสดงความยินดีกับ ปธน. กอร์บาชอฟ²²⁸ ให้เสนอ นรม. ก่อนออก

5. การประชุม UNGA

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า ดร. ถนัด ยินดีรับเป็น Representative and Special Advisor ของคณะผู้แทนไทย และจะมีคำกล่าวในคณะกรรมการ 2 และ 3 ตลอดจนแสดงปาฐกถาในงานนิทรรศการเสด็จในกรมฯ ที่ Asia Society

- ปลัด กต. จะหารือกับอธิบดีกรมองค์การฯ เรื่องคณะผู้แทนของไทยไป UNGA โดย รมว. มีบัญชาให้ ปลัด กต. ไปร่วมในช่วง 28 ก.ย. ถึง 4 ต.ค.

6. ตำแหน่งเลขาธิการ ESCAP

6.1 ปลัด กต. รายงานว่าได้พูดโทรศัพท์กับ ออท. มนัสพาสน์ และอธิบายสถานะให้ ออท. เข้าใจแล้ว

6.2 รมว. จะโทรศัพท์แจ้งเรื่องข้างต้นกับ รมว. กต. มาเลเซีย message ของ รมว. จะมีประเด็นดังนี้

ก) เป็น difficult decision แต่ได้ตัดสินใจไปเพราะคำนึงถึงความสัมพันธ์สองฝ่าย

ข) ฝากให้เลขาธิการ ESCAP คนใหม่²²⁹ สนับสนุนให้คนไทยได้ดำรงตำแหน่งอาวุโสใน ESCAP

²²⁸ มิคาอิล กอร์บาชอฟ (Mikhail Gorbachev) ประธานาธิบดีสหภาพโซเวียต

²²⁹ ชามาส คีเบรีย (Shamas Kibria) Executive Secretary of ESCAP และผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติด้านการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมแก่กัมพูชา

ค) รมว. จะถือโอกาสแจ้งด้วยว่า ปลัด กต. ไทยติดต่อ ปลัด กต. มาเลเซีย เพื่อนัดวันพบปะในเร็ววันนี้ เพื่อหารือเรื่องความสัมพันธ์ทวิภาคี

6.3 ให้ทำเรื่องกราบเรียน นรม. ว่าดำเนินการไปอย่างไร โดยให้เน้นว่า น่าเสียดายที่ผู้สมัครของไทยมีคุณสมบัติดีเยี่ยม แต่ขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องทุกระดับจากทุกฝ่ายตั้งแต่เริ่มต้น ในอนาคตการสนับสนุนผู้สมัครของไทยต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ และไม่ทำให้เกิดเรื่องเกี่ยวกับตัวบุคคลมาเกี่ยวข้อง

7. Section 301

- บ่ายวันที่ 23 ส.ค. 2534 จะมีการประชุมปลัด กต. พณ. และ สธ. โดยอธิบดีกรมเศรษฐกิจ และผู้ช่วยปลัดฯ วีระศักดิ์ จะไปร่วมด้วย

8. พม่า

- ปลัด กต. รับที่จะไปพิจารณาเสนอแนะว่า Constructive Engagement กับพม่า ควรมีสิ่งใดบ้างนอกเหนือจากความร่วมมือปราบปรามยาเสพติด

- Constructive Engagement น่าจะหมายถึงสิ่งที่เป็นประโยชน์โดยตรงและถึงมือคนพม่า อาทิ การสาธารณสุข

9. สมเด็จพระเทพฯ เสด็จฯ ทรงเปิดนิทรรศการ 100 ปี เสด็จในกรมฯ

วันอาทิตย์ที่ 25 ส.ค. 34 ขอเรียนเชิญข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทุกท่านของ กต. รับเสด็จที่วังสราญรมย์ ในเวลา 16.00 น. โดยพร้อมเพรียงกัน

จันทร์ที่ 26 สิงหาคม 2534

1. การเตรียมการเยือนเวียดนามของ รมว.

- รมว. ต้องการให้มีการลงนามในความตกลง JC และความตกลงคุ้มครองการลงทุน และหากเป็นไปได้ความตกลงในกรอบความร่วมมือทางประมง สำหรับเรื่องความตกลงคุ้มครองการลงทุนที่ยังมีประเด็นอุปสรรคอยู่ รมว. ให้ถือเป็น priority และ

เร่งให้กรมเศรษฐกิจบริการรองปลัดฯ สุจินดา โดยพิจารณาในแง่ที่ประเทศไทยเป็นผู้ไปลงทุนในเวียดนามมากกว่าเวียดนามมาลงทุนในไทย ดังนั้น จึงยังมีความจำเป็นที่ต้องเร่งการปกป้องผลประโยชน์ ของเอกชนไทยที่ไปลงทุนในเวียดนาม

- รมว. เห็นชอบกับข้อเสนอ กต. ว่า ผู้แทนของไทยที่นครโฮจิมินห์อาจจะเริ่มต้นจากการตั้งเป็นสำนักงานการค้า (Trade Office) เพื่อดูแลผลประโยชน์ด้านธุรกิจการค้าของเอกชนไทยก่อน

2. คติฆาตกรรมนักการทูตชาอูคี

- รมว. มอบรองปลัดฯ สุจินดา เร่งการแปลสำนวนสืบสวนของตำรวจ โดยปรึกษารื้อกับ พล.ต.ท. ธนู หอมหวล²³⁰ อย่างใกล้ชิด แล้วรีบเชิญอุปทูตชาอูคี มาพบเพื่อขอรับทราบปฏิกิริยา ก่อนจัดส่งให้รัฐบาลชาอูคี ต่อไป

3. สถานการณ์ในสหภาพโซเวียต

- รมว. ขอให้ Task Force ที่จัดตั้งไว้มีต่อไป เพื่อติดตามประเมินผลสถานการณ์ภายในสหภาพโซเวียตอย่างใกล้ชิด ในการนี้ขอให้พิจารณาใช้นักวิชาการที่เกี่ยวข้องทางด้านนี้เข้าร่วมด้วยตามที่เห็นสมควร สำหรับการวางท่าที ไทยควรประสานงานกับประเทศอาเซียน

- รมว. มอบแนวทางด้านสารนิเทศเกี่ยวกับท่าทีไทยดังนี้

- กต. ติดตามอย่างใกล้ชิดเพราะสหภาพโซเวียตเป็นประเทศมหาอำนาจ การเปลี่ยนแปลงใดๆ ถึงแม้เป็นเรื่องภายใน ย่อมมีผลกระทบต่อภูมิภาคอื่นๆ

- ขณะนี้ กต. กำลังศึกษาประเมินผลสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแทบทุกขณะอย่างใกล้ชิด อย่างไรก็ตาม กต. เห็นว่านโยบายที่ผ่านมาของ ปธน. กอร์บาชอฟ เป็นนโยบายที่สร้างสรรค์ต่อสันติภาพของโลก และหวังว่าจะมีการดำเนินต่อไป

²³⁰ ผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง ต่อมาดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อังคารที่ 27 สิงหาคม 2534

1. การที่ กต. ไม่ขัดข้องเรื่อง รมต. วัฒนธรรมพม่า²³¹ เยือนไทยเพื่อถวายสมณศักดิ์แด่สมเด็จพระสังฆราช ในวันที่ 30 ส.ค. เพราะเป็นเรื่องของศาสนา

2. การเตรียมการเยือนเวียดนามของ รมว. (17-19 ก.ย.)

- สิ่งที่ รมว. ให้ลำดับความสำคัญสูงสุด 3 ประการ คือ การลงนามความตกลง JC ระหว่างไทย-เวียดนาม การลงนามความตกลงคุ้มครองการลงทุน และความตกลงด้านความร่วมมือประมง ในกรณีที่ความตกลงสองอันหลังไม่สามารถลงนามได้ ก็ขอให้พิจารณาทำเป็น Joint Statement

- ตามที่ รมช. วีระ²³² เดินทางไปเยือนเวียดนาม และได้หารือในเรื่องต่างๆ หลายเรื่อง โดย สอท. ณ กรุงฮานอย ไม่เคยได้รับการติดต่อเลย นั้น รมว. เห็นว่าน่าจะมีการพบปะประสานงานกับ กต. ทั้งก่อนไปเยือนและหลังการเยือน เพื่อการดำเนินการของฝ่ายไทยที่สอดคล้องกัน ในการนี้ รมว. จะยกขึ้นพูดกับ รมช. วีระ ต่อไป

- จะมีการประชุมเตรียมการเยือนเวียดนามที่ห้องประชุม สنج. เลขานุการ รมต. วันพุธที่ 4 ก.ย. เวลา 14.00 น. โดย ปลัด กต. รับที่จะหารือเตรียมการเฉพาะภายใน กต. ก่อน สำหรับการประชุมวันที่ 4 ก.ย. รมว. ขอให้พิจารณาว่าจะเชิญหน่วยงานอื่นใดบ้าง เช่น กวส. กษ. กรมประมง และเอกชนที่เกี่ยวข้อง (คุณวัช ยิบอินซอย)

3. สมเด็จพระนางเจ้าเสด็จ เยือนสหรัฐฯ

- กต. โดยกรมพิธีฯ จะมีหนังสือกราบเรียน นรม. เกี่ยวกับสาระที่เกี่ยวกับการเสด็จ รวมทั้งการจัดนิทรรศการที่กรุงวอชิงตัน โดยจะระบุว่าได้มีการประสานงานระหว่างสำนักพระราชวังกับเลขาธิการ นรม. อย่างใกล้ชิดแล้ว

²³¹ พลเอก โพน มยัณฑ์ (General Phone Myint) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมและสภานิติศาสตร์พม่า

²³² วีระ สุลักษณ์กรกาญจน์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมในรัฐบาลอานันท์ 1 และ 2

จักรที่ 3 กันยายน 2534

1. การรับรองรัฐบอลติกทั้งสาม

- รมว. แจ้งว่า ปธน. กอร์บาชอฟ ยอมรับแล้ว กำลังจะเสนอให้ Supreme Soviet รับรอง นานาชาติที่สำคัญก็รับรองแล้ว หากเป็นเช่นนี้ รมว. จะหารือ นรม. เพื่อขออนุมัติ หลักการว่า หาก Supreme Soviet รับรองแล้ว ไทยควรพร้อมจะแสดงความยินดีและแสดงความตั้งใจที่จะสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตในอันดับต่อไป

- ให้กรรมการเมืองประสานงานกับสารนิเทศในการออกข่าว แจ็งอาเซียน และ สอท. ณ กรุงมอสโก

- ในอนาคต รมว. เห็นว่า หากมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอาจจะเริ่มด้วยให้ ออท. ณ กรุงบอนน์ หรือโคเปนเฮเกน เป็นผู้ดูแลรัฐทั้งสาม

2. พม่า

- รมว. จะยกเรื่องพม่าพูดกับ นรม.

- สภาหอการค้าเชียว รมช. ไปสัมมนาที่ จ. ตาก 14 ก.ย. เรื่องการค้าไทย-พม่า

- รมว. เห็นว่า พล.อ. ชวลิต น่าจะเป็นผู้เปิดสัมมนา และมอบอธิบดีกรมเศรษฐกิจเป็นผู้แทน กต. ไปร่วม

3. การทำรายงานเรื่องสำคัญกราบเรียน นรม. (อาทิ ผลประชุม SNC JC ไทย-ลาว)

- ต้องทำให้เสร็จภายใน 1-2 วัน แบบสรุป 1 หน้า เพื่อกราบเรียน นรม. ในวันรุ่งขึ้นให้ทัน เพื่อป้องกันมิให้เหตุการณ์ถูกแทรกแซง และที่ นรม. ทราบเรื่องจาก นสพ.

4. ฮุน เซน ขอพันธุ์ (เมล็ด) ข้าว 2-3 พันตัน เนื่องจากน้ำท่วม

- รมว. ให้กระทำผ่าน SNC

5. มงคล ลิ้มะโรจน์²³³ ขอไปสร้างแฟลตในฉนวนกาซา
- รมว. ให้เชิญมาพบเพื่อพูดคุย

พุธที่ 4 กันยายน 2534

1. แผนพัฒนา ฉบับที่ 7 ขอให้ทำหนังสือจาก รมว. แจ็งเลขาฯ สภาพัฒนาฯ ว่า แผนพัฒนา ฉบับที่ 7 ควรคำนึงถึงพัฒนาการต่าง ๆ ในประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกับไทยด้วย

2. ซาอุดีอาระเบีย

2.1 ออท. สหรัฐฯ ประจำซาอุดีฯ แจ้งว่า กษัตริย์ซาอุดีฯ และพระราชวงศ์จะประทับในกรุงริยาด ในเดือน ต.ค. 34

2.2 การแปลสำนวนสอบสวนและการทำเอกสารสรุปประเด็นสำคัญจะเสร็จในวันจันทร์ที่ 9 ก.ย. 34 จะนำเอกสารไปหารือกับอุปทูตซาอุดีฯ ในวันอังคารที่ 10 ก.ย. 34 รมว. กล่าวว่า บัดนี้ ชัดเจนแล้วว่า ฝ่ายซาอุดีฯ รอสำนวนสอบสวนก่อนที่จะให้คำตอบเรื่องกำหนดการเยือนของ นรม.

2.3 ยังรอคำตอบจากนครนิวยอร์กและกรุงวอชิงตัน เกี่ยวกับการนัดหมายระหว่าง รมว. กับ รมว.กต. ซาอุดีฯ²³⁴ ในนครนิวยอร์กระหว่างการประชุม UNGA

3. การเยือนเวียตนามของ รมว.

3.1 รมว. ได้โทรศัพท์เชิญ รมช. วีระ เข้าร่วมประชุมเตรียมการวันพฤหัสบดีที่ 5 ก.ย. 34 เวลา 14.00 น. ที่ กต. หาก รมช. วีระ ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ รมว. ก็ขอให้แต่งตั้งผู้ที่ทราบเรื่องดีเข้าประชุม และในกรณีนั้น รมว. จะนัดหมาย รมช. วีระ รับประทานอาหารเที่ยงเพื่อหารือเกี่ยวกับการเตรียมการ

²³³ ประธานกรรมการ บริษัทซัสโก้ จำกัด (ธุรกิจน้ำมัน)

²³⁴ ซาอุด บิน ไฟซาล อัล ซาอุด (Saud bin Faisal Al Saud) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศซาอุดีอาระเบีย

3.2 ร่างความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางการประมงกับเวียดนาม

ก) รองปลัดฯ สุจินดา ได้พบกับผู้แทนบริษัทประมงที่ได้ลงทุนในเวียดนามเมื่ออังคารที่ 3 ก.ย. 34 และจะให้กรมสนธิสัญญาฯ ยกร่างความตกลง โดยนำประเด็นที่ได้ทราบจากการพบปะดังกล่าวมาพิจารณา เมื่อยกร่างเสร็จแล้ว ให้มอบกรมการเมืองเพื่อมอบให้ ออท. เวียดนามรับไปดำเนินการต่อ

ข) สำหรับเรื่อง transfer of fund ซึ่งบริษัทประมงของไทยเป็นกังวลอยู่ นั้น ได้พิจารณากันแล้ว เห็นว่าฝ่ายเวียดนามคงไม่ยอมให้ใส่ไว้ในความตกลงคุ้มครองและส่งเสริมการลงทุน ดังนั้น จึงน่าจะใส่ไว้ในร่างความตกลงประมงไปพลางก่อน

ค) รองปลัดฯ สุจินดา ตั้งข้อสังเกตว่า ยังหาตัวแทนภาคเอกชนซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างแท้จริงโดยภาคเอกชนเองไม่ได้ ซึ่งเรื่องนี้ รมว. กล่าวว่าควรดำเนินการโดยผ่านกรมประมง โดยเฉพาะเรื่องร่างความตกลง

3.3 advance party รองปลัดฯ สุจินดา ยินดีที่จะเดินทางไปเตรียมการเยือนของ รมว.

3.4 ร่างความตกลงคุ้มครองและส่งเสริมการลงทุน ให้เจ้าหน้าที่กรมเศรษฐกิจสรุปเรื่องให้รองปลัดฯ สุจินดา ทราบโดยละเอียด

3.5 VNA ขอให้เปิดสำนักงานในไทย ไทยได้อนุญาตให้เงินและสหภาพโซเวียตเปิดสาขาสำนักข่าวแล้ว และหากเวียดนามคิดที่จะบ่อนทำลายไทย ก็คงไม่ใช่สำนักข่าว เพราะมีช่องทางอื่นๆ อีกมากมาย

3.6 เวียดนามขอเปิดสถานกงสุลที่อุดรธานี รมว. เห็นว่าน่าที่จะแจ้งเวียดนามอย่างตรงไปตรงมาว่าเป็นเรื่องอ่อนไหว

4. การปฏิบัติต่อนักศึกษาพม่าระหว่างที่ยังไม่มี Safe Area

ปลัด กต. กล่าวว่า มหาดไทยจะดำเนินการเอง และไม่ต้องการให้ UNHCR ยุ่งเกี่ยว อย่างไรก็ดี ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่า UNHCR ให้สถานะและความช่วยเหลือแก่นักศึกษาพม่าอยู่แล้ว เมื่อเป็นดังนี้ รมว. จึงเห็นชอบกับ ปลัด กต. ว่าควรที่ฝ่ายเรา

จะสร้างเยื่อใย และแสดง moral compassion กับนักศึกษาพม่าโดยผ่านหรือร่วมมือกับ UNHCR

รมว. กล่าวว่าอาจจะต้องพิจารณาเดินทางไปเยือนพม่าหลัง UNGA เพราะเหตุการณ์ต่างๆ กำลังจะส่งผลถึงเรื่องประมง ป่าไม้ ฯลฯ ซึ่งเป็นปัญหาทั้งสิ้น

5. การรับรองรัฐทั้งสามในบอลติก

5.1 รมว. แจ้งว่า ครม.เห็นชอบในหลักการว่า หาก Supreme Soviet เห็นชอบการรับรองรัฐทั้งสามที่แยกเป็นอิสระแล้ว นรม. และ รมว. จะมี mandate ในการให้การรับรองในนามของรัฐบาล

5.2 ในระหว่างที่กำลังติดตามความคืบหน้า รมว. ขอให้กรมการเมืองพิจารณาวิธีการรับรอง เช่น อาจจะมีสารจาก นรม. และ รมว. ถึงผู้นำประเทศทั้งสาม และขอให้แจ้งอาเซียน คทท. ทั้งสองแห่ง และ สอท. ณ กรุงมอสโกทราบด้วย

พหุสบัติที่ 5 กันยายน 2534

1. การเลี้ยงฉลองปริญญาเกิตติมศักดิ์ให้ รมว. สิทธิ²³⁵ 7 ก.ย. 34

- รมว. ให้ระดับ 10 ของ กต. เข้าร่วม (เชิญคู่) แต่งกายตามสบายที่ห้องบัวแก้ว
- ปลัด กต. ขอให้ ออท. กันยา²³⁶ เข้าร่วมด้วย

2. ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่กัมพูชา

- รมว. มีหนังสือกราบเรียน นรม. ขออนุมัติความช่วยเหลือในวงเงิน 10 ล้านบาท

²³⁵ พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ และพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ อดีตรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอก เปรม และองคมนตรี

²³⁶ กันยา ใจมั่น เอกอัครราชทูตประจำเซเนกัล (อดีตหัวหน้าสำนักงานรัฐมนตรีสมัยรัฐมนตรีสิทธิ เศวตศิลา)

- รมว. รับประทานกับเจ้าสีหนุว่า จะดำเนินการผ่านเจ้าสีหนุในฐานะประธาน SNC โดยจัดส่งอาหาร ยารักษาโรคไปทางเครื่องบินไปลงสนามบินกรุงเทพมหานคร ผู้ประสานภารกิจฯ รับจะประสานงานในเรื่องส่งมอบ

- เมื่อ นรม. อนุมัติแล้ว ขอให้กรรมการเมืองยกร่างสารจาก นรม. ถึงเจ้าสีหนุ ลำเนาให้ฮุน เซน ทราบ

ต่อมา รมว. ได้ เสนอ นรม. ว่า ควรเป็น รมว. หรือ รมช.สธ. เป็นผู้นำสัมภาระดังกล่าวไปมอบและเพื่อการสร้าง impact ขอให้กระทำภายในต้นสัปดาห์หน้า โดยขอให้กรมเศรษฐกิจกำหนดประเภท (ด้วยการสอบถามจากสก อาน) และจำนวนความช่วยเหลือภายในบ่ายวันพรุ่งนี้

3. พม่า

- รมว. ให้สัมภาษณ์ นสพ. ไปแล้วว่า ไม่ขอพูดเรื่องสมณศักดิ์อีก เน้นภาพรวมว่า เราจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับพม่าเพื่อขจัดอุปสรรคปัญหาที่มีอยู่ หรือกำลังจะเกิด เช่น ประมง การเยือนระดับสูงมิได้เพื่อผลประโยชน์สองฝ่าย แต่ขอให้อย่าติดกันเกินไป

- ปลัด กต. สรุปเรื่องที่เชิญ ออท. พม่ามาพบเมื่อ 4 ก.ย. 34

รมว. ขอให้หนังสือกราบเรียน นรม.

- รมว. ขอให้ รมช. ไปร่วมการสัมมนาส่งเสริมการค้าชายแดนที่ จ. ตาก โดยคำนึงถึงความจำเป็นภายใน ทั้งนี้ ขอให้ใช้โอกาสดังกล่าวให้ข้อคิดแนวทางในภาพรวมเพื่อความสมดุลของสาระการสัมมนา

- รมว. เห็นว่าจะเป็นการสนองผลประโยชน์ไทย หากประเทศอาเซียนอื่น ๆ โดดเข้าร่วมกันติดต่อกับพม่ามากขึ้น

- อธิบดีกรมการเมืองรับที่จะติดตามกับ ออท. พม่า²³⁷ เรื่องการเยือนพม่าของ รมว.กต. ฟิลิปปีนส์

²³⁷ ยูนต์ ส่วย (Nyunt Swe) เอกอัครราชทูตพม่าประจำไทย

4. ปลัด กต. แจ้งว่า รมว.กต. จะเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยไปกรุงจาการ์ตา 10-12 ก.ย. เพื่อเสนอ Anand's Initiative ด้าน Free Trade Area

5. การเตรียมการไปเยือนเวียดนาม

- รมว. เห็นชอบให้รองปลัดฯ สุจินดาไปหาหรือล่องหน้าในเรื่องกงสุล

- มอบอธิบดีกรมการเมืองเรียก ออท. เวียดนาม มาพบเพื่อหาหรืออย่างตรงไปตรงมาเรื่องความต้องการของไทยในการเปิด สกญ. ณ นครโฮจิมินห์ เพื่อวัตถุประสงค์ด้านการส่งเสริมการค้า โดยมีข้อแลกเปลี่ยนในเรื่อง VNA ซึ่ง รมว. จะเป็นผู้แจ้งท่าทีไทยกับฝ่ายเวียดนามเอง ส่วนเรื่องอุดรธานี อธิบดีกรมการเมืองจะแจ้ง ออท. เวียดนามว่าขออย่ากระทำการใดที่ก่อให้เกิดความระแวงสงสัยเพิ่มเติมกับฝ่ายความมั่นคงของไทย

6. รมว. มอบรองอธิบดีกรมพิธีฯ หรือผู้แทนไปงานพิธีรำลึกถึงผู้เสียชีวิต จัดโดยบริษัทเลาด้าที่สุพรรณบุรี 7 ก.ย. นี้

7. - รมว. แจ้งว่า รมต. มีชัย ยังสนใจที่จะมาพบปะกับข้าราชการที่เกี่ยวข้องของ กต. เพื่อหาหรือเรื่องการประชาสัมพันธ์และอื่น ๆ

- ปลัด กต. รับจะจัดการหาหรือแบบทานอาหารกลางวันร่วมกัน

8. ปัญหากัมพูชา

- อธิบดีกรมการเมืองจะจัดให้ชวน ชาน เข้าพบ รมว. เพื่อการโน้มน้าวให้ชวน ชาน มีท่าทียืดหยุ่นในเรื่องการเลือกตั้ง

- รมว.ให้ อธิบดีกรมการเมืองยกร่างโทรเลขจาก รมว. ถึง รมว.กต. ฟิลิปปินส์ และอาเซียน สรุปผลความคืบหน้าล่าสุด และขอให้ช่วยผลักดันประเด็นที่ยังเป็นปัญหาในกรอบของ P5 และ UN

- เรื่องบ้านเช่าสำหรับ PRK²³⁸ ใน กทม. รมว. ขอให้ยืนยันว่าต้องเป็นการจัดการของทางการ เพื่อการอำนวยความสะดวกและควบคุมดูแล ในกรณีนี้ ผู้ประสานภารกิจรับจะยกขึ้นหารือกับ พล.ต. นาเวศ ด้วย

- เรื่องวิชาของฝ่าย PRK แนวทางของ รมว. คือให้ปฏิบัติเหมือนกับฝ่ายกัมพูชาอื่นๆ เป้าหมายคือทางการไทยต้องสามารถรับทราบรู้เห็นการเดินทางเข้า-ออกได้อย่างใกล้ชิด ในกรณีนี้ กรมการเมืองจะร่างหนังสือจาก ปลัด กต. ถึงปลัด มท. เพื่อชักซ้อมวิธีปฏิบัติของ ตม.

- เรื่องความช่วยเหลือแก่ NCR ขอให้กรมการเมืองสรุปเรื่องที่หารือกับบรูไนและอาเซียนอื่นๆ ให้ คทท. ที่นิวยอร์ก เพื่อติดตามต่อไป

การหารืออรรถาการระหว่าง รมว. กับ ผบ.ทบ.

ที่ ศปก.ทบ. สวนรื่นฤดี

6 กันยายน 2534

เวลา 9.00-10.00 น.

ผู้เข้าร่วมการหารือ รมว. รมช. ปลัด กต. อธิบดีกรมการเมือง ผู้ประสานภารกิจ ผู้ช่วยผู้ประสานภารกิจ ผบ.สส./ผบ.ทบ. เจ้ากรมข่าว ทบ. สรุปผลการหารือได้ดังต่อไปนี้

²³⁸ People's Republic of Kampuchea (PRK) เป็นสาธารณรัฐภายใต้รัฐบาลคอมมิวนิสต์ที่จัดตั้งโดยแนวร่วมปลดปล่อยเพื่อล้มล้างระบอบเขมรแดง โดยมีเวียดนามและสหภาพโซเวียตเป็นพันธมิตรที่สำคัญ PRK ไม่ได้เป็นสมาชิกของสหประชาชาติเพราะไม่ได้รับการสนับสนุนจากจีน อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา PRK ได้ประกาศเป็นรัฐบาลของกัมพูชาระหว่างปี 2522-2536 (ระบอบพนมเปญ) โดยมีความสัมพันธ์กับต่างประเทศที่จำกัด เนื่องจากเป็นรัฐหุ่นเชิดของเวียดนาม และเปลี่ยนชื่อประเทศเป็น State of Cambodia ในปี 2532 เพื่อลบภาพคอมมิวนิสต์และให้เกิดการยอมรับในระดับนานาชาติ

1. กัมพูชา

1.1 การประชุม SNC อย่างไม่เป็นทางการที่นครนิวยอร์ก

อธิบดีกรมการเมือง แจ้งว่า ในการประชุม SNC อย่างไม่เป็นทางการที่กำหนดจะมีขึ้นในวันที่ 20-21 ก.ย. 34 ที่นครนิวยอร์ก จะได้มีการประชุมประเทศที่เข้าร่วมใน PICC ด้วย เพื่อเปิดโอกาสให้ประเทศเหล่านี้เสนอแก้ไขร่างความตกลงสันติภาพในกัมพูชา ซึ่งเรื่องนี้อาจจะกระทบกระเทือนประเทศไทยในกรณีที่กองกำลังสหประชาชาติประสงค์จะขอใช้ดินแดนไทยเป็นพื้นที่สำหรับปฏิบัติการ อนึ่ง ในการประชุมที่นครนิวยอร์ก กต. ขอเสนอให้ พล.ต. ธีระวัฒน์ ปัทมานนท์ เจ้ากรมข่าวทหารบก เข้าร่วมด้วยเนื่องจากได้ติดตามเรื่องนี้มาโดยตลอด และเคยเข้าร่วมการประชุม PICC มาแล้ว

ผบ.ทบ. กล่าวว่า ไทยพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับสหประชาชาติอย่างเต็มที่อย่างไรก็ดี เห็นว่าปฏิบัติการของสหประชาชาติควรจะไม่ละเมิดอธิปไตยของดินแดนไทย ส่วนเรื่องหลัง ไม่ขัดข้องที่เจ้ากรมข่าวทหารบกจะไปร่วมการประชุมที่นิวยอร์ก

รมว. กล่าวว่ากองกำลังสหประชาชาติจะต้องอยู่ในดินแดนของกัมพูชา และไทยไม่ควรยินยอมให้ตั้งฐานสำหรับปฏิบัติการในดินแดนไทยอย่างเป็นทางการ

1.2 การสนับสนุนฝ่าย NCR

รมว. แจ้งว่าฝ่ายไทยควรสนับสนุนและส่งเสริมฐานะของ NCR ต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อการเลือกตั้งในกัมพูชาในอนาคต ซึ่งเรื่องนี้ได้หารือกับประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อขอความสนับสนุนด้วยแล้ว และจะหารือกับ รมว. อาเซียนในระหว่างการประชุม UNGA ที่นครนิวยอร์ก

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ทราบจาก รมว.กต. บรูไน ว่า บรูไนประสงค์จะมอบการสนับสนุนแก่ NCR จำนวน 5 แสนเหรียญ

พล.ท. อัมพร แจ้งว่า ขณะนี้ฝ่าย NCR ได้มีหนังสือขอความช่วยเหลือจาก บรูไนอย่างเป็นทางการผ่านสิงคโปร์

1.3 การประชุม SNC ในประเทศไทย

รมว. มีคำครหาเกี่ยวกับบทบาทของไทยในการอำนวยความสะดวกการจัดประชุม SNC ที่พัทธยาที่ผ่านมา ทั้งนี้ เกรงว่าหากการประชุมที่นครนิวยอร์กไม่บรรลุผล

สำเร็จ และ SNC ตกลงจะมาประชุมที่ไทยอีก สื่อมวลชนไทยอาจจะโจมตีนโยบายของรัฐบาลในเรื่องนี้มากขึ้น อย่างไรก็ตามก็ยังคงเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องจัดที่พัสดุต่อไป หากการประชุมที่นครนิวยอร์กไม่บรรลุผลสำเร็จและเป็นคำร้องขอของเจ้าสีหนุ

ผบ.ทบ. กล่าวว่า ไทยควรจะอำนวยความสะดวกในการจัดการประชุม SNC ต่อไปเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายที่จะสนับสนุนกระบวนการสันติภาพในกัมพูชาซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อไทยในระยะยาว

1.4 ปัญหานักธุรกิจจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายระบอบพนมเปญในไทย

อธิบดีกรมการเมือง แจ้งว่า ขณะนี้มีนักธุรกิจบางคนได้จัดบ้านพักและสิ่งอำนวยความสะดวกแก่สก อาน ฝ่ายระบอบพนมเปญซึ่งเข้ามาประจำในไทยเพื่อร่วมการประชุม Secretariat ของ SNC

ผบ.ทบ. กล่าวไม่เห็นด้วยที่นักธุรกิจจะเข้ามามีบทบาทในเรื่องนี้เพราะมักจะมีผลประโยชน์ทางการค้าธุรกิจเกี่ยวข้อง ดังนั้น ฝ่ายไทยน่าจะเร่งทำความเข้าใจกับฝ่ายระบอบพนมเปญให้ดำเนินการผ่านช่องทางที่ถูกต้อง คือ กต.

รมว. เห็นด้วย และจะจัดให้ทั้งสก อาน และนักธุรกิจที่เกี่ยวข้องมาพบกับอธิบดีกรมการเมืองเพื่อทำความเข้าใจในเรื่องนี้

1.5 ทหารไทยเข้าไปให้ความอารักขาแก่เจ้าสีหนุ

อธิบดีกรมการเมือง กล่าวว่า ได้รับแจ้งว่าฝ่ายระบอบพนมเปญไม่เห็นด้วยที่ทหารไทยจะเข้าไปให้ความอารักขาแก่เจ้าสีหนุในกรุงพนมเปญ

ผบ.ทบ. แจ้งว่า หากเป็นเช่นนั้น ฝ่ายไทยก็ไม่ขัดข้องเพราะเพียงแต่ทำตามคำร้องขอของเจ้าสีหนุเท่านั้น

1.6 คณะเจ้าหน้าที่เทคนิคไทยเดินทางไปกรุงพนมเปญ

อธิบดีกรมการเมือง แจ้งว่า ระหว่างวันที่ 12-14 ก.ย. เจ้าหน้าที่เทคนิคไทยนำโดย ออท. สรยุทธม์ จะเดินทางไปยังกรุงพนมเปญเพื่อสำรวจและเจรจาเรื่องสถานที่ตั้ง สอท.

1.7 ความช่วยเหลือแก่ชาวกัมพูชาที่ประสบอุทกภัย

รมว. แจ้งว่า เจ้าสีหนุได้ขอไทยให้ความช่วยเหลือแก่ชาวกัมพูชาที่กำลังประสบจากอุทกภัยในขณะนี้ ซึ่งกต. ได้ขออนุมัติความช่วยเหลือในวงเงิน 10 ล้านบาทจาก นรม. แล้ว รมช.กต. จะนำคณะ เดินทางไปให้ความช่วยเหลือในสัปดาห์หน้า

ผบ.ทบ. เห็นชอบด้วยและกล่าวว่า โดยที่ขณะนี้จังหวัดทางภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือกำลังประสบปัญหาภัยร้ายแรงจากอุทกภัยเช่นกัน เพราะฉะนั้นความช่วยเหลือที่ให้แก่กัมพูชาควรมีจำนวนและการดำเนินการหลังจากที่รัฐบาลให้ความช่วยเหลือแก่ชาวไทยแล้ว

1.8 หน้าที่และฐานะของ Special Envoy

ผบ.ทบ. ขอให้ กต. เป็นฝ่ายพิจารณาหน้าที่และฐานะของ Special Envoy (พล.ต. นาเวศ ณ หนองคาย) ประจำเจ้าสีหนุ ประธาน SNC

ปลัด กต. แจ้งว่า ขณะนี้ กรมสนธิสัญญาฯ ได้พิจารณา เรื่องนี้แล้ว แต่ยังติดอยู่ที่ประเด็นเอกสิทธิ์ทางการทูตของ Special Envoy ซึ่งจะได้เจรจากับฝ่ายกัมพูชาต่อไป

2. พม่า

2.1 การถวายสมณศักดิ์แด่สมเด็จพระสังฆราช

ผบ.ทบ. กล่าวว่า ขณะนี้สาธารณชนมีปฏิกิริยาต่อต้านในเรื่องนี้มาก ดังนั้นหาก ออท. สุรพงษ์²³⁹ จะเข้าพบเพื่อชี้แจงปัญหาขัดข้องของฝ่ายไทยกับเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่สุดของพม่าก็จะเป็นการดี

รมว. เห็นด้วย และจะชี้แจงต่อ ออท. พม่าอีกทางหนึ่งด้วย

2.2 ความช่วยเหลือแก่ชาวพม่าที่ประสบปัญหาจากอุทกภัย

รมว. แจ้งว่า พม่าได้ขอความช่วยเหลือจากนานาชาติเพื่อบรรเทาปัญหาจากอุทกภัยที่ประสบอยู่ขณะนี้ ซึ่งเรื่องนี้เห็นว่าไทยควรให้ความช่วยเหลือแต่การกระทำ

²³⁹ สุรพงษ์ โปษยานนท์ เอกอัครราชทูตไทยประจำพม่า ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำมาเลเซีย อธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ และเอกอัครราชทูตประจำเบลเยียม/ประชาคมยุโรป

ในลักษณะไม่เปิด โดยอาจให้ สอท. ณ กรุงย่างกุ้งจัดสรรเงินจำนวน 500,000 บาทจาก การบริจาคเพื่อการนี้ โดย กต. จะขออนุมัติจาก นรม. ผบ.ทบ. เห็นด้วย

Morning Prayer วาระพิเศษ

จันทร์ที่ 9 กันยายน 2534

14.30-15.45 u.

1. พม่า

ให้ทราบเหมือนกับที่ รมว. จะแจ้งให้ ออท. พม่าทราบว่า

- ไทยกับพม่าต้องคบเป็นมิตรที่ดีต่อกันตลอดไป
- เรื่องสมณศักดิ์ ขอให้นำมาเป็นเรื่องกระทบความสัมพันธ์ ไทยรับไว้แล้ว

ก็จะถวายเป็นอย่างแน่นอน

นอกจากนั้น รมว. จะขอให้ฝ่ายพม่ารับทราบถึงแรงผลักดันภายในที่ กต. ประสบอยู่และอย่ากระทำการใดเพิ่มเติมที่จะทำให้เป็นการเพิ่มแรงกดดันให้มากยิ่งขึ้น

- เรื่องขอ หม่อง²⁴⁰

รมว. ขอหารือ นรม. อาจเสนอให้เป็นการเชิญให้มาร่วมกับผู้นำทหารจาก ประเทศอื่นๆ ในพิธีสวนสนาม 3 ธ.ค. 34

2. เวียดนาม

- รมว. ขอให้กรรมการเมืองมีหนังสือด่วนที่สุดทราบเรียน นรม. ขออนุมัติใน หลักการให้ รมว. ลงนามความตกลงกับเวียดนามในระหว่างการเยือนเรื่อง (1) ความตกลงคุ้มครองการลงทุน (2) ความร่วมมือด้านการประมง (3) MOU พลังงานในกรณีที่ไม่สามารถลงนามในความตกลงข้างต้นได้ ก็จะมีการระบุความเข้าใจร่วมกันใน หลักการไว้ในแถลงการณ์ร่วม

²⁴⁰ ขอ หม่อง (Saw Maung) ประธานสภาฟื้นฟูกฎหมายและระเบียบแห่งรัฐ (SLORC)

- รมว. เน้นแนวทางด้านสารนิเทศว่า การไปเยือนครั้งนี้เกิดจากการที่เล ไม มาเชิญ นรม. ไทยไปเยือนเวียดนาม ฝ่ายไทยเห็นว่า ก่อนที่จะมีการพบกันในระดับ หัวหน้ารัฐบาล ควรจะมีการเตรียมการให้ดี รมว. จึงได้ตัดสินใจเดินทางไปเยือน เวียดนาม เพื่อการนี้ โดยจะแจ้งฝ่ายเวียดนามด้วยว่า นรม. ยินดีเชิญ นรม. เวียดนาม มาเยือนไทยภายในปีนี้

- อธิบดีกรมการเมืองจะพบกับ ออท. เวียดนาม บ่ายนี้ รมว. มอบให้รองปลัดฯ สุจินดา เชิญ ออท. เวียดนาม พบต่อเพื่อมอบร่างความตกลงคุ้มครองการลงทุนและความร่วมมือประมงให้เวียดนามพิจารณา จากนั้นจึงประเมินความจำเป็นที่จะเดินทางไปเวียดนามเพื่อหารือโดยตรงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในความตกลงข้างต้น

- รมว. ขอให้ ออท. สุรพงษ์ พิจารณาจัดกำหนดการแยกให้ รมช. อาชวี และ ผู้แทนจากหน่วยงานอื่นได้พบปะหารือกับ counterpart ที่เกี่ยวข้องด้วย

- รมว. ให้กรมเศรษฐกิจกำหนดทุนการศึกษาอบรมที่จะให้เป็นความช่วยเหลือแบบวิชาการ ภายใต้งบประมาณที่มีอยู่ โดยเฉพาะในเรื่องการวางแผนเศรษฐกิจตามที่ ออท. สุรพงษ์ เสนอ

อังคารที่ 10 กันยายน 2534

1. พิธีวางศิลาฤกษ์สะพานไทย-ลาว

- รมว. แจ้งว่า นรม. รับจะไปเปิด ซึ่งจะเป็นโอกาสให้ นรม. ทั้งสองได้พบกัน รมว. ขอให้เสนอลาวเป็นช่วงสัปดาห์สุดท้ายของ พ.ย.

ขอให้แจ้ง ออท. ลาว และ ออท. นิคม ทราบ

- รมว. เห็นว่า ฝ่ายไทยควรเชิญ นรม. คำไต มาเยือนไทยด้วย เพราะทราบว่า เป็นผู้นำลาวที่ยังไม่คุ้นเคยกับไทย

2. การเตรียมการเยือนเวียดนามของ รมว.

- รองปลัดฯ สุจินดา สุรูปสาระการหารีอกับ ออท. เวียดนาม วานนี้ (9 ก.ย.) ว่า ออท. เวียดนามเห็นว่าเวลากระชั้นมาก ในกรณีที่ยังไม่สามารถลงนามในความตกลงใดได้ ก็ขอให้ระบุหลักการใหญ่ของความตกลงที่จะจัดทำไว้ในแถลงการณ์ร่วม (Joint Communique)

- รมว. เห็นชอบให้รองปลัดฯสุจินดา มอบร่างความร่วมมือประมง และ MOU ด้านพลังงานให้ ออท.เวียดนามภายในวันนี้ และเห็นว่าในร่างความตกลงคุ้มครองการลงทุนฝ่ายไทยกันเอง น่าจะยอมรับหลักการ MFN²⁴¹ ได้ รวมทั้งเรื่องการโอนเงินแบบเดียวกับที่เวียดนามยอมให้แก่ต่างประเทศที่ได้ลงนามกันแล้ว

- รมว. ขอให้กรมการเมืองยกร่างหนังสือกราบเรียน นรม. ภายในวันนี้ เสนอผ่านรองปลัดฯ สุจินดา เพื่อ

- 1) กราบเรียนวัตถุประสงค์การไปเยือนและขออนุมัติ
- 2) ขออนุมัติในหลักการให้ รมว. ลงนามในความตกลงคุ้มครองการลงทุน (ภายใต้หลักเกณฑ์ MFN) การร่วมมือทางการประมง และ MOU พลังงาน
- 3) ขออนุมัติองค์ประกอบคณะผู้แทน
- 4) ขออนุมัติให้มีการยกเรื่องการปฏิบัติของเวียดนามต่อชาวประมงไทย ยกเรื่องขอบเขตทะเล และ overlapping zone เพื่อการหารือต่อไป และการขอจัดตั้ง สกญ. ณ นครโฮจิมินห์

- รมว. ขอหารือภายในเรื่องการเยือนกับรองปลัดฯ สุจินดา และ ออท. สุรพงษ์ ภายในวันพุธนี้ อนึ่งการให้ข่าวสารเกี่ยวกับผลที่คาดว่าจะได้จากการเยือน ควรจะกระทำเมื่อการเยือนเสร็จสิ้น

3. การบินไทย-กัมพูชา

- ปลัด กต. แจ้งว่าการบินไทยสนใจจะเปิดการบินไปกัมพูชา

²⁴¹ Most-Favoured Nation (MFN) หรือหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง หมายถึง หลักการปฏิบัติที่ให้แก่ประเทศใด ก็จะทำให้แก่ประเทศอื่น ๆ ด้วย

- ปลัด กต. ได้หารือกับรองปลัด คค. และแจ้งให้ทราบแล้วว่า กต. ไม่ขัดข้อง แต่ขณะนี้ ยังไม่มีความจำเป็นต้องมีการตกลงในระดับรัฐบาล ขอให้การบินไทยเจรจาได้ในระดับบริษัท โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจของส่วนรวม ซึ่งขณะนี้ มีบริษัทการบินอื่น ๆ ทั้งของคนไทยและประเทศอื่นเจรจาอยู่

- ปลัด กต. แจ้งว่าได้มอบหมายให้อธิบดีกรมการเมือง ซึ่งติดตาม รมช. ไปมอบสิ่งของให้ผู้ประสบภัยกัมพูชาที่กรุงเทพมหานครวันนี้ ถือเป็นโอกาสยกขึ้นพูดกับสก อาณ ทั้งนี้ กต. จะมีหนังสือถึงประธาน SNC แจ้งให้ทราบว่า สายการบินจะเจรจาด้านรายละเอียดต่อไป

4. พณ.ขอจัดตั้งองค์การรองรับตลาดร่วม 92

- รมว. เห็นว่าอำนาจหน้าที่ที่ พณ. เสนอ ครม. เกินขอบเขตที่ตกลงไว้ระหว่าง ปลัด กต. กับ พณ. ขอให้ ปลัด กต. หารือกับ ปลัด พณ. ก่อน

พุธที่ 11 กันยายน 2534

1. การเดินทางไปกรุงเทพมหานครของ รมช. เพื่อมอบสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม

- รมว. เห็นว่า รายงานข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ออกมาดีมาก โดยเฉพาะแนวทางที่ รมช. ได้แถลงไปคือ เป็นการตอบสนองด้านมนุษยธรรมต่อคำขอร้องขอของประธาน SNC แก่ประชาชนกัมพูชา รวมทั้งเรื่องที่หารือกับฝ่ายพนมเปญ

- รมว. ขอให้หนังสือกราบเรียน นรม. รวมทั้งเรื่องที่หารือกับฝ่ายพนมเปญ

2. เลขาฯ สภาพัฒนาฯ จะมาหารือที่ กต.

- รมว. ได้เชิญให้เลขาฯ สภาพัฒนาฯ และผู้ติดตามมาหารือเรื่องแผน 7 และสมุดปกขาวไทย-ญี่ปุ่น เริ่ม 11.00 น. จันทร์ที่ 16 ก.ย. ที่ห้องประชุม สำนักงานปลัด ตามด้วยอาหารกลางวัน (จีน) ที่ห้องไตรทศฯ ผู้เข้าร่วมมี รมว. รมช. ปลัด กต. อธิบดีกรมเศรษฐกิจ อธิบดีกรมการเมือง

- รมว. ขอให้กรรมการเมืองและกรมเศรษฐกิจร่วมกันจัดทำ fact sheet ในเรื่องที่เกิด. ได้ดำเนินการกับประเทศเพื่อนบ้านที่ผ่านมา โดยเฉพาะความร่วมมือด้านเศรษฐกิจวิชาการ อนึ่ง รมว. ได้เคยขอสรุปสถานะเรื่องสมุดปกขาวจากกรมเศรษฐกิจ และกำลังรอเอกสารสรุปดังกล่าว

3. กรมภูมิภาค

- ข้อเสนอ กต. เรื่องกรมภูมิภาคจะเข้าสู่อการพิจารณาคณะกรรมการกลั่นกรองความมั่นคงเข้าวันนี้

- รมช. ตั้งข้อสังเกตการแบ่งกองภายใต้กรมยุโรปว่า น่าจะมีอย่างน้อย 3 กอง โดยกองหนึ่งเกี่ยวข้องกับประชาคมยุโรปโดยตรง (ปัจจุบัน (ก.ย. 34) แบ่งเป็นกองยุโรป ตะวันตก และกองยุโรปตะวันออก)

4. พม่า

- รมว. ขอให้กรรมการเมืองมีโทรเลขถึง สอท. ณ กรุงย่างกุ้งแจ้งสาระการสนทนา ระหว่าง รมว. กับ ออท. พม่าว่าวันนี้เพื่อทราบ และให้แจ้ง ออท. สุรพงษ์ ซึ่งขณะนี้อยู่ กทม. ด้วย เพื่อประกอบการหารือกับฝ่ายพม่าตามที่ รมว. บัญชา

- อนึ่ง รมว. ได้สั่งการเมื่อบ่ายวันอังคารที่ 10 ก.ย. 2534 ขอให้ทำรายงานเสนอ นรม. เรื่องการสนทนากับ ออท. พม่า โดยแนบสำเนาหนังสือที่ ออท. พม่า มีถึงและบันทึกช่วยจำที่อ. ออง จ้อ ได้มอบให้ ออท. สุรพงษ์ ด้วย

พทศบดีที่ 12 กันยายน 2534

1. สมเด็จพระนางเจ้าฯ เสด็จฯ สหรัฐฯ เพื่อให้การเตรียมการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย รมว. มีบัญชาให้ อธิบดีกรมสารนิเทศ และ ผอ. กองแบบพิธี²⁴² เป็นผู้ตาม

²⁴² วีรฉัตร ศรียานนท์ ผู้อำนวยการกองแบบพิธี กรมพิธีการทูต

เสด็จฯ และให้ ผอ. กองแบบพิธี ประสานงานกับอธิบดีกรมสารนิเทศก่อนการเสด็จฯ อย่างใกล้ชิด

2. กวส.

- รมช. แจ้งว่า ในการประชุมคณะกรรมการกลั่นกรองความมั่นคง วันที่ 11 ก.ย. มีข้อเสนอให้นำเรื่อง กวส. เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการออกพระราชบัญญัติจัดตั้งกรม ภูมิภาค อย่างไรก็ดี คณะกรรมการกลั่นกรองฯ ให้เดินเรื่องกรมภูมิภาคไปก่อน โดยเพิ่มกองประชาคมยุโรปขึ้นอีกกองหนึ่ง²⁴³

- รมว. สนับสนุนในหลักการใหญ่ที่ให้ กต. เป็นผู้กำหนดนโยบายให้และรับความช่วยเหลือกับต่างประเทศ แต่การนำ กวส. มารวมเป็นส่วนหนึ่งกับ กต. จะต้องศึกษา รายละเอียดอีกมาก

- รมว. ได้เห็นชอบกับข้อเสนอที่ประชุมอธิบดี ซึ่งให้จัดตั้งคณะทำงานประกอบด้วย ปลัด กต. ปลัด สนร. อธิบดี กวส. เลขาธิการ ก.พ.²⁴⁴ ร่วมกันพิจารณารายละเอียด และวิธีการ

- กรมเศรษฐกิจจะรับทำหนังสือกราบเรียน นรม. เรื่องการจัดตั้งคณะทำงานดังกล่าว

3. ความช่วยเหลือด้านฝึกอบรม

- รมว. ได้ลงนามหนังสือถึงเลขาธิการ ครม. สนับสนุนการปรับปรุง per diem แก่ผู้รับทุนฝึกอบรมของไทย

- รมว. เห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญที่มูลค่า per diem จะต้องสูงพอให้ผู้รับทุนอยู่ได้ โดยไม่เดือดร้อน

²⁴³ งานดูแลประชาคมยุโรปอยู่ภายใต้กองยุโรปตะวันตกในช่วงก่อตั้งกรมยุโรป ปี 2535 จนกระทั่งปี 2558 จึงได้มีการจัดตั้งกองสหภาพยุโรปแยกออกมาเมื่อมีการกิจเพิ่มขึ้น จากบทบาทด้านเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคงของสหภาพยุโรปในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีผลกระทบต่อไทย

²⁴⁴ ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสัจจกุล เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ต่อมา ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในรัฐบาลพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

- ขอให้กรมเศรษฐกิจติดตามกับคณะกรรมการกลั่นกรองเศรษฐกิจ
- รมว. ขอให้เน้น priority ทุนฝึกอบรมกับประเทศเพื่อนบ้าน ลาว เขมร เวียดนาม พม่า

4. การเยือนของลาว

- รมว. กล่าวว่าน่าจะให้ state visit ของลาวกับฟิลิปปินส์มีขึ้นก่อนการเลือกตั้ง
- รมว. ได้บอก ออท. ลาว แล้วว่า นรม. ยินดีไปร่วมพิธีวางศิลาฤกษ์สะพานไทย-ลาวประมาณวันที่ 26-27 พ.ย. และไทยยินดีต้อนรับ นรม. ลาว หากประธานประเทศลาวประสงค์จะมาเยือนแบบ state visit ประมาณสัปดาห์ที่ 2 หรือ 3 ของเดือน ธ.ค. รัฐบาลก็ยินดีพิจารณา (รมว. ขอให้เตือนเรื่องพูดกับราชเลขาฯ อีกครั้ง)
  - ออท. ลาว ย้ำเรื่องความสำคัญของการจัดทำ Treaty สองฝ่าย เพื่อการเยือนของประธานประเทศลาวเกิดผลเป็นรูปธรรม
  - รมช. แจ้งว่าไทยเคยทำ Treaty 2 ฝ่าย กับจีนและอาเซียน ตั้งแต่หลังสงครามโลกใหม่ ๆ กับลาวอาจจะนำ Treaty of Amity มาพิจารณา
- รมว. ขอให้กรมการเมืองศึกษาเตรียมการ และให้แจ้งเรื่องข้างต้นให้ ออท. นิคม

ศุภร์ที่ 13 กันยายน 2534

1. เรื่องที่เสนอ นรม. เพื่อทราบและพิจารณา

1.1 รมว. ย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า ควรให้ รมว./รมช. ทราบไว้ด้วย วิธีการที่จะให้ทราบน่าจะประสานงานใน morning prayer เพื่อขอข้อตัดสินใจหรือข้อเสนอแนะจาก กต. ให้ นรม. พิจารณา

1.2 โดยที่มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ นรม. จากกรมพิธีฯ หลายเรื่อง จึงขอความกรุณาอธิบดีหรือผู้รักษาการอธิบดีกรมพิธีฯ เข้าร่วม morning prayer ทุกเช้า

1.3 สำหรับเรื่องข้อเสนอให้ นรม. เป็นสักขีพยานการลงนามข้อตกลงระหว่างสำนักข่าวไทยกับซินหัว นั้น อธิบดีกรมสารนิเทศได้แจ้งบัญชา รมว. ให้กรมพิธีฯ ทราบแล้วว่า หากจำเป็นก็ขอให้ รมว. เป็นสักขีพยานแทน

2. สมณศักดิ์พม่า ให้แจ้ง รมว.ศธ. ทราบสถานะสุดท้าย โดยย้ำในประเด็นที่ไม่ต้องการให้เป็นข่าว ที่ประชุมรับทราบว่ามีปฏิริยาจากพม่ามากขึ้นอย่างต่อเนื่องหลังการปฏิบัติและลงโทษลูกเรือประมงไทยอย่างเข้มงวดเมื่อสัปดาห์ก่อน บัดนี้ พม่าไม่รับคณะนักศึกษาจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

3. งบประมาณความร่วมมือกับประเทศกำลังพัฒนา 175 ล้านบาท

3.1 การแปรญัตติ ในเรื่องนี้ชะงักไปเพราะเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นไม่แน่ใจในแนวทางการนำมติ ครม. มาปฏิบัติ ดังนั้นกรมเศรษฐกิจจะทำหนังสือแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการต่อไป โดยโอนเงินงบประมาณดังกล่าวมาไว้ที่ กต.

3.2 Country Plans กรมเศรษฐกิจและกรมการเมืองจะร่วมกันจัดทำโดยขอความเชี่ยวชาญจาก กวส. และจะเสนอให้คณะกรรมการนโยบายความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาซึ่งจะจัดตั้งขึ้นตามมติ ครม. พิจารณาต่อไป

4. กวส.-กต. เพื่อมิให้เกิดความสับสน เรื่อง กวส.-กต. เป็นคนละเรื่องกับการบริหารงบความช่วยเหลือ 175 ล้านบาท และ ปลัด กต. ได้เร่งรัดให้รับทำหนังสือกราบเรียน นรม.ขออนุมัติจัดตั้งกลุ่มทำงาน กต. กวส. กพ. สนร. สำนักงบประมาณโดยเร็วที่สุด

5. EC Single Market ระหว่างรอนหนังสือ สลน. แจ้งคำถาม/บัญชาของ นรม. ที่ว่า พณ. หรือ กต. หรือยังในเรื่องข้อเสนอให้จัดตั้งคณะกรรมการประชาคมยุโรป ปลัด กต. จะประสานงานกับ รมต. ไพจิตร ให้คณะกรรมการกลั่นกรองเศรษฐกิจนำบันทึกช่วยจำระหว่าง 2 ปลัดกระทรวงเสนอ ครม.

6. กัมพูชา อธิบดีกรมการเมืองรายงานว่า ฝรั่งเศสจะให้มีการประชุม Pre-PICC ที่นครนิวยอร์ก ในเดือน ต.ค. ศกนี้ และจะให้เปิดรับ amendments ต่อร่างความตกลงสันติภาพกัมพูชาจากประเทศต่าง ๆ ที่เข้าประชุม PICC ซึ่งหากทำเช่นนั้นก็จะเท่ากับเปิด pandora box

รวม. เห็นด้วยกับข้อประเมินของอธิบดีกรมการเมือง

7. ขั้นตอนเตรียมการเยือนซาอุดีอาระเบียของ นรม.

7.1 ขณะนี้จัดทำคำแปลสำนวน และตรวจทานเสร็จแล้ว โดย พล.ต.ท. ธนูให้ความเห็นชอบแล้ว

7.2 รองปลัดฯ สุจินดา เชิญอุปทูตซาอุดีฯ มาร่วมกันพิจารณาคำแปลดังกล่าว และขัดเกลาเพิ่มเติมถ้าจำเป็น

7.3 รวม. มอบสำนวนสอบสวนซึ่งผ่านขั้นตอนที่สองให้อุปทูตซาอุดีฯ อย่างเป็นทางการ

7.4 การส่งคณะทำงานไปหารือกับฝ่ายซาอุดีฯ ทั้งนี้ ตามคำขอจากซาอุดีฯ ซึ่งในขั้นนี้ รวม. เห็นว่า อาจมอบรองปลัดฯ สุจินดา

7.5 เมื่อผลจากขั้นตอนที่ 4 เรียบร้อยเป็นที่พึงพอใจแล้ว จึงจะมีการเยือนของ นรม.

8. AFTA ปลัด กต. สรุปผลการหารือกับฝ่ายอินโดนีเซีย ซึ่ง รวม. นำคณะไทยไปเมื่อ 10-12 ก.ย. 34 ว่า

8.1 ฝ่ายการเมืองและการต่างประเทศโดยเฉพาะ รวม.กต. อาลาตาส เห็นด้วยกับข้อเสนอของไทยอย่างเต็มที่ แต่แจ้งว่าต้องฟังความเห็นจากฝ่ายเศรษฐกิจของอินโดนีเซียด้วย

8.2 รวม.กต. อินโดนีเซีย²⁴⁵ รับข้อเสนอของไทยด้วยดี

²⁴⁵ โยฮันเนส ซูมารลิน (Johannes Sumarlin) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังของอินโดนีเซีย

อาลี อาลาตาส รัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซีย กับรัฐมนตรี อาสา
ลงนามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการระหว่างไทย-อินโดนีเซีย
ที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2535

8.3 ปราวีโร²⁴⁶ ไม่อยู่ในจากร์ตา

8.4 รมต.อก. และ รมต.พณ. อินโดนีเซียมีข้อสงสัยมากที่สุด อย่างน้อยเขายอมรับเรื่องแนวคิด แต่มีปัญหาเรื่องกรอบเวลา 10 ปี กต. ได้อธิบายไปว่า time frame is negotiable และอาจแตกต่างกันไปตาม sector อก. อินโดนีเซียยังตั้งข้อสังเกตและแสดงความห่วงใยเรื่องชื่อ Free Trade Area ขณะที่ กต.อินโดนีเซียไม่ข้องใจ

8.5 วิรโยโน²⁴⁷ ซึ่งบัดนี้ไม่มีตำแหน่งหน้าที่ใดๆ แล้วแนะนำว่าควรดำเนินการเรื่อง sectoral ไปได้ ส่วน time-frame นั้น วิรโยโนไม่ถึงกับพูดว่าไม่เห็นด้วย

8.6 อินโดนีเซียขอให้รักษาแนวคิดเรื่อง CEPT (Common Effective Preferential Tariff) ของอินโดนีเซียไว้ในข้อเสนอของไทยด้วย

8.7 นักวิชาการไทยที่ไปกับคณะพยายามผลักดันเรื่องกรอบเวลา 10 ปี

หมายเหตุ คณะฝ่ายไทยกำหนดจะเดินทางไปสิงคโปร์ มาเลเซีย และบรูไน 17-19 ก.ย. 34 และจะไปฟิลิปปินส์ประมาณวันที่ 22-23 ก.ย. 34 ขณะนี้กำลังหาท่ามอยู่

จับครั้งที่ 16 กันยายน 2534

1. การเข้าร่วม morning prayer

- รมว. มีบัญชาอีกครั้งหนึ่งว่า อธิบดีทุกคนมีสิทธิเข้าร่วม morning prayer โดยเฉพาะที่มีราชการเร่งด่วน ต้องการเรียนให้ รมว. ทราบหรือขอบัญชา วัตถุประสงค์เพื่อลดการเสนอแฟ้มบันทึก

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมพิธีฯ หรือรองอธิบดีกรมพิธีฯ เข้าร่วมทุกครั้ง

²⁴⁶ ราดิอุส ปราวีโร (Radius Prawiro) รัฐมนตรีประสานงานด้านเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย (Minister Coordinator for Economic, Financial and Industrial Affairs and for the Supervision of Development)

²⁴⁷ วิรโยโน ซาสโตรฮันโดโย (Wiryoно Sastrohandoyo) ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตอินโดนีเซียประจำฝรั่งเศสและออสเตรเลีย

2. สมเด็จพระเทพฯ เสด็จฯ กต. เพื่อทรงฟังการบรรยายเรื่องพม่าของ Dr. Taylor จาก SOAS 17 ก.ย. 34 14.00 น.

- ออท. แผน แจ้งให้ทราบเรื่องข้างต้น
- รวม. ขอให้จัดบรรยายที่ห้องนราธิปและขอให้ ออท. แผนแจ้ง อ. นีออน²⁴⁸ ด้วยว่า รวม. ปลัด กต. ไม่อาจถวายการต้อนรับได้ เพราะไปเยือนเวียดนาม โดย รวมช. และอธิบดีกรมพิธีฯ จะเป็นผู้ถวายการต้อนรับแทน
- อธิบดีกรมพิธีฯ รับจะประสานงานเรื่องการจัดดอกไม้และพระสุธารส
- อธิบดีกรมสารนิเทศจะจัดให้บันทึกวีดิทัศน์สำหรับภายในเท่านั้น เรื่องข้างต้นทั้งหมดขอให้ทุกฝ่ายประสานงานกับ ออท. แผน อย่างใกล้ชิด

3. ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ลาว/เวียดนาม

- หากรัฐบาลลาวขอความช่วยเหลือมาโดยตรงต่อรัฐบาลไทย เช่น กรณีเจ้าสีหนุ หรือเป็นการขออนานาประเทศ รัฐบาลไทยยินดีตอบสนอง
- อธิบดีกรมการเมืองรับจะดำเนินการ
- สำหรับเวียดนามซึ่งมีรายงานข่าวว่าได้รับความเสียหายเช่นกัน นั้น รวม. จะพูดกับ นรม. เป็นการภายในก่อน หากระหว่างการเยือน ฝ่ายเวียดนามขอร้องก็จะแถลงตอบสนองเช่นกัน
- โดยที่รัฐบาลไทยได้จัดงบประมาณช่วยเหลือคนไทยประสบน้ำท่วมแล้วกว่า 700 ล้านบาท หากทั้งลาวและเวียดนามขอร้องมาและมีความเสียหายมากมายจริง รวม. ดำริว่า รัฐบาลไทยก็น่าพิจารณาตอบสนอง ประเทศละ 10 ล้านบาท เท่าที่มอบให้กัมพูชา

4. การเยือนเวียดนาม

- รวม. ขอประชุมหารืออีกครั้ง 15.00 น. วันนี้ ที่ห้องประชุม สنج. ปลัดฯ
- ในแถลงการณ์ร่วม รวม. ขอให้เน้นเรื่องประมงให้มากขึ้น

²⁴⁸ ดร. นีออน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา อาจารย์ประจำกองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

5. รอมว. มอบ ปลัด กต. พิจารณา

5.1 การนำภาพเขียนจากห้องอธิบตีและตู้จากสถาบันการต่างประเทศ กลับไปตั้งแสดงที่ห้องในวังสราญรมย์

5.2 การจัดต้นไม้บนระเบียงชั้น 2 ที่ต่อระหว่างห้องทเววงค์กับห้องบัวแก้ว

6. รอมว. มอบ รมช. สอบถามเหตุผลเรื่องเรือบรรทุกเฮลิคอปเตอร์จาก รมช. พล.ร.อ. วิเศษฐ²⁴⁹

7. คดีฆาตกรรมที่มัลรัฐแอริโซนา

- รอมว. ขอให้อธิบตีกรมสารนิเทศแถลงข่าวความคืบหน้าอย่างใกล้ชิดว่า กต. ได้รับทราบรายงานแล้ว

8. การเลี้ยงอาหารค่ำ รมช.กต. ลาว²⁵⁰ 20 ก.ย. 34

- ผู้เข้าร่วมฝ่ายลาวคือ รมช. สุลิวง ออท. ลาว + 2 ฝ่ายไทยมี รอมว. รมช. ปลัด กต. รองปลัดฯ สุกจินดา อธิบตีกรมสนธิสัญญาฯ แต่งกายตามสบาย ที่ภัตตาคาร ปริ้นเซส ในไฮโก้อาเขต

ศุกร์ที่ 20 กันยายน 2534

1. AFTA

- อธิบตีกรมอาเซียนรายงานผลการเยือนมาเลเซีย สิงคโปร์ และบรูไนของ รอมว. กต. และคณะ เพื่อปรึกษาหารือเรื่อง AFTA

- โดยทั่วไปทุกประเทศสนับสนุนในหลักการ แต่ตั้งข้อสังเกตในเรื่องกำหนดเวลา 10 ปี ฝ่ายไทยอธิบายว่าเป็นเรื่องที่ยืดหยุ่นได้สุดแต่ความพร้อมของหมวดสินค้า

²⁴⁹ พลเรือเอก วิเศษฐ การุณยวนิช รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยในรัฐบาลอานันท์ 1 และผู้บัญชาการทหารเรือ

²⁵⁰ สุลิวง ประสิตติเดต (Soulivong Prasittidet) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศลาว

- รมว. เห็นว่า จุดสำคัญคือการรวมกลุ่มเพื่อดึงดูดการลงทุนจากภายนอก
หมวดสินค้าใดที่พร้อมจะลดภาษีระหว่างกันได้ก่อน ก็ควรจะได้เลย

- รมว. ขอให้ ปลัด กต. เรียนปรึกษา รมว.กค. เรื่องการเดินทางไปฟิลิปปินส์

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมอาเซียนจัดส่งเอกสารแนวคิด AFTA ให้ ออท. สุรพงษ์
ตามที่เวียดนามแสดงความสนใจไว้

2. การประชุม ครม. เรื่องตลาดประชาคมยุโรป

- รมช. แจ้งว่าในการประชุม ครม.วันที่ 17 ก.ย. รมช. ได้ตั้งข้อสังเกตไว้
2 ประการ นอกเหนือจากบันทึกช่วยจำที่ ปลัด กต. และ ปลัด พณ. ช่วยกันจัดทำซึ่ง
คณะกรรมการกลั่นกรองฯ ได้รับทราบตั้งแต่ 28 ส.ค. ดังนี้

1) สำนักงานของ พณ. ในภูมิภาคประชาคมยุโรปจะต้องเป็นส่วนหนึ่งภายใต้
คณะผู้แทนไทยประจำประชาคมยุโรป

2) การจ้างผู้เชี่ยวชาญมืออาชีพ ขอให้มีการปรึกษาหารือกับ คทถ. ประจำ
ประชาคมฯ

3. การเยือนไทยของ นรม. เวียดนาม

- รมว. ขอให้รับจัด JC ไทย-เวียดนาม เพื่อเป็นการเตรียมการด้านสาระก่อน
การเยือนไทยของ นรม. เวียดนาม²⁵¹ ภายในเดือน ต.ค. นี้

- สนง. เลขาธิการ รมต. จะประสานงานเรื่องวันที่ นรม. สะดวกและกรมการเมือง
จะแจ้งให้ สอท. ณ กรุงฮานอยทราบต่อไป

(ต่อมา ออท. วิทย์ แจ้งว่า นรม. สะดวกที่จะพบปะ นำเข้าเฝ้าฯ และเลี้ยงอาหาร
ค่ำในวันจันทร์ที่ 28 ต.ค. ทั้งนี้ ค่ำวันอาทิตย์ที่ 27 ต.ค. มีงานสโมสรสันนิบาตถวาย
สมเด็จพระเทพฯ)

²⁵¹ หวอ หวัน เกียต (Vo Van Kiet) นายกรัฐมนตรีเวียดนาม

4. UNESCO จะทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญทองสมเด็จพระนางเจ้าฯ

- ผู้รักษาการอธิบดีกรมองค์การฯ เรียนเรื่องข้างต้น ทั้งนี้ได้หารือกับ ออท. เทพกมล แล้ว ทราบว่าเป็นรางวัลถวายพระเกียรติระดับผู้นำ
- ประเทศที่เคยได้รับแล้วมี ปธน. ฟิลิปปินส์
- รมว. เห็นชอบให้ผู้แทนกรมองค์การฯ สนับสนุนได้ในที่ประชุมของ ศธ. บ่ายนี้

5. เรือบรรทุกเฮลิคอปเตอร์

รมช. แจ้ง รมว. ว่าได้ประสานงานกับ รมช. พล.ร.อ. วิเชษฐุ แล้ว ทราบว่า สาเหตุสำคัญของ การตัดสินใจของกองทัพเรือคือ ความล่าช้าในการพิจารณาของรัฐบาล เยอรมนีและเงื่อนไขที่ไทยยอมรับไม่ได้ อาทิ การมีให้นำเรือดังกล่าวออกนอกน่านน้ำไทย ซึ่งหากทำเช่นนั้นก็ไม่จำเป็นต้องมีเรือบรรทุกเฮลิคอปเตอร์ และห้ามขายต่อให้ประเทศอื่น ไทยได้แจ้งเยอรมนีแล้วว่าจะเปิดประมูลใหม่ โดยบริษัทที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลของตนแล้ว รวมทั้งบริษัทเยอรมันมีสิทธิเข้าร่วม

6. การประชุม JC ไทย-อิหร่าน

โดยที่เป็นคณะกรรมการ “ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม วิชาการ เกษตรกรรม และวิทยาศาสตร์” ครอบคลุมหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานหลายกระทรวง ที่ประชุมจึงขอให้กรมเศรษฐกิจสอบถามอิหร่านว่ามีความต้องการประชุมกับไทยเฉพาะในเรื่องใดก่อน เพื่อการแต่งตั้งหัวหน้าคณะฝ่ายไทย

พฤษภาคมที่ 26 กันยายน 2534

1. การรับเสด็จสมเด็จพระจักรพรรดิญี่ปุ่น

1.1 รมว. ขอให้กรมพิธีฯ จัดเจ้าหน้าที่ประกบรอง นรม. และ รมต. ต่างๆ ในงานพิธีของการเยือนระดับสูง เช่น ที่สนามบิน การรับกุญแจเมือง เพื่อเรียนแนะนำขั้นตอน การจัดให้ขึ้นรถ ฯลฯ

1.2 รมว. ขอให้กรมพิธีฯ ทำเอกสารให้ชัดเจนว่า รมว. และคุณหญิงจะต้องเข้าร่วมงานพิธีงานใด ตอนใด แต่งกายอย่างไร ฯลฯ

1.3 ให้ข้อ 1.1 และ 1.2 เป็นแนวปฏิบัติต่อไปสำหรับงานพิธีที่สำคัญทุกงาน

2. ลาว

2.1 ออท. ลาวแจ้ง ปลัด กต. ว่าภายในสิ้นปีตาห็นี้ จะทราบว่าจะทราบว่าจะเยือนไทยในสิ้นปีตาห็นี้ 3 ของ ธ.ค. 34 ได้หรือไม่

2.2 ปลัด กต. แจ้ง ออท. ลาวว่าตามธรรมเนียมปฏิบัติของฝ่ายไทย นรม. ไม่ลงนามสนธิสัญญา แต่จะลงนามในแถลงการณ์ร่วม จึงขอให้ฝ่ายลาวรับทราบและแจ้งความประสงค์เกี่ยวกับเรื่องวิธีการให้ไทยทราบต่อไป

2.3 พิธีวางศิลาฤกษ์สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ปลัด กต. ได้แจ้ง สอท. ลาว ว่า นรม. สะดวก 25 พ.ย. ดังนั้น การจัดให้ นรม. ลาว เยือนไทยต่อเนื่องกับพิธีวางศิลาฤกษ์ อาจจะไม่สะดวก ใดๆก็ดี ควรจัดให้ นรม. ลาว เยือนไทยก่อนประธานประเทศลาว

2.4 เรื่องความช่วยเหลือน้ำท่วม ออท. นิคมรายงานลาวได้ขอให้ UNDP และ FAO ส่งเจ้าหน้าที่ไปประเมินความเสียหาย

รมว. ขอให้กรมเศรษฐกิจติดตามว่าลาวต้องการความช่วยเหลืออะไรบ้าง

- เรื่องการขนส่งไทย-ลาว ประเด็นคือ ร.ส.พ. ยังเป็นผู้ผูกขาดการขนถ่ายสินค้าที่ทำเรือคลองเตยอยู่ เรื่องนี้ รมช. พล.ร.อ. วิเชษฐ ในฐานะผู้อำนวยการการทำเรือฯ ได้รับที่จะดำเนินการให้ IL Enterprise สามารถดำเนินการที่ทำเรือได้ตามมติ ครม.

รมว. ขอให้เตือนให้พูดกับ รมช. พล.ร.อ. วิเชษฐอีกครั้ง

3. เวียดนาม

- นรม. แทนหนังสือรายงานการเยือนเวียดนามว่าเป็นการเยือนที่มีผลงานมาก ขอให้เสนอ ครม. เพื่อทราบ รมว. ขอให้สำเนาให้ราชเลขาฯ และผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย

- กำหนดการเยือนไทยของ นรม. เวียดนาม

นรม. สะดวกที่จะรับในวันจันทร์ที่ 28 ต.ค. และได้มีบัญชาว่า ให้ นรม. เวียดนาม เดินทางมา กทม. ในวันที่ 27 ต.ค. ก็ได้ในกรณีนี้ ฝ่ายไทยจะทำพิธีรับอย่างเป็นทางการ ในวันที่ 28 ทั้งนี้ ปลัด กต. จะเรียนปรึกษาราชเลขา เรื่องการขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้าฯ

- รมว. ขอให้ประสานงานกับ รมช. อาชวี และ รมช. วีระ เพื่อติดตามผลและเตรียมการเรื่องความตกลงประมง และ MOU พลังงาน

แนวทางคือ รัฐบาลเป็นผู้จัดทำ framework เท่านั้น จากนั้นเป็นหน้าที่ของเอกชนในการสานต่อ

4. พม่า

- ปลัด กต. แจ้งว่า ออท. อังกฤษได้เปรยถึงแนวโน้มที่ UNGA ปีนี้ว่า อังกฤษคงต้องคล้อยตามความเห็นของตะวันตกที่จะแสดงความไม่พอใจต่อรัฐบาลพม่า

- ครม. มีมติองค์การที่ผ่านมามติการจัดตั้ง Safe Area สำหรับ นศ.พม่า โดยออกบัตรประจำตัว และจะอนุญาตให้องค์การต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือผ่านทางประเทศไทยได้

- รมว. จะขอพิจารณาอีกครั้งในท่าทีของ สมช. ที่ไม่ขัดข้องกับการที่นักศึกษาพม่าจะรับทุนความช่วยเหลือไปศึกษาต่างประเทศ แต่ไม่เห็นด้วยกับการสนับสนุนให้ต่างชาติให้ทุนนักศึกษาพม่าเพื่อศึกษาในไทย

5. AFTA และ AEM

- ปลัด กต. แจ้งว่ามีท่าทีตอบสนองมากต่อ AFTA สรุปแล้วทุกฝ่ายเห็นชอบในหลักการ แต่ขอยืดกรอบเวลาเป็น 15 ปี ใช้ sectoral approach โดยฟิลิปปินส์ขอให้คำนึงถึงข้อเสนอเรื่อง Treaty on Economic Cooperation บ่ายนี้ รมว.กค. จะแถลงข่าว

- รมว.กค. น่าจะไปแจ้งเรื่อง AFTA ใน AEM

6. การเตรียมการรับเสด็จ

- รองปลัดฯ ประชา รับเป็นผู้ประสานงานกับท่านผู้หญิงสุประภาดา และ ดร. จิรายุ²⁵² โดยขอให้กองแบบพิธี สรุปลงความคืบหน้าให้ทราบอย่างใกล้ชิด

- เรื่องงบประมาณสัมพันธที่ สอท. ณ กรุงวอชิงตัน ขอเพิ่มสำหรับการลงโฆษณา ใน นสพ. วอชิงตันโพสต์ 1 พ.ย. นั้น รมว. และอธิบดีกรมสารนิเทศจะหารือ ออท. พิระพงศ์ ที่นครนิวยอร์กต่อไป ส่วนเรื่องงบประมาณที่ ออท. นิตย ขอมมา รมว. มอบให้อธิบดีอธิบดีกรมสารนิเทศ ชี้แจงโน้มน้าวให้ ผอ. สำนักงบประมาณได้อนุมัติในเที่ยงวันนี้

7. ซาอุดีอาระเบีย

- รองปลัดฯ สุจินดา รายงานความคืบหน้าล่าสุดและข้อคิดเห็นจาก ดร. สุรินทร์ รมว. มอบ รมช. ในฐานะ รมต. รักษาการ มอบคำแปลสำนวนสืบสวนอย่างเป็นทางการให้อุปทูตซาอุดีฯ ภายหลังจากมีการปรับปรุงเป็นที่พอใจแก่ฝ่ายตำรวจและอุปทูตซาอุดีฯ แล้ว รมว. เห็นด้วยกับการส่งคณะล่วงหน้าโดยรองปลัดฯ สุจินดา ขอให้ติดตามกับ สอท. ณ กรุงริยาดต่อไป

8. ได้หวั่น

- รมว. แจ้งว่าจากการหารือกับจีนในการเยือนของ นรม. ที่ผ่านมา ฝ่ายจีนอ่อนไหวมาก ซึ่งไทยได้ยืนยันแล้วว่าเป็นเรื่องเศรษฐกิจ

- ขอให้อธิบดีกรมสารนิเทศแถลงข่าวย้ำเรื่องข้างต้นอีกครั้ง

ศุภร์ที่ 27 กันยายน 2534

1. รมช. จะเชิญ ออท. อาเซียนมาฟังบรรยายสรุปเรื่องผลการเยือนจีนของ นรม. และการเยือนเวียดนามของ รมว. ในบ่ายวันอังคารที่ 1 ต.ค. 34

²⁵² ดร. จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา รองเลขาธิการพระราชวัง ต่อมาดำรงตำแหน่งเลขาธิการพระราชวัง และองคมนตรี

2. ปลัด กต. ได้สรุปผลการเยือนเวียดนามของ รมว. ให้ ออท. นิวซีแลนด์ทราบแล้ว

3. ให้กรมสารนิเทศพิจารณาเชิญเดนิส เกรย์²⁵³ ที่เขียนบทความวิจารณ์ไทยในทางเสียหาย มาพบ

4. เวียดนาม ปลัด กต. สรุปผลการหารือกับ ออท.เวียดนาม เมื่อพฤหัสบดีที่ 26 ก.ย. 34 ว่า

4.1 ออท. เวียดนามขอให้ กต. สนับสนุนการจัดให้ ออท. เข้าพบ ผบ.ทบ. เรื่องนี้เข้าใจว่า ผบ.ทบ. คงจะจัดวันให้พบปะในเร็ว ๆ นี้

4.2 ฝ่ายเวียดนามต้องการให้ฝ่ายทหารของตนหารือกับฝ่ายทหารของไทย เรื่องความมั่นคงระหว่างการเยือนของ นรม.เวียดนาม

ปลัด กต. แจ้ง ออท. เวียดนามว่า การแยกหารือเรื่องความมั่นคงระหว่างฝ่ายทหารน่าจะจัดให้ได้ อย่างไรก็ดี ควรให้ นรม.ของทั้งสองประเทศหารือในเรื่องความมั่นคงเสียก่อน มิใช่มุ่งแยกไปที่ฝ่ายทหารอย่างเดียว

4.3 ปลัด กต. แจ้ง ออท. เวียดนามว่า ตามธรรมเนียมการปฏิบัติของฝ่ายไทย การหารือระดับ นรม. เป็นการหารือ closed session มิใช่ open session โดยมีผู้สื่อข่าวตั้งเช่นวิธีการของเวียดนาม

4.4 ออท. เวียดนาม ขอให้เชิญภริยา นรม.เวียดนามมาด้วย โดยขอให้เห็นว่า ฝ่ายไทยเป็นผู้ริเริ่ม ทั้งนี้ ออท. เวียดนาม แจ้งว่า ในอดีตภริยาผู้นำเวียดนามไม่ติดตามไปในการเยือนต่างประเทศ แต่บัดนี้เวียดนามต้องการให้มีการติดต่อกับภายนอก ปลัด กต. แจ้งว่า ฝ่ายไทยไม่ขัดข้อง

4.5 ปลัด กต. แจ้ง ออท.เวียดนามว่า ไทยพร้อมที่จะเจรจาเรื่องคั่งค้างต่างๆ จากการเยือนเวียดนามของ รมว. (อาทิ ความร่วมมือทางการประมง พลังงาน และพลอย)

²⁵³ เดนิส เกรย์ (Denis Gray) ผู้สื่อข่าว AP

5. AFTA ปลัด กต. สรุปสถานะสุดท้าย ใจความว่า

5.1 นรม. ได้พบปะกับคณะผู้แทนไทยที่ออกไปอธิบายเรื่องนี้ให้สมาชิกอาเซียนทราบเมื่อพฤหัสบดีที่ 26 ก.ย. 34

5.2 นรม. มีบัญชาให้ทำหนังสือขอบคุณหัวหน้ารัฐบาลอาเซียนที่แต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนต้อนรับคณะจากไทย และแนบ revised paper เรื่อง AFTA ไปด้วย เรื่องนี้ กรมอาเซียนรับที่จะดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อน AEM ครั้งต่อไป

5.3 สำหรับแนวโน้มที่ SEOM²⁵⁴ ไม่เห็นด้วยกับ AFTA นั้น นรม. ให้ถือว่าเป็นความคิดเห็นของ bureaucrats แต่ทางฝ่ายการเมืองต้องการที่จะดำเนินการต่อไป

5.4 นรม. ให้ ดร. ณรงค์ชัย เป็นผู้แทนพิเศษของ นรม. ไทยในการไปประชุม AEM

5.5 น่าจะพิจารณาให้มีการประชุม Joint AMM/AEM เพื่อให้มี political inputs

5.6 ปลัด ออก. เสนอว่า ระหว่างการประชุม IMF/WB น่าจะขอให้ รมว.กค. หรือ นรม. เรียกประชุม รมต.กค. อาเซียน ซึ่งสนับสนุน AFTA รมว. เห็นด้วย

6. พม่า

6.1 ออท. พม่าตอบ รมว. ว่า รมว.กค. พม่าได้ขอนัดพบ รมว.กค. อาเซียน ในนครนิวยอร์กแล้ว และ รมว.กค. พม่าจะแวะญี่ปุ่นด้วย

6.2 รมว.กค. ฟิลิปปินส์²⁵⁵ จะมาสัมภาษณ์เรื่อง regional security ใน กทม. 4-5 พ.ย. 34 และจะเดินทางต่อไปยังพม่า

²⁵⁴ ASEAN Senior Economic Officials' Meeting หรือคณะเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วยปลัดกระทรวงที่รับผิดชอบงานด้านเศรษฐกิจของอาเซียน ทำหน้าที่ดูแลความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของอาเซียน

²⁵⁵ ราอูล มังกลาปัส (Raul Manglapus) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศฟิลิปปินส์

6.3 รองปลัดฯ ประชา แจ้งว่า มีข่าว นสพ. ว่า NGO ในต่างประเทศอาจรณรงค์ต่อต้านนโยบายไทยต่อพม่า โดยจะชักชวนคนมีให้ขึ้นการบินไทย

7. ให้กรมสารนิเทศและ คทท. ณ นครนิวยอร์กประสานงานเรื่องสุนทรพจน์ของ รมว. ที่จะกล่าวใน UNGA ให้ดี เพื่อการเผยแพร่ฉบับที่ถูกต้องอย่างรวดเร็ว

พุธที่ 16 ตุลาคม 2534

1. การเตรียมการรับ นรม. เวียดนาม

- อธิบดีกรมพิธีฯ จะประสานงานเรื่อง รมต. เกียรติยศ ที่จะไปรับ/ส่ง นรม. เวียดนาม

รมว. ขอให้เรียนถาม รมต. เกษมสโมสร ด้วย

- ภายหลังพิธีต้อนรับที่ทำเนียบในวันที่ 28 ต.ค. จะมีการหารือแบบ small group โดยจะเชิญ ผบ.สส. ด้วย ในการนี้ รมว. จะเรียนถาม นรม. ก่อน

- อธิบดีกรมพิธีฯ จะถามเวียดนามว่า นรม. เวียดนามประสงค์จะไปเยี่ยมชมพระบรมมหาราชวังในช่วงบ่าย ภายหลังที่ผู้นำภาคเอกชนทั้งสามสถาบันเข้าเยี่ยมคารวะที่ รร. รีเจนท์หรือไม่

- พิธีลงนามทั้งหมดขอให้เลื่อนจากวันที่ 28 เป็นวันที่ 30 เวลา 17.30 น. ที่ทำเนียบ ภายหลังการเข้าเฝ้าฯ โดยจะขอให้ นรม. เข้าร่วมเป็นสักขีพยานในพิธีที่ รมว. เป็นผู้ลงนาม

- รมว. มอบแนวทางการเจรจาเรื่องเขตแดนทางทะเลกับเวียดนามว่า ต้องการให้หารือเรื่องความซ้ำซ้อนพร้อม ๆ กันไปเลย เพื่อไม่ให้เสียเวลา

- รมว. เห็นชอบให้รับคณะเวียดนามทั้ง 14 คน เป็นแขกรัฐบาล และให้เน้นด้านสาระมากกว่าพิธีการ ในการจัดกำหนดการเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ ตามที่ นรม. เวียดนามปรารถนา

2. รมว. มอบรองปลัดฯ ประชา เป็นผู้แทนกระทรวงฯ ไปประชุมคณะกรรมการ ประมงแห่งชาติ ปายวันนี้

3. คณะผู้แทนไทยไปลงนามสัญญาสันติภาพกัมพูชาที่ปารีส 19-25 ต.ค. ประกอบด้วย รมว. ปลัด กต. อธิบดีกรมการเมือง อธิบดีกรมสารนิเทศ เลขาฯ สุวิทย์ เจ้าหน้าที่ 3 คน โดยอธิบดีกรมสารนิเทศจะใช้งบประมาณสัมพันธ์นำนักข่าวไปด้วย

4. รมว. เชิญระดับ 10 ขึ้นไปประชุมระดับอธิบดีในวันพฤหัสบดีที่ 31 ต.ค. เวลา 09.00-12.00 น. ตามด้วยอาหารกลางวัน

สรุปประเด็นการหารือระหว่าง รมว. กับ ผบ.สส./ผบ.ทบ.

พฤหัสบดีที่ 17 ตุลาคม 2534

ณ สำนักงาน ผบ.ทบ. สวนรื่นฤดี

เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2534 ระหว่างเวลา 08.45-09.50 น. รมว. ได้หารือขอ ราชการกับ ผบ.สส./ผบ.ทบ. ที่สำนักงาน ผบ.ทบ. สวนรื่นฤดี สารระสำคัญของการ หารือสรุปได้ ดังนี้

1. กัมพูชา

1.1 ปัญหาเรื่องฝ่ายเขมรแดงมีแผนการที่จะโยกย้ายผู้พลัดถิ่นจาก Site 8 กลับไปตั้งถิ่นฐานในเขตยึดครองของฝ่ายตนในกัมพูชา

ผบ.สส/ผบ.ทบ. แจ้งว่าเรื่องนี้ไม่เป็นปัญหา เป็นเรื่องการตัดสินใจของ เจ้าหน้าที่ระดับล่าง ทั้งนี้ นายเขียว สัมพันธ์²⁵⁶ ได้ยืนยันกับตนแล้วว่าเขมรแดงยึดมั่น ตามแผนการ repatriation ของสหประชาชาติทุกประการ

²⁵⁶ เขียว สัมพันธ์ (Khieu Samphan) ผู้นำเขมรแดง ถูกทางการกัมพูชาจับกุมตัวในปี 2550 เพื่อนำตัวขึ้นพิจารณาคดีฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ และอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ ที่ศาลพิเศษคดี อาชญากรรมสงคราม กรุงพนมเปญ ตามคำขอของสหประชาชาติ เขียว สัมพันธ์ ถูกตัดสินให้จำคุก ตลอดชีวิต ในคดีฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวเขมรกว่าสองล้านคน

1.2 การลงนามในเอกสาร MOU ระหว่างไทยกับ UNHCR และ SNC

อธิบดีกรมการเมือง แจ้งว่า UNHCR จัดทำร่างเอกสาร MOU ขึ้น 2 ฉบับ โดยฉบับหนึ่งสำหรับการลงนาม 2 ฝ่ายระหว่างไทยกับ UNHCR ในขณะที่อีกฉบับหนึ่ง สำหรับการลงนาม 3 ฝ่าย ระหว่างไทยกับ UNHCR และ SNC ซึ่งขณะนี้ กต. โดยปลัด กต. เห็นว่าไทยน่าจะเลือกลงนามในเอกสาร 3 ฝ่าย เพื่อเป็นการนำฝ่ายเขมรเข้ามา ให้ความตกลงด้วย อันจะทำให้สามารถติดตามพฤติกรรมของเขมรฝ่ายต่าง ๆ ใน เรื่องนี้ได้

รมว. กล่าวเสริมว่า ความต้องการหลักของไทยในเรื่องนี้คือ การให้ผู้พลัดถิ่น ทั้งหมดเดินทางกลับกัมพูชา

ผบ.สส./ผบ.ทบ. กล่าวว่า ไม่ว่าจะ เป็น MOU 2 ฝ่ายหรือ 3 ฝ่ายก็ตาม ขอให้ เมื่อลงนามแล้วไทยได้ประโยชน์สูงสุด

1.3 ความช่วยเหลือต่อฝ่าย NCR

รมว. แจ้งว่า เจ้ารณฤทธิ์ได้มาทาบถาม กต. เพื่อขอความช่วยเหลือด้านการ เงินสำหรับการหาเลี้ยงเลือกตั้ง

ผบ.สส./ผบ.ทบ. ให้ความเห็นว่า เนื่องจากขณะนี้ เหลือเพียงไทยและสิงคโปร์ เท่านั้นที่ยังคงให้ความช่วยเหลือแก่ฝ่าย NCR ดังนั้น ควรพยายามดึงประเทศอื่น ๆ เข้า มาด้วย เช่นสหรัฐฯ และญี่ปุ่น ส่วนการให้ความช่วยเหลือของสหรัฐฯ นั้น ถ้ามีปัญหา ที่รัฐบาลจะให้ความช่วยเหลือก็อาจกระทำผ่าน NGO ได้ ทั้งนี้ ได้พูดกับ ออท. สหรัฐฯ แล้วว่า เราร่วมมือสนับสนุนกลุ่ม NCR เกือบถึงขั้นสุดท้ายแล้ว น่าจะสนับสนุนต่อไป จนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

รมว. แจ้งว่า การประชุม รมว.กต. อาเซียน ที่นครนิวยอร์กได้หารือเรื่องนี้ ด้วยเช่นกัน ส่วนเรื่องการชักชวนให้สหรัฐฯ และญี่ปุ่นมาให้ความช่วยเหลือฝ่าย NCR นั้น กต. จะได้ทาบถาม ออท. ของประเทศทั้งสองต่อไป

ผบ.สส./ผบ.ทบ. กล่าวว่านอกเหนือจากฝ่าย NCR แล้ว ไทยควรให้ความ ช่วยเหลือแก่ฝ่ายระบอบพนมเปญด้วย สร้างบุญคุณกับเขมรทุกฝ่าย

รมว. กล่าวว่าเห็นด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้รัฐบาลใหม่ที่ขึ้นมามีความสัมพันธ์อันดีกับไทย

1.4 การปฏิบัติต่อเจ้าหน้าที่ระบอบพนมเปญที่เดินทางมาไทย

ผบ.สส./ผบ.ทบ. แจ้งว่าได้มอบหมายให้ ศปก. 315²⁵⁷ รับผิดชอบในการรับรองเจ้าหน้าที่ฝ่ายระบอบพนมเปญที่เดินทางมาไทย แต่ไม่ได้ให้คำตอบใดๆ ต่อคำถามของอธิบดีกรมการเมืองว่าขณะนี้กองทัพได้ดำเนินการเรื่องบ้านพักของฝ่ายดังกล่าวไปเพียงใดแล้ว

รมว. ได้สอบถามเกี่ยวกับงบประมาณสำหรับการรับรองเจ้าหน้าที่ของฝ่ายดังกล่าว

ผบ.สส./ผบ.ทบ. เสนอแนะว่า ควรหารือเรื่องขอตั้งงบที่ กต. จากงบกลางสำหรับฝ่ายขุน เช่น นั้น อาจพิจารณาให้สิ่งของตามที่ต้องการ อย่างไรก็ตาม ความเป็นไปได้ ความต้องการของเขมรแต่ละฝ่าย ควรมีการตรวจสอบให้ดีเสียก่อน และหากเป็นไปได้ เงินช่วยเหลือน่าจะมาจากสหรัฐฯ หรือประเทศอื่น ๆ ครั้งหนึ่ง

1.5 การให้ไทยเข้าร่วม UNAMIC²⁵⁸/UNTAC²⁵⁹

รมว. แจ้งว่า ระบอบพนมเปญคัดค้านการที่ไทยจะเข้าร่วมในกองกำลังฝ่ายทหารของ UNAMIC/UNTAC

ผบ.สส./ผบ.ทบ. กล่าวว่า ฝ่ายทหารไม่ขัดข้อง หากจะไม่ได้เข้าร่วมใน UNAMIC/UNTAC และเข้าใจดีว่าหากไทยยืนยันที่จะเข้าร่วมก็อาจเป็นปัญหาได้ เพราะเวียดนามอาจยืนยันเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ตนอยากจะให้สหประชาชาติใช้บริการจากบริษัทของไทยในการให้บริการเจ้าหน้าที่สหประชาชาติ และในการบูรณะฟื้นฟูกัมพูชา

²⁵⁷ ส่วนโครงการ 315 ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก เป็นหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจเพื่อการประสานงานกับเขมรทุกฝ่าย

²⁵⁸ United Nations Advance Mission in Cambodia (UNAMIC) หรือปฏิบัติการพิทักษ์สันติภาพของสหประชาชาติในกัมพูชา

²⁵⁹ United Nations Transitional Authority in Cambodia (UNTAC) หรือกองกำลังสหประชาชาติเพื่อการถ่ายโอนอำนาจในกัมพูชา

รมว. กล่าวว่า น่าจะให้ความร่วมมือโดยฝ่ายเอกชนได้ และได้แจ้งกับฝ่ายต่าง ๆ ด้วยว่า ไทยอาจช่วยเหลือด้านการเป็น staging area และช่วยเหลือด้านการกวาดต้อนระเบิด

1.6 Special Envoy ประจำเจ้าสีหนุ

รมว. แจ้งว่า ในโอกาสที่ตนจะเดินทางไปเยือนกรุงเทพมหานครระหว่างวันที่ 20-21 พ.ย. ศกนี้ จะให้ พล.ต. นาเวศ ฌ หนองคาย Special Envoy ประจำเจ้าสีหนุ เดินทางไปด้วย

ผบ.สส./ผบ.ทบ. กล่าวว่า เรื่องที่อยู่ของ Special Envoy ในกรุงเทพมหานครนั้น ควรจัดหาสถานที่ที่มีขนาดใหญ่พอที่จะเป็นสำนักงานได้ เพราะต่อไปไทยก็คงจะต้องเปิดสำนักงานของผู้ช่วยทหารอยู่แล้ว

2. สหรัฐฯ ขอใช้ฐานทัพเรืออุตะเมา

ผบ.สส./ผบ.ทบ. แจ้งว่าเรื่องนี้ได้กระทำมานานแล้ว โดยก่อนหน้านี้สหรัฐฯ ขอใช้เป็นฐานสำหรับเครื่องบิน U-2 แต่ในตอนนั้นจะใช้เครื่องบิน C-130 แทน รมว. กล่าวว่า ออท. พีระพงศ์ ให้ความเห็นว่า เรื่องนี้สหรัฐฯ อาจจะต้องการทดสอบท่าทีของไทยที่สหรัฐฯ กำลังจะถอนตัวออกจากฟิลิปปินส์

ผบ.สส./ผบ.ทบ. กล่าวว่า ในส่วนของฝ่ายทหาร นั้น ไม่มีข้อขัดข้องประการใด แต่จะมีปัญหาเกี่ยวกับ public opinion ของไทย ทั้งนี้ ตนไม่เห็นว่าการมีฐานทัพต่างชาติเป็นสิ่งเสียหาย นอกจากนี้ การมีฐานทัพของมหาอำนาจในภูมิภาคจะยังช่วยลดค่าใช้จ่ายของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคด้วย

รมว. แสดงความเห็นว่าเป็นเรื่องการเมืองที่ต่างชาติดังกล่าวคงเป็นเรื่องยากยิ่งที่จะอธิบายชี้แจงแก่คนไทยและโลกภายนอก เพราะภัยคุกคามต่อประเทศได้ลดลงหรือหมดแล้ว

รมว. แจ้งว่าจากการหารือภายในของ กต. อธิบดีกรมการเมืองเสนอเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ควรเสนอแก่สหรัฐฯ เช่น ควรแจ้งให้ไทยทราบถึงจำนวนเจ้าหน้าที่ที่จะอยู่ในไทย อุปกรณ์ที่จะนำเข้าไป ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้ไทยสามารถควบคุมได้

ผบ.สส./ผบ.ทบ. แสดงความเห็นว่าเป็นอุปสรรคทางทหารส่วนใหญ่เป็นอุปสรรคระดับคนจะได้นำเรื่องนี้ไปหารือกับ ผบ.ทอ. และ ผบ.ทร. เนื่องจากอุปสรรคต่าง ๆ ในกรณีนี้จะเกี่ยวข้องกับกองทัพอากาศ และกองทัพเรือเป็นส่วนใหญ่

3. ปัญหาแรงงานไทยในโรงงานอาวุธเคมีของลิเบีย

ผบ.สส./ผบ.ทบ. กล่าวว่าสหรัฐฯ ไม่ควรมากดดันไทยในเรื่องนี้ เนื่องจากสหรัฐฯ ก็ได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งข่าวด้านการทหารของไทยในภูมิภาคดังกล่าวมาโดยตลอด ทั้งนี้ หากสหรัฐฯ ต้องการให้คนงานไทยกว่า 30,000 คน โดยเป็นคนงานในโรงงานเคมีจำนวน 270 คน ถอนออกจากลิเบียจริง สหรัฐฯ ก็ควรจัดหางานให้คนงานดังกล่าวในประเทศที่สหรัฐฯ มีอิทธิพล เช่น ซาอุดีอาระเบีย และคูเวต

รมว. กล่าวว่าสิ่งที่น่าเป็นห่วงคือความปลอดภัยของคนงานดังกล่าว เนื่องจากว่าสหรัฐฯ อาจโจมตีโรงงานดังกล่าว อย่างไรก็ตาม กต. จะได้เชิญ ออท. สหรัฐฯ หารือเรื่องนี้อีกครั้งหนึ่ง

4. นรม. เวียดนามขอเข้าพบ ผบ.สส./ผบ.ทบ.

รมว. กล่าวว่า หากเป็นไปได้ในวันที่ 28 ต.ค. ศกนี้ นรม. เวียดนาม ประสงค์จะขอเข้าพบในการหารือกลุ่มย่อย ก่อนการหารือเต็มคณะ ทั้งนี้ ขอเสนอให้ ผบ.สส./ผบ.ทบ. ร่วมในคณะย่อยนี้ด้วย เพื่อหารือปัญหาที่ละเอียดอ่อนต่าง ๆ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามเพื่อขจัดข้อข้องใจต่าง ๆ ระหว่างกัน ตอนนี้อย่างสำคัญคือความไว้วางใจกัน เนื่องจากเวียดนามกล่าวหาเสมอ ๆ ว่า ไทยเป็นฐานให้แก่กลุ่มต่อต้านรัฐบาลเวียดนามในขณะที่ไทยเองก็มีความเป็นห่วงเกี่ยวกับ Federation of Indochina และปัญหาผู้พลัดถิ่นชาวเวียดนาม

ผบ.สส./ผบ.ทบ. กล่าวว่าไม่ขัดข้อง เรื่องนี้ เริ่มจากการที่ได้แจ้งกับ ออท. เวียดนามว่า ตนประสงค์จะเลี้ยงอาหารกลางวันแก่ ผบ.สส. ของเวียดนาม ซึ่งเดิมกำหนดจะเดินทางมาไทยกับ นรม. แต่ตอนนี้ได้เปลี่ยนเป็นให้ รมช. กลาโหมมาแทนแล้ว พร้อมกับกล่าวยืนยันว่าฝ่ายทหารไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการต่อต้านรัฐบาลลาวและเวียดนามใด ๆ ทั้งสิ้น

5. ลาว

5.1 ความช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยชาวลาว

รอง ผบ.ทบ. แจ้งว่า ฝ่ายลาวได้ขอความช่วยเหลือด้านยารักษาโรคมาอย่างไม่เป็นทางการสำหรับผู้ประสบอุทกภัยซึ่ง ผบ.สส. ได้จัดยา และนำส่งให้แล้ว

5.2 อธิบดีกรมการเมือง แจ้งว่า ลาวได้แจ้งให้ทราบว่ามีพระสงฆ์ของไทยรูปหนึ่งทำตัวเป็นศูนย์กลางการต่อต้านรัฐบาลลาวในไทย

ผบ.สส./ผบ.ทบ. และ รอง ผบ.ทบ. ตอบว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องของเอกชนลาว ฝ่ายทหารไม่มีส่วนเกี่ยวข้องแต่อย่างใด การสนับสนุนฝ่ายต่อต้านในลาวนั้นเป็นเรื่องของอดีต ขณะนี้ไม่มีแล้ว

รมว. แจ้งว่า ท่านประธานไคสอน พมวิหาน มีกำหนดจะเยือนไทยอย่างเป็นทางการ ถ้าไม่ปลายเดือน ม.ค. ก็เดือน ก.พ. ศกหน้า นอกจากนี้ ในวันที่ 24 พ.ย. ศกนี้ จะมีการวางศิลาฤกษ์สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ด้วย

6. พม่า

ผบ.สส./ผบ.ทบ. ได้แสดงความเป็นห่วงว่า ขณะนี้พม่ามีความใกล้ชิดกับจีนเป็นอย่างมากในทุก ๆ ด้าน ซึ่ง เรื่องนี้ควรหารือกับสหรัฐฯ เพื่อให้ผ่อนปรนการกดดันพม่า

รมว. กล่าวว่า ทราบมาเช่นกัน เรื่องความใกล้ชิดระหว่างจีนกับพม่า และว่า กษ. กำลังประสบปัญหาพม่าไม่ให้ความร่วมมือทั้งทางด้านประมงและเรื่องสัมปทานป่าไม้ เช่นในอดีต เพราะเรื่องการถวายสมณศักดิ์ต่อสมเด็จพระสังฆราช ซึ่งเรื่องนี้ก็แจ้งพม่าไปแล้วว่า เราจะกระทำอย่างเจียบ ๆ ในโอกาสเหมาะสมต่อไป

ผบ.สส./ผบ.ทบ. แจ้งว่าจะพบกับ รมว.กค. พม่า²⁶⁰ ในวันพรุ่งนี้ (18 ต.ค.) และแจ้งว่า ไทยให้ความร่วมมือพม่าหลายเรื่องแล้ว ขออย่าให้มาเร่งรัดไทยในเรื่องนี้

²⁶⁰ เดวิด อาเบล (David Abel) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังของพม่า

ศุภรที่ 18 ตุลาคม 2534

1. MOU การส่งผู้พลัดถิ่นกลับกัมพูชา

- อธิบดีกรมองค์การฯ เรียนว่าสำหรับ MOU สามแล้ว ไทยยังต้องการเปลี่ยนแปลงใน 3 ประเด็นคือ Voluntary, Residual และ Supervision and Control อธิบดีกรมองค์การฯ เห็นว่า ที่กรุงปารีสน่าจะเป็นเพียงแค่การเจรจาและสะท้อนไว้ในแถลงการณ์ร่วม โดยจะมีการลงนามที่ไทยในระหว่างการประชุมคณะกรรมการธิการแม่น้ำโขง ทั้งนี้ เพราะหน่วยงานที่ปฏิบัติเรื่องนี้โดยตรง คือ มท. และ บก.สส. จะต้องรับทราบและให้ความเห็นชอบด้วย

- รมว. มอบอธิบดีกรมองค์การฯ ทหารีอกับ สมช. บก.สส. และทำหนังสือเรียน รอม. เภา เพื่อขออนุมัติทำที่ไทยเป็น mandate ไว้ ในกรณี ถ้าจะมีการลงนามที่กรุงปารีส ไทยจะได้พร้อมลงนาม (ต่อมาภายหลังการเรียนทหารีอกับ รอม. รมว. มีบัญชาให้อธิบดีกรมองค์การฯ ทำหนังสือเสนอให้ ครม. พิจารณานุมัติ)

2. ลาว

- อธิบดีกรมองค์การฯ เรียนว่า วันที่ 24 พ.ย. รอม. ไทย-ลาว จะพบกันกลางลำน้ำโขง และทำพิธีเปิดแผ่นป้ายศิลาฤกษ์บนฝั่งไทย-ลาว ลาวเชิญให้ รอม. ไปทานอาหารกลางวันที่ย่างจันทน์

- โดยที่ฝ่ายลาวถือเป็นเกียรติอย่างยิ่งหากไทยจะสามารถตอบรับได้ รมว. เห็นว่าเป็นการแสดงท่าทีที่ดี (ภายหลังได้เรียนทหารีอกับ รอม. แล้ว รอม. เห็นชอบ)

- เรื่องความช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยลาว 10 ล้านบาท รมว. เห็นว่า ผบ.ทบ. ซึ่งจะเดินทางไปลาวอยู่แล้วในวันที่ 19 ต.ค. ควรเป็นผู้นำไปมอบในส่วนแรก สำหรับวิธีการมอบส่วนที่เหลือให้อธิบดีกรมเศรษฐกิจทหารีอกับ ออท. ลาว

3. การเยือนไทยของ รอม. เวียดนาม

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่า MOU พลังงานเรียบร้อยแล้ว ออก. จะเป็นผู้นำเสนอ ครม. ให้ รมว. เป็นผู้ลงนาม

- กำหนดการของ นรม. เวียดนาม วันที่ 29 ต.ค. ภายหลังจากวางพวงมาลาที่อนุสาวรีย์ชัยฯ จะไป CP Tower ก่อนไปเยี่ยมชมฟาร์มกุ้งมหาชัย จากนั้นจึงเดินทางไปพัทยาทางรถยนต์

4. ไต้หวัน

- รมว. มอบอธิบดีกรมพิธีฯ แจ้งจีนว่า การหยุดแวะเติมน้ำมันที่ไทเปของเครื่องบินพระที่นั่งในวันที่ 24 ต.ค. จะเป็นเรื่องเชิงเทคนิคทั้งหมด (purely technical) และขอให้เปิดห้องรับรองเตรียมถวายไว้

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่า ไต้หวันจะขอเชิญคณะจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรเยือน

- รมว. ให้แนวทางว่า ไต้หวันต้องไม่ใช่ประโยชน์ในทางประชาสัมพันธ์และการเมือง ไทยต้องย้ำและปฏิบัติให้เหมือนกันในการติดต่อกับไต้หวันว่าเป็นเรื่องเศรษฐกิจและการค้าเท่านั้น

5. AFTA

- ปลัด กต. แจ้งว่า นรม. มีบัญชาว่า แนวทางของไทยที่กำหนดไว้คือ สินค้ากลุ่มใดสามารถดำเนินการได้ก่อนก็เริ่มเลย กรอบ 15 ปีเป็นเป้าหมายที่ควรดำเนินการเสร็จสิ้นและควรมีการประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันที่ ASEAN Summit ที่สิงคโปร์

6. APEC

- รมว. เห็นชอบให้มี รมต.พณ. (รมว. หรือ รมช. สุดแต่แต่การพิจารณาของพณ.) ร่วมคณะไปด้วย ทั้งนี้ขอให้ชักซ้อมกันให้เรียบร้อยถึงบทบาทของ รมต.กต. และพณ.

- เห็นชอบให้เลขาฯ สภาพัฒนาฯ ปลัด กต. หรือผู้แทนเข้าร่วมตามทื่อธิบดีกรมอาเซียนเสนอ

7. การเตรียมการสำหรับการลงนามความตกลงของ รมว. กับต่างประเทศที่ กต.
 - รมว. ขอให้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติว่าให้กรมกองที่เกี่ยวข้องยกเว้นการส่งพรพจน์แบบที่เคยปฏิบัติ เพื่อแจกเป็น press release รมว. จะพิจารณาอ่านเฉพาะในโอกาสสำคัญที่ รมว. เห็นสมควรเท่านั้น

จันทร์ที่ 28 ตุลาคม 2534

1. อธิบดีกรมพิธีฯ เรียงรายงานกำหนดการเยือนต่าง ๆ ดังนี้
- ลาวทาบตามการเยือน state visit ของ ปธน. ไกสอน ระหว่าง 5-10 ม.ค. ศกหน้า กรมพิธีฯ จะประสานงานกับสำนักราชเลขาฯ ต่อไป รมว. มอบอธิบดีกรมการเมืองพิจารณาว่าจะมีการลงนามอะไรที่มีความหมาย (meaningful) แก่ทั้งสองฝ่ายได้บ้าง
    - เจ้าชายฟิลิป²⁶¹ จะเสด็จฯ เยือน 1-2 พ.ย. เพื่อทรงรับปริญญาฯ ที่ AIT
    - นรม. รับ ปธน. เปรู²⁶² แบบ working visit 16-17 พ.ย. โดยจะเลี้ยงอาหาร 1 มื้อ โดยที่เป็นช่วงสุดสัปดาห์ คงจะไม่ต้องรบกวน ออท. อนุรักษ์²⁶³ ให้กลับมาเตรียมอาหารหรือราชการ
    - รมช. รับ รมช. กต. เม็กซิโก²⁶⁴ เป็นแขก 14-17 พ.ย. โดย รมช. กต. เม็กซิโก แสดงความประสงค์ขอพบ ปลัด กต. รองปลัดฯ ประชา และอธิบดีกรมสารนิเทศ อนึ่ง สมเด็จพระบรมฯ มีพระราชบัญชาว่า อาจจะมีเวลาพอที่จะตอบรับที่จะเสด็จฯ เยือนประเทศในลาตินอเมริกาช่วง เม.ย.-มิ.ย. ศกหน้า

²⁶¹ เจ้าชายฟิลิป ดยุกแห่งเอดินบะระ (Prince Philip, Duke of Edinburgh) พระราชสวามีใน สมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 แห่งสหราชอาณาจักร

²⁶² อัลเบอร์โต ฟุจิโมริ (Alberto Fujimori) ประธานาธิบดีเปรู

²⁶³ อนุรักษ์ ธนानันท์ เอกอัครราชทูตประจำบราซิล (มีเขตอาณาครอบคลุมเปรู) ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำอิตาลี และรองประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ฯ

²⁶⁴ อันเดรส โรเซนทาล (Andres Rozental) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศเม็กซิโก

- รมว. จะไปมอบความช่วยเหลือเร่งด่วนแก่ผู้ประสบภัยน้ำท่วมของลาว พุทธศักราชที่ 31 ต.ค.นี้ และเห็นชอบให้ อธิปไตยกรมพิธีฯ มอบเจ้าหน้าที่ติดตามคณะไปหารือเรื่องการเยือนระดับสูงของลาว

2. กัมพูชา

- รมว. มอบกรรมการเมืองประสานงานทำเนียบและผู้ประสานภารกิจฯ เพื่อนัดวันหารือระดับสูงเกี่ยวกับท่าทีไทยในการให้ความช่วยเหลือกัมพูชา ภายหลังจากหารือระดับสูงครั้งแรก อาจพิจารณาเชิญ รมต. กระทรวงที่เกี่ยวข้องเช่น กค. คค. เข้าร่วม

3. เวียดนาม

- ป้ายวันนี้ ปลัด กต. จะ finalize ร่างแถลงการณ์ร่วมไทย-เวียดนาม กับฝ่ายเวียดนาม

- รมช. ยกเรื่องสถานะของคณะกรรมการแม่น้ำโขง ซึ่งบัดนี้ ฝ่ายเวียดนามขอให้ให้มีข้อแก้ไขเอกสารพื้นฐาน (basic document)

- โดยที่เรื่องนี้ไม่เกี่ยวข้องกับการเยือนในช่วงนี้ของ นรม. เวียดนาม

รมว. เห็นว่า ควรมีการหารือเรื่องนี้ในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสในช่วงที่เหมาะสมต่อไป

หมายเหตุ สنج. เลขานุการ รมต. เรียนยืนยันวันประชุมระดับอธิบดีครั้งต่อไปว่าจะเป็นวันพฤหัสบดีที่ 31 ต.ค. เวลา 9.00-12.00 น. ที่ห้องประชุม สنج. เลขานุการ รมต. ตามด้วยอาหารกลางวัน

อังคารที่ 29 ตุลาคม 2534

1. APEC

- รมว. จะออกเดินทางวันที่ 12 กลับ 15 พ.ย.

- โดยที่การประชุมจะมีสาระัตถะด้านนโยบายสำคัญหลายประการ รมว. ขอให้ ปลัด กต. ไปร่วมด้วย และโดยที่รองปลัด กต. ไปประชุมด้วย รองปลัดฯ สุจินดาจะเป็นผู้รักษาการปลัด กต.

- ปธน. เปรู จะเยือนไทยระหว่าง 13-14 พ.ย. 34 ซึ่ง รมว. และ ปลัด กต. จะอยู่ที่กรุงโซล

2. นรม. เวียดนามเยือนไทย

- ในวันที่ 30 ต.ค. จะมีการลงนามความตกลง 3 เรื่องเรียงลำดับดังนี้
- รมช. ไทยลงนามกับ รมช.กต. เวียดนาม เรื่อง MOU พลังงาน
- รมว. ไทยลงนามกับ รมว. การค้าและการท่องเที่ยวเวียดนาม เรื่องความตกลงคุ้มครองและส่งเสริมการลงทุน
- นรม. ทั้งสองลงนามในแถลงการณ์ร่วม
- รมว. มอบอธิบดีกรมสารนิเทศควบคุมดูแลการแถลงข่าวของ นรม. ทั้งสองที่ห้องสันติไมตรี โดย นรม. มีบัญชาให้แจกแถลงการณ์ร่วมให้นักข่าวล่วงหน้า
- ปลัด กต. จะติดตามเรื่องการจัดตั้ง สกญ. ที่นครโฮจิมินห์ กับ รมช.กต. เวียดนาม²⁶⁵ โดยจะย้ำกับฝ่ายเวียดนามว่าในหลักการฝ่ายเวียดนามยินดีให้ไทยเปิดสกญ. ดังกล่าวได้ตั้งแต่บัดนี้

3. หนังสือถึงเลขาธิการ นรม.

- รมว. ขอให้ทุกกรมยึดเป็นแนวปฏิบัติโดยเคร่งครัด ดังต่อไปนี้
- หนังสือเสนอแนะความเห็นเพื่อ นรม. พิจารณาทุกฉบับ ต้องให้ รมต. พิจารณาก่อนออกหนังสือ ขอให้อธิบดีใช้วิจารณญาณในการนำมาเรียนให้ รมต. ทราบที่ morning prayer ก่อนออก หรือหากไม่มีความสำคัญมากพออาจสรุปเป็นหัวข้อสั้น ๆ ให้ ปลัด กต./สนง. เลขานุการ รมต. ทราบทุกครั้ง

²⁶⁵ หวู เขื่อน (Vu Khoan) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศเวียดนาม

4. วันชาติ กรมพิธีฯ จะแจ้งให้ทราบทุกเช้าว่า มีงานวันชาติประเทศใดในวันนั้น และผู้ใหญ่ กต. ท่านใดจะไปร่วมงาน

5. ให้จัดเลี้ยงฮุน เซน วันที่ 1 พ.ย. 34 รมว. เป็นเจ้าภาพที่ รร. สยามซิตี เริ่มเวลา 11.00 น. และให้เสริงทันฮุน เซน ขึ้นเครื่องบินกลับพนมเปญเวลา 14.00 น. โดยให้รองอธิบดีกรมพิธีฯ รับและส่งฮุน เซน ในการเดินทางมาถึงจากออสเตรเลียและการเดินทางกลับ

พุธที่ 30 ตุลาคม 2534

1. บันทึกการหารือระหว่าง รมว. กับ รมว.กต. สหรัฐฯ ที่กรุงปารีส
- รมว. ขอให้รับรายงานการหารือข้างต้นอย่างถูกต้องตรงตามข้อเท็จจริงให้ นรม. ทราบ

2. MOU ผู้พลัดถิ่นกัมพูชา
- หากไทยพร้อมที่จะลงนามระหว่างที่ รมว. เยือนกรุงพนมเปญ 20-21 พ.ย. 34 ก็ควรกระทำ แต่มิใช่ at all cost ทั้งนี้ เพราะไม่ต้องการให้เกิดปัญหาคนกัมพูชาที่กลับไปอพยพเข้ามาในไทยอีก เรื่องคนตกค้างต้องมีกรอบเวลาที่แน่ชัด และไม่ใช่นปัญหาภัยกับไทย

- ปลัด กต. กล่าวว่า voluntary repatriation ไทยเข้าใจว่าหมายถึงกลับไป กัมพูชาแล้ว สามารถมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นฐานที่อยู่ได้ตามสมัครใจ มิใช่เลือกที่จะไม่ถูกส่งกลับ

- รมว. เห็นด้วยกับอธิบดีกรมองค์การฯ ว่าไทยรับภาระเรื่องผู้พลัดถิ่นมามากแล้ว ดังนั้น คงจะสนองคำวิงวอนของสหประชาชาติที่ขอ contribution ในวงเงินรวม 33 ล้านเหรียญ ได้ลำบาก

3. รอมว.กต. ฟิลิปปินส์สมัครเป็น UNSG

รอมว. เห็นชอบให้ คทท. ณ นครนิวยอร์ก เป็นผู้พิจารณาเสนอความคิดเห็นในเรื่องท่าทีไทยต่อผู้สมัคร UNSG ทั้งหมด

4. Wrap-up Session กับเวียดนาม

- รอมว. มอบ รมช. หรืออย่างตรงไปตรงมากับ รมช.กต. เวียดนามในระหว่างที่ นรม. นำ นรม. เวียดนามเข้าเฝ้าฯ ยานี้ เรื่อง สกญ. ณ นครโซจิมินห์ การจัดตั้งคณะกรรมการแม่น้ำโขง และสัญญาตูลูกหลานญวนอพยพ ซึ่งฝ่ายเราจะขอให้เวียดนามรับบุคคลที่ไม่ต้องการถือสัญชาติไทยกลับไป

5. กำหนดการเดินทางเยือน ตปท. ของ นรม.

- รอมว. ได้แจ้งอุปทูตสหรัฐฯ แล้วว่า นรม. จะสะดวกเดินทางไปพบ ปธน. บุช ตามคำเชิญระหว่าง 10-20 ธ.ค.

- รอมว. มอบ ปลัด กต. เชิญ ออท. ญี่ปุ่น มาทาบถามการเยือนอย่างเป็นทางการก่อนไปสหรัฐฯ

- รอมว. มอบให้รองปลัดฯ สุจินดา

ก) ประสานงานกับอุปทูตซาอุดีฯ เพื่อพอรบกำหนดวันที่ซาอุดีฯ จะสะดวกรับ นรม.

ข) แจ้ง ออท. ลิขสิทธิ์ ให้ขอความร่วมมือจาก ออท. สหรัฐฯ ให้ติดตามเรื่องอีกทางหนึ่ง

ค) ประสานงานกับตำรวจในเรื่องการให้ความร่วมมือกับทางการซาอุดีฯ ในเรื่องพยาน

6. ประธานประเทศลาวเยือนไทย

- ออท. ลาว ยืนยันว่า ประธานประเทศลาวจะสะดวกมาเยือนไทยระหว่าง 5-10 ม.ค. 35

- กรมการเมืองจะมีหนังสือถึงราชเลขาฯ

พหุilateral 31 ตุลาคม 2534

1. กัมพูชา

1.1 MOU ว่าด้วยการส่งกลับผู้พลัดถิ่นกัมพูชา ระหว่าง ไทย/UNHCR/SNC

ก. อธิบดีกรมองค์การฯ เรียนว่า ได้รับร่าง MOU ล่าสุดจาก UNHCR ปรากฏว่ามีเงื่อนไขเพิ่มเติมที่เป็นภาระต่อไทยอีกหลายประการ

- กรมองค์การฯ จึงจะจัดประชุมภายใน กต. เข้าวันศุกร์ที่ 1 พ.ย. 34 เพื่อเตรียมการสำหรับการหารือกับหน่วยงานอื่นของไทยในวันจันทร์ที่ 4 พ.ย. ศกนี้

ข. รมว. มอบแนวทางว่า หลักการใหญ่ คือ

- มิให้มีภาระหนักตกกับไทย ประชาคมระหว่างประเทศต้องเห็นใจและเข้าใจว่าไทยรับภาระมาสิบสามปีแล้ว

- ต้องให้เกิดความมั่นใจว่าเมื่อส่งกลับแล้ว คนเหล่านี้จะไม่อพยพกลับมาอีก

- การดำเนินการตามแนวทางสองประการข้างต้นมีความสำคัญกว่าการเร่งรัดลงนาม MOU

ค. รมว. รับทราบปัญหาต่างๆ ในการเจรจาในระดับเจ้าหน้าที่กับ UNHCR, ICRC²⁶⁶ และองค์การต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้อพยพกัมพูชา และว่า อาจสมควรที่ รมว. จะยกเรื่องขึ้นพูดกับประเทศ P5 ด้วย

ง. รมว. จะยกเรื่องนี้ในการหารือระดับสูงวันที่ 7 พ.ย. ศกนี้

1.2 รมว. จะเลี้ยงอาหารเที่ยงฮุน เซน 1 พ.ย. 34 และจะยกเรื่อง

ก. ที่ดินสำหรับ สอท. และทำเนียบ ออท. ไทยหารือในหลักการกว้างๆ ว่าจะใช้หลักการต่างตอบแทนในเรื่องการถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน (ที่ประชุมระดับอธิบดีฯ ได้อภิปรายกันถึงข้อดี-เสียของการจัดซื้อที่ดิน ในระหว่างที่กัมพูชากำลังอยู่ระหว่างการเปลี่ยนแปลงระบบว่า หากซักซ้าก็ไม่ได้ที่ดินที่เหมาะสม แต่ขณะเดียวกันก็มีความเสี่ยงว่าไม่มีอะไรขัดแย้งทางด้านกฎหมายหากเร่งดำเนินการไปในขณะนี้)

²⁶⁶ International Committee of the Red Cross หรือคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ

ข. การเก็บกวาดกับระเบิดซึ่งฝ่ายไทยเตรียมการไว้แล้ว แต่ต่อมาติดปัญหาเรื่องระบอบพมเปญไม่ต้องการให้ไทยเข้าร่วมใน UNTAC อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า มีกับระเบิดบริเวณชายแดนมาก และต้องกวาดให้เสร็จก่อนการส่งผู้พลัดถิ่นกลับกัมพูชา

1.3 ฮอร์ นัมฮง²⁶⁷ รมว.กต. ระบอบพมเปญจะมาร่วมประชุมคณะกรรมการแม่น้ำโขงในกทม. 4 พ.ย.

รมว. มอบปลัด กต. เป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารกลางวัน อธิบดีกรมการเมืองเข้าร่วม และให้รองอธิบดีกรมพิธีฯ รับ-ส่ง ทั้งนี้ ฝ่ายไทยไม่เคยรับฮอร์ นัมฮง เป็นแขกมาก่อน ฮอร์ นัมฮง จะทำหน้าที่ดูแลการเยือนกรุงพมเปญของ รมว.

1.4 การเยือนกัมพูชาของ รมว. 20-22 พ.ย. 34

รมว. ขอให้ รมว.กค. และภริยา เลขาฯ สมช. และผู้แทนเอกชนสามสภาคมร่วมไปกับคณะด้วย รมว. ขอให้เร่งรัดเสนอกำหนดการ

1.5 ความช่วยเหลือที่จะให้แก่กัมพูชา

ก. ให้กรมการเมืองเชิญประชุมผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ในวันพุธที่ 6 พ.ย. อาทิ คค. การรถไฟฯ กรมทางหลวง กรมการบินพลเรือน กวส. ททท. สภาภาษาต กษ. ฯลฯ โดยให้เรียนเชิญ รมช.ศธ.²⁶⁸ มาร่วมด้วย

ข. ลักษณะของความช่วยเหลือซึ่งที่ประชุมระดับอธิบดีเห็นควรที่จะนำมาพิจารณาได้แก่ อาสาสมัครในลักษณะ peace corps, Thai aid ทุนการศึกษา และเครดิตเพื่อการส่งออก

ค. ความช่วยเหลือที่น่าจะให้ความสำคัญพิเศษได้แก่การสร้างเส้นทางเข้าไปในกัมพูชาที่ปอยเปตและพระตะบอง เพราะจะมีส่วนโดยตรงต่อการอำนวย

²⁶⁷ ฮอร์ นัมฮง (Hor Namhong) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศกัมพูชา ต่อมาควบตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีด้วย

²⁶⁸ สมชัย วุฑฒิปรีชา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการในรัฐบาลอานันท์ 1 และ 2

ความสะดวกให้การส่งกลับผู้พลัดถิ่นชาวกัมพูชา ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งของการให้ความช่วยเหลือแกักัมพูชา

ง.ให้นำผลการหารือในวันที่ 6 พ.ย. ไปพิจารณาในที่ประชุมระดับอธิบดีในวันที่ 7 พ.ย. โดยขอให้อธิบดีกรมการเมืองสรุปผลการหารือกับหน่วยงานในเรื่องความช่วยเหลือแกักัมพูชาให้ที่ประชุมวันที่ 7 พ.ย. ทราบด้วย

1.6 Special Envoy ที่ประชุมเห็นควรให้ พล.ต. นาเวศ เป็นผู้แทนพิเศษจากรม. มีชจาก ผบ.สส. เพราะจะหลีกเลี่ยงการเกิดปัญหาจากการตีความข้อตกลงสันติภาพปารีส สำหรับหน้าที่ของผู้แทนพิเศษไม่ควรระบุเรื่องการทหารด้วยเหตุผลเดียวกัน แต่ควรระบุว่าจะจำพระองค์เจ้าสีหนุ ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย สำหรับเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต รมว. ได้แจ้งเจ้าสีหนุ เจ้าสีหนุได้แจ้งสุน เซน และสุน เซน ได้มอบหมายให้ฮอร์ นัมซง ทำหนังสือยืนยันมายังฝ่ายไทย เรื่องนี้ ปลัด กต. จะยกกับฮอร์ นัมซง ในงานเลี้ยงที่เมื่อวันที่ 4 พ.ย. 34

2. การประชุมภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกของ ILO ระดับรัฐมนตรี ที่ กทม. ระหว่าง 26 พ.ย.-21 ธ.ค. 34

รองปลัดฯ ประชา แจ้งว่า มหาตไทยขอการสนับสนุนจาก กต. 3 ประการ คือ ก) ขอให้ ออท. วีระศักดิ์ ช่วยเหลือด้านสารัตถะ ข) กรมพิธีฯ ช่วยประสานงานด้านพิธีการ และ ค) จัดเจ้าหน้าที่ กต. เป็น liaison ประจำ รมต. หัวหน้าคณะผู้แทน รมว. อนุมัติ

3. คณะกรรมการประสานนโยบายด้านความร่วมมือเศรษฐกิจและการพัฒนา กับประชาคมยุโรป

3.1 ข้อเสนอของ กต. ให้จัดตั้งคณะกรรมการนี้ได้รับการท้วงติงคัดค้านจาก พลน. ในที่ประชุมคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ความมั่นคง/การต่างประเทศเมื่อวันที่ 30 ต.ค. และคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ได้มอบให้ รมต. เกษมสโมสร เป็นประธานคณะทำงานระหว่างกระทรวงเพื่อหาข้อยุติ

รัฐมนตรี อาสา เบิกตัว พลตรี นาวศ ณ หนองคาย
 เข้ารับตำแหน่งผู้แทนพิเศษนายกรัฐมนตรีไทยประจำพระบาทสมเด็จพระนโรดม สีหนุ
 ระหว่างการเยือนกับพูชาอย่างเป็นทางการ
 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2534

3.2 รมว. ขอให้ ปลัด กต. เข้าประชุมคณะทำงานดังกล่าว ทั้งนี้ มีมติ ครม. รับรองบันทึกช่วยจำระหว่าง ปลัด กต. กับปลัด พณ.แล้วว่า พณ. มีบทบาทในเรื่องการค้า ส่วนเรื่องด้านเศรษฐกิจอื่น ๆ กต. มีหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน

4. เรื่องการปฏิบัติงานของ กต. รมว. มอบแนวทาง ดังนี้

4.1 หนังสือถึงเลขาธิการ นรม. เพื่อพิจารณาทุกฉบับ ต้องให้ รมว. พิจารณาก่อนออก

4.2 หนังสือถึงเลขาธิการ นรม. เพื่อทราบ ขอให้อธิบดีสรุปความเรียน รมต. ใน morning prayer แล้วจึงมีหนังสือออกไป โดยให้แจ้งไว้ในหนังสือด้วยว่า “ทั้งนี้ได้นำความเรียน รมว.กต. ทราบแล้ว”

4.3 รมว. ขอทราบเรื่องสำคัญทุกเรื่องที่กรมกองมีถึงราชเลขาฯ

4.4 เรื่องสำคัญทุกเรื่องขอให้ทำเป็นหนังสือกราบเรียน นรม.

4.5 ขอให้พิจารณาหาวิธีรายงานการเมืองและเศรษฐกิจเสียใหม่ โดยไม่ควรคิดจะแข่งความรวดเร็วกับสำนักข่าวต่าง ๆ เช่น CNN

4.6 รายงานการเยือน/หารือของ รมว. จะต้องให้เสร็จอย่างรวดเร็วภายใน 3 วัน และมีความถูกต้อง

4.7 ให้ติดตามผลการเยือนและการประชุมต่าง ๆ และรายงานผลสืบหน้าเป็นประจำ

5. แผนงานการเยือน 2 เดือนข้างหน้า

5.1 ประธานประเทศลาว

ก. แวะ กทม. 10 พ.ย. 17.00-20.10 น. (เพื่อต่อเครื่องบินไปประชุมประเทศที่ใช้ภาษาฝรั่งเศสที่เบลเยียม)

- รมว. จะไปรับ/ส่ง ที่สนามบิน

- ให้อธิบดีกรมพิธีฯ ประสานงานกับราชเลขาฯ เรื่องผู้แทนพระองค์

- ให้อธิบดีกรมพิธีฯ จัดห้องชุดที่ รร. รามาการ์เด้น จัดอาหารค่ำแบบ ส่วนตัวให้คณะลารับประทานอาหารกันเองภายใน รร. โดยประสานงานกับ ออท. ลาว

ข. state visit 5-10 ม.ค. 35

- ตามที่ ออท. ลาว ยืนยันว่า ประธานประเทศลาวสะดวกจะเยือนแบบ state visit 5-10 ม.ค. นั้น กรมการเมืองจะมีหนังสือเรียนราชเลขาฯ

- รมว. ขอรับทราบคำตอบจากสำนักราชเลขาฯ ในเรื่องนี้ก่อนการพบกับประธานประเทศลาว วันที่ 10 พ.ย.

- สำหรับกำหนดการ state visit ขอให้รวมการเยือนภูเก็ตไว้ด้วย

ค. ให้อธิบดีกรมการเมือง แจ้ง ออท. ลาว ด้วยความแนบเนียนว่า ตามธรรมเนียมปฏิบัติของฝ่ายไทยจะมีพระราชสาส์นแสดงความยินดีการรับตำแหน่งประมุข เฉพาะกับกษัตริย์เท่านั้น

5.2 ปธน. เปรู เยือนไทยแบบ working visit 14-16 พ.ย.

- เห็นควรขอพระราชทานเข้าเฝ้าฯ เป็นกรณีพิเศษ ไม่ควรแลกเปลี่ยน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เพราะเป็น working visit

- เห็นชอบให้เสนอ นรม. เลี้ยงอาหารกลางวัน 1 มื้อ กรมพิธีฯ ดำเนินการ

- กรมการเมืองจะจัดเตรียมสาระการหาหรือเสนอ นรม.

- ให้กรมเศรษฐกิจจัดภาคเอกชนไทยพบกับภาคเอกชนเปรู 20 คน ตามที่ ฝ่ายเปรูขอมา และให้กรมเศรษฐกิจดำเนินการเรื่องความตกลงคุ้มครองและส่งเสริม การลงทุนตามคำขอของเปรู หากทำได้ก็น่าจะให้ลงนามระหว่างการเยือน

5.3 เจ้าผู้ครองรัฐบาห์เรน²⁶⁹ เสด็จฯ เยือนภูเก็ตส่วนพระองค์ (5-15 พ.ย.)

- รมว. มอบอธิบดีกรมพิธีฯ แจ้งราชเลขาฯ ทราบและพิจารณาความเหมาะสม เรื่องการให้มีผู้แทนพระองค์

²⁶⁹ ซีค อีซา บิน ซัลมาน อัล เคาะลีฟะฮ์ (Sheikh Isa bin Salman Al Khalifa) เจ้าผู้ครองรัฐ บาห์เรน

- ให้แจ้ง มท. เพื่อขอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ตถวายการต้อนรับ และถวาย
รปภ. เต็มที่ ทั้งนี้ ให้กรมพิธีฯ ร่วมถวายการต้อนรับ

5.4 นรม. เยือนญี่ปุ่น สหรัฐฯ

ญี่ปุ่น

- สอท. ญี่ปุ่นแจ้งว่า จะ recommend ให้รัฐบาลญี่ปุ่นรับ นรม. ไทยเป็น
priority เพราะไทยได้ต้อนรับ นรม. โคฟู และถวายการต้อนรับสมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิ
อย่างดียิ่ง โดย นรม. อาจจะเริ่มการเยือนตั้งแต่วันที่ 8 ธ.ค. สอท. ณ กรุงโตเกียว
แจ้งว่า ปกติวันอาทิตย์จะเป็นวันที่ นรม. ญี่ปุ่น สามารถต้อนรับได้เต็มที่

- รมว. ขอให้กรมการเมืองติดตามต่อไป และแจ้ง สอท. ณ กรุงโตเกียวให้
รับทราบ

สหรัฐฯ

- รมว. ได้แจ้งอุปทูตสหรัฐฯ ว่า นรม. อาจจะสะดวกพบ ปธน. บุช ระหว่าง
10-20 ธ.ค.

- รมว. มอบ ปลัด กต. พิจารณาเรื่องกำหนดการเยือนสหรัฐฯ เช่น การพบ
คนไทย การพบปะผู้นำธุรกิจสหรัฐฯ

ซาอุดีฯ

- รมว. มอบรองปลัดฯ สุจินดา ติดตามเรื่องกำหนดวันเยือนกับอุปทูตซาอุดีฯ
และว่า ในการพบปะกับ รมว.กต. ซาอุดีฯ ที่นครนิวยอร์กเมื่อเดือน ก.ย. ฝ่ายซาอุดีฯ
แจ้งว่า สำนักพระราชวังซาอุดีฯ กำลังหาวันที่เหมาะสมอยู่ รมว. ขอให้ประสานงานกับ
ฝ่ายซาอุดีฯ เพื่อมิให้เกิดกรณีที่ฝ่ายซาอุดีฯ เสนอวันเยือนมาแล้วฝ่ายไทยไม่สะดวก

5.5 แผนการเดินทางของ รมว.

ก. APEC 12-15 พ.ย. ที่กรุงโซล

อธิบดีกรมอาเซียนแจ้งว่า

- หัวหน้าคณะผู้แทนส่วนใหญ่จะเป็น รมต.กต. และมี รมต.พณ. เข้าร่วม
ด้วย

- รมว. จะมีคำกล่าวในประเด็นทั่วไป ส่วน รมช.พณ.²⁷⁰ และ รมช.กค.²⁷¹ จะกล่าวในเรื่องการค้าและการคลัง

- มีเรื่องกลไกสำหรับการบริหารความร่วมมือ APEC ซึ่งญี่ปุ่นสนับสนุนให้มีสำนักเลขาธิการขนาดเล็กในไทย ในขณะที่มีข้อเสนอจากบางประเทศให้ coordinating committee เพื่อการประสานงานระหว่างไม่มีการประชุม กรมอาเซียน เห็นว่า ควรมีกลไกในรูปคณะกรรมการการเงินด้วย เพื่อจัดการเรื่องเงินบริจาคสำหรับการดำเนินโครงการต่างๆ ของ APEC

- อนึ่ง กรมอาเซียนมีแนวความคิดเรื่องการเพิ่ม elements ทางด้านสังคมเข้าไปใน declaration ของ ASEAN Summit ที่สิงคโปร์ อาทิ การจัดทำโครงการมหาวิทยาลัยอาเซียน การบรรจุเรื่องอาเซียนไว้ในหลักสูตรโรงเรียน รมว. ขอทราบว่า จะมีการลงนาม declaration หรือไม่

ข. กัมพูชา 20-22 พ.ย. รายละเอียดใน 1.4

5.6 รมว.กต. เบนิน²⁷² เป็นแขก รมว. 22-26 ธ.ค. รมว. จะหารือและเลี้ยง
1 มื้อ

5.7 กำหนดการปลัด กต.

- ASEAN/SOM 6-8 พ.ย. ที่จาการ์ตา จะเป็นการเตรียมการ ASEAN Summit ด้วย

- ปลัด กต. จะพบกับ ปลัด กต. มาเลเซีย หลังการประชุม APEC เพื่อหารือสองฝ่าย เตรียมการ JC ไทย-มาเลเซีย ซึ่งโดยที่กำหนดการ รมว. จะเน้นมากในเดือน

²⁷⁰ ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ในรัฐบาลอานันท์ 2 และรัฐบาลพลเอก สุจินดา คราประยูร ต่อมาดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในรัฐบาลพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ และรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

²⁷¹ ดร. วีรพงษ์ รามางกูร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังในรัฐบาลอานันท์ 1 ต่อมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ

²⁷² เธโอดอร์ โฮโล (Theodore Holo) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเบนิน

ม.ค. ศกหน้า อาจจะต้องจัดประชุม JC ไทย-มาเลเซียใน ก.พ. 35 ซึ่งมาเลเซียจะเป็นเจ้าภาพ สถานที่ประชุมคือ เกาะลังกาวิ

6. กรมภูมิภาค

ปลัด กต. แจ้งว่า เรื่องอยู่ที่คณะกรรมการกฤษฎีกา เข้าใจว่าจะสามารถเสนอได้ภายในสองสัปดาห์ข้างหน้า

7. พม่า

7.1 รมว. สรุปผลการหารือกับ นรม. และ รมว.กษ. ใจความว่า นรม. อนุญาตให้ รมว.กษ. เดินทางไปพม่า 28 พ.ย. 34 ได้ โดยขอให้ไปอย่างเงียบ ๆ

อนึ่ง การเดินทางเยือนพม่าของ รมต. จะต้องได้รับอนุญาตจาก นรม. ก่อน

7.2 อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่าเรื่องสิทธิมนุษยชนในพม่าคงจะเป็นปัญหาใหญ่ในการประชุม World Conference on Human Rights มิ.ย. 35 อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งด้วยว่ามีจดหมายกล่าวหาจากสมาชิกเกี่ยวกับเรื่อง bribery, beating และการไม่มีกระบวนการแน่นอนที่จะกำหนดว่าผู้ใดเป็นนักศึกษา

7.3 ร่างข้อมติในสมัชชาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในพม่า ที่ประชุมเห็นว่าไทยไม่ควรจะช่วยรัฐบาลพม่าในเรื่องนี้อีก และควรปล่อยให้ไปตามเสียงส่วนใหญ่ในสมัชชาฯ โดยไทยอาจดออกเสียง

7.4 ที่ประชุมฯ ประเมินสถานะความสัมพันธ์ไทย-พม่า โดยเฉพาะในประเด็นว่า ไทยจำเป็นต้องอยู่ร่วมกับพม่า และประเด็นที่ว่าพม่าต้องการไทยหรือไทยต้องการพม่า โดย ออท. วีระศักดิ์ เป็นผู้สรุปข้อมูล ออท. วีระศักดิ์ เตรียมเข้าชี้แจงในที่ประชุมระดับสูงในวันที่ 7 พ.ย. 34 ด้วย

7.5 อธิบดีกรมองค์การฯ ไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้ง Safe Area สำหรับนักศึกษาพม่า และ รมว. ให้นำหารือในที่ประชุมระดับสูง เพราะเรื่องนี้เป็นกรณีเริ่มของฝ่ายประจำ

7.6 การติดต่อกับนักศึกษาพม่าในไทยและคนพม่าโพ้นทะเล รมว. ได้เคยให้ความเห็นชอบกับการให้เจ้าหน้าที่ กต. ติดต่อกับนักศึกษาพม่า และขอทราบผลด้วยที่ประชุมฯ เห็นพ้องกับปลัด กต. ว่าการติดต่อกับคนพม่าโพ้นทะเลที่มีบทบาทสำคัญในอนาคต อาทิ หลานของอุ ถัน ในกรุงวอชิงตัน ก็เป็นอีกหนทางหนึ่ง และน่าที่จะแจ้ง สอท. ที่มีคนพม่าโพ้นทะเลให้ดำเนินการด้วย

8. ลาว

8.1 ลาวขอให้ไทยลดภาษีนำเข้าสำหรับไม้กระดานให้เหลือร้อยละ 30

รมว. แจ้งว่า ท่านค้าขายได้ขอร้องกับ รมว.กต. ของไทย อย่างไรก็ดี เรื่องนี้ฝ่ายไทยยังต้องพิจารณาในรายละเอียด

8.2 ตามที่มีข้อเสนอให้นำความช่วยเหลืออุทกภัยในลาวส่วนที่ยังเหลืออยู่เป็นมูลค่า 5 ล้านบาท ไปมอบให้ฝ่ายลาวในวันที่ 24 พ.ย. 34 โดยให้ต่อเนื่องกับพิธีวางศิลาฤกษ์สะพานข้ามแม่น้ำโขงนั้น ที่ประชุมเห็นว่าไม่เหมาะสม

9. การเปิดโรงเรียนภาษาจีนและภาษาต่างประเทศ ตามที่กรมการเมืองเสนอหนังสือสนับสนุนข้อเสนอดังกล่าวจาก ศธ. โดยยังมีข้อสงวนว่าต้องผ่านการพิจารณาของ สมช. นั้น รมว. มีบัญชาว่า ให้จัดทำร่างหนังสือตอบเสียใหม่โดยให้เปิดเป็นการเสรีทั้งนี้ نرم. เคยปรารถนาว่า เหตุใดจึงปิดกัน และทำให้คนไทยต้องส่งบุตรหลานไปศึกษาในต่างประเทศ ทั้ง ๆ ที่น่าจะมีโรงเรียนที่สอนด้วยภาษาต่างประเทศในประเทศไทยได้

10. งานบริหาร

10.1 Masterplan สำหรับการจัดซื้อ/สร้าง สอท. ในปีงบประมาณ 2535 บัดนี้ เอกสารเบื้องต้นเสร็จแล้ว และ ปลัด กต. จะจัดประชุมพิจารณาภายใน กต. ในเร็ว ๆ นี้ ที่ประชุมรับทราบ

10.2 การก่อสร้างที่ทำการใหม่ของ กต. กต. เสนอเรื่องไปยัง ครม. แล้วในขั้นนี้ สสน. กำลังขอความเห็นจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งทราบมาว่าได้รับการสนับสนุน

ในขั้นนี้ ปลัด กต. จะตั้งกลุ่มทำงานเล็กๆ ประกอบด้วยผู้รู้และข้าราชการเกษียณอาวุโส อาทิ ออท. แพน ออท. สุธี เพื่อเสนอแนวคิด

10.3 สกญ. ณ นครโฮจิมินห์ รมช. ได้พบกับ รมช.กต. เวียดนาม ระหว่าง รอน นรม. เวียดนามจากการเข้าเฝ้าฯ เมื่อ 30 ต.ค. 34 ว่า ฝ่ายไทยจะเริ่มดำเนินการ ไปเลยตั้งแต่บัดนี้ ซึ่ง รมช.กต. เวียดนาม รับทราบ ปลัด กต. แจ้งว่า ขณะนี้ กำลังรอ คำยืนยันอีกชั้นหนึ่งจาก ออท. สุรพงษ์ ก่อนที่จะเริ่มดำเนินการด้านบริหารเกี่ยวกับการจัดตั้ง สกญ. ดังกล่าวต่อไป

รมว. ให้ความสำคัญต่อการเปิด สกญ. ณ นครโฮจิมินห์

10.4 แผนพัฒนาที่ดิน สอท. ณ สิงคโปร์ ออท. สรยุทธม์ แจ้งว่า บัดนี้ บริษัท Allgreen ได้จัดทำข้อเสนอมาใหม่อีกครั้งหนึ่งแล้ว และจะเป็นข้อพิจารณาสำหรับการเสนอ ครม. พิจารณาว่าสมควรจะยกเลิกโครงการนี้หรือไม่ ทั้งนี้ ในสภาวะปัจจุบัน ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาที่ดิน สอท. ณ สิงคโปร์อาจจะไม่คุ้มค่าและรัฐบาลไทยมีงบประมาณที่จะสร้างที่ทำการ สอท. ณ สิงคโปร์ได้เอง

ศุภร์ที่ 1 พฤศจิกายน 2534

1. สนง. เลขาธิการ รมต. รับทราบบัญชา รมว. ว่า
- จะร่วมกับ นรม. จัดเลี้ยงให้ ดร. ถนัด
- จะเลี้ยงส่ง ออท. ไทยที่จะไปประจำการในต่างประเทศทั้งหมดพร้อมคู่สมรสแบบกันเอง

2. รมช. จะเชิญอุปทูตซาอุดีฯ มาพบ 15.00 น. วันนี้

3. ตามที่กรมการเมืองเสนอหนังสือถึง สมช. เรื่องโรงงานอาวุธเคมีในลิเบีย รมว. ขอให้เพิ่มเรื่องที่ได้แจ้งกับ ออท. สหรัฐฯ และนำเรียนรอง นรม. เกา แทน เพื่อให้สั่งการ สมช.

4. แผนการเยือนสหรัฐฯ ภายหลังจากผู้ป่วนของ นรม. ให้ถือเป็นเรื่องปกปิด โดยขอให้เตรียมจัดรายการพบคนไทยที่นครลอส แอนเจลิส กรุงวอชิงตัน และพบนักธุรกิจที่นครนิวยอร์ก ในการนี้ กรมการเมืองจะมีโทรเลขแจ้งพบบภาครัฐบาล/รัฐสภาระดับสูงที่กรุงวอชิงตันและนครนิวยอร์ก โดย ออท. พีระพงศ์ อาจเริ่มทาบตาม Asia Society ไว้ล่วงหน้า

5. เรื่องคณะกรรมการประสานงานนโยบายด้านความร่วมมือเศรษฐกิจและการพัฒนากับประชาคมยุโรป

รมว. มอบ ปลัด กต. ยืนยันมติ ครม. กับ ปลัด พณ. ว่า พณ. รับผิดชอบการค้า ส่วน กต. เป็นผู้ประสานงานด้านเศรษฐกิจ และอื่นๆ และขอให้ นรม. เป็นผู้วินิจฉัย

6. รมว. จะไปรับ รมว.กต. ฟิลิปปินส์ 23.05 น. เสาร์ที่ 2 พ.ย. นี้ ขอให้กรมพิธีฯ จัดห้องชุด จัดเจ้าหน้าที่ประจำ และดูแลให้เรียบร้อย สำหรับงานเลี้ยงอาหารค่ำวันที่ 3 พ.ย. 19.30 น. ที่บ้านนายพจน์ สารสิน แขกเชิญมี รมว.กต. ฟิลิปปินส์ และภริยา ออท. ฟิลิปปินส์ และภริยา ออท. สารสิน และรองอธิบดีปราสาท

7. กรมการเมืองจะประสานงานกับ ออท. ลาว และ สอท. ณ เวียงจันทน์ เรื่องกำหนดวันที่แน่นอนที่ประธานประเทศลาวประสงค์จะมา state visit ในไทย

รมว. เห็นว่าเป็นช่วง 5 วัน ก็ไม่เป็นไร เพราะนอกเหนือจากพิธีการ 2 วัน ที่ กทม. ก็สุดแต่แต่ความต้องการของประธานประเทศลาว

อัครที่ 5 พฤศจิกายน 2534

1. ประธานประเทศลาว

1.1 ประธานประเทศลาวแวะไทย 10 พ.ย. (17.00-20.00 น)

- ให้จัดห้องที่เซ็นทรัลพลาซ่าให้คณะของประธานประเทศลาว

- รมว. จะไปปรับและนำประธานประเทศลาวไปที่ รร. เซ็นทรัลพลาซา
- มอบอธิบดีกรมพิธีฯ ไปส่ง ปธน. ที่สนามบิน
- ให้อธิบดีกรมพิธีฯ แจ้ง ออท. ลาว ช่างต้น

1.2 ประธานประเทศลาวเยือนไทย 6-10 ม.ค. 35

- รมว. มอบอธิบดีกรมพิธีฯ ยืนยันกับ ออท. ลาว เกี่ยวกับกำหนดวันช่างต้น

- อธิบดีกรมพิธีฯ จะแจ้ง ออท. ลาว ด้วยว่า 6-7 เป็นกำหนดการใน กทม. โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะพระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำวันที่ 6 รัฐบาลเลี้ยงอาหารค่ำวันที่ 7 ฝ่ายลาวไม่ต้องเลี้ยงตอบ วันที่ 8-10 เป็นกำหนดการที่ภูเก็ตและเชียงใหม่ตามลำดับ ทั้งนี้ รมว. เห็นว่า รร. เมอริเดียนภูเก็ตมีความสวยงามเหมาะสมกับการเสนอเป็นที่พักรับรองประธานประเทศลาว

- รมว. ขอให้กรมพิธีฯ ประสานงานเตรียมการต้อนรับให้เต็มที่

2. ปธน. เปรู เยือนไทยแบบ working visit 14-16 พ.ย. 34

- อธิบดีกรมพิธีฯ เรียบเรียงงานร่างกำหนดการ
- เห็นชอบให้พักที่รีเจนท์

3. คณะกรรมการแม่น้ำโขง

- อธิบดีกรมองค์การฯ สรุปสถานะล่าสุดว่า ลาว กัมพูชา เวียดนามร่วมกันขอให้แก้ไข basic document

รมว. ขอหารือกับอธิบดีกรมองค์การฯ และเลขาธิการ สนง. พลังงาน²⁷³ 14.30 น. ก่อนที่เลขาฯ ESCAP จะเข้าพบ

²⁷³ ประเทศ สหประชาชาติ เลขาธิการสำนักงานพลังงานแห่งชาติ

พุธที่ 6 พฤศจิกายน 2534

1. APEC

- ผู้รักษาการปลัดฯ แจ้งว่าทางการเกาหลีใต้ไม่รับ รมช.กค. เป็นแขกในระหว่างการประชุม APEC เพราะตั้งกฎไว้ว่า ต้องเป็น full minister เท่านั้น

2. เจ้าผู้ครองรัฐบาหลีเรน

- รองอธิบดีกรมพิธีฯ เรียนรายงานเรื่องการไปต้อนรับเจ้าผู้ครองรัฐบาหลีเรน ที่ภูเก็ตวานนี้

- รมว. ขอให้รองอธิบดีกรมพิธีฯ ไปส่งและให้กรมพิธีฯ ติดต่อประสานงานกับภูเก็ตตลอดเวลา รปภ. ขอให้ทำอย่างสุขุมรอบคอบ และปฏิบัติตามคำขอเรื่องงดเว้นประชาสัมพันธ์อย่างเคร่งครัด

3. สมาคมผู้สื่อข่าวต่างประเทศสิงคโปร์เซีย นรม. กล่าวสุนทรพจน์

- ช่วงเวลาก่อน ASEAN Summit 1 สัปดาห์หรือเพียงก่อนหน้าเล็กน้อยก็ได้

- นรม. เห็นว่าน่าเป็นประโยชน์ แต่ขอฟังความเห็น กต.

- รมว. เห็นว่า นรม. ควรรับโดยอาจจะเป็นช่วงก่อนการประชุมสุดยอดเพียงวันเดียว เพื่อไม่ต้องมีการเดินทางแยกไปสิงคโปร์ 2 ครั้ง

4. ซาอูตีอาระเบีย

- อุปทูตซาอูตีฯ เรียน รมว.ว่า รมต. ซาอูตีฯ มีภารกิจแล้วในช่วงต้นเดือน พ.ย.

- รมว. แจ้งอุปทูตซาอูตีฯ ว่าคณะ รมว. สะดวกจะไปในช่วง 25 พ.ย.-4 ธ.ค. ไปกลุ่มเล็ก ๆ ระยะเวลาสั้น ๆ แบบแนบเนียนที่สุดเพื่อเตรียมการประกันให้การเยือนของ นรม. ประสบผล

- รมว. มอบอธิบดีกรมการเมืองเตรียมประเด็นหารือ และประสานงานกรมเศรษฐกิจในเรื่องการค้า แรงงาน ฯลฯ ที่มีปัญหาค้างค้ำ

5. การเยือนญี่ปุ่นและสหรัฐฯ ของ นรม.

- ถือเป็นเรื่องปกติในระหว่างการรอกการยืนยันจากกรุงโตเกียวและกรุงวอชิงตัน
- รมว. มอบอธิบดีกรมการเมือง อธิบดีกรมเศรษฐกิจ เตรียมประเด็นหารือสำหรับ นรม. ในการเยือนทั้งสองตั้งแต่บัดนี้

6. กัมพูชา

- สก อาน แจ้งอธิบดีกรมการเมืองว่า รัฐบาลพนมเปญได้ท่รองเงิน 1 แสน 5 หมื่นเหรียญ เป็นค่ามัดจำซื้อที่ดิน สอท. ไปก่อน และหวังจะได้รับคืนโดยไม่ชักช้า

- รมว. ขอให้กรมการเมืองมีหนังสือขอบคุณจากท่านถึง ฮุน เซน ที่ได้ดำเนินการเรื่องที่ดินดังกล่าวโดยเร็ว และยืนยันการส่งรองปลัดฯ สุจินดา ไปกรุงพนมเปญ 11 พ.ย. โดย รมว. จะถือหนังสืออีกฉบับหนึ่ง (กรมสนธิสัญญาฯ ยกร่าง) ไปมอบให้เจ้าสีหนุ ที่กรุงพนมเปญ เพื่อขอให้ผูกมัดหลักประกันจากฝ่าย SNC อีกทางหนึ่ง

- รถเปิดประทุนสำหรับเจ้าสีหนุเรียบร้อย ฝ่ายไทยจะแจ้งรัฐบาลพนมเปญว่า ติดเสารอง 2 เสาไม่ได้เพราะเจ้าของหวงรถ

รมว. เป็นห่วงเรื่อง รปก. ของเจ้าสีหนุ

7. รมว. มีบัญชาให้แต่งตั้ง ออท. สุธี เป็นที่ปรึกษาของ รมว.

8. การประชุมภายใน วันที่ 7 พ.ย. 17.00 น.

- อธิบดีกรมการเมืองสรุปประเด็นสาระที่จะหารือ รวมเรื่องกัมพูชา พม่า เวียดนาม

รมว. ขอให้รับนำเรียนให้ นรม. และ ผบ.สส. ทราบล่วงหน้า

พหุสัปดาห์ที่ 7 พฤศจิกายน 2534

1. MOU ผู้พลัดถิ่นกัมพูชา

- อธิบดีกรมองค์การฯ รายงานสถานะล่าสุดของการเจรจาร่าง MOU ซึ่งได้ประสานงานกับ ออท. เตช อย่างใกล้ชิด

- สิ่งที่ฝ่ายทหารเป็นห่วงคือ เรื่อง reception centres ซึ่ง UNHCR กำหนดไว้ในกัมพูชา 6 แห่ง ซึ่งมีไซ้จุดที่เขมร 3 ฝ่ายต้องการให้ผู้สนับสนุนของแต่ละฝ่ายกลับไปตั้งหลักแหล่ง

- วันพรุ่งนี้ รองข้าหลวงใหญ่ UNHCR²⁷⁴ จะเดินทางมาหารือร่าง MOU กับ อธิบดีกรมองค์การฯ

- รมว. ให้แนวนโยบายดังนี้

1) จะต้องนำผู้พลัดถิ่นกัมพูชาทั้งหมดออกไปจากไทย ไทยรับภาระมานานแล้ว ประชาคมระหว่างประเทศต้องเข้าใจและสนับสนุน

2) จะต้องไม่ให้ผู้พลัดถิ่นที่กลับออกไปแล้วทะลักกลับมาอีก ในการนี้ต้องเตรียมการให้พร้อมในกัมพูชาเพื่อรองรับการกลับไปตั้งหลักแหล่งของผู้พลัดถิ่นกัมพูชาเหล่านี้ โดยต้องให้กลับไปแล้วสามารถอยู่ได้และมีที่ทำกิน

ในข้อนี้ รมว. ตั้งประเด็นว่า ไทยควรจะกังวลมากน้อยเพียงไร หากผู้พลัดถิ่นเหล่านี้เลือกที่กลับไปตั้งรกรากในพื้นที่ซึ่งมีได้อยู่ในความควบคุมของเขมร 3 ฝ่ายเพราะไม่แน่ใจว่า เขมร 3 ฝ่ายนี้จะสามารถรับภาระเลี้ยงดูคนเป็นแสนได้อย่างไร ในขณะที่ UNHCR reception centres ย่อมอยู่ในฐานะที่พร้อมกว่า เรื่องนี้ รมว. จะยกขึ้นหารือกับ นรม. และ ผบ.สส. ในการประชุมเย็นวันนี้

3) เมื่อผู้พลัดถิ่นเดินทางหมดแล้ว UN จะต้องช่วยไทยในการฟื้นฟูที่ตั้งของค่ายอพยพ ซึ่งซีเบรียได้รับปากกับ รมว. แล้วว่าจะสนับสนุน

²⁷⁴ ดักลาส สแตฟฟอร์ด (Douglas Stafford) รองข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (Deputy High Commissioner of UNHCR)

- หนึ่ง อธิบดีกรมองค์การฯ เรียนเพิ่มเติมว่า UNHCR กำลังกดดันไทยให้รับรองสถานะตามอนุสัญญาปี 2500 ซึ่งจะทำให้ผู้พลัดถิ่นทุกเชื้อชาติในไทย รวมทั้ง นศ. พม่าเป็นผู้ลี้ภัยโดยอัตโนมัติ ซึ่งอธิบดีกรมองค์การฯ จะขอไม่รับหนังสือทำนองนี้จากผู้แทน UNHCR หากมีการยื่นให้

รมว. รับทราบ

2. การเดินทางไปกรุงเทพมหานคร (20-22 พ.ย.)

- รมว. เห็นชอบให้ยกร่างสารจาก นรม. ไปมอบให้เจ้าสีหนุ
- ขอให้ช่วยกันพิจารณาเรื่องของขวัญที่จะถวายเจ้าสีหนุ และผู้นำกัมพูชาอื่น
อย่างรอบคอบ ควรมีค่าและความหมาย

3. อธิบดีกรมพิธีฯ เรียนรายงานเรื่องต่อไป

- กิจวัตรของเจ้าผู้ครองรัฐบาทเรนที่ถูกระงับ

รมว. ขอให้ รปภ. ดูแลแต่รักษาระยะ รอบคอบ มีประสิทธิภาพ

- รอง นรม. เภา เห็นชอบให้เปลี่ยนที่พักของ ปธน. เปฺรู เป็น รร. โอเรียนเต็ล ตามที่ฝ่ายเปรูต้องการ และจะมอบหมายให้ รมต.สนร. คนใดคนหนึ่งไปรับ และเลี้ยงอาหารค่ำคืนแรกที่ศาลาภิรมย์

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมการเมืองและอธิบดีกรมเศรษฐกิจเตรียมสาระการหาหรือของ นรม. ให้ดี

- รมว. จะไปปรับประธานประเทศลาววันที่ 10 พ.ย. และนำไปส่งที่ รร. เซ็นทรัล พลาซ่า และขอให้ รมช. รับจาก รร. ไปส่งที่สนามบิน

4. รมว. เห็นชอบที่กรมสารนิเทศมีหนังสือแจ้ง สนร. ไม่เห็นด้วยที่จะให้ รมช. วัฒนธรรมเกาหลีเหนือ เข้าพบ นรม.

5. รมว. ขอให้คณะกรรมการตรวจข้อสอบคัดเลือกเจ้าหน้าที่การทูต 3 และ 4 ให้เน้นเรื่องสาระและดูศักยภาพ

จันทร์ที่ 11 พฤศจิกายน 2534

1. ประธานประเทศลาวแวะ กทม. 10 พ.ย. 34

- ในระหว่างการพบปะ เมื่อ 10 พ.ย. 34 รมว. ได้แจ้งกับ ปธน. ดังนี้
- ภายหลังจากการเยือนทางการ 6-7 ม.ค. แล้ว ประธานประเทศลาวจะพักผ่อนอยู่ต่อนานๆ อีกก็วันก็ได้ รมว. เสนอให้พักที่เชียงใหม่ (รร. รอยัล ออคิต เชียงใหม่) และภูเก็ต (รร. เมอร์เดียน) ประธานประเทศลาวแสดงความสนใจที่จะได้พักผ่อนต่ออีกหลายวัน
  - ไทยยินดีจัดจักษุแพทย์ชั้นนำเพื่อการรักษาตาของ ปธน. วันที่ 7 ม.ค. 35
- ประธานประเทศลาวแจ้งว่า รัฐบาลลาวขึ้นขอรัฐบาลอานันท์
- รมว. ตอบว่า ไทยจะมีการเลือกตั้งทั่วไปในประมาณ มี.ค./เม.ย. ศกหน้า กรมการเมืองจะมีโทรเลขแจ้งข้างต้นให้ ออท. นิคมทราบ

2. รมว. ขอให้ติดตามเรื่องภริยา นรม. ลาว จะมารักษาตัวที่ กทม. ในเดือน ธ.ค. 34

3. นรม. เยือนสหรัฐฯ

- สอท. ณ กรุงวอชิงตันมีโทรเลขรายงานว่าฝ่ายสหรัฐฯ ขอทราบวันที่ฝ่ายไทยสะดวกในช่วง 10-20 ธ.ค.
- รมว. มอบแนวทางวัตถุประสงค์การเยือนสหรัฐฯ ให้ รมช. นำความกราบเรียน นรม. เข้าวันนี้ (ในระหว่างการประชุมคณะกรรมการพลังงาน)
- พบผู้นำนักธุรกิจสหรัฐฯ ที่นครนิวยอร์ก
- พบผู้นำการเมืองเช่น รัฐสภา และ ปธน. สหรัฐฯ ที่กรุงวอชิงตัน
- พบคนไทยที่นครลอส แอนเจลิส
- ปลัด กต. เห็นว่า ที่กรุงวอชิงตัน นรม. ควรจะปราศรัยที่ National Press Club เพราะเป็นเวทีที่มีเกียรติและจะได้ประโยชน์ในแง่ประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง

4. ความช่วยเหลือต่อกัมพูชา

- รมว. มอบอธิบดีกรมการเมืองประสานงานกรมเศรษฐกิจในการติดตามผลการหารือภายในของหน่วยงานไทย แล้วสรุปเรื่องขออนุมัติ นรม. ก่อนที่ รมว. จะเดินทางไปกรุงพนมเปญ

- รมว. ขอให้พิจารณารูปแบบของการจัดทำเอกสารให้ความช่วยเหลือกัมพูชา ซึ่งอาจเป็น Joint Communique เพื่อให้มีการลงนามในระหว่างการเยือน ทั้งนี้ตามความประสงค์ของเจ้าสีหนุ

5. คณะกรรมการแม่น้ำโขง

- รมว. เห็นด้วยกับ ปลัด กต. ว่า คณะกรรมการนี้เป็นสิ่งเดียวที่ไทยและสามประเทศในอินโดจีนมาร่วมมือกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันที่เป็นรูปธรรมได้

- แนวทางไทย ไม่ควรเพิ่มเติมปัญหา หรือผลักดันให้ประเทศทั้งสามในอินโดจีน ร่วมกันอยู่คนละฝ่ายกับไทย

- ที่ผ่านมา นโยบายไทยมองเพียงจากผลประโยชน์มุมแคบของด้านพลังงาน

- รมว. เห็นด้วยว่าเรื่องนี้ต้องมีการตัดสินใจทางการเมืองในระดับสูง โดยมองผลประโยชน์ส่วนรวม

- รมว. ขอให้ นำ สมช. และกรมการเมืองเข้ามาร่วมปรึกษาหารือในการประชุมภายใน ที่ รมช. จะเป็นประธานวันพฤหัสบดีที่ 14 พ.ย. นี้ ขอให้สร้าง political will มาก ๆ

- ปลัด กต. เห็นว่า น่าจะมีการ explore เรื่องบทบาทของจีน ทั้งนี้ นรม. ก็เคยยกขึ้นกล่าวกับ นรม. หลี่ เฝิง²⁷⁵ แล้ว

6. MOU กัมพูชา

- ออท. เตช มอบร่างไทยให้ UNHCR แล้ว ฝ่าย UNHCR จะส่งเจ้าหน้าที่มาหารือเรื่องนี้ ติดอยู่ 2 ประเด็นคือ voluntary กับ admin

²⁷⁵ หลี่ เฝิง (Li Peng) นายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐประชาชนจีน

- รมว. ขอให้ยืนยันหลักการใหญ่คือ ต้องให้ผู้อพยพออกไปทั้งหมด แต่ไม่รีบผลักดันในขณะที่พื้นที่ภายในไม่พร้อม

7. หนังสือถึง นรม./เลขาธิการ นรม.

- รมว. ขอย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า หนังสือถึง นรม. ที่เสนอผ่านเลขาธิการ นรม. เพื่อพิจารณาจะต้องให้ รมว. พิจารณาก่อนออก โดยใช้รูปแบบของ “ทั้งนี้ ได้นำความเรียน รมว. ให้ทราบแล้ว”

จันทร์ที่ 18 พฤศจิกายน 2534

1. MOU กัมพูชา

- อธิบดีกรมองค์การฯ รายงานสถานะล่าสุดก่อนการหารือภายใน ที่ทำเนียบ โดย นรม. เป็นประธาน 11.00 น. เข้านี้

- รมว. ตั้งข้อสังเกตว่า ในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่จักต้องรับทราบและปฏิบัติตามนโยบายระดับสูงให้ผู้พลัดถิ่นกลับกัมพูชาทั้งหมด โดยต้องดำเนินการเพื่อมิให้อพยพกลับมาสร้างปัญหาในไทยในภายหลังอีก ส่วนผู้อพยพจะไปอยู่ที่ใดในกัมพูชาไม่ควรเป็นหน้าที่ของฝ่ายไทย

- ในการนี้ รมว. มอบผู้ประสานภารกิจ เชียง พล.ท. สนั่น ขจรกล้า²⁷⁶ เข้าร่วมการหารือระหว่าง รมว. กับ ผบ.สส. วันที่ 25 พ.ย. ที่ห้องไตรทศฯ เวลา 12.00 น. ฝ่าย กต. มี รมว. รมช. ปลัด กต. อธิบดีกรมการเมือง ผู้ประสานภารกิจ และผู้จัด คณะ ผบ.สส.+2+พล.ท. สนั่น รวม 10 คน

²⁷⁶ พลโท สนั่น ขจรกล้า ที่ปรึกษาสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด (ต่อมาคือ กองบัญชาการกองทัพไทย)

2. การเยือนกัมพูชาของ รมว.

- จะมีการประชุมเตรียมการภายใน 14.00 น. ที่ห้องประชุม สنج. เลขานุการ รมต.

- ขอให้อธิบดีกรมการเมือง พิจารณารูปแบบของการแจ้งให้ความช่วยเหลือจากไทยให้ SNC โดยคำนึงว่าไทยจะเป็นคณะผู้แทนทางการคณะแรกในการเยือนกรุงพนมเปญ รูปแบบการให้ความช่วยเหลือ จึงมีความสำคัญมาก และควรมีการปรึกษากับฝ่าย SNC ล่วงหน้า โดยรูปแบบอาจเป็นลักษณะ Joint Communique จะมีการลงนามร่วมหรือไม่ หากลงนามก็ต้องมีการขออนุมัติ ครม. พຽນนี้

อัครที่ 19 พฤศจิกายน 2534

1. ความสัมพันธ์ไทย-มาเลเซีย

- รมว. จะเรียก ออท. มาเลเซีย มาพบ 15.00 น. วันนี้ สنج. เลขานุการ รมต. จะจัดทำข้อเท็จจริงเสนอ

2. การประชาสัมพันธ์สำหรับการเยือนญี่ปุ่น และสหรัฐฯ ของ นรม. รมว. มอบแนวทางดังนี้

- เน้นเป้าหมายเศรษฐกิจ เช่น การพบเคดันเรน²⁷⁷ ที่ญี่ปุ่น และผู้นำ
- การเยือนญี่ปุ่นเป็นการเยือนตอบแทนที่อดีต นรม. ไคฟู มา ก่อนหน้านั้น มิยะซะวะ²⁷⁸ นรม. คนปัจจุบันก็ได้มาเยือนไทย และพบปะหารือกับ นรม. เป็นการยืนยันนโยบายที่รัฐบาลไทยชุดปัจจุบันได้ดำเนินมา โดยเฉพาะการปรับโครงสร้างวงกรอบ และอำนวยความสะดวกแก่การขยายการค้า การลงทุนระหว่างไทยกับ

²⁷⁷ เคดันเรน (Keidanren) องค์กรภาคธุรกิจเอกชนที่รวมกลุ่มเครือข่ายสมาคมธุรกิจและอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทำที่ด้านเศรษฐกิจ การค้าการลงทุนภายในญี่ปุ่น และความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับนานาประเทศ

²⁷⁸ คิอิชิ มิยะซะวะ (Kiichi Miyazawa) นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น

นานาประเทศให้ผู้นำญี่ปุ่นและสหรัฐฯ ได้รับทราบ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในความต่อเนื่องถึงรัฐบาลชุดต่อไป

- ไทยต้องการเชื่อมโยงบทบาทของญี่ปุ่นกับสหรัฐฯ ในกรอบนโยบายต่างประเทศไทยต่ออินโดจีนในการสร้าง peaceful environment ขยายความร่วมมือติดต่อ การที่ไทยเป็น staging area เพื่อฟื้นฟูบูรณะอินโดจีน เสริมสร้างเสรีภาพ ประชาธิปไตย และระบบการค้าแบบเสรีในอาเซียน (AFTA) และอินโดจีน

3. ผลการหารือระหว่าง รมว.พณ. กับ ออท. ฮิลส์ ที่กรุงโซล

- ปลัด กต. รายงานว่า ฝ่ายสหรัฐฯ แสดงความพอใจในความคืบหน้าเรื่อง พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ และขอให้ไทยปราบปรามการลอกเลียนแบบลิขสิทธิ์สินค้าต่อเนื่อง รวมทั้งพิจารณาเรื่องลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับ software

4. ลิเบีย

- รมว. แจ้งเรื่อง ออท. สหรัฐฯ มาพบและมอบเอกสารเกี่ยวกับลิเบียกับผู้ต้องหาวางระเบิด Pan Am 103

- รมว. เห็นว่า เรื่องนี้ กต. ต้องมีข้อเสนอให้ นรม. ตัดสิน

- รมว. เห็นว่าคนงานไทย 500 คน ที่โรงงานผลิตอาวุธเคมีจะต้องนำออกมา โดยอาจเป็นลักษณะค่อยๆ ททยอยกลับ

- รมว. ขอให้กรมการเมืองหาข้อมูลเพิ่มเติม มีข้อประเมิน ตรวจสอบสถานะล่าสุดเกี่ยวกับการออกกฤษฎีกา และนำเข้าหารือกับ ผบ.สส. วันที่ 25 พ.ย.

5. แนวทางสารนิเทศในการไปเยือนกัมพูชาของ รมว.

รมว. มอบกรมการเมืองจัดทำเอกสารสารนิเทศสำหรับใช้ที่ บณ. 6 ฟรุ้งนี้เข้า มีแนวทางดังนี้

- ไปเพราะเจ้าสีหนุเชิญ

- ไทยได้รับเกียรติเป็นคณะแรก

- เป็นการแสดงการสนับสนุนทางการเมืองของไทยต่อ SNC บทบาทสหประชาชาติ และการแสวงหาสันติภาพที่ถาวร

- ไทยถึงแม้ไม่ร่ำรวย ก็พร้อมจะมีความช่วยเหลือแก่เพื่อนบ้านที่ less fortunate

- จะลงนาม MOU เพื่อส่งผู้พลัดถิ่นกัมพูชา 3 แสน 5 หมื่นคนกลับ

รอมว. ขอให้อธิบดีกรมการเมืองแจ้จหมรฝ่ายต่าง ๆ ว่าไม่ขัดข้องที่จะให้เข้าพบที่บ้านพักรับรองในระหว่างเยือนกรุงพนมเปญ

6. ความช่วยเหลือกัมพูชา

- ผู้ประสานภารกิจ รายงานว่า ทีมกวาดกับระเบิดที่เคยเตรียมไว้นั้นยังมีได้ ยกเลิกและพร้อมจะปฏิบัติหน้าที่ อย่างไรก็ดี ไม่ได้มีการติดต่อเพิ่มเติมจาก UN อีก

- อธิบดีกรมการเมืองเห็นว่า การปฏิบัติการกวาดทุ่นในเขตเขมร UN ควรเป็น ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย

- อธิบดีกรมองค์การฯ เห็นว่า น่าจะให้ UNDP เข้าร่วมทำสะพานกับไทยบนเส้นทางคลองลึก-ศรีโสภณ

7. คณะกรรมการแม่น้ำโขง

- รอมว. ให้แนวทางว่า ในหลักการต้องให้กัมพูชาเข้ามา

- ไทยเห็นว่าความตกลงเดิมจัดทำตั้งแต่ปี 2500 สมัย ECAFE²⁷⁹ มีข้อความหลายแห่งที่ล้าสมัย จึงต้องมีการปรับแก้ ไทยยินดี reactivate คณะกรรมการแม่น้ำโขง โดยปรับโครงสร้างและปรับปรุง documents ใหม่

8. คนไทยที่ถูกลักพา 2 คน ที่ศรีลังกา

- รอมว. ให้กรมสารนิเทศออกข่าวผลงานของ สอท. ณ กรุงโคลัมโบ

- กรมองค์การฯ จะยกร่างหนังสือขอบคุณ ICRC ให้ รอมว. ลงนาม

²⁷⁹ Economic Commission for Asia and the Far East (ECAFE) ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2490 ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น ESCAP

สาระการหารีอระหว่าง รบว.กต. กับฮุน เซน
พฤษบดีที่ 21 พฤษจิกายน 2534
 กรุงพนมเปญ

ผู้เข้าร่วมการหารีอฝ่ายไทย รบว.กต. รบช.กค. รบช.กษ. ออท. สุนัย รองปลัด กษ. สวัสดิ์²⁸⁰ กรรมการรองผู้จัดการใหญ่ธนาคารไทยพาณิชย์ ผู้ช่วยผู้จัดการใหญ่ ธนาคารทหารไทย ผู้จัดการฝ่ายต่างประเทศ ธนาคารทหารไทย ผู้อำนวยการบริหาร สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย อธิบดีกรมองค์การฯ อธิบดีกรมการเมือง อธิบดีกรม สารนิเทศ อธิบดีกรมเศรษฐกิจ รองเลขาฯ สมช. ผู้ประสานภารกิจ เจ้ากรมข้าวทหาร เจ้ากรมข้าว ทบ. เลขาฯ รบว. รองเลขาฯ BOI ผอ. กองการหนังสือพิมพ์

ผู้เข้าร่วมการหารีอฝ่ายกัมพูชา นรม. รบว.กต. รอง นรม./รบว.กท. รบว.พณ./ รบช.กท. รบว.อก. รบว.ศธ. รบว.กษ. รบว. วางแผน รบว.กค. รบช.กต. รบช.มท. รบช. สนร. ผู้ว่าการธนาคารชาติ เลขาธิการ นรม.

สรุปผลการหารีอได้ดังต่อไปนี้

ฮุน เซน

ขอบคุณรัฐบาลไทยสำหรับความช่วยเหลือทุกอย่างที่ให้ผ่าน SNC และเจ้าสีหนุ เป็นความช่วยเหลือที่ตรงกับความต้องการของกัมพูชา หากสันติภาพเกิดแล้วแต่ยังมี ความยากจนเรื้อรังแค่นออยู่ ภารกิจย่อมเสร็จไปเพียงครึ่งเดียว ขบวนการสันติภาพ จึงต้องไปควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ

มีนักธุรกิจไทยหลายคนเริ่มเข้ามาในกัมพูชาแล้ว ฮุน เซน ยอมรับว่า กัมพูชา ยังไม่ได้เปิดประเทศอย่างเต็มที่

เมื่อครั้งที่เยือนกรุงเทพฯ สภาหอการค้าไทยบอกว่าจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริษัท ของไทยเหล่านี้

²⁸⁰ สวัสดิ์ วัฒนายากร รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ต่อมาดำรงตำแหน่งอธิบดี กรมชลประทาน และองคมนตรี

กัมพูชาให้ลำดับความสำคัญต่อการลงทุนในเรื่องต่อไปนี้

ก. เกษตรและผลิตภัณฑ์อาหาร

ประชาชนร้อยละ 90 ทำการเกษตร แต่อัตราการผลิตขยายได้ช้ามาก ไม่สามารถรองรับอัตราการขยายตัวของประชากรได้ ฮุน เซน ยินดีที่ไทยจะให้ความช่วยเหลือด้านฝึกอบรมทางการเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิต กัมพูชาต้องการเทคโนโลยี เมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ย อื่นๆ ฮุน เซน ย้ำว่า กัมพูชาต้องการเป็นสมาชิกคณะกรรมการแม่น้ำโขงเพื่อพัฒนาด้านชลประทานและปกป้องสภาพแวดล้อม

ข. การคมนาคมขนส่งและสื่อสาร

ถนนนอกพนมเปญ อยู่ในสภาพที่แย่ ยินดีสำหรับข้อเสนอไทยในการซ่อมถนนจากปอยเปต-ศรีโสภณ

ค. ไฟฟ้า

หากปัญหาชลประทานและเขื่อนได้รับการแก้ไข ปัญหาด้านกระแสไฟฟ้าก็จะได้รับการแก้ไขด้วย ฮุน เซน กล่าวว่า กัมพูชายังประสบปัญหาอีกมากมาย แต่ 3 ประเด็นข้างต้นมีความเร่งด่วน และตนได้ยกขึ้นกับทุกฝ่ายทุกโอกาส

ประเด็นที่ยังค้างคั่งอยู่

ก. การสำรวจขุดหาน้ำมันใน disputed areas (นรม. อานันท์ เคยยกขึ้น) มีการตกลงให้สัมปทานแก่บริษัทต่างชาติตามชายแดนเวียดนาม-กัมพูชา สำหรับชายแดนกับไทย นั้น ทั้งสองฝ่ายควรจะเริ่มปรึกษาหารือกัน

ข. ความสัมพันธ์ทางการค้า ในอนาคตอันใกล้ จะมีการสั่งซื้อสินค้าจากไทยและผ่านไทยเพิ่มขึ้นอีกมาก ที่ดำเนินอยู่ เป็นเพียงระดับท้องถิ่นมีไประดับชาติ

รมต. จากพนมเปญไปปอยเปตเพื่อปรึกษาหารือกับฝ่ายไทยหลายครั้ง ซึ่งหากร่วมมือกันได้ น่าจะช่วยลดการค้าตลาดมืดและการลักลอบสินค้าลักขโมย

ค. การไปมาหาสู่ระหว่างประชาชนทั้งสอง ที่เกาะกงและตราดมีความร่วมมือระหว่างกันดี คงต้องมีการเพิ่มการสอดส่องดูแลในจุดอื่นๆ เท่าที่ผ่านมา ฝ่ายกัมพูชาควบคุมไม่ค่อยได้

ง. การเดินทางทางอากาศระหว่างกรุงเทพฯ-พนมเปญ ฝรั่งเศสยอมตรวจลงตราให้ผู้ถือหนังสือเดินทางระบอบพนมเปญ จึงขอให้ไทยพิจารณาอนุเคราะห์ในเรื่องนี้ด้วย และอยากให้เห็นตัวแทนของตนที่กรุงเทพฯ สามารถตรวจลงตราแก่ชาวต่างชาติที่ต้องการเข้าพนมเปญได้

รวมว.

แนะนำคณะผู้แทนไทย

แสดงความชื่นชมต่อฮุน เซน ที่ได้จัดพิธีต้อนรับใหญ่โตสมพระเกียรติในการนิวัตพนมเปญของเจ้าสีหนุ

แสดงความขอบคุณสำหรับการต้อนรับ รู้สึกเป็นเกียรติที่ได้รับการต้อนรับจาก SNC ในฐานะอาคันตุกะคณะแรก

ขอบคุณที่ฮุน เซน ให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ในเรื่องที่ดิน สอท. รัฐบาลไทยให้ความสำคัญในการซื้อและสร้างสถานทูตในประเทศเพื่อนบ้าน

ย้ำถึงความตั้งใจที่จะซ่อมแซมถนนสายที่ 5 ระหว่างปอยเปตกับศรีโสภณ ซึ่งจะช่วยงานของ UNAMIC & UNTAC รวมทั้งการติดต่อระหว่างประชาชนทั้งสองฝ่าย
รวมว. กล่าวถึงความช่วยเหลืออื่นๆ เช่น ยารักษาโรค บริการของสถานกาชาดไทย ความช่วยเหลือด้านวิชาการของกรมการบินพาณิชย์และเกษตร

รวมช. อาชวี

มีทางร่วมมือทางเกษตรกันมาก โดยเฉพาะการฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งด้านเกษตร ปศุสัตว์ และประมง วิธีการคือ ไทยจะส่งคณะที่ปรึกษามาส่งตรวจให้คำแนะนำ ตามด้วยการลงทุนของภาคเอกชน

รวมช. วีรพงษ์

กระทรวงการคลังสามารถให้ความร่วมมือในหลายๆ ด้าน เช่น ด้านงบประมาณ เพื่อโครงการความช่วยเหลือด้านฝึกอบรม การสนับสนุนในเรื่องสถาบันการเงินระหว่าง

ประเทศ และการปราบปรามการค้าที่ผิดกฎหมาย ไทยได้ให้ความร่วมมือแก่ธนาคารชาติของลาวในเรื่องการฝึกอบรม เพื่อช่วยลาวในด้านการปฏิรูปอัตราแลกเปลี่ยนและการคลัง

สำหรับระบบธนาคารซึ่งจำเป็นต่อการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนนั้น ไทยสามารถให้ความร่วมมือในด้านการบริหารและถ่ายทอดวิธีการ ธนาคารทหารไทยเปิดสาขาเกาะกง ไทยสามารถช่วยพัฒนาระบบธนาคารของกัมพูชาได้

รมช. วีรพงษ์ นำจดหมายจาก พล.อ. สุจินดา ไปมอบด้วย

รวม.

สำหรับเรื่องคณะกรรมการแม่โขง ขอยืนยันว่าไทยอยากเห็นการเข้าร่วมของกัมพูชาโดยเร็วที่สุด ฝ่ายไทยต้องการแก้ไข Basic Document เดิมที่มีข้อความบางส่วนล้าสมัย เพราะร่างไว้ตั้งแต่ปี 2500 แต่ไม่ควรนำเรื่องการแก้ไขเอกสารกับการเข้าร่วมของกัมพูชามาเชื่อมโยงกัน อย่างไรก็ตาม ฝ่ายไทยอยากจะให้กัมพูชาพิจารณาเอกสารดังกล่าวด้วย

เห็นด้วยกับสุน เชน เรื่องความสำคัญของการปกป้องสภาพแวดล้อม

นอกเหนือจากเรื่องการเกษตรและการคลังแล้ว ไทยยินดีให้ความร่วมมือในด้านการท่องเที่ยว การให้ทุนฝึกอบรม และการประสานงานระหว่างภาคเอกชนไทยและการท่องเที่ยวกัมพูชา

สำหรับเรื่องกระแสไฟฟ้าพลังน้ำ นอกเหนือจากในกรอบของความร่วมมือคณะกรรมการแม่น้ำโขงแล้ว ไทย-กัมพูชา ก็สามารถร่วมมือระหว่างกันเองได้ โครงการหนึ่งคือ โครงการกระแสไฟฟ้าพลังน้ำ Strung-Mann ระหว่างเกาะกงกับตราด ฝ่ายไทยยินดีรับภาระด้านการศึกษาความเป็นไปได้ และรับซื้อกระแสไฟฟ้า

สำหรับเรื่องการแสวงหาแหล่งน้ำมันใน disputed areas นั้น เห็นด้วยว่ามีความจำเป็นจะต้องแก้ไข จึงขอเสนอให้มีการหารือโดยเร็วที่สุด โดยเฉพาะในบริเวณเวียดนาม กัมพูชา และไทยอ้างกรรมสิทธิ์ ไทยและเวียดนามเห็นพ้องว่า ในบริเวณที่ไม่สามารถตกลงได้ก็จะร่วมกันพัฒนาเป็น Joint Development Area

ความสัมพันธ์ทางการค้า รมว. เห็นด้วยว่า ต้องมีการควบคุมตลาดมืด แต่ขอให้
ฮุน เซน คำนึงถึงความละเอียดอ่อนของเรื่องความร่วมมือในระดับชาติ เพราะฝ่ายไทย
จำเป็นต้องคำนึงถึงสถานะของ SNC ในปัจจุบัน

เขาพระวิหาร ยินดีสนับสนุนความร่วมมือระหว่างกันอย่างเต็มที่
เรื่องการตรวจลงตรา ฝ่ายไทยจะพยายามพิจารณาคำขอร้องของฮุน เซน

รองเลขาฯ BOI

BOI ยินดีที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ และพร้อมจะหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ของกัมพูชา

สภาหอการค้าไทย (ประยูร เถลิงศรี²⁸¹)

ในอนาคตอาจมีหอการค้าไทย-กัมพูชาได้ โดยโยงกับสมาคมผู้ส่งออกเพื่อช่วย
กระทรวงกลาโหมของกัมพูชาได้ตามลำดับความสำคัญที่ฮุน เซน กล่าว ปีนี้ กระทรวง
พาณิชย์มีงบประมาณที่จะส่งคณะมา กัมพูชา เพื่อฝึกอบรมและส่งเสริมทางการค้า

ฮุน เซน

รับทราบว่าทั้งสองฝ่ายสามารถร่วมมือกันได้ ในหลาย ๆ ทาง ซึ่งคงต้องมีการ
หารือในรายละเอียดต่อไป

กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่าง SNC กับผู้บริหารปัจจุบันในกัมพูชา มีบางบริษัท
ยังไม่เข้าใจและมีหนังสือไปถึงเจ้าสีหนุ ซึ่งก็ต้องส่งต่อมาให้ระบอบพนมเปญเพื่อ
ดำเนินการต่อไป การซ่อมถนนระหว่างปอยเปตกับศรีโสภณ ซึ่งลงนามโดย SNC
แต่การดำเนินการเป็นเรื่องของบริษัทเอกชนกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น

เรื่องคณะกรรมการแม่น้ำโขง รับจะไปศึกษา Basic Document ตามที่ไทยแนะนำ

²⁸¹ ประยูร เถลิงศรี ผู้อำนวยการบริหารสภาหอการค้าไทย

เรื่องสาขาของธนาคารทหารไทย กัมพูชาอยากได้เพราะจะช่วยเรื่องการลงทุน เรื่องการสำรวจแหล่งน้ำมัน ยินดีที่สามารถหารือเกี่ยวกับการลงทุนร่วมได้ หากเห็นชอบร่วมกัน ก็ควรรีกรัฐมนตรีทั้งสองฝ่ายที่เกี่ยวข้องหารือกันต่อไป

รมว.

เห็นพ้องในการหารือเรื่องการสำรวจแหล่งน้ำมัน สำหรับโครงการ 20 โครงการ ของ BOI นั้น ควรจะได้รับการปรึกษาหารือร่วมกัน ได้ผลเป็นประการใด ก็ควรจะมอบให้ฝ่ายเอกชนต่อไป

รมว. เสนอให้มีการหารือการทำความตกลงคุ้มครองการลงทุน และยกเว้นภาษีซ้อน

สุน เซน ตอบว่า SNC จะไม่ยุ่งเกี่ยวในเรื่องการค้า การลงทุน ขณะนี้ มีบริษัท ต่างชาติยอมรับและปฏิบัติตามกฎหมายของระบอบพนมเปญ เจ้าสีหนุเคยแจ้งว่า จะไม่พิจารณาในเรื่องความตกลงการค้า การลงทุน แต่จะส่งต่อให้พนมเปญ

จันทร์ที่ 25 พฤศจิกายน 2534

1. การเยือนญี่ปุ่น/สหรัฐฯ ของ นรม.

- กต. กำลังรวบวันยืนยันจากกกรงวอชิงตัน
- รมว. จะหารือภายในเรื่องผู้จะร่วมคณะกับ นรม.
- รมว. ขอให้ ปลัด กต. จัดคณะทำงานใน กต. เรื่องประสานงานทั้งภายในและภายนอก กับเลขาธิการ นรม. ด้านสาระและสุนทรพจน์
- กรมการเมืองจะกระตุ้นญี่ปุ่นว่า การเดินทางของ นรม. ย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์ภายในที่อาจไม่เอื้ออำนวยหากมีปัญหากจากรัฐธรรมนูญ

2. กัมพูชา

- รมว. มอบอธิบดีกรมการเมืองติดตามผล โดยพิจารณาว่ามีอะไรที่สำคัญ เช่น เรื่องการจัดส่งคณะผู้แทนไปให้ความช่วยเหลือด้านเกษตร ควรเป็นเรื่องที่ กวส. จะติดตามหรือไม่

- รายงานการเยือน กราบเรียน นรม. ขอให้เสร็จภายในสัปดาห์นี้ เน้นสาระและขอให้หารือเรื่องประเมินผลกับ รมว. ก่อน

- เจ้าสีหนุ แจ้ง รมว. ว่าจะไม่เสด็จเยือนไทยอย่างเป็นทางการจนกว่าจะมีการเลือกตั้งในกัมพูชาแล้ว อย่างไรก็ตาม ในระหว่างนี้ จะขอเสด็จผ่านไปเยี่ยมค่ายของฝ่าย NCR

- โดยที่มีพัฒนาการว่า เจ้าสีหนุจะเป็นประมุขของกัมพูชา ได้ในเร็ว ๆ นี้ ดังนั้น เรื่อง credentials ออท. สุนัย ยังควรรอดูเรื่องอื่น ๆ ด้วย

- รมว. จะหารือกับ ผบ.สส. เกี่ยวกับเรื่องนี้ เกี่ยวกับการประเมินผู้นำกัมพูชาปัจจุบัน และอนาคต ท่าทีไทยขณะนี้คือ เน้นให้ความสำคัญแก่ฮุน เซน แต่ต้องยึดหยุ่นกับเขมร ฝ่ายอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้แผนสันติภาพได้รับการปฏิบัติ

- รองปลัดฯ สุจินดา จะตรวจสอบกองคลังเรื่องเงิน 3 แสนเหรียญ อธิบดีกรมการเมืองจะตรวจสอบเรื่องหนังสือตอบยืนยันจากเจ้าสีหนุเรื่องการซื้อที่ดิน สอท. ของไทย ซึ่งเจ้าสีหนุได้มีตอบมาแล้ว

- กรมการเมืองจะเตรียมเอกสารให้ รมว. บรรยายสรุปผลการเยือน ให้ ออท. จินทรบาทตามที รมว. กต. จีนขอร้องไว้ พุธที่ 27 เวลา 15.00 น. อธิบดีกรมการเมืองจะบรรยายสรุปให้ ออท. อาเซียนตามที่ขอร้องมาด้วย

3. ลาว

- ประธานประเทศลาวแจ้ง นรม. ในวันที่ 24 พ.ย. ว่า เหนือหนองคายขึ้นไปถึงตามพรมแดนยังมีปัญหาอยู่ และเสนอให้มีการประชุม GBC โดยเร็ว ยกขึ้นหารือกับ ผบ.สส. เที่ยงนี้

- การเยือนแบบ state visit ของประธานประเทศลาวจะเป็น 2 ช่วง 6-8 ม.ค. 35 แบบทางการ ภายหลังจากนั้น นรม. ได้แจ้ง ประธานประเทศลาวแล้วว่า ขอให้พักผ่อน ต่อเหมือนญาติ อธิบดีกรมพิธีฯ รับประสานงานกับราชเลขาฯ และ ออท. นิคม รวมทั้งการจัดเตรียม นพ. สวัสดิ์²⁸² จักษุแพทย์ไว้ตรวจตา ปธน. ไกสอน

4. เวียดนาม

- นรม. แจ้ง ออท.เวียดนาม ว่า พร้อมจะไปเยือน เวียดนาม 10-20 ม.ค. 35
 - ออท. เวียดนาม ได้มาหารือกับอธิบดีกรมการเมืองเรื่องการติดตามผลการเยือนของ นรม. เวียดนาม
 - รองปลัดฯ สุจินดา กำลังประสานงานเตรียมการเรื่องหารื่องานกงสุล ซึ่งรวมเรื่องการปฏิบัติต่อชาวประมง และการจัดตั้ง สกญ.

5. มาเลเซีย

- รมว. เห็นชอบกับ ปลัด กต. ให้เรียก กสญ. ณ เมืองโกตาบารู²⁸³ เข้ามาปรึกษาหารือข้อราชการ

6. สมเด็จพระบรมฯ จะเสด็จฯ เยือนบังกลาเทศและอินเดีย

- อธิบดีกรมพิธีฯ จะทาบตามและประสานงานตามพระราชบัญญัติ ในช่วงใดช่วงหนึ่งระหว่าง 18-24 ม.ค. และ 28 ม.ค.-11 ก.พ. 35 ตามลำดับ

7. AIT²⁸⁴ ขอสถานะเป็นองค์การระหว่างประเทศ

- เป็นเรื่องที่ AIT ขอมานานแล้ว จุดประสงค์ที่ต้องการ คือ เพื่อมิให้รัฐบาลต่างประเทศระบุตัวตนของ AIT ว่าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลไทย แต่ที่ กค. ไม่เห็นด้วย

²⁸² สวัสดิ์ โภธิกำจร ผู้บริหารโรงพยาบาลไทยจักษุ

²⁸³ การุณย์ ฤชโยธิน กงสุลใหญ่ ณ เมืองโกตาบารู ต่อมาดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมสารนิเทศ รองอธิบดีกรมเศรษฐกิจ และเอกอัครราชทูตประจำตุรกี

²⁸⁴ Asian Institute of Technology หรือสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย

เพราะเหตุผลที่อาจารย์คนไทยต้องการอภิสิทธิ์ที่จะไม่เสียภาษีรายได้ และสิทธิอื่นๆ ตามที่บุคลากรในองค์กรระหว่างประเทศพึงจะได้

- รมว. มอบรองปลัดฯ สุจินดา ศึกษาและเสนอข้อคิดเห็น

8. อื่น ๆ

- รมว. ขอรับทราบผลการติดตามความล้มพันธ์ไทย-ซาอุดีฯ จาก สอท. ณ กรุงริยาด ขอให้ติดตามเรื่องจาก สอท. ริยาด และหนังสือถึง รมว.กต. ซาอุดีฯ โดยกรรมการเมืองจะต้องประสานงานให้ ออท. ลิขสิทธิ์ รับทราบทุกระยะตลอดเวลา

- รมว. ขอรับทราบการประเมินผลเกี่ยวกับทุนการศึกษาที่ให้แก่ว่าวว่ามีผลอะไรบ้าง ลาวมีทำอย่างไร (เรื่องเบี้ยเลี้ยง ได้ผ่านคณะกรรมการกลั่นกรองฯ เศรษฐกิจแล้ว จะเข้า ครม. พุ่งนี้)

- รมว. มีบัญชาประชุมระดับอธิบดี พฤษีที่ 28 พ.ย. เวลา 09.00 น. ที่ห้องประชุม สนง. เลขานุการ รมต.

อังคารที่ 26 พฤศจิกายน 2534

1. กัมพูชา

1.1 ผู้พลัดถิ่นกัมพูชา-UNHCR²⁸⁵

- อธิบดีกรมองค์การฯ รายงานว่า ขณะนี้ประเทศต่างๆ ให้คำมั่นต่อการสนับสนุนค่าใช้จ่ายของ UNHCR ในการจัดส่งผู้พลัดถิ่นกัมพูชากลับ ประมาณ 25 ล้านเหรียญแล้ว ทราบว่า ไม่มีความจำเป็นต้องรณรงค์ให้คนกลับกัมพูชา เพราะเกือบทั้งหมดต้องการกลับ ปัญหาคือ reception centres 6 แห่ง จะสามารถรับผู้พลัดถิ่นได้เพียงเดือนละ 1,000-1,500 คนต่อเดือน

รมว. เห็นว่าข้อสำคัญ ต้องไม่เร่งรัดการส่งกลับ

²⁸⁵ UN High Commissioner for Refugees หรือสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

1.2 UNDP²⁸⁶ และการบูรณะกัมพูชา

- โอะกะตะ²⁸⁷ ข้าหลวงใหญ่ UNHCR จะเยือนไทย 12-15 ม.ค. 35 รมว. ขอให้กรมองค์การฯ ยืนยันกับนางอีกครั้งว่า รมว. ยินดีเชิญเป็นแขกทั้งคณะ โดยจะเลี้ยงอาหารค่ำให้ 1 มื้อ ขอให้อธิบดีกรมองค์การฯ พิจารณารายชื่อแขกรับเชิญด้วย ทั้งนี้ ขอให้แจ้ง UNHCR เป็นการภายในว่า รมว. อาจมีราชากรติดตาม นรม. ไปเยือนเวียดนาม ในช่วงนั้น ในกรณีนั้น รมต. รักษาการจะเป็นผู้ต้อนรับ

- ขณะนี้ UNDP ได้รับ pledging 200 ล้านดอลลาร์พิเศษจากเป้าหมาย 300 ล้านดอลลาร์ ที่ตั้งไว้สำหรับการปรับปรุง ซ่อมแซม infrastructure ในกัมพูชา อธิบดีกรมองค์การฯ ได้แจ้ง UNDP ให้มาร่วมสร้างสะพานในถนนระหว่างปอยเปตกับศรีโสภณ ที่ไทยจะสร้าง

- รมว. ไม่ขัดข้องที่อลัน ดอส²⁸⁸ จะขอเข้าพบ 11 ธ.ค. ทั้งนี้ อธิบดีกรมองค์การฯ จะตรวจสอบว่า ดอสจะสามารถมาก่อนวันที่ 11 ธ.ค. ได้หรือไม่ (รมว. อาจไปต่างประเทศ 8-20 ธ.ค.)

2. พม่า

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่าฝ่ายไทยไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอ UNHCR ให้จัดตั้ง Working Group เรื่องผู้พลัดถิ่นพม่า เพราะเกรงจะนำไปสู่การจัดตั้ง refugee camps ในที่สุด

- กรมองค์การฯ ได้แจ้ง คทท. ณ นครนิวยอร์ก ให้งดออกเสียงในร่างข้อมติประชุมพม่า และ explain vote ในด้าน positive รมว. ย้ำว่า ไทยสนับสนุนการเยือนพม่าของ รมว. กต. ฟิลิปปินส์ มิใช่มีงกลาปูล์ในฐานะที่เป็นตัวแทนอาเซียน

²⁸⁶ UN Development Programme หรือโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ

²⁸⁷ ซะดะโอะ โอะกะตะ (Sadako Ogata) ข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

²⁸⁸ ออลัน ดอส (Alan Doss) ผู้แทนสหประชาชาติประจำประเทศไทยและผู้แทนภูมิภาคของ UNDP (UN Resident Coordinator and UNDP Regional Representative)

- อนึ่ง ตามที่ รมว.กต. ฟิลิปปีนส์จะเยือนพม่า 2-5 ธ.ค. และแจ้งว่าจะแวะเยือนไทย 5 ธ.ค. เพื่อร่วมงานวันเฉลิมฯ นั้น รมว. ขอให้กรมการเมืองแจ้ง ออท. สารลีนว่า รมว. ยินดีต้อนรับ รมว.กต. ฟิลิปปีนส์ทุกโอกาส รวมทั้งวันที่ 5 ธ.ค. แต่ขอให้ฟิลิปปีนส์รับทราบฯ งานวันที่ 5 จะเป็นเรื่องภายใน งานที่แขกต่างประเทศจะได้เข้าร่วมคืองานสโมสรสันนิบาตวันที่ 7 ธ.ค.

3. คณะกรรมการแม่น้ำโขง และการติดตามผลเรื่องเวียดนาม

- อธิบดีกรมองค์การฯ เห็นว่าเรื่องคณะกรรมการแม่น้ำโขงเป็นเรื่องที่ต้องการตัดสินใจทางการเมือง และหัวหน้าคณะผู้แทนไทยควรเป็นระดับ รมช. โดยขอให้ รมว. ชี้แจงกับ รมว.วท.²⁸⁹ ด้วย

- รมช. เห็นชอบกำหนดวัน 1-4 ม.ค. 35 ในการเยือนกรุงฮานอย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลการเยือนของ นรม. เวียดนาม และเตรียมการเยือนกรุงฮานอยของ นรม. รวมทั้งจะหารือเรื่องคณะกรรมการแม่น้ำโขงด้วย

- รมว. แจ้งว่า ได้มี political commitment ในเรื่องการสนับสนุนให้กัมพูชาเข้าโดยไมโยงกับการแก้ไข basic document แล้ว ฮุน เซน ก็รับศึกษาเอกสารดังกล่าว ไทยเองควรคำนึงถึงสิทธิของประเทศปลายน้ำด้วย รมช. เสริมว่า ประเด็นต่อไปคือทำอย่างไรจึงจะสนองตอบข้อกังวลของฝ่าย สนง. การพลังงานซึ่งในเรื่องนี้อาจขอให้กรมสนธิสัญญาฯ หาวิธีจัดเป็นข้อสงวนไว้ในเอกสาร

4. เรื่องอื่นๆ

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมพิธีฯ จัดทำกำหนดงานวันชาติของ สอท. ต่างประเทศในไทยล่วงหน้าเป็นประจำเพื่อเสนอใน morning prayer ให้รับทราบโดยทั่วกัน

- ปลัด กต. แจ้งว่า สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้บรรจุกรรมภูมิภาคไว้ในระเบียบวาระการประชุมวันศุกร์ที่ 29 พ.ย. แล้ว

²⁸⁹ สંગา สรรพศรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน ในรัฐบาลอานันท์ 1

- อธิบดีกรมสารนิเทศรายงานว่า มีการลงข่าวกรณี ร.ส.พ. ร้องเรียนที่ลาวไม่ใช้บริการ ร.ส.พ. ขนส่งไปลาว ทำให้สินค้าตกค้างที่ทำเรือเป็นจำนวนมาก

รมว. ขอให้กรมเศรษฐกิจส่งข้อมูลและมติ ครม. ให้ ร.ส.พ. และกรมสารนิเทศ โดยอธิบดีกรมสารนิเทศจะแถลงข่าวว่า มติ ครม. ล้มล้างการผูกขาดเดิมของ ร.ส.พ. เพื่อให้ปฏิบัติตามพันธกรณีที่สุดอดคล้องกับความตกลงเดิมในการให้ลาวเป็นผู้ผูกขาดบริษัท และรัฐบาลไทยเป็นผู้ให้ความเห็นชอบ ซึ่ง ร.ส.พ. ก็มีสิทธิที่จะได้รับเลือกจากลาวในอนาคต

พุธที่ 27 พฤศจิกายน 2534

1. กัมพูชา

- อธิบดีกรมการเมืองแจ้งว่า ได้รับหนังสือตอบจากเจ้าสีหนุรับหลักการต่างตอบแทนในนามของ SNC สำหรับการซื้อที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้ง สอท. ไทยในพนมเปญแล้ว

- รมว. ขอให้ยกร่างหนังสือแสดงความขอบคุณแก่เจ้าสีหนุในโอกาสที่ไปเยือน 20-22 พ.ย.

2. AIT

- อธิบดีกรมองค์การฯ ได้เรียนปรึกษาฯ กับ ดร. ถนัด แล้ว ทราบว่า ประเด็นใหญ่ที่ขอให้เป็นองค์การระหว่างประเทศนั้น ไม่ใช่เรื่องเพื่อเอกสิทธิ์ของอาจารย์ผู้สอน แต่รัฐบาลต่างประเทศจะเลิกให้ความช่วยเหลือแก่ AIT เพราะพิจารณา AIT ว่าเป็นส่วนหนึ่งของไทย ซึ่งขณะนี้ถูกจัดอยู่ในประเภทกำลังจะเป็น NIC²⁹⁰ แล้ว รมว. เห็นว่าตามเหตุผลข้างต้นในหลักการน่าจะสนับสนุนได้ แต่ต้องปรึกษากับ กค. ก่อน

²⁹⁰ Newly Industrialized Country หรือประเทศอุตสาหกรรมใหม่

3. งานวันชาติต่างประเทศใน กทม.

- รมว. ขอให้กรมพิธีฯ จัดทำรายการงานวันชาติล่วงหน้าทั้งหมดเพื่อจะยกขึ้นหรือกับเลขาธิการ ครม. จุดประสงค์คือ จะให้มี รมต. ไปงานวันชาติประเทศต่างๆ ในฐานะตัวแทนคณะรัฐมนตรีทุกงาน มิฉะนั้น จะเกิดกรณีบางงานมีรัฐมนตรีไปหลายคน บางงานไม่มีเลย

อนึ่ง สำหรับ กต. นอกจากผู้ใหญ่จากกรมพิธีฯ แล้ว ขอให้อธิบดีกรมภูมิภาคหรือ ออท. ประจำกระทรวง ที่รับผิดชอบประเทศนั้นๆ ไปร่วมทุกครั้ง

4. ร.ต.อ. เฉลิม

- รมว. เห็นชอบให้ กต. มีโทรเลขสั่งการให้ สอท. ณ กรุงโคเปนเฮเกน ออก CI ให้ตามที่ขอมาได้

5. การเยือนญี่ปุ่นของ นรม.

- เพื่อเป็นการเตรียมการด้านการเสนาสนมุดปกขาวของ นรม. ต่อ นรม. ญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการโดยฝ่ายญี่ปุ่นมีเวลาพิจารณาล่วงหน้า รมว. เห็นชอบให้ รมช. และคณะจากสภาพัฒน์ฯ ไปญี่ปุ่น 3-5 ธ.ค. โดยจะมีการหารือกับ รมช.กต. ญี่ปุ่นในวันที่ 4 ธ.ค.

- ปลัด กต. แจ้งว่า ได้ซักซ้อมความเข้าใจกับเลขาธิการ นรม. แล้วว่า เลขาธิการ นรม./BOI จะรับผิดชอบการจัดที่เคตันเรน รวมทั้งของ นรม. ส่วนสุนทรพจน์ที่ National Press Club กำหนดการที่นครโอซากา เมืองเกียวโต 11-14 พ.ย. ขึ้นอยู่กับการยืนยันจากกรุงวอชิงตันภายในวันนี้ และถ้าจะเยือนนครโอซากา สุนทรพจน์ของ นรม. ควรเป็นความรับผิดชอบของเลขาธิการ นรม./BOI ด้วย

6. เรื่องอื่นๆ

- รมว.มท. และ ปลัด มท. แจ้ง ปลัด กต. ว่าในโอกาสที่ประธานประเทศลาวเยือนไทย ม.ค. 35 ไทยควรจะมีอะไรที่เป็นรูปธรรมมอบให้

- กต. ได้มีโทรเลขเรียก กสญ. ณ เมืองโกตาบารู เข้ามาปรึกษาข้อราชการแล้ว
 - รมว. ได้แจ้ง รมว.วท. ว่าหัวหน้าคณะที่จะไปหารือกับฝ่ายเวียดนามที่กรุงฮานอยในเรื่องคณะกรรมการแม่ข่าย ควรเป็นระดับ รมช.กต. เพราะเป็นเรื่องการเมือง มิใช่เรื่องด้านเทคนิคของการพลังงานเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ การเยือนของ รมช. จะเป็นการติดตามผลการเยือนของ นรม. เวียดนาม และ เตรียมการเยือนของ นรม. อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งด้วยว่า เลขาธิการพลังงานฯ จะนำคณะไปกรุงฮานอย ระหว่าง 11-12 ธ.ค. 34

จับครั้งที่ 2 ธันวาคม 2534

1. ร่างข้อมติพม่าในคณะกรรมการ 3

- อธิบดีกรมองค์การฯ รายงานเมื่อค่ำวันศุกร์ที่ 29 พ.ย.ว่า สถานะล่าสุดคือประเทศอื่น ๆ ในอาเซียนจะคล้อยตามในการสนับสนุน และพม่าเองก็ไม่สนใจในการพิจารณาครั้งนี้

- รมว. ได้ขอให้การออกเสียงในร่างข้อมติพม่าอยู่ในดุลยพินิจของ ออท. นิตย

2. แรงงานไทยในไต้หวัน

- รองปลัดฯ ประชา ได้เชิญหัวหน้าสำนักงานติดต่อของไต้หวัน²⁹¹ ไปพบที่บ้านพัก เพื่อขอให้ไต้หวันพิจารณาและเลือกบริษัทจากรายชื่อทั้งหมดของ มท.

ต่อมาทราบว่า หัวหน้าสำนักงานฯ ได้พบกับอธิบดีกรมแรงงาน และฝ่ายไต้หวัน ได้เชิญอธิบดีกรมแรงงานไปหารือต่อที่ไทเปด้วย

- รองปลัดฯ ได้ย้ำกับฝ่ายไต้หวันว่า ในระหว่างนี้ขอให้ทางการไต้หวันผ่อนปรนอย่าเพิ่งห้ามหรือตัดสิทธิ์แรงงานไทย

- รมว. ให้แนวทางว่า เรื่องนี้ฝ่ายรัฐบาลไทยคงเพียงให้ความร่วมมือด้านข้อมูล ส่วนการเลือกบริษัทเป็นหน้าที่ของฝ่ายไต้หวัน/นายจ้าง

²⁹¹ เอ็ดมันด์ วาย. ลิว (Edmund Y. Liu) หัวหน้าสำนักงานการค้าตะวันออกไกลไต้หวัน

3. ซาอุดีอาระเบีย

- จากกรณีที่มีความไม่เรียบร้อยที่สนามบินในการต้อนรับ รมช.มท. ซาอุดีฯ ที่มาประชุม ILO นั้น รมว. สั่งการว่าในอนาคตขอให้เน้นกับหน่วยงานเจ้าของเรื่องให้พิจารณาประเทศที่จำเป็นต้องสนใจเป็นพิเศษ และกรมพิธีฯ คอยให้ความร่วมมือเต็มที่

- ตามที่ ออท. ลิขสิทธิ์ รายงานว่า ทางกรมซาอุดีฯ เริ่มผ่อนปรนในเรื่องวีซ่า คนงานไทยที่ทำงานอยู่ในซาอุดีฯ แล้ว รวมทั้งเรื่องสินค้าไทยที่ขายอยู่ในซาอุดีฯ

รมว. ขอให้กรมการเมืองกราบเรียนรายงาน นรม. และ แจ้งให้ มท. รับทราบ ความคืบหน้าในทางบวกนี้

- รมว. ให้แนวทางอธิบดีกรมสารนิเทศว่า หากมีการซักถาม ก็อาจตอบว่าขณะนี้มีความคลี่คลายไปบ้างแล้ว เป้าประสงค์พยายามเลี้ยงมิให้มีการซักถามเรื่อง นรม. จะไปเยือน

4. นรม. เยือนญี่ปุ่น

- รมว. ได้แจ้งทางโทรศัพท์แก่ นรม. เข้าวันนี้แล้วว่า เพื่อให้คณะ นรม. เล็กกลงตามบัญชา คณะในส่วนของ กต. จะมีเพียง รมว. อธิบดีกรมการเมือง สීหศักดิ์²⁹² และพิศาล สำหรับอธิบดีกรมเศรษฐกิจ จะไปร่วมเพียงการเยือนญี่ปุ่น ผู้สื่อข่าวอาจจะพิจารณาเหลือเพียง TV pool 2 คน และผู้สื่อข่าวฉบับภาษาอังกฤษฉบับละ 1 คน นรม. เห็นชอบในหลักการ

- สำหรับกำหนดการที่ญี่ปุ่นและสหรัฐฯ อธิบดีกรมพิธีฯ แจ้งว่ากำลังประสานงานกับทำเนียบอย่างใกล้ชิด

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมการเมืองติดตามเรื่องสาระและกรมเศรษฐกิจจะเตรียมโดยรวม 4 ประเด็น ตามที่ รมว. ให้แนวทางไว้ในการประชุมระดับอธิบดี (28 พ.ย. 34)

²⁹² สීหศักดิ์ พวงเกิดแก้ว เจ้าหน้าที่การทูต 6 กรมการเมือง ต่อมาดำรงตำแหน่งกงสุลใหญ่ประจำเมืองฮ่องกง อธิบดีกรมสารนิเทศ ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เอกอัครราชทูตประจำญี่ปุ่นและฝรั่งเศส และผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลเศรษฐา ทวีสิน

นายกรัฐมนตรี อานันท์ และรัฐมนตรี อาสา เจ้าฟ้าฯ สมเด็จพระจักรพรรดิอะกิฮิโตะ และสมเด็จพระจักรพรรดินีมิจิโกะ และร่วมโต๊ะเสวยพระกระยาหารกลางวัน ที่พระราชวังอะคาซากะ

งานเลี้ยงอาหารค่ำที่ คีอิจิ มิยะซะวะ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น เป็นเจ้าภาพ โดยมี มิชึโอะ วาตานาเบะ รัฐมนตรีต่างประเทศญี่ปุ่นเข้าร่วม (ซ้ายมือของนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น)
ณ ทำเนียบนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2534

กล่าวคือ เรื่องการตั้งศูนย์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พาณิชยน์วี การฟื้นฟูบูรณะอินโดจีน และการขาดดุลการค้า (trade deficit)

- อนึ่ง สอท. ญีปุ่น แจ้งอธิบดีกรมการเมืองว่า ญีปุ่นได้จัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อมที่ไทย ขณะนี้ยังติดขัดในการดำเนินการเล็กน้อย เรื่องนี้กรมเศรษฐกิจจะตรวจสอบรวมทั้งติดตามเรื่องข้อเสนอการจัดศูนย์ฝึกอบรมที่ นรม. เคยได้มีดำริให้ญีปุ่นพิจารณาให้ความช่วยเหลือสมัยเป็นประธานสภาอุตสาหกรรม

5. การเตรียมการเยือนของประธานประเทศลาว และการเยือนเวียดนามของ นรม.

- ในระหว่างที่อธิบดีกรมการเมืองติดตาม นรม. ไป 8-20 ธ.ค. รมว. มอบปลัด กต. บัญชาการเรื่องการเตรียมการด้านสาระ

6. รมว.กต. ฟิลิปปินส์แวะไทย

- รมว. ขอให้ รมช. แจ้งแก่ รมว.กต. ฟิลิปปินส์บายนี้ว่า ตั้งใจจะเลี้ยงอาหารเป็นเกียรติแก่ รมว.กต. ฟิลิปปินส์ค่ำวันที่ 5 ธ.ค. ที่ Le Bistro อย่างไรก็ดี อาจมีงานส่วนพระองค์ในค่ำวันนั้น รมว. จึงมอบให้รองปลัดฯ ประชา เป็นเจ้าภาพต่อในนามของ รมว. (เพราะ รมช. เองก็กำลังอยู่ในระหว่างการเดินทางกลับจากญีปุ่นในค่ำวันนั้นพอดี)

7. UNAMIC

- รองอธิบดีกรมองค์การฯ รายงานว่า เจ้าหน้าที่ติดต่อของ UNAMIC ที่ปฏิบัติการในไทยจะขอรับเอกสิทธิ์และความคุ้มกัน (Privilege & Immunity) รวมทั้งให้ไทยออกค่าใช้จ่ายต่าง ๆ

- รมว. แจ้งว่า ด้านสิทธิพิเศษทางการทูต ไทยคงจะไม่ขัดข้อง และยินดีอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน แต่ค่าใช้จ่ายควรมาจาก UN

- อธิบดีกรมการเมืองแจ้งว่า กรมองค์การฯ อาจพิจารณาประสานงานกับ สอท. ลาว และเวียดนาม เพื่อให้พบกับ UN เป็นเสียงเดียวกันในเรื่องค่าใช้จ่าย

พุดที่ 4 ธันวาคม 2534

1. ประธานประเทศลาวเยือนไทย

- ออท. ลาว แจ้งอธิบดีกรมพิธีฯ ว่า ฝ่ายลาวขอเป็นช่วง 6-15 ม.ค.
- อธิบดีกรมพิธีฯ แจ้งว่าในการเยือนแบบ state visit ตราบใดที่ยังอยู่ในพระราชอาณาจักร ก็ถือว่ายังเป็นพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนั้น การออกหนังสือจาก กต. ที่แบ่งช่วงเป็นทางการ (6-8) และส่วนตัว (8-15) จึงต้องระมัดระวัง เพราะจะติดขัดเรื่องกฎระเบียบการเบิกจ่าย
- อธิบดีกรมพิธีฯ จะขอให้ ปลัด กต. ยกเรื่องกำหนดวันพุดกับราชเลขาฯ

2. กัมพูชา

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมสารนิเทศเผยแพร่บทบาทของไทยในการที่เขมรฝ่ายต่างๆ ยอมปฏิบัติตามคำวิงวอนของ นรม. แนวทางของไทย คือ เราไม่ต้องการแทรกแซงยุ่งเกี่ยวกับกิจการภายใน แต่ต้องการให้ SNC สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ในกัมพูชาอย่างมีประสิทธิภาพ

3. AFTA

- ปลัด กต. สรุปประเด็นสำคัญของผลการประชุม AFTA ที่ ก.ค. เมื่อ 2 พ.ย. ไทยกำลังแก้ไขร่างเพื่อมอบให้ ปลัด พณ. ไปเสนอใน SEOM ที่สิงคโปร์ 21 ธ.ค. โดยหวังว่าที่ประชุมสุดยอดอาเซียนจะสามารถลงนามในความตกลงกรอบใหญ่ และอาจนำ sectoral approach อีก 7 สาขาไปใส่ไว้ใน Joint Communique
- สำหรับการเข้าเยี่ยมคารวะ รมว. ของ ปลัด กต. บรูไน²⁹³ บ่ายนี้ ปลัด กต. เห็นว่า เรื่องสำคัญที่สุดของ restructuring คือ การพยายามจัดให้ฝ่ายเศรษฐกิจและต่างประเทศพบกันบ่อย ๆ

²⁹³ ลิม จ๊อค เสง (Lim Jock Seng) ปลัดกระทรวงการต่างประเทศบรูไนดารุสซาลาม ต่อมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและการค้า

จับครั้งที่ 23 ธันวาคม 2534

1. ลาว

- รมช. จะไปเวียงจันทน์ ศุกร์ที่ 27 ธ.ค.นี้ เพื่อหารือเตรียมการกับลาว โดยเฉพาะเรื่องร่างสนธิสัญญาสองฝ่ายที่รองปลัดฯ สุจินตกำลังพิจารณา counter draft ของไทยอยู่

- รมว. มอบหลักการว่า ร่างดังกล่าวจะต้องไม่ one-sided ต้องเสนอ ครม. ภายในจันทร์ที่ 30 ธ.ค. เพื่อให้ทันการลงนามกับประธานประเทศลาว

- สภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะพิจารณาเรื่องการมอบปริญญาเกิตติมศักดิ์ แต่ประธานประเทศลาว วันที่ 25 ธ.ค. นี้

- ปลัด กต. ขอให้กรมสารนิเทศประสานงานกับกรมพิธีฯ เรื่องลาวจะจัดการแสดงทางวัฒนธรรม ในระหว่างงานเลี้ยง return banquet 8 ม.ค.

- ผบ.สส. จะเป็นหัวหน้าคณะฝ่ายไทยเรื่องประชุม GBC กับ รมว.กท. ลาว วันนี้

2. เวียดนาม

- เวียดนามพร้อมจะรับ นรม. 15-17 ม.ค.

รมช. จะขอรับการยืนยันจาก นรม. เข้าวันนี้

- เวียดนามจะรับคณะ ผบ.สส. 6-8 ม.ค.

รมว. เห็นชอบด้วยกับข้อเสนอที่ให้รองอธิบดีกรมการเมืองร่วมไปกับคณะของ ผบ.สส.

- รมช. จะเดินทางไปกรุงฮานอยเตรียมการเยือนของ นรม. วันที่ 8 ม.ค.

3. กัมพูชา

- ตามที่เกิดการจลาจลในกัมพูชาอันสืบเนื่องมาจากสาเหตุหนึ่งคือการน้อราษฎ์ บังหลวง

รมว. ขอให้ ออท. สุนัย และ พล.ต. นาเวศ ติดตามและประเมินผลให้ทราบเป็นระยะ โดยเฉพาะข้อคิดเห็นและท่าทีต่าง ๆ ของเจ้าสีหนุ

4. ความตกลงให้ออกสิทธิ์และความคุ้มกันแก่ UNAMIC

- อธิบดีกรมองค์การฯ รายงานว่า จะเสนอท่าทีของไทย ซึ่งได้นำหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว ให้ รมว. พิจารณา

- รมว. ขอทราบหลักการใหญ่ๆ และเห็นว่าต้องกราบเรียน นรม. เพื่อขออนุมัติ และ นรม. อาจเสนอให้ ครม. รับทราบ

- รมว. เห็นพ้องกับอธิบดีกรมองค์การฯ ว่า ควรส่งท่าทีที่ได้รับอนุมัติแล้วให้ออท. นิตย์ นำไปเจรจากับสหประชาชาติ

5. มาเลเซีย

- ปลัด กต. สรุปลำระสำคัญที่หารือกับ ปลัด กต. มาเลเซีย เรื่องความสัมพันธ์สองฝ่าย กล่าวขอโทษอย่างเป็นทางการในเรื่อง กสญ. ณ เมืองโกตาบารู และยืนยันว่า นรม. มาเลเซียใส่ใจความสัมพันธ์กับไทย

- ปลัด กต. ทั้งสองเห็นด้วยว่าจะต้องมีการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับต่างๆ มากยิ่งขึ้น และคณะกรรมการ เช่น GBC และ RBC จะต้อง economic oriented มาก เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายโดยเฉพาะตามชายแดนเห็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น

- ปลัด กต. ได้เสนอวันประชุม JC ไทย-มาเลเซีย 14 ก.พ. โดยเจ้าหน้าที่จะพบกันก่อนในวันที่ 10 ก.พ. และแจ้งว่า นรม. พร้อมจะพบกับ นรม. มาเลเซียภายหลังจากนั้นที่ภูเก็ต

- รมว. ขอให้มีการรื้อฟื้น exchange visit ระหว่าง กต. ทั้งสองใหม่

6. ASEAN Summit

- ปลัด กต. จะไปประชุมระหว่าง 17-29 ม.ค. รมว. 22-29 ม.ค. และ นรม. 24-29 ม.ค.

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมอาเซียนติดต่อโดยตรงกับ ออท. วิทย์ ในเรื่องกำหนดการพิธีการ ส่วนเรื่องนโยบาย ขอให้นัดวันเพื่อการประชุมหารือโดย นรม. เป็นประธานต่อไป

7. สหภาพโซเวียต

- ออท. โซเวียตจะพบ ปลัด กต. เข้านี้

- อธิบดีกรมสารนิเทศแจ้งว่า เท่าที่ผ่านมาทำที่ที่แถลงไว้คือ กต. จะรอดูความคลี่คลาย

รมว. แจ้งว่า ต้องระวังมิให้ไทยออกมาแถลงในเรื่องการรับรองซ้ำกว่าประเทศอื่น

- ออท. กษิต เสนอ กต. ให้รับรองสาธารณรัฐรัสเซีย เพราะได้ประกาศสืบทอดสิทธิ์ต่าง ๆ ของสหภาพโซเวียตแล้ว

- รมว. ขอให้ สอท. หลัก เช่น บอนน์ บรัสเซลส์ ลอนดอน ปารีส วอชิงตัน ติดตามท่าทีรัฐบาลและประชาคมยุโรปอย่างใกล้ชิดในเรื่องการรับรองสาธารณรัฐต่าง ๆ ที่แยกออกมา รวมทั้งเทคนิคเชิงกฎหมาย (legal technicality)

8. เรื่องอื่นๆ

- รมว. สรุปสาระการเยือนญี่ปุ่นและสหรัฐฯ ให้ทราบว่า นรม. ได้สร้างประโยชน์อย่างมากแก่ประเทศไทย

- รมว. มอบอธิบดีกรมสารนิเทศช่วยพิจารณาเรื่องการเตรียมจัดงานกาชาดของ กต.

- อธิบดีกรมสารนิเทศเรียนท่าทีของเลขาธิการพระราชวัง²⁹⁴ และราชเลขาฯ เกี่ยวกับความสูงของอาคารตึกใหม่ที่ถนนศรีอยุธยา

อังคารที่ 24 ธันวาคม 2534

1. การซ่อมถนนปอยเปต-ศรีโสภณ

- ผู้ประสานภารกิจ รายงานว่า ทหารช่างเข้าไปสำรวจตลอดเส้นทางแล้วจะสามารถประมาณค่าใช้จ่ายในรายละเอียดได้ภายในวันที่ 9 ม.ค. ทีมสำรวจแจ้งว่า พบกับระเบิดจำนวนมากตลอดเส้นทาง ลูกรั้งที่เคยคิดว่าหาซื้อได้ในกัมพูชาก็เป็น

²⁹⁴ แก้วขวัญ วัชรโรทัย เลขาธิการพระราชวัง

ชนิดไม่มีคุณภาพ ลูกรังที่จะหาได้ในบริเวณอรัญราคาก็สูงกว่าที่สระบุรีเกือบเท่าตัว สภาพถนนเพียงร้อยละ 30 ที่ต้องการการซ่อมใหม่จริง ๆ

- สะพานเดิมบนเส้นทางปอยเปต-ศรีโสภณ ที่ฝรั่งเศสสร้างไว้ยังแข็งแรงดีอยู่ หากแต่เป็นสะพานแคบวิ่งได้ครั้งละทางเดียวและไม่พอรับการจราจรคับคั่ง ประมาณการค่าซ่อมทาง 70 ล้านดอลลาร์ มีได้รวมเรื่องสะพานไว้ ส่วนสะพานที่คลองลึกคงรับน้ำหนัก รถบรรทุก 20 ล้อของ UN ไม่ได้ ทหารช่างพร้อมจะติดตั้งสะพานสำเร็จรูปที่โคกสะแบง ซึ่งจะสะดวกกว่า

- รมว. ให้หลักการว่า

ก. ให้แจ้งกัมพูชาว่า ไทยจะใช้ทหารช่างเป็นผู้ซ่อมถนน และในราคานี้ไม่อาจว่าจ้างบริษัทเอกชนได้ ประเด็นนี้ให้ สอท. ณ กรุงพนมเปญ แจ้งฝ่ายกัมพูชาทราบ อย่างเป็นทางการด้วย

ข. ขอให้ซ่อมให้ดี ต้องการเงินเพิ่มไม่ว่า แต่ต้องได้มาตรฐานมีคุณภาพ เพราะจะเป็นการแสดงผลงานให้นานาชาติเห็นเมื่อซ่อมเสร็จแล้ว ให้มีพิธีส่งมอบ เพื่อให้กัมพูชา UN และนานาชาติตระหนักว่า ไทยเป็นประเทศแรกที่ช่วยเหลือการบูรณะกัมพูชา

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า UN แจ้งผ่าน ออท. นิตย ว่าต้องการทหารไทย 1 regiment (1 กรม) ไปช่วยเหลือด้านกู้ระเบิด UNTAC จะเริ่มปฏิบัติการ ด้าน repatriation ทันทีที่เริ่มเข้าไปในกัมพูชา มี.ค. ศกหน้า

- รมช. เสริมว่า UNDP แจ้งเช่นกันว่า อาจจะสามารถหาผู้บริจาคมาสมทบทุนร่วมซ่อมสะพานได้

2. ความช่วยเหลือด้านวิชาการแก่กัมพูชา

- UNDP ได้ขอผ่าน รมช. ให้ไทยส่งผู้เชี่ยวชาญไปสอนที่สถาบันอาชีวศึกษา กรุงพนมเปญที่สหภาพโซเวียต เคยให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุนและบุคลากรไว้ แต่บัดนี้ได้ถอนออกหมดแล้ว

- รอมว. เห็นด้วยว่า ควรให้ กวส. ไปสำรวจ เพื่อขอรับทราบความต้องการที่แน่นอน ทั้งนี้ กวส. ควรปรึกษารื้อกับอาจารย์สถาบันอาชีวศึกษาของไทยเรื่องนี้ด้วย

3. โซลาร์ส²⁹⁵ ขอไปพนมเปญ

- รอมว. ขอให้กรรมการเมืองมีโทรเลขแจ้ง ออท. สุนัย ว่า โซลาร์สและภริยา ซึ่งจะพักอยู่ประเทศไทย ถึง 31 ธ.ค. ขอไปเยือนพนมเปญและนครวัด 1-2 ม.ค. และได้ขอกับ รอมว. ให้ไทยติดต่อเจ้าสีหนุและฮุน เซน ว่าจะรับได้หรือไม่

- รอมว. สนับสนุนเต็มที่ เพราะโซลาร์สมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้กองเกรสและฝ่ายบริหารสนับสนุนแผนสันติภาพของ UN และจะมีบทบาทต่อไปในเรื่องค่าใช้จ่าย UNTAC ที่จะมาจากสหรัฐฯ

4. โอกะตะเยือนไทย

- โดยที่ นรม. ยืนยันแล้วว่า จะรับเชิญเวียดนามไปเยือน 15-17 ม.ค. รอมว. ขอให้เลื่อนการเลี้ยงอาหารกลางวันแก่โอกะตะ เป็น 13 หรือ 14 ซึ่งอธิบดีกรมองค์การฯ จะยืนยันให้ทราบอีกครั้งหนึ่ง

พุธที่ 25 ธันวาคม 2534

1. การเยือนของประธานประเทศลาว

- อธิบดีกรมพิธีฯ รายงานร่างกำหนดการที่สำคัญ ดังนี้

วันที่ 6 - ในพิธีรับที่สนามบิน อธิบดีกรมพิธีฯ จะประสานงานกับสมุหราชองครักษ์²⁹⁶ เพื่อให้การยืนแถวถวายพระเกียรติของราชองครักษ์สามารถอำนวยความสะดวกให้ นรม. ปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ด้วย

²⁹⁵ สตีเฟน โซลาร์ส (Stephen Solarz) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสหรัฐอเมริกาพรรคเดโมแครตจากมลรัฐนิวยอร์ก ประธานคณะอนุกรรมการกิจการเอเชียและแปซิฟิก ในคณะกรรมการกิจการต่างประเทศ

²⁹⁶ พลเอก ดำรง สีกขะมณฑล สมุหราชองครักษ์

วันที่ 7 - เข้า คณะแพทย์ศิริราชจะมาเจาะเลือดที่พระที่นั่งบรมพิมาน ก่อน
ประธานประเทศลาวจะไปวางพวงมาลาที่อนุสาวรีย์ฯ และกลับมาให้ นรม. เข้าเยี่ยม
คารวะ บ่ายจะขอสงวนเวลาไม่เกิน 4 ชม. เพื่อให้คณะแพทย์ศิริราชตรวจร่างกายที่
โรงพยาบาล

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมพิธีฯ ตรวจสอบกับ ออท. ลาว ในเรื่องการตรวจร่างกาย
ให้แน่นอนว่าเป็นความประสงค์ของลาว

- คำ ภายหลังจากงานสโมสรสันนิบาตที่ทำเนียบ รอง นรม. เสนอว่าควรจะมี
small group dinner ต่อในทำเนียบ ซึ่งรอง นรม. เกา จะนำเรียนขอความเห็นชอบ
จาก นรม.

วันที่ 8 - พิธีเลี้ยงตอบ อธิบดีกรมพิธีฯ ยืนยันว่าลาวจะนำคณะนาฏศิลป์แสดง
ประกอบงานและอาจนำไปแสดงที่อื่น ๆ

วันที่ 9 - พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ส่งประธานประเทศลาว
ที่สนามบินดอนเมือง

วันที่ 11 - สมเด็จพระบรมฯ เสด็จฯ ส่ง ปธน. ที่เชียงใหม่ จากนั้นถือเป็น
กำหนดการส่วนตัวของ ปธน. ที่ยังอยู่ในฐานะพระราชอาคันตุกะ

วันที่ 14 - อธิบดีกรมพิธีฯ จะประสานงานกับเลขาฯ รมว. มท. เรื่องกำหนด
เวลาการเยี่ยมญาติของประธานประเทศลาว ก่อนที่ประธานประเทศลาวจะกลับมาพัก
ค้างคืนที่ รร. รอยัล คลิฟ

วันที่ 15 - ไปชมมาบตาพุด รับประทานอาหารกลางวันที่สวนสมุนไพร ระยอง
ก่อนกลับเวียงจันทน์ จากสนามบินอุตะเกา

- รมว. ย้ำ ขอให้เตรียมการต้อนรับให้สมเกียรติ รวมทั้งการชักซ้อมกับหน่วยงาน
อื่นๆ ของไทยให้มีทัศนคติที่ดีตรงกัน

2. การเสด็จฯ เยือนเกาหลีเหนือของสมเด็จพระบรมฯ

- สมเด็จพระบรมฯ ทรงรับที่จะเสด็จฯ เยือนเกาหลีเหนือ ตามคำกราบบังคมทูล
ของรัฐบาลเกาหลีเหนือ 9-14 ม.ค. 35

- อธิปไตยกรรมพิธีฯ แจ้งว่า ออท. เกาหลีใต้²⁹⁷ อ้างว่ารัฐบาลเกาหลีใต้เคยกราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯ ตั้งแต่ปี 2532 จึงเสนอให้กราบบังคมทูลเชิญเสด็จพระบรมขเสด็จฯ เยือนในโอกาสเยือนเกาหลีเหนือ

- อธิปไตยกรรมพิธีฯ จะประสานงานต่อไป

3. นรม. เยือนเวียดนาม 15-17 ม.ค.

- นรม. ต้องการให้มี รมต.มท. ร่วมไปด้วย โดยที่ รมว.มท. ยังติดราชการกับประธานประเทศลาว จึงได้แจ้ง รมว. ว่า จะขอให้ พล.อ.อ. อนันต์ กลินทะ²⁹⁸ ไปแทน

- อธิปไตยกรรมพิธีฯ จะตามเสด็จฯ สมเด็จพระบรมข ที่บังกลาเทศ จึงจะขอให้รองอธิปไตยกรรมพิธีฯ ตามคณะ นรม. แทน

- อธิปไตยกรรมการเมืองแจ้งว่า การขอมาไทยของคณะผู้แทนกงสุลเวียดนาม เพื่อหารือดำเนินงานกงสุลที่เกี่ยวกับชาวประมงในปลายเดือน ธ.ค. นั้น เกิดจากคำขอแต่เดิมของรองปลัดฯ สุจินดา

4. อธิปไตยกรรมประมงขอพบ รมว.

- รมว. ยินดีให้พบ พฤษหัสบัติที่ 26 ธ.ค. 15.30 น.

- รมว. ขอให้ ปลัด กต. และอธิปไตยกรรมเศรษฐกิจ หรือรองอธิบดีเข้าร่วมด้วย

²⁹⁷ ชื่อ ชู-นย็อน (Chung Choo-nyun) เอกอัครราชทูตเกาหลีใต้ประจำไทย

²⁹⁸ พลอากาศเอก อนันต์ กลินทะ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยในรัฐบาลอานันท์ 1 ต่อมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในรัฐบาลพลเอก สุจินดา คราประยูร และวุฒิสมาชิก

พฤษภาคม 26 ธันวาคม 2534

1. การเยือนของประธานประเทศลาว

- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะเสนอประสานการปฏิญญารัฐศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาการทูตระหว่างประเทศแต่ประธานประเทศลาว อธิบดีกรมพิธี จะประสานงานต่อเรื่องกำหนดวันและเวลา

- ออท. ลาว ขอให้การตรวจร่างกายโดยคณะแพทย์ศิริราชเป็นเรื่องปกปิดและไม่ใส่ไว้ในกำหนดการ

- คณะนาฏศิลป์ลาวจะไปแสดงที่เชียงใหม่และขอนแก่นด้วย

รมว. ขอให้จัดเครื่องบินไปรับทั้งคณะจากหนองคาย

- small group dinner หลังงานสโมสรสันนิบาต 7 ม.ค. รมว. ขอให้เสนอข้อฝ่ายไทยให้พิจารณา ฝ่ายลาวมี 11 คน รวมทั้งหมดควรประมาณ 30 คน จัดเป็นสามโต๊ะ ขอให้รวม รมว. และ รมช.กค. ด้วย

- กรมพิธี กำลังจัดทำร่างกำหนดการและจะเสนอ รมช. ก่อนวันที่ 27 ธ.ค. เพื่อ รมช. นำไปแจ้งประธานประเทศลาวที่เวียงจันทน์

2. การเยือนเวียดนาม

- นรม. มีบัญชาให้ รมว. รมว.อก.²⁹⁹ รมต. ไพจิตร รมว.กษ. และ รมช. พล.อ.อ. อนันต์ ติดตามเอกชน 3 สถาบัน รวม 15 คน สื่อมวลชน 10 คน ใช้เครื่องบิน 40 ที่นั่ง

- รมว. ขอให้ตรวจสอบว่า รมช.กท.³⁰⁰ ร่วมไปด้วยหรือไม่

- การประชุมเตรียมการ จันทรที่ 6 เวลา 10.00 น. รมว. ขอให้เชิญ รมว.อก. หรือ รมช. วีระ รมช. อาชวี ปตท. และเอกชน เช่น CP เข้าร่วมด้วย ไม่ต้องการคนมาก

²⁹⁹ ศาสตราจารย์ ดร. สิปปนนท์ เกตุทัต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมในรัฐบาลอานันท์ 1 และ 2

³⁰⁰ พลเอก วิมล วงศ์วานิช รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมในรัฐบาลอานันท์ 1 ต่อมาดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก

และขอให้ย้ากับผู้เข้าร่วมว่าต้องการเน้นสาระ โดยพิจารณาจากที่เคยหารือกับฝ่ายเวียดนามไว้ทั้งภาครัฐและเอกชน

- กรมเศรษฐกิจจะประสานงานการประชุมเตรียมการครั้งนี้กับกรมการเมือง
- รองปลัดฯ สุจินดา จะหารือกับคณะเวียดนามที่ กทม. 6-7 ม.ค. เรื่องกงสุลโดยขอเน้นการคุ้มครองและการปฏิบัติต่อชาวประมง รมว. ขอให้กรมประมงเข้าร่วมด้วย
- รมว. ขอให้กรมเศรษฐกิจติดตามผลและประเมินผลการเยือนไทยของ นรม. เวียดนาม เช่น การหารือเข้าพบของเอกชนไทย การเยี่ยมชม CP และโรงงานแยกก๊าซอธิบติกรมพิธีฯ ซึ่งติดตาม นรม. เวียดนาม ไปตลอดยินดีให้ความร่วมมือ

- รมช. จะไปกรุงฮานอย เตรียมการเยือนของ นรม. 8-11 ม.ค. รมว. ย้าวัตถุประสงค์หลักคือ การย้าการเตรียมการทุกด้านให้ นรม. จึงขอให้มีผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่สามารถตัดสินใจได้ร่วมไปกับคณะ รมช. เพื่อเจรจาต่อรองให้มากที่สุด เพราะในระหว่างการเยือนของ นรม. จะมีเวลาเหลือน้อยมาก

- อธิบดีกรมการเมือง แจ้งว่า

- กรมการเมืองจะเป็นผู้ร่างคำแถลงร่วม แต่ทั้งนี้ คงต้องรอดูสาระจากการเยือนของ รมช. ก่อน

- เรื่องการติดต่อตรงระหว่าง นรม. ไทย กับเวียดนาม ที่ นรม. ยกขึ้น ฝ่ายเวียดนามสนใจมากกว่าจะเป็นในรูปใด

รมว. คิดว่าควรเป็นในรูปโทรศัพท์ถึงกัน

- เรื่อง สถานกงสุลเวียดนามในไทย รมว. เห็นด้วยว่าน่าจะให้ตั้งที่เชียงใหม่และให้มีเขตอาณาคลุมถึงหนองคาย ทั้งนี้ ฝ่ายไทยต้องเจรจากับเวียดนามให้เขตอาณาของที่ สกย. ณ นครโฮจิมินห์ ครอบคลุมถึงจังหวัดชายทะเลภาคใต้ของเวียดนาม ที่ไทยมีปัญหาการประมงกับเวียดนามด้วย

3. การรับรองเอกราชสาธารณรัฐ

- รมว. เห็นชอบร่างคำแถลงของกรมการเมือง ประกาศรับรองทั้ง 11 รัฐ (รัฐจอร์เจียจะพิจารณาเมื่อเหตุการณ์คลี่คลายแล้ว)

รอมว. จะลงนามหนังสือกราบเรียน นรม.

- อธิปไตยกรมสารนิเทศจะแถลงข่าววันนี้

4. การกู้กับระเบิด

- อธิปไตยกรมองค์การฯ แจ้งว่าเรียบบร้อย ไทยจะส่งทหารช่างไปร่วมภายใต้
เครื่องแบบ UN

5. สตีฟ โชลาร์ส ขอไปกัมพูชา

- กรมการเมืองจะติดตามจาก ออท. สุนัย เพื่อแจ้งให้โชลาร์สทราบ ที่ รร. เคป
พินา

6. ASEAN Summit

- กรมอาเซียนจะยกร่างหนังสือกราบเรียน นรม. รายงานการเตรียมการ และ
ขอบัญชาในเรื่องต่าง ๆ ในด้านพิธีการและกำหนดที่เกี่ยวข้องกับ นรม.

- รอมว. ขอให้ปะหน้าด้วย main features

7. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณฯ จะเสด็จฯ ประชุมสุดยอดสิ่งแวดล้อม
ที่บราซิล

- อธิปไตยกรมองค์การฯ จะประสานงานกับกรมพิธีฯ และ ออท. อนุรักษ์ ต่อไป

พฤษภาคมที่ 2 มกราคม 2535

1. ประธานประเทศลาวเยือนไทย

- รอมว. จะเชิญ ออท. ลาว เข้ามาพบ 16.00 น. ศุกร์ที่ 3 ม.ค. เพื่อสรุปเรื่องการ
เยือน ทั้งสาระและพิธีการ

- อธิปไตยกรมพิธีฯ จะประสานงานกับรองเลขาฯ วิทย์ เรื่องเครื่องบิน 333 และ 222 ส่วนคณะผู้ติดตามเกียรติยศของประธานประเทศลาวนั้น อธิปไตยกรมพิธีฯ จะเสนอให้เพิ่ม ดร. จิรายุ ด้วย

- Informal dinner คืนวันที่ 7 ม.ค. ที่ทำเนียบ

รมว. ขอให้บรรยากาศเป็นแบบกันเอง แยกทั้งหมดไม่เกิน 40 คน โดยรวมรองนรม. เกา รมว. และ รมช.กค. ผบ.สส. รมว.มท. และ รมช.กต. ด้วย

- ฝ่ายลาวยังไม่พร้อมที่จะลงนามในร่างสนธิสัญญามิตรภาพไทย-ลาว ในระหว่างการเยือนของ ปธน. ครั้งนี้

- อธิปไตยกรมการเมืองแจ้งว่า ได้ทยอยส่งข้อมูลเกี่ยวกับประธานประเทศลาวและอื่น ๆ ให้สำนักกราชเลขาธิการ

2. สายการบินอิสราเอลขอบินมาไทย

- ท่าที กต. จนถึงปัจจุบันคือ ควรจะรอดูจังหวะที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงเรื่องผลประโยชน์ที่จะเสียกับกลุ่มประเทศอาหรับ และผลดีที่จะได้/หรือไม่ได้เพิ่มจากอิสราเอลจากเรื่องการก่อการร้าย อนึ่ง หากไทยให้ ก็จะกลายเป็นประเทศแรกในเอเชีย

- ปลัด กต. จะพบกับคุณอัมรินทร์ คอมันตร์³⁰¹ ปายนี้ รมว. เห็นด้วยว่าควรจะมีท่าที่รับฟังด้วยดี กต. ควรเริ่มเปิดหูเปิดตา ฝ่ายอาหรับอาจจะไม่ได้คิดตามที่ไทยเกรง (เช่น การลงคะแนนเสียงสนับสนุนข้อมติ Zionism is not racism ของไทยก็ดูเหมือนชาวดิๆ มิได้ตั้งใจประการใด) การทดลองอนุญาตให้เปิดการบินแบบ chartered flight อาจจะเป็นข้อเสนอที่น่ารับฟังและพิจารณา

3. แอฟริกาใต้/ใต้หวัน

- รมว. ขอให้มีการติดตามผลมติ ครม. เรื่องการบิน และการจัดตั้งกงสุลอาซีฟ/กิตติมศักดิ์

³⁰¹ อัมรินทร์ คอมันตร์ นักธุรกิจผู้ผลักดันการขอเปิดเที่ยวบินสายการบินอิสราเอลมาไทย ต่อมาเป็นนักการเมืองและกงสุลกิตติมศักดิ์เบเนินประจำไทย

- รมช.พณ. จะไปเยือนประเทศในแอฟริกาเหนือและแอฟริกาใต้ เห็นด้วยที่ ปลัด กต. จะยกขึ้นพูดกับ รมช.พณ. ว่า น่าจะมี กต. ร่วมเดินทางไปด้วย

- ขอให้ นำเรื่องการยอมเปลี่ยนชื่อสำนักงานติดต่อได้ทวันใน กทม. เป็น “office” เป็นเครื่องต่อรองเรื่องรถยนต์และคนงานไทย ทั้งนี้ รมว. ได้ยกขึ้นพูดกับ รมว.กต. สาธารณรัฐประชาชนจีนแล้วว่า ไทยติดต่อกับได้ทวันเฉพาะเรื่องเศรษฐกิจ/การค้าเท่านั้น ในการนี้สำนักงานติดต่อของ กต. ในไทเป จึงควรมีบทบาทเปิดเผยในเรื่องเศรษฐกิจ/การค้าได้

4. การกู่กับระเบิด

- ผู้ประสานภารกิจ รายงานว่า UN ต้องการให้ไทยกู่กับระเบิดโดยเฉพาะในพื้นที่บริเวณการส่งย้ายผู้พลัดถิ่นกลับ reception centres ทั้ง 6 แห่ง UN ต้องการ นำทีมพญา 4 ฝ่าย ที่จะถูกปลดประจำการ 70% ตามแผนสันติภาพมาฝึกการเคลียร์กับระเบิด แต่มีปัญหาที่ว่ายังปลดประจำการเพื่อมาฝึกไม่ได้ จนกว่า UNTAC จะเข้าทีมพญา (อย่างเร็วเดือน มี.ค. 35)

- ในระหว่างนี้ มีบริษัทเอกชนไทยที่พร้อมจะเรียกคนของตน ซึ่งเป็นอดีตทหารเกณฑ์เข้ามารับภารกิจนี้โดยรับการฝึกจากทหารช่างไทย

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า UN พร้อมทั้งจะให้ทหารไทยเข้าดำเนินการในระหว่างนี้ โดยแต่งตั้งทหารไทย สวมหมวก UN

- รมว. สรุปว่า คำขอของ UN นี้ หากทหารไทยได้รับการปฏิบัติตามมาตรฐานเดียวกับชาติอื่นแล้ว รัฐบาลไทยโดยทหารไทยน่าจะสามารถรับผิดชอบได้ หากจะให้ดำเนินการ ฝ่ายทหารไทยก็ควรควบคุมใกล้ชิด เพราะสิ่งที่ต้องคำนึงอย่างยิ่งเช่นเดียวกับกิจกรรมอื่น ๆ ของไทยในทีมพญาขณะนี้ เช่น การซ่อมถนน ได้แก่ ชื่อเสียงของประเทศ รมว. จึงขอให้ผู้ประสานภารกิจ เป็นผู้ประสานงานเรื่องดังกล่าวอย่างใกล้ชิด

5. นโยบายความช่วยเหลือแก่ประเทศอื่นๆ

- บ่ายวันนี้ รมว. จะเป็นประธานประชุมคณะกรรมการความช่วยเหลือทางวิชาการ ครั้งต่อไป รมว. เห็นว่าอาจจะจัดแบบใกล้ชิดเป็นกันเอง และเชิญระดับตัดสินใจได้มา ไม่ต้องมาก

- รมว. จะแจ้งนโยบายให้ที่ประชุมทราบ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติว่า การให้ความช่วยเหลือนั้น ขอให้ถือเป็นเครื่องมือทางการทูตเพื่อไปสู่การเพิ่มพูนผลประโยชน์ โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น ความช่วยเหลือจะต้องเป็น tied aid

- เรื่อง loan 100 ล้านบาท ที่รัฐบาลไทยสมัย นรม. เกรียงศักดิ์ เคยให้เวียดนามไว้ รมว. เห็นว่า รัฐบาลชุดนี้คงจะต้อง honour ปัญหาคือ จะต้องคิดถึงกรณีลาวกับกัมพูชาด้วยหรือไม่

- ปลัด กต. เห็นว่า บ่ายนี้จะเป็นโอกาสดีจะยกเรื่องความช่วยเหลือแก่รัสเซีย

- ในส่วนที่เกี่ยวกับพม่า รมว. ขอให้เน้นความช่วยเหลือที่ถึงมือประชาชน ด้านการศึกษา สาธารณสุข นอกจากนั้น รมว. ได้เคยสั่งการให้ สอท. จุดสำคัญออกไปสัมพันธ์กับฝ่ายผลักดันประชาธิปไตยในพม่าอย่าง discreet แล้ว ขอรับทราบผลด้วย

6. การทำรายงานการเมือง/เศรษฐกิจ

- รมว. ขอให้มีการทบทวนการทำรายงานเสนอ สลน. และหน่วยราชการว่าควรเป็นรายงานแบบใด ผู้รับจึงได้ใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง ควรเน้นการเผยแพร่แก่ผู้รับที่จะได้ใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง priority ของข้าราชการระดับเจ้าหน้าที่ควรจะอยู่ที่งานเร่งด่วนที่ รมต. หรือผู้ใหญ่สั่งการ มิใช่ priority ที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้กำหนดเอง เจ้าหน้าที่ของ กต. จะต้องเข้าใจเรื่องขั้นตอนการรับผิดชอบที่ถูกต้อง สิ่งใดที่เป็นนโยบายหรือคำสั่งของ รมต. จะต้องปฏิบัติตาม ถึงแม้ตนจะเห็นเป็นอย่างอื่น เพราะเป็นความรับผิดชอบของผู้สั่งหรือผู้กำหนดนโยบาย มิใช่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่โต๊ะแล้ว

- ปลัด กต. ขอรับไปพิจารณา โดยเฉพาะที่กำลังจะมีการจัดตั้งกรมภูมิภาค

7. ASEAN Summit

7.1 ลาวขอสังเกตการณ์ ASEAN Summit

รมว. เห็นว่าไทยควรสนับสนุนเต็มที่ และมอบ ปลัด กต. ดำเนินการต่อไป
ไว้ใน ASEAN SOM

7.2 รมว. ขอให้อธิบดีกรมอาเซียนเตรียมการให้ตีในด้านสาระ/พิธีการว่า
นรม. จะต้องทำอะไรบ้างที่ Summit

สุนทรพจน์ที่ National Press Club และการประชุมอาเซียนใครเป็นผู้ร่าง

8. ไทย-อินโดนีเซีย

ตามที่อินโดนีเซียรับหลักการที่จะจัดตั้ง JC ไทย-อินโดนีเซีย ในระหว่างการเยือน
ของ นรม. นั้น

รมว. แจ้งว่า รมว.กต. อินโดนีเซีย อยากจะเห็นการจัดตั้งภายในรัฐบาลชุดนี้

9. ไทย-มาเลเซีย

รมว. ขอให้ติดตามผลเรื่องที่ ปลัด กต. มาเลเซียและไทยหารือกัน โดยเฉพาะ
ข้อเสนอให้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับต่าง ๆ ว่า ทำอย่างไรจึงจะกระจาย
ไปถึงหน่วยงานอื่น ๆ และระดับท้องถิ่น

10. เรื่องอื่นๆ

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า โอเกะตะ ขอบพบ นรม. โดยอาจจะยกเรื่องพม่า
ขึ้นหารือ รมว. เห็นชอบให้เสนอ นรม. ได้

- ออท. พม่ามีหนังสือถึงอธิบดีกรมการเมืองขอให้เพิ่มการดูแลรักษาความ
ปลอดภัย และที่จัดงานฉลองวันชาติ 3 ม.ค.

รมว. ขอให้กรมพิธีฯ รับผิดชอบการ

- ตามที่ ศธ. ได้เชิญ รมช. ชาอูตึฯ มาเยือนและจะขอให้ กต. รับเป็นแขกนั้น
รมว. ขอให้เป็นเรื่องของ ศธ. ทั้งหมด

ศุกร์ที่ 3 มกราคม 2535

1. การกู่กับระเบิด/ช่อมถนนปอยเปต-ศรีโสภณ

- ผู้ประสานภารกิจฯ แจ้งว่า ทหารช่างคณะสำรวจถนนปอยเปต-ศรีโสภณพบว่า ถนนยังไม่ได้มาตรฐานหลายช่วง การซ่อมจำเป็นต้องกู่กับระเบิดไปตลอดทาง หากทำถนนให้ได้มาตรฐานและมีไหล่ทางที่กว้างเท่ากันตลอดอาจจะต้องเพิ่มงบประมาณ ซึ่งคณะทหารช่างจะเสนอด้วยตัวเองต่อที่ประชุมในวันที่ 14 ม.ค.

- สำหรับการกู่กับระเบิดในกัมพูชาที่ UN ขอร้องไทย ผู้ประสานภารกิจฯ แจ้งว่า บัดนี้ ฝ่ายทหารไทยจะเรียกระดมทหารช่างมาเพื่อทำหน้าที่นี้ภายใต้หมวก UN

- รมว. ย้ำเรื่องมาตรฐานและคุณภาพของการซ่อมทาง ขอให้ประชาสัมพันธ์ มาก ๆ รวมทั้งการถ่ายวิดีโอ กระจายข่าวเรื่องการกู่กับระเบิดว่า ไทยเป็นประเทศแรกๆ ที่ให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูกัมพูชา ให้เจ้าสีหนุ ฮุน เซน และประชาคมโลกรับทราบด้วย

2. ข่ายแดนไทย-มาเลเซีย

- มท. แจ้งอธิบดีกรมการเมืองว่า เหตุการณ์ล่าสุดเป็นการกระทำของศุลกากร ไทย พรรค UMNO เรียกร้องให้มีการขอโทษ

- รมว. เห็นว่า หากมีการพูดจาจับมือทำความเข้าใจกันในระดับท้องถิ่นแล้ว ก็ขอให้รีบประชาสัมพันธ์ ขอให้อธิบดีกรมการเมืองปรึกษาแม่ทัพภาคที่ 4

- รมว. ประสงค์จะไปเยี่ยมชมบริเวณชายแดน ก่อน JC ไทย-มาเลเซีย

3. ตม. จะส่ง นศ. พม่ากลับ

- บางกอกโพสต์ตั้งข่าวว่า ไทยจับกุมผู้นำ นศ. พม่าในไทย 2 คน และจะส่งกลับ พม่า

- ปลัด กต. และอธิบดีกรมสารนิเทศ ตรวจสอบกับ ตม. และ มท. แล้ว ทราบว่าเป็นการควบคุมตัวอยู่โดยระดับเจ้าหน้าที่

- รมว. ได้พูดกับ รองปลัด มท. ฝ่ายความมั่นคงแล้วว่า ขออย่ากักตัวผู้นำ นศ. หรือส่งกลับ แต่ให้เตือน นศ. ดังกล่าวมิให้สร้างปัญหา

- อธิบดีกรมการเมืองแจ้งว่า หน่วยงานอื่น ๆ ของไทย รวมทั้งฝ่ายทหาร ต่างติดต่อกับฝ่ายต่าง ๆ ของพม่าอยู่แล้ว ปลัด กต. ขอให้อธิบดีกรมสารนิเทศให้ background information แก่สื่อมวลชนเป็นระยะ

4. คำขอของ รมว.กต. ลาว

- รอง นรม./รมว.กต. ลาว มีหนังสือถึง รมว. ขอให้รัฐบาลไทยพิจารณายกเลิก export tax น้ำมันเชื้อเพลิงที่ส่งไปลาว และซื้อกระแสไฟฟ้าจากเขื่อนน้ำงึม
- รมว. มอบรองอธิบดีกรมเศรษฐกิจรับหาคำตอบว่ามีหนทางดำเนินการได้หรือไม่

5. ASEAN Summit

- ตามที่ ออท. วิกรม³⁰² เรียนถามถึงความเหมาะสมของการจัดเลี้ยง รมว. คืนวันที่ 23 ม.ค. และ private dinner ที่ Sea Food Centre สำหรับ นรม. คืนวันที่ 25 ม.ค. นั้น รมว. เห็นชอบ ส่วนกำหนดการอื่น ๆ ขอให้อย่าจัดให้แน่นเกินไป
- คุณหญิงสุจิตคุณ³⁰³ จะสามารถไปร่วมได้ตั้งแต่ 27 ม.ค.

6. Credit 100 ล้านบาท แก่เวียดนาม

- อธิบดีกรมการเมืองแจ้งว่า ผู้ว่าธนาคารแห่งประเทศไทย³⁰⁴ เห็นด้วย
- รมว. ขอให้หนังสือกราบเรียน นรม.

³⁰² วิกรม คุ่มไพโรจน์ เอกอัครราชทูตประจำสิงคโปร์ ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำมาเลเซีย นิวซีแลนด์ และสหราชอาณาจักร

³⁰³ หม่อมราชวงศ์สุจิตคุณ สารสิน ภริยา รมว. อาสา สารสิน ต่อมาในปี 2546 ได้รับพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ จึงมีคำนำหน้านามว่า “ท่านผู้หญิง”

³⁰⁴ วิจิตร สุพินิจ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

7. การพบปะสังสรรค์สื่อมวลชน วันที่ 8 ม.ค.

- รมว. ขอรับทราบคำถามที่นักข่าวประสงค์จะถาม

8. การพบปะกับโอกะตะ 13 ม.ค.

- รมว. ขอรับทราบสถานะล่าสุดเรื่อง Safe Area ว่า เมื่อใดจะจัดตั้งได้ ใครใน มท. ที่เป็นผู้รับผิดชอบ หากยังไม่ดำเนินการ เหตุใดจึงยังไม่ดำเนินการ

จันทร์ที่ 6 มกราคม 2535

1. การเยือนของประธานประเทศลาว

- อธิบดีกรมพิธีฯ รายงานกำหนดการล่าสุด
- ตามที่ ผบ.สส. จะเป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารค่ำคืนวันที่ 12 ม.ค. ที่ภูเก็ต นั้น รมว. เห็นว่าเหมาะสม เพราะเป็นช่วง private visit ของประธานประเทศลาว
- รมว. มอบ พ.อ. รณชัย³⁰⁵ ประสานงาน ทั้งนี้ กต. ยินดีให้ความร่วมมือกับ รมว.มท. ในเรื่องที่อธิบดีกรมพิธีฯ แจ้งให้ รมว.มท. ทราบเสมอ แต่โดยที่ประธานประเทศลาวเป็นพระราชอาคันตุกะ ผู้ที่วินัจฉัยสุดท้าย คือ สำนักราชเลขาฯ และสำนักพระราชวัง
- รมว. เห็นชอบที่ รมว.มท. จะกรุณาไปส่งประธานประเทศลาวที่สนามบิน อุตะเภานในฐานะตัวแทนรัฐบาลไทย
- private dinner คืนวันที่ 7 ม.ค. ที่ทำเนียบ จะประกอบด้วยฝ่ายลาว 13 คน ไทย 11 คน จาก กต. มี รมว. รมช. และปลัด กต. รวมคู่สมรส คุณหญิงสุจิตคุณ ไม่สามารถไปร่วมได้ทั้ง reception และ dinner

³⁰⁵ พันเอก รณชัย มัญญสุนทรกุล นายทหารประจำสำนักงานผู้ประสานภารกิจด้านการทหารและการเมืองระหว่างประเทศ ต่อมาได้เลื่อนยศจนเป็นพลเอก และดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก

2. ความสัมพันธ์ ไทย-มาเลเซีย

- รมว. แจ้งให้ทราบถึงการสนทนากับ ออท. มาเลเซีย ศุกร์ที่ 3 ม.ค. ว่า ทั้งสองฝ่ายยังมี perception ที่ negative ต่อกัน ควรจะมีการแลกเปลี่ยนการเยือนพบปะพูดคุย ทำความรู้จักส่วนตัวในระดับต่างๆ ให้มากขึ้น GBC ก็เป็นเรื่อง security รมว. จึงปรารถนากับ ออท. มาเลเซียว่า ภายได้ JC น่าจะหาทางสร้างกลไกให้พลเรือนทั้งสองฝ่ายสามารถมีการพบปะกันได้มากขึ้น ออท. มาเลเซีย รับจะนำไปหารือกับฝ่ายมาเลเซียด้วย

- อธิบดีกรมสารนิเทศแจ้งว่า ได้ตรวจสอบกับศุลกากรแล้ว ทราบว่า เจ้าหน้าที่ศุลกากรที่ชายแดนได้พูดคุยกันรู้เรื่องแล้ว แต่ นสพ. มาเลเซียยังคงลงข่าวเชิงลบ

- รมว. ประสงค์จะรับฟังข้อคิดเห็นของแม่ทัพภาคที่ 4 และไปเยี่ยมชายแดน โดยอยากให้มีการจัดพบปะสังสรรค์แบบเป็นกันเองระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยกับมาเลเซีย

- พ.อ. รณชัย จะประสานงานให้แม่ทัพภาคที่ 4 มาพบ รมว. เพื่อหารือเรื่องดังกล่าว (ศุกร์ที่ 10 ม.ค. เวลา 15.00 น.) สำหรับเรื่องการเยี่ยมชมชายแดนและร่วมงานสังสรรค์แบบกันเองนั้น คงต้องประสานงานกับแม่ทัพภาคที่ 4 และ มท. โดยเฉพาะศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

- รมว. ขอให้กรมการเมือง

1. มีโทรเลขแจ้งเรื่องข้างต้นให้ ออท. สุรพงษ์ โปษยานนท์ ทราบ

2. ศึกษาพิจารณารูปแบบ JC ที่ผ่านมามีอะไรที่ควรปรับปรุงเพื่อทำให้เกิด personal contact ระหว่างกันมากกว่านี้

- รมว. ต้องการให้การประชุม JC ที่เกาะลังกาวิเกลา ก.พ. นี้ สามารถจัดปัญหาข้างต้นและมีผลในด้านบวกอย่างเป็นรูปธรรม

3. ไทย-เวียดนาม

- รองอธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่า ครม. เวียดนามได้ให้ความเห็นชอบร่างตอบความตกลงประมงไทย-เวียดนามของไทยแล้ว โดยมีข้อแก้ไขเล็กน้อย

- รมว. กล่าวว่า ท่าทีไทยในเรื่องประมงจะต้องมาจากกรมประมง ซึ่งจะทำหน้าที่แถลงข่าวด้วย หาก กต. จะต้องแถลงข่าวในเรื่องประมง ก็จะประสานงานและซักซ้อมท่าทีกับกรมประมงเพื่อให้สอดคล้องกัน

- ผบ.สส. กำลังอยู่ในระหว่างการเยือนเวียดนาม 6-8 ม.ค. ส่วน รมช. จะไปเยือน 8-9 ม.ค. รมว. ขอให้ ออท. สุรพงษ์ ชัยนาม กลับมาหารือก่อนการเยือนของ นรม. ทั้งนี้ รมว. ประสงค์จะพบกับ ผบ.สส. ก่อนการเยือนของ นรม. ด้วย (tentative ขณะนี้คือ ช่วงเช้าวันที่ 10 หรือ 13 ม.ค.)

- เรื่อง credit loan 100 ล้าน ที่ นรม. เกรียงศักดิ์ เคยมี commitment ไว้กับเวียดนาม ในอดีตและบัดนี้ ผู้ว่าธนาคารชาติเห็นชอบแล้ว กรมเศรษฐกิจจะรีบยกร่างหนังสือให้ทันการพิจารณาของ ครม. กลั่นกรองเศรษฐกิจ 8 ม.ค. นี้

4. ความช่วยเหลือต่ออดีตสหภาพโซเวียต

- ตามที่ ปธน. สหรัฐฯ มีหนังสือถึง นรม. เชิญให้แต่งตั้งคณะผู้แทนระดับ รมต. ไปประชุมระหว่างประเทศ เพื่อประสานงานความช่วยเหลือให้อดีตสหภาพโซเวียต 22-23 ม.ค. ที่สหรัฐฯ นั้น นรม. เห็นชอบให้ รมต. เกษมสโมสร ไปร่วมแล้ว

- รองอธิบดีกรมเศรษฐกิจเรียนรายงานผลการประชุมปรึกษากับหน่วยงานต่างๆ ว่าจะเสนอให้ความช่วยเหลือได้ 3 รูปแบบ คือ aid, credit loan เพื่อซื้อสินค้าไทย และ technical cooperation

- รมว. เห็นชอบเรื่องการปรึกษาหารือและนำภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมๆ สิ่งที่ไทยต้องการคือ ตลาดสำหรับสินค้าไทยในอนาคต

5. แผนการความช่วยเหลือต่อประเทศเพื่อนบ้าน

- ตามที่ รมว. เป็นประธานคณะกรรมการความช่วยเหลือต่างประเทศเมื่อวันที่ 2 ม.ค. ที่ผ่านมา รมว. ขอให้กรมเศรษฐกิจติดตามผลการประชุมดังกล่าว โดยขอรับทราบระบบและแผนการ โดยเฉพาะต่อลาว เวียดนาม และกัมพูชา อย่างเข้าภายในสิ้นเดือนนี้ ทั้งนี้ กรมเศรษฐกิจจะปรึกษาหารือเพิ่มเติมกับผู้ช่วยเลขาฯ BOI

6. ไม้แปรรูป

- กรมเศรษฐกิจได้แฟกซ์หนังสือเรื่องลาวขอให้ไทยลดภาษีนำเข้าไม้แปรรูปให้ รมว.กค. แล้ว และกำลังเสนอหนังสือถึง รมว.พณ. ตามบัญชีข้อตกลงจนประสานงาน ฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการกลั่นกรองเศรษฐกิจ เพื่อให้ทันการพิจารณาวันที่ 8 ม.ค.

7. ฐานทัพสหรัฐฯ ในสิงคโปร์

- รมว. ให้แนวทางในแง่แถลงข่าวว่า ในอดีตฐานทัพสหรัฐฯ ในภูมิภาคมีส่วน สร้างความมั่นคงและสันติภาพ บัดนี้ เหตุการณ์ได้เปลี่ยนไปมาก การที่สหรัฐฯ จะออกจากสิงคโปร์หรือย้ายบางส่วนมาที่สิงคโปร์ก็เป็นเรื่องระหว่างสหรัฐฯ กับประเทศนั้น ๆ

8. การคัดเลือกเจ้าหน้าที่การทูต 3 และ 4

- ปลัด กต. ติดประชุม AFTA ที่ กค. จึงมอบให้อธิบดีกรมการเมืองสรุปให้ รมว. ทราบว่า ผลการคัดเลือกเจ้าหน้าที่การทูต 3-5 ม.ค. ที่พ็ทยาผ่านเรียบร้อย มีผู้สอบผ่านการสัมภาษณ์ครั้งสุดท้าย รวม 31 คน เป็นชาย 21 คน หญิง 10 คน

อังคารที่ 7 มกราคม 2535

1. สมเด็จพระเทพฯ เสด็จฯ ฝรั่งเศส/สเปน

- ได้รับการกราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯ ร่วมงาน 100 ปี UNESCO ที่กรุงปารีส และ งาน EXPO 92 ที่ Seville ประเทศสเปน พ.ศ. 2535 งานแรกอยู่ในความรับผิดชอบของ ศธ. งานที่สอง พณ. เป็นผู้ปฏิบัติร่วมกับ สอท.

- ราชเลขาฯ ได้ขอผ่าน รมว. ให้รัฐบาลพิจารณาเตรียมการการเสด็จฯ ทั้งสอง เพื่อให้เกิดความเรียบร้อย

- รมว. มอบกรมพิธีฯ ยกร่างหนังสือกราบเรียน นรม. ขออนุมัติให้รอง นรม. เกา เป็นประธานคณะกรรมการเตรียมการเสด็จฯ (ต่อมา รมว. ได้หารือกับ รมว.ศธ. รมว. พณ. แล้ว ทั้งสองท่านเห็นชอบที่จะมีคณะกรรมการเตรียมการฯ โดยมีรอง นรม. เกา เป็นประธาน จึงขอให้กรมพิธีฯ อ้างไว้ในหนังสือกราบเรียน นรม. ด้วย)

2. AFTA

- ปลัด กต. สรุปผลการหารือที่ กค. 6 ม.ค. ว่าฝ่ายไทยจะมีข้อยืดหยุ่นมากขึ้น เพื่อสร้างฉันทมติภายในอาเซียน ทั้งนี้ ท่าทีและบทบาทของอินโดนีเซียจะมีความสำคัญ ในการประชุม Summit เพื่อพิจารณาข้อเสนอของไทย อีกทั้งระดับสูงภายในอินโดนีเซีย ก็มี political will ที่จะสนับสนุน AFTA อยู่แล้ว

รมว. รับทราบ และเห็นชอบด้วยหากจะมีคณะผู้แทนระดับสูงของไทย นำโดย รมว.กค. รมว.พณ. ปลัด พณ. และปลัด อก. เดินทางไปปรึกษาหารือกับอาเซียน อีกครั้งก่อนการประชุม Summit

พฤษภาคมที่ 9 มกราคม 2535

1. อธิปไตยมอญการฯ แจ้งดังต่อไปนี้

- โอเกะตะแจ้งว่า การเยือนไทย 13-16 ม.ค. ครั้งนี้ เป็น working visit จะขอ เพียงการอำนวยความสะดวกในเรื่องตำรวจนำ กำหนดการคือ ทหาร 13 ไป ชายแดน 14 เข้ากรุงพนมเปญ 16 ม.ค.

- มท. ยอมรับข้อเสนอการจัดตั้งคณะทำงานแบบไม่เป็นทางการเพื่อพิจารณา เรื่อง Safe Area แล้ว ยังติดที่ สมช.

คณะทำงานแบบไม่เป็นทางการนี้ โอเกะตะคงจะพยายามขอให้ UNHCR มีส่วนร่วม ซึ่งหากยอมรับ จะมีนัยด้านสถานะของ นศ. พม่า

- Safe Area จะเปิดทำการ มี.ค./เม.ย. ศกนี้ จะได้รับความช่วยเหลือของ NGOs แต่ไม่รับ UNHCR ด้วยเหตุผลเดียวกับข้างต้น

- เรื่องงบประมาณสำหรับการดำเนินการระยะแรกของ UNTAC ไม่มีปัญหา เดือน เม.ย. คงจะเริ่มได้ การส่งผู้พลัดถิ่นกลับจะเริ่มในช่วงนั้น คาดว่าจะกลับได้ก่อนการ เลือกลงตั้งฤดูฝนประมาณ 250,000 คน

- พล.ท. สนั่น รับจะเป็นผู้ประสานงานการเข้าออกทั้งทางบกและทางอากาศ ของ UNAMIC ตามที่อธิปไตยมอญการฯ เสนอ

- ตามที่มาเลเซียเสนอให้ประเทศอาเซียนแต่ละประเทศออกค่าใช้จ่ายประเทศละ 1 ล้านเหรียญ นั้น รมว. เห็นด้วยกับอธิบดีกรมองค์การฯ ว่าไทยได้มี contributions ในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการช่อมถนนและก๊ักกับระเบิดเป็นจำนวนมาก (คงไม่ต้องออกเท่ากับประเทศที่ยังไม่ได้ทำอะไรเลย) แล้วขอให้อธิบดีกรมสารนิเทศประสานงานกับอธิบดีกรมองค์การฯ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้วย

- เรื่องคณะกรรมการแม่น้ำโขง หน่วยงานไทยจะยอมรับ statute คือการดำเนินการโดยทั่วไปของคณะกรรมการ แต่ไม่ยอมรับ Joint Declaration ซึ่งระบุและควบคุมการใช้น้ำ

รมว. ย้ำเรื่องนโยบายการเมืองที่จะให้มีการแก้ไขร่างเอกสาร เพื่อให้กัมพูชาเข้ามาร่วมได้

2. ฝ่ายต่อต้านในลาว

- ตามที่มีเหตุการณ์ปะทะยึดเมืองของกลุ่มฝ่ายต่อต้านลาว ทำให้ประชาชนลาวหนีภัยเข้าฝั่งไทย ที่จังหวัดเลย 800 คน ในระหว่างการเยือน กทม. ของประธานประเทศลาว นั้น รมว. มอบแนวทางสำหรับแถลงผู้สื่อข่าว หากได้รับคำถามว่า ฝ่ายต่อต้านมีเจตนาที่ต้องการสร้างความริ้วฉาน จึงเลือกเวลาปฏิบัติการ

- ไทยเชื่อมั่นว่าการกระทำดังกล่าวจะไม่ประสบความสำเร็จ ไทยให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์กับรัฐบาลลาว และไม่สนับสนุนการกระทำดังกล่าวของฝ่ายต่อต้าน

3. การหารือสองฝ่ายในระหว่าง ASEAN Summit

- ปธน. ฟิลิปปินส์³⁰⁶ ขอเข้าพบ นรม. เพื่อหารือสองฝ่าย

- นรม. มีบัญชาให้กรมอาเซียนทาบตามให้ นรม. เข้าเฝ้าสุลต่านบรูไนก่อน และขอพบ ปธน. อินโดนีเซีย นรม. สิงคโปร์ กรมการเมืองจะจัดเตรียมประเด็นสาระการหารือ

³⁰⁶ คอราซอน อากีโน (Corazon Aquino) ประธานาธิบดีฟิลิปปินส์

- โดยที่อินโดนีเซียเคยตอบรับข้อเสนอการจัดตั้ง JC ไทย-อินโดนีเซีย ในระหว่างการเยือนของ นรม. และ รมว.กต. อินโดนีเซียเองก็เคยปรารถนาที่อยากเห็นการประชุม JC ครั้งแรกในอายุขัยของรัฐบาลชุดนี้

รมว. จึงขอให้ให้นำเรื่องเข้า ครม. ขออนุมัติจัดตั้ง JC ในโอกาสแรก

4. การเยือนเวียดนามของ นรม.

- รมว. ขอให้กำหนดการแรกของทุกวัน เริ่ม 10.00 น. ส่วนค่ำวันที่ 16 ขอให้ เป็น private dinner กันเอง

- ตามที่ รมว. เคยมีบัญชาขอให้ ออท. สุรพงษ์ เข้า กทม. เพื่อปรึกษาเตรียมการก่อน นรม. ไปนั้น บัดนี้ ออท. สุรพงษ์ ขออนุญาตอยู่ที่กรุงเทพมหานครเพื่อประสานงานโดยเฉพาะกำหนดการให้เป็นไปตามบัญชา รมว.

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า นรม. ควรใช้โอกาสนี้ขอบคุณเวียดนามในความร่วมมือนับ boat people กลับอย่างสมัครใจ เดือนละ 500-800 คน ซึ่งไทยเป็นประเทศเดียวที่เวียดนามยอมทำเช่นนั้น

- ตามที่ธนาคารกรุงเทพจะขออนุมัติบัตรเปิดสาขาเวียดนามและจะทำพิธีก่อน dinner นั้น รมว. เห็นว่าควรจะได้แบบเนบเนียน มิใช่เป็น special occasion ที่ให้นรม. ทั้งสองมาเป็นสักขีพยานการลงนามอย่างเป็นทางการ

5. สุนทรพจน์ประธานประเทศลาว

- รมว. มอบอธิบดีกรมสารนิเทศให้ นสพ. ลงสุนทรพจน์ตอบของประธานประเทศลาว ในวันจันทร์ที่ 6 ด้วย และขอให้ให้นักจัดรายการวิทยุ สื่อมวลชนเผยแพร่กระจายข่าวการเยือนของ ปธน. ให้ประชาชนทราบ

6. ได้หวั่น

- รองปลัดฯ ประชา แจ้งว่า อธิบดีกรมแรงงานกลับจากเยือนได้หวั่น ได้ผลพอควร ได้หวั่นจะไม่ค้ำแรงงานไทย

- รมว. เห็นว่าเรื่องการค้าเน้นการความสัมพันธ์ไทย-ไต้หวัน ควรจะแยกและยกระดับ office ของ กต. สิ่งที่ได้ไต้หวันต้องการในไทย เช่น การยกเว้นภาษี เราก็น่าจะพิจารณาให้ได้ หากเป็นการถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติ ควรพิจารณาส่งคนฝีมือดีไปประจำเพื่อนำการค้าและเศรษฐกิจ และอาจยกระดับเป็น 9

สรุปประเด็นการหารือเรื่องประเทศเพื่อนบ้าน

10 มกราคม 2535 08.40-09.40 น.

ศปก.ทบ. สวนรื่นฤดี

ผู้เข้าร่วมการหารือ รมว. รมช. ผบ.สส/ผบ.ทบ. ปลัด กต. อธิบดีกรมการเมือง ผู้ประสานภารกิจฯ เจ้ากรมข่าวทหารบก ผู้ช่วยผู้ประสานภารกิจฯ เลขานุการ รมว. เจ้าหน้าที่กรมการเมือง สรุปผลการหารือได้ดังต่อไปนี้

1. เวียดนาม

ผบ.สส. ประเมินผลการเยือนเวียดนามระหว่าง 6-8 ม.ค. 35 เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับเตรียมการเยือนเวียดนามของ นรม. ว่า

1.1 เวียดนามขอให้ไทยหยุดกับสหรัฐฯ เพื่อขอให้ยกเลิก trade embargo ดังนั้น ก่อนที่จะมีการยกเลิกในเรื่องดังกล่าว จึงเป็นจังหวะเวลาที่เราจะสร้างความรู้สึกที่ดีกับเวียดนามให้มากที่สุด

รมว. แจ้งว่าการเมืองภายในสหรัฐฯ ในปัจจุบันทำให้ lift embargo ได้ยาก

1.2 เวียดนามอยู่ในสภาพพ่ายแพ้มากทางเศรษฐกิจ และเมื่อ ผบ.สส. หยั่งท่าทีโดยการขอซื้ออะไหล่เครื่องบินที่สหรัฐฯ ทิ้งไว้ ฝ่ายเวียดนามแสดงความสนใจอย่างมาก

1.3 ผลการปรับความสัมพันธ์จีน-เวียดนาม คงไม่เป็นที่น่าพอใจนักสำหรับฝ่ายทหารเวียดนาม

ผบ.สส. ตั้งข้อสังเกตนี้จากการที่เวียดนามขาดอะไหล่รถถัง ซึ่งน่าจะหาได้จากจีน

1.4 เวียดนามกล่าวถึงความร่วมมือทางเศรษฐกิจการทหาร โดยเร่งการแลกเปลี่ยนผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร เรื่องนี้ยังไม่ทราบชัดว่าฝ่ายเวียดนามหมายถึงอะไร อาจจะหมายถึงเรื่องความร่วมมือทางการจัดซื้ออะไหล่ดังกล่าวและยุทโธปกรณ์

1.5 ปัญหาทางการทหารระหว่างไทยกับเวียดนาม ขณะนี้ไม่มีและไม่น่าจะมี ตราบใดที่เวียดนามไม่มีกองกำลังในกัมพูชาและลาว

ผบ.สส. ประเมินว่า กัมพูชาเริ่มหลุดจากมือเวียดนามแล้ว ผู้นำเวียดนาม แจ้งว่า กัมพูชาออกจากระบบสังคมนิยมแล้ว และตอบคำถามเกี่ยวกับผู้นำกัมพูชาใน ลักษณะที่ให้ความสำคัญต่อเฮง ลัมริน

1.6 ลู่ทางเศรษฐกิจคงไม่เกิดเร็วนัก เพราะฝ่ายเวียดนามยังมีความระแวง สังกะตังได้จากการที่เวียดนามมิได้จัดให้ ผบ.สส. เยี่ยมชมที่ตั้งทางการทหารเลยสักแห่งเดียว

1.7 ความร่วมมือทางการประมงที่น่าจะดีที่สุดขณะนี้ คือ การเสียภาษีหรือค่าธรรมเนียมจับปลาให้แก่รัฐบาลเวียดนาม เพราะเวียดนามมีปัญหาในเรื่องสมรรถนะทางการร่วมลงทุน

รมว. แจ้งว่า กรมประมงเห็นว่าต้องประสานงานทั้งรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น จึงจะนำมาใช้ปฏิบัติได้จริงจัง

1.8 เวียดนามต้องการเทคโนโลยีทางการเกษตรจากไทยโดยเฉพาะข้าว เพราะประทับใจในผลผลิตภาพของไทยซึ่งสูงกว่าของเวียดนาม 4-5 เท่าตามที่บริษัทซีพีได้ไป สาคิดไว้

1.9 สมาคมธนาคารไทยควรที่จะกำหนดท่าที่ร่วม เพื่อป้องกันมิให้ธนาคารพาณิชย์ไทยแก่งแย่งกันเสนอผลประโยชน์ให้เวียดนาม เช่น เวียดนามต้องการให้ remit (ค่าตอบแทน) เป็นเงิน 15 ล้านเหรียญ สำหรับการเปิดสาขาธนาคารทหารไทย ซึ่งธนาคารทหารไทยเห็นว่ามากเกินไป อาจจะเริ่มด้วย 5 ล้านเหรียญ แล้วค่อยพิจารณาเพิ่มในภายหลัง แต่ธนาคารอื่นจากไทยอาจจะยอมทันทีเลยก็ได้

1.10 ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจคงจะมุ่งที่นครโฮจิมินห์ ญี่ปุ่นสนใจเศรษฐกิจเวียดนามมาก สังเกตได้จากการที่นัก นสพ. ญี่ปุ่นขอสัมภาษณ์ ผบ.สส. เกี่ยวกับผลการเยือน

1.11 รู้สึกว่า เวียดนามพยายามสร้างความสัมพันธ์กับประเทศอาเซียนอื่นๆ ด้วย ซึ่ง รมว. แจ้งว่า รมว.กท. อินโดนีเซีย มีความใกล้ชิดกับเวียดนามเป็นพิเศษ สังเกตเห็นว่า ในห้องทำงานมีภาพถ่ายไม่ก็ภาพ และหนึ่งในนั้นคือภาพถ่ายกับฟาม วัน ดง³⁰⁷

1.12 กลุ่มต่อต้านเวียดนาม ผบ.สส. แจ้งฝ่ายเวียดนามว่าไม่มีหน่วยราชการใดของไทยเข้าเกี่ยวข้อง แต่ไม่อาจยืนยันได้ว่าไม่มีกลุ่มดังกล่าว เพราะอาจจะมีการสนับสนุนจากเวียดนามโพ้นทะเล

1.13 ผบ.สส. เห็นว่าเมื่อเปิดให้ลูกหลานญวนอพยพเป็นคนไทยแล้ว คงไม่มีใครที่ไม่ต้องการเป็นไทย

รมว. แจ้งว่า ฝ่ายเวียดนามปิดประตูเรื่องการรับญวนอพยพที่ไม่ต้องการเป็นไทยกลับไป

1.14 รมว. แจ้งว่า ได้แยกเรื่องการเปิด สกญ. ที่นครโฮจิมินห์ กับการตั้ง สกญ. ของเวียดนามในไทยในการเจรจา ซึ่งฝ่ายเวียดนามก็ไม่ได้ขัดข้องให้ไทยเปิด สกญ. ที่นครโฮจิมินห์ในขณะนี้

ผบ.สส. เห็นว่าในเมื่อเวียดนามเห็นว่าพวกญวนอพยพไม่มีความเกี่ยวข้องกับเวียดนาม แล้วก็ไม่น่าจะมาตั้ง สกญ. ในภาคอีสาน อีกทั้งเมื่อเราเปลี่ยนท่าทีมาให้สัญชาติลูกหลานญวนอพยพ ก็คงจะมีผู้ต้องการกลับเวียดนามน้อยลงอยู่ดี

1.15 ในเรื่องคณะกรรมการแม่น้ำโขง รมช. แจ้งว่า เวียดนามยังระแวงไทยอยู่ และอยากมีโอกาสสอดส่องดูแลการใช้ น้ำของไทยด้วย โดยถือโอกาสตอมน้ำพูซาเข้าเป็นสมาชิก เวียดนามจึงอยากให้ใช้ rule of procedures ฉบับเดิม ซึ่งเราไม่ประสงค์จะใช้ และในการเจรจาแก้ไข rule ใหม่ นั้น เวียดนามพยายามยกจุดนั้นจุดนี้เข้ามาแทรกตลอด

³⁰⁷ ฟาม วัน ดง (Pham Van Dong) อดีตนายกรัฐมนตรียเวียดนาม

รมว. แจ้งว่าได้คุยกับฮุน เซนว่า ไทยสนับสนุนให้กัมพูชากลับเข้าร่วมในคณะกรรมการฯ ทันที แล้วค่อยหาทางแก้ไขใน basic document ต่อไป ซึ่งฮุน เซน ตอบว่า ถ้าเป็นเช่นนั้น กัมพูชาจะสนับสนุนไทยให้มีการแก้ไข basic document ด้วย

2. มาเลเซีย

2.1 รมว.กล่าวว่า

ก) จากเหตุการณ์ล่าสุดที่ฝ่ายเรบุกเข้าไปใน No Man's Land ซึ่งเป็นเขตของมาเลเซียนั้น เราเป็นฝ่ายผิด แม้ว่าจะเป็นการช่วยจากอีกฝ่ายหนึ่ง

ข) ที่น่าห่วงคือปัญหาระหว่างไทยกับมาเลเซีย ส่วนใหญ่สำหรับไทยจะเกิดขึ้นในระดับท้องถิ่น แต่ฝ่ายมาเลเซียมักจะมาจากระดับสูง คือ นรม. มาเลเซีย อาทิสื่อเรื่องกงสุลใหญ่ ณ เมืองโกตาบารู เรื่องมติ ครม. มาเลเซียที่ห้ามข้าราชการเดินทางมาไทยโดยไม่ได้รับอนุญาต

ค) สำหรับการแก้ไข ปลัด กต. ได้พบกับปลัด กต. มาเลเซีย และ รมว. ก็จะไปพบกันที่คณะกรรมการร่วม 14 ก.พ. นี้ เท่าที่ทราบ เจ้าหน้าที่ชายแดนของไทยไม่ชอบฝ่ายมาเลเซีย เพราะเห็นว่าเอาเปรียบ เจ้าหน้าที่มาเลเซียเองก็คงจะไม่ชอบฝ่ายไทยเช่นกัน

ง) บ่ายวันนี้ ได้เชิญแม่ทัพภาคที่ 4 มาปรึกษาหารือ ทางออกทางหนึ่งคงจะมุ่งที่การร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างกันภายใต้ JC ไทย-มาเลเซีย คงต้องเน้นที่การติดต่อกันทุกระดับ

2.2 ผบ.สส. เห็นว่าการปราบปรามการลักลอบขนสินค้าข้ามแดน นั้น ทำฝ่ายเดียวไม่สำเร็จ ต้องช่วยกันทำทั้งสองฝั่ง ที่น่าคิดต่อมากคือ ทำไมน้ำมันปาล์มฝั่งไทยจึงแพงกว่ามาเลเซีย ซึ่งเข้าใจว่าเป็นเรื่องการเมืองของบางพรรคในภาคใต้

3. ลาว

3.1 ผบ.สส. เห็นว่าคงไม่ค่อยจะมีปัญหาแล้ว ทั้งลาวและกัมพูชาดูจะไว้ใจไทยมากขึ้น สังเกตได้จากการที่ผู้นำคนสำคัญพร้อมมารักษาตัวที่เมืองไทย

3.2 รว. เล่าว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีรับสั่งระหว่างการเสด็จฯ ส่งประธานประเทศลาวไปเชียงใหม่ว่า ลาวมีความประทับใจการต้อนรับของไทยมาก และในโครงการต่าง ๆ ที่พระราชทานแก่ชาวบ้าน และขอให้รักษาความสัมพันธ์อันดีนี้กับลาวต่อไป

4. พม่า

4.1 ผบ.สส. ประรกว่า อาจจะไปพม่าต้นเดือน ก.พ. เพราะผลัดมานานแล้ว

4.2 รว. เองก็ประสงค์ที่จะไปเช่นกัน แต่ก็อยากจะให้พม่าแสดงท่าทีอะไรที่ positive ออกมาบ้าง

4.3 รว. เสนอว่า เรื่องปักปันเขตแดนกับพม่า น่าจะให้คณะกรรมการดำเนินการต่อไป ในขณะที่ความสัมพันธ์ยังดีอยู่ หลังจากปักปันเขตแดนบริเวณแม่น้ำเมยซึ่งยาว 400 กม. หลักจากนั้นควรปักปันแม่น้ำปากจั่น แล้วก็ปักปันเขตแดนทางบก ส่วนใดทำได้ก็น่าจะปักปันเสียเพราะพม่ายังต้องพึ่งพาเราทางเทคนิค และเจ้าหน้าที่พม่าพอใจที่จะร่วมดำเนินการกับไทย

5. กัมพูชา

5.1 รว. แจ้งสถานะสุดท้ายเกี่ยวกับเงินช่วยเหลือ NCR และงบดำเนินงานทางการเมืองเพื่อจะช่วยเหลือ 4 ฝ่าย

5.2 ผบ.สส. แจ้งว่า เวลานี้ สหรัฐฯ มีงบช่วยเหลือกัมพูชาดังนี้

ก) งบช่วยเหลือ NCR 5 ล้านดอลลาร์ ซึ่งสหรัฐฯ จะจัดซื้อของเอง และไทยจะเป็นตัวประสานงานให้

ข) งบช่วยเหลือ SNC

ค) เงินช่วยเหลือทางการเมืองในการเลือกตั้ง ซึ่งจะดำเนินการผ่านไทย ขณะนี้ยังไม่ทราบจำนวน

5.3 ผบ.สส. แจ้งว่า จีนยังคงสนับสนุนเขมรแดงเหมือนเดิมทุกประการ

5.4 รว. สรุปสถานะสุดท้ายเกี่ยวกับกัมพูชาว่า

ก) เชี่ยว ลัมพัน เห็นว่า ระบอบพนมเปญต้องการให้เหลือแต่ฝ่ายพนมเปญกับเจ้ารณฤทธิ์ ขณะนี้ยังมีความไม่ปลอดภัยในกรุงพนมเปญ และเชียว ลัมพันจะไปร่วมการประชุม SNC วันที่ 10 ม.ค. 35 และเดินทางกลับออกมาในวันที่ 11 ม.ค. 35 และอ้างว่า เจ้าสีหนุอยู่ในกรุงพนมเปญอย่างอึดอัด และมีการขู่จากเวียดนามให้เดินขบวนก่อความวุ่นวายอย่างต่อเนื่อง

ค) เจ้าสีหนุพยายาม dissociate ตนเองจากการฉ้อราษฎร์บังหลวงของระบอบพนมเปญ โดยแจ้ง ออท. ไทยว่า การใช้จ่ายในพนมเปญของพระองค์ได้รับการสนับสนุนจากจีน มิใช่จากฮุน เซน

รอมว. ขอให้ พล.ต. นาเวศ คอยติดตามว่า เจ้าสีหนุจะต้องการความช่วยเหลือเมื่อใด

5.5 การซ่อมทางปอยเปต-ศรีโสภณ

ก) ผบ.สส. เห็นว่าเร่งดำเนินการให้เป็นรูปธรรมได้เร็วเท่าใด ก็จะได้เท่านั้น เพราะขณะนี้ 3 ชาติเท่านั้นที่ให้ความช่วยเหลือกัมพูชา

ข) รอมว. เห็นควรประชาสัมพันธ์ความช่วยเหลือของไทยให้กว้างขวาง

จับครั้งที่ 13 มกราคม 2535

1. การเยือนเวียดนามของ นรม.

- เรื่องความตกลงประมง ตามที่ฝ่ายเวียดนามเปลี่ยนใจ โดยแจ้งว่า ไม่พร้อมที่จะลงนามระหว่างการประชุม นั้น ออท. สุรพงษ์ ได้เจรจากับฝ่ายเวียดนามให้พิจารณาใหม่ เพื่อให้การประชุมของ นรม. มีสาระดีมากขึ้น

- รอมว. เห็นว่าต้องนำเรื่องการลงนามความตกลงประมงเสนอ ครม. อนึ่ง ออท. วิทย์ แจ้งว่าต้องนำร่างแถลงการณ์ร่วมเข้า ครม. ด้วย

- ในระหว่างการหารือระหว่าง นรม. ไทยกับเวียดนาม รอมว. ขอให้จัดการพบปะแยกแยะระหว่างระดับ รมต. กระทรวงอื่นๆ ทั้งนี้ ขอให้ซักซ้อมความต้องการ รมต. ไทจิตร และ รอมว.อก. ด้วย

- กรมการเมืองจะมีโทรเลขสั่งการให้ สอท. ณ กรุงฮานอย แจ้งฝ่ายเวียดนามว่า ไทยจะเปิด สกย. โซจิมีนห์ ในเวลาอันใกล้ ทั้งนี้ ตามที่ตกลงกันไว้ระหว่างการเยือนไทยของ นรม. เวียดนาม และเวียดนามได้ยืนยันอีกครั้งในระหว่างการเยือนกรุงฮานอยของ รมช. 8-9 ม.ค.

2. ไทยกับความช่วยเหลือต่อกัมพูชา

- คทก. ณ นครนิวยอร์ก แจ้งผู้ประสานภารกิจว่า ขณะนี้ UN มีรายละเอียดรวมทั้งประมาณ 24 ล้าน สำหรับการปฏิบัติการกู้ภัยระเบิดของทหารไทยในกัมพูชาแล้ว และขอให้ไทยส่งหัวหน้าทีมงานไปหารือรายละเอียดที่นครนิวยอร์ก ซึ่งผู้ประสานภารกิจ เข้าใจว่าเจ้ากรมยุทธการฯ³⁰⁸ จะเดินทางไป

- UN มีน้ำเสียงในทำนองต่อรองขอให้ไทยเสียสละไม่เรียกร้องค่าใช้จ่ายตามอัตรามาตรฐานของ UN สำหรับการจัดการกับระเบิด รมว. เห็นว่าในหลักการ คนของเราต้องได้รับตามที่ชาติอื่นได้ เราควรให้ UN และสาธารณชนเห็นภาพรวมว่าไทยรับภาระมามากและมานานแล้ว อนึ่ง การขอให้ไทยรับงานเสี่ยงแล้วให้ไทยออกค่าใช้จ่ายบางส่วนไม่น่าจะรับได้ ไทยแบกรับผู้พลัดถิ่นจำนวนแสนเป็นเวลากว่า 13 ปีแล้ว

- โดยที่ลัปดาห์นี้จะมีการเยือนของข้าหลวงใหญ่ UNHCR และการประชุมเรื่องซ่อมถนนปอยเปต-ศรีโสภณ ปลัด กต. ขอให้กรมสารนิเทศสรุปสาระเป็นภาพรวมเพื่อแถลงข่าวเป็นกรณีเฉพาะเกี่ยวกับความช่วยเหลือของไทยต่อกัมพูชาก่อน รมว. จะตาม นรม. ไปเยือนเวียดนาม 15 ม.ค.

3. การเสด็จเยือน UNESCO กรุงปารีส EXPO 92 กรุงบรัสเซลส์ และสเปนของสมเด็จพระเทพฯ

- รอง นรม. เภาจะเชิญผู้เกี่ยวข้องประชุมที่ทำเนียบ 16.00 น. อังคาร ที่ 14 ม.ค.

³⁰⁸ พลเอก มงคล อัมพรพิสิฐ เจ้ากรมยุทธการทหาร ต่อมาดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด

- รมว. ให้ความสำคัญสูงสุดในการเตรียมการเสด็จฯ เยือนนี้ ขอให้กรมพิธีฯ ประสานงานกับทำเนียบ โดยเชิญผู้แทน ศธ. พณ. และสำนักพระราชวังร่วมหารือ วัตถุประสงค์หลักคือ การพิจารณาร่างกำหนดการ

4. ประธานประเทศลาวเยือนไทย

- อธิบดีกรมพิธีฯ รายงานว่าการเยือนที่เชียงใหม่เป็นไปอย่างเรียบร้อย ประธานประเทศลาวรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจมาก

- โปรดเกล้าฯ ให้เป็นแขกส่วนพระองค์ต่อจนเสร็จการรักษา รมต. ที่เหลือเป็นแขกรัฐบาลอยู่ รร. ปรีณเชส รัฐบาลเป็นผู้รับค่าใช้จ่ายทั้งหมด

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมพิธีฯ จัดรองอธิบดีไปประจำเพื่อรายงานผลการตรวจรักษาให้ทราบเป็นระยะ

- เรื่องโรงงานบดแกลบราคา 70,000 บาท รมว. ขอให้อธิบดีกรมพิธีฯ ประสานงานกับสำนักพระราชวังก่อน หากพระราชทานให้ลาวก็ดี ในกรณีที่ไม่ว่าพระราชทาน รัฐบาลจะจัดการให้

5. กำหนดการเสด็จฯ ของสมเด็จพระบรมฯ

- บังกลาเทศ 16-21 ม.ค. ปลัด กต. ขอให้กรมการเมืองส่งรายงานการเมืองเพิ่มเติม เรื่องความตึงเครียดชายแดนบังกลาเทศ/พม่า

- เกาหลีเหนือ 9-14 ม.ค.

- ตามที่ ออท. เกาหลีใต้ ได้รับคำสั่งพิเศษจากกรุงโซลให้ทราบบังคับมทูลเชิญเสด็จฯ 14-17 ม.ค. ด้วยนั้น กรมการเมืองได้เรียนเสนอเพื่อนำความกราบบังคมทูลแล้ว

- รมว. เห็นว่า ควรจะแจ้ง ออท. เกาหลีใต้ให้ทราบว่า ไทยให้ความสำคัญต่อการเสด็จฯ ของสมเด็จพระบรมฯ เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการเตรียมการรับเสด็จ ซึ่งในอดีต กต. ต้องพยายามในตอนสุดท้าย รัฐบาลเกาหลีใต้ จึงยอมยกระดับปรับปรุงการถวายการต้อนรับสมเด็จพระเทพฯ ให้สมพระเกียรติขึ้น ปลัด กต. เห็นว่า หากมีรับสั่ง

ถามเป็นการภายใน น่าจะกราบบังคมทูลได้ว่า ไม่จำเป็นต้องเสด็จฯ เยือนเกาหลีใต้ ต่อจากเกาหลีเหนือทันที

6. เรื่องที่ปลัด กต. แจ้งให้ทราบ

- เรื่องที่ รมว. มีบัญชาเกี่ยวกับการยกฐานะสำนักงานที่ได้หวั่นนั้น ปลัด กต. กำลังพิจารณาอยู่แล้ว โดยจะคำนึงเรื่องบทบาทหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- จะนำเรื่องสายการบินอิสราเอลขอเปิดบินมาไทย เข้าพิจารณาในที่ประชุม อธิบดีฟุ้งนี้ ปลัด กต. ได้กล่าวเป็นนัยกับคุณอัมรินทร์ คอมนตร์แล้วว่า น่าจะมีข้อเสนอใหม่ ๆ ที่ดีกว่าที่รัฐบาลพอจะพิจารณาตอบสนองได้มาเสนอ
- รมว. เห็นว่า กรเนอิสราเอล แตกต่างกับใต้หวันและแอฟริกาใต้ ซึ่งใน 2 กรณี หลังมีผลประโยชน์กับไทยอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนั้น การผลักดันเรื่องสายการบิน น่าจะมาจากตัวแทนรัฐบาลอิสราเอลมากกว่าเอกชนไทย

7. นโยบายต่ออดีตสหภาพโซเวียต

- รมว. เห็นด้วยกับข้อเสนอของ ออท. กษิตว่า ต่อไปรัฐบาลไทยคงต้องติดต่อกับแต่ละสาธารณรัฐ ในช่วง 2-3 ปีข้างหน้า สอท. ณ กรุงมอสโก คงต้องรับภาระเป็นแกนกลางไปก่อน
- เรื่อง credentials สำหรับสาธารณรัฐรัสเซีย ไม่มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง
- รมว. สนับสนุนให้ ออท. กษิต พบปะกับนักธุรกิจไทยและสื่อมวลชน
- เรื่ององค์ประกอบคณะผู้แทนไทยไปร่วมประชุมการให้ความช่วยเหลืออดีตสหภาพโซเวียตที่กรุงวอชิงตัน 22-23 ม.ค. นั้น ขอให้ผู้มีผู้เกี่ยวข้องจากหน่วยงานอื่น เช่น กค. หรือ กวส. ด้วย

8. เรื่องอื่นๆ

- รมว. ขอให้เร่งการขอ credentials ใหม่ให้ ออท. สุนัย

- รมว. ขอให้กรมการเมืองมีโทรเลขแจ้ง ออท. นิคมทาบตามเป็นการภายในกับฝ่ายลาว รวมทั้งการทาบตามผ่าน ออท. ลาว ด้วยว่า ยังเป็นความประสงค์ของ นรม. ลาว หรือไม่ในการเยือนไทย หากเป็น เช่นนั้น นรม. พร้อมจะมีหนังสือเชิญไปเป็นทางการให้ นรม. ลาว มาเยือนในเดือน ก.พ. 35

อังคารที่ 14 มกราคม 2535

1. สมเด็จพระเทพฯ เสด็จฯ เยือนกรุงปารีส กรุงบรัสเซลส์ และสเปน

- รอง นรม. เกา จะเป็นประธานการประชุมเตรียมการ 16.00 น. วันนี้ ได้มอบรมช. เข้าร่วมกับกรมพิธีฯ

- อธิบดีกรมพิธีฯ แจ้งว่าคณะกรรมการภายใต้รอง นรม. เกา จะพิจารณาร่างกำหนดการ เรื่องพระราชพาหนะของพระองค์ ส่วนกำหนดการอื่น เช่น นิทรรศการครบ 100 ปี สมเด็จพระราชบิดา ที่ UNESCO หรือ งาน EXPO 92 ที่สเปน เป็นเรื่องในความรับผิดชอบของ ศธ. และ พณ.

2. ทหารไทยกับการกู้ภัยระเบิด

- ผู้ประสานภารกิจฯ แจ้งว่า ได้ชื่อนายทหารที่จะไปหาหรือรายละเอียดภารกิจที่นครนิวยอร์กแล้ว

- รมว. ย้ำเป็นแนวทางอีกครั้งหนึ่งว่า ทหารไทยที่จะเข้าไปเสี่ยงภัยกู้ภัยระเบิดตามคำขอร้องของ UN จะต้องได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกับทหารจากชาติอื่น ไทยต้องการเพียงสิทธิที่พึงได้

- กรมสารนิเทศจะตรวจสอบข่าว CNN หากรายงานว่า ไทยจะกู้ภัยระเบิดที่เป็นผู้วางไว้เอง กรมฯ ก็จะตอบโต้

3. สารจาก รมว. ถึง รมต. อาเซียน

- อธิบดีกรมการเมืองรับจะไปพิจารณาร่างโทรเลข สารจาก รมว. ถึง รมว.กต. อาเซียนอื่น ๆ เสนอให้มีการหารือและร่วมกันผลักดัน UN ให้ส่ง UNTAC เข้าไปในกัมพูชาโดยเร็วที่สุด ประเด็นที่ รมว. ต้องการให้เน้นคือ ความปลอดภัยของสมาชิก SNC ทุกคน เป็นส่วนสำคัญที่สุดของขบวนการสันติภาพ

สรุปการสนทนาระหว่าง นรม. กับ โต้ เหมื่อย

เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม

16 มกราคม 2535

กรุงฮานอย

นรม.

- ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามดำเนินไปอย่างตึงเครียดในปัจจุบัน ทั้งสองฝ่ายต่างมีความสัมพันธ์ฉันมิตรที่ใกล้ชิดมากขึ้น ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้ในระดับสูงของรัฐบาลทั้งสองฝ่าย

โต้ เหมื่อย

- การเดินทางมาเยือนเวียดนามของ นรม. ในครั้งนี้เป็นความสำเร็จอีกก้าวหนึ่งในความสัมพันธ์ระหว่างกัน มิตรภาพและความร่วมมือจะนำมาซึ่งความก้าวหน้า นับเป็น “ชัยชนะ” ของสันติภาพและเสถียรภาพ ประเทศไทยโชคดีที่กว่าเวียดนามมาก เวียดนามต้องต่อสู้เพื่อเอกราชมายาวนาน ไม่มีประเทศใดในโลกจะประสบเคราะห์กรรมจากสงครามยาวนานถึง 40 ปีเช่นเวียดนาม ดังคำกล่าวของโฮจิมินห์ ที่ว่า “สิ่งต่างๆ จะดูงดงามขึ้นเมื่อมีอิสรภาพ และไม่มีอะไรจะมีค่ายิ่งไปกว่าเอกราช” เวียดนามเองสูญเสียในสงครามและคงจะใช้เวลาอีกนานในการเยียวยาบาดแผลสงคราม โดยเฉพาะสารเคมีจากฝ่นเหลือง สงครามกับสหรัฐฯ ผ่านมาแล้วถึง 13 ปี แต่สหรัฐฯ ยังต้องการที่จะทำให้เวียดนามยากลำบากยิ่งขึ้น (bleed Vietnam white) รายได้ประชาชาติต่อหัวของ

ประชาชนเวียดนามขณะนี้ประมาณได้ 200 เหยื่อสหรัฐต่อปีเท่านั้น ในทางตรงข้าม ประเทศไทยได้พัฒนาประเทศก้าวหน้าไปมาก กำลังจะก้าวไปสู่ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ เป็นมังกรตัวใหม่ท่ามกลางมังกรอื่น ๆ ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนก็ดีกว่า ดังนั้นความปรารถนาของเวียดนามคือ การมีสันติภาพและเสถียรภาพ เพื่อกำจัดความยากจนและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน

- เวียดนามวางแผนที่จะนำระบบเศรษฐกิจการตลาดเข้ามาพัฒนาประเทศ โดยจะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม และเศรษฐกิจภาคเอกชน รวมทั้งในระดับครอบครัว เวียดนามมีประชากรประมาณ 70 ล้านคน ซึ่งประมาณ 30 ล้านคนอยู่ในตลาดแรงงาน ปัญหาใหญ่ก็คือการว่างงานและการไม่รู้หนังสือ พื้นที่กว่า 10 ล้านเฮกตาร์ ไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ พื้นที่เหล่านี้เคยมีความอุดมสมบูรณ์ แต่ประสบปัญหาสืบเนื่องจากสงคราม ขณะนี้เวียดนามไม่มีเงินทุนและขาดประสบการณ์ในการบริหารเศรษฐกิจ จากปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ เวียดนามจึงต้องเปิดประเทศบนหลักการของผลประโยชน์ร่วมกันและเคารพในอธิปไตยของกันและกัน อย่างไรก็ตาม การเคารพในอธิปไตยก็ยังคงถูกละเมิด (violate) ดังจะเห็นได้จากการที่สหรัฐฯ ยังคงดำเนินนโยบายปิดล้อมเวียดนามด้านเศรษฐกิจอยู่ แต่ก็มีควมคืบหน้าบ้างในกระบวนการปรับความสัมพันธ์ ฝายสหรัฐฯ อ้างว่ายังมีปัญหาอยู่ 2 ประการ คือ

1. ประเด็นเกี่ยวกับ การแก้ไขปัญหากัมพูชา

เวียดนามได้แจ้งสหรัฐฯ แล้วว่า เวียดนามจะปฏิบัติตามพันธกรณีในฐานะที่เป็นประเทศลงนามในข้อตกลงสันติภาพที่กรุงปารีส ปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นเรื่องที่จะต้องแก้ไขระหว่างกัมพูชาด้วยกันเอง

2. ปัญหา MIAs/POWs

เวียดนามเห็นว่า สหรัฐฯ พยายามทำให้เป็นปัญหาการเมือง แม้เวียดนามจะรู้สึกเห็นใจสหรัฐฯ แต่เวียดนามเห็นว่า เป็นปัญหาทางมนุษยธรรม และไม่มีเหตุผลที่จะนำไปโยงกับกระบวนการปรับความสัมพันธ์ เวียดนามเองได้ชี้แจงซ้ำแล้วซ้ำเล่ากับสมาชิกสภาสหรัฐฯ ทั้งสองพรรค แต่รัฐบาลสหรัฐฯ ก็ยังคงนำมาเชื่อมโยงอยู่ ดังนั้น จึงเป็นคำถามในเรื่องของไมตรีจิต (goodwill) กล่าวคือทั้งสองประเทศสามารถดำเนินการ

ปรับความสัมพันธ์กันได้ ในขณะเดียวกัน ก็สามารถค้นหา MIAs ต่อไป ชาวอเมริกันส่วนใหญ่โดยเฉพาะนักธุรกิจก็รู้สึกเห็นด้วย อย่างไรก็ตาม ตนเห็นว่าเวลานั้นจะมาถึงในที่สุด ขณะนี้ประเทศอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นเยอรมนี อิตาลี ฝรั่งเศส หรือประเทศในกลุ่มนอร์ดิก ได้ปรับความสัมพันธ์กับเวียดนามแล้ว ญี่ปุ่นก็กำลังเร่งดำเนินการ (speed up) ไทยเองถือว่าล้ำหน้าไปก้าวหนึ่ง เพราะเป็นประเทศเพื่อนบ้านใกล้ชิด แม้ว่าในระยะแรกจะมีปัญหาอยู่บ้าง แต่เราก็เข้าใจกัน เวียดนามหวังว่า ไทยคงจะช่วยเวียดนามในการบูรณะประเทศภายหลังสงคราม เวียดนามยากจนมาก เงินสะสมมีจำนวนจำกัด และไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และต้องการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี จึงรู้สึกชื่นชมต่อความช่วยเหลือที่ไทยได้มอบให้ในระดับหนึ่ง (to some extent) ความตกลงต่าง ๆ ที่จะลงนามกันเป็นสิ่งที่ดี นับเป็นก้าวใหม่ในความสัมพันธ์ที่นับวันจะขยายออกไป

นรม.

- ข้อความที่ฝ่ายสหรัฐฯ ฝากมาแจ้งแก่ฝ่ายเวียดนาม ได้แจ้งให้นายทวอ หวัน เกียด นรม. เวียดนามทราบแล้ว และขอเรียนด้วยว่า ตนรู้สึกเห็นอกเห็นใจ (sympathetic) ต่อเวียดนาม อย่างไรก็ตาม ทั้งไทยและเวียดนามคงจะไม่อยู่ในฐานะที่จะเปลี่ยนแปลงนโยบายของสหรัฐฯ ได้ ตนได้ยกเรื่องขึ้นพูดกับ ปธน. บุช และ รมว. กต. (อาสา สารสิน) ได้ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนสนับสนุนให้สหรัฐฯ ยกเลิกการปิดล้อมทางเศรษฐกิจกับเวียดนามด้วยแล้ว แต่ยากที่จะสำเร็จ ซึ่งเวียดนามคงทราบดีอยู่แล้วว่า ปธน. บุชจะลงเลือกตั้งอีกในปีนี้ และในสหรัฐฯ เองก็ยังมีปัญหา “Vietnam Syndrome” ดังนั้น หากฝ่ายบริหารสหรัฐฯ แสดงท่าทีออกมาในระดับหนึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อการเลือกตั้งได้

โต๋ เหมื่อย

- ปัญหาสำคัญของ ปธน. บุช คือปัญหาเศรษฐกิจ ปธน. บุชไม่ได้สนใจปัญหาภายในเท่าที่ควร จึงมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

นรม.

- (ต่อข้อซักถามของโต เหมื่อย เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย/การลงทุนในไทย) พื้นฐานทางเศรษฐกิจของไทยค่อนข้างจะเข้มแข็ง แต่ก็มีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารเศรษฐกิจ ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาเศรษฐกิจของไทยมีอัตราการขยายตัวเร็วเกินไปถึงประมาณ 12% ต่อปี หากเปรียบเทียบในช่วงปี 2523-2533 แล้วจะเห็นว่าขยายตัวถึง 100% ไทยจึงรู้สึกกังวลต่อปัญหาเงินเฟ้อ และปัญหาดุลการชำระเงิน นอกจากนี้ไทยยังต้องใช้เวลาพอสมควรที่จะพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาบุคลากรทางด้านเทคนิคให้เพียงพอ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันไทยสามารถควบคุมให้อัตราการขยายตัวอยู่ในอัตรา 7.5-8.0% ซึ่งก็หวังว่าจะอยู่ในอัตรานี้ต่อไปในระยะ 5 ปีข้างหน้า โดยเฉพาะในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อสถานะเงินเฟ้อ การส่งออกเราก็พยายามรักษาให้อยู่ในระดับ 18-20% ต่อปี แต่อาจกล่าวได้ว่าปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่เกิดจากความสำเร็จ (problem of success)

- เรื่องการลงทุนนั้น อาจแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและกลุ่มลงทุนจากในประเทศเอง ในระยะเวลา 20 ปีหรือนานกว่านั้น การลงทุนส่วนใหญ่เป็นการลงทุนของคนไทย (indigenous) การลงทุนจากต่างประเทศจนกระทั่งถึงปี 2528-2529 มีไม่มากนัก จนมาถึงในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เปลี่ยนจากการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า (import substitution) ไปสู่อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (export-oriented industry) สัดส่วนของการลงทุนจากต่างประเทศจึงเพิ่มมากขึ้น ในช่วงปี 2521-2533 การลงทุนของญี่ปุ่นมีจำนวนมากกว่าการลงทุนในช่วง 20 ปีก่อนหน้านั้น หรือเป็นมูลค่าประมาณ 1.3 พันล้านเหรียญสหรัฐ การลงทุนของสหรัฐฯ ก็ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในธุรกิจการสำรวจน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ เมื่อ 3 เดือนที่ผ่านมา ก็ได้มีการลงนามในสัญญาจัดตั้งและขยายโรงกลั่นน้ำมันเพิ่มขึ้นอีก 3 แห่ง กับบริษัท Shell Caltex และ Esso ซึ่งภายในปี 2540 บริษัทเหล่านี้จะนำเงินมาลงทุนในประเทศเกือบ 5 พันล้านเหรียญสหรัฐ และภายในปี 2539-2540 ประเทศไทยจะสามารถกลั่นน้ำมันได้เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ

โต้ เหมือน

- เวียดนามมีแผนการที่จะจัดตั้งโรงกลั่นน้ำมันเช่นกัน แต่มีผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดซึ่งเป็นมิตรของเวียดนาม แนะนำว่าโดยที่เวียดนามขาดแคลนเงินตรา จึงควรที่จะขายน้ำมันดิบเพื่อนำเงินตราไปใช้ในทางอื่นก่อน

นรม.

- ให้ความเห็นส่วนตัวว่า เห็นด้วย เนื่องจากการจัดตั้งโรงกลั่นต้องใช้เงินลงทุนมหาศาล การที่เวียดนามจะ “กระโดด” (jump) เข้าไปดำเนินการเลยจะทำให้เวียดนามไม่มี “อำนาจต่อรอง” (leverage) กับบริษัทข้ามชาติเหล่านั้นเพียงพอ เพราะเขารู้ว่าเวียดนามต้องการเขามากกว่าที่เขาต้องการเวียดนาม จึงเห็นว่า เวียดนามควรจะรอจนกระทั่งเศรษฐกิจของประเทศพัฒนาขึ้นถึงระดับหนึ่งเสียก่อน ไทยเองพร้อมที่จะร่วมมือกับเวียดนาม เพราะไทยมีประสบการณ์ที่ผิดพลาดมาแล้วในอดีต ไทยได้ตัดสินใจแล้วว่า ในศักราชใหม่ของความสัมพันธ์ ให้อดีตที่เกิดขึ้นระหว่างไทย-เวียดนามเป็นเรื่องของอดีต (past is past) และเห็นว่า เราควรจะร่วมมือกันดังนี้

1. ร่วมมือกันในการสร้างบรรยากาศแห่งสันติภาพไม่เฉพาะแต่ระหว่างไทย-เวียดนามเท่านั้น แต่กับกัมพูชาและลาวด้วย

2. ไทยพร้อมที่จะร่วมมือในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของเวียดนามเท่าที่จะกระทำได้ (play a modest part) บนหลักการของผลประโยชน์ร่วมกัน ขณะนี้ ในส่วนของรัฐบาลไทยพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ และสิ้นเชิงระยะยาว นอกจากนี้ ยังจะสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนในเวียดนามเพิ่มขึ้นด้วย

- ดังนั้นการที่เวียดนามยินยอมให้ฝ่ายไทยเปิด สกน. ณ นครโฮจิมินห์ และธนาคารพาณิชย์ของไทยเปิดสาขาได้จะเป็นการช่วยให้นักธุรกิจไทยมีความมั่นใจและสนใจที่จะลงทุนในเวียดนามมากขึ้น ไทยขอขอบคุณเวียดนามที่ให้อนุมัติบัตรแก่ธนาคารกรุงเทพครั้งนี้ และหวังว่าจะอนุมัติให้แก่ธนาคารทหารไทยต่อไป

- เมื่อหันมาดูความร่วมมือระหว่างไทย-เวียดนามแล้ว ตนเห็นการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจของทั้งภูมิภาคไม่เฉพาะแต่ไทยกับเวียดนามเท่านั้น รวมถึงตอนใต้ของจีนด้วย จะเป็นความร่วมมือที่อาจเป็นในรูปแบบ five-nation growth area ได้ กล่าวคือ แต่ละประเทศมีความเป็นอิสระแต่เศรษฐกิจ การค้าทั้งมวลมีความเกี่ยวพันพึ่งพากันและกัน เส้นเขตแดนของแต่ละประเทศจะมีความสำคัญลดน้อยลง และมีระบบเส้นทางคมนาคมติดต่อถึงกันหมด สินค้าจากภาคเหนือของไทยสามารถเข้าไปในเวียดนามโดยผ่านเส้นทางถนน และสินค้าจากเวียดนามอาจผ่านไทยไปสู่สิงคโปร์ และมาเลเซียทางถนนได้เช่นเดียวกัน คนมองเห็นไทยและเวียดนามกลายเป็นศูนย์ส่งออกในอนาคต เราจำเป็นต้องคิดการใหญ่ (think big) เพื่อเตรียมการสำหรับคนรุ่นต่อไป และความร่วมมือทางเศรษฐกิจนี้จะเป็นหนทางที่จะช่วยธำรงไว้ซึ่งสันติภาพอันจะนำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจของภูมิภาคโดยส่วนรวม ถึงแม้ว่าจะยังคงมีความหวาดระแวงกันอยู่บ้าง และจะต้องใช้เวลาบ้างที่จะแก้ไข แต่เราจะต้องพยายามร่วมมือกันขจัดความระแวงนี้ให้หมดสิ้นไป

โด่ เหมื่อย

- เวียดนามไม่มีความระแวงสงสัยใด ๆ (no suspicion) กับไทยอีกแล้ว และรู้สึกภูมิใจ (proud) ที่มีไทยเป็นประเทศเพื่อนบ้าน และหวังด้วยว่า ไทยจะเพิ่มการติดต่อกับเวียดนามเช่นเดียวกัน

นรม.

- (ต่อข้อซักถามของโด่ เหมื่อย เกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์ที่จำเป็นสำหรับการลงทุน (normal percentage) ในภาพรวมของการเงินของประเทศ) ไม่มีกฎที่แน่นอนตายตัว (no hard-and-fast rules) จากประสบการณ์แล้ว การลงทุนจากต่างประเทศจะเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศที่มีได้เป็นเพียงเรื่องในทางทฤษฎีเท่านั้น ประการสำคัญคือการลงทุนของนักธุรกิจท้องถิ่นเอง การลงทุนของญี่ปุ่นและสหรัฐฯ ในไทยอยู่ในรูปของการร่วมลงทุนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแตกต่างจากที่นักธุรกิจเหล่านี้ไปลงทุนในสิงคโปร์มาก

ขอย้ำว่าไทยพร้อมที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเวียดนาม ไทยมีวิศวกรและช่างเทคนิคทำงานในโรงงานร่วมลงทุนเหล่านี้อยู่มาก และมีประสบการณ์ในการทำงานกับญี่ปุ่นมานาน ตนได้ขอให้ญี่ปุ่นพิจารณาจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมทางด้านการจัดการ (management) เพื่อให้ฝึกอบรม ไม่เพียงแต่สำหรับคนไทยเท่านั้น แต่สำหรับชาติอื่นในอินโดจีนด้วย เนื่องจากการที่ญี่ปุ่นจะถ่ายทอดเทคโนโลยีให้เวียดนามทันทีนั้นคงเป็นไปได้ยาก เนื่องจากระดับต่างกันมาก แต่ไทยยังใกล้เคียงกับเวียดนามมากกว่า นอกจากนั้น คนไทยยังเรียนรู้ work ethics ในการบริหารและระบบโรงงานของญี่ปุ่นเป็นอย่างดี ดังนั้นเราสามารถถ่ายทอดให้เวียดนามได้ ความจริงแล้วไทยไม่ได้ใช้ระบบของญี่ปุ่นทั้งหมด เพียงแต่เรานำมาดัดแปลงให้เข้ากับแนวความคิดและประเพณีท้องถิ่น (local mentality and customs) ให้มากที่สุดเท่านั้น

- ในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ เวียดนามต้องมีบุคลากรและเงินทุน จึงหวังว่าชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในประเทศต่าง ๆ จะกลับมาช่วยพัฒนาประเทศ แต่เป็นที่น่าเสียดาย (unfortunate) ที่กลุ่มที่อาศัยอยู่ในสหรัฐฯ ก็คงต้องรับฟังนโยบายของสหรัฐฯ ต่อเวียดนามด้วย ยิ่งรอนานก็ยิ่งทำให้กระบวนการฟื้นฟูช้าไปด้วย นอกจากนี้ ตนยังได้แจ้งฝ่ายญี่ปุ่นไปว่าให้ใช้ประโยชน์จากการลงทุนในไทยเป็นฐานไปสู่การลงทุนในเวียดนาม (โต เหมือน พักหน้า) ส่วนการฝึกอบรมนั้น อาจเป็นการง่ายกว่าที่จะเลือกชาวเวียดนามส่งมาฝึกอบรมในไทย ปัญหาคือภาษา

- นอกจากนี้ ในส่วนของการ relocation of machinery ขอให้ตระหนักว่า บางครั้งเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าเกินไปไม่เกิดประโยชน์ หากพื้นฐานที่มีอยู่โดยเฉพาะด้านบุคลากร ไม่มีความพร้อมที่จะรองรับ เวียดนามอาจจะมุ่งไปที่อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานคนจำนวนมาก (labor-intensive industry) ไปก่อน เช่น ทอผ้า แปรรูปอาหาร และการทำรองเท้า เป็นต้น เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงาน ซึ่งในบางกรณีไทยสามารถย้ายฐานการผลิตมาที่เวียดนามได้

นรม.

- ไทยให้ความสำคัญในการพัฒนาความร่วมมือในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งด้านการเมืองและการทูตกับเวียดนามและประเทศเพื่อนบ้าน จึงหวังว่าเวียดนามจะให้ความสำคัญต่อไทยเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงขอเรียนว่าไทยต้องการจะยกระดับความสัมพันธ์กับเวียดนาม รวมทั้งลาวและกัมพูชาด้วย มีความจำเป็นเร่งด่วนที่มีที่ตั้งของตัวแทนทางการทูตที่เหมาะสม รัฐบาลไทยต้องการให้เวียดนามมีความรู้สึกภูมิใจในตัวแทนของประเทศไทยในฐานะที่เป็นคนเอเชียด้วยกัน แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าสภาพของอาคารที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่ได้สะท้อนถึงนโยบายดังกล่าว เท่าที่ได้รับรายงาน ออท. ณ กรุงฮานอย ได้พยายามอย่างยิ่งจนกระทั่งได้ที่ดินที่เหมาะสมแล้ว แต่ปัญหายังติดขัดอยู่ จึงขอให้ได้ เหมือน ช่วยดำเนิน (influence) ให้ด้วย

โต๋ เหมือน

- กล่าวตอบว่า กต. เวียดนาม และคณะกรรมการประชาชนกรุงฮานอยกำลังดำเนินการอยู่ คงจะไม่มีปัญหาแต่ประการใด (should be no difficulty) ตนต้องการเห็นที่ตั้งของตัวแทนทางการทูตไทย “ใหม่” และ บ่งถึง “สถาปัตยกรรมแบบไทย” (traditional architecture) ในสมัยสงคราม ไม่มี สอท. ใดสร้างตึกใหม่ขึ้นเลย ในขณะนี้สันติภาพเกิดขึ้นแล้ว จึงถึงเวลาที่จะมีการก่อสร้างแล้ว

- (ต่อข้อซักถามของ นรม. เกี่ยวกับปัญหาประชากรของเวียดนาม) มีปัญหาในการวางแผนครอบครัวมาก นรม. เสนอว่า องค์กร สมาคมเอกชนที่เกี่ยวข้องของไทย คงจะให้ความช่วยเหลือในเรื่องนี้ได้เพราะได้ดำเนินการในประเทศไทยอย่างประสบความสำเร็จโดยลดอัตราการเกิดของประชากรเหลือเพียง 1.4% ในปัจจุบัน

นรม.

- ขอเชิญโต๋ เหมือน ไปเยือนประเทศไทย

โต้ เหมื่อย

- ยังไม่เคยมีโอกาส และตอบรับที่จะไปเยือนไทยในโอกาสที่เหมาะสมต่อไป

อนุชา จันทรสุริยา³⁰⁹

ผู้จัดบันทึก

จันทร์ที่ 20 มกราคม 2535

1. ดั่งเคิล³¹⁰ เลขาธิการ GATT มาร่วมประชุมสิ่งแวดล้อมในไทย 22-25 ม.ค.

- รองอธิบดีกรมเศรษฐกิจเรียนว่า ออท. เตช ได้แจ้งดั่งเคิลแล้วว่า เจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนจะประชุมที่สิงคโปร์ในช่วงดังกล่าวพอดี อย่างไรก็ตาม ทราบว่า รมช. พณ. จะพบปะหารือกับดั่งเคิล

- รมว. ขอให้กรมเศรษฐกิจประสานงานกับเจ้าภาพผู้จัดการประชุม Asia Pacific Conference on Environment และกับ พณ. เพื่อขอให้ กต. มีส่วนเข้าร่วมการหารือกับดั่งเคิลด้วย

2. อะกะชิ³¹¹ ผู้แทน UNSG ขอพบ รมว.

- อะกะชิจะมาไทย 27-28 ม.ค. หลังการเยือนกรุงพนมเปญ ช่วงนั้น รมว. อยู่สิงคโปร์ อธิบดีกรมองค์การฯ ได้ขอให้อะกะชิอยู่ต่อจนถึง 30 ม.ค. หากอะกะชิอยู่ต่อไม่ได้ รมว. ก็ขอให้จัดให้พบปะกับผู้รักษาการ รมว.

- รมว. ขอให้กรมพิธีฯ ประสานงานกรมองค์การฯ และ ESCAP เรื่องการรับรอง

³⁰⁹ เจ้าหน้าที่การทูต 6 กรมการเมือง ต่อมาลาออกไปทำงานภาคเอกชน และรับตำแหน่งทางการเมืองหลายตำแหน่งในฐานะที่ปรึกษาและเลขานุการรัฐมนตรี ที่ปรึกษากรมการการเลือกตั้ง และที่ปรึกษาประธานกรรมการการเลือกตั้ง

³¹⁰ อาเธอร์ ดั่งเคิล (Arthur Dunkel) เลขาธิการ GATT

³¹¹ ยะสุชิ อะกะชิ (Yasushi Akashi) ผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติประจำกัมพูชา

- รมว. ให้แนวทางสำหรับการพบกับอะกะชีว่า ตามที่ รมว. และ รมว.กต. อินโดนีเซียได้เห็นพ้องต้องกันในการหารือเมื่อวันที่ 18 ม.ค. ที่ผ่านมา ผู้แทนพิเศษของ UNSG ควรจะพำนักอยู่ที่กรุงพนมเปญตลอดหน้าที่ เพราะ presence ของเขาจะเสริมสร้างความมั่นคงและเป็นการเร่งให้กระบวนการสันติภาพบรรลุเป้าหมายโดยเร็ว
- เรื่องการกักขังระเบิด รมว. ได้แจ้ง รมว.กต. อินโดนีเซียว่า UN ขอร้องให้ไทยทำ ภารกิจนี้ยากลำบากและเสี่ยงแก่ชีวิตผู้ปฏิบัติหน้าที่มาก หาก UN ไม่มีงบประมาณที่จะให้ไทยตามที่ไทยควรจะได้ UN ก็มีหน้าที่จะต้องหางบประมาณนี้ซึ่งไม่ควรจะยากลำบาก เพราะการกักขังระเบิดเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันว่าจำเป็นต้องทำอย่างรีบเร่งที่สุด

3. ผู้รักษาการ ปลัด กต. เรียงดังต่อไปนี้

- สมเด็จพระบรมฯ มีพระราชบัญชาว่าเสด็จเยือนเกาหลีใต้ 19-24 พ.ค. ตามคำกราบบังคมทูลของรัฐบาลเกาหลีใต้
- ที่ ASEAN Summit จะมีการลงนามโดยหัวหน้ารัฐบาลในเอกสารสำคัญ 2 ฉบับ คือ Singapore Declaration และ Framework Agreement on Economic Cooperation ส่วน Agreement on CEPT Scheme Leading to an AFTA นั้น รมต. เศรษฐกิจ จะเป็นผู้ลงนาม
- นรม. ปาปัวนิวกินี ซึ่งจะเป็นผู้สังเกตการณ์ใน ASEAN Summit ประเทศเดียวขอเข้าเยี่ยมคารวะ นรม.

4. คดีฆาตกรรมนักการทูตชาวอิตาลี

- อธิบดีกรมการเมือง แจ้งว่า ทางการปารีสสถานขอรับหลักฐานจากไทย
- รมว. ขอให้ รองปลัดฯ สุจินดา ประสานงานกับ พล.ต.ท. ธนู พิจารณา ดำเนินการ

5. การประชุมเตรียมการสิ่งแวดล้อมที่นครนิวยอร์ก ม.ค. 35

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า จะมีการหารือเรื่องสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาที่นครนิวยอร์ก เพื่อเตรียมการสำหรับการประชุมสุดยอดที่บราซิล มิ.ย. 35 กรมองค์การฯ จะประสานงานเรื่องท่าทีกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งด้วยว่าสหรัฐฯ เตรียมจะห้ามนำเข้าเฟอร์นิเจอร์ที่ผลิตจากไม้เขตร้อน ซึ่งตัดโค่นโดยไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม

เพื่อเตรียมการทางฝ่ายไทย อธิบดีกรมองค์การฯ จะเสนอให้มีผู้แทนกรมเศรษฐกิจ พณ. กษ. ไปประชุมสุดยอดที่บราซิลด้วย

- รมว. แจ้งว่า สัปดาห์ก่อนในที่ประชุม ครม. ได้มีการอภิปรายเรื่องการนำเข้า/ออก

นรม. มิได้มีความวิตกเรื่องภาพพจน์ แต่ความห่วงกังวลที่แท้จริงคือ เรื่องสภาพแวดล้อมรอบบ้าน

- สนง. เลขานุการ รมต. จะนำส่งภูมิหลังและมติ ครม. เสนอให้กรมองค์การฯ เป็นการประสานงาน

6. การตรวจรักษาประธานประเทศลาว

- รองอธิบดีกรมพิธีฯ สรุปรายงานว่า คณะแพทย์และตัว ปอน. เองพอใจกับผลการรักษาต่อหิน ซึ่งสามารถประคองไม่ให้ทรุดลง

- ประธานประเทศลาวกำหนดกลับ 23 ม.ค. รมว. ขอให้กรมพิธีฯ ประสานงานเรื่องผู้แทนพระองค์ สำหรับผู้แทนรัฐบาล รมว. เห็นว่าน่าจะเป็น รอง นรม. เกา

7. การเตรียมการเสด็จฯ ของสมเด็จพระเทพฯ ในงาน 100 ปี พระราชบิดาที่ UNESCO กรุงปารีส

- อธิบดีกรมองค์การฯ รายงานผลการประชุมเตรียมการโดย รอง นรม. เกา เป็นประธาน 14 ม.ค.

- รอมว. รับจะยกขึ้นหาหรือกับ รอมว.ศธ. เรื่องการประสานงานระหว่างกรมพิธีฯ กับ สวช.

อนึ่ง ในช่วงสุดสัปดาห์ รอมว. มีบัญชา

1. ขอให้กรมพิธีฯ เร่งเรื่องพระราชสาส์น ออท. สุนัย ให้เสร็จโดยเร็วที่สุด
2. ตามที่เคยมีบัญชาให้ กต. ทบทวนเรื่องเหรียญตรา ความดีความชอบพิเศษ ให้ลูกจ้าง สอท. ทั้งหมด โดยยกตัวอย่างให้ยกขึ้นยะมะตะ³¹² รองกงสุลเป็นกงสุลที่โยโกฮามา และขอเหรียญตราให้ด้วยนั้น รอมว. ขอทราบผลการดำเนินการ และขอให้เติมชื่อชาวเวียดนามที่ดูแล สอท. ณ กรุงไซ่ง่อน เก่า ให้รัฐบาลมาเป็นเวลา 50 ปีด้วย

อังคารที่ 21 มกราคม 2535

1. ผู้แทนพิเศษของ UNSG ประจำกรุงเทพมหานครและไทย

- รอมว. ยินดีพบอะกะชิ 18.00 น. วันที่ รร. รีเจนท์ ผู้เข้าร่วมของ กต. มีอธิบดีกรมองค์การฯ ออท. ดอน³¹³ และอธิบดีกรมสารนิเทศ ขอให้จัดรถตำรวจอำนวยความสะดวก

- กรมการเมืองและกรมองค์การฯ จะจัดประเด็น reminder ที่สำคัญเตรียมให้ รอมว. โดย รอมว. จะแจ้งอะกะชิว่า presence ของเขาที่พนมเปญตลอดเวลาจะมีความสำคัญยิ่ง

³¹² ทะตะชิ ยะมะตะ (Tadashi Yamada) รองกงสุลกิตติมศักดิ์ ณ เมืองโยโกฮามา

³¹³ ดอน ปรมัตถ์วินัย เอกอัครราชทูตประจำกระทรวง ต่อมาดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมเอเชียตะวันออก อธิบดีกรมสารนิเทศ เอกอัครราชทูตประจำสวิตเซอร์แลนด์ จีน เบลเยียม เอกอัครราชทูตหัวหน้าคณะผู้แทนไทยประจำประชาคมยุโรป เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก และประจำสหรัฐอเมริกา รัฐมนตรีช่วยว่าการและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

2. ขอมถนนวนอยเปต-ศรีโสภณ

2.1 รมว. มอบ รองปลัดฯ สุจินดา ดำเนินการ

- มีหนังสือกราบเรียน นรม. ภายในวันนี้ ชี้แจงถึงสาเหตุที่ต้องเพิ่มงบประมาณ ขอให้เปรียบเทียบให้ชัดเจน รวมทั้งการเปรียบเทียบว่า หากต้องดำเนินการโดยภาคเอกชนจะเป็นงบเท่าใด

- การบริหารงานจะต้องประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะสำนักงบประมาณและ กค. เพื่อความถูกต้องของการใช้จ่ายเงิน ทั้งนี้ รมว. จะหารือกับ ผอ. สำนักงบประมาณ เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและผลประโยชน์ของชาติมากที่สุด

- กำหนดเวลา รมว. ย้ำว่า ถนต้องมียุคุณภาพเยี่ยมจริง ๆ มีการประชาสัมพันธ์เต็มที่

2.2 ผู้ประสานภารกิจ แจ้งว่า UNHCR มีงบ 5 ล้านบาทที่พร้อมจะมอบไทยสร้างสะพานเบียงที่ปอยเปต ทราบว่า อังกฤษและออสเตรเลียก็พร้อมจะช่วยสร้างสะพานดังกล่าวเช่นกัน จึงคิดว่า น่าจะมีการหารือ เพื่อเสนอให้อังกฤษกับออสเตรเลียร่วมกันบริจาคสร้างสะพานถาวร 4 แห่ง บนถนนปอยเปต-ศรีโสภณ

- รมว. ขอทราบประมาณการค่าใช้จ่ายสร้างสะพานทั้ง 4 แห่ง และมอบรองปลัดฯ สุจินดาเชิญ UNHCR อังกฤษ ออสเตรเลีย มาหารือ

3. ไทย-มาเลเซีย

- รมว. เห็นว่า ปัญหาชายแดนที่เกิดควรได้จัดการแก้ไขในระดับท้องถิ่น หากมาเลเซียต้องการคำขอโทษ และฝ่ายไทยทำผิดจริง ก็ขอให้กระทำการในระดับท้องถิ่น

- ตามที่ รมว. ได้หารือกับแม่ทัพภาคที่ 4 10 ม.ค. ที่ผ่านมาในเรื่อง

1) การเสนอให้มีกลไกภายใต้ JC เพื่อดูแลความร่วมมือเศรษฐกิจชายแดน

2) การไปเยี่ยมชายแดนภาคใต้ก่อนการประชุม JC 14-15 ก.พ.

3) การที่ รมว. จะเชิญ รมว. กต. มาเลเซียมาเยี่ยมชายแดน และสังสรรค์กับเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นของทั้งสองฝ่ายภายหลังการประชุม JC นั้น

รวม. ขอให้ผู้ประสานภารกิจ เข้าร่วมการเดินทางครั้งนี้ตลอดรายการและขอให้ประสานงานกับกรมการเมืองและกองทัพภาคที่ 4 ในการเตรียมการ

- รวม. ขอให้กรมการเมืองจัดเตรียมเอกสารให้รอง นรม. เกา และคณะที่จะเดินทางไปมาเลเซีย 31 ม.ค. 35 โดยเฉพาะเรื่องกลไกความร่วมมือ ไทย-มาเลเซีย และข้อเสนอ รวม. ให้มีการจัดตั้งกลไกภายใต้ JC ชำงตัน

4. คณะกรรมาธิการแม่น้ำโขง

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า แลงเคสเตอร์³¹⁴ จะมาพบเข้านี้ สถานะล่าสุดคือ หากเวียดนามและไทยไม่สามารถตกลงกันได้เกี่ยวกับเอกสารและความร่วมมือ กัมพูชาจะไม่ส่งผู้แทน การประชุมจะเลื่อนไปอีก

- รวม. ให้แนวทางว่า ชั้นนี้ให้ชะลอเรื่องการแก้ไขเอกสารไว้ก่อน และขอให้พูดคุยกันแบบตรงไปตรงมากับแลงเคสเตอร์ว่า ต้องมีการปรับปรุงการใช้น้ำและจะพิจารณา legitimate concern ของประเทศที่มีสิทธิใช้น้ำด้วย

หมายเหตุ ตามที่จะมีการประชุม Summit on the Economic Advancement of Rural Women 25-26 ก.พ. ณ นครเจนีวา นั้น รวม. มีบัญชาให้กรมเศรษฐกิจประสานงานและเตรียมการในด้านสารัตถะกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด

พรที่ 22 มกราคม 2535

1. การทำรายงานผลการสนทนาและการพบปะที่สำคัญ ๆ

1.1 ปัญหาที่มีอยู่คือ ความล่าช้าในการจัดทำรายงานอย่างเป็นทางการ การแก้ปัญหาด้วยการสรุปประเด็นแล้วส่งทางโทรสารถึงทำเนียบรัฐบาล มีประโยชน์ที่ทำให้ นรม. ทราบว่าก่อนหน้านั้น คู่สนทนาได้พูดอะไรกับ รวม. แต่ยังมีได้แก้ปัญหาเรื่องความล่าช้าของการจัดทำรายงานอย่างเป็นทางการ

³¹⁴ ชัค แลงเคสเตอร์ (Chuck Lankester) เลขาธิการคณะกรรมการแม่น้ำโขง

1.2 ขณะนี้ เจ้าหน้าที่ที่ยังจัดลำดับความเร่งด่วนของงานไม่ถูก เช่น เมื่อจัดบันทึกการสนทนาแล้ว แทนที่จะจัดทำทันที กลับรอไว้ก่อนเพื่อไปทำงานประจำเป็นต้น

1.3 รมว. ย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า รายงานผลการสนทนาหรือบันทึกสรุปประเด็นพร้อมหนังสือปะหน้าถึง นรม. จะต้องให้เสร็จภายใน 1 วัน

2. คณะกรรมการแม่น้ำโขง

2.1 อธิบดีกรมองค์การฯ รายงานว่า แนวทางซึ่ง รมว. ให้ไว้เมื่อวานนี้ว่า ให้พูดถึงการใช้น้ำ แทนที่จะเจรจากันในเรื่องเอกสารพื้นฐานของคณะกรรมการได้ทำให้เกิด breakthrough ครั้งสำคัญ อธิบดีกรมองค์การฯ ได้พูดกับแลงเคสเตอร์ว่าขอให้วางตนเป็นกลาง ทั้งนี้ ได้มีการขอข้อมูลการใช้น้ำจากแม่น้ำโขงมาตั้งแต่ปี 2500 แต่ประเทศชายฝั่งทั้ง 4 ประเทศต่างก็มิได้ให้ความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการเท่าที่ควร

2.2 รมว. กล่าวว่า ประโยชน์ของไทยในการใช้ทรัพยากรน้ำจากแม่น้ำโขงเป็นสิ่งที่ต้องดูแล ขณะเดียวกันประเทศชายฝั่งอื่น ๆ ก็ต้องการใช้เช่นเดียวกัน

3. การกักกั้นระเบิดในกัมพูชา ตามที่เริ่มมีบทความวิจารณ์การให้ทหารไทยเป็นผู้กวาดกักกั้นระเบิดในกัมพูชา ในทำนองว่าน่าจะใช้เอกชนเข้าไปฝึกคนกัมพูชาดำเนินการมากกว่าให้ทหารไทยไปเสี่ยงชีวิตนั้น รมว. ขอให้อธิบดีกรมสารนิเทศประชาสัมพันธ์ว่า

3.1 สหประชาชาติเป็นฝ่ายขอร้องให้รัฐบาลไทยช่วยเหลือ เพราะเป็นงานที่ต้องใช้ความชำนาญสูง และทหารไทยเคยปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพมาแล้วหลายครั้ง อาทิ ในอัฟกานิสถาน

3.2 รัฐบาลไทยตัดสินใจให้ความร่วมมือด้วย เพราะการกวาดกักกั้นระเบิดเป็นงานที่จะต้องกระทำก่อนที่จะเริ่มส่งผู้พลัดถิ่นกัมพูชากลับภูมิลำเนา

3.3 ปฏิบัติการกวาดกักกั้นระเบิดดังกล่าว ทหารช่างของไทยจะทำในนามของกองกำลังสหประชาชาติ โดยได้เบี่ยงเลี่ยงและค่าเสี่ยงภัยตามอัตราของสหประชาชาติ

รมว. ขอให้ รองผู้ประสานภารกิจ แจ้งฝ่ายทหารให้นำหน้าประชาสัมพันธ์ใน
แนวทางนี้ด้วย

4. การจัดทำร่างกำหนดการสำหรับสมเด็จพระเทพฯ เสด็จฯ ฝรั่งเศสและสเปน
รมว. ให้ระงับหนังสือกราบเรียน นรม. ไว้ก่อน เพราะไม่ทราบว่าจะให้ นรม. สั่งการอะไร
รมว. สั่งการให้อธิบดีกรมพิธีฯ ทำหน้าที่เสมือนเลขานุการของ รอง นรม. เภา ในงานนี้
โดยเริ่มต้นด้วยการขอเข้าเฝ้าฯ รัับรับสั่งจากสมเด็จพระเทพฯ ว่ามีพระราชประสงค์
สิ่งใด แล้วให้รับจัดทำร่างกำหนดการ เป้าหมายคือ มิให้เกิดความสับสนจากการ
ดำเนินการของหลายฝ่าย ซึ่งจะรบกวนเบื้องพระยุคลบาท

สรุปการหารือระหว่าง นรม. กับสี กวน ยู สมต. อาวุโสวงสิงคโปร์

วันเสาร์ที่ 25 มกราคม 2535 เวลา 15.30-17.00 น.

โรงแรม Westin Stamford สิงคโปร์

ผู้เข้าร่วมการหารือฝ่ายไทย รมว. รมว.พณ. รรมช.กค. ออท. ณ สิงคโปร์ เลขาฯ
นรม. อธิบดีกรมการเมือง อธิบดีกรมสารนิเทศ นายกสมาคมอุตสาหกรรมไทย
ดร. ณรงค์ชัย อัครเศรณี พิศาล มาณวพัฒน์ (ผู้จัดบันทึก)

ผู้เข้าร่วมการหารือฝ่ายสิงคโปร์ Minister-in-attendance (George Yong-
Boon Yeo) ออท. สิงคโปร์ประจำไทย (BG Chin Siat Yoon) Deputy Secretary,
MFA (Peter Ho) Deputy Secretary, MTI (Lai Seck Khui) Director, MFA (Bilahari
Kausikan), Lawrence Anderson (note-taker)

- รมว. รอรับ รรมต. ลี กวนยูที่บริเวณล็อบบี้ทางเข้าโรงแรมพร้อมกับ รรมต. Yeo
และ ออท. วิกรม รรมต. ลี ถามถึง ฯพณฯ พจน์ สารสิน และฝากความเคารพและระลึก
ถึง รมว. แจ้งให้ทราบว่าตนยังคงพำนักในบริเวณเดียวกับท่านและทานอาหารเข้าร่วมกัน
ทุกวัน ออท. วิกรม เสริม (ในขณะขึ้นลิฟต์) ว่า ปีกลาย ฯพณฯ พจน์ ก็แวะผ่านมา

นายกรัฐมนตรี อานันท์ ต่อนริบและหารืออาหารการ
กับนาย ลี กวน ยู รัฐมนตรีอาวุโสสิงคโปร์
ที่โรงแรมที่พัก Westin Stamford สิงคโปร์ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2535

ที่ลิงคโพร้เป็นเวลาวนครั้งในการทอ้งเท่ยวทงเรื่อจกปีนัง รมต. ลี บอกว่เสยคย
ครั้งตอไปให้ ออท. แจงให้ตนทรบกอนดวย

- นรม. อนันท์ รอรบ รมต. ลี ที่หน้าลิปตขัน 66 และเชยญให้เข้าไปนังใน
ห้องรับแขกที่ห้อง Suite 6655 การสนทนาเป็นเวล 90 นาที มีสาระสำคัญดังนี้

เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)

รมต. ลี

- หากอาเซียนสามารถตกลงเรื่อง AFTA ได้ตั้งแต่เมื่อ 10 ปีที่แล้ว อาเซียนคงจะ
เจริญก้าวหน้าไปกว่านี้มาก ในขณะนี้ ทวีปอเมริกาเหนือ ยุโรปต่างก็กำลังรวมกลุ่ม
กัน การที่สหรัฐฯ โดยเฉพาะ รมต. เบเคอร์ มีปฏิกรียาในด้านลบต่อข้อเสนอ EAEC
เป็นการแสดงถึงการที่สหรัฐฯ เริ่มตระหนักถึงพลังการต่อรองที่จะเกิดจากการรวมกลุ่ม
ทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนจึงควร get our act
together เพราะมิฉะนั้นจะพลาดโอกาสและ the world will pass us by

- ขอให้อาเซียนคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับในการรวมตัว (comparative
advantage) ในด้านเศรษฐศาสตร์ และผลประโยชน์เดียวกันนี้เองที่ทำให้สหรัฐฯ
ต้องการรวมกลุ่มกับแคนาดาและเม็กซิโก รวมทั้งลาตินอเมริกาในอนาคต

- สถาบัน Think Tank ของกระทรวงการคลังญี่ปุ่นรายงาน นรม. มียะชะวะ
ว่า ในปี 2553 หรือ 2558 GNP ของ ASEAN และญี่ปุ่นจะสูงกว่าสหรัฐฯ แคนาดา และ
เม็กซิโกรวมกัน (หมายเหตุ : โทรเลข สอท. โตเกียวถึง กต. ประจำวันศุกร์ที่ 24 ม.ค.
รายงานว่ ในระหว่างที่ ออท. อาเซียนเข้าเยี่ยมคารวะ นรม. มียะชะวะ 21 ม.ค. 35
นรม. ญี่ปุ่นพูดถึงเรื่องนี้ว่ ในปี 2558 GNP ของอาเซียนและญี่ปุ่นจะสูงกว่าของยุโรป
และอเมริกาเหนือ)

- การใช้หลักการ 6-X ใน AFTA นับว่ชาญฉลาดมาก (brilliant) ขอให้ทำตอไป
เมื่อเกิดผลแล้วผู้ที่ไม่รับแต่ต้นก็จะเปลี่ยนใจเอง

- สิ่งที่ตนกริ่งเกรงขณะนี้คือ ขั้นตอนการนำ AFTA ไปดำเนินการ รมต. ลี เชื่อว่า คงจะได้รับการท้วงติงโดยบรรดาข้าราชการซึ่งมีผลประโยชน์อยู่กับกฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ

- การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทยเมื่อ 23 ก.พ. 2534 นักประวัติศาสตร์ ในอนาคตจะจารึกว่าเป็น turning point สำคัญในอาเซียน กล่าวคือ ได้นำสิ่งที่เป็น ประโยชน์อย่างใหญ่หลวงมาสู่อาเซียน (I cannot tell you how much good fortune you brought to ASEAN) และสิงคโปร์ก็จะได้ประโยชน์จากการนี้ กล่าวคือ นรม. อานันท์ gives AFTA a good kick off โดยจังหวะเวลาที่เป็นใจด้วย เพราะเป็นแนว ความคิดที่ทันกับความเข้าใจหรือการรับได้ของประเทศต่าง ๆ ซึ่งไม่พร้อมเมื่อสิบกว่า ปีที่ผ่านมา เมื่อตอนสิงคโปร์เสนอประเทศอื่น ๆ ก็กล่าวหาว่าสิงคโปร์เสนอเพราะตน จะได้ประโยชน์ฝ่ายเดียว ซึ่งไม่จริง

- เชื่อว่า ปธน. ชูฮาร์โต ยังคงเป็นผู้นำอินโดนีเซียต่อไปอีก 1 สมัย ภายหลังก การเลือกตั้งปี 2536 เพราะขณะนี้ยังไม่มีผู้ใดที่จะทาบได้ ซึ่งจะเป็นการดีสำหรับ AFTA เพราะผู้นำเช่นชูฮาร์โต หากต้องการสิ่งใด คนอื่น ๆ ก็จะไปปฏิบัติตามโดยไม่มีการฝ่าฝืน แต่ภายหลังจากปี 2539 แล้ว รมต. ลี ก็ไม่แน่ใจเหมือนกัน ในขั้นนี้ รมต. ประารถนา อย่างยิ่งที่จะเห็น นรม. ใช้เวลาที่เหลือในตำแหน่งรีบดำเนินการเร่งรัด และวางรากฐาน เรื่องนี้ไว้ให้มากที่สุด และหวังว่า นรม. จะสามารถเกลี้ยกล่อมให้ นรม. คนต่อไปเดิน ตามนโยบายดังกล่าวอย่างแข็งขันด้วย

- นรม. แจ้ง รมต. ลี ว่า เห็นด้วยอย่างยิ่งกับเรื่องการ keep momentum ของ AFTA ในระยะแรกให้คงอยู่อย่างจริงจัง ด้วยเหตุผลนี้เอง ไทยจะพยายามผลักดันให้ AFTA มีความคืบหน้าให้มากที่สุดในระยะ 5 ปีข้างหน้า หากเป็นไปได้จริงก็จะเป็นการ ยากที่จะเปลี่ยนเกียร์ให้เสียการ ดังนั้น Council ที่จะจัดตั้งขึ้นเพื่อขับเคลื่อน AFTA จึงมีความสำคัญและขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศว่าจะแต่งตั้งสมาชิกของตนมาแบบไหน

เศรษฐกิจสหรัฐ-ญี่ปุ่น และความสำคัญต่อภูมิภาค

นรม.

- พูดเสริมต่อจากที่ รมต. ลี พูดว่าอาเซียน has to get its act together ว่า สหรัฐฯ ก็ต้องทำเช่นกัน แต่โดยที่ปีนี้เป็นปีการเลือกตั้ง ปธน. จึงคิดว่าการแก้ไขปัญหาที่แท้จริงด้านเศรษฐกิจต่างๆ คงต้องถูกเลื่อนไปในปีหน้า

รมต. ลี

- สหรัฐฯ เสียเวลาไปเปล่าๆ หลายปีแล้ว ปัญหาמיใช่ว่าขาดผู้เชี่ยวชาญ นักเศรษฐศาสตร์ หรือนักวิเคราะห์ เรามีข้อมูลและวิธีการแก้ไขปัญหาทางงบประมาณ ขาดดุลที่ทำให้เกิดปัญหาการค้าขาดดุล สิ่งที่เกิดขึ้นคือผู้นำขาดความกล้าในการเสนอข้อเท็จจริง และวิธีแก้ไขแบบตรงไปตรงมาต่อประชาชนเพราะเกรงจะซ้ำรอยแบบเดียวกับที่ ปธน. คาร์เตอร์ประสบ

- ปธน. บุชประสบผลสำเร็จอย่างงดงามมากกว่า ปธน. นิกสัน และคิสซิงเจอร์ ในการดำเนินนโยบายการต่างประเทศต่อสหภาพโซเวียตกลายเป็นถูกต้องไปหมด บุชใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวและวาทะทำให้กอร์บาชอฟยอมสลายสหภาพโซเวียตไปอย่างสันติ และบุชก็ยังสามารถพูดคุยฉันทมิตรได้ทั้งกับกอร์บาชอฟและเยลต์ซิน บุชทำให้กอร์บาชอฟเหมือนปฏิบัติหน้าที่เป็น CIA Chief Executive ในกรุงมอสโก ในขณะที่นโยบายภายในบุชขาดลักษณะเด่นที่ ปธน. เรแกนมีและขาดขีดความสามารถที่จะผลักดันนโยบายต่างๆ ให้เป็นที่ยอมรับแก่รัฐสภา และสาธารณชนได้ ปธน. บุชบริหารบ้านเมืองโดยคำนึงแต่มติมหาชนในช่วงนั้นๆ เท่านั้น

นรม. ถามถึงการเยือนสิงคโปร์เร็ว ๆ นี้ของ ปธน. บุช

รมต. ลี

- ตนได้มีโอกาสสนทนากับบุช 15 นาที บุชซึ่งเดินทางในเครื่องบินจัมโบ้ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย แต่ก็บ่นว่านอนไม่ค่อยหลับเพราะตื่นผิดเวลาตลอด ซึ่ง รมต. ลี เห็นใจบุช เพราะเดินทางข้าม Time zone ต่างๆ อย่างรวดเร็ว ตนจึงไม่แปลกใจที่บุชล้าลงในงานเลี้ยงของ นรม. มิยะฮะวะ

นรม.

- ให้ความเห็นว่าใน 10 ปีที่ผ่านมาดูเหมือนสหรัฐฯ จัด priority ของตนผิดหมด (รมต. ลี พักหน้า) นรม. ยกตัวอย่างว่า รัฐสภาสหรัฐฯ มาเสียเวลามากมายกับการพิจารณาปัญหาเช่น sexual harassment ราวกับว่า เกี่ยวโยงและจะสามารถแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจได้

รมต. ลี

- สหรัฐฯ มีปัญหาอย่างมากในเรื่องพื้นฐานด้านการศึกษา จากการสำรวจของบริษัท 500 แห่งในสหรัฐฯ สรุปผลได้ว่า blue collar (คนงานตามโรงงาน) 70% ไม่สามารถเขียนได้ มีหัวทางคณิตศาสตร์ที่ไม่ดีครึ่งหนึ่งของ white collar (คนทำงานในออฟฟิศ) ไม่สามารถเขียนประโยคภาษาอังกฤษได้สมบูรณ์ และหนึ่งในสามของระดับผู้จัดการไม่สามารถเขียนรายงานได้ สหรัฐฯ มี external debt เป็นตัวเลขติดลบอยู่ถึง 6.5 แสนล้านเหรียญ/ดอลลาร์ 8% ในขณะที่อังกฤษเป็นเลขบวก ปัญหาของอาเซียนคือ หากเศรษฐกิจสหรัฐฯ แย่ พวกเราก็แย่ด้วย

- ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับญี่ปุ่นมีความสำคัญต่อโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของโลก ญี่ปุ่นฉลาดและพยายามจะมีบทบาทเอาอกเอาใจสหรัฐฯ เป็นระยะๆ เพราะทราบดีว่าต้องพึ่งพาสหรัฐฯ อยู่มากในเรื่องตลาดและความมั่นคง ไม่ว่าสหรัฐฯ จะเรียกร้องให้นำรถยนต์ของตนเข้ามาเพิ่มขึ้น จ่ายเงินค่าวิกฤติการณ์ในอ่าว 1.3 หมื่นล้าน ญี่ปุ่นก็ไม่หวั่นเพราะแต่ละปีตนได้ดุลการค้า 4-5 หมื่นล้านมาโดยตลอด

- สิ่งที่ญี่ปุ่นทำไม่ได้คือการที่ทำให้เศรษฐกิจของสหรัฐฯ อยู่ในสภาพที่แข่งขันกับตนได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากปัญหาการลงทุนทางการศึกษาและเรื่องภายในของสหรัฐฯ หลายประการ มีคนญี่ปุ่นเช่นโมริตะ มีความวิตกและเป็นห่วงเศรษฐกิจสหรัฐฯ อย่างแท้จริง ได้พยายามจะจัดตั้ง consortium ประกอบด้วยบริษัทรถยนต์ชั้นนำ เช่น ฮอนด้า โตโยต้า เพื่อช่วยเหลือด้านการจัดการและเทคนิคเพื่อการผลิตรถยนต์ที่มีคุณภาพของไครสเลอร์ และหากไครสเลอร์ตกต่ำลง ผลกระทบอย่างใหญ่หลวงจะเกิดขึ้นกับญี่ปุ่นเอง ในสหรัฐฯ การศึกษาชั้นนำแต่ให้คนเรียนเป็นนักกฎหมาย

หรือเรียน MBA manipulate กลไกในวงการเงินและหุ้นเพื่อสร้างความร่ำรวย แต่ไม่ได้ฝึกคนเพื่อเป็นวิศวกรในการผลิตออกแบบเพื่อการแข่งขันในภาคอุตสาหกรรม

- รมต. ลี ยกตัวอย่าง Peter Peterson อดีต รมต.พณ. เป็นกรรมการของบริษัท GM ที่ได้รับคำติแลคเป็นรถประจำตำแหน่ง แต่พบว่าต้องนำรถกลับไปตรวจแก้ไขอยู่ถึง 4 ครั้ง ในขณะนี้ ตนไปซื้อ Lexus มาขับ ซึ่งพบว่าคุณภาพความสบายเหมือนฝัน เมื่อมีการนำ Lexus ไปตรวจสอบประสิทธิภาพต่าง ๆ ก็พบว่าชิ้นส่วนทั้ง 3,500 ชิ้น มีความสมบูรณ์แบบทั้งสิ้น เหตุผลคือ บริษัทโตโยต้าผู้ผลิตได้ลงทุนใช้วิศวกรชั้นแนวหน้าถึง 3,500-4,000 คนในการผลิตรถ Lexus

- นรม. เสริมว่าทราบว่าเป็นสถาบันชั้นนำเช่น MIT มีนักศึกษาจากญี่ปุ่นและประเทศเอเชียอื่น ๆ ถึงเกือบ 40% รมต. ลี เรียกสหรัฐฯ ขณะนี้ว่าเป็น ailing giant ที่มีปัญหาน่าวิตกกัง การแก้ไขปัญหานี้ ต้องเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม (must change culture) ซึ่งจะกินเวลาถึง 2 ชั่วโมงไม่ใช่ 2 ปี

- ในเรื่องฐานทัพสหรัฐฯ ในภูมิภาค รมต. ลี บอกว่า I don't believe it is in our interest to hasten their departure หากเหตุการณ์ยังคงเป็นเช่นในปัจจุบัน ภายในปี 2539 หรือ 2543 และยังมี hostile climate ในการต่อต้านฐานทัพสหรัฐฯ สื่อมวลชนสหรัฐฯ จะมีบทบาทในการ set the mood of Congress สหรัฐฯ จะแก้ไขปัญหาด้วยการตัดรายจ่ายด้านกลาโหมด้วยการปิดฐานทัพนอกประเทศ จะเป็นผลทำให้ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้เพิ่มงบประมาณและแสนยานุภาพทางทหาร

รมต. ลี

- เชื่อว่า ใน 10 ปี ข้างหน้า ปัญหาการรวมเกาหลีคงจะคลี่คลายได้ เมื่อมีการรวมของเกาหลีแล้วเกาหลีจะเป็นพลังด้านอุตสาหกรรม (industrial force) และก็จะส่งผลกระทบต่อญี่ปุ่นและจีนด้วย นรม. Li Peng เองก็ค่อนข้างเปิดเผยในเรื่องนี้ที่เตือนให้ระวังญี่ปุ่น ซึ่ง รมต. ลี ได้แสดงความมั่นใจกับ นรม. จินว่า สหรัฐฯ จะยังคง “be around to look after Japan”

- ผลประโยชน์ของญี่ปุ่นอยู่ที่เสรีภาพของการนำสินค้าขาเข้าและขาออกร้อยละ 20-80 ผ่านภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หากเส้นทางนี้ถูกตัดขาด ประโยชน์ของญี่ปุ่นจะถูกกระทบทันที เมื่อ linkage เส้นนี้ถูกตัดขาด ญี่ปุ่นก็จะเข้ามาปกป้องเส้นทางการค้าของตนเอง (safeguard their own trade route) รมต. ลี หวังว่าก่อนจะถึงช่วงนี้ ญี่ปุ่นจะสามารถทำความเข้าใจเรื่องประวัติศาสตร์สงครามแปซิฟิก (reach open relation) กับจีนและเกาหลีใต้ และ SEA แล้ว

- ความแตกต่างระหว่างญี่ปุ่นกับเยอรมนีผู้ปราศัยจากสงครามโลกครั้งที่ 2 คือ ฝ่ายเยอรมนีได้แสดงการยอมรับให้มีการพุดจาอภิปรายสำนึกผิดในสิ่งที่ตนทำไประหว่างสงครามมาโดยตลอด ชาวเยอรมันรุ่นคนหนุ่มสาวยุคปัจจุบันก็ไม่ได้มีความต้องการที่จะกลับไปแบบรุ่นก่อน ในประชาคมยุโรปมีการพุดจាកันอย่างเปิดเผยกว่า ในอดีตเราฆ่าฟันกันเองไปมาก พอแล้วควรเลิกเสียที

- ในขณะที่ญี่ปุ่นมีพฤติกรรมที่หลบ ๆ ซ่อน ๆ ขวนให้เกิดความสงสัย สิ่งที่ญี่ปุ่นเสียใจอย่างมากมีอยู่เพียงสิ่งเดียวคือตนแพ้สงคราม (they're sorry they lost) คนญี่ปุ่นรุ่นใหม่ไม่รู้สึกละแ้วกับคนหนุ่มสาวเยอรมัน สิ่งที่เรา (คงหมายถึงอาเซียน) ต่างกับประชาคมยุโรปคือไม่มีการพุดคุยระหว่างกันเองในเรื่องเช่นนี้แบบเปิดอกแบบในประชาคมฯ We should draw out fear of another Japanese attempt of domination, poison from the system ชาวญี่ปุ่นที่ผ่านสงครามมาแล้วเข้าใจดี เด็กญี่ปุ่นรุ่นใหม่หมดไม่แน่ใจ รมต. ลี สามารถยกเรื่องเช่นนี้คุยกับ นรม. อานันท์ได้อย่างสบายใจ แต่คงไม่ยกขึ้นพุดกับ ปธน. ซูฮาร์โต เพราะ ปธน. ซูฮาร์โต mentally not geared to it

- รมต. ลี สรุปในที่ที่สุดว่า อาเซียนต้องการสหรัฐฯ (1) เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและเป็น security link เพื่อมิให้ญี่ปุ่นเพิ่มแสนยานุภาพทางทหาร และ (2) เพื่ออาเซียนจะสามารถพัฒนาตนเองจนในปี 2543 สามารถมี GNP รวมมากกว่าสหรัฐฯ แคนาดา และเม็กซิโก

การแข่งขันและความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในอาเซียน

รมต. ลี

- พูดถึงประเทศสิงคโปร์ว่าเป็นประเทศเล็กมีทรัพยากรจำกัด จึงเลือกผลิตหรือให้บริการเฉพาะในด้านที่ตนมีความได้เปรียบและทำได้ดีที่สุด

- การที่ประเทศเพื่อนบ้านของสิงคโปร์ในอาเซียนสามารถ catch up กับสิงคโปร์ได้ในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น สิงคโปร์ไม่เคยถือว่าเป็นภัย ตรงกันข้ามสิงคโปร์ยินดีที่เห็นเช่นนั้น เพราะสิงคโปร์ได้รับประโยชน์ด้วยที่มีเพื่อนบ้านที่อยู่ติดกันดีชั้น รมต. ลี ยกตัวอย่างการที่ Batam ซึ่งในอดีตเป็นเพียงป่า ได้กลายเป็นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมประเภทที่สิงคโปร์เคยมีมาในอดีตและบัดนี้สิงคโปร์ก็เลื่อนระดับไปผลิตในสิ่งที่ให้ value added มากขึ้นนั้น ก็เป็นไปตามหลัก comparative advantage นอกจากนี้ สิงคโปร์ยังได้ประโยชน์จากการให้บริการเช่นด้านการแพทย์แก่บุคลากรจากบริเวณนิคมอุตสาหกรรมที่ Batam

- รมต. ลี กล่าวถึงทีม (ที่ปรึกษา) ของอดีต นรม.ชาติชายว่า มีความเข้าใจผิดอย่างมากที่คิดว่า สิงคโปร์เป็นศัตรูคู่ปรับของไทย เช่นในเรื่องการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจองตั๋วโดยสารเครื่องบิน (ABACUS) รมต. ลี บอกว่า ทีมของ นรม.ชาติชาย คิดแบบวิธี “naive approach” ความจริงแล้ว สิงคโปร์ต้องการ cooperate และ compete กับประเทศอาเซียนอื่น มิฉะนั้นเราก็เป็นคน idiot

- to compete without cooperation is silly เรื่องสนามบิน สิงคโปร์พยายามให้สิ่งอำนวยความสะดวกทุกอย่าง เช่น การมีโรงพยาบาลตั้งอยู่ติดกับสนามบิน ซึ่งเป็นสิ่งที่สายการบินทุกสายทราบดี หากไทยหรือประเทศอื่นจะทำได้ดีกว่า สิงคโปร์ก็จะยินดีด้วย (if Thailand can do better, good luck to you)

- รมต. ลี ยกตัวอย่างต่อเรื่องฮ่องกงว่าเป็นผลประโยชน์ของสิงคโปร์ที่ต้องการให้ฮ่องกงมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีเพราะฮ่องกงเชื่อมสิงคโปร์ในการเชื่อมโยงด้านธุรกิจการค้ากับจีน เรื่อง Southern Seaboard Development สมัย นรม.ชาติชาย ก็เป็นอีกกรณีหนึ่งที่ รมต. ลี กล่าวว่า ไทยตอนแรกจะขุดคอคอดกระ ซึ่งสิงคโปร์ก็ไม่หวั่น ต่อมาได้เปลี่ยนเป็น railroad เชื่อมแทน ซึ่งสิงคโปร์มีประสบการณ์ในเรื่อง

port handling มาเป็นเวลานาน ก็จะเข้าไปแข่งขันในการให้บริการ คิดพจน์ในการทำงานของสิงคโปร์คือ “pro-active” เป็นทัศนคติของชีวิตที่ต้องทำให้ดีและพร้อมจะ adjust เหมือนชาวสวิส ยกตัวอย่างเรื่องอุตสาหกรรม นาฬิกา สมัยที่นาฬิกา quartz ออกมาดีตลาดนาฬิกาทั่วไปของสวิสทำให้สวิสต้องปรับปรุงคุณภาพการออกแบบและเพิ่มเติมเครื่องเพชรพลอย ซึ่งขณะนี้สามารถแข่งขันกับ quartz ได้

- ในเรื่องอินโดจีน รมต. ลี ยอมรับว่า สิงคโปร์ไม่สามารถแข่งขันกับไทยได้ (we cannot compete with you) เพราะไทยได้เปรียบอยู่หลายประการโดยธรรมชาติ โดยเฉพาะในเรื่อง logistic support ถึงสิงคโปร์ได้ business แต่ก็คงจะต้องเอาของจากไทยเข้าไปจึงเป็น complementary efforts มากกว่า

นรม.

- รัฐบาลไทยที่ผ่านมาโดยตลอด 10 เดือน เชื่อในเรื่องการแข่งขัน เรื่องอินโดจีน นรม. เห็นว่าควรร่วมมือกันเพราะ pie สามารถทำให้ใหญ่ขึ้นเพื่อผลประโยชน์ทุกฝ่ายได้
นรม. เองเป็นคนบอกว่าไทยไม่ควรกลัวว่าช่วยเวียดนามแล้ว เวียดนามจะเป็นภัย เราควร welcome การแข่งขันจากเวียดนาม

เวียดนาม

นรม.

- แจ้งให้ รมต. ลี ทราบว่าในระหว่างการเยือนเวียดนามเมื่อสองสัปดาห์ที่ผ่านมา พบว่า ผู้นำเวียดนามโดยพื้นฐานมีทัศนคติที่ต้องการรับฟังความคิดเห็นโดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเต็มที่

รมต. ลี

- ได้รับเอกสารจากรัฐบาลเวียดนามให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ รู้สึกว่า เวียดนามเป็นประเทศที่หยุดนิ่งอยู่ 40 ปี และ paid a terrible price ในการเข้าไปบูรณกันพหุชา มีปัญหาในเรื่อง infrastructure เป็นอย่างมาก และต้องการความช่วยเหลือโดยเฉพาะจาก World Bank กับ ADB

- รมต. ลี บอก นรม. ว่า ไทย “can safely help VN with everything you have” พื้นฐานการศึกษาที่สังเกตจากแบบเรียนล้าหลังมากมาย หากจะมีลู่วางแจ่มใสก็ดูเหมือนจะเป็นเรื่องของพรสวรรค์ของคนเวียดนามที่ใช้มือเก่ง เช่น การซ่อมเครื่องยนต์ รถจักรยานยนต์ ทำให้คิดว่า อุตสาหกรรมที่ใช้มือคงจะไปได้ดี

- เล่าถึงประสบการณ์ที่ทำให้มองเวียดนามในทางลบไปหลายปี คือ ตอนที่อยู่ติด นรม. ฟาม วัน ดงเยือนสิงคโปร์ในปี 2521 ในระหว่างการสนทนาในรถยนต์ ฟาม วัน ดง กล่าวหาสิงคโปร์ว่า prosper at our expense ด้วยการขายน้ำมันให้สหรัฐฯ ในการทำสงครามกับเวียดนาม

นรม. ตอบว่า สิงคโปร์เป็นประเทศเปิด ใครจะซื้อน้ำมันก็ยินดีขาย รวมทั้งเวียดนามด้วย ฟาม วัน ดง จึงกล่าวต่อ ว่าสิงคโปร์จะต้องช่วยเวียดนาม เพราะเวียดนามไม่มีเงิน ซึ่งทำให้ รมต. ลี โกรธว่า เหมือนนั่งคุยอยู่กับแก๊งโจรที่มีคำพูดเหมือนกับ open intimidation

นรม.

- กล่าวว่า บัดนี้ เวียดนามเปลี่ยนไปมาก เช่น เหวียน โก ทักทราบว่าเดี๋ยวนี้ไม่ค่อยพูดมากเหมือนเมื่อก่อน และครั้งที่ทักไปนิวยอร์กเมื่อเร็วๆ นี้ ดร. คิสซิงเจอร์ ก็ได้เชิญไปทานอาหารด้วย

- ผู้นำทหารของไทย เช่น พล.อ. สุจินดา เพิ่งไปเยือนเวียดนามได้ขอชมฐานทัพที่ดานังซึ่งเวียดนามไม่อนุญาต เข้าใจว่ารัสเซียยังคงควบคุมอยู่ซึ่งเป็นสิ่งที่เวียดนามยอมรับไม่ได้ ผบ.สส. จึงพูดเหยียดให้เวียดนามเสนอให้สหรัฐฯ เข้าฐานทัพต่อ ซึ่ง นรม. คิดว่าไม่ถึงกับเป็นไปไม่ได้ทีเดียว แต่ รมต. ลี คิดว่าคงเป็นไปไม่ได้ เพราะหากเวียดนามยังเป็นรัฐบาลคอมมิวนิสต์อยู่ การเสนอดังกล่าวจะเท่ากับสหรัฐฯ ต้องเสียน้ำลายตนเองซึ่งจะเป็นความเจ็บปวดสำหรับสหรัฐฯ อย่างมาก

- นรม. ตอบเรื่องสภาพภายในกรุงฮานอยและลักษณะบ้านรับรองตามที่ รมต. ลี สอบถาม เนื่องจาก รมต. ลีจะเดินทางไปเร็ววันนี้ และเสริมว่า ผู้นำเวียดนามคงต้องการรับฟังทัศนะและคำแนะนำของ รมต. ลี อย่างแน่นอน

รมต. ลี

- กล่าวชื่นชมบทบาทของไทยนับตั้งแต่ปี 2521 ที่ทำให้เกิดความก้าวหน้าในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บัดนี้ เวียดนามได้เรียนรู้บทเรียนราคาแพงแล้ว จึงควรอยู่กันอย่างสันติ ขยายการค้าการลงทุนให้มากขึ้นต่อไป

พฤษภาคมที่ 30 มกราคม 2535

1. คณะกรรมการแม่น้ำโขง

- อະกะชิแจ้จ รมช. ว่า SNC ต้องการให้กัมพูชาเข้าร่วมคณะกรรมการแม่น้ำโขงโดยเร็ว

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้จว่า จะมีการประชุมคณะกรรมการแม่น้ำโขงที่ เชียงราย 17 ก.พ. จะมีการประกาศรับกัมพูชากลับเข้ามาในคณะกรรมการฯ โดย ทั้งสามประเทศในอินโดจีนจะส่งระดับ รมต. เข้าร่วม

- รมว. เห็นว่า หัวหน้าคณะฝ่ายไทยควรจะเป็น รมช. และในระดับเทคนิค ควรมืออธิบดีกรมองค์การฯ เป็นที่ปรึกษาของคณะผู้แทนจากสำนักงานพลังงาน เพราะ การประชุมทั้งหมดเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับการเมือง

- หลักการและแนวทางของ รมว. คือ

ก. ให้เลิกพยายามแก้ปัญหาด้วยการเล่นคำหรือแก้ไขร่างแถลงการณ์หรือ ความตกลง แต่ให้แก้ที่สาเหตุแห่งปัญหาเรื่องการใช้น้ำอย่างตรงไปตรงมากับเวียดนาม

ข. ขอให้การพลังงานแห่งชาติเลิกปกปิด กต. ในเรื่องการใช้น้ำ

ค. ผลประโยชน์ของไทยในการใช้น้ำเป็นสิ่งที่ต้องดูแลเต็มที่ แต่ก็ต้องคำนึง ถึงผลประโยชน์ของประเทศอื่นด้วย

ง. ตามที่อธิบดีกรมองค์การฯ รายงานว่า คณะกรรมการแม่น้ำโขงจะ เชิญผู้เชี่ยวชาญอเมริกันจากมหาวิทยาลัยโคโลราโด ซึ่งเคยทำงานแม่น้ำโขงมา 17 ปี กลับมาดูเรื่องหลักการใช้น้ำนั้น รมว. เห็นว่าจะเป็นการดี หากมีผู้เชี่ยวชาญจาก ภายนอกมาช่วย เพราะจะทำให้มีความน่าเชื่อถือ

- รมช. จะเข้าประชุมคณะกรรมการแม่น้ำโขงฝ่ายไทย เข้าวันที่ 30 ม.ค. 35

2. JC ไทย-มาเลเซีย 15-16 ก.พ. ที่เกาะลังกาวิ

- รมว. หารือในขั้นต้นกับ รมว.กต. มาเลเซียที่สิงคโปร์ไว้แล้ว

วันที่ 14 ก.พ. เข้า รมว. จะออกเดินทางจาก กทม. ไปหาดใหญ่ หารือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยที่เกี่ยวข้อง ค้างที่หาดใหญ่ 1 คืน

วันที่ 15 เข้า รมว. จะออกเดินทางไปเกาะลังกาวิ เพื่อประชุมกับ รมว.กต. มาเลเซียในช่วงบ่าย

วันที่ 16 รมว. ทั้งสองจะประชุมต่อให้เสร็จในช่วงเช้าเพื่อเดินทางโดยเฮลิคอปเตอร์ไปปาดังเบซาร์ เพื่อร่วมกันเยี่ยมชายแดน

- รมว. ขอให้ ปลัด กต. นำไปพิจารณาในที่ประชุมเตรียมการภายในของฝ่ายไทยบ่ายวันนี้ เกี่ยวกับข้อเสนอของ รมว. ที่จะให้มีคณะกรรมการส่งเสริมความร่วมมือชายแดน โดยอาจให้รองปลัด มท. ผอ. ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)³¹⁵ เป็นประธาน เจตนาคือ ต้องการให้คณะกรรมการเป็นกลไกภายใต้ JC ที่จะแก้ไขปัญหาท้องถิ่นและส่งเสริมความร่วมมือในด้านบวกฝ่ายมาเลเซียเองก็กำลังรอข้อเสนอที่เป็นทางการจากไทยซึ่งกองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ยกร่างเป็นเอกสารเตรียมไว้แล้ว หากไทยและมาเลเซียเห็นชอบ ก็อาจมีการ inaugurate คณะกรรมการนี้ ในวันที่ 16 ก.พ.

- กรมการเมืองจะแจ้งผลการหารือของฝ่ายไทยให้ สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ทราบในโอกาสแรกเพื่อประสานงานกับมาเลเซีย ผู้ประสานภารกิจ จะประสานงานกับกองทัพภาคที่ 4 เรื่องการเดินทางของ รมว. และประชุมเจ้าหน้าที่ไทย

³¹⁵ นิพนธ์ บุญญภัทรโร รองปลัดกระทรวงมหาดไทย และผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

3. JC ไทย-อินโดนีเซีย

- รมว. ได้หารือในขั้นต้นกับ รมว.กต. อินโดนีเซีย แล้วที่สิงคโปร์ โดยในขั้นนี้ รมว. มีกำหนดการเดินทางดังนี้

เสาร์ที่ 29 ก.พ. เข้า ออกเดินทางไปสิงคโปร์

อาทิตย์ 1 มี.ค. บ่าย ออกจากสิงคโปร์ไปอินโดนีเซีย

จันทร์ 2 มี.ค. ประชุม inaugurate JC ไทย-อินโดนีเซีย กับ รมว.กต. อินโดนีเซีย
ค่ำ เดินทางกลับ กทม.

- กรมเศรษฐกิจจะออกโทรเลขไป สอท. ณ กรุงจาการ์ตา ประสานงาน โดยที่ ปลัด กต. อาจจะไปประชุม APEC ในช่วงนั้น รมว. จึงขอให้รองปลัดฯ ประชา และ อธิบดีกรมเศรษฐกิจร่วมเดินทางไปด้วย

4. พิธีส่งทหารช่าง จ. ราชบุรี 3 ก.พ.

- ผู้ประสานภารกิจ กำลังประสานงานกับ สนง. เลขาธิการ รมต. และกรมการเมืองเรื่องพิธีการและการเชิญคณะทูต

- รมว. รับจะเดินทางโดยเฮลิคอปเตอร์ร่วมกับ ผบ.สส. คณะทูตจะเดินทางโดยเฮลิคอปเตอร์อีกหนึ่งลำ

- นอกจากพิธีส่ง โดย ผบ.สส. แล้ว รมว. ขอให้จัดบรรยายสรุปสำหรับคณะทูตเกี่ยวกับภารกิจของทหารช่างและขอให้เตรียมการประชาสัมพันธ์ให้ดีว่าเป็น contribution กว่า 5.5 ล้านเหรียญ ของรัฐบาลไทย การซ่อมถนนจะแล้วเสร็จในระยะแรก เดือน เม.ย. โดยจะเป็นถนนลูกรัง มีสภาพพร้อมจะอำนวยความสะดวกแก่การอพยพผู้พลัดถิ่นกลับและการดำเนินการของ UN

- ผู้ประสานภารกิจ แจ้งเพิ่มเติมว่า อังกฤษมีงบ 90 ล้านบาท พร้อมจะให้ไทยสร้างสะพานถาวรที่ศรีโสภณ

สำหรับเรื่อง demining ผู้ประสานภารกิจ แจ้งว่าจะส่งทหาร 2-3 คนเข้าไปร่วมวางแผนกับ UNAMIC ในกรุงพนมเปญ ประมาณกลาง ก.พ. และทหาร 1 กองร้อยแรกในช่วงเดียวกันจะพร้อมเข้าไปปฏิบัติการทำลายกับระเบิดได้

5. ไต้หวัน/จีน

- รองปลัดฯ ประชา แจ้งว่า ไต้หวันได้เลือกบริษัทแรงงานไทย 7 บริษัทแล้ว ส่วนอีก 8 บริษัท ที่เหลือจะพิจารณาต่อไป

- ประเด็นปัญหาคือ ไต้หวันได้นำเรื่องการอนุญาตให้แรงงานไทยเข้าไต้หวันมาผูกโยงกับท่าทีไทยในการสนับสนุนการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเข้า GATT ของไต้หวัน

- รมว. ให้แนวทางว่า ความสัมพันธ์กับไต้หวันเป็นเรื่องเฉพาะเศรษฐกิจและการค้า ไม่เกี่ยวกับการเมือง ไทยพร้อมจะกระชับและยกระดับความสัมพันธ์ในด้านเศรษฐกิจการค้า เป็นการยกระดับ สนง. ติดต่ไต้หวัน

- นรม. เคยมีหนังสือสนับสนุนท่าทีจีน เรื่องการเข้า GATT ของจีนแล้ว

- รมว. ขอให้แจ้ง หน.สนง. ไต้หวัน ใน กทม. ว่า อย่าได้นำเรื่องแรงงานมาผูกโยงหรือบีบไทยในเรื่องนี้ เพราะไทยจะไม่ยอมให้เรื่องนี้มาทำลายความสัมพันธ์ไทย-จีน ทางออกเรื่องนี้ที่ดีที่สุดคือ ทั้งสองจีนควรพูดระหว่างกันเอง

6. เรื่องอื่นๆ

- รมว. ขอให้ ปลัด กต. เขียว ออท. สหรัฐฯ และญี่ปุ่น มาพบเพื่อขอทราบท่าทีที่แท้จริงในเรื่องการสนับสนุนให้ UNSG ใช้วิธีพิเศษขออนุมัติเงินส่วนแรก 200 ล้านดอลลาร์สำหรับ UNTAC

- รมว. จะเข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระเทพฯ 17.30 น. วันนี้ อธิบดีกรมพิธีฯ และอธิบดีกรมเศรษฐกิจจะมาสรุปกำหนดการเสด็จฯ ให้ทราบล่วงหน้า และจะไปเตรียมพร้อมที่พระตำหนักจิตรลดาราย ด้วย

- รมว. จะให้สัมภาษณ์สดเรื่อง ASEAN Summit แก่รายการข่าวช่วงเช้าของสมเกียรติ อ่อนวิมล ที่ช่อง 5 จันทร์ที่ 3 ก.พ. ก่อนขึ้นเฮลิคอปเตอร์ไปร่วมพิธีส่งทหารช่าง กรมอาเซียนจะจัดทำห้วงข้อและสรุปสาระเสนอ

ศุภรต์ 31 มกราคม 2535

1. สมเด็จพระเทพฯ ไม่เสด็จฯ ทรงร่วมประชุม Women's Summit เจนีวา 25-26 ก.พ. 35

- รมว. แจ้งผลการเข้าเฝ้าฯ เมื่อวานนี้
- สنج. เลขานุการ รมต. ยกร่างพระราชหัตถเลขากราบทูล Queen Fabiola แห่งเบลเยียม และร่างหนังสือจากราชเลขาฯ แจ้งประธาน IFAD³¹⁶
- กรมเศรษฐกิจจะมีโทรเลขประสานงานกับกรุงบรัสเซลส์ นครเจนีวา และกรุงโรม

2. รมว.กค. เยือนกัมพูชา (ประมาณ 14-16 ก.พ.)

- ออท. สุนัย แจ้งว่า เป็นการเยือนในฐานะแขกของ กค. กัมพูชา ประสานงานโดยคุณธารินทร์³¹⁷
- รมว. ขอให้ ออท. สุนัย โทรศัพท์ประสานงานกับคุณธารินทร์ และแจ้งว่ายินดีจะจัดให้ รมว.กค. ได้เข้าเฝ้าฯ เจ้าสีหนุ
- รมว. รับทราบฯ ออท. สุนัย จะรายงานเรื่องการเยือนกัมพูชาของบุคคลสำคัญฝ่ายไทยที่ได้ติดต่อผ่าน กค. ให้ กค. ทราบเป็นระยะ

---

³¹⁶ International Fund for Agricultural Development หรือกองทุนนานาชาติเพื่อการพัฒนาด้านการเกษตร

³¹⁷ ธารินทร์ นิมมานเหมินท์ กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารไทยพาณิชย์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในรัฐบาลชวน หลีกภัย

3. แผนการความช่วยเหลือ กัมพูชา/ลาว/เวียดนาม

- รมว. มอบกรมเศรษฐกิจ พิจารณาและนำข้อเสนอแนะของผู้ช่วยเลขานุการ BOI (ดร. จักรมณฑิ³¹⁸) ใน 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ ไปบรรจุในแผนการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศในอินโดจีน

ก. ให้คำแนะนำ สำรวจโครงสร้างเศรษฐกิจ

ข. จัดตั้งโครงการที่สอดคล้องกับโครงสร้างที่ศึกษาแล้ว

ค. สร้างเยื่อใย โดยการให้ทุนการศึกษาฝึกอบรมที่สอดคล้องกับโครงการ

ง. ให้เอกชนไปร่วมมือสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน

- รมว. ขอรบว่าจะเริ่มทำอะไรต่อไป และเริ่มเมื่อไร

4. ความช่วยเหลือ SNC

- ออท. สุนัย เสนอให้แต่ละประเทศในอาเซียนร่วมกันสนับสนุนค่าใช้จ่ายการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักเลขาธิการ SNC ประมาณประเทศละ 240,000 บาทต่อปี อันจะทำให้ SNC ปฏิบัติหน้าที่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาเครื่องมืออุปกรณ์ของกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ ออท. P5 เองก็อยากเห็นบทบาทสนับสนุนของอาเซียน

- รมว. ขอให้ ออท. สุนัย ริเริ่ม โดยการขอเข้าเฝ้าเจ้าสีหนุ ถามความเห็น คำแนะนำ ความเห็นชอบของเจ้าสีหนุในเรื่องข้างต้น

- อนึ่ง เรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินของ สอท. ยังอยู่ในระหว่างการเจรจาระหว่าง กต. กัมพูชา ซึ่งสนับสนุนกรรมสิทธิ์ตลอดไปกับเทศบาลกรุงเทพมหานครซึ่งต้องการให้เพียง 99 ปี

³¹⁸ จักรมณฑิ ฝาสุกวนิช ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ต่อมาดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการและเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมในรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

5. การซ่อมทางในกัมพูชา

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า UNDP ให้ลำดับความสำคัญในการบูรณะทางรถไฟก่อน

- รมว. เห็นว่าเป็นการดี เพราะถนนและสะพานฝ้ายไทยและอังกฤษทำแล้ว ขอให้ UNDP ไปหารือกับการรถไฟของไทยที่ได้สำรวจเส้นทางรถไฟแล้ว และพร้อมจะให้ความร่วมมือ

- UNHCR พร้อมจะให้เงิน 5 ล้านบาท ค่าทำสะพานเบียง อธิบดีกรมองค์การฯ จะเป็นผู้รับเงิน และฝ้ายทหารจะมาเบิกเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายทำสะพานเบียงสำหรับรองรับอุปกรณ์หนักในการซ่อมถนนเข้าไปในกัมพูชา

- อธิบดีกรมการเมืองจะประสานงานกับผู้ประสานภารกิจฯ ในการแจ้งข้อมูลเรื่องทหารติดอาวุธที่เข้าไปคุ้มกันทหารช่างซ่อมถนนปอยเปต-ศรีโสภณ ให้ UN ทราบ นอกเหนือจาก SNC รัฐบาลพนมเปญ และเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของกัมพูชา

6. ร.ส.พ. ขอขนส่งผู้พลัดถิ่นกลับกัมพูชา

- ผู้ประสานภารกิจฯ แจ้งว่า คค. โดย ร.ส.พ. จะมีหนังสือถึง กต. ขอความสนับสนุน

- รมว. รับทราบ และขอให้ผู้ประสานภารกิจฯ แจ้ง เสธ.ทบ. ว่า ร.ส.พ. จะได้รับการพิจารณาจาก UN ด้วยดี หากเสนอค่าบริการในราคาต่ำที่สุด และไม่ผูกขาด

7. ที่ดินของการไปรษณีย์ที่แจ้งวัฒนะ

- รมช. แจ้งว่า บัดนี้ ระดับเจ้าหน้าที่และอธิบดีกรมไปรษณีย์ไม่ขัดข้องที่จะยกให้ กต. แล้ว ปลัด กต. อาจจะพิจารณาประสานงานกับ ปลัด คค. ต่อไป

อังคารที่ 4 กุมภาพันธ์ 2535

1. เปียโน สอท. ณ กรุงลอนดอน

ปลัด กต. จะแจ้ง สอท. ให้ดำเนินการตามคำสั่งของ รมว. ทั้งนี้ เห็นสมควรให้ซ่อมตัวเครื่องไม้ของเปียโนที่กรุงลอนดอน เพราะเป็นวัตถุโบราณ

ปลัด กต. แจ้งว่าสมเด็จพระเทพฯ ได้ทรงเปียโนหลังนี้เมื่อต้นปี 34

2. เกาหลีใต้

ปลัด กต. แจ้งว่า ออท. เกาหลีใต้ มารายงานว่าต้องอยู่ในตำแหน่งต่อไปก่อน เพราะ ปธน. เกาหลีใต้³¹⁹ จะเยือนไทยแบบ state visit 22-24 ก.ค. 35 ปลัด กต. ได้ปرامไปว่าการขอจัด state visit นั้น ตามมารยาทมีสมควรมาเกะเกณฑ์วันที่ เพราะเป็นเรื่องตามพระราชอัธยาศัย

รมว. เห็นชอบด้วยที่ ปลัด กต. ให้ ออท. เกาหลีใต้มีหนังสือขอทาบทามา โดยไม่กำหนดวันที่และขอให้ ปลัด กต. แจ้งราชเลขาฯ ทราบแต่เนิ่นๆ

3. งบประมาณ UNTAC 200 ล้านเหรียญ ตามที่มีข่าวว่าสหรัฐฯ คัดค้านการจัดสรรเงินจำนวนนี้ในสหประชาชาติ นั้น

3.1 ออท. สหรัฐฯ แจ้ง ปลัด กต. เมื่อ 3 ก.พ. 35 ว่าไม่เป็นความจริง

3.2 การิม³²⁰ หัวหน้า UNTAC ได้แจ้งอธิบดีกรมการเมืองว่า UNSG ได้เสนอใหม่ให้เป็นการออกเงินไปก่อน (advanced payment) ซึ่ง UNSC จะพิจารณาในวันที่ 10 ก.พ. 35 และจะขออนุมัติตามกระบวนการปกติของสหประชาชาติในภายหลัง

4. ผลการหารือระหว่าง รมว.กต. อาเซียนในระหว่างประชุมสุดยอดอาเซียน
รมว. ขอให้กรมการเมืองสรุปผลแจ้ง คทท. ณ นครนิวยอร์ก และ สอท. ที่เกี่ยวข้อง

³¹⁹ โน แท-อู (Roh Tae-woo) ประธานาธิบดีเกาหลีใต้

³²⁰ อทอล การิม (A.H.S. Ataul Karim) Chief Liaison Officer, UNTAC

5. เรื่องการบริจาดเพื่อดำเนินการตามความตกลงสันติภาพในกัมพูชา มาเลเซีย
เห็นว่าอาเซียนควรร่วมกันบริจาด 1 ล้านเหรียญ และ รมว.กต. อินโดนีเซีย เห็นว่าควร
มี Joint ASEAN efforts นั้น

รมว. เห็นว่า ไทยให้ความช่วยเหลือไปมากแล้ว

6. การหางบช่วยการปฏิบัติงานของ SNC ตามข้อเสนอของ ออท. สุนัย

6.1 รมว. ได้แจ้ง ออท. ว่า หากเจ้าสีหนุร้องขอมาก็จะดำเนินการให้

6.2 มีความเห็นจากที่ประชุมว่า เงินที่จะขอนั้นเล็กน้อยมาก จนเกิดความ
ไม่แน่ใจว่า สมาชิกอาเซียนอื่น ๆ จะคิดอย่างไร

7. สัมมนาเรื่องผลงานรัฐบาลปัจจุบัน จัดโดยศูนย์การศึกษาต่างประเทศ 6-8
มี.ค. 35 รมว. แจ้งว่า นรม. อาจสนใจไปร่วมด้วย

พุธที่ 5 กุมภาพันธ์ 2535

1. งานวันสรอายุรรมย์

- นรม. สะดวกที่จะมาร่วมงานวันสรอายุรรมย์ อังคารที่ 25 ก.พ. 35

2. ภาษีรถยนต์และ VAT ของคณะทูต/องค์การระหว่างประเทศ

- รมว. มอบ ปลัด กต. ทหารอภายใน กต. ในเรื่องกฎเกณฑ์การซื้อขायรถยนต์
และ VAT ของคณะทูต ก่อนยกขึ้นหารือกับ กค. ต่อไป

3. AFTA

- รมว. แจ้งมติที่ประชุม ครม. ว่าปลัด กค. พณ. อก. และ กต. จะหารือเรื่องการ
จัดตั้ง SEOM ฝ่ายไทยในการ implement AFTA ต่อไป

4. การประชุม Women's Summit ของ IFAD

- ตามที่ราชเลขาฯ ได้มีหนังสือแจ้งประธาน IFAD ว่าสมเด็จพระเทพฯ จะไม่เสด็จฯ ทรงร่วมประชุมดังกล่าวที่นครเจนีวาแล้วนั้น ออท. มนัสพาสน์ ขอรับทราบนโยบาย กต. ว่า จะมีผู้แทนรัฐบาลไปร่วมประชุมหรือไม่
- รมว. เห็นว่าไม่จำเป็น

5. ประชาคมยุโรปขอให้ไทยยกเลิกใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า (Certificate of Origin) ปลากระป๋องโบนิโต้

- ตามที่ ออท. ดนัย เสนอให้ กต. พิจารณาดำเนินการตอบโต้การกระทำที่ไม่เป็นมิตร (unfriendly act) ของประชาคมยุโรป 3 ประการนั้น รมว. ขอให้กรมเศรษฐกิจประสานงานกับอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างการเยือนกรุงบรัสเซลส์เพื่อเจรจาเรื่องนี้โดยตรงก่อน หากมีการเชิญ ออท. ประเทศประชาคมฯ มาพบ อธิบดีกรมเศรษฐกิจก็ควรเป็นผู้ดำเนินการ

6. การเตรียมการ JC ไทย-มาเลเซีย

- ปลัด กต. สรุปผลการประชุมเตรียมการภายในของฝ่ายไทย 30 ม.ค. ที่ผ่านมาว่าได้เกริ่นเรื่องข้อเสนอการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมมือประสานงานระดับท้องถิ่นของ รมว. แล้ว โดยขอให้แม่ทัพภาคที่ 4 และรองปลัด มท. นำไปพิจารณาเพื่อแจ้งข้อคิดเห็นให้ รมว. ในการประชุม 6 ก.พ. นี้
- เรื่องหลักเขตแดนที่ 69-70 รองปลัดฯ สุกจินดา แจ้งว่า มาเลเซียยังขอเวลาศึกษาอยู่ ส่วนการสร้างกำแพงประชิดกันเพื่อแก้ปัญหา No Man's Land นั้น หากทั้งสองฝ่ายมีงบประมาณก็น่าจะดำเนินการได้ทันที

7. นรม. ลาว เยือนไทย 18-21 ก.พ.

- อธิบดีกรมพิธีฯ แจ้งว่าการเข้าเฝ้าฯ ในวันที่ 19 ก.พ. อาจจะต้องเป็นที่เชียงใหม่ หากมีการแปรพระราชฐาน ซึ่งได้เตรียมการไว้แล้ว

- กรมการเมืองจะประสานงานกับกรมเศรษฐกิจดำเนินการเรื่องบัญชา นรม. ที่ให้ภาคเอกชนทั้ง 3 สมาคมเป็นเจ้าของภัตตาคารกลางวันให้ นรม. ลาว วันที่ 19 ก.พ.

ศุกร์ที่ 7 กุมภาพันธ์ 2535

1. JC ไทย-มาเลเซีย

- รมว. เห็นว่าควรคงกลไกที่มีอยู่ในปัจจุบันต่อไป
- รมว. ให้กรมการเมืองมีหนังสือแจ้งมาเลเซียเรื่องการเดินทางไปเยี่ยมชม ปาตังเบซาร์ และรับประทานอาหารร่วมกัน
- ปลัด กต. เห็นว่าการประสานงานอย่างต่อเนื่องภายในของฝ่ายไทย โดยเฉพาะในช่วงระหว่างการประชุม JC ประจำปีเป็นประเด็นสำคัญ อาจมีความจำเป็นที่จะต้องคิดถึงการจัดตั้ง Secretariat เพื่อคอยติดตามความคืบหน้าในด้านต่างๆ และให้มีการพบปะมากขึ้น ทั้งนี้ รong ปลัด มท. ก็ยินดี
- รมว. มอบ ปลัด กต. ไปพิจารณาต่อ

2. เรือฝรั่งเศสทรงพานามาว่าจ้างโดยบริษัทออสเตรเลีย/อเมริกัน ทอดสมอชุด วัตถุประสงค์

- ผบ.ทร. แจ้งให้ ปลัด กต. พิจารณาและได้เข้ากราบเรียน นรม. แล้ว
- นรม. มีบัญชาให้ กต. ตรวจสอบเรื่องเขตแดน ความถูกต้องทางกฎหมาย ระหว่างประเทศให้แน่ชัด แล้วจึงแจ้ง สอท. ที่เกี่ยวข้องและเชิญให้ส่งตัวแทนร่วมเจรจากับกัปตันเรือ
- รมช. ปลัด กต. รong ปลัดฯ สุจินดา อธิบดีกรมองค์การฯ ได้แสดงความเห็น และ รมว. ได้กำหนดเป็นแนวทางว่า ตามหลักกฎหมาย ฝ่ายไทยมีอำนาจเหนือบนน้ำ

EEZ³²¹ การกระทำของเรือดังกล่าว gave rights to suspicion และไทยมีสิทธิ์ที่จะดำเนินการตามสมควร สำหรับแนวทางดำเนินการให้กระทำดังนี้

ก. แจ้ง สอท. ออสเตรเลียและสหรัฐฯ ทราบว่าฝ่ายไทยจะดำเนินการกับเรือดังกล่าว หาก สอท. ทั้ง 2 จะส่งเจ้าหน้าที่ติดตามไปด้วยก็ไม่ขัดข้อง แต่จะต้องไม่ถ่วงเวลาการดำเนินการของไทย

ข. ฝ่ายเรามีสิทธิ์ยึดวัตถุโบราณหรือสิ่งอื่นใดที่เรือดังกล่าวกู้ขึ้นมาจากทะเล

ค. เมื่อยึดของแล้วให้มีข้อเสนอเด็ดขาด (ultimatum) ให้เรือดังกล่าวออกไปจากเขต EEZ ของไทยภายในระยะเวลาที่สมควร เช่น ในเวลาที่กระทำได้ตามเทคนิคการเดินเรือ

ง. ถ้าเรือดังกล่าวขัดขืน ให้ตัดสมอและพาออกไป ถ้าตื้อดึงให้ลากเข้าฝั่ง

จ. การประชาสัมพันธ์ให้รอไว้ระยะหนึ่งก่อน จนกว่าจะดำเนินการเสร็จ

- ปลัด กต. และรองปลัดฯ สุจินดา รับจะไปดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว

- เมื่อ 09.25 น. รมว. ได้แจ้งแนวทางตามข้อ ก) ถึง ง) ให้ ผบ.ทร. ทราบทาง

โทรศัพท์

3. รมช.กต. ลาว³²² เยือนไทย

- โดยที่ รมช.กต. ลาว จะเยือนไทยในช่วงที่ รมต. ทั้งสองและปลัด กต. ไม่อยู่ กทม. กรมการเมืองจะแจ้งให้ฝ่ายลาวทราบข้างต้นและว่าไทยพร้อมจะหารือ ทั้งนี้ ฝ่ายลาวอาจจะพิจารณาส่งระดับรองลงมาได้

³²¹ Exclusive Economic Zone หรือเขตเศรษฐกิจจำเพาะตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

³²² ทองลูน สีสุลิด (Thongloun Sisoulith) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศลาว ต่อมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รองนายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี และประธานประเทศ

4. มท. จับนักศึกษามา

- อธิบดีกรมการเมืองทราบจาก สขช. ว่ามีการจับกุมนักศึกษามากกว่าสองร้อยคนในช่วงนี้ไปไว้ที่บางเขน
- รมว. ขอให้อธิบดีกรมการเมืองพูดคุยกับผู้ทรงคุณวุฒิฯ ชัยวัฒน์³²³
- อนึ่ง ตามที่ ปลัด กต. จะเชิญทูตพม่ามาพบนั้น รมว. ขอให้รอไว้จนกว่า รอง นรม. เกา จะกลับจากการเยือนพม่า 13 ก.พ.

5. นรม. โมซัมบิก³²⁴ เยือนไทย

- รอง นรม. เกา เห็นว่า ไม่ควรขอให้เข้าเฝ้าฯ แล้ว เพราะอยู่ในระหว่างการแปรพระราชฐาน
- รมว. เห็นด้วยกับ ปลัด กต. ว่ากรมพิธีฯ ควรจะพิจารณา refinement ในเรื่องรูปแบบการเยือนอีกชั้นหนึ่ง โดยอาจแยกเป็น official working visit กล่าวคือ รับเป็นแขก มีการหารือ แต่ตัดขั้นตอนด้านพิธี ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงหลักการความสำคัญ และผลประโยชน์

6. กงสุลกิตติมศักดิ์เลบานอนประจำไทย

- อธิบดีกรมพิธีฯ แจ้งว่า เรื่องอยู่ที่รัฐบาลเลบานอนที่จะออกสัญญาบัตรตราตั้ง
- รมว. ขอให้กรมพิธีฯ โทรศัพท์แจ้งสถานะล่าสุดให้คุณอนุศักดิ์³²⁵ ทราบด้วย

7. สโมสรรสราญรมย์

- ออท. ปรีชญาทวี รายงานวิธีการหารายได้ที่ถูกต้องในการบำรุงสโมสรรฯ เพื่อเป็นสวัสดิการแก่ข้าราชการลูกจ้าง กต.

³²³ ชัยวัฒน์ หุตะเจริญ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการข่าวและความมั่นคง สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ต่อมาดำรงตำแหน่งรองปลัดกระทรวงมหาดไทย

³²⁴ มาริโอ ดา กราซา มาซุนโก (Mário da Graça Machungo) นายกรัฐมนตรีโมซัมบิก

³²⁵ อนุศักดิ์ อินทรภูวศักดิ์ นักธุรกิจ ต่อมาดำรงตำแหน่งกงสุลกิตติมศักดิ์เลบานอนประจำไทย และกงสุลกิตติมศักดิ์บูร์กินาฟาโซประจำไทย

- รมว. เห็นด้วยในหลักการที่จะมีเงินไปบำรุงสวัสดิการ ส่วนวิธีการขอให้ตรวจสอบให้มั่นใจในเรื่องกฎระเบียบและปรึกษา ปลัด กต. ก่อน

8. คณะกรรมาธิการแม่น้ำโขง

- รมว. เห็นชอบกับถ้อยคำที่อธิบดีกรมองค์การฯ เสนอและ รมว. จะลงนามในหนังสือถึงเลขาธิการ ระบุความเข้าใจของฝ่ายไทย เพื่อให้เลขาธิการเวียนแจกให้ประเทศสมาชิกอื่นทราบ

9. ญวนอพยพกับสัญชาติไทย

- รมว. ต้องการทราบข้อเท็จจริง และกฎกระทรวง มท. ที่จะออกมารับ พ.ร.บ. การให้สัญชาติลูกหลานผู้อพยพในไทย

จับที่ 10 กุมภาพันธ์ 2535

1. เรือออสเตรเลียมโบริกวัตฤใน EEZ ของไทย

- รมว. มอบอธิบดีกรมสารนิเทศแถลงข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ กต. มีบทบาทร่วมหารือและประสานงานกับ ทร. อย่างใกล้ชิดตั้งแต่ต้น

- รมว. มอบรองปลัดฯ สุจินดา ซึ่งเป็นผู้ประสานงานและหารือกับ ออท. ออสเตรเลีย³²⁶ และ ทร. โดยตลอด ยกร่างรายงานสถานะสุดท้ายกราบเรียน นรม. รอง นรม. เกา และ ผบ. สส.

- รมว. มอบรองปลัดฯ สุจินดา และกรมสนธิสัญญาฯ ศึกษาเตรียมการในด้านกฎหมาย หากบริษัทออสเตรเลียอ้างสิทธิในโบรากวัตฤที่ ทร. ยึดคืนจากเรือ รองปลัดฯ สุจินดา แจ้งว่า ทร. ได้จัดตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแลร่วมกับกรมศิลปากรแล้ว และขณะนี้ได้จดทะเบียนสิ่งของทั้งหมดแล้ว

³²⁶ จอห์น แมคคาร์ที (John McCarthy) เอกอัครราชทูตออสเตรเลียประจำไทย

- รมว. เห็นว่าโดยที่บริษัทออสเตรเลียนี้จัดตั้งมากกว่า 40 ปีมีความเชี่ยวชาญ มีข้อมูล และได้ลงทุนในอุปกรณ์การม้วนวัตถุโบราณโดยเฉพาะ ในอนาคต รัฐบาลไทย อาจพิจารณาการว่าจ้างให้เป็นผู้ม้วนโบราณวัตถุมีค่าที่ยังตกค้างอยู่ในบริเวณอ่าวไทย
- รมว. ให้รองปลัดฯ สุจินดาแจ้ง ออท. ออสเตรเลียว่า ออท. จะต้องระมัดระวัง การให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนในเรื่องนี้ เพราะอาจกระทบความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง ไทย-ออสเตรเลียได้

2. AFL-CIO

- กรณี AFL-CIO เสนอให้รัฐบาลสหรัฐฯ ถอดถอน GSP ที่ให้แก่ไทย เพราะ พ.ร.บ. แรงงานฉบับใหม่ที่มีได้คุ้มครองสิทธิคนงานอย่างเพียงพอ นั้น
- รมว. ขอรับทราบข้อเท็จจริงล่าสุด และมอบกรมองค์การฯ ประสานงานกับ กรมเศรษฐกิจ กรมแรงงาน และ พณ. อย่างใกล้ชิด

3. ประชาคมยุโรปถอน Certificate of Origin ปลายกระป๋องโบนิโต้

- ออท. ดันย แจ็ง รมว. ว่า คณะกรรมาธิการยุโรปไม่ยอมรับหรือก๊อับอธิบดีกรม การค้าต่างประเทศ ถึงแม้ไทยจะขอรับรองว่า ประชาคมยุโรปไม่ควรทำโทษผู้ส่งออก ที่บริสุทธิ์ก็ตาม
- รมว. มอบ กรมเศรษฐกิจประสานงานกับ ออท. ดันย และ พณ. เรื่องขั้นตอน การดำเนินการต่อไป

4. การเข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระเทพฯ 16.00 น.วันนี้

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมพิธีฯ โทรศัพท์ขอรับทราบสถานะล่าสุดของร่าง กำหนดการทั้งที่กรุงปารีสและสเปน กับ ออท. เทพกมล และ ออท. จิตตริก³²⁷ ก่อน มาหรือ 15.00 น. ที่ห้องทำงาน รมว.

³²⁷ จิตตริก เศรษฐบุตตร เอกอัครราชทูตไทยประจำสเปน

5. AFTA

- รมว. มอบอธิบดีกรมอาเซียนหารือ ดร. ณรงค์ชัย เรื่องหน่วยราชการอื่นๆ ที่ควรนำเข้ามาร่วมในคณะกรรมการดำเนินการ AFTA ของไทย

6. การทำวิจัยศึกษาอาเซียน-อินโดจีน

- อธิบดีกรมอาเซียนแจ้งว่า กรมอาเซียนได้ตั้งงบประมาณ 1.3 ล้านบาท สำหรับให้นักวิชาการศึกษาความสัมพันธ์และเส้นทางความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนกับอินโดจีน

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมอาเซียนปรึกษา ออท. แผน ด้วย

7. อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า

- UNHCR คงต้องใช้เวลาระยะหนึ่งในการดำเนินการโอนเงิน 5 ล้านบาทสำหรับให้ฝ่ายไทยสร้างสะพาน ซึ่งอธิบดีกรมองค์การฯ เป็นผู้ประสานงานยกร่างหนังสือให้ รมว. เป็นผู้ลงนามกับ UNHCR

- อธิบดีกรมองค์การฯ รับจะเป็นผู้ประสานงานให้สำนักงานผู้ประสานภารกิจ เรื่องการให้ UN เป็นผู้รับผิดชอบเรื่องการที่ฝ่ายฮุน เซน เรียกเก็บภาษีสินค้าที่นำเข้ามาจากไทย เพื่อใช้ในการปฏิบัติการกิจของทหารไทยภายใต้ UNAMIC ในกัมพูชา

รมว. ขอให้ประสานงานกับ ออท. สุนัย ด้วย

8. การหารือกับ ผบ.สส.

- รมว. มอบผู้ประสานภารกิจ เป็นผู้ประสานงานนัดวันในช่วงภายหลังที่กลับจาก JC ไทย-มาเลเซียแล้ว (17 ก.พ.)

- อธิบดีกรมการเมืองจะเป็นผู้เตรียมหัวข้อการหารือ ซึ่งจะรวมเรื่องการให้สัญชาติแก่ลูกหลานคนญวนอพยพ (ขอให้เชิญ รมว.มท. พล.ท. เลิศ³²⁸ และเลขาธิการ

³²⁸ พลโท เลิศ พึ่งพักตร์ นายทหารประจำกองบัญชาการกองทัพก ต่อมาเลื่อนยศเป็นพลเอก และดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์ประสานงาน 114 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน กองทัพบก

สมช. เข้าร่วมด้วย) และเรื่องความสัมพันธ์ด้านความร่วมมือทางทหารไทย-สหรัฐฯ (ขอให้เชิญ พล.ร.อ. หัน สกุลพานิช รอง ผบ.สส. ประธานคณะกรรมการประสานความช่วยเหลือทางทหารเข้าร่วมด้วย)

9. การประชุมสิทธิมนุษยชนที่นครเจนีวา

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า พม่าจะเป็นหัวข้อสำคัญที่ประเทศตะวันตกจะเน้นในการประชุมข้างต้น AGC³²⁹ รับทราบว่าที่ประชุมสุดยอดอาเซียนเห็นว่าเรื่องทำที่ต่อพม่าควรเป็นการวินิจฉัยของแต่ละประเทศอาเซียน

- รมว. ขอหารหรือ นรม. ในการประชุม AMM ที่ผ่านมา อาเซียนอื่นๆ มีบทบาทร่วมในเรื่องพม่า ทำให้ช่วยลดกระแสกดดันต่อไทยได้ พม่าเป็นประเทศสำคัญในภูมิภาค ปัญหาของพม่าจึงน่าจะเป็นสิ่งที่อาเซียนควรจะสนใจร่วมกัน

- รมว. มอบอธิบดีกรมการเมือง เชิญ ออท. พม่า มาหารือตามแนวทางที่มอบให้

อังคารที่ 11 กุมภาพันธ์ 2535

1. คณะกรรมาธิการแม่น้ำโขง

- รมว. มอบแนวทางว่า เป้าหมายหลักคือการนำ SNC เข้ามาร่วมในคณะกรรมการ วิธีการจะเป็นอย่างไร จะมีการออกปฏิญญา (declaration) หรือไม่ ขอให้อยู่ที่การวินิจฉัยของอธิบดีกรมองค์การฯ (ต่อมา รมว. แจ้งว่าไม่มีการพิจารณาวาระนี้ใน ครม. เข้าวันนี้จึงขอให้อธิบดีกรมองค์การฯ หารือกับแลงเคสเตอร์ เพื่อให้ SNC เข้ามาร่วมโดยไม่ต้องมีปฏิญญา)

³²⁹ ASEAN Geneva Committee หรือคณะกรรมการอาเซียนประจำนครเจนีวา ประกอบด้วยเอกอัครราชทูตของประเทศสมาชิกอาเซียนที่เป็นผู้แทนถาวรประจำองค์การสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา

2. วันปิดรับลงทะเบียน (cut-off date) สำหรับผู้พลัดถิ่น

- UNCHR ลงทะเบียนผู้พลัดถิ่นตามแนวชายแดนที่จะรับกลับกัมพูชาได้ 3 แสนคนแล้ว
- บัดนี้ มีชาวกัมพูชาในกัมพูชาที่ต้องการรับความช่วยเหลือจาก UNHCR จะข้ามชายแดนมาสมทบ
- รมว. เห็นด้วยว่าควรเร่งรัดให้ UNHCR ประกาศ cut-off date โดยเร็ว

3. ลาว

- ปลัด กต. แจ้งผลการหารือวานนี้กับ รมช.กต. ลาว ฝ่ายลาวต้องการให้ไทยจัดทำความช่วยเหลือต่างๆ ทั้งหมดในรูปความตกลงในเรื่องการซื้อไฟฟ้า ฝ่ายไทยได้แจ้งว่าพร้อม โดยมองภาพกว้างไกลกว่าการซื้อ-ขาย คือการเข้าไปร่วมลงทุนเพื่อสร้างความแน่นอนในอุปทานในอนาคต
- รมว. เห็นด้วยว่าควรระงับความช่วยเหลือต่างๆ ไว้ในแถลงการณ์ร่วม
- ปลัด กต. แจ้งว่าได้บอกฝ่ายลาวเกี่ยวกับแนวคิดของฝ่ายไทยในการให้ความช่วยเหลือ โดยมองจากโครงสร้างเศรษฐกิจ โครงการภายในลาว การให้การศึกษาและการฝึกอบรมภาคเอกชน ฝ่ายลาวรับทราบ แต่ดูจะสนใจเรื่องรายละเอียด
- รมว. แจ้งว่าได้รับทราบจาก ดร. สุมเมธ³³⁰ ว่าจะมีลาว 15 คน มาฝึกงานดูงานที่สภาพัฒน์ฯ ซึ่งเป็นเรื่องดีมาก

4. Safe Area

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า Safe Area ยังไม่เรียบร้อย น้ำก็ยังมีไม่ในขณะที่ยังมี มท. เร่งจับพม่าอีกนับพัน
- รมว. ขอให้ ปลัด กต. ช่วยรับพิจารณาด้วย

³³⁰ ดร. สุมเมธ ต้นติเวชกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ต่อมาได้เลื่อนตำแหน่งเป็นเลขาธิการ และดำรงตำแหน่งเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา

พุธที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535

1. คณะกรรมาธิการแม่น้ำโขง

- รมว. แจ้งว่า ในการหารืออย่างเป็นทางการภายในเมื่อ 11 ก.พ. 35 ครม. เห็นว่าไม่ควรลงนามในปฏิญญาใด ๆ

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมองค์การฯ หารือกับเลขาฯ สนง. พลังงานวันนี้ เรื่องการประชุมที่เชียงใหม่ว่ายังมีวิธีการที่จะนำกัมพูชาเข้ามาในคณะกรรมาธิการแม่น้ำโขงซึ่ง นรม. เห็นว่า ควรให้มีการปรับโครงสร้างโดยไม่มีการลงนามในปฏิญญาได้หรือไม่
 หนึ่ง รมว.กต. ของระบอบพมมเปญก็จะไม่มาร่วมประชุมแล้ว

- รมว. เห็นว่าประเด็นสำคัญในคณะกรรมาธิการแม่น้ำโขง คือการใช้แม่น้ำโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมกัน หากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดคำนึงแต่ผลประโยชน์ของตนเพียงอย่างเดียวแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องมีความร่วมมือระหว่างกัน เรื่องคณะกรรมาธิการแม่น้ำโขงจะมีผลกระทบต่อนโยบายต่างประเทศของไทยต่อประเทศในอินโดจีน ที่รัฐบาลชุดนี้ได้พยายามดำเนินการมาตลอดเวลาเกือบ 1 ปี

- รมว. จะพบ ออท. เวียดนาม 16.00 น. และแลงเคสเตอร์ 16.30 น. วันนี้

2. ปลากะป๋องโบนีโต้

- ออท. ดนัย แจ้งว่า กรมการค้าต่างประเทศพร้อมจะถอนใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าจากบริษัทที่มีหลักฐานทุจริต แต่ไม่สามารถถอนใบรับรองทั้งหมด 5 พันฉบับ โดยไม่ตรวจดูว่ามีการทุจริตหรือไม่ ส่วนท่าทีของฝ่ายประชาคมฯ คือ เรื่องนี้ถือว่ายุติแล้วขอให้ไทยถอนทั้งหมด

- ออท. ดนัย แจ้งว่าประชาคมยุโรป อังกฤษ และเยอรมนี เชื่อว่าไทยปกป้องคนผิด ดังนั้น จึงขอเสนอให้ รมว. เชิญ ออท. ทั้งสามมาพบเพื่อแสดงเจตนาารมณที่ตีของไทย อันจะนำไปสู่ความเข้าใจอันดี

- กรมเศรษฐกิจจะเชิญให้ ออท. ทั้งสามมาพบ รมว. วันพุธที่ 19 ก.พ. เวลา 15.00 น. โดย ออท. ดนัย จะประสานงานกับอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ และกรมเศรษฐกิจ ในการจัดทำประเด็นหารือ

3. การเสนอภาพพจน์ที่ดีของไทยในยุโรป

- อธิบดีกรมสารนิเทศจะประสานงานกับผู้ว่าการ ททท.³³¹ ในข้อเสนอที่จะให้ รมว. และ รมต. มีชัย เดินทางไปงานนิทรรศการการท่องเที่ยวที่นครเบอร์ลิน ต้น มี.ค. 35 รมว. เห็นด้วยว่า ควรมีกิจการเน้นภาพพจน์ด้านบวกของไทย ซึ่ง รมว. พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือ ถ้าทราบว่าจะสามารถมีบทบาทได้อย่างไร ทั้งนี้ ขอให้คำนึงถึงข้อจำกัดด้านเวลาด้วย

4. Safe Area

- อธิบดีกรมองค์การฯ จะประสานงานจัดให้เลขาฯ สมช. รองปลัด มท. ฝ่ายความมั่นคง และทหารที่เกี่ยวข้อง มาร่วมหารือแบบ working lunch กับ รมว. ในวันพฤหัสบดีที่ 13 ก.พ. เวลา 11.30-14.00 น. ที่ห้องไตรทศฯ

5. ไต้หวัน

- ตามที่ได้หวั่นทาบตามเป็นการภายในว่าจะเชิญ ผบ.สส. ไปเยือนไต้หวันนั้น รมว. เห็นว่า ไม่น่าจะเหมาะสม เพราะความสัมพันธ์ไทยกับไต้หวันเน้นในด้านเศรษฐกิจ และการลงทุนเท่านั้น

- รมว. รับทราบว่า ผู้รักษาการปลัด กต. จะพิจารณาคำกล่าวของ ออท. เตช ในเรื่องการเข้า GATT ของจีนและไต้หวันให้มีความสมดุล

³³¹ ธรรมนูญ ประจวบเหมาะ ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

6. พิธีมอบความช่วยเหลือแก่อัตตสหภาพไซเวียต กรมเศรษฐกิจจะเสนอรายละเอียดให้ รมว. พิจารณา

7. รมว. แจ้งว่าการดำเนินงานต่างๆ ที่จะขอให้ รมว. ทำ นั้น ขอให้คำมั่นว่าจะมีการเลือกตั้งทั่วไปในวันอาทิตย์ที่ 22 มี.ค. 35 (สนง. เลขานุการ รมต. ตรวจสอบกับ สสน. แล้ว ทราบมาว่า สัปดาห์หน้า ครม. จะพิจารณาข้อเสนอที่จะให้มีการประชุม ครม. นัดสุดท้าย ในวันอังคารที่ 17 มี.ค. 35)

พหุสบัติที่ 13 กุมภาพันธ์ 2535

1. คณะกรรมการแม่น้ำโขง

- ตามที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดย อ. เขียน ธีระวิทย์³³² เคยจัดสัมมนาเรื่องความร่วมมือของประเศริมฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ของทางการพม่าและจีนเข้ามาร่วมด้วย นั้น รมว. เห็นว่าเป็นเวทีที่ดีอันหนึ่งในการจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องการปรับโครงสร้างคณะกรรมการแม่น้ำโขง

- รมว. มอบอธิบดีกรมองค์การฯ ทหารเรือกับ อ. เขียน และนักวิชาการคนอื่น ๆ เช่น อ. ประชุม โฉมฉาย³³³ เพื่อสนับสนุนให้มีการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะแก่รัฐบาล

2. เรือ Australian Tide พบวัตถุโบราณ

- รมว. เห็นว่าการไม่ประชาสัมพันธ์ก็จะถูกฝ่ายตะวันตกโจมตี แต่หากชี้แจงมากเกินไปก็จะเข้าเนื้อ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องประชาสัมพันธ์และชี้แจงข้อกฎหมายในแง่ที่เป็นประโยชน์กับไทย โดยทหารเรือกับ ทร. และกรมศิลปากรตามที่รองปลัดฯ สุจินดา เสนอไว้แล้ว

³³² ศาสตราจารย์ (กิตติคุณ) ดร. เขียน ธีระวิทย์ อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการเมืองและการต่างประเทศจีน

³³³ ศาสตราจารย์ (กิตติคุณ) ดร. ประชุม โฉมฉาย อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และคณบดีคนแรกของคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ตามที่รายการโทรทัศน์ 60 minutes ของออสเตรเลียขอสัมภาษณ์ฝ่ายไทย รมว. มอบรองปลัดฯ สุจินดา พิจารณา ทั้งนี้ โดยที่ฝ่ายไทยเคยมีประสบการณ์ในอดีตที่ไม่ดีกับวิธีการเสนอความคิดเห็นของรายการโทรทัศน์ออสเตรเลีย จึงขอให้มีการต่อยุ่กับออสเตรเลียว่า รายการที่วิพากษ์กล่าวจะต้องสะท้อนความเห็นของฝ่ายไทย โดยยุติธรรม มีใช้แบบหยิบเฉพาะประเด็น

3. การประชุม JC ไทย-อินโดนีเซีย

- ตามที่ รมว.กต. อินโดนีเซีย ขอเลื่อนกำหนดการประชุมเป็นวันที่ 4-5 มี.ค. นั้น รมว. ขอให้ตอบรับ โดยออกเดินทางบ่ายวันที่ 3 และกลับ กทม. คำวันที่ 5 มี.ค.
- รมว. จะมีหนังสือแจ้ง รมว.กต. สิงคโปร์³³⁴ ขอขอบคุณที่เชิญไปเยือนในวันที่ 28 ก.พ.-1 มี.ค. แต่มาบัดนี้ ไม่สามารถรับได้ เพราะอินโดนีเซียขอเลื่อนการประชุม

4. รายชื่อบุคคลต้องห้ามออกนอกประเทศ

- รมว. เห็นว่า เหตุการณ์ได้เปลี่ยนไปแล้ว กำลังจะมีการเลือกตั้ง คนไทยทุกคนควรมีสติเสรีภาพในเรื่องนี้ได้
- ผู้ประสานภารกิจฯ รับที่จะดำเนินการต่อไป

5. การสร้างสะพานและถนนในกัมพูชา

- ผู้ประสานภารกิจฯ แจ้งว่า ตามที่อังกฤษเคยบอกว่าจะสามารถออกค่าใช้จ่ายสร้างสะพานถาวรทั้งที่ปอยเปต (15 ล้านบาท) และศรีโสภณ (25 ล้านบาท) นั้น บัดนี้ จะสามารถออกค่าใช้จ่ายให้ทหารช่างสร้างได้ที่ปอยเปตเพียงแห่งเดียว
- รมว. มอบอธิบดีกรมองค์การฯ แจ้ง ออท. สุนัย เพื่อขอให้ SNC พิจารณา ขอให้มิตรประเทศออกค่าใช้จ่ายในการสร้างสะพานที่ศรีโสภณ นอกจากนี้ อธิบดีกรมองค์การฯ จะหารือกับ UNDP ด้วย

³³⁴ วอง กัน เส็ง (Wong Kan Seng) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสิงคโปร์

- ตามที่ คทท. ณ นครนิวยอร์ก มีโทรเลขแจ้งว่าผู้เชี่ยวชาญ UNDP ขอให้ไทยพิจารณาร่วมในโครงการสร้างถนนจากศรีโสภณถึงพระตะบอง นั้น รมว. เห็นว่า UNDP ควรจะติดต่อกับผู้อื่นเพื่อแบ่งปันภาระกันบ้าง ประเทศไทยได้เสียสละและช่วยเหลือกัมพูชามาหลายด้านแล้ว

- ผู้ประสานภารกิจฯ แจ้งว่าในการสร้างทาง จำเป็นต้องใช้วัสดุก่อสร้าง เช่น หินเป็นจำนวนมาก หากนำมาจากฝ่ายไทย จะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง และทำให้การดำเนินการล่าช้า เอกชนรับที่จะนำเครื่องมือเข้าไปไม่หินในกัมพูชาในนามของทหารไทย รมว. เห็นว่าไม่น่าจะเสียหาย หากฝ่าย SNC และกัมพูชาท้องถิ่นไม่ขัดข้อง

6. การทำลายระเบิดในกัมพูชา

- ผู้ประสานภารกิจฯ แจ้งว่า ทหารช่างพบกระสุนและทำลายระเบิดในเส้นทางที่จะซ่อมถนนปอยเปต-ศรีโสภณวันละ 20-30 ลูกทุก ๆ วัน

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมสารนิเทศและทหารเองประชาสัมพันธ์ให้มาก ๆ ว่าเป็นภารกิจที่เสี่ยง เต็มไปด้วยความยากลำบากและเสียสละของฝ่ายไทย

7. การทำรายงานการเมือง

- รมว. ได้เคยสั่งการไว้เป็นเวลานานและหลายครั้งว่า ขอให้กรมการเมืองพิจารณาทบทวนวิธีการทำรายงานการเมือง โดยขอให้ปรึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าหน่วยงานอื่น ๆ ทำอะไรอยู่ และต้องการข้อมูลด้านใดจาก กต. และ สอท. เมื่อ กต. ทราบว่าเราต้องการอะไรแล้ว จึงจะสามารถให้แนวทางแก่สถานทูตอย่างถูกต้องชัดเจนได้ รมว. ยกตัวอย่างว่า รายงานการเมืองจากสถานทูตควรจะเป็นสิ่งที่นอกเหนือจากข่าวที่สามารถรับทราบได้จากสื่อมวลชน มีการเจาะถึงส่วนที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

- รมว. มอบ ออท. ดอน ไปทบทวนและปรึกษาหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สมช. สชช. สนร. ฯลฯ และขอให้ ออท. ดอน เป็นผู้ประสานงานในการแลกเปลี่ยนข่าวสารกับ ครภ.

8. นักศึกษาพม่าในไทย

- เทียงวันนี่ รมว. จะพบและปรึกษาหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อขอรับทราบข้อเท็จจริงและวิธีการปฏิบัติต่อนักศึกษาพม่าในไทย และผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า ครม. เคยมีมติไม่ผลักดันนักศึกษากลับ แต่ไม่ได้ห้ามการจับกุมคุมขัง นักศึกษาเมื่อถูกจับก็ไม่แสดงตัวว่าเป็นนักศึกษา

Safe Area จึงเป็นทางออกของ สมช. และ กต. ซึ่ง UNHCR และ NGO อื่น ๆ ก็สนับสนุน

- รมว. เห็นว่าเป้าหมายของไทยในเรื่องนี้น่าจะเป็นการไม่ผลักดันนักศึกษากลับ การไม่ให้นักศึกษายุ่งเกี่ยวกับการเมือง การป้องกันไม่ให้นานาประเทศประณามไทย ในระหว่างที่นักศึกษาอยู่ในไทย น่าจะสนับสนุนให้สามารถศึกษาได้ เพราะน่าจะเป็นการสร้างเยื่อใยและทัศนคติที่ดีแก่คนรุ่นใหม่ที่จะมีบทบาทสำคัญในอนาคต

9. JC ไทย-มาเลเซีย

- รมว. แจ้งผู้ประสานภารกิจฯ เพื่อให้แจ้งแม่ทัพภาคที่ 4 ว่า ประเด็นหลัก 2 ประการที่ รมว. ต้องการรับฟังคือ ทำอย่างไรจึงจะมีการประสานงานภายในของ ฝ่ายไทยด้วยกันเองได้ดีขึ้น และการติดต่อกับมาเลเซียในระดับท้องถิ่นที่เป็นอยู่มีในรูปใดบ้าง ทั้งนี้ ข้อเสนอเรื่องการจัดตั้ง Secretariat แบบถาวรก็น่าจะพิจารณา

10. ค่ายผู้อพยพชายแดนไทย-กัมพูชา

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้ง UNHCR ว่า ค่ายที่ผู้อพยพออกไปแล้ว ควรจะปิดเลย เพื่อเริ่มการบูรณะพื้นที่ ไม่ควรปล่อยรอการบูรณะเพราะจะถูกทอดทิ้ง

ศุภรต์ที่ 14 กุมภาพันธ์ 2535

1. คณะกรรมการแม่น้ำโขง

- รมว. มอบอธิบดีกรมองค์การฯ และกรมสารนิเทศร่วมกันแถลงต่อสาธารณชน ถึงเหตุผลความจำเป็นต้องเลื่อนการประชุมคณะกรรมการแม่น้ำโขง สำระสำคัญ คือ

- ความตกลงที่เป็นอยู่ได้ทำไว้นานแล้ว ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน
 หนึ่ง ในช่วงปี 2521-2534 ได้มีเหตุการณ์ทางการเมืองที่ทำให้กัมพูชาออกจากคณะกรรมการฯ ซึ่งทำให้คณะกรรมการฯ มีสภาพเป็น Interim Committee

- บัดนี้ ไทยมีความต้องการอย่างยิ่งที่จะเห็นกัมพูชากลับเข้าไปใหม่ แต่การกลับเข้าไปใหม่โดยทันทีจะเท่ากับทำให้ไทยถูกกล่าวหาได้ว่าไปละเมิดความตกลงเดิมในเรื่องการใช้น้ำที่ผ่านมา

- ด้วยเหตุผลนี้เอง ไทยจึงได้เสนอให้มีการปรึกษาหารืออย่างไม่เป็นทางการ ในหมู่ประเทศผู้ใช้น้ำทั้งหมด รวมทั้งพม่าและจีน เพื่อทบทวนและปรับโครงสร้างความร่วมมือใหม่ วัตถุประสงค์คือการหาวิธีการร่วมมือในการใช้น้ำโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย หนึ่ง การจะนำสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการแม่น้ำโขงเข้ามาร่วมมือในการหารืออย่างไม่เป็นทางการครั้งนี้ด้วยหรือไม่ ก็สุดแท้แต่ความประสงค์ของทุกประเทศ

- รมว. เน้นว่าเป้าหมายของการประชาสัมพันธ์อยู่ที่ลาว กัมพูชา และเวียดนาม และการแสดงความจริงใจที่ต้องการร่วมมือให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน

- รมว. มอบกรมองค์การฯ ปรึกษาหารือกับญี่ปุ่น และประเทศผู้ให้อื่น ๆ ถึงความเป็นไปได้ของการส่งผ่านความช่วยเหลือให้แก่ประเทศทั้งสามแบบทวิภาคี โดยไม่จำเป็นต้องมาอิงเงื่อนไขของการจัดตั้งคณะกรรมการแม่น้ำโขง

- รมว. มอบอธิบดีกรมองค์การฯ ปรึกษากับ ดร. เขียน 2 ประเด็น คือ

1. เหตุผลและวิธีการปรับโครงสร้างคณะกรรมการแม่น้ำโขง และ
2. ทำอย่างไรจึงจะให้ได้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายได้

2. Australian Tide

- ตามที่ รมว. ได้มอบให้รองปลัดฯ สุจินดา พิจารณาเรื่องการสัมภาษณ์รายการโทรทัศน์ของออสเตรเลีย โดยขอให้ทีวีออสเตรเลียให้เสนอความเห็นทั้งหมดอย่างเป็นธรรมนั้น รมว. ขอให้กรมสารนิเทศประสานงานอย่างใกล้ชิดกับรองปลัดฯ สุจินดา และขอให้อธิบดีกรมสนธิสัญญาฯ ร่วมเตรียมการด้วย

3. นักศึกษาพม่า

- บัดนี้ รมว.มท. ได้ลงนามในคำประกาศเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อนักศึกษาพม่าในไทยแล้ว

รมว. ขอให้อธิบดีกรมองค์การฯ ติดตามกับ ปลัด มท. เน้นความเร่งด่วนในการปล่อยนักศึกษา 98 คนที่ถูกคุมขังที่บางเขน และขอให้ปฏิบัติตามสิ่งที่ได้หารือไว้เมื่อวานนี้ เป้าหมายหลักที่ทุกฝ่ายเห็นชอบร่วมกันคือการสร้างเยื่อใยให้เกิดแก่นักศึกษาพม่า

- รมว. ขอให้กรมองค์การฯ ประสานงานกับ ผบ.ศรภ.³³⁵ อย่างใกล้ชิด และขอให้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

- รมว. ขอให้กรมองค์การฯ แจ้งให้รัฐบาลพม่ารับทราบที่รัฐบาลไทยจะให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการศึกษาแก่นักศึกษาพม่าที่มีความสามารถและต้องการจะศึกษาต่อ และได้ให้คำมั่นว่าจะไม่ประกอบกิจกรรมทางการเมืองในดินแดนไทยใด ๆ ทั้งสิ้น ในท้ายที่สุด ชาวพม่าเหล่านี้จะเป็นผู้พักอาศัยในดินแดนไทยเพียงชั่วคราวเท่านั้น

4. Staffers ของ US Congress ต้องการใช้วิทยุเอเชียเสรีต่อต้านจีน

- รมว. ขอให้กรมสารนิเทศแจ้งว่า ไทยยอมไม่ได้เป็นอันขาด หากจะอ้างความตกลง 2 ฝ่าย ไทยก็พร้อมจะเลิกความตกลง เพราะรัฐบาลไม่มีนโยบายที่จะต่อต้านมิตรประเทศใด ๆ ทั้งสิ้น

³³⁵ พลโท ถาวร รัตนาวะดี ผู้บัญชาการศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการทหารสูงสุด

5. สมเด็จพระนางเจ้าฯ จะเสด็จฯ สหรัฐฯ

- รมว. แจ้งว่า ได้มีการกราบบังคมทูลเป็นการภายในแล้วว่า มหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์จะทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาคุณุภีบัณฑิตกิตติมศักดิ์แด่สมเด็จพระนางเจ้าฯ ในปีหน้า ซึ่ง ออท. พี่ระพงค์ รับทราบและกำลังประสานงานอยู่
- กรมพิธีฯ จะประสานงานกับ สอท. ณ กรุงวอชิงตันต่อไป

6. กำหนดการเสด็จฯ ของสมเด็จพระเทพฯ

- อธิบดีกรมพิธีฯ แจ้งว่าสมเด็จพระเทพฯ ทรงมีกำหนดการเสด็จฯ ฝั่งตะวันออกของสหรัฐฯ และกรุงวอชิงตัน ตามคำกราบบังคมทูลเชิญของเอสเธอร์ คูเปอร์สมิธ ประมาณ 2 สัปดาห์ ในเดือนกันยายนนี้ รมว. มอบกรมพิธีฯ ประสานงานกับ สอท. วอชิงตันเรื่องการติดตามหนังสือกราบบังคมทูลเชิญและการจัดทำร่างกำหนดการ
- อธิบดีกรมพิธีฯ แจ้งว่า นอกจากนั้น สมเด็จพระเทพฯ ทรงมีกำหนดการเยือนมองโกเลีย จีน และลาว รวมทั้งทรงสนพระทัยที่จะเสด็จฯ เยือนเวียดนามภายหลังการเลือกตั้งในไทย ซึ่ง รมว. เห็นว่าจะเป็นผลดีต่อไทยเป็นอย่างมาก
- สำหรับเวียดนาม รมว. มอบกรมการเมืองทาบตามเป็นการภายในโดยประสานงานกับกรมพิธีฯ อย่างใกล้ชิด

7. การเยือนของแขกระดับรัฐบาล

- อธิบดีกรมพิธีฯ แจ้งว่า นรม. มีบัญชาว่าจะรับการเยือนของ นรม. ลาว เป็นประเทศสุดท้ายก่อนการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม ขอให้ กต. ตรวจสอบกับ ออท. ลิขสิทธิ์ให้แน่นอนว่า มกุฎราชกุมารรัฐกาตาร์³³⁶ สนพระทัยที่จะเสด็จฯ เยือนไทยอย่างแท้จริงหรือไม่ หากเป็นเช่นนั้นก็ขอให้ตอบรับในหลักการได้

³³⁶ เชค จัสซิม บิน ฮะมัด บิน เคาะลิฟะฮ์ อัษษานี (Sheikh Jassim bin Hamad bin Khalifa Al Thani) มกุฎราชกุมารรัฐกาตาร์

8. รมว.กต. แอฟริกาใต้³³⁷ ขอเยือนไทย 4 มี.ค. 35 รมว. เห็นชอบที่จะให้ต้อนรับ แต่โดยที่ รมว. จะต้องไปประชุม JC ไทย-อินโดนีเซีย จึงจะขอให้พบปะกับผู้รักษาการ รมว.

9. การจัดกำหนดการต้อนรับภาคีต่างประเทศ

9.1 อธิบดีกรมพิธีฯ แจ้งว่า ประสบการณ์จากการจัดกำหนดการให้ รมว. โมซัมบิก ซึ่งจัดการพบปะกับภาครัฐบาลอย่างเป็นทางการเพียง 1 วัน และมอบให้ ภาคเอกชนต้อนรับอีก 2 วัน นั้น ปรากฏผลว่า เป็นที่ประทับใจของฝ่ายโมซัมบิกอย่างมาก อธิบดีกรมพิธีฯ จึงเห็นว่าในการจัดกำหนดการต้อนรับภาคีจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากแอฟริกา น่าจะใช้รูปแบบนี้ โดยให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมจัด กำหนดการด้วย และไม่ให้ภาคเอกชนเกิดความรู้สึกที่ต้องมาทำงานหลังจากที่ภาค รัฐบาลเลือกวันที่ดีไปแล้ว

9.2 รมว. เห็นด้วยกับการให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการบริการเยือน และว่ากำหนดการกับภาครัฐบาลอย่างเป็นทางการน่าจะเป็นเพียง 1 วัน ดังที่เสนอ

10. นรม. ซาอีร์³³⁸ ขอเยือนไทย

- รมว. ขอให้อธิบายให้ฝ่ายซาอีร์เข้าใจว่า เหตุที่ขอเลื่อนออกไปก็เพราะจะมีการ เลือกตั้งทั่วไปในประเทศไทย

- รมว. สั่งการว่า สำหรับคำขอเยือนที่เข้ามาในช่วงนี้ควรขอให้เลื่อนออกไป ทั้งหมดด้วยเหตุผลเดียวกัน และขอให้รอรัฐบาลหน้า

11. กำหนดการของ นรม. ลาว

อธิบดีกรมพิธีฯ รายงานว่า

³³⁷ พิก โบทา (Pik Botha) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแอฟริกาใต้

³³⁸ ฌ็อง เอ็นกูซา คาร์ล อี บอนด์ (Jean Nguza Karl-i-Bond) นายกรัฐมนตรีซาอีร์

11.1 กำหนดการเข้าเฝ้าฯ คือ เวลา 16.30 น. ของวันที่ 19 ก.พ. 35 โดยจะจัดเครื่องบินพิเศษให้ไปเข้าเฝ้าฯ ที่เชียงใหม่ และจะจัดให้ นรม. เปลี่ยนเครื่องแต่งกายที่เรือนรับรองในพระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์

11.2 รมต. เกียรติยศจะได้แก่ รมช.กค. เพราะ นรม. เห็นว่ามีความคุ้นเคยกับลาว

รมว. แจ้งว่ากำหนดการของ นรม. ลาว ไม่ควรจะแน่นเกินสมควร ควรจัดให้ ได้ชมสิ่งที่ดี ๆ เพราะไม่เคยเยือนไทยมาก่อน และควรให้เกิดความประทับใจและสายสัมพันธ์ที่ดี อื่นๆ การที่ ผบ.สส. จะจัดเลี้ยงให้ ก็เป็นสิ่งที่ดี

12. ได้หวั่นกับ GATT ผู้รักษาการปลัด กต. แจ้งว่า ผู้แทนได้หวั่นได้ขอว่าถ้าไทยไม่สามารถสนับสนุนได้หวั่นในเรื่องนี้ได้ ก็ขออย่าได้มีบทบาทแข็งขัน (play active role) ในการคัดค้านได้หวั่นที่นครเจนีวา รองอธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่า ออท. เดชไม่เคยแสดงการคัดค้านเช่นนั้น

13. การเลี้ยง ผบ.ศรภ. และการประชุมระดับอธิบดี 24 ก.พ. 2535

- รมว. เห็นชอบด้วยกับที่จะให้จัดการประชุมระดับอธิบดี ในวันที่ 24 ก.พ. ตั้งแต่เวลา 09.00 น. และจัดให้มีอาหารระหว่างระดับอธิบดีกับคณะจาก ศรภ. ในเวลา 11.00 น. ตามด้วยอาหารเที่ยงแบบบุฟเฟต์ในห้องบัวแก้ว

14. กัมพูชา

14.1 พิธีส่งกองพันทหารช่างไปร่วมกองกำลัง UNAMIC รมว. จะไปร่วมในพิธีดังกล่าว ในวันที่ 20 ก.พ. เวลา 10.00 น. ซึ่งฝ่ายทหารจะจัดเครื่องบิน C130 เพื่อรับคณะทูตไปร่วมในพิธีด้วย

รมว. ขอให้จัดให้เกียรติแก่คณะทูตมากกว่าที่ได้จัดให้ที่ราชบุรี โดยกรมองค์การฯ จะส่งรายชื่อคณะทูตให้กรมพิธีฯ เป็นผู้ติดต่อ

14.2 ตามที่ทหารช่างขอเครื่องมือตรวจและทำลายกับระเบิดอีก 50 ชุด นั้น รมว. เห็นด้วยที่ผู้ประสานภารกิจฯ เสนอให้ลงทาบตามขอความช่วยเหลือจาก ฝ่ายญี่ปุ่น

14.3 สะพานเบี่ยงชั่วคราว ตามที่กองกำลังบูรพามีข้อขัดข้องทางยุทธการ ต่อการที่จะสร้างที่โคกสะแบง นั้น บัดนี้ กองพันทหารช่างเฉพาะกิจได้พบจุดใหม่แล้ว คือที่จุดวัดชนะศึก ห่างจากเดิม 2 กม.

15. Thai-American Institute ขอความช่วยเหลือถ่ายทอดรายการโทรทัศน์ ผลการเลือกตั้ง

รมว. มอบกรมสารนิเทศประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการ อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ขอ

16. Travel Fair ที่นครเบอร์ลิน ต้น มี.ค. 35 รมต. มีชัย จะไปร่วมด้วย โดย รมว. จะขอตัว

พุธที่ 19 กุมภาพันธ์ 2535

1. JC ไทย-อินโดนีเซีย (4-5 มี.ค. 35)

- รองอธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่า กรมเศรษฐกิจได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมา ประชุมเตรียมการภายใน 20 ก.พ. 35

- รมว. ขอให้เตรียมการให้ดี และต้องการเป็นประธานการเตรียมการอีกครั้งก่อน เดินทาง 3 มี.ค. (สนง. เลขานุการ ขอกำหนดเป็นวันศุกร์ที่ 28 ก.พ. เวลา 15.00 น. ณ ห้องประชุม สนง. เลขานุการ รมต. โดยขอความกรุณากรมเศรษฐกิจเลือกเชิญ เฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องในระดับสูง)

2. การเยือนไทยของ นรม. ลาว (18-21 ก.พ. 35)

- ในคำแถลงร่วมเรื่องภาษีไม้แปรรูป ขอให้ระบุว่า ฝ่ายไทยจะพิจารณาไปตามคำขอร้องของลาว

- รมว. ขอให้กรมพิธีฯ ประสานงานกับทำเนียบจัดที่นั่งในงานเลี้ยงอาหารค่ำที่ทำเนียบ โดยให้เกียรติ ออท. ไทยที่ประจำประเทศของอาคันตุกะที่มาเยือน

ปลัด กต. แจ้งว่า ออท. เคยนั่งแทน ปลัด กต. เมื่อ ปลัด กต. ไม่อยู่

- เรื่องความร่วมมือสามเสาไทย-พม่า-ลาว เพื่อปราบปรามยาเสพติด รอง นรม. เกา ขอให้ไทยยกขึ้นหารือกับ นรม. ลาว ทั้งนี้ ในร่างแถลงการณ์ร่วม ลาวก็ยินดีจะเข้าร่วมการประชุมในวันที่ 13 มี.ค. ที่ กทม.

3. UNDP

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า UNDP พร้อมจะสร้างทางรถไฟในกัมพูชา ขอให้รายละเอียดในวันศุกร์ UNDP ขอความร่วมมือให้ทหารช่างช่วยทำลายกับระเบิด

- รมว. ขอให้ UNDP ประสานงานกับ UNAMIC เพราะไทยได้มีบทบาทสนับสนุนเรื่องต่างๆ ไปมากแล้ว อนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการสร้างทางรถไฟซึ่งการรถไฟฯ สำนวจไว้แล้ว รมว. ขอให้กรมองค์การฯ ประสานงานกับการรถไฟฯ

4. คณะกรรมการแม่น้ำโขง

- รมว. มอบ รมช. เชิญจีน พม่า เข้าร่วมปรึกษาหารือกับสมาชิกคณะกรรมการแม่น้ำโขงเกี่ยวกับการปรับโครงสร้างความร่วมมือ

- อธิบดีกรมองค์การฯ ได้ติดต่อกับ ดร. เขียน แล้ว จะจัดให้มาพบ รมว.

- รมว. ขอให้ ปลัด กต. และอธิบดีที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในเรื่องข้างต้นทั้งหมด เพราะอีกไม่กี่สัปดาห์ รมต. ทั้งสองก็จะพ้นจากตำแหน่งแล้ว

5. ราชเลขาฯ ขอให้รองปลัดฯ ประชา เรียน รมว. ดังนี้

- ขอให้ กต. ดำเนินการเชิญเจ้าชายอะกิชิโนะแห่งญี่ปุ่น เสด็จฯ เยือนไทยอย่างเป็นทางการ

- ขอให้ นำความกราบบังคมทูลเรื่อง state visit ของ ปธน. เกาหลีใต้ ราชเลขาฯ ขอความกรุณาให้ กต. ดำเนินการทั้งสองเรื่องก่อนสิ้นรัฐบาลนี้

6. การเดินทางไปรัฐฯ ส่งทหารเข้าร่วม UNAMIC (20 ก.พ. 35)

- รมว. จะไปช่วงบ่ายในพิธีส่งกับ ผบ.สส. ส่วนคณะทูตจะไปตั้งแต่เช้า เพื่อรับฟังบรรยายและเยี่ยมชมการซ่อมถนนของทหารช่างไทย

- รมว. ขอให้ผู้ประสานภารกิจฯ ช่วยรับประสานงานเรื่องการเดินทางโดยเฮลิคอปเตอร์ทั้งหมด

7. ญี่ปุ่นขอเลื่อนการหารือสมุดปกขาว ไทย-ญี่ปุ่น

- รมว. รับทราบ และขอให้กรมต่าง ๆ ให้ความเข้าใจเท่าที่เช่นนี้ของมิตรประเทศ เพราะรัฐบาลนี้กำลังจะพ้นหน้าที่แล้ว ประเทศต่าง ๆ คงต้องการหารือกับรัฐบาลชุดต่อไป

หมายเหตุ จะมีการประชุมระดับอธิบดี 9.00 น. วันที่ 24 ก.พ. ต่อด้วยการหารือกับคณะ ศรภ. เวลา 11.00 น. และการทานอาหารกลางวันแบบบุฟเฟต์พร้อมกันที่ห้องบัวแก้ว

พฤหัสบดีที่ 20 กุมภาพันธ์ 2535

1. คณะกรรมการแม่น้ำโขง

- รมว. ได้หารือกับท่านพูน สีปะเสิด และท่านเพ้า บุนนะพน เมื่อ 19 ก.พ. 35 ฝ่ายลาวเห็นว่า ควรให้ SNC เข้ามาร่วมเสียก่อน ซึ่ง รมว. ตอบไปว่า ไทยก็ต้องการเช่นนั้น เป้าหมายหลักคือการปรับโครงสร้าง ส่วนวิธีการเข้าของ SNC ในรูปใด โดยไม่มี

การแต่ต้องแก้ไข basic document นั้น รมว. ขอให้มีการหารือแบบตรงไปตรงมา กับเวียดนาม

- รอง นรม. พูน รับทราบแนวความคิดของ รมว. ด้วยความเข้าใจว่า ไทยต้องการให้รัฐชายฝั่งใช้น้ำร่วมกัน และไทยรับไม่ได้หากจะต้องให้เลิกโครงการต่างๆ ที่ใช้น้ำจากแม่น้ำโขง ซึ่งดำเนินการไปก่อนแล้ว

- จะมีการหารือในเรื่องข้างต้นที่ห้องประชุม สنج. เลขฯ เริ่ม 11.00 น. ต่อด้วยอาหารกลางวัน วัตถุประสงค์เพื่อหาท่าทีของฝ่ายไทยและจัดทำเป็นข้อเสนอที่เป็นลายลักษณ์อักษร (written proposal) ก่อนเสนอจีน พม่า และประเทศสมาชิกคณะกรรมการแม่น้ำโขง

ผู้เข้าร่วม : รมว. รมช. ปลัด กต. รองปลัด กต. ทั้งสอง อธิบดีกรมองค์การฯ อธิบดีกรมการเมือง เลขฯ สنج. พลังงาน+ผู้ติดตาม ดร. เขียน ดร. ประชุม และเจ้าหน้าที่กรมองค์การฯ

- อธิบดีกรมองค์การฯ ได้แจ้ง ออท. นิตย์แล้วว่าฝ่ายไทยต้องการได้คนกลางที่จะมาช่วยปรับโครงสร้าง

2. การประชุมความร่วมมือยาเสพติดไทย-ลาว-พม่า 13 มี.ค. กทม.

- นรม. ลาว แจ้งว่า ลาวจะรับไปพิจารณา

- โดยที่ นรม. ลาว จะไปพม่า 24 ก.พ. รมว. ขอให้กรมการเมืองมีโทรเลขแจ้ง สอท. ณ กรุงย่างกุ้ง เพื่อให้กระซิบบอกพม่าในนามของ รอง นรม. เกา ขอให้โน้มน้าวให้ลาวส่งคณะผู้แทนเข้าร่วมระดับ รมต.มท. หรือรอง นรม.

- รมช. จะย้ายกับฝ่ายลาวในงานเลี้ยงค่ำนี้ที่ ผบ.สส. เป็นเจ้าภาพ

3. Australian Tide

- รมว. เห็นชอบตามที่รองปลัดฯ สุจินดา เสนอว่าไม่ควรให้สัมภาษณ์ที่วี ออสเตรเลีย และขอให้กรมสารนิเทศส่งคำแถลงของ กต. ไปให้ก็เพียงพอ อนึ่ง ตามที่

สอท. ณ กรุงลอนดอนแจ้งว่า BBC ต้องการสัมภาษณ์เช่นกัน นั้น ขอให้กรมสารนิเทศแจ้ง สอท. เช่นกัน

- ท่าทีไทยคือ เรามีสิทธิ์คุ้มครองวัตถุโบราณในน่านน้ำเขตเศรษฐกิจจำเพาะ หากมีเรือเข้ามาลักลอบขุดก็จะจับกุมยึดของอีก ทั้งนี้ เจ้าของเรือมีสิทธิ์ฟ้องศาลไทย ซึ่งรัฐบาลพร้อมจะปกป้องตนเอง

- รองปลัดฯ สุจินดา จะเชิญประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกรมศิลปากร และกรมทรัพยากรธรณี ในวันที่ 24 ก.พ. นี้ และได้ยกร่างหนังสือตอบคำถามของ นรม. แล้ว

4. เรื่องอื่นๆ

- ปลัด กต. แจ้งว่าจะมีบันทึกรายงานเรื่องโรงงานศุภโชค ภายหลังจากการเรียกผู้จัดการมาพบตามบัญชา รมว.

- รมว. มอบปลัด กต. รับภาระเรื่องเรือประมงไทยถูกเรือรบเวียดนามรบกวาดด้วยกำลัง และขอให้กรมการเมืองทำสำเนาหนังสือกราบเรียน นรม. ให้ สอท. ณ กรุงฮานอย ทราบพร้อมข้อมูลต่างๆ เพื่อการพูดคุยกับฝ่ายเวียดนามให้ละเว้นจากการใช้กำลัง

- รมว. รับเป็นเจ้าภาพเลี้ยงผู้แทน APEC SOM 2 มี.ค. แต่งกายตามสบาย อธิบดีกรมอาเซียนเสนอสถานที่เป็นศาลาริมน้ำตรงข้าม รร. โอเรียนเต็ล

ศุกร์ที่ 21 กุมภาพันธ์ 2535

1. การซ่อมถนน ทำลายกับระเบิดและสร้างทางรถไฟในกัมพูชา

- รมว. มอบอธิบดีกรมสารนิเทศพิจารณาการให้มืออาชีพจัดทำเทปวิดีโอที่คนแน่นประชาสัมพันธ์บทบาทของไทยในกิจกรรมข้างต้น เป้าหมายหลักคือต่างประเทศ อนึ่ง ขอให้ส่งภาพข่าววิดีโอเรื่องภารกิจของทหารไทยให้ คทท. ณ นครนิวยอร์ก โดยด่วนด้วย

- ผู้ประสานภารกิจฯ สรุปว่า กองพันทหารช่างเฉพาะกิจที่ 1 รับผิดชอบการซ่อมถนน ทำลายกับระเบิดบนเส้นทางปอยเปต-ศรีโสภณ ซึ่งเป็นบทบาทการสนับสนุนของ

ไทยโดยตรงต่อ SNC ส่วนกองพันทหารช่างเฉพาะกิจที่ 2 เพิ่งทำพิธีส่งเข้ากัมพูชานี้ เป็นส่วนหนึ่งของ UNAMIC และ UNAMIC ได้มอบหมายให้ทำลายกับระเบิด และซ่อมเส้นทางจากศรีโสภณไปพระตะบอง ความยาวกว่าร้อย กม. เข้าใจว่ามาตรฐานถนนคงต้องเหมือนปอยเปต-ศรีโสภณ โดยที่ภารกิจข้างต้นที่ได้รับแจ้งจาก UNAMIC เป็นข้อมูลล่าสุด รมว. จึงขอให้ผู้ประสานภารกิจฯ ตรวจสอบยืนยันให้แน่นอน

- สำหรับเรื่องการซ่อม/สร้างทางรถไฟ UNDP จะมาพบอธิบดีกรมองค์การฯ บ่ายวันนี้ รมว. มอบแนวทางว่าขอให้รับฟังข้อเสนอของ UNDP รัฐบาลไทยได้เสียสละและร่วมมือช่วยเหลือกัมพูชา ทั้งโดยตรงและเป็นส่วนหนึ่งของ UN เดิมทีแล้ว หาก UNDP จะพิจารณาเสนอจ้างภาคเอกชนไทยเข้าไปดำเนินการก็น่ารับไว้พิจารณา สรุปแล้ว การซ่อมทางรถไฟจะเป็นประโยชน์ต่อไป

- สำหรับบทบาทของญี่ปุ่นในการซ่อมสร้างโครงสร้างพื้นฐาน รมว. เห็นว่าในขั้นต้น ญี่ปุ่นมีหน้าที่ต้องการจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือโดยตรง ต่อมาก็เริ่มตระหนักว่าต้องร่วมมือกับไทย จึงขอให้ฝ่ายไทยประสานงานกับฝ่ายญี่ปุ่นโดยทำแบบรอบคอบ (discreetly)

- รมว. รับทราบว่าการกรมการเมืองได้ทบทวนขอเครื่องกวาดระเบิด 50 เครื่องจากญี่ปุ่นแล้ว

- ปลัด กต. แจ้งว่า สะพานเบี่ยงมูลค่า 5 ล้านที่ UNDP ออกค่าใช้จ่าย อธิบดีกรมองค์การฯ จะเป็นผู้ลงนามตอบรับ และ รมว. จะเป็นผู้ลงนามแลกเปลี่ยนซึ่งคงต้องเสนอผ่าน ครม. ด้วย

2. การขนย้ายผู้พลัดถิ่นกลับกัมพูชา

- การซ่อมถนนปอยเปต-ศรีโสภณ จะเสร็จในระยะแรก กล่าวคือ เสริมระดับด้วยการอัดดินลูกรัง และพร้อมจะใช้เป็นเส้นทางขนย้ายภายในเดือน เม.ย. ส่วน reception centres ก็พร้อมรับในเวลาเดียวกัน

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า จะมีการขนย้ายทางอากาศจำนวน 10% ด้วย

- สำหรับปัญหาผู้อพยพภายในกัมพูชา ที่ทำท่าจะทะลักเข้ามาเขตไทยเพื่อหวังเข้าร่วมในโครงการอพยพกลับของ UNHCR นั้น รมว. เห็นว่าไทยควรมีมาตรการป้องปรามได้ จึงมอบอธิบดีกรมองค์การฯ ทหารเรือกับ สมช. และ พล.ท. สนั่น และปรึกษา UNHCR โดยอาจจำเป็นต้องมีการประกาศร่วมกันหรือไม่อย่างไร

3. การหารือกับ ผบ.สส.

- หัวข้อที่ รมว. ต้องการจะยกขึ้นหารือคือกัมพูชา สหรัฐฯ และเวียดนาม ผู้ประสานภารกิจฯ จะประสานงานเรียนเชิญให้ รมว.มท. มาร่วมด้วย

- กำหนดการในชั้นนี้ คือ 16.30-17.30 น. พุธที่ 26 ก.พ. ที่ ศปก.ทบ.

ผู้เข้าร่วม กต. รมว. รมช. ปลัด กต. อธิบดีกรมการเมือง ออท. ดอน ออท. สุนัย เลขานุการ รมต. และเจ้าหน้าที่จัดบันทึก

4. การพบปะระหว่าง ปลัด กต. กับผู้อำนวยการกิจการเอเชียของ NSC สหรัฐฯ

- ดัก พาวล์³³⁹ จะเข้าเยี่ยมคารวะ ปลัด กต. บ่ายวันนี้ ปลัด กต. ขอรับทราบ หัวข้อที่ รมว. ต้องการให้ยกขึ้นหารือ

- รมว. เห็นว่าอาจมีเรื่องการเร่งสถาปนาความสัมพันธ์สหรัฐฯ-เวียดนาม สหรัฐฯ-ลาว การสนับสนุนการเงินแก่ UNTAC และเรื่องไทยดำริจะจัดการประชุมความร่วมมือปราบปรามยาเสพติด ไทย-ลาว-พม่า

5. VAT และภาษีรถยนต์คณะทูต

- ปลัด กต. จะดำเนินการต่อไป

6. ประมงไทย-เวียดนาม

- ปลัด กต. ได้ประสานงานกับ ทร. แล้ว

³³⁹ ดัก พาวล์ (Doug Paal) ผู้อำนวยการกิจการเอเชีย สภาความสัมพันธ์แห่งชาติสหรัฐอเมริกา

- วิธีการแก้ไขปัญหาดังต้องเร่งรัดความตกลงประมงไทย-เวียดนาม และการเจรจาเรื่องเส้นแบ่งเขต E2

7. สมาคมคนไทยที่ LA ขอความร่วมมือการถ่ายทอดการเลือกตั้งในไทย

- อธิบดีกรมสารนิเทศแจ้งว่า กรมสารนิเทศได้ให้ความร่วมมืออย่างดีแล้ว สมาคมได้แจ้งขอรับความสนับสนุนด้านค่าใช้จ่าย 9,800 เหรียญ

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมสารนิเทศปรึกษา รมต. มีชัย ในหลักการควรรีให้ความร่วมมือ

8. ไทย-มาเลเซีย

- ปลัด กต. จะติดตามการทบทวนความร่วมมือชายแดนไทย-มาเลเซีย โดยจะหารือภายในกับฝ่ายไทยก่อนเดินทางไปประชุมกับ ปลัด กต. มาเลเซีย ภายใน มี.ค. ขณะนี้ได้ขอให้ ปลัด กต. มาเลเซีย ยกร่าง Terms of Reference แล้ว

- รมว. เห็นว่า ข้อเสนอของ ตะโตะ ฮามิด มุขมนตรีรัฐปะลิส ในการจัดอาหารค่ำ เพื่อให้เอกชนของรัฐปะลิส และหาตใหญ่ได้พบปะกัน เป็นเรื่องที่น่าสนับสนุน ขอให้กรมสารนิเทศติดตามและประชาสัมพันธ์ด้วย

จับครั้งที่ 24 กุมภาพันธ์ 2535

1. คณะกรรมาธิการแม่น้ำโขง

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมองค์การฯ ยืนยันกับ UNDP ว่า บัดนี้กำลังจะมีการทบทวนแนวคิดความร่วมมือที่สร้างสรรค์ ทั้งระดับนโยบายและฝ่ายประจำมีความรู้สึกที่แลงเคสเตอร์เป็นอุปสรรคต่อความร่วมมือมาโดยตลอด จึงขอให้ UNDP อยู่ได้ต่อรอง แต่หากใหม่มาแทน ทั้งนี้ แลงเคสเตอร์เองอาจจะเป็นประโยชน์ในงานที่อื่นๆ

- สำหรับเอกสารแนวคิด ซึ่ง สนง. พลังงานรับที่จะเป็นผู้กร่างนั้น รมว. ขอให้กรมองค์การฯ กรมสนธิสัญญาฯ และกรมการเมือง เข้าไปร่วมด้วย

- รมว. ขอให้ผลักดันให้เอกสารแนวคิดแล้วเสร็จภายใน 10 วัน เพื่อให้ รมช. และอธิบดีกรมสนธิสัญญาฯ สามารถนำไปชี้แจงกับเวียดนามและกัมพูชา
- รมว. เห็นชอบกับแนวทางของอธิบดีกรมสนธิสัญญาฯ คือ ยกร่าง concept แบบกว้าง ภายหลังจากไป approach ประเทศอื่นแล้วจึงจัดตั้ง working group มา ยกร่าง statute หลักการคือให้ รวม riparian states ทั้งหมด
- รมช. แจ้งว่า จีนและพม่ามีท่าที่รับฟังด้วยดี คงต้องพยายามนำเข้ามาร่วมตั้งแต่ ต้นในการปรับโครงสร้างในฐานะผู้ก่อตั้ง (founder) นอกจากนั้น ควรนำตัวอย่างแม่น้ำ ระหว่างประเทศในยุโรปมาศึกษาด้วย

2. อธิบดีกรมพิธีฯ

- สรุปผลการเยือนของ นรม. ลาว ว่าผ่านไปเรียบร้อย นรม. ลาว สนใจการพัฒนาชนบทและเศรษฐกิจเป็นพิเศษ
- ประธานประเทศลาวจะมีหนังสือกราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯ แบบ return state visit 6-15 เม.ย.

3. กวส.

- รมว. เห็นด้วยกับ ปลัด กต. ว่าไม่ควรทำเป็นหนังสือขอบัญชาทันที
- รมว. มอบ ปลัด กต. ริเริ่มจัดหารือกับฝ่ายประจำ คือ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และ อธิบดี กวส. เรื่องสถานะ กวส. กับ กต.

4. ประชุมไทย-ลาว-พม่า เรื่องยาเสพติด 13 มี.ค. กทม.

- อธิบดีกรมการเมืองได้ยกกับ ออท. พม่าแล้ว

อังคารที่ 25 กุมภาพันธ์ 2535

1. VOA / BBC

- วันนี้ ครม. จะพิจารณาเรื่องการอนุมัติสถานีถ่ายทอดวิทยุ BBC ประจำประเทศไทย นรม. ต้องการทราบว่ามีการทบทวนเรื่องสถานีถ่ายทอดวิทยุ VOA ในไทยบ้างหรือยัง

- อธิบดีกรมสารนิเทศ แจ้งว่า กรมประชาสัมพันธ์เป็นผู้ให้ VOAเช่าที่ดิน 3,400 ไร่ ขณะนี้ยังไม่ได้เริ่มดำเนินการถ่ายทอดวิทยุจึงไม่อาจมีการทบทวนได้

- รมว. ย้ำแนวนโยบายว่า ไทยจะไม่ยอมให้วิทยุเหล่านี้ใช้ไทยเป็นฐานในการทำลายความสัมพันธ์ที่ไทยมีกับประเทศอื่นในภูมิภาค

2. cut-off date

- ออท. สุนัย ยืนยันว่า ภายหลังจากประกาศวัน cut-off date แล้ว หากยังมีชาวเขมรจากกัมพูชาทะลักเข้ามาในเขตไทย UNHCR จะเป็นผู้รับผิดชอบตามข้อตกลง MOU

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า เรื่องวันประกาศ และความรับผิดชอบของ UNHCR นี้จะถือเป็นความลับ

- ออท. สุนัย แจ้งว่า reception center ภายในกัมพูชาจะสามารถรับผู้อพยพได้ตั้งแต่สิ้น มี.ค. เป็นต้นไป

3. การประชาสัมพันธ์เรื่อง ความช่วยเหลือที่ไทยมีต่อกัมพูชา

- รมว. มอบอธิบดีกรมสารนิเทศ และ ออท. สุนัย ไปพิจารณาว่าสิ่งที่รัฐบาลไทยได้ให้ความช่วยเหลือแก่กัมพูชามีมากจึงอยากให้ชาวกัมพูชารับรู้ได้ด้วยเพื่อแสดงถึงเจตนาของไทยที่อยากสร้างมิตรกับประเทศเพื่อนบ้าน

- รมว. มอบ ออท. สุนัย เชิญสื่อมวลชนกัมพูชาวมทั้งพวกสื่อต่างชาติในกรุงพนมเปญ ให้มารับทราบการปฏิบัติภารกิจของไทยในการซ่อมถนนและการทำลายระเบิด

- รมว. มอบอธิบดีกรมสารนิเทศ เชิญสื่อมวลชนจากลาวและเวียดนามให้มารับทราบโครงการความช่วยเหลือที่ไทยมีต่อลาวและเวียดนาม

- ออท. สุนัย แจ้งว่า เจ้าสีหนุ้มักจะทรงกล่าวชื่นชมและแสดงความขอบคุณต่อรัฐบาลไทยให้ผู้ที่มาเข้าเฝ้าทุกคนได้รับทราบอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว รมว. ขอให้ ออท. นำวิดีโอแสดงถึงความคืบหน้าของการซ่อมถนน ทำลายกับระเบิดไปถวายเจ้าสีหนุให้ทรงทราบเป็นระยะ

- ออท. สุนัย จะไปลือบบู้ UNAMIC และ UNHCR เพราะทั้งสองหน่วยงานต่างก็ต้องการแสดงผลงานของตนเอง โดย ออท. จะย้ำให้ทั้งสองหน่วยงานเพิ่มขยายผลงานของทหารไทยเข้าไปให้เด่นชัด

4. เครื่องบิน UNAMIC

- ผู้ประสานภารกิจ ยืนยันว่า ถ้าเครื่องบินสามารถจอดทางฝั่งพลเรือนของสนามบินดอนเมืองได้ก็จะเป็นการดี ทั้งนี้ ได้เคยแจ้ง UN แล้วว่า น่าจะออกงบประมาณมาปรับปรุงติดตั้งไฟที่สนามบินวัดนาคนคร แต่ UN ไม่มีงบ

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งให้ UNAMIC มาจอดทางด้านฝั่งพลเรือนโดยไม่ต้องเช่าวง

5. คณะกรรมการแม่น้ำโขง

- ออท. สุนัย แจ้งว่า ฝ่ายพนมเปญต้องการเข้าร่วมในคณะกรรมการแม่น้ำโขงโดยเร็วที่สุด

- รมว. ขอรื้อเพิ่มเติมกับ ออท. สุนัย บ่ายนี้ และเห็นด้วยว่า ออท. สุนัย ควรเข้าร่วมการหารือภายในของฝ่ายไทยในวันพฤหัสบดีที่ 27 ก.พ. นี้

- รมช. จะนำคณะไปปรึกษาหารือกับเวียดนามและลาว ระหว่างวันที่ 1-2 มี.ค.

6. ออท. ลาว แจ้งว่า ลาวจะส่งคนมาร่วมประชุมสามเส้า ไทย-พม่า-ลาว เรื่องปราบปรามยาเสพติด 13 มี.ค. ที่ กทม.

7. รมว. เห็นชอบกับอธิบดีกรมพิธีฯ ว่า ควรให้รัฐบาลใหม่เป็นผู้พิจารณาคำขอ state visit ของ ปธน. ลิงคโปร์

สรุปผลการหารือเรื่องประเทศเพื่อนบ้าน
พุธที่ 26 กุมภาพันธ์ 2535 08.30-11.00 น.
 ศปก.ทบ. สวนรื่นฤดี

ผู้เข้าร่วมการหารือ รมว. รมช. ปลัด กต. อธิบดีกรมการเมือง ออท. สุนัย ออท. ดอน ผู้ประสานภารกิจ ผู้ช่วยผู้ประสานภารกิจ รมว.พณ. รองปลัด พณ. ผบ.สส./ผบ.ทบ. รอง เสธ. ทหาร เสธ.ทบ. ผอ. ศูนย์ประสานงาน 114 เจ้ากรมข่าว ทบ. ที่ปรึกษา ผอ. ศูนย์ประสานงาน 114 เลขฯ สมช. ผอ.สชช. สรุปผลการหารือได้ดังต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ

1.1 รมว. แจ้งว่า นรม. เห็นควรให้ทบทวนความร่วมมือทางทหารกับสหรัฐฯ ทั้งในเรื่องความตกลงต่าง ๆ ที่มีมานานแล้ว เช่นเรื่อง JUSMAG ปี 2493 การที่สหรัฐฯ ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางทหารในไทย ฯลฯ เพราะสถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปมาก และในบางกรณีเช่น JUSMAG ไทยต้องจัดงบประมาณช่วยเหลือสหรัฐฯ ขณะที่สหรัฐฯ ตัดความช่วยเหลือไทย

1.2 ผบ.สส. แจ้งว่า

ก. การร่วมมือให้มิตรประเทศใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางทหารในยามปกติ อาทิ การเติมน้ำมัน การแวะค้าง ฯลฯ เป็นธรรมเนียมทางทหาร ซึ่งไม่ทำกันเป็นความตกลง แต่ต้องแจ้งล่วงหน้าเพื่อการอนุมัติ โดย รมว.กท. มอบ อำนาจให้ ผบ.สส. ซึ่ง ผบ.สส. อนุมัติทุกครั้ง

ข. หากเป็นการขอใช้ความสะดวกเพื่อภารกิจทางสงครามเป็นเรื่องที่ต้องขออนุญาตเป็นพิเศษ อาทิ ระหว่างสงครามอ่าวเปอร์เซีย

ค. สำหรับความช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐฯ นั้น ฝ่ายทหารไทยมิได้หวังพึ่ง นอกจากนี้ ฝ่ายทหารเคียดาร์จะเลิกสัญญาซื้ออาวุธ แต่เกรงว่าจะกระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ทางการค้า (การส่งออก) ซึ่งสหรัฐฯ เป็นตลาดใหญ่ของไทย

ง. สหรัฐฯ เอาแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ เช่น กักความช่วยเหลือทางการทหาร แต่ไม่ตัดความช่วยเหลือการปราบปรามยาเสพติด

จ. ความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ดีมาตลอด แต่ทหารสหรัฐฯ ทำอะไรไม่ได้ทางการเมือง เวลานี้อู๋มานได้ว่า สิ่งที่สหรัฐฯ ต้องการมากจากไทยมี 2 เรื่องคือ ความร่วมมือด้านทหาร และความร่วมมือปราบปรามยาเสพติด

ฉ. ความร่วมมือ JUSMAG ได้ลดลงมาแล้ว หัวหน้า JUSMAG ถูกลดระดับเป็นนายทหารยศพันเอก

1.3 รว.พณ. แจ้งว่า

ก. หากสหรัฐฯ ตัด GSP ก็จะมีไข้เรื่องใหญ่ ผลกระทบจะมีประมาณ 70 ล้านเหรียญสหรัฐฯ แต่หากสหรัฐฯ ตอบโต้เรื่องสิทธิบัตรโดยขึ้นภาษีขาเข้าก็จะกระทบกระเทือนต่อการส่งออกอย่างมาก ในขณะที่ ไทยเป็นประเทศเดียวที่ยังมิได้ทำเต็มตามความต้องการของสหรัฐฯ ในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา ขณะที่จีนและอินเดียยอมไปแล้ว

ข. มีความน่ารำคาญทางความสัมพันธ์ทางการค้าตลอดเวลา ขณะที่ในเรื่องอื่น ไทยช่วยสหรัฐฯ ไว้มาก

ค. ควรทบทวนสนธิสัญญามิตรภาพไทย-สหรัฐฯ ปี 2508 ซึ่งไทยให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (national treatment) แก่คนอเมริกันด้วย

1.4 รอง เสธ. ทหาร แจ้งว่า ทร. สั่งต่อเรือฟรีเกต 2 พันตัน ติดอาวุธล่าสุด 2 ลำ สั่งซื้อจรวดและเฮลิคอปเตอร์ปราบเรือดำน้ำ ซึ่งสหรัฐฯ ยังไม่เคยยอมขายให้ใคร อาวุธเหล่านี้จะได้มาในปี 36 ในหลายกรณี สหรัฐฯ ยอมขายอาวุธให้ ทร. แม้ว่างบประมาณของไทยจะไม่เพียงพอ ซึ่งประโยชน์จากการนี้มีมากกว่าเงินอุดหนุน JUSMAG 15 ล้านบาทต่อปี จึงขอให้รอกการส่งมอบอาวุธและเรือดังกล่าวเสียก่อน

1.5 รุมว. กล่าวว่

ก. ปัญหาในขณะนี้ คือการประสานงานระหว่างหน่วยงานของไทย ในภาพกว้าง

ข. ไทยกำลังปรับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านอย่างได้ผล เรื่อง สหรัฐฯ ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางทหารของไทยอาจสร้างความระแวงให้ประเทศ เพื่อนบ้าน

ค. เรื่องเงินช่วยเหลือ JUSMAG นั้นเป็นเรื่องของหลักการมิใช่เรื่องของ จำนวนเงิน

ข้อสรุป รุมว.กต. และ ผบ. สส. เห็นชอบร่วมกันในหลักการว่า ให้ปลัด กต. ประชุมกับฝ่ายทหารเพื่อศึกษาและทบทวนข้อตกลงทางการทหารต่าง ๆ ที่มีกับ สหรัฐฯ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเพื่อการสร้างอำนาจต่อรองทาง เศรษฐกิจ อนึ่ง ควรทบทวนสนธิสัญญาไมตรีไทย-สหรัฐฯ ด้วย

2. เวียดนาม

2.1 การให้สัญชาติแก่ลูกหลานญวนอพยพรุ่นเก่า

ก. รุมว. แจ้งว่าตราบไคที่ลูกหลานญวนอพยพยังไม่ได้สัญชาติไทย สอท. เวียดนาม ก็มีสิทธิเต็มที่ในการเข้าไปดูแลบุคคลเหล่านี้ และว่า นโยบายการให้สัญชาติ ไทยแก่ลูกหลานญวนอพยพเป็นไปเพื่อความมั่นคงในระยะยาว

ข. พล.อ. เลิศ พึ่งพัคตร์ สรุปว่า

- ตามข้อตกลง 2502 ระหว่างสภาทาสากลกับสภาทาสไทย ญวน อพยพในไทยต้องการเดินทางกลับเวียดนาม ข้อตกลงนี้ยังมีอยู่และมีได้มีการสอบถาม เจตนาญวนอพยพเหล่านี้ว่ายังต้องการเดินทางกลับเวียดนามหรือไม่

- ตาม พรบ. สัญชาติเดิม คนชั้นหลานญวนอพยพและคนชั้นหลานของ ผู้พลัดถิ่นอื่น ๆ เช่น ลาว พม่า กัมพูชา ได้สัญชาติไทยโดยกำเนิด ซึ่งขัดกับนโยบาย การผลักดัน จึงได้มีการแก้ไข พ.ร.บ. จากได้สัญชาติโดยกำเนิดมาเป็นกรให้สัญชาติแก่

คนชั้นหลานญวนอพยพตามคำร้องขอ ซึ่งจะมีผลให้ถอดถอนสัญชาติได้หากประพฤติไม่ดี

- ตามกฎหมายใหม่เด็กที่เกิดจากหญิงหรือชายสัญชาติไทยซึ่งสมรสกับญวนอพยพได้สัญชาติไทยโดยกำเนิด

ค. ผบ.สส. ขอให้ กต. ตรวจสอบข้อมูลจาก มท. ที่ว่า รัฐธรรมนูญเวียดนามมีบทบัญญัติให้คนเชื้อสายเวียดนามโพ้นทะเลไม่ว่าจะอยู่ที่ใดเป็นคนสัญชาติเวียดนามซึ่งเวียดนามต้องดูแล ทั้งนี้ เพื่อศึกษาดูว่าถ้อยความในแถลงการณ์ร่วมระหว่าง รมว.กต. ไทย กับเวียดนาม ซึ่งมีให้มีการถือสองสัญชาติเป็นสิ่งที่เข้าใจตรงกันของทั้งสองฝ่าย

2.2 เรือประมง

ก. ตามที่เรือประมงเวียดนามติดอาวุธมาก่อวุ่นเรือประมงไทยเมื่อ 17 และ 18 ก.พ. 35 ในเขต EEZ ของไทย และ ทร. ปฏิบัติการปกป้อง นั้น อธิบดีกรมการเมืองได้เชิญ ออท. เวียดนาม มาพบเพื่อขอให้ทั้งสองฝ่ายมีความยับยั้งชั่งใจ อธิบดีกรมการเมืองแจ้งว่า ไทยและเวียดนามต่างฝ่ายต่างก็แจ้งว่า เหตุเกิดใน EEZ ของตน

ข. ผบ.สส. ตั้งข้อสังเกตว่า หากเรือเวียดนามเป็นเรือประมงจริงก็ควรจะหลบหนีมิใช่ต่อสู้ ผบ.สส. แจ้งว่า เรื่องนี้ 2 ฝ่าย เคยแสดงความเป็นห่วงมาแล้วว่าจะเป็นสาเหตุแห่งการกระทบกระทั่ง และหากจับเรือไทยไปก็ควรที่จะดำเนินการและปล่อยกลับมาโดยเร็ว

3. กัมพูชา

3.1 Bangkok Airways ขอใช้เครื่องบิน Fokker 100 แทนเครื่อง Dash สำหรับเส้นทาง กทม.-พนมเปญ โดยขอมิให้ฝ่ายกัมพูชาลดจำนวนเที่ยวบิน (10 เที่ยวบินต่อสัปดาห์) เรื่องนี้ ผบ.สส. เห็นควรสนับสนุนเพราะมีคนเดินทางกันมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เจ้าหน้าที่สหประชาชาติ อนึ่ง สายการบินนี้ขอให้บริการขนส่งผู้อพยพกลับ

กัมพูชาด้วย รมว. ขอให้ ออท. สุนัย พุดกับฝ่ายกัมพูชา (เจ้าจักรพงษ์³⁴⁰) เพื่อขอร้อง
มิให้ลดเที่ยวบิน

3.2 เงิน 100 ล้านบาท

ก. ขณะนี้ ได้จัดตั้งคณะกรรมการซึ่ง รมว. และ ผบ.สส. ร่วมกันเป็น
ประธานแล้ว

ข. รมว. และ ผบ.สส. ขอให้ ออท. ณ กรุงพนมเปญติดตามสถานการณ์
โดยใกล้ชิด เพื่อดูว่าผู้ใด/ฝ่ายใดจะกุมอำนาจในกัมพูชา

ค. ผบ.สส. เห็นว่า หากเจีย ซิม หลุดจากอิทธิพลเวียดนาม ไทยจะ
สามารถไปกับฝ่ายนี้ได้ง่ายกว่า NCR

ผบ.สส. เห็นควรรีให้สร้างสายสัมพันธ์กับเฮง ลัมริน ซึ่งมาจากสาย
เวียดนามด้วย

3.3 ท่าเรือกำบังโลม ผบ.สส. ขอให้ศึกษาการใช้ท่าเรือกำบังโลม ซึ่งเจีย ซิม
ได้เคยขอให้ช่วยพัฒนา ความเห็นในขั้นนี้คือ การส่งสินค้าผ่านไทยไปตามทางหลวง
สายที่ 5 จะเป็นประโยชน์กับไทยมากกว่า

3.4 UNDP ขอให้ทหารช่างช่วยกวาดกับระเบิดบนเส้นทางรถไฟปอยเปต-
ศรีโสภณ

ผู้ประสานภารกิจ แจ้งว่า UNDP จะจ่ายค่าตอบแทน และประมาณปลาย
เดือน มี.ค. 35 หน่วยกวาดกับระเบิดกองพันทหารช่างเฉพาะกิจที่ 1 จะเสร็จสิ้นภารกิจ
กวาดกับระเบิดช่วงปอยเปต-ศรีโสภณ จึงน่าจะอยู่ในวิสัยที่ดำเนินการให้ได้

ผบ.สส. ไม่มีข้อขัดข้อง

³⁴⁰ เจ้านโรดม จักรพงษ์ (Prince Norodom Chakrapong) พระโอรสองค์ที่ 4 ของเจ้าสีหนุ
รองนายกรัฐมนตรีกัมพูชา (ระบอบพนมเปญ) อดีตผู้บัญชาการกองกำลัง Armée Nationale
Sihanoukiste (ANS) ของฝ่าย FUNCINPEC ที่เคยต่อสู้กับกองกำลังของระบอบพนมเปญ ดูแล
ด้านการบิน วัฒนธรรม การท่องเที่ยว การศึกษา และสวัสดิการสังคม

3.5 การประชาสัมพันธ์ความช่วยเหลือที่ไทยให้กัมพูชา โดยเฉพาะภารกิจของกองพันทหารช่างเฉพาะกิจ รมว. แจ้งว่า กต. มีโครงการทำวีดิทัศน์เพื่อเผยแพร่ในกัมพูชาและในนานาประเทศ

3.6 ผู้อพยพชาวกัมพูชา

ก. เกรงกันว่าจะมีชาวกัมพูชาทะลักเข้ามาในไทยเพิ่มเติมเพื่อรับความช่วยเหลือจาก UNHCR จึงมีข้อเสนอให้ประกาศกำหนด cut-off date สำหรับการขึ้นทะเบียนผู้อพยพ

ข. เลขฯ สมช. แจ้งว่า ไทยไม่ยอมรับ cut-off date ในเวลานี้ เพราะเกรงว่า UNHCR จะทิ้งผู้อพยพบางส่วนไว้ในไทย เลขฯ สมช. จึงได้เสนอกับเดอเมลโล³⁴¹ และคอนเวย์³⁴² ว่า

- ควรจัดทำโครงการ affected Cambodians ในลักษณะคล้ายๆ affected Thais ในกัมพูชา

- ให้ดำเนินโครงการ ODP³⁴³ ในกัมพูชา ที่มีเชื้อชาติต่าง ซึ่งบุคคลทั้งสองได้รับข้อเสนอไว้พิจารณา

ค. เลขฯ สมช. แจ้งว่า เดิม UNHCR จะส่งผู้อพยพออกทางปอยเปตทางเดียว บัดนี้ คิดที่จะส่งออกหลายช่องทาง เรื่องนี้ ออท. ณ กรุงพนมเปญ แจ้งว่าอังกฤษกับสหรัฐฯ อาจมีข้อขัดข้อง เพราะเกรงว่าเขมรแดงจะกวาดต้อนผู้คนไปโดยคนเหล่านั้นไม่เต็มใจ

ง. เลขฯ สมช. คาดการณ์ว่า เมื่อแก้ปัญหาผู้อพยพกัมพูชาได้แล้ว ปัญหาต่อไปคือคนกัมพูชาที่จะหลบหนีเข้ามาทำงานในประเทศไทย

³⁴¹ เซอร์จิโอ วิเอรา เดอ เมลโล (Sergio Vieira de Mello) ผู้แทนพิเศษของ UNHCR ด้านกัมพูชา

³⁴² ดาเนียล คอนเวย์ (Daniel Conway) ผู้แทน UNHCR ประจำไทย

³⁴³ Orderly Departure Program หรือโครงการจัดส่งผู้ลี้ภัยอย่างเป็นระเบียบ

3.7 ความร่วมมือไทย-ญี่ปุ่นในการบูรณะพื้นที่พุ่มพญา

ก. ผบ.สส. แจ้งว่า ลิงคโปร้กังวลว่าในอนาคตญี่ปุ่นก็จะมีอิทธิพลเหนือพุ่มพญาและมุ่งแสวงผลประโยชน์แต่ฝ่ายเดียว

ผบ.สส. ได้แจ้งลิงคโปร้ว่า ญี่ปุ่นจะให้ความช่วยเหลือบูรณะพุ่มพญาโดยผ่านไทย

ข. อธิบดีกรมการเมืองแจ้งว่า ญี่ปุ่นยังมีได้เข้าไปในพุ่มพญาอย่างจริงจัง เพราะติดปัญหาสิ้นปีงบประมาณในเดือน มี.ค. ของทุกปี

3.8 UNAMIC ขอความเห็นชอบจากไทยในการใช้แผนที่

ผบ.สส. ได้อนุมัติให้ใช้แผนที่ชายแดนไทย-พุ่มพญาตามคำขอของ UNAMIC แล้ว

4. พม่า

4.1 ผบ.สส. แจ้งว่าจะไปเยือนพม่าในเดือนมีนาคมนี้

4.2 การประชุมไทย-ลาว-พม่า ว่าด้วยยาเสพติด

รมว. แจ้งว่า พม่าได้ตกลงที่จะส่งผู้แทนระดับ รมว.มท. มาร่วมการประชุมดังกล่าวที่ รร. ดุสิตธานี วันที่ 13 มี.ค. 35 แต่ฝ่ายลาวคิดไปว่า ไทยจัดการประชุมครั้งนี้เพราะการผลักดันของสหรัฐฯ

4.3 ข่าวเรื่องรัฐบาลพลัดถิ่นพม่าประชุมที่เชียงใหม่ ผอ.สชช. แจ้งว่า การประชุมดังกล่าวอยู่นอกเขตไทย

4.4 นักศึกษาพม่าในไทยกับ Safe Area เลขฯ สมช. แจ้งว่า ได้มีการเปิด Safe Area อย่างเป็นทางการแล้ว ส่วนนักศึกษาพม่าที่ถูกควบคุมตัว นั้น บัดนี้ ได้รับการปล่อยตัวแล้ว

4.5 ผบ.สส. ตอบคำถามเกี่ยวกับแนวนโยบายต่อชนกลุ่มน้อยในพม่าว่า ไม่มีนโยบายสนับสนุนมานานแล้ว ปัญหาขณะนี้ คือระหว่างรัฐบาลพม่ากับนักศึกษา ซึ่งฝ่ายไทยควรหาทางผูกใจนักศึกษา เพื่อมิให้เกิดความเกลียดชังไทย เรื่องนี้ ฝ่ายทหารและสชช. ได้ดำเนินการไปแล้ว

5. กลุ่มปฏิบัติการลาว

ก. ผบ.สส. จะมอบรายชื่อกลุ่มปฏิบัติการลาวในต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวม้งให้ กต. แจ้ง สอท. ไทยเพื่อไม่ให้ตรวจลงตราหนังสือเดินทางกับบุคคลเหล่านี้ อนึ่ง จะมอบให้ ตม. ด้วย ในกรณีที่เดินทางเข้ามาในลักษณะ 14 วัน โดยไม่ต้องมีวีซ่า

ข. เลขฯ สมช. ได้เคยเสนอ ออท. ลาว ว่าควรให้อภัยโทษแก่หัวหน้าชาวม้ง 24 คน และหาทางตั้งม้งอเมริกันกลับไปลงทุนในลาว

ค. เลขฯ สมช. รับที่จะไปเจรจากับ UNHCR เพื่อจัดทำโครงการส่งผู้พลัดถิ่นชาวลาวม้ง โดยเฉพาะจากศูนย์บ้านวินัยกลับประเทศในลักษณะโครงการ affected Laos

6. มาเลเซีย ปลัด กต. แจ้งว่า ในการประชุม JC ไทย-มาเลเซีย ครั้งที่ 5 ที่เกาะลังกาวิ เมื่อวันที่ 13-16 ก.พ. ที่ผ่านมา ที่ประชุมได้เห็นชอบที่จะจัดตั้งคณะกรรมการระดับสูงซึ่งมี ปลัด กต. ประเทศทั้งสองเป็นประธานร่วม เพื่อพิจารณาหาทางแก้ไข ปัญหาชายแดนในทุกด้าน ทั้งนี้ คาดว่าจะจัดการประชุมคณะกรรมการดังกล่าวขึ้น ภายหลังจากการประชุม GBC ไทย-มาเลเซีย ที่กำหนดจะมีขึ้นในวันที่ 28 ก.พ. นี้

พฤษภาคมที่ 27 กุมภาพันธ์ 2535

1. อท. เวียดนาม ขอเข้าพบ นรม.

- เพื่อมอบสารจาก นรม. เวียดนาม เรื่องความร่วมมือแม่น้ำโขง

- รมว. เห็นควรให้เข้าพบได้บ่อยนี้ (โดยไม่ต้องมีการทำข่าว) เพราะ นรม. สองประเทศเคยเห็นชอบร่วมกันในเรื่อง hotline และการติดต่อประสานงานโดยตรง ทั้งนี้ ขอให้ รมช. และอธิบดีกรมองค์การฯ เข้าร่วมด้วย และเตรียมยกร่างสารตอบจาก นรม. นำไปกรุงฮานอย เพื่อขอเข้าพบและยื่นให้ นรม. เวียดนาม ในวันที่ 2 มี.ค. 35

2. การจัดผู้สื่อข่าวจาก FCCT³⁴⁴ ไปชายแดน

- อธิบดีกรมสารนิเทศได้ประสานงานกับผู้ประสานภารกิจฯ แล้ว จะจัดให้ผู้สื่อข่าวดังกล่าวไปชายแดน 16 มี.ค. และเข้าไปในกัมพูชา 17 มี.ค. 35 เพื่อชมการปฏิบัติภารกิจของทหารไทยในวันรุ่งขึ้น (ได้แจ้งเจ้าหน้าที่โตะกรมการเมืองให้แจ้งฝ่ายกัมพูชาแล้ว)

- รมว. แจ้งว่าเป้าหมายคือ ต้องการเผยแพร่ความคืบหน้าของภารกิจทหารไทยเป็นระยะ

- รมว. รับจะไปพูดที่ FCCT วันที่ 18 มี.ค.

3. เรื่องที่ ปลัด กต. แจ้งให้ทราบ

3.1 ที่ประชุมอธิบดีวานนี้ เห็นควรเสนอให้ รมต. ทั้งสองท่านพบข้าราชการทั้งหมดและถ่ายรูปพร้อมกับข้าราชการบางส่วนในวันที่ 20 มี.ค. รมต. ทั้งสองท่านรับทราบ

3.2 สำนักงานติดต่อชายแดนไทย-กัมพูชา

- เห็นควรทบทวนภารกิจโดยเพิ่มคน อุปกรณ์ และมาตรการจูงใจต่างๆ ทั้งนี้ จะส่งผู้ช่วยปลัดฯ ไปสำรวจวันที่ 16-17 ก.พ. ในหลักการ จะพิจารณาส่งข้าราชการที่มีความสามารถไปเป็นหัวหน้าสำนักงานฯ แทนการรับสมัคร เวลาประจำการให้ขยายเป็น 1 ปี และมีการตอบแทนเพื่อเป็นกำลังใจ

รมว. เห็นด้วย

3.3 การส่งเจ้าหน้าที่ กต. ไปประจำ สนง. ประสานงานภาคใต้ที่ยะลา

- รมว. เห็นด้วยกับ ปลัด กต. ว่าควรพิจารณาเรื่องนี้ตามคำขอของแม่ทัพภาคที่ 4 โดยใช้รูปแบบคล้ายคลึงกับ สนง. ติดต่อชายแดนไทย-กัมพูชา

³⁴⁴ Foreign Correspondents' Club of Thailand หรือสมาคมผู้สื่อข่าวต่างประเทศในประเทศไทย

3.4 สายการบินอิสราเอล

- บริษัทในเครือ EL AL ขอบินเข้าเหล้าระยะยาวแบบประจำ ออสเตรเลียกำลังพิจารณา ส่วนญี่ปุ่นคิดว่าคงจะอนุญาต

- รมว. เห็นว่าน่าจะยึดหยุ่นได้ตามที่ ปลัด กต. เสนอ โดยให้เป็นแบบเข้าเหล้าที่ไม่เป็นเที่ยวบินปกติ ทั้งนี้ ปลัด กต. รับจะหาข้อมูลจากญี่ปุ่นเพิ่มเติม

3.5 ที่ดินทำเนียบ ออท. สหรัฐฯ

- ออท. สหรัฐฯ มาพบ ปลัด กต. เรื่องการจัดซื้อทำเนียบสหรัฐฯ ในไทย

- รมว. เห็นชอบตามที่ ปลัด กต. แจ้งไป และเสริมว่าควรจะต้องเสนอสหรัฐฯ ให้รับหาซื้อที่ดินแห่งอื่นเป็นของตนเอง เพราะสักวันหนึ่งรัฐบาลไทยคงต้องขอเรียกที่ดินถนนวิฑูรย์คืน

4. ไทย-ซาอุดี

- อธิบดีกรมการเมืองแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับการสนทนากับอุปทูตซาอุดี

- รมว. เห็นว่า รัฐบาลไทยได้พยายามในการปรับความสัมพันธ์อย่างเต็มที่แล้ว ความพยายามปรับความสัมพันธ์ไม่ควรเป็นเรื่องฝ่ายเดียว และหากซาอุดี ยังเพิกเฉยหรือไม่นำพา ไทยก็ไม่ต้องเป็นกังวลจนเกินควร

5. เอกสาร สมช. เกี่ยวกับนโยบายไทยต่อเวียดนามหรือกัมพูชา

- รมว. จะขอให้รอง นรม. เภา เสนอเรื่องดังกล่าวต่อ นรม.

6. AIT ขอเปิดสาขาที่เวียดนาม

- รมว. เห็นด้วยว่า ในหลักการเราน่าจะขอให้ AIT ขยายกำลังที่ กทม. เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศในอินโดจีน แต่ก็มิได้มีข้อขัดข้องหาก AIT จะเปิดสาขาในเวียดนาม

- ปลัด กต. แจ้งว่า ขณะนี้ AIT มีความจำเป็นต้องได้รับความสนับสนุนจากแหล่งเงินทุนต่างประเทศ และหลายประเทศมอง AIT ว่าเป็นไทยมากเกินไป จึงมีหนังสือมา

ขอให้ กต. พิจารณาในเรื่องสถานะขององค์การระหว่างประเทศ รวมทั้งสิทธิในการยกเว้นไม่เสียภาษี ซึ่งรองปลัดฯ สุจินดา ได้เสนอบันทึกความเห็นแล้ว

7. สะพานถาวรที่ศรีโสภณ

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจจะเสนอให้ผู้แทนประชาคมยุโรปที่จะมา กทม. 6 มี.ค. นี้ พิจารณาให้ประชาคมฯ สนับสนุนการสร้างสะพานที่ยังขาดอยู่ 1 แห่งเป็นการถาวร
- รมว. ขอให้ประสานงานกับอธิบดีกรมองค์การฯ และผู้ประสานภารกิจฯ ด้วย

จับครั้งที่ 2 มีนาคม 2535

1. การประชุมสามเส้า ไทย-ลาว-พม่า ยาเสพติด 13-14 มี.ค. รร. ดุสิตธานี

- ตามที่ ป.ป.ส. ขอความร่วมมือด้านการจัดประชุมจากกรมองค์การฯ นั้น รมว. ขอให้กรมองค์การฯ มีบทบาทเสริม
- ออท. นิคม แจ้งว่า รอง นรม. พูน จะนำคณะผู้แทนลาวมาร่วม โดยจะเดินทางมาถึงตั้งแต่วันที่ 12 มี.ค. รมว. จะรับเป็นแขกเชิญเลี้ยงอาหารค่ำ วันที่ 12 มี.ค.

2. คณะกรรมาธิการแม่น้ำโขง

- รมว. ชี้แจงภูมิหลังและแนวนโยบายให้ ออท. นิคม และ ออท. สุรพงษ์ ทราบว่า นโยบายของรัฐบาลขณะนี้คือ การพยายามปรับโครงสร้างความร่วมมือ โดยนำพม่าและจีนเข้ามาร่วมด้วย ในการนี้ ไทยได้เสนอจะจัดประชุมหารือระหว่างรัฐชายฝั่งแม่น้ำโขงทั้งหมด ในวันที่ 16 มี.ค. จึงขอให้ ออท. ทั้งสอง โนม่น้าวให้ลาวและเวียดนามเข้าร่วมประชุม
- รมว. ขอให้ ออท. สุรพงษ์ ชี้แจงให้ฝ่ายเวียดนามให้ความร่วมมือโดยย่นำประเด็นการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องและขอให้จัดให้ รมช. เข้าพบและยื่นหนังสือตอบของ นรม. ต่อ นรม. เวียดนาม เพื่อให้สอดคล้องตามความตกลงในการหารือทางโทรศัพท์ (hotline) ที่ นรม. ทั้งสองเห็นชอบ และไทยได้ปฏิบัติตามในสัปดาห์ก่อน ด้วยการจัดให้ ออท. ได้พบ นรม.

- ไทยต้องการเห็นความร่วมมือที่สร้างสรรค์ จึงส่ง รมช. มาชี้แจง ส่วนเวียดนาม จะเข้าร่วมการหารือในวันที่ 16 มี.ค. หรือไม่เป็นสิทธิของเวียดนาม สำหรับปัญหาเรื่องการเข้าของ SNC ที่เวียดนามแสดงความเป็นห่วงนั้น รัฐบาลไทยจะหารือกับฝ่าย SNC

- ต่อข้อถามเรื่องผลกระทบจากการให้แลงเคสเตอร์ออกจากไทย ซึ่งลาวอาจจะมีความข้องใจนั้น รมว. แจ้งว่า ไทยต้องการหารือกับรัฐชายฝั่งแม่น้ำโขงทั้งหมดในเรื่องความร่วมมือ แต่แลงเคสเตอร์เข้ามาพยายามเป็นผู้เจรจา กับฝ่ายไทยเกินขอบเขตหน้าที่ของสำนักเลขาธิการ และพยายามยึดยึดความเห็นของตนให้เป็นทางออก จึงเป็นอุปสรรคต่อการปรับโครงสร้างความร่วมมือ

3. ไทย-ลาว

- รมว. ขอให้ ออท. นิคม คอยสอดส่องดูแลการปฏิบัติตามนโยบายส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีกับลาวอย่างใกล้ชิด โดยประสานงานกับผู้ว่าราชการจังหวัด ภาค เอกชน และฝ่ายต่างๆ

- ออท. นิคม แจ้งว่า สอท. ลาว เป็นผู้ติดตามสอดส่องกลุ่มปฏิการลาว ดังนั้น ไทยจึงควรขอให้ สอท. ลาว เป็นผู้จัดทำรายชื่อให้ไทย เพื่อมอบให้ ตม. บรรจุไว้ในรายชื่อบุคคลต้องห้ามต่อไป

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมการเมือง เขียว ออท. ลาว มาติดตามการหารือระหว่าง ผบ.สส. กับ นรม. ลาว ในเรื่องการแลกเปลี่ยนรายชื่อระหว่างกัน

4. ไทย-เวียดนาม

- ออท. สุรพงษ์ จะติดตามเรื่องเครดิต 150 ล้านบาท กับกรมเศรษฐกิจ รมว. เห็นด้วยว่า トラบไคที่เวียดนามจะใช้เครดิตข้างต้นเพื่อซื้อสินค้าหรือเครื่องจักรที่มาจากไทยแล้ว ย่อมน่าจะเป็นประโยชน์

- รมว. ขอให้ ออท. สุรพงษ์ ติดตามเรื่องสัญญาปรับปรุงที่ทำการ สอท. และ สกญ. ณ นครโฮจิมินห์ ตลอดจนทำเนียบกับรับรองปลัดฯ สุจินดา

- ออท. สุรพงษ์ แจ้งว่า ยังไม่มีความคืบหน้าจากฝ่ายเวียดนามในเรื่องความตกลง

5. FCCT

- รมว. มอบอธิบดีกรมสารนิเทศ แจ้ง FCCT ว่า ขอให้เชิญ รมว.กต. คนต่อไปเป็นผู้กล่าวปราศรัยและพบปะกับสมาชิก FCCT แทน เนื่องจากที่ FCCT ได้เชิญ รมว. ไว้ในวันที่ 18 มี.ค. นั้น เป็นช่วงที่ รมว. กำลังจะพ้นหน้าที่ปัจจุบันอยู่แล้ว

6. การพบปะกับ ผู้ช่วย รมว.กต. สหรัฐฯ คำนั

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมการเมืองมาหารืออีกครั้งในเย็นวันนี้

- อธิบดีกรมการเมืองแจ้งว่า เรื่องมอร์มอน³⁴⁵ เรื่องค่าใช้จ่าย UNTAC อาจจะ
เป็นหัวข้อการหารือ

- รมว. เห็นชอบกับอธิบดีกรมองค์การฯ ที่จะบอกโซโลมอนว่า การทำ ODP ของสหรัฐฯ สำหรับผู้อพยพกัมพูชา ขอให้ไปรอกระทำเมื่อผู้อพยพเหล่านี้กลับเข้าไปตั้งถิ่นฐานในกัมพูชาแล้ว

7. JDA ไทย-มาเลเซีย

- อธิบดีกรมการเมืองแจ้งว่า เป็นเรื่องในความดูแลของกรมสนธิสัญญาฯ ทราบว่า ภายหลังจากการประชุม JC ไทย-มาเลเซียที่เกาะลังกาวิแล้ว ได้มีการประชุมต่อของ JDA ที่ภูเก็ตด้วย

- รมว. แจ้งว่า จะติดต่อกับ รมต. เกษมสโมสร เพื่อขอให้เชิญคณะกรรมการฝ่ายมาเลเซียมาหารือในปัญหาที่ค้างค้างอยู่ เพื่อหาทางเร่งรัดใช้ประโยชน์ JDA โดยเร็วที่สุด และในขณะเดียวกันก็เป็นการทำให้ฝ่ายมาเลเซียแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายมาเลเซียอย่างเป็นทางการด้วย

³⁴⁵ มอร์มอน (Mormon) มีชื่อทางการว่า The Church of Jesus Christ of the Latter-day Saints มีศูนย์กลางอยู่ที่มลรัฐยูทาห์ ส่งอาสาสมัครหนุ่มสาวไปเผยแผ่ความเชื่อทั่วโลก รวมทั้งไทย มีอิทธิพลทางการเมืองผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิกในสภาองเกรส

อังคารที่ 3 มีนาคม 2535

1. APEC

1.1 ปลัด กต. สรุปผลการประชุม APEC SOM ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อเสนอให้จัดตั้งสำนักเลขาธิการ APEC ให้ รมว. ทราบ

รมว. รับว่าจะยกเรื่องหารือกับฝ่ายอินโดนีเซียในระหว่างการไปประชุม JC ที่กรุงจาการ์ตา 3-5 มี.ค. 35

1.2 หนังสือเรื่องบทบาทของ พณ. ในการประชุม APEC

รมช. จะแจ้ง รมว.พณ. อย่างเป็นทางการภายในว่าจะขอไม่ตอบหนังสือดังกล่าว และควรให้รัฐบาลชุดต่อไปพิจารณา

2. กรรมภูมิภาค ตามที่มีการหารือเรื่องนี้ใน Morning Prayer เข้า 3 มี.ค. 35 ครม. ได้อนุมัติเรื่องการแต่งตั้งบุคคลเป็นรองปลัดฯ และอธิบดีกรรมภูมิภาคแล้ว และ ครม. ได้ส่งเรื่องพระราชกฤษฎีกาให้คณะกรรมการกฤษฎีกาดำเนินการต่อไป

3. ที่ดินแจ้งวัฒนะ - รมว. แจ้งว่า รมว.คค. เห็นชอบด้วยแล้วในเรื่องการแบ่งที่ให้สร้างที่ทำการกองหนังสือเดินทาง

- สถานะสุดท้ายของเรื่องคือ ปลัด คค. อาจจะมีข้อข้องใจอยู่

- หากเรื่องเข้าคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ในวันพุธที่ 4 มี.ค. 35 ปลัด กต. จะไปชี้แจงให้เพราะ รมว. และ รมช. ไปราชการต่างประเทศ ทั้งนี้ ปลัด กต. เข้าใจว่า รอง นรม. เกา จะเรียกประชุมเรื่องนี้ต่างหาก

- รมว. แจ้งว่า รอง นรม. เกา พร้อมที่จะตัดสินใจในเรื่องนี้อยู่แล้ว

4. ภาษีรถยนต์ ผู้ตรวจราชการ กค. (ปรีดี บุญยัง) จะหารือกับอธิบดีกรมพิธีฯ ในวันพุธที่ 4 ก.พ. 35 รมช. ยืนยันว่า การให้คณะทูตซื้อรถโดยไม่เสียภาษีเป็นเอกสิทธิ์

แต่การให้ขายโดยไม่เสียภาษีเป็นเรื่อง courtesy ซึ่ง รมว. เห็นด้วยว่าควรใช้หลักถ้อยที่ ถ้อยปฏิบัติเป็นรายประเทศ³⁴⁶

5. ราชอาณาจักรลาว ได้แจ้งอธิบดีกรมพิธีฯ ว่า ทรงตอบรับ state visit ของ ปธน. เกาหลีใต้ ระหว่าง 20-24 ก.ค. 35

6. รมช.กต. ลาว แจ้งอธิบดีกรมพิธีฯ ว่า ประธานประเทศลาวจะมีหนังสือกราบบังคมทูลเชิญเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ เยือนลาวระหว่าง 6-15 พ.ค. ศกนี้

7. ไม่จำเป็นต้องกราบบังคมทูลให้มีพระราชสาส์นแสดงความยินดี 10 ปี การครองราชย์ของกษัตริย์ซาอูตีฯ

8. กอล์ฟ ครม. จัดได้ในวันที่ 24 มี.ค. 35 ที่สนาม ทบ.

9. รมว. รับข้อเสนอของ ปลัด กต.ว่าจะถ่ายรูปกับข้าราชการ กต. ทีละกรม ในวันที่ 20 มี.ค. 35 ที่ประตูบัวแก้ว วังสราญรมย์

10. การหารือระหว่างประเทศชายฝั่งแม่น้ำโขง

รมว. แจ้งว่า รมต. ส่งฯ รับเป็นประธานการประชุมดังกล่าว ตามข้อเสนอของ รมว. เพื่อมิให้เห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องทางการเมือง

11. รมว. รับทราบตามที่อธิบดีกรมการเมืองแจ้งว่า การประชุม PMC รมว.กต. สหรัฐฯ จะมาร่วมได้ระหว่าง 13-15 ก.ค. 35 แต่ฟิลิปปินส์ประเทศเจ้าภาพจะเลือกตั้งทั่วไปเสร็จตอนปลาย มี.ย. 35 และอาจขลุกขลัก

³⁴⁶ หลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติ (Reciprocity) หมายความว่า ฝ่ายไทยให้เท่ากับที่ประเทศนั้น ๆ ให้แก่ฝ่ายไทย

12. รมว. ได้ยกเรื่องการให้อาริส³⁴⁷ สามีมี่ของออง ซาน ซูจี เข้าเยี่ยมซูจี กับ ออท. พม่า เมื่อ 2 มี.ค. 35

13. เงิน 5 ล้านบาทจาก UNHCR สำหรับสะพานเปียงปอยเปต รมว. ขอให้กรมองค์การฯ เร่งเรื่องเพื่อให้ UNHCR โอนเงินจำนวนดังกล่าวให้แก่ฝ่ายไทย ทั้งนี้ เพราะจะต้องดำเนินการให้เสร็จก่อน เม.ย. 35

14. สะพานศรีโสภณ ผู้ประสานภารกิจ แจ้งว่า ผู้ป่วนสนใจช่วยแต่เห็นว่า SNC ควรเป็นผู้ขอ อธิบดีกรมการเมืองเห็นควรมองหาความช่วยเหลือจากแหล่งอื่นด้วย รมว. เห็นว่าจะมาจากแหล่งใดก็นำรับไว้พิจารณา

15. การกวาดกั้ระเบิด

- เขียว สัมพันธ์ แจ้งอธิบดีกรมการเมืองว่า กั้ระเบิดบนเส้นทางปอยเปต-ศรีโสภณ-พระตะบอง มีน้อยกว่าจากพระตะบองไปโพธิ์สัตว์

- รมว. ขอให้กวาดกั้ระเบิดบนเส้นทางปอยเปต-ศรีโสภณ ให้ปลอดภัยสำหรับผู้สื่อข่าวต่างประเทศที่จะเข้าไปทำข่าวในวันที่ 17 มี.ค. 35 กับกรมสารนิเทศ

16. รมว. แจ้งว่า รอง นรม. เภา จะเรียกประชุมเรื่องليبียในวันจันทร์ที่ 9 มี.ค. 35

17. อธิบดีกรมพิธีฯ จะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกำหนดการเสด็จฯ ต่างประเทศของเจ้านายทุกพระองค์เสนอ รมว. ก่อนการเข้าเฝ้าฯ ที่เชียงใหม่ 8 มี.ค. 35

³⁴⁷ ไมเคิล เวลลันคอร์ต อาริส (Michael Vaillancourt Aris) นักประวัติศาสตร์ชาวอังกฤษ

จักรที่ 10 มีนาคม 2535

1. สมาคมในเนเธอร์แลนด์กราบบังคมทูลเชิญสมเด็จพระเทพฯ เสด็จทอดพระเนตรกิจการ

- ปลัด กต. ได้มีโอกาสกราบบังคมทูลด้วยวาจาแล้ว โดยมีข้อสังเกตว่า ดูจะเป็นสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ในเชิงพาณิชย์

- รมว. เห็นว่า หากยังมีเวลาน่าจะตรวจสอบและขอรับทราบความเห็น ปลัด กต. รับจะพูดกับราชเลขาฯ ด้วย

2. กาชาดสากลเชิญชวนให้ไทยบริจาคข้าวให้กัมพูชา

- กาชาดสากลขอไทยบริจาคข้าว 500 ตัน ให้ชาวกัมพูชาใน 3 จังหวัด จำนวน 300,000 คน ที่ประสบภัยน้ำท่วม

- รมว. ให้ความเห็นชอบโดยเป็นการบริจาคของรัฐบาลไทยให้กับเจ้าสีหนุ อธิบดีกรมองค์การฯ รับจะทำหนังสือกราบเรียน นรม. เพื่อขออนุมัติ

3. การขนส่งสินค้าผ่านแดนไทย-ลาว

- รมว. ได้ลงนามในหนังสือกราบเรียน นรม. ตามที่อธิบดีกรมสนธิสัญญาฯ เสนอสาระคือ ยืนยันการตีความมติ ครม. ยกเลิกการผูกขาดของ ร.ส.พ. ทั้งนี้ ร.ส.พ. หรือบริษัทอื่น ๆ ก็ยังมีสิทธิประกอบการขนส่งอยู่ หากลาวเป็นฝ่ายเลือกและไทยรับรอง

- รมว. ขอให้กรมเศรษฐกิจมีหนังสือตอบหนังสือของ คค. ว่าไทยจะแจ้งกับลาวว่า ร.ส.พ. และบริษัทอื่น ๆ (หากมี) มีความประสงค์จะประกอบการขนส่ง จึงขอให้ฝ่ายลาวพิจารณาด้วยความเป็นธรรม แต่ทั้งนี้ ผลการพิจารณาย่อมขึ้นอยู่กับฝ่ายลาว

- ปลัด กต. ชี้ว่า นอกเหนือจากเรื่องการขนส่งสินค้าผ่านแดนข้างต้น ประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องกันแต่เกิดเป็นปัญหา คือ การที่ ร.ส.พ. รับขนส่งสินค้าจากภาคเอกชนในไทย ไปส่งมอบให้ในเขตลาว ซึ่งมีรายงานว่ารัฐบาลลาวได้มีคำสั่งห้ามมิให้ ร.ส.พ. ดำเนินการในเรื่องนี้ด้วย ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ถูก และ ปลัด กต. ได้เคยยกขึ้นพูดกับ รมช.กต. ลาว แล้ว

- รมว. ขอให้กรมเศรษฐกิจตรวจสอบกับ ออท. นิคม โดย รมว. จะยกเรื่องข้างต้นขึ้นพูดกับรอง นรม. พูน ในสัปดาห์นี้ด้วย

4. การส่งผู้พลัดถิ่นกัมพูชากลับ

- ตามที่ พล.ท. สนั่น แจ้งให้สำนักงานติดต่อกับ ที่อรัญฯ ทราบว่าจะมีพิธีส่งในวันที่ 30 มี.ค. ที่ Site 2 นั้น อธิบดีกรมองค์การฯ จะได้ประสานงานกับ พล.ท. สนั่นต่อไป

5. เงินทรองจ่ายสำหรับทหารช่างในกัมพูชา

- ผบ.ทบ. มีหนังสือกราบเรียน นรม. เพื่อขออนุมัติเงิน 100 ล้านบาทเป็นค่าทรองจ่ายช่างต้นในระหว่างที่รอการเบิกจ่ายจาก UN นรม. ขอความเห็น กต. และ กค.
- รมว. สนับสนุน อธิบดีกรมองค์การฯ จะดำเนินการต่อไป

6. รมว. รับจะให้สัมภาษณ์ EMS³⁴⁸ เพื่อถ่ายทอดในข่าว CNN เกี่ยวกับบทบาทและการดำเนินการของไทยในกัมพูชาวันนี้ เวลา 17.00 น. กรมสารนิเทศจะเป็นผู้ประสานงาน

7. อธิบดีกรมการเมืองแจ้งสถานะล่าสุดเกี่ยวกับท่าทีของอุปทูตซาอุดีฯ ต่อการดำเนินการผู้ต้องสงสัยในการฆาตกรรมนักการทูตซาอุดีฯ ที่ปากีสถาน

พุธที่ 11 มีนาคม 2535

1. APEC SOM

- อธิบดีกรมอาเซียน สรุปสาระสำคัญการประชุมสัปดาห์ที่แล้ว ทุกฝ่ายยืนยันว่าอยากได้กลไกสนับสนุน (Support Mechanism) แต่บางประเทศไม่ต้องการให้เรียกว่า

³⁴⁸ European Media and Marketing Survey

Secretariat ในที่สุดแล้วคงต้องขึ้นอยู่กับมาเลเซียว่าจะยอมได้แค่ไหน ในขั้นนี้ มาเลเซีย ต้องการระบบหมุนเวียน ซึ่งอธิบดีกรมอาเซียนเห็นว่า คงจะเป็นไปไม่ได้ในทางปฏิบัติ

2. JC

- รมว. มอบ ปลัด กต. นำส่งรายงาน JC ระหว่างไทยกับประเทศต่าง ๆ และเรื่องอื่น ๆ ที่เห็นว่าสำคัญ เช่น การประชุมคณะกรรมการแม่น้ำโขง ให้ราชเลขาฯ ทราบ เป็นระยะ

- กรมเศรษฐกิจกำลังเร่งหนังสือกราบเรียน นรม. ผลการประชุม JC ไทย-อินโดนีเซีย

รมว. ขอให้สรุปเป็นประเด็นสั้น ๆ

3. เกาหลีเหนือจะทูลเกล้าฯ ถวายหน่อต้นหม่อน

- อธิบดีกรมสารนิเทศแจ้งว่าได้รับรายงานจาก สอท. ณ กรุงปักกิ่งว่า เกาหลีเหนือ ได้เสนอจะทูลเกล้าฯ ถวายหน่อต้นหม่อน 20,000 หน่อ โดยฝากมากับเครื่องบินพระที่นั่งสมเด็จพระบรมฯ เพื่อให้บริษัทร่วมทุนไทย-เกาหลีเหนือที่เชียงใหม่ดูแล และเตรียมจัดถวายสมเด็จพระนางเจ้าฯ ในเดือนสิงหาคม ทั้งนี้ เกาหลีเหนือได้วางเงื่อนไขห้ามเผยแพร่การขยายพันธุ์ เพราะถือเป็นความลับแห่งชาติเกาหลีเหนือ

- รองปลัด กษ. ให้ความเห็นในขั้นต้นว่า หากฝ่ายไทยไม่สามารถรักษาเงื่อนไขที่เกาหลีเหนือวางไว้ ซึ่งยากที่จะควบคุม ก็จะเสียหายถึงเจ้านาย

- รมว. เห็นว่า หม่อนใหม่คงเป็นประโยชน์ แต่ไม่แน่ใจในเรื่องเงื่อนไขและบทบาทของเกาหลีเหนือ รวมทั้งตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับการที่เกาหลีเหนือเสนอเรื่องอย่างกะทันหัน ทั้ง ๆ ที่การปลูกต้องเตรียมการล่วงหน้า

รมว. ขอให้อธิบดีกรมสารนิเทศขอประทานพระวินิจฉัยจากหม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี³⁴⁹ ด้วย

³⁴⁹ องค์ประธานมูลนิธิโครงการหลวง

4. ตำแหน่งที่ปรึกษาฝ่ายเกษตรฯ ที่กรุงโรม

- รองปลัด กษ. แจ้งว่าได้ปรึกษากับปลัดและรองปลัด กต. แล้ว เห็นพ้องว่า ออท. ณ กรุงโรม ควรทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนถาวรไทยประจำ FAO ในกรณี กษ. มีดำริจะเลื่อนตำแหน่งที่ปรึกษาเกษตรคนปัจจุบันจากระดับ 8 เป็น 9 ซึ่ง กพ. ให้ความเห็นชอบในหลักการ จะขอให้ กษ. ตรวจสอบกับ กต. ก่อน

กษ. จึงได้ทำหนังสือถึง ปลัด กต. แล้ว

- รมว. เห็นด้วยกับ ปลัด กต. ว่า การเลื่อนจาก 8 เป็น 9 เป็นเรื่องภายในของ กษ. บทบาทของ กต. คือการให้คำแนะนำว่าควรจะเรียกชื่อตำแหน่งทางการทูตของ ผู้แทน กษ. ว่าอย่างไร สำหรับการให้ ออท. ณ กรุงโรม เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนถาวรนั้น ถูกต้องด้วยหลักการและสอดคล้องกับวิธีการปฏิบัติของประเทศส่วนใหญ่แล้ว

- ปลัด กต. ได้ยกเรื่องที่หารือในที่ประชุมอธิบดีวานนี้กรณี BOI จะเปิดสำนักงาน ที่กรุงปารีส

รมว. เห็นว่า ควรจะต้องมีการทบทวน มิใช่เฉพาะแต่ที่กรุงปารีสเท่านั้น แต่ หน่วยงานอื่นๆ ที่สถานทูตแห่งอื่นๆ ด้วย

รมว. ขอให้ ปลัด กต. มีหนังสือตอบเลขาธิการ ครม. ในภาพรวมเรื่องสำนักงาน ในต่างประเทศ

5. จะมีการจัดกอล์ฟระหว่าง ร.ส.ช. กต. กับคณะทูตวันที่ 25 มี.ค. ที่สนาม Green Valley

ตอนคำ นรม. จะเป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหาร

พฤษภาคมที่ 12 มีนาคม 2535

1. ผลการเยือนกรุงพนมเปญของ รมช. 11 ก.พ. 35

- รมช. แจ้งว่าเจ้าสีหนุตอบรับด้วยความยินดีที่จะส่งคณะผู้แทน SNC มาร่วม ประชุมอย่างไม่เป็นทางการของประเทศริมฝั่งแม่น้ำโขง 15-16 มี.ค. ศกนี้ โดย รมช.

ได้แจ้งไว้แล้วว่า ไทยยินดีรับเป็นแขกทั้งคณะ และอำนวยความสะดวก หากฝ่ายกัมพูชาต้องการในเรื่องการเดินทาง

- เจ้าสีหนุอินดีจะเป็นผู้รับมอบข้าวบริจจาคจากฝ่ายไทยปริมาณประมาณ 400 ตัน โดยจะให้มีคณะจากเมืองสวายเรียงมาร่วมด้วย (ไทยจะบริจาคข้าวดังกล่าวให้กัมพูชาโดยตรง แทนที่จะผ่านกาชาดสากล ซึ่งได้แจ้งขอไทยมา)

2. การประชุมอย่างไม่เป็นทางการของประเทศริมฝั่งแม่น้ำโขง 15-16 มี.ค.

- รมช.แจ้งว่า การที่ SNC เป็นคณะจะมาร่วมประชุม ไม่ว่าจะประเทศอื่นจะสามารถมาร่วมได้หรือไม่ก็ตาม ย่อมแสดงให้เห็นว่า กัมพูชามีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมของคณะกรรมาธิการแม่น้ำโขง เพื่อได้รับประโยชน์จากโครงการ ไม่ว่าจะป็นคณะกรรมการในรูปแบบใด

- พม่าได้แจ้งมาแล้วว่าจะส่ง รมว.กต. เข้าร่วม ในขณะที่เวียดนามแจ้งว่า ยินดีเข้าร่วมในการหารือระหว่าง 4 ประเทศ ส่วนลาวและจีนนั้น ยังไม่ได้แจ้งทำที่ที่ชัดเจน

- รมว. มอบ รมช. แจ้งแก่ รอง นรม./รมว.กต. ลาว บ่ายวันนี้ในระหว่างไปรับที่ สนามบิน โดยย้ำว่า ฝ่าย SNC ได้แสดงความปรารถนาจะเข้าร่วมประชุมอย่างแน่นอนแล้ว ประเด็นที่จะหารือในวันที่ 15 คือ จะให้กัมพูชาเข้ามาอย่างไร ไทยจึงเห็นว่า ลาว น่าจะส่งคณะผู้แทนเข้าร่วม

- รมว. มอบรองปลัดฯ สาโรจน์ เขิญ ออท. เวียดนามมาพบ ภายหลังจากทราบคำตอบของฝ่ายลาวในวันนี้ โดยขอให้พูดกับ ออท. เวียดนามโดยตรงไปตรงมาว่า สิ่งใดที่ไทยรับไม่ได้

อนึ่ง การจัดให้มีการหารือระหว่าง 4 ประเทศในวันที่ 15 ก็เป็นไปตามข้อเรียกร้องของฝ่ายเวียดนาม จึงขอให้รัฐบาลเวียดนามส่งคณะผู้แทนมาร่วมประชุมอย่างน้อยก็อาจมอบหมายให้ ออท. เป็นหัวหน้าคณะ

- รมว. จะย้ำกับ รมช. กระทรวงเศรษฐกิจสัมพันธ์จีนในเช้าวันนี้ ถึงความสำคัญของการเข้าร่วมของฝ่ายจีนเช่นกัน

- รมว. ขอให้ อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้ง รมว. ส่งฯ ให้เตรียมพร้อมสำหรับการเป็นประธานในที่ประชุมวันที่ 15-16 และขอให้จัดส่ง non-paper ให้ประเทศต่าง ๆ ได้พิจารณาในโอกาสแรก

3. การประชุมไทย-พม่า-ลาวเกี่ยวกับยาเสพติด 13-15 มี.ค.

- รมว. ขอให้มีผู้แทนของ กต. ในงานเลี้ยงอย่างไม่เป็นทางการวันนี้ ที่บ้านพัก รอง นรม. เภา โดยที่ ปลัด กต. และ อธิบดีกรมองค์การฯ จะไปร่วมไม่ได้ จึงขอให้รอง ปลัดฯ สาโรจน์ อธิบดีกรมเศรษฐกิจ อธิบดีกรมสารนิเทศ ผู้ประสานภารกิจฯ ออท. วีระศักดิ์ และ ออท. นิคม เข้าร่วมด้วย

- รมว. เห็นด้วยกับ ปลัด กต. และขอให้อธิบดีกรมสารนิเทศประชาสัมพันธ์ การประชุมครั้งนี้ยิ่งเต็มที่ เพราะเป็นความร่วมมือในทางสร้างสรรค์ระหว่างประเทศ ทั้ง 3

อนึ่ง เป็นโอกาสให้นานาประเทศตระหนักถึงตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมในการดำเนิน นโยบาย constructive engagement กับพม่า

4. ไทย-สหรัฐฯ

- ปลัด กต. สรุปลงสาระที่ทอมเซธ³⁵⁰ มาพบวานนี้ว่า สหรัฐฯ ขอความสนับสนุน จากไทยกรณีจะเสนอร่างข้อมติต่อ UNSC ให้มีมาตรการคว่ำบาตรบางประการต่อลิเบีย อาทิ ทางการบินพาณิชย์ ทั้งนี้ ทอมเซธตอบคำถามของ ปลัด กต. ว่า ตนเองเข้าใจว่า สหรัฐฯ คงจะไม่ใช้มาตรการรุนแรงทางทหารต่อลิเบีย

- ทอมเซธแจ้งว่า การประกาศในอนาคตก่อนใกล้นี้ของรัฐบาลสหรัฐฯ เกี่ยวกับการค้า คงจะไม่นำความพอใจมาให้ฝ่ายไทย ปลัด กต. แจ้งทอมเซธว่า หากยังไม่สามารถเลิกการขึ้นชื่อประเทศไทยเป็น Priority Foreign Country (PFC) ในขั้นนี้ ก็ไม่น่าต้องระบุในประกาศซึ่งสหรัฐฯ จะมีออกมาในวันที่ 13 มี.ค. 35 ว่า ไทยยังคงเป็น

³⁵⁰ วิक्टर ทอมเซธ (Victor Tomseth) รองหัวหน้าคณะผู้แทนทางการทูต สถานเอกอัครราชทูต สหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำลาว

PFC อยู่ ทั้งนี้ ปลัด กต. ได้ขอให้ฝ่ายสหรัฐฯ พิจารณาจากภาพรวม โดยขอให้สหรัฐฯ รับผิดชอบต่อ การกดดันรัฐบาลไทยที่มาจากการเลือกตั้งจะสร้างความไม่พอใจจนทำให้ สภาหาทางแก้กฎหมายที่ออกในรัฐบาลนี้

- รมว. เห็นชอบกับแนวทางข้างต้นในลักษณะที่จะช่วยลดความเสียหาย บ่ายวันนี้ รมว. จะได้ยกเรื่องข้างต้นกับโซโลมอนอีกครั้งหนึ่ง

5. ประมง

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งผลการประชุมคณะกรรมการประมงแห่งชาติวานนี้ ซึ่ง รอง นรม. เป็นประธาน อธิบดีกรมประมงและสมาคมประมงเห็นว่า ชาวประมงไทย ที่ถูกประเทศอื่นจับกุม ถูกลงโทษไปชิ้นหนึ่งแล้ว ไทยจึงไม่ควรลงโทษคนของเราซ้ำอีก ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า ชาวประมงไทยเข้าไปลักขโมยปลาในเขตน่านน้ำประเทศเพื่อนบ้าน ในสายตาของเวียดนามนอกจากไทยไม่ลงโทษแล้วยังยอมนำเงินมาไถ่ถอน เพื่อให้กลับไปจับปลาอย่างเดิม

- กรณีฝ่ายมาเลเซียหรืออย่างที่ไม่เป็นทางการกับอธิบดีกรมประมง เพื่อขอให้ฝ่ายไทยเสนอรายชื่อและหลักฐานการเป็นเจ้าของเรือที่ถูกมาเลเซียยึด และต้องการไถ่ถอนเรือคืน นั้น ตามความเห็นในแง่กฎหมายอาจจะเป็นการทำให้ไทยยอมรับกฎหมายของมาเลเซีย ซึ่งไทยไม่ต้องการยอมรับ

- ปลัด กต. รับจะมอบอธิบดีกรมเศรษฐกิจหรือกับอธิบดีกรมประมงโดยตรง ทั้งนี้ ข้อเสนอของกรมสนธิสัญญาฯ ที่ให้เจ้าของเรื่อนำเอกสารสิทธิ์มาแปลและรับรองนิติกรณ์ที่ กต. น่าจะเป็นวิธีการที่ใช้ได้

6. UNSG³⁵¹ เยือนไทย (เม.ย. 35)

- รมว. อนุมัติในหลักการให้อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้ง คทท. ณ นครนิวยอร์กว่า ไทยยินดีต้อนรับ โดย นรม. จะเป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารค่ำ

³⁵¹ บุญรุส บุญรุส กาลี (Boutros Boutros-Ghali) เลขาธิการสหประชาชาติ

7. เรื่องอื่นๆ

- กรมสนธิสัญญาฯ กำลังเสนอหนังสือกราบเรียน นรม. ขอให้ลงนามสัตยาบันสารสนธิสัญญาไมตรีไทย-ลาว ที่ นรม. ทั้งสองได้ลงนามกันไว้ในเดือน ม.ค. การแลกเปลี่ยนสัตยาบันสารจะกระทำในระดับ ออท.

- ฝ่ายลาวแจ้ง ออท. นิคม ว่า จะให้ความสำคัญอย่างสูงสุดต่อการเสด็จเยือนลาวของสมเด็จพระบรมฯ เมื่อมีการยืนยันในเรื่องกำหนดวันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว รมช. ลาวจะเดินทางเข้ามาถวายหนังสือกราบบังคมทูลเชิญ

- รมว. มอบ ปลัด กต. เป็นประธานคณะกรรมการเพื่อพิจารณาและทาบทามผู้สมัครที่เหมาะสมสำหรับตำแหน่งเลขาธิการอาเซียน

- รมว. รับทราบฯ ว่า ฟิลิปปินส์ไม่สามารถปฏิบัติตามคำขอของสหรัฐฯ ในการจัด PMC 13-15 ก.ค. ได้ ทั้งนี้ เพราะจะมีการเลือกตั้ง ปธน. 22 พ.ค. และจะจัดตั้งรัฐบาลได้ไม่ทันเตรียมการประชุม

- ปลัด กต. แจ้งว่า ตามที่ รพ. ศิริราชได้สนับสนุนการรักษาบุคคลสำคัญจากประเทศเพื่อนบ้านอยู่เนืองๆ และเป็นผู้ออกค่ารักษาเอง ในอนาคตข้างหน้าอาจจะมีความจำเป็นที่ กต. จะต้องจัดงบประมาณพิเศษเพื่อช่วยเหลือ รพ. ศิริราชด้วย

- รมว. ขอให้กองราชการในต่างประเทศ³⁵² จัดทำประเด็นชี้แจงสำหรับการประชุม ครม. สัปดาห์หน้าเรื่องโครงการก่อสร้างที่ทำการของ กต. ในต่างประเทศทั้งหมด

คุรุ์ที่ 13 มีนาคม 2535

1. กองพันทหารราบมาเลเซียใน UNAMIC

- มาเลเซียได้แจ้ง กต. ขออนุญาตรัฐบาลไทยในการที่จะเคลื่อนพันราบ (850 คน) พร้อมรถบรรทุกผ่านไทยไปยังเลียมราฐ วันที่ 25 มี.ค. ในขั้นนี้ทราบฯ ว่าพันราบ

³⁵² ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นสำนักบริหารทรัพย์สินในต่างประเทศ เป็นส่วนราชการสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

มาเลเซียจะมีรถจีเอ็มซีและรถขนาดใหญ่ 150 คัน ซึ่งจะขึ้นที่ฐานทัพเรืออุตะเกาและท่าเรือสัททีบ ส่วนกำลังพลอาจมาทางรถไฟ/ถนนหรือบินตรง

- อธิบดีกรมองค์การฯ จะมีหนังสือกราบเรียน นรม. เรียน ผบ.สส. ผบ.ทร. และ ปลัด กท. เพื่ออนุมัติและประสานงาน

- รมว. มอบผู้ประสานภารกิจฯ ประสานงานและอำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายกำลังดังกล่าวผ่านดินแดนไทย โดย กต. จะอำนวยความสะดวกในเรื่องรถยนต์ และอื่น ๆ ให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ประสานภารกิจฯ ทั้งนี้ กรมองค์การฯ มีเจ้าหน้าที่ร่วมปฏิบัติการอีกด้วย

- รมว. เห็นชอบกับข้อเสนอของผู้ประสานภารกิจฯ ที่จะให้มีนายทหารจากสำนักงานผู้ประสานภารกิจฯ 1 นาย ไปประจำสำนักงานติดต่อฯ อรัญประเทศ เพื่อช่วย สนง. อรัญฯ ประสานงานเรื่องการเคลื่อนกองกำลัง UNAMIC ผ่านไทย

- ปลัด กต. แจ้งว่า ผู้ช่วยปลัด กต. จะออกไปสำรวจเพื่อหาทางสนับสนุนสำนักงานติดต่อฯ ของ กต. ที่อรัญฯ

- โดยที่พาหนะพันราบมาเลเซียเป็นรถหนัก ผู้ประสานภารกิจฯ จะส่งหน่วยล่วงหน้าไปสำรวจเส้นทาง โดยเฉพาะสะพานข้ามที่ปอยเปต ซึ่งขณะนี้ ทหารช่างยังไม่เริ่มสร้างสะพานเบียงหรือสะพานถาวรตามที่ UNHCR รับที่จะเป็นผู้ออกเงินค่าใช้จ่ายจำนวน 5 ล้านบาท เนื่องจากความล่าช้าในระบบการอนุมัติเงินภายในของ UN อธิบดีกรมองค์การฯ รับที่จะเร่งเรื่องการเบิกจ่ายจาก UNHCR

- รมว. เห็นว่า สะพานปอยเปตเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนเพราะต้องรับพาหนะขนาดใหญ่ซึ่งมิใช่จะมีแต่ของพันราบมาเลเซียเท่านั้น จึงขอให้ผู้ประสานภารกิจฯ แจ้งทหารช่างให้สร้างสะพานเบียงโดยเร็ว และขอให้แจ้ง UNHCR ให้รับทราบฯ ไทยจำเป็นต้องดำเนินการก่อน โดยยอมที่จะตรงจ่ายเงินไปล่วงหน้า

- รมว. เห็นว่า การเคลื่อนกำลังพันราบมาเลเซียจะเป็นกรณีตัวอย่างในการวางแผนทางให้แก่กองกำลัง UNTAC อีกหลายชาติที่จะผ่านดินแดนไทย จึงขอให้ซักซ้อมความเข้าใจและประสานงานทั้งภายในฝ่ายไทยและกับ UN ให้ชัดเจนและใกล้ชิด

2. การกวาดกั้ระเบิดของทหารช่างไทย

- อะกะซีแนะให้ไทยขอรถ Caterpillar 50 คันจากญี่ปุ่นผ่าน UN เพื่องานกวาดกั้ระเบิด โดยที่ กต. ญี่ปุ่นยังไม่ทราบเรื่องและฝ่ายไทยประสงค์จะใช้รถดังกล่าวกวาดกั้ระเบิดทางชายแดนฝั่งไทยด้วย รมว. จึงมอบอธิบดีกรมองค์การฯ แจ้ง ออท. เจตน์ให้ยกขึ้นหารือกับญี่ปุ่นโดยตรง และแจ้งขอ สอท. ญี่ปุ่นที่ กทม. ด้วย

- รมว. ห่วงใยความปลอดภัยของกองพันทหารช่างไทยและว่ามีความเร่งด่วนต้องกวาดกั้ระเบิดในเขตอื่นด้วย จึงขอให้เร่งการขอรถ Caterpillar

ผู้ประสานภารกิจ คาดว่า จะได้มาใช้งาน 5 คันในเร็ว ๆ นี้

3. การส่งผู้อพยพกัมพูชากลับ

- อธิบดีกรมองค์การฯ ประสานงานกับ สมช. แล้ว เห็นว่า จะชะลอการประกาศวันที่ปิดรับ (cut-off date) ไว้ก่อนจนกว่า UNHCR จะมีหนังสือยืนยันว่าจะเป็นผู้รับผิดชอบส่งผู้อพยพกัมพูชากลับทั้งหมดหากยังมีคนกัมพูชาทะลักเข้ามาในเขตไทยหลังวันที่ปิดรับ

รมว. ย้ำว่า หากต้องจัดการปัญหาผู้ตกค้าง ก็ขอให้ดำเนินการในเขตกัมพูชา และขอให้อธิบดีกรมองค์การฯ ประสานงานอย่างใกล้ชิดกับ สมช. และฝ่ายต่าง ๆ ต่อไป

- อธิบดีกรมองค์การฯ อธิบายว่า UNHCR จะส่งกลับคนกัมพูชาที่เข้ามาหลังวันที่ปิดรับในลักษณะ economic migrants การผลักดันจะใช้ cover ของ UNHCR

- ผู้ประสานภารกิจ ได้แจ้ง พล.ท. สนั่น แล้วว่า การเตรียมการสำหรับพิธีส่งผู้อพยพกัมพูชากลุ่มแรก 100 คน ในวันที่ 30 มี.ค. ที่ชายแดนอรัญฯ นั้น ขอให้ พล.ท. สนั่น รายงานหน่วยเหนืออย่างเป็นทางการ เพื่อให้มีการประสานงานใน กทม. ตามขั้นตอน

อธิบดีกรมองค์การฯ จะประสานงานกับกรมพิธีฯ ในเรื่องการเชิญคณะทูตตามที่เคยปฏิบัติ

4. วิทย์ฝรั่งเศสในไทย

- อธิปไตยกรรมสารนิเทศจะเป็นประธานฝ่ายไทยในการเจรจาเข้าวันนี้

รมว. เห็นชอบตามแนวทางที่เสนอ กล่าวคือ ไทยยินดีให้วิทย์ฝรั่งเศสเข้ามาดำเนินการ แต่ไม่สามารถปฏิบัติตามคำขอในเรื่องเอกสิทธิ์และการยกเว้นภาษี เพราะแม้แต่ในกรณีของ VOA ไทยก็กำลังจะทบทวนความตกลงดังกล่าวอยู่แล้ว

5. กลุ่มปฏิบัติการ

- รมว. มอบผู้ประสานภารกิจฯ รายงาน ผบ.สส. และตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีรมช. ลาวแจ้งให้ทราบ ว่า ในวันที่ 8 มี.ค. ได้มีกลุ่มปฏิบัติการข้ามแดน ไปจาก จ. เลย ทำการลี้ภัยกับรัฐบาลลาวที่ไซยะบุรี และมีเครื่องบินไทยบินเสมือนหนึ่งสนับสนุนด้านกำลังใจจำนวน 70 ครั้ง ภายหลังเสร็จสิ้นการลี้ภัย กลุ่มปฏิบัติการก็ล่าถอยกลับมาฝั่งเลย

- รมว. มอบอธิบดีกรมเอเชียตะวันออกประสานงานกับผู้ประสานภารกิจฯ ในเรื่องรายชื่อและการนำมาขึ้นบัญชีดำ (blacklist) ขอให้ปฏิบัติตามสัญญาตามที่ฝ่ายไทยและ ผบ.สส. พุดไว้กับผู้นำลาว

6. การประชุมไม่เป็นทางการของประเทศชายฝั่งแม่น้ำโขง

- รมว. รับเป็นเจ้าภาพงานเลี้ยงรับรองที่ รร. เอรಾವันคืนวันที่ 15 มี.ค.

- ลาวตกลงจะเข้าร่วมการประชุม 4 ฝ่ายในวันอาทิตย์ที่ 15 มี.ค. ส่วนการประชุมวันที่ 16 จะเริ่มเวลา 14.00 น. เพื่อรอให้ฮอร์ นัมฮง มาร่วมให้ทัน

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมเอเชียตะวันออกเชิญ ออท. เวียดนามมาในวันนี้ เพื่อพูดคุยอย่างตรงไปตรงมาเกี่ยวกับสิ่งที่ไทยยอมรับไม่ได้คือ right to veto และว่า

- ไทยไม่ต้องการให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศในภูมิภาค

- ไทยไม่ได้ต้องการความร่วมมือในกรอบแม่น้ำโขง หากจะเลิกก็ไม่ว่า แต่ขอให้เลิกโดยไม่มี ความขัดแย้งกัน

- สิ่งไทยต้องการคือ พยายามรักษาผลประโยชน์ให้ทุกประเทศได้มีส่วนร่วมต่อไป ทั้งนี้ จำเป็นต้องคิดถึงโครงการในอนาคตซึ่งเงินจะมีบทบาท จึงจำเป็นต้องนำเข้ามาร่วมปรึกษาหารือกัน

7. รมว. เห็นด้วยกับ ปลัด กต. ว่า ความสัมพันธ์กับไต้หวันที่เป็นเรื่องการค้าและเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่เปิดเผยอยู่แล้ว ดังนั้น การพบปะกับผู้แทนไต้หวันซึ่งขณะนี้ข้อพบกับผู้ใหญ่ใน กต. หลายคน น่าจะกระทำได้ที่ กต.

รมว. จะพบกับหัวหน้าสำนักงานไต้หวัน ที่ กต. ในวันจันทร์ที่ 16 มี.ค. เวลา 9.30 น.

8. รมว. มอบ ปลัด กต. เป็นผู้พบผู้ช่วย รมต. ต่างประเทศสหรัฐฯ ด้านข่าวกรอง³⁵³ ในปลายเดือนนี้ตามที่ สอท. สหรัฐฯ ติดต่อมา

9. ผู้รักษาการอธิบดีกรมพิธีฯ แจ้งว่าได้จัดให้ผู้แทนกรมสรรพากรมาบรรยายสรุปเรื่อง VAT แก่คณะทูตเป็นที่เรียบร้อย

10. รมว. เชิญประชุมระดับอธิบดีที่ห้องประชุม สนง. เลขานุการ รมต. วันศุกร์ที่ 20 มี.ค. เวลา 09.00 น.

³⁵³ ดักลาส พี. มัลฮอลแลนด์ (Douglas P. Mulholland) ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ด้านข่าวกรองและการวิจัย (Assistant Secretary of State for Intelligence and Research)

จันทร์ที่ 16 มีนาคม 2535

1. ผลการหารือของประเทศริมฝั่งแม่น้ำโขง อย่างไม่เป็นทางการ 15 มี.ค.

- รมว. ได้แจ้ง ออท. เวียดนามว่าไทยไม่มีความมุ่งหวังร้ายใดๆ ทั้งสิ้นในเรื่องข้อเสนอให้มีความร่วมมือระหว่างประเทศริมฝั่งแม่น้ำโขง ไทยไม่ต้องการทำตัวเป็นอุปสรรค แต่ต้องการสร้างความร่วมมือ

สำหรับการหารือในครั้งนี้ไทยไม่คาดหวังผลมากไปกว่าการให้มีคณะทำงานเพื่อศึกษารูปแบบและหนทางของความร่วมมือต่อไป

2. การเสด็จฯ เยือนต่างประเทศของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณฯ

- สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ จะเสด็จฯ ทรงร่วมในพิธีเปิดนิทรรศการสมเด็จพระราชบิดาที่ UNESCO กรุงปารีส

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณฯ จะเสด็จฯ ทรงร่วมการประชุมสิ่งแวดล้อมแห่งโลกที่บราซิลอย่างเป็นทางการ

- รมว. มอบอธิบดีกรมพิธีฯ ประสานงานกับราชเลขาฯ อย่างใกล้ชิด เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่รัฐบาลสมควรจัดถวาย

3. ปลัด กต. แจ้งให้ รมว. ทราบ

- กต. จะมีหนังสือถึงเลขา นรม. ขออนุมัติในหลักการเรื่องการต้อนรับ UNSG 20-21 เม.ย. โดยจะขอให้ นรม. เป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารค่ำ และขอเข้าเฝ้าฯ

- กต. กำลังเร่งเรื่องพระราชสาส์นของ ออท. สุนัย

- นรม. มีบัญชาให้ ปลัด พณ. ปรีกษาหารือกับปลัด กค. ออก กต. ก่อนจะเสนอ นรม. เรื่องคณะผู้แทนไทยในการเจรจาดำเนินการ AFTA

4. การเสด็จฯ เยือนเกาหลีเหนือของสมเด็จพระบรมฯ

- อธิบดีกรมพิธีฯ สรุปผลการเสด็จฯ เยือนว่าเป็นไปอย่างเรียบร้อย การถวายการต้อนรับสมพระเกียรติ เกาหลีเหนือมีท่าทีที่ด้านบวกต่อเรื่องความร่วมมือประเทศ และไม่ได้พูดถึงญี่ปุ่นหรือเกาหลีใต้

5. ภาชีรณนัตคณหุต

- อธิบดีกรมพิธีฯ แจ้งว่า ผู้ตรวจราชการ กค. เห็นด้วยว่า การนำรณนัตเข้าของคณหุตเป็นเอกสิทธิ์ทางการหุต แต่การขายเป็นเรื่อง courtesy ซึ่ง กค. รับไปพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

- รมว. จะยกขึ้นหาหรือกับ รมว.กค. เพื่อขอให้เป็นไปตามหลักการถ้อยที่ถ้อยประตบัตติ

6. รongปลัดฯ สาโรจนั แจ้ง รมว. ว่า

- ได้พุดกับ ออท. ลาว เรื่องรายชื่อของฝ่ายปฏิบัติการลาวแล้ว

- มีข่าว CNN ออกทำนองว่า อิสราเอลขายเทคโนโลยีเรื่องซีปนาวุธ Patriot ให้จีนและแอฟริกาใต้ และขายเทคโนโลยีจรวดพื้นดินสู่อวกาศแบบ side-winder ให้ไทย พล.ต. อิสระชัย รับจะไปตรวจสอบข้อเท็จจริง

- UNDP แจ้งว่ามีโอกาสมากที่ UNDP จะสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการสร้างสะพานที่ 2

- UNDP ขอทราบความคืบหน้าในการพิจารณาคำขอร้องที่จะให้ทหารช่างไทยทำลายกับระเบิดบนทางรถไฟ

7. อธิบดีกรมเอเชียตะวันออกสรุปสาระการหาหรือกับอะกะชิ ดังนี้

- อะกะชิได้พบกับ นรม. ญี่ปุ่น ก่อนมาไทยและแจ้งว่า นรม. ญี่ปุ่น มีมุมมองที่ไม่เป็นลบต่อความช่วยเหลือของญี่ปุ่นกับ UNTAC ซึ่งจะตกประมาณ 1 ใน 3 ของ

ค่าใช้จ่ายรวมขณะนี้ประมาณไว้ 2.8 พันล้านเหรียญ อะกะซิแสดงความห่วงใยต่อการสนับสนุนจากประเทศสหรัฐฯ และอื่น ๆ

- อะกะซิมีกำหนดจะพูดที่ FCCT กทม. 31 มี.ค.
- อะกะซิหวังว่า พิธีจัดส่งผู้อพยพกัมพูชาจากไทย วันที่ 30 มี.ค. จะผ่านไปโดยเรียบร้อย เพราะเป็นผู้อพยพกลุ่มแรก
- อธิปไตยเอเซียตะวันออกเฉียงใต้แจ้งถึง contribution ของไทยในเรื่องการกู้ภัยกับระเบิดและการสร้างทาง
- รมว. มอบอธิปไตยเอเซียตะวันออกเฉียงใต้แจ้งอาเซียนอื่น ๆ
- รมว. เห็นว่า ขณะนี้ประเทศอาเซียนอื่น ๆ ดูจะมีความกระตือรือร้นในเรื่องปัญหา กัมพูชาลดน้อยลงไปมาก จึงขอให้พยายามกระตุ้นและให้กำลังใจ รมว.กต. อาเซียน ให้มีบทบาทต่อไป

8. พล.ต. อิศระชัย แจ้งว่ากำลังประสานงานในเรื่องทหารมาเลเซียผ่านไทย โดยในวันที่ 25 มี.ค. จะมีทหารมาเลเซีย 160 คนเป็นพลขับมาขับรถบรรทุก 89 คัน และล้มการะจำนวนหนึ่งจากท่าเรือสัตหีบไปกัมพูชา

9. รมว. จะยกเรื่องการสู้รบตามแนวชายแดนไทย-พม่า กับ รมว.กต. พม่า เข้าวันนี้

10. ตามที่ UNHCR แจ้งกับ นศ. พม่าว่าไม่ควรมาจดทะเบียนเข้า Safe Area กับ มท. เพราะฝ่ายไทยไม่ยินยอมให้ UNHCR มี access ที่ถาวรใน Safe Area นั้น
 รมว. เห็นว่า ถ้าเป็นความจริงก็ขอให้ประชาสัมพันธ์ให้ทุกฝ่ายรับทราบ

อังกาที่ 17 มีนาคม 2535

1. อธิปไตยพิธิฯ แจ้งว่า รัฐบาลญี่ปุ่นจะประกาศเรื่องการเกษียณอายุราชการของ ออท. คนปัจจุบัน ในวันที่ 20 เม.ย. และมีความประสงค์จะประกาศชื่อ ออท.

คนใหม่ในโอกาสเดียวกัน จึงได้ทาบตามขอ agreement ให้แก่ ออท. ฟุจิว³⁵⁴ ที่ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ออท. ประจำ OECD

รมว. ขอให้อธิบดีกรมพิธีฯ ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป การเสนอเข้า ครม. รักษาการน่าจะกระทำได้เพราะมีใช้เรื่องนโยบาย

2. ผลการหารือไม่เป็นทางการของประเทศชายฝั่งแม่น้ำโขง

- รมว. มอบ รมช. เชิญ ออท. เวียดนามมารับทราบผลการหารือวันที่ 16 มี.ค. อย่างเป็นทางการ และให้ ออท. สุรพงษ์ แจ้ง กต. เวียดนามด้วย

- รมว. ขอความกรุณา รมช. เชิญ นสพ. บางกอกโพสต์ และ เนชั่น มารับทราบความเป็นมา และสาระของเอกสารแนวคิด ฝ่ายไทยไม่มีอะไรจะปิดบัง

3. กัมพูชา

- ชุน เซน จะแวะผ่านไทย 2 ช่วงคือ 20 มี.ค. และ 1-2 เม.ย. รมว. เห็นว่าอาจเสนอให้พบกับผู้นำฝ่ายทหารของไทย

- รมว. จะขอหารือเรื่องความช่วยเหลือต่อฝ่ายกัมพูชา กับ ผบ.สส. โดยจะรอให้ผู้ประสานภารกิจฯ กลับมาจากราชการชายแดนก่อน

4. รมว. ขอให้กรมการเมืองนำหนังสือกราบเรียน นรม. เรื่องการหารือกับ รมว. กต. พม่า วานนี้ และสำเนาให้อธิบดีกรมสารนิเทศทราบ

³⁵⁴ ฮิโรอะกิ ฟุจิว (Hiroaki Fujii) เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำไทย

พฐที่ 18 มีนาคม 2535

1. การประชาสัมพันธ์ภารกิจของทหารช่าง

- อธิบดีกรมสารนิเทศและผู้ประสานภารกิจฯ รายงานการพาผู้สื่อข่าวทั้งไทยประมาณ 40 คน และต่างประเทศประมาณ 50 คน ไปชมการปฏิบัติภารกิจของทหารช่างไทยในกัมพูชา เมื่อ 15-16 ก.พ. 35

- รมว. ขอให้มีการเน้นออกข่าวตามข้อเท็จจริงเป็นระยะ โดยเป้าหมายอยู่ที่สำนักข่าวต่างประเทศ

- บ้านเช่าของ หน.สนง. ติดต่อชายแดนฯ อรัญประเทศอยู่ในสภาพเก่าทรุดโทรม รมว. ขอให้พิจารณาหาทางช่วยเหลือเพื่อเป็นสวัสดิการและการบำรุงขวัญกำลังใจ

- รมว. แจ้งว่า ครม. อนุมัติ 100 ล้านบาท ตามที่ ผบ.สส. เสนอเป็นค่าทรงจ่ายแล้ว

2. การสร้าง/ซื้อที่ทำการและทำเนียบ

- ผู้ช่วยปลัด กต. บัณฑิต³⁵⁵ สรุปสถานะล่าสุดเกี่ยวกับการซ่อม/สร้างที่ทำการและทำเนียบในประเทศเพื่อนบ้านและอื่น ๆ

- รมว. แจ้งว่า นรม. ให้ความสำคัญสูงสุดต่อกรุงจาร์ตากรและกรุงฮานอย ขอให้ ผู้ช่วยปลัด กต. แจ้ง ออท. ณ กรุงจาร์ตากร กรุณาติดตามผลที่ รมว. กต. อินโดนีเซีย รับปากไว้กับ รมว. ว่า จะช่วยพิจารณาเรื่องหนังสือกรรมสิทธิ์ที่ดินสถานทูตปัจจุบัน

3. รมว. มอบอธิบดีกรมเศรษฐกิจติดตามผลการประชุม JC ไทย-อินโดนีเซีย

³⁵⁵ บัณฑิต โสถิพลลาฤทธิ์ ผู้ช่วยปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ต่อมาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำกระทรวง เอกอัครราชทูตประจำแอฟริกาใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย และรองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

4. คณะฝรั่งเศสที่มาเจรจาวิทยุฝรั่งเศสแจ้งว่า ฝรั่งเศสมีปัญหาด้านงบประมาณ ไม่สามารถจัดสรรเป็นการแลกเปลี่ยนกับสิทธิประโยชน์ได้ จึงขอเสนอเป็น soft loan รอมว. เห็นชอบที่อธิบดีกรมสารนิเทศได้ตอบปฏิเสธไป

5. อธิบดีกรมสารนิเทศแจ้งว่า

- ผู้สื่อข่าวมาเลเซียจากชายแดนมาพบ รอมว. พรุ่งนี้
- รอมว. ขอทราบผลการติดตามผล JC ไทย-มาเลเซีย
- อธิบดีกรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แจ้งว่าหน่วยงานไทยกำลังทบทวนก่อนประชุมกับ มาเลเซีย

หมายเหตุ - รอมว. มีบัญชาว่า นับตั้งแต่วันจันทร์ที่ 23 มี.ค. เป็นต้นไป จะไม่มีการ ทาร้อนโยบายใน Morning Prayers เรื่องสำคัญขอให้ ปลัด กต. เป็นผู้พิจารณา

- ประชุมระดับอธิบดีวันศุกร์ที่ 20 มี.ค. เวลา 09.00 น. จะมีขึ้นที่ห้อง นราธิป โดยขอเชิญระดับ 9 ขึ้นไปทุกท่าน

พหุสบัติที่ 19 มีนาคม 2535

1. ความร่วมมือของประเทศริมฝั่งแม่น้ำโขง

- รอมช. ได้เชิญ ออท. เวียดนาม มาพบและมอบเอกสารแนวคิด รวมทั้งแจ้ง ให้ทราบถึงผลการหารืออย่างไม่เป็นทางการ เมื่อวันที่ 16 มี.ค. ออท. เวียดนามแจ้ง ความรู้สึกของฝ่ายเวียดนามให้ทราบ

- ภายหลังจากนั้น รอมช. ได้เชิญ ผู้สื่อข่าว นสพ. มาชี้แจง

- รอมว. ขอให้ กรมองค์การฯ สรุปลงสาระกราบเรียน นรม. และแจ้งให้ ออท. ของ ไทยทั้ง 5 ประเทศได้รับทราบ

2. ปลัด กต. สรุปลงการสัมมนาข้าราชการระดับสูงเกี่ยวกับกฎหมาย ก.พ. ใหม่ที่ ทำเนียบรัฐบาลวานนี้ให้ รมต. ทราบ

3. รมว. แจ้งว่า ได้แจ้งอธิบดีกรมบัญชีกลาง³⁵⁶ ขอให้มีความยืดหยุ่นในการพิจารณาเบี้ยเลี้ยงของผู้ที่มาจับทุนศึกษาอบรมในไทย อธิบดีกรมบัญชีกลางรับจะไปพิจารณา (รมว. เขียนด้วยลายมือเพิ่มเติมว่า “มอบกรมเศรษฐกิจติดตามผลต่อไป”)

4. ตามที่สำนักงานผู้ประสานภารกิจฯ จะจัดส่งนายทหารไปประจำสำนักงานติดต่อชายแดนที่รัฐฯ นั้น รมว. แจ้งแก่ผู้รักษาการอธิบดีกรมองค์การฯ ว่าเจตนาเพื่อเป็นการประสานงานและอำนวยความสะดวกในเรื่องภารกิจของ UN

5. เรือไทย/เวียดนาม

- รองปลัดฯ สาโรจน์ แจ้งว่า ทร. ยืนยันว่า เรือที่ ทร. ยิงจมมิได้ซ้ครั้ง ขณะนี้ ลูกเรือทั้ง 15 คน อยู่ใน การควบคุมของฝ่ายไทย

สอท. เวียดนาม แจ้งว่า เป็นเรือของตำรวจนำเวียดนาม และลูกเรือทั้ง 15 เป็นเจ้าหน้าที่

- รมว. ขอให้ กรมสนธิสัญญาฯ ติดตามเรื่องกำหนดวันการประชุมเจรจายานาน้ำกับเวียดนามที่เคยตกลงกันว่าจะมีภายในเดือน เม.ย. ต่อไป

6. สายการบินอิสราเอล

- รมว. เห็นชอบตาม ปลัด กต. เสนอให้รับมีหนังสือกราบเรียน นรม. ให้เห็นภาพรวม และสำเนาให้ ดร. ถนัด ทราบ

- รมว. มอบอธิบดีกรมสารนิเทศออกข่าวว่า กต. ศึกษาผลดีผลเสียของเรื่องนี้ อยู่อย่างต่อเนื่อง ประเด็นสำคัญคือ ไทยจะได้ประโยชน์อะไรบ้างจากการอนุญาตครั้งนี้

³⁵⁶ ม.ร.ว. จตุมงคล โสณกุล อธิบดีกรมบัญชีกลาง ต่อมาดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมสรรพสามิต อธิบดีกรมสรรพากร ปลัดกระทรวงการคลัง ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย วุฒิสมาชิก และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานในรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

7. แอฟริกาใต้

- รองปลัดฯ สาโรจน์ แจ้ว่า รัฐบาลแอฟริกาใต้ให้ความเห็นชอบเรื่องการตั้งสถานกงสุลอาซีพของไทยที่โยฮันเนสเบิร์กแล้ว ปลัด กต. แจ้ว่า กต. กำลังมีหนังสือขออัตรากำลังจาก ก.พ.

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมสารนิเทศแถลงเรื่องการดำเนินการของ กต. ทั้งในการแต่งตั้งกงสุลกิตติมศักดิ์และการจะเปิดสถานกงสุลอาซีพในแอฟริกาใต้อย่างเต็มที่รวมทั้งเรื่องได้วันที่ กต. จะแยกสำนักงานที่ไทเปออกต่างหากตามหลักถ้อยที่ถ้อยประติบัติ ทั้งนี้ เป็นเรื่องของการค้าและเศรษฐกิจเท่านั้น

8. พม่าผลักดันชนกลุ่มน้อยชาวมุสลิมไปบังกลาเทศ

- UNHCR ขอความช่วยเหลือ

- รมว. เห็นด้วยกับอธิบดีกรมเอเชียตะวันออกว่า ไทยควรให้ความช่วยเหลือในด้านข้าวและสิ่งของแบบสองฝ่ายต่อบังกลาเทศ

- อธิบดีกรมเอเชียตะวันออกแจ้ด้วยว่า ฟิลิปปินส์ในฐานะประธานคณะกรรมการประจำอาเซียนได้รับการขอร้องจากมาเลเซียและอินโดนีเซียให้อาเซียนมีค่าแถลงร่วม ซึ่งอธิบดีกรมเอเชียตะวันออกได้แจ้ฟิลิปปินส์ไปแล้วว่าที่ประชุม Summit ได้เห็นชอบว่าเป็นเรื่องของแต่ละประเทศในอาเซียนที่จะมีนโยบายหรือการดำเนินการต่อพม่า ทั้งนี้ รมว. เองก็ได้พบกับ รมว.กต. พม่า และได้ให้สัมภาษณ์ถึงท่าทีไทยในเรื่องนี้แล้ว

ศุกร์ที่ 20 มีนาคม 2535

1. ฮุน เซน แวะไทย

- ฮุน เซน จะมาแวะ กทม. วันนี้ โดยเดินทางจากกรุงพนมเปญถึงท่าอากาศยานเวลา 12.55 น. จะต่อเครื่องไปญี่ปุ่น/สหรัฐฯ เวลา 22.00 น. ในเที่ยวกลับจะแวะ กทม.

แบบไม่ค้างในวันที่ 3 เม.ย. สำหรับการแวะวันนี้ ฮุน เซน จะไปเยี่ยมมารดาซึ่งรักษาตัวใน กทม.

- กรมเอเชียตะวันออกได้มีหนังสือประสานงานกับ ผบ.ทบ. เรื่องงบประมาณต้อนรับฮุน เซน

- รมว. มอบรองอธิบดีกรมพิธีฯ ไปรับ-ส่ง และจัดอำนวยความสะดวกเรื่อง รร. ที่พัก

2. สะพานที่คลองลึก-ปอยเปต

- ผู้ประสานภารกิจฯ แจ้งว่า ทหารช่างได้ซ่อมสะพานคลองลึก-ปอยเปต โดยเสริมตอม่อถาวรให้สามารถรับน้ำหนักได้ 25 ตัน ทหารช่างดำเนินการไปเพื่อให้ทันกำหนดการนำผู้พลัดถิ่นกัมพูชากลับประเทศในวันที่ 30 มี.ค. โดยไม่รอการสร้างสะพานเบียงเพราะจะไม่ทันการ อย่างไรก็ตาม ผู้แทน UNHCR แจ้งต่อผู้ประสานภารกิจฯ ว่า านนี้ว่า วัตถุประสงค์ของเงิน 5 ล้านบาท ที่รัฐบาลอังกฤษให้ผ่าน UNHCR ก็เพื่อสร้างสะพานเบียง การเสริมตอม่อและความแข็งแรงของสะพานไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของเจ้าของเงิน UNHCR จึงจำเป็นต้องขอความยินยอมจากอังกฤษ และ UNHCR ที่นครเจนีวา ก่อนและไม่อาจมอบเช็ค 5 ล้านบาท ให้ไทยได้

- นอกจากเงิน 5 ล้านบาท ที่อังกฤษให้ผ่าน UNHCR เพื่อซ่อมทางเบียง 2 จุดแล้ว อังกฤษยังให้ไทย 15 ล้านบาท เพื่อสร้างสะพานถาวรอีกแห่งที่คลองลึก-ปอยเปต

- รมว. รับทราบฯ ว่า ที่ทหารช่างได้ดำเนินการไปก็ด้วยความหวังดีและต้องการช่วยเหลือ UNHCR อย่างแท้จริง จึงมอบผู้ประสานภารกิจฯ และ ผอ. กองนโยบาย³⁵⁷ ซึ่งเป็นผู้หารือกับ สอท. อังกฤษตั้งแต่ต้น เชิญเจ้าหน้าที่ สอท. อังกฤษ มารับทราบเหตุผลของฝ่ายไทย ทั้งนี้ ขอให้กรมองค์การฯ มีผู้แทนเข้าร่วมด้วย

³⁵⁷ วรพจน์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ผู้อำนวยการกองนโยบาย ต่อมาดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมอาเซียน อัครราชทูตที่สหราชอาณาจักร เอกอัครราชทูตประจำเช็กและอิตาลี และอธิบดีกรมพิธีการทูต

3. การอำนวยความสะดวกแก่ทหารมาเลเซียใน UNTAC ที่ผ่านไทย

- ผู้ประสานภารกิจฯ แจ้งความคืบหน้าว่า พลขับและรถบรรทุกของทหารมาเลเซียจะมาถึงไทยวันที่ 23 มี.ค. และจะจัดขบวนไปที่ชายแดนวันที่ 25-26 มี.ค. โดยกองพันทหารราบที่ 12 จะเป็นการระดมทรัพยากรเพื่อเตรียมการปฏิบัติงาน (staging area) ก่อนเข้าไปในกัมพูชา ผู้ประสานภารกิจฯ จะจัดเจ้าหน้าที่ของสำนักงานและกรมองค์การฯ ไปอำนวยความสะดวกด้วย รมว. เห็นชอบ

4. สายการบินอิสราเอล

- รมว. เห็นด้วยกับ ปลัด กต. ว่า การแถลงข่าวควรอยู่ในแนวที่ว่ารัฐบาลกำลังพิจารณาศึกษาอยู่อย่างต่อเนื่องในแง่ท่าทีสูงสุดที่จะให้ได้ คือการอนุญาตให้เป็น chartered flight เป็นครั้งคราวตามจังหวะเวลาที่เหมาะสม

- รมว. มอบอธิบดีกรมสารนิเทศพิจารณาชี้แจงการดำเนินงานของ กต. ให้สื่อมวลชนไทยเข้าใจและถ่ายทอดให้สาธารณชนทราบ

หมายเหตุ การประชุม Morning Prayer เช้าวันศุกร์ที่ 20 มี.ค. 35 จะเป็นครั้งสุดท้ายในสมัยรัฐบาลนี้

รัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน 2

พรท 17 มิถุนายน 2535

1. การเดินทางไปญี่ปุ่นและฮ่องกงของ รมว. 21-24 มิ.ย. 35

- นรม. เห็นชอบที่ รมว. จะไปพบปะกับผู้นำเคตันเรน รมว. มอบอธิบดีกรมเศรษฐกิจเตรียมข้อมูล โดยประสานงานกับธนาคารชาติ BOI ททท. และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หากผู้ว่าการ ททท. ต้องการเดินทางไปด้วยกับคณะก็จะเป็นการดี

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจชี้แจงว่า การพบปะกับเคตันเรน จะเป็นการพบปะกับ Thai Chapter ขององค์กร

- วันที่ 18 มิ.ย. รมว. จะไปร่วมฟังการสัมมนาที่ศูนย์ประชุมสิริกิติ์ จัดโดยสมาคมภาคเอกชน ซึ่งคาดว่าจะมีสาระที่เป็นประโยชน์สำหรับใช้ในการพบปะภาคเอกชนและสื่อมวลชนที่กรุงโตเกียวและเมืองฮ่องกง

รมว. ขอให้กรมสารนิเทศประสานงานกับทำเนียบในการจัดทำเทปวีดิทัศน์บันทึกการสัมมนาครั้งนี้ เพื่อเผยแพร่ต่อ สอท.

- สำหรับการประชุมประสานงานความช่วยเหลือแก่กัมพูชาในวันที่ 22 มิ.ย. นั้น อธิบดีกรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เห็นว่า หัวหน้าคณะผู้แทนแต่ละประเทศจะมีคำแถลงคนละ 7 นาที และจะมีการอภิปรายหารือแบบเปิดกว้าง

2. นโยบายในเรื่องกัมพูชา

รมว. มอบนโยบายในเรื่องกัมพูชาดังนี้

- กับเขมรแดง ไทยต้องการมีระยะห่างกับเขมรแดง โดยเมื่อวานนี้ รมว. ได้พบกับเขียว สัมพันธ์ และเป็นข่าวเพื่อให้ทุกฝ่ายรับทราบ ว่า นโยบายของไทยมิได้สนับสนุนเขมรแดง และไทยพร้อมที่จะผลักดันให้เขมรแดงและทุกฝ่ายร่วมกันปฏิบัติตามสัญญาสันติภาพ

- ท่าทีของไทยขณะนี้คือ จะต้องสนับสนุนให้เขมร 4 ฝ่าย หारือระหว่างกันเอง โดยฝ่ายอื่น ๆ ไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้อง

- ภาพพจน์ของไทยที่ถูกกล่าวหาในการหาผลประโยชน์ เช่น ป่าไม้และพลอยกับฝ่ายเขมรแดงจะต้องยุติ ในการนี้ รมว. มอบอธิบดีกรมเอเชียตะวันออกปรึกษาหารือกับภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- สำหรับข้อเสนอของฟิลิปปินส์ที่จะให้มีคำแถลงอาเซียนปรามเขมรแดงนั้น ไทยคิดว่าไม่น่าจะสร้างประโยชน์ ไทยไม่ต้องการสร้างศัตรูกับฝ่ายเขมรฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด แต่ต้องการคงการติดต่อโดยเฉพาะกับเขมรแดงไว้เพื่อโน้มน้าวให้หันมาจับบทบาทเชิงสร้างสรรค์

3. ลูกเรือเวียดนามที่ถูกจับ

- รมว. แจ้งว่า นรม. และ ครม. ต้องการให้มีการปล่อยตัวลูกเรือเวียดนามทั้งสองรุ่นๆ ละ 15 คน เพื่อเป็นการส่งสัญญาณและเป็นท่าทีของรัฐบาลใหม่ต่อความสัมพันธ์กับเวียดนาม

ปลัด กต. รับที่จะหาวิธีการดำเนินการเพื่อให้เวียดนามพิจารณาตอบสนองความปรารถนาดี โดยฝ่ายไทยต้องคำนึงถึงความรู้สึกของคนไทยด้วย

- รมว. ขอให้เรียก ออท. เวียดนามมาพบ และขอให้เชิญ ออท. สุรพงษ์ กลับมาหารือข้อราชการ

- ปลัด กต. รับจะหารือเรื่องวิธีการปล่อยชาวเวียดนามตามบัญชา นรม. กับรองปลัดฯ สาโรจน์ และอธิบดีกรมเอเชียตะวันออกบ่ายวันนี้

4. อาเซียน

- รมว. เห็นชอบในหลักการที่กรมอาเซียนจะสนับสนุนให้มีการศึกษาความร่วมมือระหว่างอาเซียน อินโดจีนกับพม่า โดยสถาบันเอเชียศึกษาของจุฬาฯ

- รมว. เห็นชอบให้เรียนเชิญ นรม. มาเป็นประธานในงานฉลอง 25 ปี อาเซียนที่ กต. วันที่ 7 ส.ค. โดยจะมีกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งงานเลี้ยงต้อนรับสำหรับคณะทูตและ

เห็นควรให้เชิญ รมต. จากกระทรวงอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความร่วมมืออาเซียน มาร่วมด้วย

- สำหรับการประชุมระดับ รมต. APEC ซึ่งไทยจะเป็นเจ้าภาพ 10-11 ก.ย. ศกนี้ รมว. เห็นชอบในหลักการที่จะเสนอให้ นรม. เป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารค่ำแก่ผู้เข้าร่วมประชุมที่ รร.

5. เรื่องอื่นๆ

- รมว. เห็นชอบว่า ไทยควรรับจัดประชุมของ ESCAP เรื่องสิทธิมนุษยชน ต.ค. ศกนี้ เพราะจะเป็นผลดีต่อประเทศไทยในเรื่องการประชาสัมพันธ์ภาพพจน์ของไทย เนื่องจากในช่วงดังกล่าวไทยจะมีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งแล้ว

- รมว. ไม่ขัดข้องที่อธิบดีกรมสารนิเทศจะใช้ศูนย์ข่าวเป็นสถานที่ในการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวต่างประเทศที่อยู่ในเหตุการณ์ความรุนแรงตามภารกิจของอนุกรรมการที่อธิบดีกรมสารนิเทศเป็นกรรมการอยู่ ทั้งนี้ ขอให้ถือว่าสารระการให้การของผู้สื่อข่าวต่างประเทศไม่ควรเปิดเผยต่อสื่อมวลชน

- ผู้ประสานภารกิจฯ แจ้งว่า รมว.กท.³⁵⁸ จะเข้ารับหน้าที่วันที่ 18 มิถุนายน และจะมีการเชิญประชุมสภา กท. วันที่ 25 มิถุนายน ในการนี้ ผู้ประสานภารกิจฯ ได้ประสานงานเป็นการภายในกับ พล.ต. ไสววิทย์ เสนาณรงค์ หน้าห้องคนหนึ่งของ รมว. กท. เพื่อการประสานงานระหว่าง กต. กับฝ่ายทหารในอนาคต

ศุกร์ที่ 26 มิถุนายน 2535

1. APEC รองปลัดฯ ประชา และอธิบดีกรมอาเซียนแจ้งว่า

1.1 การประชุม APEC SOM ที่ กทม. ในลำดับที่นี้ถูกล่วงไปด้วยความเรียบร้อย

³⁵⁸ พลเอก บรรจบ บุญนาค รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในรัฐบาลอานันท์ 2

1.2 การประชุมระดับ รมต. จะมีขึ้นระหว่าง 10-11 ก.ย. 35 ซึ่งจะใกล้กับวันที่เลือกตั้งทั่วไป 13 ก.ย. ขณะนี้ บางชาติ อาทิ ญี่ปุ่น เริ่มจองห้องพักรักษาสำหรับคณะผู้แทนของตนแล้ว รมว.กต. สหรัฐฯ จะมาร่วมประชุมด้วย

1.3 APEC SOM ที่ กทม. ตกลงกันได้ว่าควรมีสำนักรักษา APEC เป็นการถาวร แต่ได้ปล่อยให้การตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกที่ตั้งให้ที่ประชุมระดับ รมต. พิจารณา

ท่าทีของประเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับที่ตั้งของสำนักเลขาธิการ APEC มีดังนี้

- อาเซียนเคยมีแถลงการณ์ที่ถูฉิ่งว่า หากจะมีการจัดตั้ง สำนักเลขาธิการ APEC ก็ควรให้อยู่ในอาเซียน และ รมว.กต. อาเซียนอาจหารือกันอีกได้ในระหว่างการประชุม AMM

- สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น จีน ไต้หวัน พร้อมทั้งจะสนับสนุนให้อยู่ในอาเซียน

- เกาหลีใต้และแคนาดาสนใจเป็นที่ตั้งสำนักเลขาธิการ APEC

รมว. เห็นชอบกับข้อเสนอว่า

- ไทยควรเตรียมการล๊อบบี้เพื่อเป็นที่ตั้งของสำนักเลขาธิการ APEC

- ฝ่ายไทยควรเตรียมข้อเสนอที่เป็นรูปธรรม (concrete offer) เพื่อประกอบข้อเสนอในการรับเป็นที่ตั้ง อาทิ อาคารที่ทำการ การรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินการบางประการ

2. ตำแหน่งเลขาธิการอาเซียน อธิบดีกรมอาเซียนรายงานว่า ฟิลิปปินส์มีผู้สมัครหลายคน และอาจจะเกิดความรู้สึกได้หากไทยสนับสนุนผู้สมัครจากมาเลเซียตั้งแต่ในขั้นนี้

รมว. เห็นว่า การพิจารณาคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งควรดูที่ความสามารถ

3. สแปรตลีย์ส รองปลัดฯ ประชา แจ้งว่า เวียดนามมีความรู้สึกมากจากการที่จีนให้สัมปทานสำรวจน้ำมันในหมู่เกาะดังกล่าวแก่บริษัทอเมริกัน และโดยที่ทั้งจีน

และเวียดนามได้รับเชิญไปร่วมสังเกตการณ์ประชุม PMC จึงควรที่จะเตรียมท่าทีของไทยไว้ด้วย

4. กัมพูชา

4.1 รมว. สรุปสาระสำคัญของสถานะล่าสุดจากการประชุมและพบปะฝ่ายต่าง ๆ ของกัมพูชาในกรุงโตเกียวให้ทราบ ประเด็นสำคัญในขณะนี้คือความรู้สึกของเจ้าสีหนุจากการที่เขมรแดงไม่ไปร่วมประชุม SNC เมื่อ 10 มิ.ย. 35 ตามที่พระองค์ได้เรียกประชุมในกรุงพนมเปญ แต่ยอมไปร่วมประชุม SNC ที่กรุงโตเกียวเมื่อไทยขอรับรองหนึ่ง เขมรแดงลังเลจะไม่ยอมเข้าร่วมประชุมฟื้นฟูบูรณะกัมพูชาที่กรุงโตเกียว แต่ก็เข้าร่วมประชุมในที่สุด หลังจากที่ได้ถามความเห็นไทยในระหว่างการประชุมที่กรุงโตเกียว

รมว. ให้แนวทางหลักที่ไทยควรยึดถือ

ก. พยายามศึกษาว่า เขมรแดงต้องการอะไร แต่ต้องไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงความตกลงสันติภาพปารีส ทั้งนี้ ต้องโน้มน้าวให้เขมรแดงปฏิบัติตามความตกลงนี้

ข. เมื่อทราบว่า เขมรแดงต้องการสิ่งใดแล้ว ก็ให้พิจารณานำประเด็นที่สมควรไปหารือกับอะกะชิ เพื่อดูว่ามีหนทางที่จะตอบสนองได้เพียงใด

ค. หาทางพูดกับฮุน เซน เพื่อให้มีท่าทียืดหยุ่นมากขึ้น

รมว. จะเป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารฮุน เซนในค่ำวันเสาร์ที่ 27 มิ.ย. 35

ง. โน้มน้าวเงินให้ช่วยเหลือเจ้าสีหนุ

จ. เชิญเอกชนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจอัญมณีและการค้าไม้กับกัมพูชามาหารือเป็นการภายในถึงเรื่องผลที่จะเกิดขึ้นหากมีการคว่ำบาตรเขมรแดง

4.2 รมว. ขอให้ตรวจสอบว่า ครม. มีมติว่าอย่างไรในเรื่องไม้จากกัมพูชาที่มีการห้ามส่งออกอีกครั้ง (re-export) ด้วยหรือไม่

4.3 รมว. ขอให้รับศึกษา non-paper จากการประชุม SNC ที่กรุงโตเกียว โดยด่วน และว่าหากเกิดการ sanction เขมรแดงขึ้น จะไม่เป็นผลดีสำหรับไทยแน่นอน เพราะจะต้องถูกกล่าวหาว่าร้ายอยู่ตลอดเวลา

5. กองกำลังของเนเธอร์แลนด์ที่รอกเคลื่อนที่เข้ากัมพูชาทำให้คนไทยบาดเจ็บและพิการ มาสองกรณีแล้ว ล่าสุด รถพยาบาลของเนเธอร์แลนด์ทำให้สามีภรรยาไทยขาขาดรวม. สั่งการให้กรมองค์การฯ ชี้แจงโดยให้หาข้อมูลให้ครบถ้วนก่อนดำเนินการ ทั้งนี้ เพราะไม่ประสงค์ที่จะให้ฝ่ายเนเธอร์แลนด์เพิกเฉย อนึ่ง การชดเชยค่าเสียหายจะต้องเป็นธรรม

6. การท่องเที่ยว

6.1 รมว. เห็นด้วยกับข้อเสนอของอธิบดีกรมอาเซียนที่จะให้ใช้ungskุลกิตติมศักดิ์ในยุโรปนำคณะนักธุรกิจและบุคคลสำคัญมาไทยในระหว่างนี้ โดยฝ่ายเราอนุเคราะห์ด้วยการเจรจาลดค่าเครื่องบินและค่าที่พัก ทั้งนี้ ช่วง มิ.ย.-ก.ย. ทุกปี เป็นช่วงพักร้อนของยุโรป

6.2 รมว. ขอให้พิจารณาเสนอให้ รอง นรม. เกษมสโมสร เดินทางไปได้หัวนเพื่อช่วยฟื้นฟูการท่องเที่ยว ทั้งนี้ ควรแจ้งกับฝ่ายปักกิ่งก่อน

6.3 รมว. แจ้งว่า เที่ยวบินกลับจากฮ่องกง ซึ่ง รมว. โดยสารมาเมื่อค่า 25 มิ.ย. 35 มีผู้โดยสารเต็ม และผู้จัดการการบินไทยที่เมืองฮ่องกงแจ้งว่า การสำรองที่นั่งเริ่มเต็มเป็นปกติ โดยจะมีมากในเดือน ส.ค. ศกนี้

7. Gala Dinner รมว. เห็นชอบกับข้อเสนอของอธิบดีกรมสารนิเทศว่าควรรับ Director, UNIFEM³⁵⁹ ซึ่งจะนำเหรียญมาทูลเกล้าฯ ถวายในงาน เป็นแขกของ กต. โดยออกค่าเครื่องบินให้

³⁵⁹ ชารอน เคปลิง-อลาเคีย (Sharon Capeling-Alakjia) ผู้อำนวยการกองทุนสหประชาชาติเพื่อการพัฒนาสตรี (United Nations Development Fund for Women)

จับรั้ที่ 29 มิถุนายน 2535

1. กัมพูชา

1.1 ข้อเสนอของเขมรแดง

ก) รรมว. รั้สึกว่า เขมรแดงต้องการเพิ่มบทบาทใน SNC

ข) รรมว. หวังว่า เขมรแดงได้ส่งข้อเสนอตั้งกล่าวให้ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มิใช่ส่งให้ฝ่ายไทยเท่านั้น และเขมรแดงควรฟังความเห็นจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะจาก อะกะชิ

ค) รรมว. ขอทราบความเห็นของจีนต่อข้อเสนอของเขมรแดง

ง) รรมว. มอบหมายให้ ออท. สุนัย และ พล.ต. นาเวศ หาทางพูดกับ อะกะชิเพื่อให้ฝ่ายนั้นอ่อนท่าที่ลงบ้าง

1.2 ฮุน เซน ขอให้จัดการพบปะระหว่างเขมรฝ่ายต่าง ๆ รรมว. ให้แนวทาง ว่าฝ่ายเราควรจัดการตามคำขอของเขมรฝ่ายต่าง ๆ ให้เต็มที่ ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นว่า ไทยต้องการให้เขมรฝ่ายต่าง ๆ ดูแลกันเอง

1.3 อะกะชิ ตามที่อะกะชิต้องการเข้าพบ นรม. นั้น รรมว. สั่งการว่า ให้มาได้ โดยฝ่ายไทยจะเป็นผู้เชิญ

1.4 เจ้าสีหนุ รรมว. ขอให้รองปลัดฯ สาโรจน์สั่งการให้ยกร่างสารจาก นรม. ถึง เจ้าสีหนุ ขึ้นชมผลสำเร็จของการประชุมที่กรุงโตเกียวว่าได้รับคำมั่นเงินบริจาคมากกว่า ที่คาดไว้ เชิญเจ้าสีหนุเสด็จเยือนไทย โดยพร้อมที่จะจัด state visit ให้เมื่อเสร็จการ เลือกตั้งในกัมพูชาตามที่เจ้าสีหนุเคยปรารถนาไว้ และระหว่างนี้ ไทยยินดีถวายการต้อนรับ ให้เสด็จ มาพักผ่อน หลักคือ ตามพระราชอัธยาศัย (at your disposal)

2. การเยือนของ รรมว.กต. เวียดนาม

2.1 กำหนดวันเยือน รรมว. เห็นชอบกับกำหนดวันเยือน อาทิตย์-จันทร์ที่ 19-20 ก.ค. 35 ตามที่ฝ่ายเวียดนามเสนอมา กล่าวคือ ก่อนที่ รรมว.กต. เวียดนามจะ ไปร่วมประชุม PMC

รวม. ให้แนวทางคร่าว ๆ ในการจัดกำหนดการว่า ควรให้เดินทางถึงในตอนเช้าวันที่ 19 ก.ค. หรือกันในตอนบ่าย ค่ำวันนั้น ให้จัดงานเลี้ยงเป็นเกียรติ และหากจำเป็นก็สามารถเจรจาต่อได้ในวันรุ่งขึ้น ทั้งนี้ ฝ่ายเวียดนามขอให้เป็น informal working visit

2.2 เรื่องที่ฝ่ายไทยให้ความสำคัญในการเจรจาครั้งนี้

ก) การเจรจาแบ่งเขตทางทะเล

ข) การพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขง

ค) การให้เงินเชื่อ 150 ล้านบาท แก่เวียดนาม ซึ่ง รวม. ขอให้อธิบดีกรมเศรษฐกิจประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยและดำเนินการตามข้อเสนอของ สอท. ณ กรุงฮานอย

ง) การประมง และการปล่อยลูกเรือประมงเวียดนาม

- รวม. ขอให้กรมที่เกี่ยวข้องเตรียมการให้การพบปะเจรจาครั้งนี้ประสบความสำเร็จโดยไม่มีอะไรค้างคา และหากจำเป็น ก็ยินดีให้อธิบดีกรมเอเชียตะวันออกเดินทางไปเตรียมการล่วงหน้าที่กรุงฮานอยตามคำขอของฝ่ายเวียดนาม

- รวม. ขอให้ปลัด กต. และรองปลัด กต. ซึ่งต้องไปร่วมประชุมเตรียมการ AMM/PMC ที่กรุงมะนิลาเดินทางกลับมาร่วมการหารือกับ รวม.กต. เวียดนามครั้งนี้ด้วย

3. กอร์ดอน อู³⁶⁰

3.1 รวม. สั่งการให้ประสานงานกับ สลน. เพื่อกำหนดวันสำหรับประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์โครงการทางรถไฟยกระดับ แล้วให้แจ้ง สกญ. ณ เมืองฮ่องกง ประสานงานกับนายกอร์ดอน อู ต่อไป

3.2 รวม. ขอให้อธิบดีกรมเศรษฐกิจศึกษาข้อเสนอของนายกอร์ดอน อู เกี่ยวกับโครงสร้างภาษีของไทย ตามที่เขาได้ยกขึ้นในระหว่างการพบปะที่เมืองฮ่องกงเมื่อ 24-25 มิ.ย. โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่า โครงสร้างภาษีของไทยทำให้รับการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักไม่ได้

³⁶⁰ กอร์ดอน อู อิง-เซียง (Sir Gordon Wu Ying-sheung) นักธุรกิจฮ่องกงผู้ก่อตั้งบริษัทโฮปเวลล์

พหุสบัติที่ 2 กรกฎาคม 2535

1. กัมพูชา

- รมว. จะยกขึ้นหารือกับ รมว.กท. วันนี้ เรื่องบทบาททหารไทยกับเขมรแดง โดยเฉพาะในเรื่องข้อกล่าวหาว่ามีผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งรัฐบาลไทยจะต้องแถลงออกมาชัดเจนว่าไม่เป็นความจริง

- รมว. ขอให้ สنج. เลขาธิการ รมต. ประสานงานนัดพบบริษัทเอกชน โดยแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มพลอยและไม้มาหารือกับ รมว. ก่อนการประชุม AMM/PMC

- รมว. เห็นชอบให้มีการจัดผู้สื่อข่าวแบบเลือกเฉพาะบุคคล (selective) มาคุยเรื่องกัมพูชาตามทีลือมวลชนเรียกห้อง

- รองปลัดฯ สาโรจน์ เสนอว่า พิธีส่งมอบข้าว (token) ให้เจ้าสีหนุ อาจจะประวิงไว้เพื่อดูสถานการณ์ก่อน ทั้งนี้ได้มีการแจกจ่ายข้าวส่วนใหญ่ให้ชาวเขมรไปแล้ว

- ตามที่เลขานุการกองทัพบก³⁶¹ ได้ให้สัมภาษณ์ในหลายโอกาสเกี่ยวกับเรื่องกัมพูชาและท่าทีไทยต่อประเทศเพื่อนบ้าน รมว. เห็นว่า การให้สัมภาษณ์ด้านนโยบายควรจำเป็นจะต้องมีความสอดคล้องกับแนวทางของรัฐบาล

2. แผนฟื้นฟูการท่องเที่ยว

- อธิบดีกรมสารนิเทศแจ้งว่า รอง นรม. เกษมสโมสร ในฐานะประธานกรรมการททท. ได้เห็นชอบที่จะให้ ททท. ทำหนังสือเสนอ นรม. เพื่อพิจารณาใน ครม. วันที่ 7 ก.ค. อนุมัติงบประมาณ 53 ล้านบาท สำหรับแผนการฟื้นฟูการท่องเที่ยว ในการนี้ รอง นรม. ทราบว่า กต. มีเงินงบประมาณเหลือ อาจจะสามารณำมาสนับสนุนบางส่วนของแผนงาน เช่น การเชิญทีลือมวลชนหรือบุคคลสำคัญมาเยือนไทย

- อธิบดีกรมสารนิเทศได้แจ้งในที่ประชุม ททท. ด้วยว่า รมว. ไม่เห็นด้วยกับแผนจัดส่งคณะผู้แทนจากไทยไปประเทศต่าง ๆ แต่สนับสนุนอย่างเต็มที่ในการเชิญชาวต่างประเทศให้มารับทราบข้อเท็จจริงที่เมืองไทยด้วยตนเอง

³⁶¹ พลโท อนุสรณ์ กฤษณะเศรณี เลขานุการกองทัพบก

3. งานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ 2 ส.ค.

- ป้ายวันนี้จะมีการประชุมคณะกรรมการ โดย รมว. เป็นประธาน
- รมว. เห็นว่า เวลาเตรียมการมีจำกัดมากประกอบกับกรรมการหลายคนรวมทั้ง รมว. จะไปประชุม AMM/PMC จึงขอให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมมือกันอย่างเต็มที่เพราะเป็นงานใหญ่และสำคัญของ กต.
- รมว. เห็นชอบในหลักการว่า หากผู้แทนจาก UNICEF และ UNIFEM เป็นฝ่ายขอให้ไทยสนับสนุนการเดินทางและค่าใช้จ่ายใน กทม. กต. ก็ควรยินดีตอบสนอง

4. รมว.กต. เวียดนาม³⁶² เยือนไทย 19-20 ก.ค.

- โดยที่ รมว. และ รมว.กต. เวียดนามจะต้องเดินทางไปประชุม AMM ที่กรุงมะนิลา โดย รมว. ต้องถึงมะนิลาก่อนค่ำวันที่ 20 เพื่อร่วม working dinner รมว. จึงขอให้กรมเอเชียตะวันออกประสานงานให้ รมว.กต. เวียดนามถึงไทยเช้าวันที่ 19 เพื่อหารือในช่วงบ่ายและทานอาหารค่ำภายในวันเดียวกัน
- รองปลัดฯ สาโรจน์ จะไม่ไปร่วม SOM ที่กรุงมะนิลา เพื่ออยู่ร่วมหารือ
- รองปลัดฯ สาโรจน์ แจ้งว่า ฝ่ายเวียดนามต้องการจะเน้นเรื่องภาคเอกชนเพราะขณะนี้ ทราบว่า CP ไปเสนอข้อเสนอกับเวียดนามในหลายด้าน รวมทั้งด้านการธนาคาร นอกจากนี้ ยังมีบริษัทอื่น ๆ ของไทยที่ไปติดต่อกับเวียดนามอีกด้วย
- รมว. ขอให้จัดให้บริษัทเหล่านี้มาหารือกับ กต. ก่อนที่ฝ่ายเวียดนามจะมา และขอให้แจ้งให้ฝ่ายเวียดนามรับทราบว่า อธิบดีกรมเอเชียตะวันออกจะนำคณะล่วงหน้า (advance mission) ไปเตรียมการก่อนที่ รมว.กต. เวียดนามมา

5. การประชุม 3 ฝ่าย ไทย-ลาว-UNHCR

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า 13-14 ก.ค. จะมีการประชุม 3 ฝ่าย ไทย-ลาว-UNHCR เพื่อส่งผู้พลัดถิ่นลาวกลับ

³⁶² เหวียน แมนงิม (Nguyen Manh Cam) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเวียดนาม

- รมว. แจ้งว่า เคยสัญญากับลาวว่า ไทยจะฝึกอบรมบุคคลเหล่านี้ให้มีทักษะในการประกอบอาชีพก่อนเดินทางกลับ จึงขอให้กรมองค์การฯ ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งว่าปัญหาคือ ผู้พลัดถิ่นไม่ยอมรับการฝึกอบรมและแก้ไขได้อย่างไร

- อธิบดีกรมอเมริกาฯ แจ้งว่า JVA³⁶³ ซึ่งเป็นองค์กรของอเมริกัน ที่เคยจัดการประชุมจนเกิดเป็นแผน CPA³⁶⁴ ในเรื่องผู้ลี้ภัยทางเรือของเวียดนามได้เสนอว่าพร้อมจะจัดการสัมมนาเกี่ยวกับเรื่องการส่งผู้พลัดถิ่นลาวแบบสามเล้า ซึ่งตนจะได้นำข้อเสนอของ JVA ให้อธิบดีกรมองค์การฯ พิจารณาต่อไป

- รมว. ให้หลักการว่า JVA หรือใครก็แล้วแต่ หากเข้ามาช่วยแล้วจะทำให้มีการส่งผู้พลัดถิ่นกลับไปได้อย่างถาวรก็จะสนับสนุน

6. ลาว

- รมว.แจ้งว่า ออท. ลาว ได้แจ้งให้ทราบที่กรุงมะนิลา ว่าเมื่อ 14 มิ.ย. ในระหว่างการเสด็จฯ เยือนลาวของสมเด็จพระบรมฯ ได้มีกลุ่มปฏิการข้ามพรมแดนไปสร้างปัญหาในเขตลาว เหมือนสมัยที่ ปธน. ไกสอน กำลังเยือนไทยอยู่

- รมว. จะยกขึ้นหารือ กับ รมว.กท. ในวันนี้

7. การฉลองอาเซียนครบ 25 ปี

- อธิบดีกรมอาเซียนแจ้งว่า ที่ประชุมอาเซียนมีมติให้หัวหน้ารัฐบาลทั้ง 6 ออกโทรทัศน์คนละ 3 นาที โดยจะแพร่ภาพผ่านพร้อมกันใน 6 ประเทศ ในวันที่ 8 ส.ค. เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาสที่อาเซียนมีอายุครบ 25 ปี

รมว. เห็นควรสนับสนุน

³⁶³ Joint Voluntary Agency องค์กรทางศาสนาของสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับมนุษยธรรม และเคยทำหน้าที่ปฏิบัติการส่งผู้ลี้ภัยทางเรือของเวียดนามไปตั้งถิ่นฐานใหม่ในสหรัฐอเมริกาภายใต้การประชุมเจนีวาว่าด้วยผู้อพยพอินโดจีนครั้งแรกใน พ.ศ. 2522

³⁶⁴ Comprehensive Plan of Action for Indochinese Refugees หรือแผนปฏิบัติการสมบูรณรูปแบบสำหรับผู้ลี้ภัยอินโดจีน

- อธิบดีกรมอาเซียนแจ้งว่าจะมีบันทึกเสนองบประมาณการจัดสวนอาเซียนในบริเวณสวนจตุจักร ซึ่งได้ประสานงานกับ กทม. แล้ว ทั้งนี้จะได้เรียนเชิญ รมว. ไปทำพิธีเปิดด้วย

8. AMM/PMC

- อธิบดีกรมอาเซียนแจ้งว่า จะต้องมีหนังสือกราบเรียน นรม. ขออนุมัติการเดินทางไปร่วมประชุมของ รมว. ส่วนองค์ประกอบคณะผู้แทนจาก กต. นั้น ปลัด กต. จะนำมาหารืออีกครั้งหนึ่ง

- รมว. ให้แนวทางว่า โดยที่รัฐบาลนี้เป็นเพียงรัฐบาลชั่วคราว ดังนั้น การพบปะแบบ 2 ฝ่าย ในระหว่างการประชุม AMM/PMC ขอให้มีความริเริ่มหรือคำขอมาจากฝ่ายอื่น ยกเว้นจะมีเรื่องพิเศษที่ฝ่ายไทยต้องการยกขึ้นกับประเทศหนึ่งประเทศใด โดยเฉพาะ

- อธิบดีกรมอาเซียนแจ้งว่าสำหรับการพบปะและรับประทานอาหารกลางวันร่วมกับฝ่ายออสเตรเลีย ซึ่งไทยเป็นผู้ประสานงานของอาเซียนนั้น ฝ่ายออสเตรเลียขอให้ไทยกำหนดผู้เข้าร่วม 8 คน

รมว. ขอให้อธิบดีกรมอาเซียนเป็นผู้เสนอรายชื่อฝ่ายไทย

- ปลัด กต. แจ้งว่า ที่ประชุม SOM ได้พิจารณาเรื่องการเชิญพม่าเข้าร่วม AMM และเห็นว่า ที่ประชุม AMM ควรเป็นผู้พิจารณาสำหรับในปีต่อไป ทั้งนี้ ฝ่ายอินโดนีเซียเห็นว่าน่าจะเชิญ แต่มาเลเซียค้าน ส่วนสิงคโปร์เกรงว่า หากเชิญจะทำให้การประชุม PMC หันความสนใจไปที่พม่าได้

รมว. เห็นว่า ไม่น่าจะขัดข้องเพราะเป็นการนำพม่าออกมาสู่โลกภายนอก หากมีการซักถามเกี่ยวกับเรื่องพม่า ก็จะสามารถทำได้กับผู้แทนพม่าโดยตรง

- รมว. แจ้งว่า สำหรับรายการของคุณหญิงสุจิตคุณ ในช่วง AMM/PMC ขอให้อธิบดีกรมอาเซียนพิจารณาเสนอแนะที่จำเป็นเท่านั้น

- สำหรับการประชุมเตรียมการก่อนเดินทาง สنج. เลขานุการ รมต. เสนอการประชุมเตรียมการในวันจันทร์ที่ 13 ก.ค. เวลา 15.00 น. ที่ห้องประชุม สنج.

9. APEC

- อธิปไตยอาเซียน แจ้งว่าจะเสนอเรื่องการจัดคณะกรรมการเตรียมการ
- รมว. แจ้งว่า นรม. ได้ให้แนวทางแล้วว่า เรื่อง APEC ขอให้ กต. เป็นเจ้าของเรื่อง โดย รมช.พณ. เข้าร่วมด้วย
- ปลัด กต. เห็นว่า โดยที่เรามีแบบอย่างตอนสมัยการประชุม World Bank ปีกลาย กต. จึงน่าจะเสนอราชเลขาฯ ให้มีการพระราชทานเลี้ยงต้อนรับแก่ รมต. หัวหน้าคณะทั้งหมดและภริยาที่พระที่นั่งจักรีฯ ส่วนงานเลี้ยงโดย นรม. นั้น กรมอาเซียน ได้เสนอจัดที่ รร.

10. การทบทวนความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ

- อธิปไตยอเมริกาฯ แจ้งว่า ตามคำบัญชาของ นรม. ตั้งแต่สมัยรัฐบาลอานันท์ 1 ที่มีการทบทวนความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ นั้น กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ได้มีการศึกษามาถึงระดับหนึ่งแล้วในส่วนที่เกี่ยวกับความมั่นคง ซึ่งฝ่ายทหารเป็นผู้มีบทบาทในด้านความรับผิดชอบอยู่นั้น ขอความร่วมมือผ่านผู้ประสานภารกิจ ให้ช่วยประสานงานด้วย
- อธิปไตยอเมริกาฯ ได้แจ้งข้อคิดเห็นของ ดร. ถนัด ว่าอาจจะมีการจัดการหาหรือแบบปิด (closed door) ที่พัทยา โดยมีอดีตเอกอัครราชทูตไทยทั้ง 5 คน เข้าร่วมและขอให้ทำสมัยรัฐบาลนี้
- รมว. จะขอยกชั้นถาม นรม. ก่อน ในระหว่างนี้ ขอให้เจ้าหน้าที่ทำการศึกษาและประสานงานกับฝ่ายทหารต่อไป

11. สายการบินอิสราเอล

- ปลัด กต. แจ้งว่า เข้าวันนี้ ได้อนุญาตให้นายอัมรินทร์เข้าพบเพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่า กต. ยินดีรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
- รมว. เห็นว่า ในขั้นเริ่มต้น รัฐบาลอาจจะพิจารณาผ่อนปรนในรูปของสายการบินเช่าเหมาลำ (chartered flight) เช่น เดือนละ 1 ครั้ง

12. การส่งผู้พลัดถิ่นกลับกัมพูชา

- ผู้ประสานภารกิจฯ แจ้งว่า ทอ. ยินดีให้ความร่วมมือในการขนส่งผู้พลัดถิ่น กัมพูชากลับโดยใช้เครื่องบิน C130 ของ ทอ. ตนจึงได้ประสานงานกับ สมช. เพื่อให้ สมช. นัดพบกับ UNHCR และ ทอ. ทหารเรือเรื่องนี้ต่อไป

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า UNHCR รับว่าจะสามารถย้ายผู้พลัดถิ่นกลับ หมดได้ภายใน เม.ย. 36

รวม. ขอให้อธิบดีองค์การฯ แจ้งให้กรมสารนิเทศออกข่าว รวมทั้งรายงาน การปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับระเบิดของทหารช่าง

จันทร์ที่ 6 กรกฎาคม 2535

1. การเชิญ รวม.กต. พม่าไปร่วมพิธีเปิด AMM

- ฝ่ายพม่าแจ้งกับอธิบดีกรมเศรษฐกิจว่า รัฐบาลพม่าขอความอนุเคราะห์ รวม. โนม่นาวฟิลิปปินส์เชิญ รวม.กต. พม่าไปร่วมพิธีเปิด AMM ในฐานะแขกเชิญของรัฐบาล ฟิลิปปินส์ เพราะขณะนั้นในพม่า ฝ่ายพม่าที่ต้องการปฏิรูป confine ว่า ตนได้สามารถ โนม่นาวให้รัฐบาลพม่าเห็นด้วยกับการลงนาม Treaty of Amity แล้ว ดังนั้นการจะ ได้รับเชิญไปร่วมงาน AMM จะเป็นการเสริมสถานะของฝ่ายตนทำให้สามารถมีเหตุผล ในการผลักดันการปฏิรูปภายในต่อไปได้

- รวม. เห็นว่าน่าจะสนับสนุนคำร้องของพม่า จึงขอให้มีความจากท่านไปถึง มังกลาปุส และ รวม.กต. อาเซียนอื่นๆ โดยเน้นประเด็นว่า พม่าขอไปร่วมเฉพาะพิธี เปิดเป็นแขกของฟิลิปปินส์ และพร้อมจะเข้าร่วม Treaty of Amity and Cooperation (TAC)

- รองปลัดฯ สาโรจน์ เสริมว่า หากจะให้พิธีเปิดเป็นที่ชุมนุมเป็นครั้งแรกของ ทุกชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไทยอาจจะโนมน้าวให้ฟิลิปปินส์เชิญให้เจ้าสีหนุ ไปร่วมอีกครั้งในฐานะประธาน SNC ทั้งนี้มังกลาปุสได้เคยกราบทูลเชิญเจ้าสีหนุให้ เสด็จฯ เยือนฟิลิปปินส์อยู่แล้ว

- รมว. เห็นด้วยกับ ปลัด กต. ว่า รมว. ควรพูดโทรศัพท์กับ รมว.กต. อินโดนีเซีย หลังจากที่ส่งสารออกไปแล้ว โดยจะรวมเรื่องกัมพูชาตามที่รองปลัดฯ สาโรจน์ เสนอด้วย (การส่งทหารอินโดนีเซีย มาเลเซียใน UNTAC ไปทำหน้าที่แทนทหารดัตช์ที่มีปัญหา กับ DK³⁶⁵)

2. รมว.กต. เวียดนามเยือนไทย (19-20 กรกฎาคม)

- สอท. ณ กรุงเทพมหานคร รายงานว่า ฝ่ายเวียดนามเสนอให้ นรม. เวียดนามพบปะกับ นรม. ไทย ระหว่าง 28-29 ก.ค.

- รมว. ขอให้มีการหารือเตรียมการในขั้นต้นบ่ายวันนี้ และขอให้อธิบดีกรมเศรษฐกิจระบุนายชื่อภาคเอกชนและควรเชิญบริษัทที่มีบทบาท เช่น CP สยามซีเมนต์ ฯลฯ มาร่วมงานเลี้ยงอาคารค่าที่ รมว. จะจัดเป็นเกียรติแก่ รมว.กต. เวียดนามที่ห้องเทวะวงศ์ วันที่ 19 ก.ค.

- (ต่อมา รมว. ได้มีบัญชาว่า เมื่อการหารือกับคณะเวียดนามของทางการเสร็จสิ้นแล้ว จะเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนไทยได้หารือเฉพาะกับคณะเวียดนามด้วย)

3. พลอย/ไม้ ในกัมพูชา

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่า มีบริษัทไทย 21 บริษัทที่ค้าไม้ และ 30 บริษัทที่ค้าพลอยกับเขมรทุกฝ่าย

- รมว. ขอให้ระบุนายชื่อเฉพาะบริษัทที่ทำการค้ากับ DK

ปลัด กต. เสริมว่า บทบาททหารกับเรื่องนี้จะมีอย่างน้อยเพียงใด

- รมว. ขอพบกับบริษัทพลอย 5 บริษัท และขอให้นัดพบกับ ผบ.ทร. ด้วย

³⁶⁵ Democratic Kampuchea หรือกัมพูชาประชาธิปไตย ชื่อทางการของประเทศกัมพูชาที่ปกครองโดยเขมรแดง

4. เรื่องอื่นๆ

- ตามที่ รมว. เกษตรพม่า ประสงค์จะเยือนไทยนั้น รมว. เห็นว่าไม่น่าจะขัดข้อง แต่ควรประสานงานกับ รมว. กษ. ของไทยก่อน

- ตามที่ นสพ. เนชั่น ขอให้ กต. ช่วยดำเนินการอีกทางในการขอให้รัฐบาลพม่า กล่าวขอโทษกรณีการกล่าวหานักชวานั้น

รมว. ขอให้กรมสารนิเทศพิจารณาแจ้งให้ สอท. พม่า (ในระดับเจ้าหน้าที่) ทราบ อนึ่ง ปลัด กต. ขอให้ ออท. วีระศักดิ์ ประเมินผลให้ทราบ

- ปลัด กต. เสนอ รมว. รับไปออกรายการตอนเช้าของ ดร. สมเกียรติ³⁶⁶ ตามที่ได้รับเชิญไว้

รมว. ขอให้ตอบรับวันพฤหัสบดีที่ 9 ก.ค.

- อธิบดีกรมสารนิเทศแจ้งว่า รองอธิบดีกรมสารนิเทศแสดงความไม่พอใจกับตัวแทนบริษัทเลาด้าในไทย กรณีที่บริษัทตีพิมพ์บทความหมิ่นเกี่ยวกับ Sex in Thailand ในนิตยสารบนเครื่องเลาด้า ส่วนเรื่องรายงานเอดส์ในนิวส์วีค รมว. แจ้งว่า องค์การ Hot-line³⁶⁷ กำลังหาวิธีดำเนินการกับผู้สื่อข่าวนิวส์วีคที่หลอกลวงหญิงพม่าที่ติดโรคเอดส์มาถ่ายภาพลงหน้าปกนิตยสาร และอธิบดีกรมสารนิเทศแจ้งว่า กำลังรอให้ตัวแทนนิวส์วีคประจำไทย กลับจากต่างประเทศอยู่

หมายเหตุ ตามที่ สนง. เลขาธิการ รมต. เคยนัดเวียตนามหรือเตรียมการ AMM/PMC วันจันทร์ที่ 13 ก.ค. นั้น ขอเปลี่ยนแปลงเป็นวันพฤหัสบดีที่ 16 ก.ค. เวลา 9.00 น. ที่ห้องทำงาน รมว. แทน

³⁶⁶ สมเกียรติ อ่อนวิมล ผู้ดำเนินรายการและผู้ผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับการต่างประเทศ

³⁶⁷ มูลนิธิศูนย์ฮอตไลน์ ให้บริการช่วยเหลือด้านสุขภาพจิตแก่หญิงด้อยโอกาสและวัยรุ่น

อังคารที่ 7 กรกฎาคม 2535

1. คณะ กก. เตรียมการ APEC ฝ่ายไทย

- อธิบดีกรมอาเซียนแจ้งว่า จะมีบันทึกเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมการประชุมประกอบด้วยผู้แทนจากหลายหน่วยงานกว่า 40 คน
- รมว. มอบ ปลัด กต. ทำหน้าที่เป็นประธาน

2. AMM/PMC

- รมว.กต. แคนาดา ขอพบ รมว.
- รมว. ย้ำว่า รัฐบาลนี้เป็นเพียงรัฐบาลชั่วคราว รมว. จึงขอพบเฉพาะ รมว.กต. ลาว เพราะความสัมพันธ์ใกล้ชิด นอกนั้น หากเขาทาบตามมาก็คงต้องรับ

3. นรม. เวียดนามเยือน 28-29 ก.ค.

- รมว. แจ้งว่า กำหนดการคร่าว ๆ ที่ นรม. เห็นชอบแล้ว เข้าวันที่ 28 ก.ค. นรม. เวียดนาม มาเครื่องบินส่วนตัวลงที่อุ้งตะเกา จากนั้นตรงไป รร. รอยัล คลิฟ รมว. เสนอให้ นรม. ไปพัทยาโดยเฮลิคอปเตอร์ บ่ายหรือ ค่าเลี้ยงอาหาร วันรุ่งขึ้นพา นรม. เวียดนามชม Eastern Seaboard ที่มาบตาพุด
- อธิบดีกรมเอเชียตะวันออกจะนำไปหารือกับฝ่ายเวียดนามในระหว่างเยือนกรุงฮานอย (8-11 ก.ค.) รมว. ขอพบอธิบดีกรมเอเชียตะวันออก วันที่ 13 ก.ค. เพื่อรับทราบผลการหารือกับเวียดนาม

4. ไทย-ญี่ปุ่น

- ปลัด กต. จะเป็นหัวหน้าคณะไปหารือสมุดปกขาวไทย-ญี่ปุ่น 30 ก.ค.
- รมว. แจ้งว่า ตามที่อดีต ออท. โอกะซะกิ แจ้งว่า รัฐบาลญี่ปุ่นได้เห็นชอบที่จะให้ ออท. ญี่ปุ่นคนต่อไปลงนามกับไทยในเรื่องเงินกู้ ครั้งที่ 17 จำนวน 750 ล้านดอลลาร์ และ Japan-ASEAN Development Fund (JADF) 150 ล้านดอลลาร์ นั้น บัดนี้ ออท. ฟุจิอิ แจ้งล่าสุดว่า ในเรื่อง 750 ล้านดอลลาร์ อาจจะมีปัญหา

- กรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สอท. ณ กรุงโตเกียวทราบ อนึ่ง ปีกลายรัฐบาล ญี่ปุ่นก็มีข้อสงวนเพราะเหตุการณ์ 23 ก.พ. แต่นายคะเนมะรุได้ช่วยเหลือไว้ ทำให้ผ่านความเห็นชอบได้

5. สมเด็จพระเทพฯ เสด็จฯ กัมพูชา

- ตามที่ UNESCO กราบบังคมทูลเชิญให้สมเด็จพระเทพฯ ทรงรับเป็น Goodwill Ambassador ของ UNESCO และขอให้พระองค์ท่านเสด็จฯ กัมพูชาก่อนสิ้นปีงบประมาณของ UNESCO นั้น

รมว. เห็นว่าควรมีหนังสือถึงราชเลขาฯ เสนอว่า เจ้าสีหนุเคยกราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯ ไว้แล้วในฐานะพระราชอาคันตุกะของพระองค์ท่าน ต่อมาเจ้าสีหนุได้แนะนำให้เสด็จฯ ในช่วง ธ.ค. 35/ม.ค. 36 ซึ่งอากาศเย็น หากสมเด็จพระเทพฯ มีพระราชประสงค์เสด็จฯ เยือนกัมพูชาในปลาย ส.ค. ก็น่าจะเสด็จฯ ในฐานะพระราชอาคันตุกะของเจ้าสีหนุตามที่ทรงได้รับเชิญไว้ กรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีโทรเลขประสานงานกับ ออท. สุนัย/พล.ต. นาเวศ เพื่อทบทวนเจ้าสีหนุว่าจะถวายการต้อนรับปลาย ส.ค. ได้หรือไม่

6. UNTAC

- ผู้ประสานภารกิจฯ แจ้งว่า ทหารไทยให้ความร่วมมือ UNTAC ทุกประการ แต่ฝ่าย UNTAC ที่ต้องการเยี่ยมชมจุดชายแดน มักเอาแต่ใจไม่ปฏิบัติตามสิ่งที่เคยตกลงกันไว้ก่อน ทหาร UNTAC ละเมิดอธิปไตยหลายครั้ง ซึ่งสำนักงานผู้ประสานฯ ได้แจ้งให้สมช. ทราบอย่างใกล้ชิด

- รมว. เห็นด้วยกับข้อเสนอของ ปลัด กต. ว่าในขั้นต้นควรใช้วิธีปราม ในขณะที่กต. จะหารือหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องพิจารณาเรื่องกลไก และกรอบทางกฎหมาย (legal framework) ในการประสานงานกับ UNTAC ต่อไป

- รมว. เห็นว่า ในขณะที่ทหารไทยได้สร้างผลงานและปฏิบัติหน้าที่ในกัมพูชา ทั้งด้านซ่อมถนนและกวาดทุ่นระเบิดอย่างมากมาย แต่สื่อมวลชนโดยเฉพาะต่างชาติ

กลับโจมตีในเรื่องบทบาทความสัมพันธ์กับเขมรแดง การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องของฝ่ายทหารจึงเป็นสิ่งสำคัญ

- ปลัด กต. เสริมว่าควรมีการแก้ไขสาเหตุที่ฝรั่งเศสโจมตีด้วย

รมว. แจ้งว่าหากทหารมีบทบาทที่ไม่สอดคล้องกับสัญญาสันติภาพปารีส ก็จะมีผลเสียถึงความเชื่อถือของรัฐบาลไทย เพราะ รมว. ได้รับการยืนยันจากทหารระดับสูงแล้ว ดังนั้นจึงขอให้ผู้ประสานภารกิจฯ ช่วยประสานงานเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าเจ้าหน้าที่ในระดับรองลงมา ต้องปฏิบัติตามด้วย

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่า วงการทูตเชื่อถือความเห็นของฌากส์ เบ็กเคียร์ต³⁶⁸ ซึ่งเขียนเรื่องกัมพูชาในสิ่งตีพิมพ์หลายฉบับ

รมว. เห็นด้วยและหากมีโอกาสพบปะก็จะหารือด้วย เพราะรู้จักเป็นอย่างดี

7. เบียเลี้ยงผู้ได้รับทุนฝึกอบรมไทย

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่าเบียเลี้ยงที่กรมบัญชีกลางให้ยังคงน้อยอยู่ ถึงแม้ รมว. ได้พยายามผลักดันในระดับสูงมาโดยตลอด

- รมว. เห็นว่าหากเบียเลี้ยงยังไม่พอ คงจะกลบเป้าประสงค์ที่แท้จริงในการให้ความช่วยเหลือของไทยเพื่อสร้างเหยื่อและทัศนคติที่ดีต่อคนไทย จึงขอให้กรมเศรษฐกิจนัดเรียนเชิญปลัด กต. และอธิบดีกรมบัญชีกลางมาหารือ

8. อธิบดีกรมสารนิเทศแจ้งว่า

- วันนี้ ครม. จะพิจารณาข้อเสนองบประมาณ 53 ล้านบาท ฟื้นฟูภาพพจน์ไทย ซึ่ง รมว. จะแสดงความเห็นแย้งโครงการส่งคณะออกไปต่างประเทศว่า จะไม่ได้ผลเท่าการเชิญคณะชาวต่างประเทศดูความเป็นไปในประเทศไทย

- ตามที่ฝรั่งเศส ได้พยายามเจรจาขอตั้งสถานีวิทยุคลื่นสั้นในไทยมากกว่า 3 ปี บัดนี้ ออท. ฝรั่งเศส ได้ติดต่อแจ้งว่า ฝรั่งเศสยินดีเปลี่ยนข้อเสนอจากเงินกู้ เป็นเงิน

³⁶⁸ ฌากส์ เบ็กเคียร์ต (Jacques Bekaert) ชาวเบลเยียม เดิมโตในฝรั่งเศส เป็นนักเขียนให้ *Le Monde*, *Bangkok Post*, *BBC Far Eastern Service*

ให้เปล่ากว่า 90 ล้านฟรังก์ ซึ่งสอดคล้องกับท่าทีไทยที่เคยวางไว้ รมว. เห็นชอบให้เปิดการเจรจาต่อไป

9. ปลัด กต. แจ้งว่า อธิบดีออง³⁶⁹ ของฟิลิปปินส์ ได้โทรศัพท์มาสอบถามเรื่องท่าทีไทยต่อตำแหน่งเลขาธิการอาเซียน ซึ่ง ปลัด กต. แจ้งไปแล้วว่า ไทยคงไม่ส่งผู้สมัครในขั้นนี้และมีท่าทีเอนเอียงที่จะสนับสนุนผู้สมัครมาเลเซีย

สำหรับเรื่องการเชิญ รมว.กต. พม่าไป AMM สรุปแล้ว มังกลาปุสคงจะยินดีหากอาเซียนสนับสนุนให้มีการเชิญตามคำขอของพม่า

- รมว. จะโทรศัพท์หารือกับ รมว.กต. อินโดนีเซีย

พุธที่ 8 กรกฎาคม 2535

1. APEC

- รมว.กต. ขอให้ ปลัด กต. ยืนยันบัญชาของ นรม. ซึ่ง นรม. มีมาตั้งแต่ต้นว่าให้ รมว. เป็นผู้รับผิดชอบ โดยมี รมช.พณ. เข้าร่วมด้วย

2. UNTAC

- ปลัด กต. แจ้งว่าได้มอบหมายให้ รองปลัดฯ สุจินดา อธิบดีกรมสนธิสัญญาและอธิบดีกรมองค์การฯ ร่วมกันศึกษา legal framework สำหรับการปฏิบัติของไทยต่อกองกำลัง UNTAC และขอให้เสนอข้อคิดเห็นต่อข้อเสนอของ UN ที่จะทำความตกลงกับรัฐบาลไทยในเรื่องสถานะของกองกำลัง ในขั้นนี้ ปลัด กต. เห็นว่าไม่จำเป็นต้องทำความตกลงสถานะของกองกำลัง (status of force) แต่ควรวางแผนทางปฏิบัติ เพราะอีกไม่นานทหารจากกองกำลัง UNTAC คงจะมา R&R³⁷⁰ ในไทย

³⁶⁹ โรมูอัลโด ออง (Romualdo Ong) อธิบดีกรมกิจการเอเชียและแปซิฟิกของฟิลิปปินส์

³⁷⁰ Rest and Recuperation เป็นศัพท์ทางทหารที่หมายถึง การได้รับอนุญาตให้มีช่วงเวลาพักผ่อนและพักฟื้นจากภารกิจที่อันตรายและมีความกดดันหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ยากลำบาก

3. เขมรแดง

- รมว. มอบแนวทางแก่รองปลัดฯ สาโรจน์ ซึ่งจะพบเขี้ยว ลัมพัน เข้าวันนี้ว่า ขอให้แจ้งให้เขมรแดงมีความยืดหยุ่น ประนีประนอมมากขึ้น ข้อเรียกร้องที่จะให้มีการล้มเลิกโครงสร้างของระบอบพนมเปญจะเป็นไปได้ยาก และไทยสนับสนุนให้เขมรแดงจัดทำข้อเสนอของตนเป็นลายลักษณ์อักษรและเปิดการหารือกับฝ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะกับอะกะซีให้มากขึ้น ไทยอยากให้มีการหารือระหว่างเขมรด้วยกันเองมากที่สุด และทางหนึ่งในการตอบสนองข้อเรียกร้องของเขมรแดงได้บ้าง คือการที่ UNTAC เพิ่มบทบาทอำนาจหน้าที่เหมือนรัฐบาลพนมเปญมากขึ้น

- ผู้ประสานภารกิจฯ แจ้งว่า ได้บอกกับเจ้าหน้าที่ที่ติดต่อ UNTAC ว่าฝ่ายไทยไม่มีสิทธิหรืออำนาจเหนือพื้นที่ดินแดนของเขมรแดงหรือเขมรใด ๆ ในกัมพูชา ดังนั้นกองกำลังของ UNTAC ที่จะเข้าไปในกัมพูชาจึงเป็นเรื่องที่จะต้องติดต่อกับฝ่ายเขมรด้วยกันเอง อย่างไรก็ตาม ในส่วนของดินแดนไทยที่เป็นช่วงติดต่อไปถึงพื้นที่ของเขมรแดง ทหารไทยยินดีอำนวยความสะดวก

- ปลัด กต. ตั้งข้อสังเกตว่า ผู้สื่อข่าวฝรั่งรวมทั้งบางส่วนของ UNTAC พยายามชี้ชวนหรือมีความเชื่อว่า รัฐบาลไทยชุดนี้สามารถพูดจากันรู้เรื่อง แต่ฝ่ายทหารไทยเป็นฝ่ายที่ยังมีบทบาทไม่สอดคล้องกันกับสัญญาสันติภาพอยู่

รมว. ขอให้กรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กร่าง fact sheet เกี่ยวกับท่าทีของรัฐบาลไทย ซึ่งไม่มีการแบ่งแยกกว่าเป็นฝ่ายทหารหรือรัฐบาลกับการแก้ปัญหาที่กัมพูชาเพื่อแจกผู้สื่อข่าวต่างประเทศบางคน ในโอกาสที่ รมว. จะพบกับบุคคลเหล่านี้ที่ FCCT ตามที่เคยขอไว้ เพื่อหารือเฉพาะปัญหาที่กัมพูชา

รมว. ขอให้รองปลัดฯ สาโรจน์ เข้าร่วมด้วยและจัดก่อนการเดินทางไปประชุม

AMM

4. ลาวาลิน³⁷¹

- รมว. แจ้งว่า ที่ประชุม ครม. วานนี้ได้พิจารณายกเลิกสัญญาลาวาลิน เพราะบริษัทไม่สามารถปฏิบัติตามสิ่งที่ได้ทำไว้และยังมาขอตั้งเงื่อนไขเพิ่มเติม นรม. จึงมีบัญชาให้ รอง นรม. เกษมสโมสร ร่วมกับคณะทำงานเสนอวิธีการดำเนินการต่อไปให้นรม. พิจารณาภายใน 27-28 ก.ค.

ศุกร์ที่ 10 กรกฎาคม 2535

1. การเยือนชายแดนไทย-กัมพูชา

รมว. ขอให้กรมองค์การฯ และผู้ประสานงานภารกิจฯ ร่วมกันจัดให้ รมว. เยือนชายแดนไทย-กัมพูชาตลอดจนเยี่ยมชมการซ่อม/ขยายเส้นทางปอยเปต-ศรีโสภณ (โดยเข้าไปในดินแดนกัมพูชาด้วย) ทั้งนี้ ขอให้จัดหลังวันที่ 2 ส.ค. 35 โดยจะให้เชิญคณะทูตไปด้วย

2. การจัดให้สุน เซน ได้พบปะกับพอล พต

ผู้ประสานงานภารกิจฯ รายงานว่า เขียว สัมพันธ์ ตอบว่า หากสุน เซน ต้องการพบก็ขอให้เข้าไปพบในเขตเขมรแดง รมว. ชักซ้อมความกระจ่างว่า คำขอของสุน เซน คือ ต้องการพบพอล พต ที่ไหนก็ได้ และบทบาทของฝ่ายไทยคือ อำนวยความสะดวกด้วยการช่วยติดต่อให้ ฉะนั้นจึงให้แจ้งคำตอบของเขียว สัมพันธ์ ให้ฝ่ายสุน เซน ทราบผ่าน สอท. ณ กรุงพนมเปญ

3. รมว. ขอพบซอน ซาน และเขียว สัมพันธ์ ก่อนการประชุม AMM/PMC ในชั้นนี้สำนักงานเลขาธิการ รมต. ได้จัดเวลา 11.00 น. วันพฤหัสบดีที่ 16 ก.ค. 35 ให้แล้ว ผู้ประสานงานภารกิจฯ รับจะเป็นผู้ติดต่อกับซอน ซาน

³⁷¹ บริษัทจากแคนาดาที่เข้าร่วมประมูลโครงการระบบการขนส่งทางรางยกระดับ ซึ่งบริษัทไฮปเวลล์เป็นผู้ชนะการประมูล

4. ตามที่ ออท. สหรัฐฯ แจ้ง รมว. ว่า พล.ท. แซนเดอร์สัน³⁷²ของกองกำลัง UNTAC ประสบความยากลำบากในการที่จะขอเข้าไปยังชายแดนไทย-กัมพูชา ซึ่ง รมว. ตอบ ออท. ไปว่า “He is welcome anytime.” นั้น ต่อมา ออท. สหรัฐฯ ขอให้ฝ่ายไทย แจ้งแซนเดอร์สันเอง รมว. สั่งการให้ สอท. ณ กรุงพนมเปญ เป็นผู้แจ้ง

5. ร.ส.พ.

5.1 รมช. ม.ล.เชิงชาญ กำภู³⁷³ ได้แจ้ง ปลัด กต. ว่า จะมีการยกเรื่องนี้ขึ้นมาอีก

รมว. แจ้งว่าจะหารือกับ รมต. เชิงชาญ ในการประชุม ครม. วันจันทร์ที่ 13 ก.ค. โดย รมว. จะยกเรื่องนี้กับ รอง นรม./รมว.กต. ลาว ในระหว่าง AMM ที่มะนิลา (รมว. ยินดีพบกับท่านพูน วันจันทร์ที่ 20 ก.ค. 17.00 น.)

5.2 ปลัด กต. ได้แจ้ง รมช. เชิงชาญไปว่า

ก) ฝ่ายไทยต้องการยกเลิกการผูกขาด แต่มิได้ประสงค์จะให้เลิกการผูกขาด โดย ร.ส.พ. เพื่อให้บริษัทอื่นมาผูกขาดแทน อย่างไรก็ตาม ฝ่ายลาวเสนอชื่อบริษัทที่ฝ่ายลาวเห็นสมควรมาเพียงบริษัทเดียว

ข) ข้อตกลงล่าสุดเป็นเรื่องการขนส่งสินค้าผ่านแดนเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสินค้าจากไทยไปลาว ซึ่ง ร.ส.พ. ควรมีสิทธิดำเนินการอยู่ แต่ฝ่ายลาวไม่เข้าใจ ปลัด กต. ได้ยกเรื่องกับฝ่ายลาวมาแล้ว และน่าจะย้ำได้อีก ซึ่ง รมว. เห็นด้วย และว่า ร.ส.พ. ควรติดต่อกับฝ่ายลาวโดยตรง มิใช่วิ่งเต้นกับฝ่ายไทย เพราะไม่มีประโยชน์

³⁷² พลโท จอห์น แซนเดอร์สัน (Lieutenant General John Sanderson) ผู้บัญชาการกองกำลังสหประชาชาติเพื่อการถ่ายโอนอำนาจในกัมพูชา (UNTAC)

³⁷³ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมในรัฐบาลอานันท์ 1 และ 2

จันทร์ที่ 13 กรกฎาคม 2535

1. อธิบดีกรมสารนิเทศจะมีหนังสือกราบทูลเชิญสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ เสด็จฯ ร่วมงาน Gala Dinner 2 ส.ค.

2. การเชิญนักธุรกิจชั้นนำมาไทย

- กรมเศรษฐกิจได้มีโทรเลขแจ้งบัญชา นรม. แก่ สอท. ในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกให้สอดส่องและเตือน กต. ว่าจะมีนักธุรกิจระดับสูงผู้ใดบินไปร่วมการประชุม แห่งใดในแถบนี้ เพื่อ นรม. จะได้พิจารณาเชิญให้แวะเยือนมาไทย เป็นการสร้างความมั่นใจในภาพพจน์ของไทย

- รมว. มอบอธิบดีกรมเศรษฐกิจพิจารณาติดต่อ สอท. เช่น กรุงโตเกียว และอื่นๆ เพื่อขอให้เชิญนักธุรกิจระดับสูง (เช่น จากเคตันเรน) มาเป็นแขกของ นรม. ในช่วงนี้ถึง ก.ย. อธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่า อาจจะพิจารณาจากฮ่องกง ได้วัน เกาหลีได้ร่วมด้วย

รมว. ย้ำว่าจะต้องเป็นระดับใหญ่จริง ๆ เท่านั้น

3. APEC/PECC³⁷⁴

- อธิบดีกรมอาเซียนแจ้งว่า เมื่อ นรม. อนุมัติในหลักการเรื่องไทยเป็นที่ตั้งของ สنج. APEC แล้วก็จะได้เริ่มกระบวนการล๊อบบี้อย่างจริงจัง

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่า จะมีการประชุม PECC 23-25 ก.ย. ที่ ซานฟรานซิสโก โดย นรม. ได้รับเชิญให้ไปพูดเรื่อง AFTA และ ปลัด กต. ก็ได้รับเชิญ ไปร่วมในฐานะประธาน APEC SOM

³⁷⁴ Pacific Economic Cooperation Council (PECC) หรือคณะมนตรีว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิก เป็นองค์กรความร่วมมือระดับภูมิภาคที่มีใช้รัฐบาล มีคณะกรรมการประจำชาติประกอบด้วยผู้แทนจาก 3 ฝ่าย ได้แก่ ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม ภาคราชการ และ ภาควิชาการ และมีบทบาทช่วยส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจที่มั่นคงในภูมิภาคด้วยการนำเสนอแนวคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในด้านนโยบายสำหรับภูมิภาคในภาพรวม โดยเป็นเวทีคู่ขนานไปกับการประชุม APEC

4. UNGA

- จะมีการประชุม รมต. ต่างประเทศอาเซียน 28-29 ก.ย. ที่นครนิวยอร์ก
- รมว. คาดการณ์ในขั้นนี้ว่าคงเป็นภาระของ รมว.กต. คนใหม่ที่จะไปร่วมการประชุมสมัชชาฯ ปี 35

5. ผู้รักษาการอธิบดีกรมพิธีฯ แจ้งว่าจะติดต่อ รอง นรม. เกษมสโมสร เรื่อง การนำ ออท. ญีปุ่น อิหร่าน อินเดีย เข้าเฝ้าฯ ถวายอักษรสาส์นตราตั้ง วันที่ 20 ก.ค. เวลา 16.30 น. เพราะวันเวลาดังกล่าว รมว. เดินทางไปกรุงมะนิลาเพื่อประชุม AMM/PMC (โดยที่ รมว. จะเปลี่ยนเที่ยวบินไปกรุงมะนิลาจากช่วงเช้าเป็นช่วงบ่าย วันที่ 20 ก.ค. กรมเอเชียตะวันออกจะแจ้งฝ่ายลาว เพื่อเลื่อนการนัดพบท่านพุนตามที่เคยกำหนดไว้ 17.00 น. ในขั้นต้น)

6. การเตรียมการเยือนไทยของ รมว.กต. เวียดนาม (19-20 ก.ค.) และ นรม. เวียดนาม (28-29 ก.ค.)

- อธิบดีกรมเอเชียตะวันออกรายงานสรุปผลการเดินทางไปเตรียมการเยือนที่กรุงฮานอยว่า รมว.กต. เวียดนามต้องการมาหารือแบบกว้าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องบรรยากาศความสัมพันธ์สองฝ่าย การปฏิบัติตามความตกลง JC ความร่วมมือของคณะกรรมการแม่น้ำโขง และเรื่องในอ่าวไทย

- รมว. เห็นว่า การพูดคุยกับเวียดนามต้องเป็นแบบตรงไปตรงมา ดังนั้น จึงขอให้จัดการพบปะวันที่ 19 ก.ค. เวลา 15.00-17.00 น. ที่ห้องทำงาน รมว. โดยมีผู้เข้าร่วมจำกัด ภายหลังจากนั้นเป็นเรื่องของภาคเอกชน ซึ่งอธิบดีกรมเศรษฐกิจได้ติดต่อประสานงานไว้แล้ว

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจจะเสนอรายชื่อภาคเอกชนอื่น ๆ ที่สมควรเข้าร่วมงานเลี้ยงอาหารค่ำที่ กต.

- รมว. ให้มีการทำข่าวการเยือนของ รมว.กต. เวียดนามด้วย

- รมว. ขอให้กรมเอเชียตะวันออกประสานงานกับทำเนียบ และแจ้งฝ่ายเวียดนามว่า รมว. จะนำ รมว.กต. เวียดนาม เข้าเยี่ยมคารวะ นรม. ช่วงเช้าวันที่ 20 ก.ค.

- อธิบดีกรมเอเชียตะวันออกแจ้งว่า นรม. เวียดนามจะเดินทางแวะไทย โดยเครื่องบินพาณิชย์

รมว. จะเสนอให้ นรม. ทั้งสอง ขึ้นเครื่องเฮลิคอปเตอร์ไปหาหรือที่พัทยานในวันรุ่งขึ้น (29 ก.ค.) นำคณะ นรม. เวียดนามไปชมโครงการอุตสาหกรรมที่มาบตาพุด กรมเอเชียตะวันออกและกรมเศรษฐกิจจะร่วมกันเสนอรายชื่อคณะฝ่ายไทยที่จะหาหรือกับ นรม. เวียดนามโดยเร็ว

พฤษภาคมที่ 16 กรกฎาคม 2535

1. การประชุมระดับ รมต. ด้านประชากรที่บาห์ลี

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า อินโดนีเซียขอร้อง กต. ให้ช่วยโน้มน้าว รมว.สธ. ไปร่วมประชุมระดับ รมต. ด้านประชากรของ ESCAP ที่บาห์ลี ปลาย ส.ค. 35
- รมว. รับจะยกขึ้นพูดกับ รมว.สธ.

2. เจ้าสีหนุ/พม่า ที่พิธีเปิด AMM

- กรณีเจ้าสีหนุ รองปลัดฯ ประชา แจ้งว่า ออท. ฟิลิปปินส์ได้รับบัญชาจาก มังกลาปูล์ ให้บินไปกรุงพนมเปญเพื่อเชิญเจ้าสีหนุให้เสด็จร่วมพิธีเปิด AMM
- รมว. ขอให้ ออท. สุนัย สนับสนุนอีกทาง
- กรณี รมว.กต. พม่า รมว. เห็นว่า บัดนี้เป็นเรื่องของฟิลิปปินส์ที่จะติดตามกับ มาเลเซียซึ่งเป็นอาเซียนประเทศเดียวที่ยังมีข้อสงวน

รมว. เห็นว่า ออท. พม่า ที่กัวลาลัมเปอร์และรัฐบาลพม่าควรจะโน้มน้าว กต. มาเลเซีย และ ออท. มาเลเซียที่ยุ่งกึ่งตามลำดับด้วย

3. รมว. ได้รับเชิญไปพูดกับหอการค้ายุโรป

- คุณสุกิจ หวังหลี่³⁷⁵ เรียนเชิญ รมว. ไปพูดกับคณะหอการค้ายุโรปกว่าร้อยคน วันที่ 28 ส.ค.

- ปลัด กต. เห็นว่าควรรับเชิญ

รมว. ขอให้ ปลัด กต. ช่วยคิดหัวข้อด้วย

- อนึ่ง ปลัด กต. แจ้งว่า นรม. จะไปพูดในที่ประชุมใหญ่ YPO³⁷⁶ 17 ส.ค. และ นรม. มีบัญชาให้ปลัด กต. รับเรื่องสุนทรพจน์ โดยหน่วยงานอื่นๆ ให้ข้อมูลด้วย

4. รมว. พบอะกะชิ 16.30 น. ศุกร์ที่ 17 ก.ค.

- รมว. ขอให้ผู้ประสานภารกิจ จัดเตรียมเอกสารเพื่อมอบอะกะชิ ในเรื่องที่ว่า รัฐบาลไทยต้องการทราบแผนงานการส่งกองกำลัง UNTAC ผ่านไทยเป็นการล่วงหน้า เพื่อประสานงานให้เป็นระบบ มิใช่สับสนเช่นในช่วงเวลานี้

5. ไทย-เวียดนาม

- ออท. สุรพงษ์ เห็นว่า คำกล่าวที่ว่า ความสัมพันธ์ ไทย-เวียดนาม มิได้พัฒนาขึ้นในช่วง 6 เดือน อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้ เพราะนอกจากปัญหาบางประการแล้ว ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามในปัจจุบันอยู่ระดับดี

- รมว. ให้แนวทางว่า สำหรับการเยือนไทยของ รมว.กต. และ นรม. เวียดนาม นั้น ไทยควรเน้นด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เพราะหากไทยรั้งรอดต่อไป ชาตินั้นก็จะเข้าไปทำธุรกิจในเวียดนาม

- รมว. ขอพบเพื่อหารือโดยเฉพาะบ่ายวันนี้ 16.30 น.

- รมว. แจ้งว่า ครม. 13 ก.ค. ได้พิจารณาเรื่องสินเชื่อ 150 ล้านแก่เวียดนาม และมีมติให้ กต. เป็นผู้ประสานงานกับ กต. ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์

³⁷⁵ ประธานกรรมการ บริษัทพุดผล จำกัด ผู้ผลิตแป้งมันสำปะหลังแปรรูป

³⁷⁶ Young Presidents' Organization หรือกลุ่มเครือข่ายผู้บริหารภาคเอกชนจัดตั้งโดยนักธุรกิจอเมริกัน มีสมาชิกกว่า 3,000 คน ในกว่า 142 ประเทศ

และธนาคารกรุงไทย เพื่อเสนอให้ ครม. พิจารณาภายใน 2 สัปดาห์ แนวทางที่ ครม. ให้ คือ ขอให้ศึกษาเงื่อนไขที่ประเทศอื่น เช่น สวีเดนให้ด้วย ไทยไม่ควรเสนอมากกว่านั้น และไม่ควรสร้างเป็นบรรทัดฐาน

- รมว. มอบกรมเศรษฐกิจดำเนินการ

6. APEC

- รมว. แจ้งว่า นรม. ให้นโยบายแล้วว่า ไทยต้องการเป็นที่ตั้ง Secretariat

- รมว. จะเป็นหัวหน้าคณะกรรมการประชุมระดับ รมต. ของ APEC โดยมี รมช.พณ. ร่วมด้วย ทั้งนี้ตามบัญชีที่รับจาก นรม.

ศุภรที่ 17 กรกฎาคม 2535

1. สมเด็จพระเทพฯ เสด็จฯ เยือนต่างประเทศ

- ราชเลขาฯ แจ้ง รมว. ว่า กำลังจะมีหนังสือถึง กต. เรื่องงบประมาณสำหรับการเสด็จฯ เยือนต่างประเทศของสมเด็จพระเทพฯ

- รมว. มีบัญชาว่า เมื่อ กต. ได้รับหนังสือแล้วขอให้สนับสนุนเต็มที่

- ผู้รักษาการอธิบดีกรมพิธีการทูต แจ้งว่า สมเด็จพระเทพฯ มีพระราชประสงค์ เสด็จฯ นครวัด 26-27 ส.ค. ในการนี้กรมพิธีฯ จะมีหนังสือประสานงานกับ ศรภ. เรื่อง การตรวจพื้นที่ก่อนการเสด็จฯ ตามพระราชประสงค์

- รมว. จะกราบบังคมทูลให้เสด็จฯ แวะกรุงพนมเปญเพื่อเข้าเฝ้าเจ้าสีหนุด้วย เพราะจะเป็นการสร้างความปลอดภัยให้เจ้าสีหนุเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ รมว. จะขอพระราชทานพระราชานุญาตตามเสด็จด้วย

2. อธิบดีกรมสารนิเทศ จะเรียนเสนอให้คุณหญิงสุจิตคุณขอเข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ เพื่อกราบทูลเชิญเสด็จฯ ร่วมงาน Gala Dinner

3. รอมว.กต. เวียดนามเยือนไทย

- รอมว. มอบรองปลัดฯ สาโรจน์ และผู้รักษาการอธิบดีกรมพิธีการทูต ไปรับ รอมว. กต. เวียดนามที่สนามบิน

- รอมว. ขอให้กรมเอเชียตะวันออกสรุปผลหารือระหว่าง รอมว. กับ รอมว.กต. เวียดนามในวันอาทิตย์ที่ 19 ก.ค. เฉพาะสาระสั้น ๆ ให้ นรม. และ รอมว.กท. ทราบ ก่อนที่ รอมว.กต. เวียดนามจะเข้าเยี่ยมคารวะในวันรุ่งขึ้น

4. อะกะชิเยือนไทยในวันนี้

- เวลา 14.00 น. อะกะชิจะเข้าเยี่ยม รอมว.กท. ซึ่งผู้ประสานภารกิจฯ ได้สรุปประเด็นเรียนเสนอ รอมว.กท. แล้ว โดยเฉพาะในเรื่องการประสานงานระหว่างกองกำลัง UNTAC ที่ผ่านเข้าออกเขตไทย ผู้รักษาการ ปลัด กต. แนะนำ รอมว.กท. อาจพิจารณายกเรื่องการแต่งตั้งนายทหารไทยผู้ประสานงานในฐานะของเจ้าหน้าที่ UN ให้แก่ UNTAC เพื่อแก้ปัญหาที่ผ่านมา

- 14.30 น. รอมว. มอบอธิบดีกรมเอเชียตะวันออกนำอะกะชิเข้าเยี่ยมคารวะ นรม. รองปลัดฯ สาโรจน์ แจ้งว่า กรมเอเชียตะวันออกได้สรุปประเด็นให้ นรม. ทราบแล้ว

- 16.30 น. อะกะชิจะเข้าพบ รอมว. โดย รอมว. จะแจ้งให้ พล.ท. แชนเดอร์สัน ทราบว่า UNTAC ไม่ควรจะมีอคติต่อทหารไทย

5. รอมว. เยี่ยมชมชายแดน 19 ส.ค.

- ผู้ประสานภารกิจฯ แจ้งว่า ได้สำรองเครื่องเฮลิคอปเตอร์แบบชินุก 32 ที่นั่ง สำหรับคณะในวันที่ 19 ส.ค. กำหนดการคร่าว ๆ คือรับฟังบรรยายสรุปของศูนย์ปฏิบัติการส่งผู้พลัดถิ่นกลับกัมพูชา การเยี่ยมชมกองพันที่ 1 และ 2 และศูนย์ผู้รับผู้พลัดถิ่นที่ศรีโสภณ

- รมว. ต้องการเน้นด้านประชาสัมพันธ์ให้ผู้สื่อข่าวต่างประเทศรับทราบภารกิจของทหารช่างไทย และผลงานของทหารไทยในการฟื้นฟูบูรณะกัมพูชา เพื่อลดการกล่าวหาว่าทหารไทยเอาเปรียบและดักตวงผลประโยชน์ในกัมพูชา

- โดยที่คณะทูตได้เคยไปชมการซ่อม/สร้างเส้นทางนี้หลายครั้งแล้ว จึงมอบอธิบดีกรมสารนิเทศ พิจารณาคัดเลือกผู้สื่อข่าวต่างประเทศเข้าร่วมไปกับคณะของ รมว.

6. ท่าทีไทยต่อเขมรแดง

- รองปลัดฯ สาโรจน์ จะเข้าร่วมหารือกับญี่ปุ่นและเขมรแดง บ่ายนี้

- รมว. มอบแนวทางว่า จะต้องพยายามใช้วิธีโน้มน้าวต่อไป หากวิธีการที่เขมรแดงใช้อยู่มีวัตถุประสงค์ที่จะบ่อนทำลายขบวนการสันติภาพ ไทยจะคัดค้าน แต่หากความประสงค์ของเขมรแดงคือการส่งเสริมสถานะของฝ่ายตน ฝ่ายไทยพร้อมที่จะพิจารณาข้อเรียกร้องที่ชอบธรรม

7. รมช. ฝรั่งเศสขอพบผู้นำฝ่ายไทย เสาร์ที่ 18 ส.ค.

- รมว. เห็นด้วยกับรองปลัดฯ สาโรจน์ ว่า โดยที่มาเยือนในวันเสาร์ จึงไม่จำเป็นต้องจัดให้พบ นรม. แต่ รมว. ยินดีพบ เพราะเห็นว่าฝรั่งเศสยังมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหา กัมพูชา

- รมว. ขอให้จัดห้องพิเศษ รร. ดุสิตธานี 18.00 น. สำหรับเสิร์ฟเครื่องดื่ม

8. รัฐบาลสหรัฐฯ เชิญ รมว. ศอ. ไทยประชุม APEC ด้านการศึกษาที่กรุงวอชิงตัน

- นรม. ขอให้ปรึกษา รมว. และ รมว.พณ. เพราะไม่ต้องการให้เป็นบรรทัดฐาน ทั้งนี้ ความมุ่งหมายของ APEC เป็นเรื่องเศรษฐกิจโดยรวม

- รองปลัดฯ สาโรจน์แจ้งว่า โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (human resource development: HRD) เป็นโครงการที่ได้รับความสำเร็จเป็นอย่างดี ความร่วมมือของ APEC และโครงการ HRD ได้รับความสำคัญสูง ตั้งแต่สมัยแรกที่ตั้ง APEC ทั้งนี้

สภาพัฒนาฯ เป็นผู้ประสานงานหลักของหน่วยงานไทย และ ศธ. เป็นหน่วยปฏิบัติ อีกหน่วยหนึ่ง

- รมว. ขอให้กรมอาเซียนเสนอข้อเท็จจริงและภูมิหลังเกี่ยวกับ HRD เพื่อพิจารณา

9. ตามที่กัมพูชาขอทราบว่าย้ายไทยจะเรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง สอท. กัมพูชาใน กทม. หรือไม่นั้น โดยที่ ทบ. แจ้งโดยวาจาต่อผู้ประสานภารกิจ ว่า ทบ. ได้ดำเนินการไปโดยคำสั่งและงบประมาณของรัฐบาล

ทบ. จึงไม่คิดที่จะเรียกจ่ายคืนจากฝ่ายกัมพูชา แต่การที่จะตอบฝ่าย กัมพูชาว่าอย่างไรให้อยู่ในการวินิจฉัยของ กต.

รมว. จึงมีบัญชาให้ตอบไปได้ว่า ฝ่ายไทยไม่เรียกจ่าย

10. การเสนอบันทึกการสนทนาของ รมว. กับแขกต่างประเทศ รมว. มีบัญชาให้ จัดทำให้เสร็จในวันรุ่งขึ้น และโดยที่ รมว. เป็นผู้พูด จึงเสนอให้ตรงมาที่ สนง. เลขานุการ รมต. โดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ เพราะต้องการให้เกิดการประสานงานโดยฉับไวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพูดเป็นเสียงอันเดียวกัน

จันทร์ที่ 20 กรกฎาคม 2535

1. เวียดนาม

1.1 รมว. ขอให้ติดตามรายละเอียดเกี่ยวกับการเยือนของ นรม. เวียดนาม อาทิ ก) จะมาด้วยเที่ยวบินพาณิชย์หรือไม่ ข) จะมาจากกรุงฮานอยหรือจากมาเลเซียว ค) ต้องการไปพำนักและพร้อมที่จะชม Eastern Seaboard หรือไม่ ทั้งนี้ ขอให้แจ้ง รมว. เวียดนามว่า ฝ่ายไทยยินดีจัดให้ตามประสงค์ของ นรม. เวียดนาม

1.2 ตามที่ รมว. กต. เวียดนามได้ยกเรื่องขึ้นว่า บริษัทประมงไทยทั้งห้าที่ได้รับ อนุญาตให้ประกอบการในเวียดนามทำอย่างมีเสถียร อาทิ มีเรือเข้าไปจับปลามากกว่า

จำนวนเรือที่ได้รับอนุญาต แจ่งเท็จโก่งปริมาณปลาที่จับได้ ฯลฯ และ รมว. รับผิดชอบจะเรียกบริษัทดังกล่าวมาขอความร่วมมือ

รมว. ขอให้อธิบดีกรมเศรษฐกิจไปดำเนินการ อธิบดีกรมเศรษฐกิจได้ทราบจากบริษัทประมงว่า การแจ่งเท็จต่อรัฐบาลกลางของเวียดนามเพื่อโก่งปริมาณปลาที่จับได้ขึ้น เป็นการกระทำซึ่งจังหวัดชายทะเลเวียดนามรู้เห็นและสมคบเพื่อผลประโยชน์ของคนในท้องถิ่น

2. กัมพูชา

2.1 สรุปผลการหารือระหว่างผู้ประสานภารกิจฯ กับ พล.ท. แซนเดอร์สัน

ก) แซนเดอร์สันรับว่ามีเวียดนามอยู่ในกรุงพนมเปญเป็นจำนวนมาก ธุรกิจส่วนใหญ่อยู่ในมือคนเวียดนาม อย่างไรก็ตามไม่ทราบชัดว่าเป็นทหารหรือพลเรือน ซึ่ง UNTAC ต้องตรวจสอบต่อไป

ข) แซนเดอร์สันได้ข่าวว่ามีทหารไทยในกัมพูชา และแซนเดอร์สันกล่าวว่า จะต้องตรวจสอบเช่นกัน

ค) UNTAC Mobile Team ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบในเขตเขมรฝ่ายต่าง ๆ เวลานี้บางชุดก็มีผู้แทน SNC

ง) ผู้ประสานภารกิจฯ ได้แจ้งแซนเดอร์สันว่า ผู้ที่ปล่อยข่าวเรื่องทหารไทยไม่ให้เจ้าหน้าที่ UNTAC เดินทางไปในบางจุดนั้นคือ พล.จ. โลริดง³⁷⁷ สาเหตุที่แท้จริงเป็นเพราะโลริดงเปลี่ยนแผนเดินทางกะทันหัน โดยไปในจุดที่ไม่สามารถเดินทางกลับออกมาได้ก่อนมีดี

จ) เรื่องโจรกัมพูชาที่ปล้นคนไทย แซนเดอร์สันจะจัดการหารือระหว่าง UNTAC ไทย และฝ่ายกัมพูชาเพื่อหาทางแก้ปัญหา

2.2 กองพันทหารช่างเฉพาะกิจที่ 1 เสนอขอสร้างโรงเรียนขนาด 7 ห้องเรียน 3 แห่ง แห่งละล้านกว่าบาทที่ปอยเปต ศรีโสภณ (เขตฮุน เซน) และบ้านนิมิต (เขตซอน

³⁷⁷ พลจัตวา มิเชล โลริดง (Brigadier-General Michel Loridon) นายทหารติดต่ออาวุโส (Senior Military Liaison Officer) ของ UNTAC

ชาน) โดยกลุ่มผู้สื่อข่าวและคนในท้องที่ชายแดนสามารถระดมทุนมาได้ประมาณ 2 ล้านบาท และผู้ประสานภารกิจ จะขอให้ รมว. ไปวางศิลาฤกษ์

รมว. ให้แนวทางว่า

ก) เห็นควรสนับสนุนขอให้ ออท. สุนัย กราบทูลถามความเหมาะสมจาก เจ้าสีหนุเสี้ยวก่อน (กรมเอเชียตะวันออกกลับไปดำเนินการ)

ข) แหล่งทุนเพิ่มเติมนอกจากที่กล่าวไว้ข้างต้น ควรมาจากวงการธุรกิจที่เข้าไปประกอบในกัมพูชา อาทิ ธนาคาร และบริษัทต่างๆ เพื่อแสดงออกซึ่งการสนับสนุนจากภาคเอกชนไทยต่อการบูรณะฟื้นฟูกัมพูชา

3. การเสด็จ เยือนกัมพูชาโดยสมเด็จพระเทพฯ ในเดือน ส.ค. 35 ทรงรับเป็นแขกของเจ้าสีหนุ ยังมีได้กำหนดวันเสด็จ ในขั้นนี้ จะยังไม่เสด็จ นครวัด (คาดว่าเสด็จ ประมาณ ธ.ค. 35-ม.ค. 36) รมว. จะขอพระราชานุญาตตามเสด็จ ขอให้ ออท. สุนัย กราบทูลเจ้าสีหนุ

จับวันที่ 27 กรกฎาคม 2535

1. การทำ Pointers และบันทึกสนทนา

- รมว. ขอให้จัดทำเป็นรูปข้อมูลล่าสุดของเรื่องนั้น ๆ โดยไม่ต้องแนะนำด้านนโยบายว่า รมว. ควรจะพูดเรื่องนั้น เรื่องนี้ว่าอย่างไร

- บันทึกสนทนาหากไม่สำคัญก็ควรทำเพื่อเก็บเข้าแฟ้ม เฉพาะเรื่องสำคัญขอให้ทำไม่เกินหนึ่งหน้าครึ่ง เสนอโดยตรงต่อ รมว. ภายในวันรุ่งขึ้นเป็นอย่างช้า และหากเป็นเรื่องที่สำคัญมาก จักได้นำกราบเรียน นรม. ได้ทันการ

- รมว. จะขอหารือเรื่องนี้ในการประชุมระดับอธิบดีครั้งต่อไป

2. การแถลงข่าวเรื่องการสนทนาระหว่าง รมว. กับแขกเยือน

- ขอให้มีการอ้างคำพูดของ รมว. ว่าได้พูดอะไรกับผู้มาพบ เพราะสิ่งที่ รมว. พูดย่อมเป็นนโยบายของ กต. และควรแจ้งให้กรมกองอื่น และ สอท. ได้รับทราบโดยทั่วกัน เพื่อให้พูดเป็นเสียงเดียวกัน

- ภายหลังจากหารือ ขอให้อธิบดีกรมที่เป็นเจ้าของเรื่องเป็นผู้แถลง

3. การส่งทหารเข้าไปร่วม UNTAC

- ในระหว่างการประชุม AMM/PMC อธิบดีกรมองค์การฯ ได้คุยกับฝ่ายอินโดนีเซียและมาเลเซียเรื่องนี้แล้ว ซึ่งต่างแจ้งว่ายังไม่ได้รับเงินจาก UN เลย

- ผู้ประสานภารกิจ กล่าวว่า ทหารไทยเองก็ร้องเรียนมา โดยเคยมีข่าวใน นสพ. ด้วย

- รมว. ขอให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร

4. การเดินทางไปชายแดนไทย-กัมพูชา วันที่ 19 ส.ค. 35

- รมว. เห็นชอบตามที่ผู้ประสานภารกิจ เสนอให้แวะที่บริเวณก่อสร้างสะพานที่อังกฤษบริจาคเงินสร้าง

- ผู้ประสานภารกิจ แจ้งว่าจะใช้งบประมาณ 1.3 ล้านบาท สร้างเฉพาะโรงเรียน โดยไม่มีบ่อน้ำบาดาลและที่พักครู อาจารย์ หากรวมก็ใช้ประมาณ 3 ล้านบาท

รมว. เห็นว่าควรสร้างเฉพาะโรงเรียนโดยให้สร้างทั้งหมด 3 แห่ง

- ผู้ประสานภารกิจ แจ้งว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดกัมพูชาเสนอให้มีโครงการส่งพระภิกษุเขมรเข้ามาศึกษาธรรมะและกลับไปเผยแผ่ต่อไป รมว. เห็นชอบในหลักการ

- ผู้ประสานภารกิจ เสนอให้มีการขุดบ่อน้ำบาดาลให้ชาวกัมพูชา โดยให้ทหารช่างเป็นผู้ดำเนินการ รมว. เห็นว่าควรจะให้ทหารช่างร่วมขุดกับชาวกัมพูชา เพื่อจะได้ให้ชาวกัมพูชามีส่วนร่วม

- รมว. ให้หลักการไว้ว่า การดำเนินการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับประเพณี ขอให้ ออท. สุนัยหรือ พล.ต. นาเวศนำกราบทูลเจ้าสีหนุทุกครั้ง และขอให้คำนึงถึงเป้าหมายที่ว่า

1. ให้ทั่วโลกรู้ว่าเป็นความปรารถนาดีจากไทย ไม่ใช่การเข้าไปหาประโยชน์ในกัมพูชา

2. ให้ชาวกัมพูชารู้ว่า ไทยมีเจตนาที่ดีต่อเขา

3. ให้ชาวกัมพูชาในท้องถิ่นมีความรู้สึกว่ามีบทบาทนำ และมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ

- รมว. รับทราบว่าการช่วยเหลือด้านสร้างโรงเรียนหรือชุดบ่อบาดาล อาจส่งผลกระทบต่อทางการเมืองภายใน แต่ขอให้ดำเนินการต่อไปโดยยึดแนวทางว่า ทหารช่างไทยปฏิบัติหน้าที่อยู่แล้ว การชุดบ่อบาดาลอื่น ๆ เป็นกิจการพลเรือน ทหารไทยโดยปกติในการปฏิบัติหน้าที่ในชนบทไทยก็ทำอยู่เป็นประจำ ไม่ควรพูดถึงเงินค่าใช้จ่ายในการก่อสร้าง แต่เน้นการผูกมิตรให้ชาวกัมพูชามีทัศนคติที่ดีต่อไทยในระยะยาว

5. ความช่วยเหลือของไทยต่ออินโดจีน

- YPO เชิญ รมว. ไปกล่าวสุนทรพจน์เรื่อง “Thailand’s Indochina Policy” จันทรที่ 17 ส.ค.

- ปลัด กต. เห็นว่าอาจจะเป็นโอกาสที่ รมว. จะประกาศวิสัยทัศน์เกี่ยวกับท่าทีไทยต่อประเทศอินโดจีน นอกเหนือจากความช่วยเหลือที่ไทยกำลังทำอยู่ เช่น อาจจะมีพูดถึงเรื่องการจัดส่ง peace corps จากไทยไปอินโดจีน เพราะไม่เพียงแต่เพื่อการศึกษา แต่จะรวมถึงการพัฒนาชนบท การสร้างทัศนคติและความเข้าใจที่ดีของประเทศเพื่อนบ้านต่อไทย

6. APEC

- รมว. และ ปลัด กต. จะเข้าพบ นรม. วันนี้ 18.00 น. เพื่อหารือเรื่องการจัดตั้งสำนักงานเลขาธิการ APEC ในไทย

7. นรม. เวียดนามเยือนไทย

- รมว. มอบรองปลัดฯ ประชา ร่วมกับผู้รักษาการอธิบดีกรมพิธีฯ ไปต้อนรับ นรม. เวียดนามที่สนามบิน โดยนั่งเฮลิคอปเตอร์ร่วมกับ นรม. เวียดนามไปพื้ทยา

หมายเหตุ ภายหลังกการประชุม Morning Prayer ปลัด กค. ได้โทรศัพท์ถึง รมว. และแจ้งว่า กค. จะมีหนังสือรายงาน นรม. ว่า ตั้งแต่การประชุม Summit ที่สิงคโปร์ จนถึงวันที่ 3 ส.ค. ได้ดำเนินการเรื่อง AFTA ไปอย่างไรบ้าง และ กค. พร้อมจะเป็น เจ้าภาพจัดประชุม AFTA Council of Ministers ในไทยภายในสมัยรัฐบาลชุดนี้ ในการนี้ กค. จะประสานงานกับ กค. เรื่องหนังสือลงนามจาก นรม. ถึงหัวหน้ารัฐบาล อาเซียนอื่น ๆ เรื่องการจัดตั้ง Council และการประชุมครั้งแรกในไทย

อังคารที่ 28 กรกฎาคม 2535

1. APEC

- นรม. เห็นชอบที่จะลงนามในหนังสือถึงหัวหน้ารัฐบาล สมาชิกของ APEC ทั้งหมด เพื่อขอเสียงสนับสนุนให้ไทยเป็นที่ตั้งสำนักงานเลขาธิการ APEC

- กรมอาเซียนจะเป็นผู้กร่าง

รมว. จะเป็นผู้เชิญ ออท. ที่มีอยู่ใน กทม. มารับหนังสือตัวจริง และจะส่งสำเนา ให้ ออท. ไทยติดตาม

- รมว. เห็นชอบให้ รมว. ไทยที่เกี่ยวข้องทุกท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ ครงค์ครั้งนี้ เช่น จะขอให้ รมว.พณ. นำสำเนาหนังสือไปมอบแก่ รมต. เศรษฐกิจ ได้หวั่น ในระหว่างการเยือน และให้ รมว.ศธ. ยกเรื่องนี้ขึ้นพูดกับฝ่ายสหรัฐฯ และอื่น ๆ ในระหว่างการประชุม รมต. ศึกษาของ APEC

2. AFTA

- นรม. ขอให้ยกร่างหนังสือ โดยอ้างการหารือในระหว่างการประชุม ASEAN Summit ที่สิงคโปร์ เกี่ยวกับการจัดตั้ง AFTA Council of Ministers ไปถึงหัวหน้ารัฐบาลอาเซียนทั้งหมด

- รมว. ได้หารือกับ ปลัด กค. แล้ว ขอให้อธิบดีกรมอาเซียนยกร่างหนังสือถึง กค. โดย กค. จะมีหนังสือกราบเรียนรายงาน นรม. ถึงการดำเนินการในเรื่อง AFTA ในส่วนของฝ่ายไทยตั้งแต่การประชุม Summit จนถึงวันที่ 3 ส.ค. โดยจะจบท้ายด้วยการเสนอแนะว่า กค. พร้อมจะเป็นเจ้าภาพจัดงานประชุม AFTA Council of Ministers ครั้งที่ 1 ภายในสมัยรัฐบาลชุดนี้ ทั้งนี้ขอให้เป็นที่ทราบโดยทั่วกันว่า กค. และ กต. ได้มีการปรึกษาหารือระหว่างกันอย่างใกล้ชิดแล้ว

3. นรม. เวียดนามเยือนไทย

- รมว. ขอให้จัดการหารือที่พญาในลักษณะนั่งโซฟา จำนวนคนได้ไม่ต้องมาก สำหรับงานเลี้ยงอาหารค่ำขอให้เป็นการรียากาศกันเอง อาหารแบบบุฟเฟ่ต์ แต่งกายตามสบาย

- กรมเอเชียตะวันออกจะได้ส่งประเด็นหารือสั้น ๆ เป็นภาษาอังกฤษ ตามที่ นรม. ต้องการ

4. อธิบดีกรมอาเซียนแจ้งว่า ดร. สมเกียรติ จะขอสัมภาษณ์ นรม. ในเวลาที่จะสะดวก เพื่อบันทึกเทปเกี่ยวกับวันอาเซียน ซึ่งจะมี ดร. ถนัด ร่วมให้ทัศนะเกี่ยวกับอนาคตของอาเซียนด้วย

พฤษภาคมที่ 30 กรกฎาคม 2535

1. APEC

- รมว. เห็นชอบกับสาระสำคัญในประเด็นหารือ และขอให้กรมอาเซียนประสานงานกับกรมเอเชียตะวันออกและกรมอเมริกาฯ ในการแจ้งให้ ออท. ไทย

ในประเทศสมาชิก APEC ใช้ประโยชน์ในการล๊อบบี้รัฐบาลประเทศตนในระดับสูงสุดเท่าที่จะทำได้

2. คณะกรรมการนโยบายรับและให้ความช่วยเหลือต่างประเทศ

- รมว. แจ้งว่า นรม. ให้สัญญาณมาแล้วว่า กต. ควรมีบทบาทนำในการจัดตั้งคณะกรรมการข้างต้น โดยให้รวมทั้งการรับและการให้ความช่วยเหลือแล้วใช้นโยบายต่างประเทศในขั้นนี้ รมว. เห็นควรให้มี พณ. กค. และ สมช. ในคณะกรรมการนี้ด้วย

- รมว. มอบอธิบดีกรมเศรษฐกิจหารือกับ รอง นรม. เกษมสโมสร กวส. และ รองปลัดฯ สาโรจน์ เกี่ยวกับเรื่ององค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดังกล่าว และเสนอรายงานให้ ครม. พิจารณาภายใน 2 สัปดาห์ จากวันอังคารที่ 28 ก.ค. 35 ตามบัญชา นรม.

3. การเยือนชายแดนของ รมว. 19 ส.ค.

- รมว. เห็นชอบเรื่องการสนับสนุนค่าใช้จ่ายสร้างโรงเรียนทั้ง 3 แห่ง รวมทั้งบ่อน้ำ โดยใช้งบประมาณความช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้าน

- วัตถุประสงค์ของการเยือนคือการประชาสัมพันธ์ให้นานาประเทศและชาวกัมพูชาเห็นผลงานของทหารไทย ดังนั้น ในการเยือนครั้งนี้ จึงควรทำให้เห็นคุณประโยชน์ที่ทหารช่างไทยได้ทำได้จากการกวาดกั้นระเบิดและการซ่อม/ขยายทาง เช่น การเดินทางช่วงปอยเปต-ศรีโสภณ ใช้เวลาน้อยลงมาก ความปลอดภัยในการเดินทาง ฯลฯ

- รมว. ขอให้เตรียมการให้ชาวกัมพูชาและเจ้าหน้าที่ UNTAC ที่เห็นคุณค่าในผลงานของทหารไทยได้สนทนารับหรือให้สัมภาษณ์กับผู้สื่อข่าวต่างประเทศด้วย อนึ่ง ขอให้ฝ่ายทหารจัดทำเอกสารสรุปประเด็น (briefing paper) และกำหนดการเป็นภาษาอังกฤษให้ด้วย

- รมว. ขอให้ทำหนังสือกราบเรียน นรม. เพื่อทราบวัตถุประสงค์และอนุมัติการเยือนครั้งนี้

- ตามที่ รมว. ได้ขอให้ ออท. สุนัย กราบทูลเจ้าสีหนุเรื่องการสร้างโรงเรียนและ
ขุดบ่อน้ำนั้น รมว. ขอทราบว่ามีปฏิกริยาอย่างไร

4. การเยือนจุดต่างๆ ตามชายแดนไทย-กัมพูชา 31 ก.ค.-2 ส.ค. 35 ของ พล.ท.
แซนเดอร์สัน ซึ่งผู้ประสานภารกิจ จะเป็นผู้นำไป รมว. แจ้งว่า หาก พล.ท. แซนเดอร์สัน
พอใจหลังจากการตรวจจุดต่างๆ แล้ว ก็ควรจะพูดออกมาให้โลกรู้ มิใช่นิ่งเฉย

รมว. พร้อมทั้งจะพบกับ พล.ท. แซนเดอร์สันภายหลังจากการเยือน ทั้งนี้ ตามที่
ผู้ประสานภารกิจฯ เสนอ

5. การติดตามผลการหารือระหว่าง นรม. ไทยกับเวียดนาม

- รมว. มอบรองปลัดฯ สุจินดา เป็นหัวหน้าคณะฝ่ายไทยและประสานงานกับ
รองปลัดฯ สาโรจน์ กรมเอเชียตะวันออก กรมเศรษฐกิจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ในการเตรียมการหารือกับคณะผู้แทนเวียดนาม ปลาย ส.ค. ถึงต้น ก.ย. ศกนี้

- ระเบียบวาระที่จะหารือประกอบด้วย

ก. การแบ่งเขตทางทะเล

ข. JDA

ค. การประมง เรื่องการประมงแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ก) ส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
ความมั่นคง ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของ ทร. ข) ประเด็นเชิงพาณิชย์ (ฝ่ายเวียดนาม
ต้องการให้ไทยเสนอบริษัทที่เชื่อถือได้) ซึ่งหากจัดทำรูปแบบของความร่วมมือได้ และ
ร่วมมือได้สำเร็จก็จะลดปัญหาที่ 3 คือ ค) การรุกราน รมว. ได้ขอให้อธิบดีกรมประมง
ประสานงานกับ ทร. และผู้ประกอบการแล้ว

ง. การปฏิบัติต่อลูกเรือที่ถูกจับเพราะรุกล้ำน่านน้ำ ควรใช้มาตรการที่
เอื้ออาทรและผ่อนผันต่อกันและกัน

- สำหรับเรื่องความร่วมมือแม่น้ำโขง รมว. มอบรองปลัดฯ สาโรจน์ ประสานงานกับอธิบดีกรมองค์การฯ ในการหารือกับ ออท. เวียดนามต่อไป บนพื้นฐานของ Rules of Procedure ของ IMC³⁷⁸ จากนั้น จึงนำลาว เขมร และจีนกับพม่าเข้าร่วมที่หลัง

6. ฝ่ายปฏิบัติการลาว

- ผู้ประสานภารกิจ ได้ประสานงานกับ สมช. แล้ว และจะมาเรียนรายงานผลการพิจารณาล่าสุดให้ รมว. ทราบ

- รองปลัดฯ สุจินดา เห็นว่า ทางออกที่ดีที่สุดในระดับนี้คือการแสดงความเป็นกลางด้วยการขับออกนอกประเทศ บรรจุชื่อไว้ใน blacklist และขอความร่วมมือกับฝ่ายสหรัฐฯ

- รมว. เห็นว่าจำเป็นต้องแจ้งให้ฝ่ายลาวทราบ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความจริงจังของไทย และจะนำรายชื่อมอบแก่ ออท. สหรัฐฯ เพื่อขอความร่วมมือด้วย

7. 25 ปี อาเซียน ในวันที่ 3 ส.ค. 35 เวลา 10.15 น. รมว. จะต้อนรับ ดร. ถนัด ซึ่งจะมาเข้ากล้องถ่ายทำสารคดีอาเซียน ที่วังสราญรมย์

ศุกร์ที่ 31 กรกฎาคม 2535

1. การประชุม APEC ระดับ รมต. 10-11 กันยายน

- อธิบดีกรมอาเซียนแจ้งว่า จะขอพระราชทานเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ รมต. ที่มาประชุม APEC วันที่ 9 ส.ค. จะเรียนเสนอให้ นรม. เป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารค่ำ และกล่าวสุนทรพจน์ในวันเดียวกัน และขอให้ รมว. เป็นเจ้าภาพเลี้ยงในค่ำวันที่ 10 ส.ค. โดยจะไม่มีการเลี้ยงในวันที่ 11 ส.ค.

³⁷⁸ Interim Mekong Committee หรือคณะกรรมการประสานงานสำรวจแม่น้ำโขงตอนล่างชั่วคราว ซึ่งตั้งขึ้นในช่วงที่เวียดนามและกัมพูชาถอนตัวจากคณะกรรมการแม่น้ำโขง

- รมว. มอบอธิบดีกรมอาเซียนยกร่างหนังสือจาก รมว. ถึง อดีต ออท. ไทย เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ท่านเหล่านี้เป็นตัวแทนในการไปรับ-ส่งหัวหน้าคณะ รมต. APEC ที่สนามบิน

2. โครงการชักชวนนักธุรกิจชั้นนำจากฮ่องกง ไต้หวัน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้เยือนไทย

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจได้ดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายและรายงานว่าได้เริ่มมีนักธุรกิจชั้นนำแจ้งความประสงค์จะมาไทย และจะประสานงานกับ สลน. เพื่อกำหนดวันที่เหมาะสมสำหรับการพบปะกับ นรม. ทั้งนี้ ตามที่เคยได้รับบัญชาามาว่า นรม. พร้อมทั้งจะพบปะและเลี้ยงให้

- อธิบดีกรมสารนิเทศแจ้งว่า ภายใต้คณะกรรมการฟื้นฟูภาพลักษณ์ทางเศรษฐกิจที่ นรม. เป็นประธาน มีอนุกรรมการ ซึ่งเลขาธิการ BOI เป็นประธานและอธิบดีกรมสารนิเทศเป็นกรรมการอยู่ด้วย และได้ให้เจ้าหน้าที่กรมสารนิเทศประสานงานกับกรมเศรษฐกิจในเรื่องการเชิญนักธุรกิจเยือนไทยอยู่แล้ว

- รมว. มอบกรมเศรษฐกิจประสานงานกับกรมสารนิเทศต่อไป

3. การเชิญคณะไปเยือนภาคใต้

- ผู้รักษาการอธิบดีกรมพิธีฯ แจ้งว่ากำหนดการเดิม คือ 17-21 ส.ค. แต่โดยที่วันที่ 17 เป็นวันชาติอินโดนีเซีย คณะทูตจึงขอให้ กต. เลื่อนกำหนดเป็น 18-21 ส.ค. โดยปลัด กต. และรองปลัดฯ ประชา จะหารือในเรื่องการนำคณะทูตไปเยือนภาคใต้อีกครั้งหนึ่ง

4. สายการบินอิสราเอลขอบินมาไทย

- รมว. แจ้งว่า ที่ประชุมวงเล็ก ครม. เห็นควรอนุญาตให้สายการบินอิสราเอลมาไทยได้

รมว. ให้แนวทางในการดำเนินการว่า

- ขอให้อธิบดีกรมเศรษฐกิจเชิญประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาวิธีนำนโยบายข้างต้นไปปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการรักษาความปลอดภัย
- การอนุญาตครั้งนี้มิได้เป็นผลจากการถูกบีบบังคับ แต่เป็นเพราะมีการคลี่คลายในการเมืองของตะวันออกกลาง โดยเฉพาะจากการเลือกตั้งในอิสราเอล
- ให้หาทางเรียกร้องสิ่งตอบแทนจากอิสราเอล ซึ่งอธิบดีกรมอเมริกาฯ เห็นว่าทางหนึ่งในการเรียกร้องประโยชน์จากฝ่ายอิสราเอล คือการขอความร่วมมือในการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหาร
- การอนุญาตให้ทำเป็นสองขั้นตอน คือ ทดลองปฏิบัติเสียก่อน เช่น อาจเป็นการบินเช่าเหมาลำ โดยให้อิสราเอลทราบว่าจะเป็น “take it or leave it”

5. พม่า

- รมว. แจ้งอธิบดีกรมสารนิเทศว่า ได้ให้สัมภาษณ์กรณีเอง ซาน ซูจี ได้รับปริญญาเกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ว่ารู้สึกยินดีที่ชาวพม่าได้รับเกียรติดังกล่าว ในส่วนตัวรู้สึกเห็นใจกับสิ่งที่นางประสบอยู่
- รมว. มอบรองปลัดฯ สาโรจน์ จัดให้มีการหารือ โดยเชิญ สมช. และ สชช. มาร่วมด้วย

6. AEMM

- อธิบดีกรมอาเซียนแจ้งว่า มีความเคลื่อนไหวจากประเทศอาเซียนที่จะให้เลื่อนการประชุม AEMM ออกจากกำหนดเดิมจากเดือน ส.ค. ศกนี้ เพื่อแสดงความไม่พอใจกรณีโปรตุเกสนำเรื่องติมอร์ตะวันออกมาเป็นเงื่อนไขในการทำความตกลงฉบับใหม่
- รมว. เห็นว่า การกระทำของโปรตุเกสเกี่ยวข้องเฉพาะกับการทำความตกลงฉบับใหม่ แต่ไม่เกี่ยวข้องกับความร่วมมืออาเซียนกับประชาคมยุโรปที่มีอยู่ในขณะนี้ จึงเห็นว่า ควรจะยืนยันกำหนดเดิม และเรียกร้องให้ รมต. ต่างประเทศประชาคมยุโรปรับทราบว่า การมาร่วมประชุมจะเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายประชาคม และเวลาของ รมต. กต. อาเซียนก็มีค่าเช่นกัน

7. จุฬาราชมนตรีเสนอความร่วมมือกับมณฑลทางใต้ของจีน

- อธิบดีกรมอเมริกาฯ แจ้งว่า นายแพทย์จรัส สุวรรณเวลา อธิการบดีจุฬาราชมนตรี ได้มาปรึกษาขอคำแนะนำเรื่องแนวทางความร่วมมือกับมณฑลทางใต้ของจีน

- รมว. เห็นชอบให้บรรจุเป็นหัวข้อหนึ่งในคณะกรรมการร่วมไทย-จีน

8. การหารือกับปลัด กค. 14 ส.ค. เวลา 10.00 น.

- กรมเศรษฐกิจจะเตรียมการเรื่องเบี้ยเลี้ยงที่ไทยให้แก่ผู้รับการฝึกอบรมจากประเทศเพื่อนบ้าน

- รมว. ขอให้กรมกองอื่น เช่น กองคลัง กองคุ้มครองดูแลผลประโยชน์ และกองราชการฯ เตรียมเรื่อง (ถ้ามี) ที่จะยกขึ้นหารือกับปลัด กค. และอธิบดีกรมบัญชีกลางด้วย

9. โครงการ Brain Drain to Brain Gain

- อธิบดีกรมอเมริกาฯ แจ้งว่า มูลนิธิดำรง ลัทธพิพัฒน์ จะจัดงานเลี้ยงต้อนรับสำหรับบุคคลเหล่านี้ที่จะกลับมาจากต่างประเทศ โดยจะเชิญผู้ใหญ่ของ กต. ไปร่วม

- รมว. เห็นว่า กต. น่าจะไปร่วมงานนี้ได้ และขอให้อธิบดีกรมอเมริกาฯ ไปศึกษาโครงการว่าจนถึงปัจจุบันมีความคืบหน้าและได้ประโยชน์อย่างไรบ้าง และเห็นควรแจ้งให้ สอท. ในประเทศ เช่น สหรัฐฯ ได้รับทราบ เพราะมีชาวไทยที่สนใจจะกลับมาทำงานในไทยมักจะสอบถามอยู่เสมอ

10. รมว. กำชับว่า ในงานเลี้ยงและพิธีการสำคัญ ๆ อาทิ งานฉลอง 25 ปีอาเซียน ขอให้คิดถึงการจัดอาหารการบำนานาญมาร่วมงานด้วยเสมอ

จันทร์ที่ 3 สิงหาคม 2535

1. พล.ท. แชนเดอร์สัน เยือนชายแดน

- ผู้ประสานภารกิจ รายงานผลการนำ พล.ท. แชนเดอร์สันไปตรวจเยี่ยมชายแดนเมื่อปลายสัปดาห์ที่แล้ว พล.ท. แชนเดอร์สันบอกว่า ไทยมีการค้าขายกับฝ่ายเขมรแดงอยู่มาก และฝ่ายเขมรแดงประกาศเขตหวงห้ามไว้ในดินแดนดังกล่าว
- รมว. จะแจ้ง พล.ท. แชนเดอร์สัน ในการพบปะเข้าวันนี้ว่า ไทยไม่มีผลประโยชน์อันใดที่จะเห็นการสู้รบยืดเยื้อต่อไปในกัมพูชา

2. รมว. มอบผู้ประสานภารกิจ จัดให้พบกับ ผบ.ทบ. และรอง ผบ.ทบ. คนใหม่ เพื่อหารือเรื่องกัมพูชา

3. รมช.กต. จีนเยือนไทย

- รองปลัดสาโรจน์ฯ จะหารือกับ รมช.กต. จีน ในเช้าวันนี้ รมว. มอบแนวทางว่า ไทยไม่ขัดข้องที่จีนและญี่ปุ่นจะเข้ามามีบทบาท เป้าหมายสำคัญของไทยคือ การทำให้เขมรแดงยอมปฏิบัติตามสัญญาสันติภาพ
- รมว. เห็นว่า ACB³⁷⁹ อาจจะสามารถปฏิบัติหน้าที่แทน SNC ได้ดีกว่าในรูปแบบของการจำกัดผู้ที่เกี่ยวข้องให้น้อยที่สุด กล่าวคือ เฉพาะเขมร 4 ฝ่าย อะกะซี และผู้แทน P5 อีก 1 คน
- รมว. ขอให้ปรึกษาหารือในเรื่องนี้กับจีนอย่างแนบเนียน โดยระมัดระวังการให้ข่าวแก่สื่อมวลชน โดยเฉพาะจากระดับเจ้าหน้าที่ของ กต.

³⁷⁹ Administrative Consultative Body เป็นข้อเสนอของญี่ปุ่นให้เข้ามาแทนที่ SNC โดยให้อยู่ภายใต้ UNTAC แทนที่ SNC จะดำเนินงานควบคู่ไปกับ UNTAC ในฐานะรัฐบาลกัมพูชาซึ่งไม่มีประสิทธิภาพ แต่ข้อเสนอนี้ตกไปเมื่อจีนและเขมรแดงไม่สนับสนุน

4. รมว. เยี่ยมชมชายแดน 19 ส.ค.

- รมว. ย้ำว่า ออท. ที่เชิญมี 3 ประเทศเท่านั้น คือ สหรัฐฯ อังกฤษ และ ออสเตรเลีย และขอให้เป็นตัว ออท. เท่านั้น มิใช่ตัวแทน
- ผู้ประสานภารกิจฯ จะประสานงาน รมว.กท. โดยตรงว่าจะไปร่วมได้หรือไม่

อังคารที่ 4 สิงหาคม 2535

1. คณะนักธุรกิจเอกชนเยือนรัสเซีย

- รองปลัดฯ ประชาได้นำคณะธุรกิจไทยชุดแรกไปเยือนรัสเซียด้านทวีปยุโรป แล้ว ฝ่ายรัสเซียจะกลับมาหารือต่อที่ กทม.
- กรมเศรษฐกิจกำลังจะนำนักธุรกิจชุดที่สองจำนวน 16 คน ไปเยือนรัสเซีย ภาคตะวันออก
- รมว. เน้นขอให้มีการติดตามผลเป็นระยะ

2. การหารือกับผู้นำทหาร

- รมว. มอบผู้ประสานภารกิจฯ เชิญ รมว.กท. ผบ.ทบ. ผบ.ทร. รอง ผบ.ทบ.³⁸⁰ ร่วมหารือในโอกาสแรก
- รมว. ขอให้เชิญแต่ระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องจำนวนน้อยที่สุด จะเป็นช่วงใดสุดแต่แต่ความสะดวกของผู้นำทหาร โดยอาจจะเป็นอาหารเช้าที่ สนง. เลขานุการ รมต. ก็ได้
- ต่อมา รมว. โทรศัพท์มาแจ้งจากทำเนียบว่า ได้หารือกับ รมว.กท. แล้ว รมว. กท. เห็นชอบขอให้ผู้ประสานภารกิจฯ นัดวันต่อไป และ รมว.กท. รับที่จะร่วมเดินทางไปเยี่ยมชายแดน วันที่ 19 ส.ค.

³⁸⁰ พลเอก ศัลย์ ศรีเพ็ญ รองผู้บัญชาการทหารบก

3. ปัญหาแก้มพูชา

- ปลัด กต. ขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามที่ฉากส์ เบ็กเคียร์ด เขียนลงใน *บางกอกโพสต์* วานนี้ โดยอ้างแหล่งข่าวในกรุงฮานอยว่า จีนยังสนับสนุน DK ผ่านพ่อค้าไทย

- ปลัด กต. แจ้งว่า ในการพบปะระหว่างไทย จีน และ DK วานนี้ รมช.กต. จีน พุดในหลักการให้ DK ปฏิบัติตามสัญญาสันติภาพปารีส ฝ่าย DK แสดงท่าทียืดหยุ่นทุกประการ

- กรมเอเชียตะวันออกจะยกร่างหนังสือของ นรม. กราบทูลเชิญเจ้าสีหนุเสด็จเยือนไทย โดยเป็นแขกของรัฐบาลก่อนและหลังการประชุม NAM Summit ตามที่ ออท. สุนัย เสนอแนะในโทรเลข

- กรมเอเชียตะวันออกจะติดตามกับ สอท. ณ กรุงพนมเปญ ว่าเจ้าสีหนุทรงมีดำริเช่นใดในการที่ รมว. จะเข้าไปเยี่ยมชมการซ่อมถนน ศูนย์รับผู้พลัดถิ่นที่ศรีโสภณ ในวันที่ 19 ส.ค. 35 (การที่ไทยจะสร้างโรงเรียนและชุดบ่อน้ำในแก้มพูชา)

4. การลอบบีให้ไทยเป็นที่ตั้งสำนักเลขาธิการ APEC

- รมว. ได้มอบสารจาก นรม. ให้ ออท. สหรัฐฯ และ รมช.กต. จีนแล้ว และในวันศุกร์นี้จะได้มอบให้แก่ ออท. ที่เหลือทั้งหมด รมว. ย้ำให้มีโทรเลขขอให้ ออท. ไทย ในประเทศที่เกี่ยวข้องไปลอบบีระดับสูงสุดของรัฐบาลเท่าที่จะทำได้ด้วย

- รมว. ดำริว่า รัฐบาลควรส่งผู้แทนระดับสูง เช่น รอง นรม. เกษมสโมสร ไปเยือนอินโดนีเซีย มาเลเซีย บรูไน รอง นรม. เภา เยือนฟิลิปปินส์ ปลัด กต. ไปฮ่องกง และรองปลัดฯ ประชา ไปเกาหลีใต้ เพื่อเข้าพบหัวหน้ารัฐบาลในการลอบบีระดับสูง

รมว. ขอหารือกับ นรม. ก่อน

- ต่อมา รมว. โทร.มาจากทำเนียบแจ้งว่า ได้หารือกับ รอง นรม. ทั้งสอง และ นรม. ให้ความเห็นชอบแล้วที่จะให้ รอง นรม. เภา ไปฟิลิปปินส์ แบบไปเข้าเย็นกลับ เพื่อยื่นหนังสือของ นรม. ให้ ปธน. ฟิลิปปินส์ และ นรม. เห็นชอบเรื่อง รอง นรม. ทั้งสองและให้จัดเตรียมการเดินทางต่อไป

5. ปธน. มองโกเลียเยือนไทย

- โดยที่สมเด็จพระเทพฯ จะเสด็จฯ เยือนมองโกเลียในเดือน ต.ค.

รมว. เห็นชอบให้รับประธานาธิบดีมองโกเลียเป็นแขกของรัฐบาลในสัปดาห์แรกของเดือน ก.ย. ส่วนจะเป็นลักษณะของ working visit หรือ private visit นั้น กรมเอเชียตะวันออกจะไปพิจารณา ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการขอเข้าเฝ้าฯ ได้

6. AFTA

- อธิบดีกรมอาเซียนรายงานผลประชุม AFTA ที่ กค. วานนี้

- กค. จะมีหนังสือกราบเรียน นรม. แนบร่างหนังสือการแต่งตั้ง AFTA Council และเชิญประชุมครั้งแรกที่ กทม. ในต้นเดือน ก.ย. กรมอาเซียนจะประสานงานกับทำเนียบ เพื่อส่งหนังสือ นรม. ดังกล่าวให้หัวหน้ารัฐบาลอาเซียนต่อไป รมว. ย้ำว่าต้องรีบทำเพื่อให้รัฐบาลอาเซียนอื่นแต่งตั้ง รมต. คลัง มาร่วมประชุม AFTA Council ใน กทม.

7. โฮปเวลล์

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่า ลี กา-ซิง³⁸¹ นักธุรกิจชั้นนำของฮ่องกงจะมาร่วมพิธีเปิดโฮปเวลล์ รถขนส่งมวลชนของ กทม. ที่บริษัทโฮปเวลล์ประมูลได้ ในวันศุกร์นี้ ซึ่ง นรม. คงจะต้อนรับอย่างดีอยู่แล้ว

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมเศรษฐกิจส่งข้อมูลภูมิหลังเกี่ยวกับบุคคลนี้ให้ เลขาฯ BOI และ ออท. วิทย์ ทราบ

³⁸¹ ลี กา-ซิง (Li Ka-shing) หนึ่งในนักธุรกิจที่มีอิทธิพลสูงสุดในเอเชีย

พฤษภาคมที่ 6 สิงหาคม 2535

1. ความช่วยเหลือต่างประเทศ

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจสรุปสาระการประชุมคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือต่างประเทศ บ่ายวันนั้น ซึ่ง รมว. จะเป็นประธาน
- รมว. จะเน้นให้ที่ประชุมรับทราบว่า วัตถุประสงค์หลักของไทยในการให้ความช่วยเหลือคือการสร้างมิตรและเยื่อใยกับประเทศเพื่อนบ้าน หน่วยงานต่าง ๆ ของไทย ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการให้ทุนฝึกอบรมโดยตรง จึงควรตระหนัก และมีความเข้าใจตรงกัน
- ในการนี้ รมว. จะหารือถึงมติ ครม. ที่ให้หน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกันพิจารณาจัดตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายทั้งให้และรับความช่วยเหลือต่างประเทศเป็นคณะเดียวกัน

2. สถานการณ์ในพม่า

ออท. วีระศักดิ์

- ในขณะที่ UNDP กำลังทบทวนลดบทบาทความช่วยเหลือพม่า เพราะถูกกดดันจากสหรัฐฯ และอังกฤษ ไทยอยู่ในฐานะที่สามารถขยายความช่วยเหลือให้แก่พม่าได้ อย่างเต็มที่ เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบศูนย์กลางแบบใช้กลไกตลาดพม่าเองได้แสดงความสนใจความช่วยเหลือทุกสาขาที่ไทยเสนอ
- จะมี National Convention ภายใน 10 ม.ค. ศกหน้า เพื่อกำหนดหลักการใหญ่ๆ ในการร่างรัฐธรรมนูญ และอาจจะมีการปล่อยนักโทษการเมืองเพิ่มขึ้น แรงกดดันจากภายนอกมีส่วนทำให้ผู้นำ SLORC เกิดความคิดแตกแยกกัน
- แนวทางของไทยในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้นำพม่าส่งผลดีทำให้ผู้นำพม่ามีทัศนคติที่ดี และให้ความร่วมมือ เช่น ในเรื่องการให้ ออท. พบผู้ต้องขังชาวไทยและการปลดปล่อยนักโทษไทย รวมทั้งการให้สัมปทานไม้ ซึ่งขณะนี้ มี 49 แห่ง โดยมากเป็นบริเวณที่พม่าควบคุมไม่ได้

- ปัญหาประมงไทย-พม่า เป็นปัญหาอันดับ 1 ในความสัมพันธ์สองฝ่าย ในปัจจุบันมีการส่งเรือประมงไทยจำนวนมากที่อยู่นอกเหนือสัญญาการลงทุนร่วมไป ลักลอบจับปลาแบบผิดกฎหมาย และเรือประมงไทยบางลำติดอาวุธหนักและยิงโจมตี พม่าด้วย

- อินเดียไม่พอใจที่พม่าให้ความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ (strategic concession) และใกล้ชิดกับจีน ในขณะที่พม่าเห็นอินเดียเป็นศัตรู ผลกระทบดังกล่าวอาจจะมาถึง ไทย หากมีการสนับสนุนจากอินเดียแก่ชนกลุ่มน้อยพม่าในสถานที่ติดกับไทย

- พม่าพร้อมที่จะเป็นภาคี TAC แต่ยังไม่พร้อมที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียน

- พล.ท. ชิน ยूनต³⁸² คือ นรม. โดยพฤตินัย ในขณะที่นายอู เอ อิบตี กรมการเมือง เป็นบุคคลที่กำลังมาแรง และได้รับความไว้วางใจ

รวมว.

- ขอให้ ออท. วีระศักดิ์ พยายามติดตามสถานการณ์การเมืองภายใน และศึกษา พื้นเพของนักการเมืองและผู้มีระดับต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดต่อไป และสนับสนุนให้บุคคล สำคัญ รวมทั้งระดับเจ้าหน้าที่ โดยเริ่มจาก กต. พม่า มาเยือนไทย

รวมว. เห็นด้วยกับข้อคิดเห็นของ ปลัด กต. ว่า น่าจะสนับสนุนให้ประเทศอาเซียน อื่นเชิญบุคคลเหล่านี้ออกมาเยือนประเทศตนด้วย

- ขอให้กรมเอเชียตะวันออกสั่งการให้ สอท. ให้ความสำคัญแก่การศึกษา ติดตามพื้นเพของนักการเมืองและผู้มีระดับต่าง ๆ ของประเทศเพื่อนบ้านทุกแห่ง เช่น ที่ ออท. วีระศักดิ์ ได้ปฏิบัติ และควรจะกราบเรียน นรม. ให้รับทราบแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงผู้นำเป็นระยะ ๆ

- ขอให้กรมเอเชียตะวันออกนำเรื่องประมงไทย-พม่า และการวางท่อก๊าซผ่าน ดินแดนของกะเหรี่ยงเข้ามาในเขตไทย รวมไว้ในระเบียบวาระการหารือกับผู้นำทหาร วันที่ 13 ส.ค.

³⁸² พลโท ชิน ยूनต (Khin Nyunt) ผู้บัญชาการทหารบกพม่า ต่อมาดำรงตำแหน่งหัวหน้าหน่วย ข่าวกรอง และนายกรัฐมนตรีของพม่า

- ขอให้ ออท. วีระศักดิ์ ช่วยพิจารณากรณีที่ฝ่ายไทย โดยเฉพาะทหารจะมี ปฏิสัมพันธ์ผู้นำพม่า โดยไม่ขึ้นอยู่กับตัวบุคคล (เช่น ผู้นำทหารไทยบางคนมีความสัมพันธ์กับพม่า แต่เมื่อพ้นตำแหน่งไปแล้ว ความสัมพันธ์นั้นก็หมดไป มิได้มีความต่อเนื่อง) และจะมีวิธีการใดที่จะให้การคบหาสมาคมของไทยกับ SLORC ให้ไม่เป็นที่เกลียดชังของประชาชนพม่า

- รมว.มท. รับพิจารณาหามาตรการที่จะจัดระเบียบควบคุมและทำให้การหลบหนีเข้ามาทำงานในประเทศไทยของชาวพม่ากว่าแสนคนเป็นไปอย่างถูกต้อง

- รมว. ยินดีพบกับ รมว. อุ ออง จ่อ ซึ่งจะแวะ กทม. สดุดีပါတานี้ ภายหลังจากการเยือนลาวเพื่อลงนามในสัญญาแบ่งเขตชายแดนพม่า-ลาว และรองปลัดฯ สาโรจน์ จะเป็นผู้พบกับอธิตี้อู เอ ในระหว่างที่ฝ่ายหลังเยือนไทย

ศุกร์ที่ 7 สิงหาคม 2535

1. ฝ่ายปฏิบัติการลาว

- ผู้ประสานภารกิจ รายงานสถานะล่าสุดของการดำเนินการของ สมช. ต่อผู้ที่ถูกจับกุมแล้วและแผนที่จะจับกุมเพิ่ม พวกที่ถือหนังสือเดินทางสหรัฐฯ จะส่งตัวกลับทั้งนี้ เลขา สมช. จะมาชี้แจงสถานะล่าสุด เข้าวันที่ 13 ส.ค.

- อธิตีกรมองค์การฯ แจ้งว่า ชาวม้งในไทยที่ไม่ยอมกลับลาว เพราะผู้นำไม่ต้องการกลับ หากมีการจับกุมผู้นำกลุ่มนี้ อาจจะมีผลกระทบในเรื่องการส่งตัวกลับ

- รมว. ขอให้ส่ง blacklist ไปให้ ออท. ลาว สนามบิน และด่าน ตม. โดยเฉพาะ ปาดังเบซาร์

รมว. ต้องการทราบผลการดำเนินการเพื่อแจ้งแก่ฝ่ายลาว

2. APEC

- นรม. เห็นชอบให้ รอง นรม. เกา และรอง นรม. เกษมสโมสร เดินทางไปเข้าเฝ้ากลับ เพื่อยื่นหนังสือขอเสียงสนับสนุนกับ ปธน. ฟิลิปปินส์ และ ปธน. อินโดนีเซีย

ตามลำดับ ต่อมามีการเสนอให้ นรม. พุดโทศัพท์โดยตรงกับ นรม. ลิงคโปรด้วย ซึ่ง
รองฯ ปรีดี ที่ทำเนียบได้รับเบอร์โทรศัพท์ไว้แล้ว

- รมว. จะพบ ออท. จากอาเซียนเข้าวันนี้ โดยจะมอบสำเนาหนังสือให้แก่ ออท.
ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย

3. แม่น้ำโขง

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า ญี่ปุ่นต้องการเป็นเจ้าของภาพจัด pledging
conference ที่โตเกียว เพื่อให้ประเทศผู้ให้ประกาศความช่วยเหลือประเทศในคณะ
กรรมการแม่น้ำโขง

- รมว. เห็นด้วยกับ ปลัด กต. ว่าควรพิจารณาเรื่องนี้อย่างละเอียดรอบคอบ
ควรให้ UNDP เขียนข้อเสนอวัตถุประสงค์ของการประชุมให้พิจารณาก่อน หากเป็น
เรื่องการเฉพาะด้านการให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะแก่มกมพชฯ ไทยไม่มีข้อขัดข้อง
แต่ต้องระวังนัยทางการเมือง

- รมว. เห็นด้วยกับ รองปลัดฯ ประชา ว่า การจัด pledging conference น่าจะ
กระทำที่นครนิวยอร์กโดย คทท. ของแต่ละชาติได้

- รมว. แจ้งขั้นตอนการหารือเรื่องความช่วยเหลือในกรอบแม่น้ำโขงตามบัญชา
นรม. ว่าไทยจะคุยกับเวียดนามก่อนวางพื้นฐานของ IMC จากนั้นจึงนำลาวและกัมพูชา
เข้ามาร่วม ตามด้วยจีนและพม่าในตอนหลัง ในขั้นนี้ ออท. เวียดนามจะเป็นฝ่ายมา
หารือกับรองปลัดฯ สาโรจน์

4. คณะกรรมการให้และรับความช่วยเหลือต่างประเทศ

- ปลัด กต. แจ้งว่า ที่ประชุมคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือต่างประเทศบ่าย
วานนี้ มีมติให้คณะกรรมการวิเทศสหการ (ด้านรับความช่วยเหลือเดิม) ของ กวส.
โดยเปลี่ยนให้ปลัด สนร. เป็นประธานแทน รมต.สนร. และปลัด สนร. อยู่ในคณะ
กรรมการนโยบายใหญ่ ที่ รมว.กต. เป็นประธานด้วย

- รมว. เห็นด้วยว่า หลักการสำคัญ คือ การปรับโครงสร้างให้คณะกรรมการที่ รมว. เป็นประธานเป็นผู้วางและกำหนดนโยบาย ส่วนคณะกรรมการของ กวส. ควรทำหน้าที่เป็นหน่วยปฏิบัติ (implementing agency) ของนโยบายที่คณะกรรมการใหญ่วางไว้ จึงขอให้กรมเศรษฐกิจกร่างหนังสือกราบเรียน นรม. ตามที่ นรม. เคยมีบัญชา

5. การล้มมนาเรื่องพม่าจัดโดยกองนโยบายฯ

- รองปลัดฯ สาโรจน์ แจ้งว่า ในช่วงบ่าย ส่วนใหญ่เป็นการถามคำถามจาก นักวิชาการ ข้อดีของการจัดล้มมนาคือการทำให้นักวิชาการได้รับทราบและเข้าใจ การดำเนินการของ กต. อย่างไรก็ตาม กต. ก็น่าจะใช้ประโยชน์จากความสนใจของ นักวิชาการบางคน เช่น ในเรื่องวัฒนธรรม

- รมว. เห็นว่า เจ้าหน้าที่โต๊ะของของกรมภูมิภาค ควรจะมีการติดต่อเปิดกว้าง กับนักวิชาการและบุคคลภายนอก กต. ให้มาก ๆ เช่น อาจมีนักวิชาการเป็นคณะ ที่ปรึกษา (advisory group) ให้แก่ภูมิภาคหรือประเทศต่าง ๆ โดยอาจเป็นในรูปส่วนตัว ไม่จำเป็นต้องกระทำอย่างเป็นทางการ

6. มองโกเลียขอสินเชื่อซื้อข้าวไทย

- ออท. กษิต แจ้งว่า รัฐบาลมองโกเลียแสดงความจำนงอยากได้สินเชื่อระยะเวลา 2 ปี เพื่อซื้อข้าวไทยปริมาณ 25,000 ตัน เพราะมองโกเลียไม่ต้องการขอจากจีน ในแง่ปฏิบัติ พณ. ไม่มีข้อขัดข้อง อนึ่ง สมเด็จพระเทพฯ ทรงมีกำหนดจะเสด็จฯ เยือนมองโกเลียในเดือน ต.ค. ศกนี้ หากในแง่นโยบายของไทยเห็นชอบ ฝ่ายมองโกเลียพร้อมจะส่งคณะผู้แทนมาทันที

- รมว. เห็นว่าน่าจะรับได้ กรมเศรษฐกิจจะทำหนังสือกราบเรียน นรม. ตามที่ สอท. ณ กรุงมอสโก เคยเสนอเรื่องมาแล้ว

- อธิบดีกรมสนธิสัญญาฯ เห็นว่า สิ่งที่เป็นประโยชน์ที่ไทยจะได้จากมองโกเลีย คือการเปิดสายการบินไทยไปมองโกเลีย เพราะนักท่องเที่ยวมีความต้องการมาก

7. เอกชนไทยกับรัสเซีย

- ออท. กษิต แจ้งว่า ภาคเอกชนไทยโดยการริเริ่มของแต่ละบริษัทได้เข้าไปติดต่อรัสเซียจำนวนหนึ่งแล้ว กต. เอง โดยกรมเศรษฐกิจก็จะนำภาคเอกชนไปเยือน และภาคเอกชนรัสเซียก็จะมาเยือนตอบ

- รมว. แจ้งว่าในที่ประชุม AMM ที่กรุงมะนิลาได้เสนอกับ รมว. กต. รัสเซีย³⁸³ ว่าภาคเอกชนจะต้องรู้จักและติดต่อกันเองมากขึ้น

- ออท. กษิต เรียงเสนอให้ รมว. เป็นประธานพบปะกับภาคเอกชนไทยที่ได้เคยเข้าไปในรัสเซียเพื่อรับทราบผลสะท้อนกลับ และแจ้งนโยบายของรัฐบาลให้ทราบ และจะเป็นการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงแนวทางในการดำเนินการขั้นต่อไป

รมว. เห็นชอบในหลักการ

8. รมว. กต. พม่าแวกทม.

- รมว. ยินดีพบ โดยขอให้จัดที่ห้องราชดำริ ชั้น 9 รร. รีเจนท์ เสาร์ที่ 8 ส.ค. เวลา 16.00 น. ผู้เข้าร่วมฝ่ายไทยประกอบด้วย รมว. ปลัด กต. เลขฯ สมช. เลขฯ ปปส.³⁸⁴ รองปลัด กต. ออท. วีระศักดิ์ และอธิบดีกรมเอเชียตะวันออก

9. การเข้าเฝ้าฯ ของ รมต. APEC วันที่ 9 ก.ย.

- โดยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอาจจะทรงมีกำหนดการแปรพระราชฐานไปภาคใต้ ปลัด กต. จะประสานงานกับราชเลขฯ ต่อไป

³⁸³ อันเดร โคซีเรฟ (Andrey Kozyrev) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศรัสเซีย

³⁸⁴ พลตำรวจตรี ขวลิต ยอดมณี เลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ฉบับที่ 10 สิงหาคม 2535

1. กำหนดการ ดร. ถนัด

- ดร. ถนัด มีกำหนดการจะไปประชุม PECC ที่เมืองซาน ฟรานซิสโก
- รมว. มีบัญชาว่า ในการประชุม UNGA ปีนี้ควรจะไปเรียนเชิญ ดร. ถนัด ให้ร่วมไปกับคณะของ รมว. ในตำแหน่งที่ปรึกษาหัวหน้าคณะ อธิบดีกรมองค์การฯ รับจะเรียนถาม ดร. ถนัด เป็นการภายใน ในเรื่องความประสงค์ที่จะให้ผู้ใดเป็นผู้ติดตาม
- รมว. ขอให้ กต. อำนวยความสะดวกให้แก่ ดร. ถนัด ทุกประการในเรื่องนี้ รวมทั้งตัวโดยสารเครื่องบินในเส้นทางที่ท่านต้องการ
- อธิบดีกรมสารนิเทศแจ้งว่าโดยที่รายการเฉลิมพระเกียรติที่ กต. ร่วมจัดกับ Asia Society ในสหรัฐฯ จะมีการกล่าวสุนทรพจน์ตามสถานที่ต่าง ๆ รวม 6 ครั้งจึงน่าจะใช้ออกาสนี้เรียนเชิญ ดร. ถนัด เป็นผู้กล่าวปาฐกถาด้วย

2. Thank you Party

- รมว. มอบอธิบดีกรมสารนิเทศ เป็นแม่ข่ายโดยประสานงานกับรองปลัดฯ สาโรจน์ และกรมพิธีฯ ในการจัดงานค่ำวันที่ 15 ส.ค.
- รมว. ขอให้จัดบรรยากาศแบบกันเอง ไม่ให้มีโต๊ะวาง ไม่ต้องการโต๊ะยาว มีชุดตั้งอาหารนานาชาติ และให้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

3. การหารือเข้าวันที่ 13 ส.ค.

- โดยที่จะมีงานพระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำวันที่ 12 ส.ค. รมว. ขอให้ประสานงานกับฝ่ายผู้นำทหารเรื่องกำหนดวันและเวลาหารือใหม่

4. APEC

- รมว. มอบอธิบดีกรมอาเซียนประสานงานกับรอง นรม. ทั้งสองท่าน และ สอท. รวมทั้ง ออท. ใน กทม. ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเตรียมการให้รอง นรม. ทั้งสองเดินทางไปพบหัวหน้ารัฐบาลเพื่อขอเสียงสนับสนุนให้ไทยเป็นที่ตั้งสำนักงานเลขาธิการ APEC

- โดยที่ขณะนี้ เป็นขั้นตอนการดำเนินการล๊อบบี้ซึ่งอาจจะประสบผลสำเร็จ หรือ อาจต้องมี graceful exit ดังนั้นจึงขอไม่ให้มีการเปิดเผยประชาสัมพันธ์กับสื่อมวลชน ใดๆ ทั้งสิ้น

- รมว. มอบ ปลัด กต. มีหนังสือเรียนราชเลขาฯ แจ้งสาระรายละเอียดเกี่ยวกับการขอพระราชทานเข้าเฝ้าฯ ให้แก่ รมต. ที่มาประชุม APEC 9 ก.ย. อีกครั้งหนึ่ง

5. สถานะคนงานพม่าในไทย

- รมว. แจ้งว่า รมว.มท. ได้รับพิจารณาเรื่องของคนงานพม่าที่หลบหนีเข้ามาทำงานในประเทศอย่างผิดกฎหมายแล้ว

- รมว. เห็นว่า รัฐบาลควรจะหาทางแก้ไขปัญหาในระยะยาว เพราะข้อเท็จจริงคือ มีคนงานที่ผิดกฎหมายชาวพม่านับแสนคนในประเทศไทย และนายจ้างไทยมีความต้องการที่จะว่าจ้างแรงงานดังกล่าว ในอนาคตไทยจะต้องประสบกับปัญหาจากประเทศเพื่อนบ้านที่ยากจนกว่าประเทศอื่น และค่าจ้างแรงงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้อุตสาหกรรมไทยสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้

- รมว. เห็นด้วยกับรองปลัดฯ ประชา ว่าอาจต้องมีคณะกรรมการระดับชาติในเรื่องนี้ เพราะเป็นเรื่องนโยบายที่เกี่ยวข้องกับด้านเศรษฐกิจระยะยาว มิใช่เรื่องของ มท. และฝ่ายความมั่นคงเท่านั้น

- รมว. มอบอธิบดีกรมองค์การฯ ประสานงานกับกรมเศรษฐกิจและกรมแรงงาน เพื่อศึกษาวิธีการที่เกาหลีใต้ ไต้หวัน มาเลเซีย และสิงคโปร์ใช้กับแรงงานต่างชาติดูแลเตรียมเป็นข้อมูลเสนอ ครม. พิจารณา โดยให้คำนึงด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

6. Safe Area

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า ขณะที่ สมช. ผลักดันให้จัดตั้ง Safe Area เต็มที่ปรากฏว่า มท. มีข้อจำกัดในการจัดสถานที่คือ รับได้เพียง 150 คน ขณะที่ มี นศ. พม่า 1,500 คน ยอมรับบัตรประจำตัวและพร้อมจะเข้าอยู่ใน Safe Area ที่ มท. เป็นผู้จัด

- รมว. เห็นว่า หากจัดตั้ง Safe Area ไม่เป็นไปดังที่แถลงไว้ก็จะส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือ เพราะไทยได้แจ้งไว้กับต่างประเทศว่า Safe Area เป็นมาตรการที่จะคุ้มครอง นศ. พม่า และส่งเสริมเรื่องการเล่าเรียน

7. การปล่อยชาวเวียดนามที่ถูกจับ

- รองปลัดฯ สาโรจน์ จะประสานงานกับ สอท. เวียดนามต่อไป
- รมว. ขอให้ติดตามเพื่อให้มีการแถลงข่าวตามที่ นรม. ได้เคยประกาศไว้

8. JC ไทย-ลาว

- รองปลัดฯ สาโรจน์ จะนำคณะเตรียมการไปหาในวันที่ 16 ส.ค. ซึ่งลาวรับแล้ว ส่วนวันประชุม JC ของ รมว.กต. ทั้งสอง ยังต้องหารือกันต่อไป

9. ไทยขอให้ไต้หวันเปิดตลาดสุรา

- สุรามาหาราชภัฏฯขอให้ กต. ช่วยพูดคุยกับไต้หวันเพื่อให้เปิดตลาดแก่สุราไทย

- รมว. ได้มอบให้กรมเศรษฐกิจดำเนินการแล้ว และวันนี้ ก็จะยกขึ้นพูดคุยกับผู้แทนไต้หวันในระหว่างการยื่นหนังสือขอรับการสนับสนุนเรื่องที่ตั้ง APEC

อังคารที่ 11 สิงหาคม 2535

1. NAM Summit

- กต. ได้ส่งหนังสือ รมว. ถึงประธาน NAM Summit โดยส่งผ่าน คทท. ไทยเพื่อมอบ คทท. อินโดนีเซียเสนอให้ Coordinating Bureau ของ NAM พิจารณาแล้ว

- รมว. มอบกรมเอเชียใต้ฯ ติดตามผลความคืบหน้ากับ คทท. หากได้รับความเห็นชอบแล้ว ควรขอรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับระดับคณะผู้แทนและวิธีปฏิบัติอื่น ๆ ที่ NAM กำหนดไว้ สำหรับประเทศผู้สังเกตการณ์

2. การหารือกับผู้นำทหาร

- พฤษภัสบดีที่ 13 ส.ค. เริ่มเวลา 11.00 น. ที่ห้องไตรทศฯ ตามด้วยอาหารกลางวัน ผู้เข้าร่วมหารือมี รมว. รมว.กท. ปลัด กต. เลขาฯ สมช. ผบ.ทบ. ผบ.ทร. เสธ. ทบ. รองปลัดฯ สาโรจน์ อธิบดีกรมเอเชียตะวันออก ผู้ประสานภารกิจ

- รมว. ขอให้กรมเอเชียตะวันออกเสนอหัวข้อการหารือให้ ปลัด กต. และ รมว. พิจารณาก่อนมอบให้ผู้ประสานภารกิจ นำไปเสนอกับฝ่ายทหาร

3. การสัมมนาไทย-สหรัฐฯ

- ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ โดย ออท. แผน จะจัดสัมมนาความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ ที่หัวหิน วันที่ 29 ส.ค. โดยจะเชิญอดีต ออท. ณ กรุงวอชิงตัน ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงเรื่องไทย-สหรัฐฯ และเลขาฯ สมช. เข้าร่วม

4. ปัญหาภูมิพินา

- รมว. มอบกรมเอเชียตะวันออกมีหนังสือกราบเรียน นรม. ไม่เกิน 3 หน้า ในภาพรวมเกี่ยวกับความพยายามของฝ่ายไทยในการผลักดันให้มีความคืบหน้าในสัญญาสันติภาพภูมิพินารวมทั้งทิศทางและสิ่งที่ไทยจะทำต่อในอนาคต ทั้งนี้ เนื่องจาก นรม. มักจะได้รับการซักถามอยู่เนือง ๆ

- รมว. ขอให้หาทางช่วยเหลือญี่ปุ่นในความพยายามของตนในเรื่องนี้ เพื่อมิให้ ญี่ปุ่นท้อแท้ใจหรือเสียหน้า ทั้งนี้ ควรจะใช้ความแนบเนียนแจ้งให้ญี่ปุ่นทราบถึงความสำคัญของการสนับสนุนที่ญี่ปุ่นมีต่อสำนักงานเลขาธิการ APEC ด้วย

5. APEC

- อธิบดีกรมอาเซียนแจ้งว่าได้ประสานงานการรับรอง นรม. ทั้งสองแล้ว โดย รอง นรม. เกษมสโมสร พร้อมจะเดินทางไปอินโดนีเซีย 18 ส.ค. รอง นรม. เกา จะไปฟิลิปปินส์ 21-22 ส.ค. และได้ขอให้ สอท. ณ กรุงจาการ์ตา กัวลาลัมเปอร์ และ บันดาร์เสรีเบกาวันให้ประสานงานระหว่างกันในเรื่องกำหนดการแวะมาเลเซียและบรูไน

ของรอง นรม. เกษมสโมสร ด้วย และได้ขอให้ สอท. จัดให้รอง นรม. ทั้งสองเข้าพบ หัวหน้ารัฐบาลเท่านั้น

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมอาเซียนนัดวันให้ รมว. ปลัด กต. อธิบดีกรมอาเซียน เข้าพบรอง นรม. ทั้งสองก่อนการเดินทาง

6. UNTAC

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า UN จะส่งคณะมาขอเจรจาทำ Status of Force
- กรมองค์การฯ และกรมสนธิสัญญาฯ ได้หารือร่วมกันแล้ว เห็นว่า ไทยไม่ควรทำเพราะทหาร UN มิได้ปฏิบัติหน้าที่ในดินแดนไทย ปลัด กต. เห็นว่า โดยที่ไทยเป็นสมาชิก UN คงจะต้องมีพันธะที่จะอำนวยความสะดวกตามควร

- รมว. เห็นชอบให้ฝ่ายไทยเจรจากับฝ่าย UN ได้ โดยกรมองค์การฯ จะประสานงานกับกรมสนธิสัญญาฯ และสำนักงานผู้ประสานภารกิจ ต่อไป

7. ศูนย์บ้านวินัย

- ผู้ประสานภารกิจ แจ้งว่า ทางกรมจะปิดบ้านวินัยแน่นอนในเดือน ธ.ค. ศกนี้ ขณะนี้ได้เริ่มขนย้ายข้าวมั่งที่สมัครใจไปตั้งถิ่นฐานในต่างประเทศ ไปเตรียมตัวที่พนัสนิคมแล้ว สำหรับผู้ก่อการ 11 คน สมช. มีรายชื่อแล้ว และ 2 คนในนั้นก็ได้รับไปอยู่พนัสนิคมแล้ว

- สอท. สหรัฐฯ แจ้งว่า สหรัฐฯ สามารถรับข้าวมั่งเหล่านี้ได้ปีละ 8,000 คน ปัญหาคือ การสอนภาษาอังกฤษ ยังทำได้จำนวนไม่มาก และข้าวมั่งมักมีปัญหาในการตั้งถิ่นฐานปรับตัวเข้ากับสังคมในสหรัฐฯ

8. JC ไทย-ลาว

- รองปลัดฯ สาโรจน์ แจ้งว่าได้เชิญหน่วยงานต่าง ๆ ประชุมเตรียมการ JC ไทย-ลาว แล้ว มีประเด็นที่อาจติดขัด คือเรื่องไฟฟ้า ทั้งนี้ เพราะการลงทุนตามคำขอของฝ่ายลาวจะต้องเสียค่าใช้จ่าย และเกรงว่าไม่คุ้มทุน เนื่องจากบริเวณที่ลาวต้องการมีบ้านเรือนไม่หนาแน่นพอ

- รมว. ขอให้รองปลัดฯ เชิญ ออท. ลาว มาพบเพื่อหารือกันก่อน เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้มีการพูดกันในที่ประชุม หากยังตกลงกันไม่ได้

- สำหรับสถานที่ประชุม JC ไทย-ลาว นั้น ขอให้รองปลัดฯ ถาม ออท. ลาว ว่า หาก รอง นรม./รมว.กต. ลาว ประสงค์จะเดินทางมาประชุมที่ประเทศไทย ขอให้ท่านพูนเป็นผู้เลือกสถานที่เอง ทั้งนี้ จุดมุ่งหมายของ รมว. คือ ต้องการให้ท่านพูน มีความพอใจ และมีความสุขจากการมาเยือนประเทศไทย นอกจากนั้น ขอให้ ออท. นิคม ถาม ท่านพูนที่เวียงจันทน์ด้วย

9. การเยือนไทยของ ปอน. ฟิลิปปินส์

- ผู้รักษาการอธิบดีกรมพิธีฯ แจ้งว่า เพิ่งได้รับทราบจากคุณหญิงรัตนภรณ์³⁸⁵ ว่า state visit ของ ปอน. ฟิลิปปินส์จะต้องเป็นเดือน พ.ย. เพราะเดือน ต.ค. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีกำหนดแปรพระราชฐานไปสกลนคร

- รมว. มอบอธิบดีกรมเอเชียตะวันออกดูแลเรื่องการเยือนไทยของ ปอน. ฟิลิปปินส์ ตั้งแต่ต้น เพราะหากเป็นความประสงค์ของ ปอน. ฟิลิปปินส์ในการเยือนไทยที่เป็นส่วนหนึ่งของการทำความรู้จักคุ้นเคยกับผู้นำอาเซียน ก็จะเป็น official visit มากกว่า

10. เรื่องอื่นๆ

- ปลัด กต. แจ้งว่า ออท. สหรัฐฯ ได้มาเข้าพบเพื่อขอให้ไทยสนับสนุนข้อมติคณะมนตรีความมั่นคง อนุญัตให้มีการใช้กำลังในยูโกสลาเวีย

- คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนได้รับการร้องขอให้พิจารณาเรื่องสิทธิมนุษยชนในบอสเนีย

- รมว. เห็นด้วยกับ ปลัด กต. ที่จะให้ รมต. สำนักนายฯ ที่คุม กวส. เป็นกรรมการในคณะกรรมการกำหนดนโยบายให้และรับความช่วยเหลือต่างประเทศโดย ปลัดสำนักนายฯ เป็นประธานคณะกรรมการปฏิบัติตามนโยบาย ปลัด กต. จะโทรศัพท์ถึงอธิบดี กวส.

³⁸⁵ คุณหญิงรัตนภรณ์ ฉัตรพงศ์ ผู้ช่วยราชเลขาธิการ

- รมว. ได้ยกเรื่องโคเวตวีสก็พุดกับผู้แทนใต้หวันเวลานี้ว่า โดยที่ไทยเสียเปรียบดุลการค้ากับใต้หวัน ตามระเบียบที่ใต้หวันวางไว้ จึงน่าจะมิลิทธิสงสุราเข้าไปจำหน่ายได้เหมือนเช่นที่ใต้หวันอนุญาตให้แก่ประเทศอื่น ผู้แทนใต้หวันแจ้งว่าไม่น่าจะมีปัญหา

- อธิบดีกรมอาเซียนแจ้งว่าได้มีการจัดตั้ง ASEAN Institute โดยภาคเอกชน และมีการประกาศมอบรางวัลเกียรติคุณให้แก่บุคคลต่าง ๆ รวมทั้งจะนำรางวัลดังกล่าวมาทูลเกล้าฯ ถวายแต่สมเด็จพระเทพฯ ด้วย อธิบดีกรมอาเซียนจึงขอมอบให้กรมพิธีฯ เป็นผู้ดำเนินการต่อไป

- อธิบดีกรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แจ้งว่า สมเด็จพระเทพฯ ทรงเห็นชอบกับร่างกำหนดการการเสด็จฯ เยือนกัมพูชา รมว. ขอให้กรมพิธีฯ ส่ง ผอ. กองแบบพิธีฯ ไปเป็น advance party ก่อนการเสด็จฯ กัมพูชา

- ผู้รักษาการอธิบดีกรมพิธีฯ แจ้งว่า เจ้าชายอะกิชิโนะ และชายา จะเสด็จเยือนไทยเป็นการส่วนพระองค์ 23-27 ก.ย. และเป็นทางการ 19-21 หรือ 19-24 พ.ย.

สรุปผลการหารือเรื่องประเทศเพื่อนบ้าน

ที่ห้องไตรทศประพันธ์ วิศวกรรมสมัย

พฤหัสบดีที่ 13 สิงหาคม 2535

เวลา 11.00-13.30 น.

ผู้เข้าร่วมการหารือ รมว.กต. รมว.กท. ปลัด กต. เลขาฯ สมช. ผบ.สส./ผบ.ทบ. ผบ.ทร. เสธ.ทบ. ผบ.นย.³⁸⁶ รองปลัด กต. สุจินดา รองปลัด กต. สาโรจน์ ผู้ประสานภารกิจฯ อธิบดีกรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอธิบดีกรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา

1. กัมพูชา ประเด็นการหารือ คือ เรื่องฝ่ายเขมรแดงยังไม่ยอมปฏิบัติตามขั้นที่ 2 ของความตกลงปารีส

³⁸⁶ พลเรือโท ปรีดา กาญจนรัตน์ ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน กองทัพเรือ

1.1 รว.กต. สรุปลง

ก. ขอให้ช่วยกันวิเคราะห์ว่าการที่เขมรแดงยังไม่ยอมปฏิบัติตามขั้นที่ 2 ของความตกลงฯ นี้ เป็นเพราะเขมรแดงยังมีเจตนาที่จะทำลายความตกลง หรือเป็นเพราะเขมรแดงกำลังดำเนินกลวิธีเพื่อเพิ่มฐานะของฝ่ายตนให้ดีขึ้น เนื่องจากเห็นว่าฝ่ายพมเปญได้รับการยอมรับนับถือมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ข. หากเขมรแดงไม่ยอมปฏิบัติตามความตกลงอย่างช้าที่สุดก่อนกลางเดือนกันยายนคนี้ ก็เป็นไปได้อย่างยิ่งว่า คณะมนตรีความมั่นคงจะมีมติคว่ำบาตรเขมรแดงแน่นอน ในกรณีเช่นว่า ไทยเองก็ต้องปฏิบัติตามข้อมติ และไทยจะมีภาระหนักมากเพราะต้องปิดพรมแดน และนักธุรกิจที่มีกิจการและค้าขายในกัมพูชาจะเดือดร้อน

ค. ขณะนี้นานาชาติมองว่า เขมรแดงอยู่ได้เพราะการค้ากับนักธุรกิจไทย โดยทหารไทยอยู่เบื้องหลัง ซึ่ง รว. ได้ปฏิเสธมาตลอด ด้วยเหตุผลว่า ไทยผลักดันให้เกิดความตกลงปารีส และไม่มีเหตุผลที่จะทำลายความตกลงดังกล่าว ถึงแม้ กต. จะแก้ข่าวอย่างไรก็ตาม หากเขมรแดงยังถ่วงเวลาการปฏิบัติตามความตกลงต่อไป คณะมนตรีความมั่นคงฯ ก็จะมีมติคว่ำบาตรแน่

ง. ด้วยเหตุนี้ รว. จึงเห็นว่า หากจะต้องปิดพรมแดน ไทยควรเป็นฝ่ายดำเนินการเสียเอง มิใช่ให้สหประชาชาติสั่งและบีบบังคับไทย

จ. ขณะนี้ กต. ได้ตั้งจีน ซึ่งถอยตัวออกไปจากปัญหาแกมพูชา กลับเข้ามาช่วยเกลี้ยกล่อมเขมรแดง และญี่ปุ่นกำลังหาทางออก โดยได้เสนอให้มีกลไกให้คำปรึกษา (advisory body) ขึ้นช่วยประสานงานระหว่าง UNTAC กับ SNC เพื่อให้ SNC และเจ้าสีหนุมีบทบาทมากขึ้น ปลัด กต. เสริมว่า จีนได้แสดงท่าทีชัดเจนให้เขมรแดงทราบแล้วว่า จะสนับสนุนเขมรแดงทำตามความตกลงที่ปารีส

ฉ. เงื่อนไข รองปลัดฯ สาโรจน์ ให้ข้อมูลว่า

- หากเขมรแดงไม่เปลี่ยนท่าที คณะมนตรีฯ จะประชุมกันในต้นเดือนก.ย. และหากจะออกข้อมติคว่ำบาตรก็คงจะให้เวลาเขมรแดง 2 สัปดาห์จากนั้น

- เขมรแดงกำลังประชุมหารือกันภายในกับ field commanders คาดว่า จะสรุปผลได้ในวันที่ 19 ส.ค.

1.2 ที่ประชุมเห็นพ้องกันว่า เขมรแดงคงต้องดำเนินการกลวิธีเพื่อมิให้เสียเปรียบในการปฏิบัติตามความตกลงปารีส

1.3 ผบ.ทบ. ประเมินว่า การค้ามิใช่ประเด็นปัญหา ประเด็นคือความไม่ชอบธรรมในการปฏิบัติของ SNC และ UNTAC ในขณะนี้ เจ้าสีหนุคงจะไม่ดำเนินการใด ๆ เพราะต้องการซื้อเวลาไปอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากสภาพการณ์ในเวลานี้ช่วยเจ้าสีหนุ โดยสถานการณ์ปัจจุบันจะกำจัดเขมรแดงออกไป ฝ่ายซอน ซาน เองไม่มีกำลังหรือน้ำหนักและก็จะเหลืออีกฝ่ายเดียวคือฝ่ายพนมเปญ ซึ่งพระองค์จะต้องจัดการต่อไป

1.4 สิ่งที่ฝ่ายไทยควรดำเนินการ

ก. เลขาฯ สมช. เห็นว่า

- ไทยควรบีบเขมรแดงให้ปฏิบัติตามความตกลง

- ควรหาทางให้นักธุรกิจไทยลดบทบาทในสายตานานาชาติ ซึ่งจะช่วยลดแรงกดดันว่า ทางของไทยรู้เห็นเป็นใจ

- ควรหาทางบีบ UNTAC ให้ทำหน้าที่ให้ดีกว่าเดิม

- หาทางให้ญี่ปุ่นมีบทบาทมากขึ้น

ข. รมว. เห็นด้วยและกล่าวว่า เป็นสิ่งที่ กต. ดำเนินการอยู่แล้ว ปัญหาคือมีเวลาไม่มากนักก่อนที่จะคณะมนตรีความมั่นคงฯ จะพิจารณาข้อมติ และหากเขมรแดงยอมปฏิบัติตามความตกลง ภายหลังจากการหารือระหว่างกันภายในฝ่ายเขมรแดงเพื่อทบทวนนโยบายใหม่ ก็จะเป็นการดี แต่ถ้ายังยืนยันไม่ยอมปฏิบัติตามข้อตกลงไทยอาจจำเป็นต้องใช้มาตรการเด็ดขาด กล่าวคือต้องแจ้งเขมรแดงว่า เราจะห้ามมิให้พวกพ่อค้าติดต่อด้วยและจะให้พ่อค้าถอนกลับทั้งหมด

ค. รมว. กท. เห็นชอบกับข้อเสนอของ รมว.

ผบ.ทบ. รับที่จะส่งเจ้าหน้าที่ไปพบกับตา มีอก³⁸⁷ เพื่อแจ้งให้ทราบ ก่อนที่จะมีการปฏิบัติตามข้อเสนอ รมว. ทั้งนี้เพราะไม่มีทางเลือกทางอื่น นอกจากการปฏิบัติตามความตกลงปารีสและ ผบ.ทบ. จะนำผลมาแจ้งให้ทราบภายในหนึ่งสัปดาห์

³⁸⁷ ตา มีอก (Ta Mok) ผู้บัญชาการทหารของเขมรแดง

1.5 เรื่องการค้าขายกับเขมรแดง ที่ประชุมรับทราบว่า รมว.กท. และ รมว. ต่างก็ได้แถลงไปหลายครั้งแล้วว่า ทหารไทยมิได้มีส่วนอยู่ด้วย และหากมีหลักฐานใด ๆ ว่า ทหารไทยอยู่เบื้องหลัง ก็ขอให้นำมาแสดงเพื่อการดำเนินการโดยเฉียบขาดทันที

1.6 เรื่องอื่นๆ เกี่ยวกับกัมพูชา

ก. รมว. และ รมว.กท. จะนำคณะผู้สื่อข่าวต่างประเทศไปเยี่ยมชมผลงานของกองพันทหารช่างเฉพาะกิจที่ 1 วันที่ 19 ส.ค. 35

รมว. แจ้งว่า วัตถุประสงค์คือให้นานาชาติตระหนักถึงบทบาทในการสร้างสรรค์ของทหารไทยในกัมพูชา เช่น เป็นประเทศเดียวที่ช่วยกู้ระเบิด ช่วยซ่อม/สร้างถนน รวมทั้งร่วมมือกับ UN ในการซ่อม/สร้างถนนอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีปฏิบัติการของฝ่ายพลเรือน (civil actions) เช่นสร้างโรงพยาบาลและโรงเรียนด้วย ทั้งนี้ รมว. ได้เชิญ ออท. สหรัฐฯ อังกฤษ และออสเตรเลียไปด้วย

ข. เจ้าสีหนุแหวะไทยก่อนไปและขากลับจากการประชุมสุดยอดกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ปลายเดือน ส.ค. และตั้งแต่นั้นมาที่ที่สองของ ก.ย. 35 รมว. แจ้งว่า นรม. จะมีหนังสือเชิญเจ้าสีหนุ และ รมว. ขอเชิญ รมว.กท. และ ผบ.ทบ. ร่วมการหารือกับเจ้าสีหนุด้วย

ค. UNTAC

1) ที่ประชุมเห็นพ้องกันว่า

- UNTAC ไม่ค่อยเป็นกลาง แต่เอนเอียงเข้าข้างระบอบพนมเปญ
- ท่าทีไทยคือ พร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับ UNTAC อย่างเต็มที่ ในกรอบข้อตกลงของสันติภาพ
- Checkpoints ที่ขอมาต้องตั้งอยู่นอกเขตไทย
- การติดต่อต่างๆ เรื่องสำคัญควรติดต่อผ่านส่วนกลาง (ผ่าน กต./ผู้ประสานภารกิจฯ) มิใช่ไปพื้นที่โดยตรง
- เรื่องเจ้าหน้าที่ UNTAC ขับรถชนคนไทยตายถือเป็นเรื่องใหญ่ เพราะเกี่ยวข้องกับชีวิตของคนไทย ขอให้ติดตามเรื่องโดยด่วน หากข้าก็ขอให้ประท้วง ไทยยึดถือหลักกว่าเรามีอำนาจอธิปไตย

เต็มทีที่เหนือดินแดนไทย ทหาร UNTAC จะมาอ้างสิทธิพิเศษ และความคุ้มกันไม่ได้ トラบเท่าที่ไทยไม่ได้กระทำความตกลง พิเศษด้วย

- หากเจ้าหน้าที่ UNTAC จะมา R&R ในไทย ก็น่าสนับสนุน เพราะ จะมาใช้เงินในไทย

2) ผบ.ทบ. เห็นว่า พล.ท. แชนเดอร์สัน หัวหน้ากองกำลัง UNTAC อาจมีทัศนคติแบบตะวันตก ผบ.ทบ. จึงจะเชิญมาพร้อมภรรยา (ซึ่งทั้งคู่เป็นเพื่อน ผบ.ทบ. และภรรยา) และจะถือโอกาสให้เจ้าหน้าที่ไทยอธิบายท่าทีของไทยให้ พล.ท. แชนเดอร์สัน ได้ทราบ ว่า เราคิดอย่างไร

3) ผู้ประสานภารกิจฯ แจ้งว่า UNTAC ขอความช่วยเหลือจาก เวียดนาม แต่ไม่ได้รับความร่วมมือเลย ไม่ว่าจะใช้ท่าเรือหรือสิ่งอำนวยความสะดวก อื่น ๆ

4) รมว. แจ้งว่า UNTAC มีลัทธิจะสอบถามบริษัทต่าง ๆ ของไทย ในกัมพูชา เพราะ UNTAC มีหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ของกัมพูชาในพื้นที่ UNTAC เช่น การเข้าไปปกป้องสภาพแวดล้อม แต่หากเขมรแดงกำหนดให้กลบหลุมเหมืองพลอย ทุกหลุมที่ขุด ก็น่าจะมีการประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนทราบว่า มีนโยบายพิทักษ์ สภาพแวดล้อมเช่นเดียวกัน

5) ผบ.นย. กล่าวถึงการค้ากับเขมรแดงที่ว่า มีปัญหานั้น คงเป็น เพราะขัดผลประโยชน์ของฝ่ายพนมเปญซึ่งส่งไม้ผ่านกำปงโสมมาไทย ญี่ปุ่น ฮองกง ฯลฯ มากมาย สถิติต่าง ๆ อาจะขอจากกรมศุลกากรได้

ง. การพบผู้นำเขมรแดง รมว. พร้อมทั้งจะพบกับพอล พต ในเช้าวันที่ 20 ส.ค. หากเห็นว่า พอล พต เป็นผู้มีความสามารถในการตัดสินใจของเขมรแดง

2. เวียดนาม

2.1 รมว. สรุปผลการเยือนไทยของ รมว. และ นรม. เวียดนามเมื่อเดือน ก.ค. และว่า นอกจากปัญหาความไม่ไว้วางใจกันแล้ว ปัญหาสำคัญในขณะนี้คือเรื่องการ

ประมงซึ่งเป็นชนวนให้เกิดการประทะกันได้ ฝ่ายเวียดนามต้องการจัดระบบให้เรียบร้อย เพื่อมิให้มีการลักลอบค้าของเถื่อนและการรุกล้ำน่านน้ำ

2.2 รมว. แจ้งว่า ฝ่ายเวียดนามจะส่งคณะมาเจรจาในปลาย ส.ค. โดยมี ประเด็นสำคัญ 4 ประการ คือ ก) การกำหนดเขตทางทะเล ข) การหาทางทำประโยชน์ ร่วมกันในเขตพื้นที่ทับซ้อน ค) ความร่วมมือทางการประมง และ ง) การลาดตระเวน และความมั่นคงทางทะเล ซึ่งเวียดนามต้องการจัดระบบการหารือระหว่าง 2 ประเทศ ให้เป็นรูปแบบ

2.3 ปัญหาประมง ที่ประชุมเห็นพ้องกับ รมว. ว่า

ก) กำลังเป็นปัญหาใหญ่ขึ้นทุกขณะ ระหว่างไทยกับเพื่อนบ้านที่มี อาณาเขตทางทะเลติดต่อกับไทย

ข) สิ่งที่ต้องดำเนินการคือ การจัดระเบียบการเรือประมงของไทย ซึ่ง ขณะนี้มีอยู่กว่า 5 หมื่นลำ และที่ประชุมเห็นควรมอบให้เลขาฯ สมช. รับผิดชอบ

ค) รองปลัดฯ สุจินดา ให้ข้อมูลว่า สมาคมประมงต่าง ๆ ได้เสนอแนว ความคิดว่า การแก้ปัญหาการประมงกับประเทศเพื่อนบ้านจะสำเร็จได้เมื่อชาวประมง ไทยยอมรับการจำกัดตนเอง มิใช่ด้วยวิธีการเจรจากับประเทศเพื่อนบ้าน

การจำกัดตนเองดังกล่าว อาทิ การออกกฎหมายให้หยุดสร้างเรือประมง การขอให้รัฐรับซื้อเรือประมงที่มีอยู่แล้วบางส่วน การช่วยให้ชาวประมงพ้นจากการ เอรัดเอาเปรียบจากการหลอกลวงของนายหน้า ทั้งนี้ สมาคมประมงจะเสนอเรื่องผ่าน คณะกรรมการนโยบายประมงแห่งชาติต่อไป

3. กลุ่มปฏิการลาว

3.1 ทุกฝ่ายยืนยันนโยบายชัดเจนแล้วว่า ไทยไม่สนับสนุน นอกจากการ ใช้บางคนเพื่อแสวงหาข่าวเกี่ยวกับกลุ่มปฏิบัติการนี้ ผบ.ทบ. ได้คาดโทษไว้หากผู้ได้ บังคับบัญชาสนับสนุน เลขฯ สมช. ตรวจสอบทุกทางแล้วยืนยันว่าไม่มีฝ่ายใดของ ไทยสนับสนุน

เลขาฯ สมช. ให้ความเห็นว่า การดำเนินการของไทยคือ การไม่ให้กลุ่มปฏิการลาวใช้ประเทศไทยเป็นฐานปฏิบัติการ ส่วนการปราบปรามกลุ่มปฏิการลาวไม่ใช่หน้าที่ของไทย

3.2 แหล่งของการสนับสนุนปฏิการลาวมาจากนอกประเทศคือ กลุ่มนายพลวังเปา ซึ่งส่งเงินสนับสนุน ซึ่งเรียกเก็บจากชาวม้งในสหรัฐฯ ผ่านระบบธนาคารไทย และกลุ่มชาวอเมริกันที่เห็นอกเห็นใจชาวม้งที่ไม่ต้องการกลับลาว

3.3 เลขาฯ สมช. รายงานผลการกวาดล้างหัวหน้ากลุ่มปฏิการระลอกแรก และแผนงานต่อไปให้ทราบ และว่าปัญหาสำคัญคือการนำคนเหล่านี้กลับไปตั้งรกรากใหม่ในลาว เพราะ UNHCR รับผิดชอบเฉพาะค่าเดินทาง ในขณะที่รัฐบาลลาวขาดงบประมาณสำหรับการช่วยเหลือให้ชาวม้งเหล่านี้ตั้งรกรากใหม่

3.4 ที่ประชุมรับแนวทางการดำเนินการของ รมว. ดังต่อไปนี้

- ก) ให้มอบรายชื่อกลุ่มปฏิการที่จับได้ให้ ออท. ลาว
- ข) ผู้ที่ถูกจับได้ให้ขับไล่ออกนอกประเทศ และห้ามเข้าประเทศ โดยให้มอบ blacklist ไว้กับด่านตรวจคนเข้าเมืองทุกแห่ง
- ค) ขอให้สหรัฐฯ หาทางควบคุมนายพล วัง เปา
- ง) สำหรับผู้อพยพลาวที่ตกค้างอยู่ แนวทางดำเนินการคือส่งกลับไปโดยเร็ว โดยที่ประชาคมยุโรปพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือการฝึกอาชีพและการตั้งรกรากใหม่ในลาวให้แก่ผู้อพยพเหล่านี้ จึงควรที่จะหาหนทางและให้รายละเอียดกับประชาคมยุโรป

4. พม่า ที่ประชุมเห็นพ้องกันว่า ไทยไม่มีทางเลือกอื่นกับพม่านอกจากร่วมมือในส่วนที่เหมาะสม ในปี 2535 ไทยกำหนดวงเงินช่วยเหลือพม่า 20 ล้านบาท โดยเฉพาะด้านการเกษตร ศึกษา และการสาธารณสุข ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาของพม่าในอนาคต อีกวิธีการหนึ่งก็คือเชิญผู้นำหรือบุคคลสำคัญ (key personnel) ของพม่าให้มาไทยมากที่สุดดีกว่าที่ไทยจะไปเองให้เป็นเป้าโจมตีของโลกตะวันตก

รมว. เห็นว่าสามารถพัฒนาความสัมพันธ์กับพม่าได้มากมาย เช่นเรื่องพลังงาน ลุ่มน้ำสาละวิน ไทยเป็นตลาดสำหรับก๊าซที่พม่ากำลังจะผลิตได้ แต่ประเด็นที่น่าห่วงคือ เรื่องประมงและแรงงานผิดกฎหมายจากพม่า ซึ่งไทยเองโดยเฉพาะในจังหวัดระนอง ได้ประโยชน์จากการนี้ และเป็นเรื่องที่เราจะต้องทบทวนนโยบายต่อไป เรื่องสำคัญยิ่งคือ โลกมองไทยว่าซูดริตเอาประโยชน์จากเพื่อนบ้านที่อ่อนแอกว่า อย่างไรก็ตาม ชาวไทย ควรได้รับประโยชน์จากการติดต่อค้าขายและธุรกิจกับพม่า

ผบ.ทร. เห็นว่า เรื่องประมงนั้นเราก็ดำเนินการได้ในกรอบของกฎหมาย แต่ พวกประมงสร้างปัญหาอื่นด้วย เช่น นำอาวุธหนัก (จากกัมพูชาและลาว รวมทั้งจรวด SAM7) ไปขายพม่ากู่ชาติและถูกจับกุมไปก็มี

ผบ.ทบ. เห็นว่า ควรจะเชิญ พล.ท. ชื่น ยूनต์ มาไทย และพยายามทำความเข้าใจไว้ ทั้งนี้ กับ ผบ.ทบ. เองก็สนิทสนมกันอยู่แล้ว

ปลัด กต. การสร้างความสัมพันธ์ในระดับบุคคลต่อบุคคลนั้น ฝ่ายพลเรือน ก็ควรเร่งรัดเช่นเดียวกับการสร้างความสัมพันธ์กับผู้นำทางการเมืองของมาเลเซียซึ่ง ฝ่ายไทยยังขาดอยู่

รมว. เสนอว่า ความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นเรื่องที่น่าส่งเสริม แต่ก็ไม่อยากให้ความสัมพันธ์ไทย-พม่า หรือกับประเทศอื่น ๆ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ส่วนตัว เพราะ เมื่อพ้นจากตำแหน่งก็จะขาดความสัมพันธ์กัน

5. เรื่องอื่นๆ

5.1 การทำธุรกิจในประเทศเพื่อนบ้าน

- ที่ประชุมเห็นว่า เราคงประสงค์ให้คนไทยสามารถทำการประมงและการค้า ให้ได้ประโยชน์ แต่ก็ต้องให้ภาพที่ออกมาดีพอสมควร มิใช่ออกมาว่า ไทยซูดริตเอาประโยชน์จากเพื่อนบ้าน

- สมช. คงต้องนำเรื่องเหล่านี้ไปพิจารณา รวมทั้งเรื่องการค้ายาเสพติด ซึ่ง ผบ.ทบ. เห็นว่า เป็นภัยต่อมนุษยและหากจะต้องติดตามกวาดล้างข้ามแดนก็ต้องทำ

- ปลัด กต. เห็นว่า ในปัจจุบันเรื่องความมั่นคงครอบคลุมถึงเรื่องทางเศรษฐกิจและทางสังคมอยู่แล้ว เรื่องความมั่นคงในกรอบกว้างนี้ แม้แต่อาเซียนก็ได้เริ่มมีการพิจารณากันอย่างจริงจังแล้ว

- รมว. เสนอว่า ในกรณีที่ นรม. มิได้เรียกประชุม สมช. ในเรื่องนโยบายแต่ละประเทศ สมช. น่าจะพิจารณาเสนอโยบายแต่ละประเทศ แต่ละประเด็น เช่น ยาเสพติด ประมง การค้าชายแดน เพื่อให้ สมช. ใหญ่พิจารณา หรืออาจจะเสนอให้พิจารณา นอกกรอบ สมช. ก็ได้

5.2 ความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ

รมว. ชี้แจงว่า บัดนี้ ผลประโยชน์ร่วมไทย-สหรัฐฯ ลดน้อยลง ในขณะที่ความขัดแย้งเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการที่สมรรถนะทางเศรษฐกิจของไทยเพิ่มสูงขึ้นมาก ไทยยังมองว่า สหรัฐฯ เป็นมหามิตร แต่สหรัฐฯ กลับให้ความสำคัญต่อไทยลดลงในทุกรูปแบบ จะเห็นได้จากการตั้ง ออท. สหรัฐฯ มาประจำที่ไทย มีระดับอาวุโสต่ำกว่า ออท. สหรัฐฯ ประจำฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย เจ้าหน้าที่ระดับสูงของสหรัฐฯ ไม่ได้เยือนไทยมาเป็นเวลานาน สหรัฐฯ มักอ้างและขู่ว่าจะตัดความช่วยเหลือต่อไทย ซึ่งมูลค่าน้อยกว่าที่ไทยช่วยประเทศเพื่อนบ้านเสียอีก และในความจริงแล้วไทยเป็นฝ่ายให้ความช่วยเหลือด้านการบริหาร JUSMAG เป็นจำนวนหลายสิบล้านบาทต่อปี จึงเห็นควรให้มีการทบทวนนโยบายและท่าทีของไทยต่อสหรัฐฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสนธิสัญญาพระราชไมตรีไทย-สหรัฐฯ ซึ่งให้การปฏิบัติเยี่ยงชนชาติ (National Treatment) แก่บุคคลและนิติบุคคลสหรัฐฯ เพราะเวลานี้ไทยได้เข้าเป็นสมาชิก GATT เป็นผลให้ประเทศสมาชิก GATT อื่น ๆ จะสามารถเรียกร้องสิทธิให้เทียบเท่ากับสหรัฐฯ จากไทยได้ ในการนี้ กต. จะจัดสัมมนาในวันที่ 29 ส.ค. นี้ ที่หัวหิน

ที่ประชุม เห็นพ้องกันว่า

- สหรัฐฯ จะเข้ามาช่วยเฉพาะเรื่องที่เป็นประโยชน์โดยตรงของเขา เช่น เรื่องการปราบปรามยาเสพติด

- ควรทบทวนความสัมพันธ์ทั้งทางด้านทหารและพลเรือน

- ไม่ควรไปขอเล็กข้อน้อยจากสหรัฐฯ

ศุกร์ที่ 14 สิงหาคม 2535

1. APEC

- ออท. สุรพงษ์ รายงานว่า ครม. มาเลเซียได้มีมติสนับสนุนสิงคโปร์เป็นที่ตั้งสำนักงานเลขาธิการ APEC แล้ว

- รมว. เห็นด้วยกับอธิบดีกรมอาเซียน ไม่สนใจมติข้างต้นของมาเลเซียและขอให้ปลัด กต. เชิญ ออท. มาเลเซีย มาพบในวันนี้ และขอให้แจ้งให้มาเลเซียรับทราบถึงความสนับสนุนที่ไทยมีให้แก่มาเลเซียเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

- สำหรับการโน้มน้าวอินโดนีเซีย รมว. ขอให้จัดให้ รอง นรม. เกษมสโมสรพบกับ ปธน. อินโดนีเซีย และ รมว.กต. อาลาตาส และเห็นด้วยกับการใช้วิธีโน้มน้าวผ่านผู้ใกล้ชิด ปธน. อินโดนีเซีย รวมทั้งภาคเอกชนของอินโดนีเซีย ทั้งนี้ รองปลัดฯ ประชา จะติดต่อกับภริยาอดีต ออท. คามิล และจะร่วมเดินทางไปกับ รอง นรม. เกษมสโมสร ด้วย

- รมว. จะยกขึ้นพูดกับคุณชาตรี และรองปลัดฯ สาโรจน์ จะพูดกับคุณหญิงพรทิพย์³⁸⁸

2. JC ไทย-ฟิลิปปินส์

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่าฟิลิปปินส์ประสงค์จะมีความตกลง JC ในรูปแบบที่ไทยมีกับมาเลเซีย

- กรมเศรษฐกิจได้เสนอหนังสือเพื่อขออนุมัติรัฐบาลทั้งสองรูปแบบ คือ JC ไทย-มาเลเซีย หรือ JC ไทย-อินโดนีเซีย ทั้งนี้ จะมีโทรเลขแจ้งให้ สอท. ณ กรุงมะนิลา อธิบายแก่ฝ่ายฟิลิปปินส์ว่า ไทยจำเป็นต้องมี JC ไทย-มาเลเซีย ที่มีสาระครอบคลุมกว้างขวางกว่าเพราะมีพรมแดนและผลประโยชน์ร่วมติดต่อกับมาเลเซีย ซึ่งต่างกับกรณีของฟิลิปปินส์

³⁸⁸ คุณหญิงพรทิพย์ ณรงค์เดช อดีตรองผู้จัดการใหญ่ บริษัทสยามกลการ จำกัด และผู้ก่อตั้งกลุ่มบริษัทเคพีเอ็น กรุ๊ป คอร์เปอเรชั่น จำกัด

3. ยูโกสลาเวีย

- อธิปไตยกรมองค์การฯ แจ้งว่า UNSC กำลังจะผ่านข้อมติการใช้กำลังต่อ ยูโกสลาเวีย และเคยมีมติให้ระงับความสัมพันธ์ทางการทูตกับยูโกสลาเวียแล้ว

- รมว. เห็นด้วยกับ ปลัด กต. ให้กรมองค์การฯ แจ้ง สอท. ต่าง ๆ ให้ทราบทั่วกันว่าท่าทีของไทยคือ สนับสนุนมติสหประชาชาติ

ออท. อุกฤษ³⁸⁹ ก็ได้ลาออกจากตำแหน่งและ กต. จะไม่ตั้ง ออท. คนใหม่ไปแทน อีกทั้ง เจ้าหน้าที่ สอท. ก็เหลือเพียงเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

4. มองโกเลียขอสินเชื่อข้าวไทย

- อธิปไตยกรมเศรษฐกิจแจ้งว่า มีปัญหาในด้านเทคนิค กล่าวคือการขนส่งข้าว 25,000 ตัน ให้มองโกเลียจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายสูง หากไทยจะทำก็ต้องเป็นการตัดสินใจทางการเมืองในระดับนโยบาย

- รมว. เห็นว่า มีปัจจัยสำคัญคือ ปธน. มองโกเลียจะเยือนไทยต้น ก.ย. และสมเด็จพระเทพฯ จะเสด็จฯ เยือนมองโกเลียในเดือน ต.ค. ทำให้มีเหตุผลทางการเมืองเพียงพอในการเสนอให้รัฐบาลพิจารณา

5. การเดินทางเยี่ยมชมชายแดน วันที่ 19 ส.ค.

- ผู้ประสานภารกิจฯ แจ้งว่า ฝ่ายพจนมเปญจะส่ง รมว.กต. รมว.ศธ. และ รมต. สำนักนายฯ มาต้อนรับ ตั้งแต่ที่คลองลึกและจะอยู่ร่วมกับคณะตลอดรายการ

- ไฮไลต์ของรายการคือ การวางศิลาฤกษ์โรงเรียนบ้านนิมิต และเปิดบ่อน้ำ 2 แห่ง ซึ่งกรมเอเชียตะวันออกและผู้ประสานภารกิจฯ จะร่วมกันยกวางค้ำกล่าว

- รมว. ให้แนวทางว่า คำกล่าวควรจะเน้นวัตถุประสงค์ของการเดินทางไปเยี่ยมชมชายแดนและการปฏิบัติหน้าที่ของทหารช่างไทยในวันนั้น ความช่วยเหลือของไทย ขอมอบผ่าน SNC

อนึ่ง ขอให้มิโทรเลขเชิญ ออท. สุนัย มาร่วมด้วย

³⁸⁹ อุกฤษ ตรียะประมา เอกอัครราชทูตไทยประจำยูโกสลาเวีย

- รมว. ขอให้ รมว.กท. มีบทบาทในวันนั้นอย่างสมเกียรติ อย่าให้รู้สึกว่าคุณเป็นผู้ติดตาม แต่ในขณะที่เดียวกันต้องระวังมิให้เด่นชัดจนเกิดเป็นผลกระทบของภาพพจน์ของทหาร ซึ่งไทยต้องการให้มีการรับทราบอย่างถูกต้อง

- ผู้ประสานภารกิจฯ จะเสนอรายละเอียดกำหนดการเพื่อ รมว. พิจารณาโดยด่วนที่สุด

- กรมเอเชียตะวันออกจะเสนอร่างคำกล่าวของ รมว. และกรมสารนิเทศจะเสนอร่างเอกสารเผยแพร่แก่มวลชนให้ รมว. พิจารณาภายในวันนี้

6. อะกะชิจะกราบบังคมทูลเชิญสมเด็จพระเทพฯ เสด็จฯ UNTAC Headquarters พระราชประสงค์ของการเสด็จฯ แกัมพูชาคือ การเยี่ยมดูชาวเขมร

รมว. ซึ่งจะตามเสด็จฯ ไปด้วย พร้อมทั้งจะไปเยี่ยมสำนักงาน UNTAC เพื่อแสดงว่า ไทยสนับสนุน UNTAC

7. นรม. จะเป็นเจ้าภาพถวายเลี้ยงอาหารค่ำวันที่ 28 ส.ค. 35 แต่เจ้าสีหนุ รมว. เห็นควรกราบเรียน นรม. ดังต่อไปนี้

- ให้มีการหารือจำกัดจำนวน ตั้งแต่ 18.30 น.

- เริ่มงานเลี้ยงอาหารค่ำเวลา 20.00 น. โดยให้ทูลเชิญเจ้าหญิงโมนิก³⁹⁰ มาร่วมด้วย

- แขกรับเชิญฝ่ายกัมพูชา กรมเอเชียตะวันออกกำลังตรวจสอบกับ สอท. ณ กรุงพนมเปญ สำหรับฝ่ายไทย ในขั้นนี้ เห็นควรให้มี รอง นรม. เกา รอง นรม. เกษมสโมสร รมว. รมว.กท. ปลัด กต. รองปลัดฯ สาโรจน์ และอธิบดีกรมเอเชียตะวันออก

- อาหารน่าจะสั่งจาก Normandie Grill ซึ่งเจ้าสีหนุโปรด

³⁹⁰ เจ้าหญิงโมนิก (Princess Monique) สมเด็จพระราชชายาของเจ้าสีหนุ ต่อมาได้รับการสถาปนาเป็นสมเด็จพระมเหสีนโรดม มุนีนาถ สีหนุ

อังคารที่ 18 สิงหาคม 2535

1. APEC

- อธิบดีกรมอาเซียน จะไปบรรยายสรุปให้ รอง นรม. เกา ทราบ 16.00 น. วันนี้
- รอง นรม. เกา จะไปพบ ปธน. ฟิลิปปีนส์ 21 ส.ค. และกลับในวันเดียวกัน โดย
กรมอาเซียน จะประสานงานอย่างใกล้ชิด

- อธิบดีกรมอาเซียนกำลังประสานงานเรื่องกำหนดการไปบรูไนและอินโดนีเซีย
ของ รอง นรม. เกษมสโมสร

- ปลัด กต. แจ้งว่า ได้เรียก ออท. มาเลเซีย มาพบตามบัญชาแล้ว และแจ้งว่า
หากมาเลเซียไม่สนับสนุนไทยในเรื่องนี้ จะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-มาเลเซีย
อนึ่ง ออท. ญี่ปุ่นแจ้ง ปลัด กต. วานี้ว่า ได้รับทราบว่าเป็นขณะนี้ กต. สหรัฐฯ เห็นคล้าย
ที่จะสนับสนุนสิงคโปร์ โดยสิงคโปร์จะใช้วิธีรุนแรงทำให้เหตุผลว่า รัฐบาลไทยเป็นเพียง
รัฐบาลชั่วคราว และกรุงเทพมีปัญหาจราจร

- อนึ่ง โดยที่ รมว.กต. จีน ได้ตอบรับมาเยือนไทยในฐานะแขกของ รมว. 8-9
ก.ย. ก่อนการประชุม APEC และคาดว่า วันที่ 9 ช่วงเช้า รมว. อาจติดหารือกับ รมว.
กต. จีน ดังนั้น ร่างกำหนดการที่จะขอให้ รมว. เป็นเจ้าภาพกอล์ฟกับ APEC SOM อาจ
จะต้องเปลี่ยนแปลงให้ผู้อื่นทำหน้าที่แทน

2. การเยือนไทยของ รมว.กต. ฟิลิปปีนส์ 23-25 ส.ค.

23 สิงหาคม

17.10 น. รมว. ไปรับที่สนามบิน

ค่ำ อาหารค่ำส่วนตัว

24 สิงหาคม

09.30 น. การหารือตามด้วยพิธีลงนามความตกลงคณะกรรมการร่วม
ไทย-ฟิลิปปินส์

12.00 น. อาหารกลางวันที่ทำเนียบ ออท. ฟิลิปปีนส์

- 14.00 น. รมว. นำเข้าเยี่ยมคารวะ นรม.
 16.30 น. นรม. นำเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 19.30 น. รมว. เป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารค่ำ ห้องทေးวงค์ วังสราญรมย์

25 สิงหาคม

- 08.15 น. เดินทางไปกรุงจาการ์ตา
 - รมว. มอบ สนนง. เลขานุการ รมต. โทรศัพทถึง ออท. สรยุทธม์ เพื่อขอคำแนะนำ จาก รมว.กต. ฟิลิปปินส์เกี่ยวกับแขกรับเชิญที่ รมว.กต. ฟิลิปปินส์ประสงค์จะให้มาร่วม ในคำวันที่ 24 ส.ค.
 - โดยที่ รมว. มีกำหนดการตามเสด็จฯ สมเด็จพระเทพฯ 08.00 น. 25 ส.ค. ไป กรุงพนมเปญ จึงขอให้ผู้รักษาการอธิบดีกรมพิธีฯ ไปส่ง รมว.กต. ฟิลิปปินส์ ในเช้าวัน เดียวกัน

3. ครม. เช้าวันนี้

- ออท. กฤษณ์ แจ้งว่าในวาระจรววันนี้ จะมีเรื่อง กต. ขออนุมัติ ครม. ใช้เงินข้ามปี ในการซื้อทำเนียบและสำนักงานที่กรุงวอชิงตัน กรุงเวียนนา และกรุงสตอกโฮล์ม
 - อธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่า จะมีเรื่องการขออนุมัติลงนามในความตกลงจัดตั้ง คณะกรรมการร่วมไทย-ฟิลิปปินส์ โดยฝ่ายฟิลิปปินส์ ได้นำบางส่วนของความตกลง ที่ไทยมีกับมาเลเซียมาใช้และด้วยเหตุผลภายในจึงสามารถใช้ความตกลงเฉพาะด้าน เศรษฐกิจในแบบที่ไทยมีกับอินโดนีเซียได้

ปลัด กต. เห็นว่าโดยที่ไทยและฟิลิปปินส์มิได้มีชายแดนติดกันเหมือนกับ มาเลเซีย ดังนั้น คณะกรรมการร่วมไทย-ฟิลิปปินส์ แท้จริงแล้วคงจะใกล้เคียงกับ รูปแบบที่ไทยมีกับอินโดนีเซียมากกว่า

4. กัมพูชา

- รมว. เห็นชอบให้รองปลัดฯ สาโรจน์ กลับจากสมุญมาร่วมหารือกับจีน ญี่ปุ่น และเขมรแดง 15.00 น. วันที่ 22 ส.ค. 35

- รมว. ขอให้ ผู้ประสานภารกิจฯ จัดหารือกับ ผบ.ทร. อีกครั้งหนึ่ง เฉพาะเรื่อง การสนับสนุนช่วยเหลือกัมพูชา

- รมว. ยินดีจะพบอะกะซีที่กรุงพนมเปญ 25 ส.ค. 35

5. การจัดผู้สื่อข่าวพบ รมว.

- กรมสารนิเทศจะจัดให้มีสัมภาษณ์พิเศษ (exclusive interview) โดยแยก ระหว่างผู้สื่อข่าวไทยและผู้สื่อข่าวต่างประเทศก่อนวันเลือกตั้ง

6. เวียดนามกราบบังคมทูลเชิญสมเด็จพระเทพฯ เสด็จฯ เยือน

- ตามที่ นรม. เวียดนามแจ้งแก่ นรม. และ รมว. ว่า เวียดนามจะกราบบังคมทูลเชิญสมเด็จพระเทพฯ ในสิ้นปีนี้ รมว. ขอให้กรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ออกหนังสือแจ้ง สำนักกราชเลขาฯ

พฤษภาคมที่ 20 สิงหาคม 2535

1. รมว. ขอให้สำนักงานเลขาธิการ รมต. ร่างหนังสือกราบเรียน นรม. ผลการ เยือนชายแดน วานนี้

2. รมว. ขอให้กรมเอเชียใต้ฯ ตรวจสอบให้ชัดเจนว่า ผู้สังเกตการณ์ NAM Summit จะต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง และมีสิทธิ์หรือไม่มีสิทธิ์เข้าร่วมประชุมอะไรบ้าง จำเป็นต้องกล่าวสุนทรพจน์หรือไม่ และระดับหัวหน้าคณะผู้แทนควรจะเป็นตำแหน่งใด

3. GBC ไทย-ลาว

- รองปลัดฯ สาโรจน์ ขอรับแนวทางก่อนเข้าประชุมกับหน่วยงานอื่นเข้านี้ ทั้งนี้ เพราะมีความพยายามที่จะให้ GBC มีกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้นซึ่งอาจจะ เข้าช้อนกับ JC

- รมว. แจ้งว่าคงต้องอธิบายให้เข้าใจว่า GBC ควรมีบทบาทรองรับและเสริมบทบาทใหญ่ของ JC และจำเป็นต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด

4. ปัญหากัมพูชา

- รมว. มีกำหนดหารือกับ รมว.กท. และ ผบ.ทบ. เข้าวันจันทร์ที่ 31 ส.ค. 35 (อาจจะต้องเลื่อนเพราะ รมว. อาจต้องไปประชุม NAM)

- รมว. มอบรองปลัดฯ สาโรจน์ แจ้งให้ฝ่าย DK ทราบอย่างตรงไปตรงมาเกี่ยวกับท่าทีของไทย

5. กลุ่มผู้ไม่หวังดีต่อความสัมพันธ์ไทย-ลาว

- รมว. ได้ยกขึ้นพูดกับ ออท. สหรัฐฯ และขอให้ตรวจสอบกับ สมช. ก่อนยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ รมว. มอบให้ รมว. สหรัฐฯ และ รมว.กต. ลาว และมีหนังสือกราบเรียน นรม. ก่อน ตามด้วยหนังสือถึง รมว.มท. เพื่อให้แจ้ง ตม. ทั้งหมดทราบ

6. สนามบินหลวงพระบาง

- รมว. เห็นว่า รัฐบาลควรเป็นผู้สนับสนุนด้านการเงินเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันในอนาคตในการสร้างสนามบินมิตรภาพไทย-ลาว ที่หลวงพระบาง ส่วนบริษัทจุลดิศ อาจจะไปลงทุนก่อสร้าง รร. เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่า คณะกรรมการช่วยเหลือต่างประเทศฯ ได้กันเงินในส่วนนี้ไว้แล้ว 30 ล้านบาทแต่คงต้องมีมติอย่างเป็นทางการอีกครั้งในการประชุมครั้งต่อไป

7. ไทย-ฟิลิปปินส์

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่า ได้จัดเอกสารความตกลงพร้อมจะลงนามในวันจันทร์ที่ 24 ส.ค. ตามที่ ครม. มีมติอนุมัติแล้ว

- รมว. ขอให้มีการหารือสองฝ่ายก่อน เริ่มเวลา 9.30 น. หลังจากนั้นจึงเป็นพิธีลงนาม

- อธิบดีกรมเศรษฐกิจแจ้งว่า รัฐสภาฟิลิปปินส์ได้ออกกฎหมายจัดตั้งเขตการค้าเสรีและเขตปลอดภาษีทำนองเดียวกับฮ่องกงที่บริเวณอ่าวซูบิก ซึ่งเนื้อที่ใหญ่กว่าฮ่องกง และมีสนามบินขนาดใหญ่กับท่าเรือน้ำลึกรองรับอยู่แล้ว จึงมีศักยภาพที่จะเป็นแหล่งดึงดูดการลงทุนและการท่องเที่ยวสำคัญในอนาคต

8. สมาคมประมงเชิงุ รมว. เข้าร่วมสัมมนาเข้าวันที่ 21 ส.ค. 35 โดยที่ รมว. ติดการรับรอง นรม. และ รมว.กต. ลาว จึงมีบัญชาให้แจ้งสมาคมฯ ว่าจะขอพบผู้นำของสมาคมภายหลังจากการสัมมนาครั้งนี้

จับครั้งที่ 24 สิงหาคม 2535

1. พล.ท. แชนเดอร์สัน

- ผู้ประสานภารกิจฯ แจ้งว่า พล.ท. แชนเดอร์สัน ขอมาพบ ผบ.ทบ. ในฐานะเพื่อนเก่า

- รมว. แจ้งว่าได้รับทราบจากผู้สื่อข่าวช่อง 7 ว่า พล.ท. แชนเดอร์สัน ได้พูดไว้ที่กรุงพนมเปญว่า มีความประสงค์จะเดินทางมาทางชายแดนไทย-กัมพูชาตอนใต้ แต่ไม่ได้รับความร่วมมือจากทหารไทย

รมว. ต้องการให้ตรวจสอบ หากไม่เป็นความจริง ไทยจะแสดงความไม่พอใจในอคติของ พล.ท. แชนเดอร์สัน ที่มีต่อไทย

2. โจรแบ่งแยกดินแดนทางใต้

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมสารนิเทศออกแถลงการณ์ว่า ไทยเคยช่วยปราบปรามโจรจีนคอมมิวนิสต์ที่ใช้ฐานปฏิบัติการก่อการร้ายในประเทศเพื่อนบ้านจากเขตไทยจนสำเร็จมาแล้ว ทั้งนี้ ฝ่ายไทยได้เสียสละเลือดเนื้อและชีวิตเพื่อรักษาหลักการที่จะ

ไม่ยอมให้มีการบ่อนทำลายประเทศอื่นจากเขตไทย เรื่องลาว ไทยก็ได้ปฏิบัติการไปแล้ว จึงหวังว่า หลักการดังกล่าวจะได้รับการยอมรับจากประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ ด้วย

- อธิบดีกรมเอเชียตะวันออกแจ้งว่าได้เชิญ ออท. มาเลเซียมาพบสัปดาห์ก่อน เพื่อแจ้งความกังวลของฝ่ายไทยในเรื่องข้างต้นเช่นกัน

3. ผู้รักษาการ รมว.

- โดยที่ รมว. จะตามเสด็จสมเด็จพระเทพฯ ไปกรุงเทพมหานคร 25-27 ส.ค. และ รอง นรม. เกษมสโมสร จะไปราชการอินโดนีเซีย 24-25 ส.ค. รมว. ขอให้มีหนังสือกราบเรียน นรม. ขออนุมัติการเดินทาง

4. แผนการทูตเชิงวัฒนธรรม

- รมว. ได้ลงนามแล้ว และขอให้กรมสารนิเทศติดตามในวาระการพิจารณาในกรม. พร้อมทำสรุปสั้นๆ ถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนดังกล่าว

5. กลุ่มปฏิบัติการลาว

รมว. ขอให้กรมเอเชียตะวันออกดำเนินการดังต่อไปนี้

- เสนอรายชื่อกราบเรียน นรม.

- มีหนังสือ รมว มท. เพื่อแจ้งให้ ตม. ทุกจุดทราบ และแจ้งรายชื่อให้ สอท.

สทญ. ทุกแห่งใส่ไว้ใน blacklist

- ยื่นรายชื่อให้ ออท. ลาว ทราบอย่างเป็นทางการ

- ยื่นรายชื่อเฉพาะผู้ที่ถือหนังสือเดินทางสหรัฐฯ ให้ สอท. สหรัฐฯ ทราบ อนึ่ง กรณีปล้นธนาคาร รมว. ขอให้อธิบดีกรมเอเชียตะวันออกประสานงานกับเลขาฯ รอง นรม. เกา และแจ้ง ออท. ลาว ว่า ฝ่ายไทยพร้อมจะมอบเงินคืนที่ จ.หนองคาย ขอให้ฝ่ายลาวจัดส่งผู้แทนมารับอย่างเป็นทางการ

6. บทบรรณาธิการ นสพ. นิวยอร์ก ไทมส์

- ตามที่บทบรรณาธิการ นสพ. นิวยอร์ก ไทมส์ ลงข่าวบิดเบือนท่าทีไทยในการแก้ไขปัญหาแกมพูชา โดยแบ่งแยกรัฐบาลออกจากฝ่ายทหารที่ยังคงสนับสนุนเขมรแดงนั้น รมว. มอบอธิบดีเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ออกยกร่างหนังสือลงนามโดย รมว. ตอบโต้ และขอให้อธิบดีกรมสารนิเทศเชิญผู้สื่อข่าว นิวยอร์ก ไทมส์ ประจำไทยมารับทราบข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง

ศุภรที่ 28 สิงหาคม 2535

1. APEC Secretariat

1.1 อธิบดีกรมอาเซียนรายงาน ว่า นรม. เห็นควรให้ ปลัด กต. ไปร่วมประชุม ASEAN SOM ที่กรุงจาการ์ตา 31 ส.ค. นี้

1.2 ประเมินสถานะ

ก. อธิบดีกรมอาเซียนเห็นว่า ในรายละเอียดข้อเสนอของไทยดีกว่า สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์หันมาทางไทย ในขณะที่คาดกันว่า มาเลเซีย อินโดนีเซีย และบรูไน คงหันไปทางสิงคโปร์

ข. อธิบดีกรมอเมริกาฯ แจ้งว่า ระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสของสหรัฐฯ และแคนาดาเห็นว่า ทั้งสิงคโปร์และไทยก็ต่างเหมาะสม ในเวลานี้จึงอยากจะทำให้ใช้หลักการ May the best man win

1.3 แนวทางที่ รมว.กต. ให้ไว้

ก. worse comes to worst, go for a secret ballot

ข. อย่างไรก็ดี ต้องให้อยู่ในอาเซียน โดยไม่อยู่กับอินโดนีเซีย เพื่อให้อาเซียน healthy ในระยะยาว

ค. บทบาทการคานและถ่วงดุลของไทยในอาเซียนและภูมิภาคเป็นสิ่งสำคัญ

ง. เห็นด้วยกับข้อเสนอของอธิบดีกรมอเมริกา และอธิบดีกรมอาเซียน
ที่ว่า ไทยได้นำหน้าในเรื่อง AFTA และต้องการให้ AFTA ประสบผลสำเร็จและหาก APEC
Secretariat อยู่ในไทย ก็จะเป็นประโยชน์ในการสร้างความเชื่อมโยงกับ NAFTA

1.4 รมว. ขอให้แจ้งแนวทางข้างต้นให้ ออท. ไทยในประเทศที่เกี่ยวข้องใช้เป็น
ประโยชน์ในการหาเสียงสนับสนุน

2. NAM Summit รมว. สั่งการให้ตั้งกลุ่มทำงานยกย่องสุนทรพจน์ประกอบด้วย
รองปลัดฯ สาโรจน์ อธิบดีกรมเศรษฐกิจ อธิบดีกรมอเมริกา โดยให้วีรวิทย์³⁹¹ และ
สีหศักดิ์ ร่วมกันเสนอร่างแรกโดยด่วน

3. APEC Co-Chairmanship ตามที่ญี่ปุ่นถามว่า รมว. กับ รมว.พณ. จะร่วมกัน
เป็นประธานในการประชุมหรือไม่ นั้น รมว. แจ้งว่า มิได้ขัดข้องแต่ประการใดที่จะให้
รมว. และ รมช.พณ. มาร่วมเป็นประธานด้วย มีสิ่งเดียวที่ รมว. ไม่ประสงค์จะให้เกิดขึ้น
คือการซ้ำรอยกับสิ่งที่เคยเกิดขึ้นระหว่าง AEMM ที่ลักเซมเบิร์ก รมว. สั่งการให้อธิบดี
กรมอาเซียนหารือกับ รมช.พณ. ในเรื่องหัวข้อที่จะให้ รมว./รมช.พณ. เป็นประธาน
อาทิ เรื่องการเปิดการค้าเสรี (trade liberalization)

4. สัมมนาความล้มพันธ์ไทย-สหรัฐฯ ควรเลื่อนไปหลัง APEC แต่ให้มาก่อนวันที่
20 ก.ย. โดยควรเป็นสุดสัปดาห์

5. กัมพูชา

5.1 ผลการหารือระหว่างไทย-ญี่ปุ่น-เขมรแดง ในเรื่อง ACB รมว. ขอให้
รองปลัดฯ สาโรจน์ เดินทางไปพบอะกะชิที่กรุงพนมเปญโดยด่วน ทั้งนี้ รมว. ได้สัญญา
กับอะกะชิที่กรุงพนมเปญเมื่อ 27 ส.ค. แจ้งผลการหารือให้ทราบโดยเร็ว รมว. ต้องการ

³⁹¹ วีรวิทย์ วีรวิทย์ เจ้าหน้าที่การทูต 6 กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา ต่อมา
โอนย้ายไปกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ และดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการ
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ทราบปฏิบัติการของอะกะชิและหากมีทางที่จะเชิญ SNC และอะกะชิมาประชุมกันที่พัทยา โดยไม่มี P5 มาข้องแวะด้วย ก็ขอให้ดำเนินการโดยเร็ว

5.2 รมว. ขอให้รองปลัดฯ สาโรจน์ เชิญนายอุดม และนายสมพร นักธุรกิจไทย 2 ราย ซึ่งมีกิจกรรมสำคัญในกรุงเทพมหานคร แต่ขัดแย้งกันมาก มาพบกับ รมว. โดยด่วน รมว. กังวลว่า นักธุรกิจบางรายอาจเป็นชนวนให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทย กับกัมพูชาได้ในอนาคต

6. Mexico-NAFTA-APEC

รมว. เห็นด้วยกับข้อเสนอของอธิบดีทั้งสองดังนี้

6.1 อธิบดีกรมอเมริกาฯ

ก. ให้เรียก ออท. เจตนา³⁹² มาหารือข้อราชการในเรื่อง NAFTA

ข. ควรเตรียมการจัดตั้ง JC ไทย-เม็กซิโก โดยให้เร่งดำเนินการในรัฐบาลต่อไป ทั้งนี้จะหารือรายละเอียดกับกรมเศรษฐกิจโดยเฉพาะเรื่องถิ่นกำเนิดสินค้าซึ่งเป็นสิ่งทีอาจกีดขวางการไปลงทุนในเม็กซิโกเพื่อเข้าตลาด NAFTA

6.2 อธิบดีกรมอาเซียน ตามลักษณะผลประโยชน์ ไทยควรเป็นฝ่ายแสดงท่าทีต้อนรับให้เม็กซิโกมาร่วมใน APEC โดยไม่ต้องรอให้ขอ แต่ทั้งนี้ ควรคำนึงด้วยว่า ไทยเป็นประธานการประชุมระดับ รมต. APEC ครั้งนี้

อังคารที่ 1 กันยายน 2535

1. UNGA

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า ดร. ถนัด จะเดินทางไปร่วมประชุมประมาณหลังวันที่ 15 ต.ค. ไปแล้ว

- รมว. แจ้งว่า คงจะไม่ไปร่วมการประชุม เพราะในช่วยปลาย ก.ย. ถึงต้น ต.ค. น่าจะมีรัฐบาลใหม่แล้ว และหากรัฐบาลนี้ยังต้องรักษาการอยู่ ก็ไม่สมควรที่ รมว.

³⁹² เจตนา โชติศาลิกร เอกอัครราชทูตไทยประจำเม็กซิโก

จะนำคณะ หากไม่มี รมว. เป็นหัวหน้าคณะไป UNGA ปี 35 ก็คิดว่าผู้กล่าวสุนทรพจน์ใน General Debate ควรเป็น ออท. ผู้แทนถาวร

2. กัมพูชา

- รมว. แจ้งว่า นรม. เห็นชอบกับข้อเสนอแนะให้มีการประชุมประมาณปลาย ก.ย. 35 ที่พัทยา ระหว่าง SNC+อะกะชิ โดยไม่มี P5 ทั้งนี้หากเจ้าสี่หนูกับอะกะชิต้องการ โดยจะต้องแน่ใจว่า การประชุมจะประสบความสำเร็จ โดยที่บทบาทเจ้าสี่หนูมีความสำคัญมาก ดังนั้น การหารือระหว่าง นรม. กับเจ้าสี่หนูวันที่ 8 ก.ย. จึงมีความสำคัญมาก

- ปลัด กต. ถาม รมช.กต. จีนที่ปักกิ่งว่า ไทยเข้าใจถูกใช่หรือไม่ว่าเขมรแดงจะอ่อนข้อลง ซึ่ง รมช.กต. จีนพยักหน้า

3. เบียเลี้ยง UN ของกองพันทหารช่างเฉพาะกิจที่ 2

- ผู้ประสานภารกิจ แจ้งว่า จนบัดนี้ ยังมีได้รับจากสหประชาชาติ

- อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งว่า ได้ติดต่อ UN ผ่าน ออท. นิตย์ หลายครั้ง ข้อมูลตรงกับที่อะกะชิแจ้ง คือ ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะสหรัฐฯ ยังไม่ได้ส่งมอบเงินในส่วนที่ตนแถลงว่าจะให้

- สำหรับเบียเลี้ยงของกองพันทหารช่างเฉพาะกิจที่ 1 ที่ซ่อมทางปอยเปต-ศรีโสภณ ซึ่งไทยรับผิดชอบเองนั้น ผู้ประสานภารกิจ รายงานว่า ทบ. ได้จัดสรรเงิน 80 ล้านบาทเป็นเบียเลี้ยงพิเศษแก่ทหารเหล่านี้ในอัตราประมาณครึ่งหนึ่งของเบียเลี้ยง UN ซึ่งกองพันทหารช่างเฉพาะกิจที่ 2 ได้รับ ทั้งนี้ เพื่อมิให้เกิดความรู้สึกแตกต่างระหว่างกองพันทหารช่างทั้ง 2 กองพันจนเกินไป

4. ความช่วยเหลือของไทยต่อกัมพูชา

- รมว. สรุปแนวทางใหญ่ว่า ไทยต้องการให้ความช่วยเหลือแก่ทุกฝ่าย และให้ชาวกัมพูชา มีความรู้สึกที่ดีและมีเชื้อไทย

- ปลัด กต. แจ้งว่าจากการหารือกับ รมช.กต. จีน จีนกล่าวเป็นนัยๆ ว่า ให้เข้าใจได้ว่าอย่าลืมนฝ่ายพนมเปญ

- ในขั้นต้น รมว. เห็นชอบ

ก) ให้ถวาย Emergency Kit แก่เจ้าสีหนุจำนวน 6,000 ท่อ เพื่อเจ้าสีหนุใช้เป็นของพระราชทานแก่ชาวกัมพูชาตามแต่ที่เจ้าสีหนุจะเห็นสมควร

ข) สร้างสะพานถาวรที่คลองลึก เพราะจะเป็นประโยชน์แก่การติดต่อค้าขายระหว่างไทยกับกัมพูชา บนเส้นทางปอยเปต-ศรีโสภณ ที่ไทยสร้างให้อยู่แล้ว

ค) สร้างโรงเรียน 3 แห่ง มูลค่า 3.5 ล้านบาท (ซึ่งลงมือแล้ว)

- รมว. ได้มอบให้รองปลัดฯ สาโรจน์ หารือกับสุน เซน ด้วยว่ามีความประสงค์จะให้ไทยร่วมมือให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมสิ่งใดบ้าง

- รมว. เห็นชอบกับ ปลัด กต. ให้กรมเอเชียตะวันออกและกรมเศรษฐกิจหารือกับ ออท. สุนัย และ พล.ต. นาเวศ ในเรื่องการใช้จ่ายเงินความช่วยเหลือแก่ฝ่ายกัมพูชาให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

5. APEC

- ปลัด กต. สรุปผลการพิจารณาเรื่องที่ตั้งสำนักงานเลขาธิการ APEC ของที่ประชุม SOM 31 ส.ค. ที่กรุงจาการ์ตา ซึ่ง ปลัด กต. ได้ยืนยันในด้านหลักการว่า การมีผู้สมัครจากอาเซียนจะเท่ากับเป็นการกดดันต่อสมาชิก APEC อีก 9 เขตเศรษฐกิจ จึงควรมีการลงคะแนนลับ หากประเทศอาเซียนต้องการก็ให้ที่ประชุมใหญ่ลงคะแนนลับเลือกประเทศอาเซียนมา 1 ประเทศเพื่อเป็นคู่แข่งกับประเทศนอกอาเซียน ก็ยอมทำได้ เหตุผลของ ปลัด กต. คือให้ไทยมีโอกาสในที่ประชุมใหญ่ มิใช่ถูกตัดโอกาสโดยสมาชิกอาเซียนด้วยกัน

- รมว. เห็นชอบตาม ปลัด กต. แกลงไว้ทุกประการ และจะยืนยันหลักการดังกล่าว ในที่ประชุม ASEAN FMs ที่กรุงจาการ์ตา เพื่อให้ที่ประชุม APEC SOM ลงคะแนนเสียงลับ ในระหว่างวันที่ 7-8 ก.ย. ที่ กทม.

- รมว. ขอให้สำนักเลขาธิการ รมต. ยกร่างหนังสือถึง รมว.กต. ฟิลิปปินส์ ขอบคุณฟิลิปปินส์ที่จะส่ง รมต. มาร่วมการประชุม AFTA Council ที่ กทม. และ ขอให้ฟิลิปปินส์ยื่นหยัดทำที่ที่จะให้มีการเลือกประเทศที่ตั้งสำนักงานเลขาธิการ APEC โดยการลงคะแนนเสียงลับ

6. แม่น้ำโขง

- รมว. เห็นชอบที่อธิบดีกรมองค์การฯ แจ้งแก่ UNDP ว่า ไทยยินดีสนับสนุน Pledging Conference ที่จะสนับสนุนกัมพูชาโดยเฉพาะนอกกรอบของคณะกรรมการร่วมมือแม่น้ำโขง เพื่อมิให้มีเรื่องการเมืองมาเกี่ยวข้อง

พหุสบัติที่ 3 กันยายน 2535

1. ขนส่งไทย-ลาว

- รมว. มอบ ปลัด กต. แจ้งผลการหารือของฝ่ายไทยเกี่ยวกับปัญหาสินค้าผ่านไทยไปลาวให้ ออท. ลาว ทราบและเข้าใจว่า ไทยจะประกาศให้บริษัทเอกชนที่สนใจ ประกอบการขนส่งสินค้าผ่านแดนไทย-ลาว ให้มาขอขึ้นบัญชี และลาวจะเสนอรายชื่อ บริษัทใดๆ ที่ลาวต้องการมาสมทบกับรายชื่อบริษัทที่ฝ่ายไทยรวบรวม เพื่อให้ คค. ตรวจสอบ ก่อนเสนอ ครม. ให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้ รัฐบาลลาวยอมมีสิทธิที่จะใช้บริการของบริษัท ที. แอล. เอ็นเตอร์ไพรส์ ต่อไปได้ แต่หากเจ้าของสินค้านอกเหนือจากรัฐบาล แล้วจะเลือกใช้บริการของบริษัทอื่น ที่ ครม. ให้ความเห็นชอบแล้ว รัฐบาลลาวจะคัดค้านไม่ได้

- ปลัด กต. จะถือโอกาสนี้ ยกเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินไทย-ลาว พุดกับ ออท. ลาว ด้วย

2. สมเด็จพระเทพฯ เสด็จฯ เยือนสหรัฐฯ 7-18 พ.ย. 35

- รมว. มอบอธิบดีกรมอเมริกาฯ มีโทรเลขในนามของ รมว. แจ้งพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเทพฯ ในร่างหมายกำหนดการแต่ละวันที่ทรงแก้ไขด้วยพระองค์เองแล้ว ให้ ออท. พี่ระพงค์ ทราบและปฏิบัติตาม

- รมว. ขอให้อธิบดีกรมอเมริกาฯ สำเนาโทรเลขข้างต้นถวายและกราบบังคมทูลด้วยว่า รมว. กำหนดจะเรียก ออท. สหรัฐฯ มาพบและหารือ ในวันจันทร์ที่ 7 ก.ย. เวลา 14.30 น.

3. UNESCO Trust Fund

- ออท. สุนัย แจ้งว่า กองทุนดังกล่าวจะขอพระราชทานุญาตใช้พระนามสมเด็จพระเทพฯ เพื่อสนับสนุนการบูรณะสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เป็นศิลปะขอม

- รมว. ขอให้กรมองค์การฯ มีหนังสือผ่านราชเลขาฯ

4. AFTA Council

- มาเลเซียแจ้งว่าต้องการให้ AEM ที่กรุงมะนิลาเป็นผู้พิจารณา Terms of Reference ก่อน

- รมว. ได้แจ้ง ออท. อินโดนีเซียแล้วว่า การประชุม AFTA Council ที่ กทม. นี้เป็นเพียงแค่พิธีเปิดเท่านั้น หากอินโดนีเซียไม่สะดวกในวันที่ 7 ไทยก็พร้อมจะเลื่อนประชุมเป็นวันที่ 11 เนื่องจาก รมต. ที่เกี่ยวข้องต่างจะมาร่วมประชุม APEC อยู่แล้ว

- รมว. จะพูดกับ รมว. กต. อินโดนีเซียและมาเลเซีย เย็นวันนี้ที่กรุงจาการ์ตา และจะพูดกับ นรม. เพื่อให้ นรม. ขอให้ รมว. พณ. พูดกับ รมต. ราฟิดาห์³⁹³ ด้วย

³⁹³ ราฟิดาห์ อาซีส (Rafidah Aziz) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้าต่างประเทศและอุตสาหกรรมมาเลเซีย

5. APEC

- ปลัด กต.เห็นว่า ตัวอย่างที่ใกล้เคียงที่สุดในขั้นตอนการเข้าเฝ้าฯ วันที่ 9 ก.ย. คือการนำผู้แทนที่ประชุม World Bank เข้าเฝ้าฯ ในปีกลาย
- ปลัด กต. มอบอธิบดีกรมอาเซียนและผู้รักษาการอธิบดีกรมพิธีฯ ประสานงานในรายละเอียดและขั้นตอน รวมทั้งคำกราบบังคมทูลเบิกตัว รมว. และคู่สมรสรวม 35 คน
- อธิบดีกรมอาเซียนจะประสานงานกับสำนักราชเลขาฯ เพื่อขอความกรุณาว่า รมว. และปลัด กต. จะแต่งกายสากลเข้ม
- รมว. เห็นชอบให้เชิญผู้นำภาคเอกชนไทยและคู่สมรสเข้าร่วมงานเลี้ยงอาหารค่ำที่ นรม. เป็นเจ้าภาพในคืนวันที่ 9 โดย อสมท. จะถ่ายทอดสดด้วย

6. เรื่องอื่นๆ

- ในโอกาสที่ ออท. เวียดนามจะเข้าพบ ปลัด กต. พรุ่งนี้ รองปลัดฯ สาโรจน์ ขอความอนุเคราะห์ ปลัด กต. เร่งรัดฝ่ายเวียดนามให้หารือเรื่องความร่วมมือแม่น้ำโขงด้วย
- รมว. เห็นชอบ กับ ปลัด กต. ว่า นโยบายของไทยต่อยูโกสลาเวีย ให้ยึดถือตามแนวของสหประชาชาติ
- เรื่องงบประมาณช่วยเหลือกัมพูชา ขอให้ รมว. และ ผบ.ทบ. ให้แนวทางก่อน ส่วนคณะกรรมการร่วมพิจารณานั้น รมว. เห็นด้วยที่จะให้ ออท. สุนัย และ พล.ต. นาเวศ เข้าร่วมด้วย
- รมว. จะไปปรับเจ้าสีหนุ วันที่ 8 ก.ย. เวลา 12.30 น. ส่วน รมว.กต. จีน ซึ่งจะมาถึงในวันเดียวกัน เวลา 22.20 น. นั้น รมว. มอบให้กรมพิธีฯ เสนออดีต ออท. ท่านใดท่านหนึ่งให้ไปปรับในนามของ รมว.

จันทร์ที่ 7 กันยายน 2535

(Morning Prayer ฉบับสุดท้าย)

1. Emergency Kit 6,000 ชุด ซึ่งจะมอบเจ้าสีหนุ

- เจ้าสีหนุขอให้ไทยจัดส่งให้ฝ่ายพนมเปญ 4,000 ชุด ให้ฝ่ายรณฤทธิ์ เขมรแดง ซอน ชาน และลัก สูดสาคร³⁹⁴ ฝ่ายละ 500 ชุด ในขั้นแรกขอให้ส่ง 500 ชุด ไปที่อัมปิล เพื่อการแจกจ่ายระหว่างเจ้าสีหนุเสด็จเยือนในวันที่ 11 ก.ย. 35

- รมว. มอบอธิติกรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับผู้ประสานงานกับผู้ประสานภารกิจ จัดส่งตามพระราชประสงค์

2. เจ้าสีหนุเสด็จเยือนไทย

- รมว. จะเดินทางไปรับวันอังคารที่ 8 ก.ย. 12.30 น. คณะเจ้าสีหนุพักที่ รร. โอเรียนเต็ล ส่วนคณะ SNC อื่น ๆ พักที่ รร. ดุสิตธานี

- รมว. จะเป็นเจ้าภาพถวายอาหารค่ำที่ทำเนียบรัฐบาลระหว่าง 19.00-21.00 น. เชิญคู่ แกรับเชิญฝ่ายไทยมี รอง นรม. เกษมสโมสร รมว.กต. รมว.กท. ปลัด กต. เลขาฯ สมช. ผบ.ทบ. รองปลัดฯ สาโรจน์ ออท. สุนัย อธิติกรรมเอเชียตะวันออกเฉียง และ พล.ต. นาเวศ

- สำหรับกำหนดการ วันที่ 9 ก.ย. รมว. ขอให้ปล่อยวางไว้ สุดแต่แต่พระราช-
อัยาศัยของเจ้าสีหนุ

- รมว. แจ้งสาระการหารือกับพุนาที่กรุงจาการ์ตา ในระหว่างการประชุม NAM กับเจ้าสีหนุ และเขี้ยว ลัมพันธ์ ให้ ออท. สุนัย ทราบ

³⁹⁴ ลัก สูดสาคร (Sak Sudsakorn) ผู้บัญชาการกองกำลังฝ่ายแนวร่วมปลดปล่อยประชาชนแห่งชาติเขมร (Khmer People's National Liberation Front: KPNLF) (ฝ่ายซอน ชาน)

3. APEC Secretariat

- รมว. ได้รับแจ้งจาก ปลัด กต. เข้าวันนี้ (7 ก.ย.) แล้วว่าที่ประชุม APEC SOM ไม่อยากให้มีการตัดสินใจด้วยการลงคะแนนลับ ดังนั้น วิธีการอาจจะเป็นการเลือกประเทศใดประเทศหนึ่ง เช่น ญี่ปุ่น บรูไน นิวซีแลนด์ เป็นคนชาวเสี่ยง

- รมว. ให้แนวทางกรมสารนิเทศว่าควรจะลดการนำเสนอเรื่องการแข่งขัน โดยไทยอยากเห็นที่ตั้งสำนักงานอยู่ในภูมิภาคอาเซียนเป็นสำคัญ

4. AFTA Council

- รมว. ได้หารือกับ ปลัด กค. แล้ว เห็นว่าควรมีกำหนดการดังนี้

วันที่ 11 ก.ย. ที่ รร. ไฮแอท เอราวัลด์ จะมีการเปิดประชุม เวลา 11.00 น. เพื่อพิจารณาวันและสถานที่ของการประชุมครั้งต่อไป จากนั้น นรม. จะเป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารกลางวันแก่คณะผู้แทน AFTA Council

- รมว. ขอให้กรมอาเซียนและกรมพิธีฯ ประสานงานกับ กค. เพราะจะต้องมีการประสานงานทางด้านระเบียบวาระของการประชุม APEC ไม่ให้ซ้ำซ้อนในเรื่องเวลากับการประชุม AFTA Council

කන්පාපය

1

Thai Concept Paper for a Breakthrough
in ASEAN Economic Cooperation

Introduction

The Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) has been in existence since 1967. So far its achievement in political cooperation has been remarkable, as evident by the fact that there has been no conflict among the member countries since then. In the meantime, while its economic cooperation has been proliferating in many areas, none however is considered to be significant. The six member countries remain as six separate markets, separated by high tariff and non-tariff barriers (NTBs) especially among some larger member countries.

In the day when world trade is being managed in several forms including multilateral trade negotiations through the General Agreement on Trade and Tariff (GATT), regional integration especially the European Community (EC), free trade areas (FTA) such as the European Free Trade Association (EFTA) and the US-Canada FTA, an economically insignificant country is naturally ignored. And as international production is continuously being transformed from a national basis to a global one, major multi-national corporations (MNCs) seek to relocate the multiplant set-up among countries with least trade barriers. If ASEAN remains an association of six separate markets, then ASEAN would have less chance of participating in the global production, the result of which is the shortfall in the much needed foreign investment and export earnings.

ASEAN is well aware of the benefits to begin from economic integration. Several market sharing schemes including the Preferential Trading Arrangements (PTA), the ASEAN Industrial Joint Ventures

(AIJV), the ASEAN Industrial Complementation (AIC), etc., have been attempted. But so far none of the schemes is considered to have produced meaningful results. This is because while recognizing the benefits of the market sharing schemes, there were different constraints in different member countries which prevented them from making real commitment to the schemes. All of the schemes have involved tedious negotiation processes, which have inevitably delayed the realization of the benefits of the schemes.

The Thai concept for a breakthrough in ASEAN economic cooperation is for ASEAN to work towards the establishment of a free trade area within a set period of time. The rationale for and key elements of the initiative are outlined below.

Economic and Political Reasons for Closer Economic Cooperation

The major move on ASEAN economic cooperation began after the Bali Summit of 1976. Schemes adopted were PTA, AIC, AIJV, and ASEAN Industrial Projects (AIPs). These schemes all ran into difficulty during implementation because the industries of most member countries still required certain levels of protection. So in order to safeguard national interest, most countries seek exemption on most preferential issues negotiated, so much so that the resulting schemes were not producing intended results. It also happened that at that time some ASEAN economies benefited from commodities and oil boom, and did not need to rely on ASEAN economic cooperation schemes for development needs.

In the early 1990s all ASEAN countries suffered from world recession, experiencing low economic growth and high inflation. Again economic cooperation was thought to be a means for economic recovery. ASEAN, therefore, decided to hold the Manila Summit, emphasizing economic cooperation. Preparations by both public and private sectors for the Summit were concentrated on effective schemes for economic cooperation, many of which were endorsed at the Summit. But by the time the Summit was held in December 1987, all ASEAN economies were recovering rapidly following the major currencies realignment which led to export and investment boom in ASEAN. So the improved agreements reached at the Manila Summit have received very little attention since then.

From 1987 to 1991, several developments have taken place, which have made ASEAN economic cooperation more of a necessity and a reality.

Firstly, most ASEAN countries have been liberalizing tariff and import regime, partly because of GATT requirements during the Uruguay Round, and partly because of the belief that a more liberal regime will produce a more competitive industrial sector. This trend is continuing. For some member countries, lowering tariff and NTBs to allow competition first with other ASEAN countries could be helpful to the process of adjustment and industrial restructuring.

Secondly, the world industrial production technology has become more globalized. In order to remain competitive, MNCs have to relocate and to set up multi-plant operations. The process is facilitated and

accelerated by the revolution in transportation and telecommunications technologies. The pattern of trade and foreign investment is now very much influenced by this process of global industrial restructuring. So if ASEAN wants to be a part of this process, wants to attract foreign investment, and wants to produce and export industrial goods, then ASEAN must facilitate the flow of goods among the member countries so that MNCs can invest in multi-plant operations in ASEAN and can rely upon a market larger than a national market.

Thirdly, there have been moves by several advanced countries to strengthen or to form economic or trade groups. The EC is moving towards the Single Market by the end of 1992. Other European countries are likely to join the EC soon after. The US, Canada, and Mexico are working towards the North American Free Trade Area (NAFTA). These groups are used to facilitate the flow of goods and services, and factors of production among the member countries. Also, they are utilized to negotiate trade issues within or outside GATT. In this set-up the non-group developing countries become very insignificant at negotiation tables. So, if ASEAN wants to be more effective at trade and other economic negotiations, ASEAN must become an economic entity.

Fourthly, following the formation of economic groups described above, there are now moves to form regional economic groups in the Asia Pacific region which will involve ASEAN. APEC has been in existence for two years now. And recently the Prime Minister of Malaysia has proposed the promotion of an East Asian Economic Group (EAEG). These groups will be beneficial to ASEAN. But ASEAN will benefit even more

if ASEAN can participate in the groups as a strong economic entity. In this connection, the EAEG has strong potential to be the third biggest economic region of the world apart from North America and the EC. In fact, the process of production integration among the East Asian countries and economies has already begun, led by Japan, South Korea, Taiwan, and Hong Kong, using direct investment and intra-company transactions as means. If the six ASEAN countries could become one market with 325 million people and an average per capita income of US\$ 1,100, then it would only enhance the role of ASEAN in the APEC and the EAEG.

So expanding the market among the ASEAN countries today is not only beneficial to the ASEAN people, it is also feasible. What is needed now is the political will of their respective Heads of Government.

The Thai Concept

Thailand is fully aware of the need for ASEAN to represent itself as an economic entity. In order for the entity to be of maximum benefit to the member countries and to be taken seriously by the rest of the world, Thailand has therefore proposed that ASEAN should aim at achieving a status of a Free Trade Area within a short period of time. The Thai proposal of ASEAN FTA (AFTA) is tentatively outlined as follows:

1. A target of 10 years should be set for ASEAN to achieve the AFTA, whereby the flow of goods among the ASEAN countries will not be subject to tariff or non-tariff barriers. This target should be set at the forthcoming Summit in January 1992.

There could also be a series of targets within the ultimate target set.

2. A sectoral approach should be adopted for working towards FTA. The sectors should be classified in accordance with chapters of the harmonized tariff code. Each time for example at the regular Summit of 2-year interval, a few sectors should be selected. Products within the sectors will have their tariff and NTBs reduced gradually towards naught within a set timeframe. The sectoral approach can be supplemented by the selection of certain products the member countries feel that they are ready for free trade, such as cement, fertilizer, and paper pulp.
3. The process of tariff reduction for the sectors selected should begin with the setting of common effective preferential tariff (CEPT) for all products within the sectors as proposed by Indonesia. The products entitled to CEPT must fulfill the local content requirement of 40%. The CEPT should be the maximum rates acceptable by all member countries, which could be an average of the existing rates. The member countries with existing tariff rate being lower than this rate need not increase their rates. Then 50% of tariff reduction on current CEPT will be automatically applied in the second and third year. For example, a 40% CEPT will be reduced to 20% and 10% in the second and third year respectively. The CEPT

will be zero in the fourth year. As sectors selected have been mutually agreed to, exclusion list should not be allowed.

4. NTBs should be gradually phased out by first applying standstill and then rollback principles, to be completed within the set timeframe.
5. For each sector selected, the process of tariff reduction and phasing out of NTBs should be similar. The number of years to achieve AFTA for different sectors may be different but should not exceed six years.
6. The process of working towards AFTA should include all countries at all times, in order for the scheme to have maximum impact.
7. For the sections to be binding, there should be a treaty or an agreement which spells out the targets and the mechanics for the development of the AFTA. Experts on customs tariff must be included in the group negotiating on CEPT and tariff reduction. And ASEAN should set up a mechanism for compulsory and binding arbitration of disputes.

Other Considerations

The Thai concept of AFTA has been designed to be a “new and bold initiative” as often recommended whenever the subject of ASEAN economic cooperation is discussed. The initiative is intended to have both economic and political impact on ASEAN as well as impact on the western views on ASEAN. Because of this reason, the usual allowance

or exemption are not given, for example the concept of six minus x or the allowance of the exclusion lists.

It is recognized that certain member countries may not feel ready to commit to the total AFTA scheme. Some may expect special and differential (S&D) treatment but to allow S&D treatment for some countries would not enhance the image of ASEAN in the eyes of the world economic community.

Other allowances such as safeguard of tariff reversal provision should be provided in extreme cases only. If necessary, measures to restrict barriers to safeguard any products seriously injured by AFTA could be fashioned along the line of the article XIX of GATT. However, to avoid misinterpretation and inconsistency, such provision should be avoided. The only scheme which could be made available to the industries adversely affected by AFTA is in the form of an investment fund, to be used for a restructuring purpose. The ASEAN Finance Corporation (AFC) could perform this role with an additional fund contributed by the member countries.

Bangkok, Thailand

5 September, 1991

ภาคผนวก

2

พระบรมราชโองการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรี
อานันท์ 1 และ 2

ฉบับพิเศษ หน้า ๑
 เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๔๕ ราชกิจจานุเบกษา ๖ มีนาคม ๒๕๓๔

ประกาศ
 แต่งตั้งรัฐมนตรี

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง นายอนันต์ บัญชาารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ตามประกาศลงวันที่ ๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๓๔ แล้วนั้น

บัดนี้ นายอนันต์ บัญชาารชุน นายกรัฐมนตรี ได้เลือกสรรผู้สมควรดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีเพื่อบริหารราชการแผ่นดินแล้ว จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งรัฐมนตรี ตามความในมาตรา ๒๑ แห่งรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๓๔ ดังต่อไปนี้

ฉบับพิเศษ หน้า ๒

เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๔๕ ราชกิจจานุเบกษา

๖ มีนาคม ๒๕๓๔

นายเสนาะ อุณาคุล

เป็น รองนายกรัฐมนตรี

พลตำรวจเอก เกา สารสิน

เป็น รองนายกรัฐมนตรี

นายมีชัย ฤชุพันธุ์

เป็น รองนายกรัฐมนตรี

หม่อมราชวงศ์เกษมสโมสร เกษมศรี

เป็น รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

นายไพจิตร เอศวุฑิต

เป็น รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

นายมีชัย วีระไวทยะ

เป็น รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

นางสายสุรีย์ จิตกุล

เป็น รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

พลเรือเอก ประพัฒน์ กฤษณจันทร์

เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

พลเอก วิมล วงศ์วานิช

เป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

พลอากาศเอก พิเศษฐ์ ศาสดิ์คุปต์

เป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

ฉบับพิเศษ หน้า ๓

เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๔๕ ราชกิจจานุเบกษา ๖ มีนาคม ๒๕๓๔

นายสุธี สิงห์เสนีย์

เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

นายวีรพงษ์ รามางกูร

เป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง

นายอาสา สารสิน

เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

นายวิเชยร์ วัฒนคุณ

เป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

นายอานันต์ อากาศิรม

เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

นายอาชวี เต่าลานนท์

เป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

นายโฆษิต บันเปียมรัมย์

เป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

นายบุญกุล ประจวบเหมาะ

เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

หม่อมหลวงเชิงชาญ กำภู

เป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

พลเอก วิโรจน์ แสงสนิท

เป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

ฉบับพิเศษ หน้า ๔

เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๔๕ ราชกิจจานุเบกษา

๖ มีนาคม ๒๕๓๔

พลอากาศเอก สุเทพ เทพรักษ์

เป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

นายอมเรศ ศิลาอ่อน

เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

พลเอก อีสระพงษ์ หนนภักดิ์

เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

พลอากาศเอก อนันต์ กลินทะ

เป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

พลเรือเอก วิเศษฐ์ การเดยวนิช

เป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

นายประภาศน์ อวยชัย

เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

นายสง่า สรรพศรี

เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์

เทคโนโลยีและการพลังงาน

นายก้อ สวัสดิ์พานิชย์

เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

นายสมชัย วุฒิปรีชา

เป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

นายไพโรจน์ นิงสานนท์

เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ฉบับพิเศษ หน้า ๕

เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๔๕ ราชกิจจานุเบกษา ๖ มีนาคม ๒๕๓๔

นายอรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ

เป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข

นายสีปอนันท์ เกตุทัต

เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

นายวิระ สว่างกรกาญจน์

เป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

นายเกษม สุวรรณกุล

เป็น รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย

ทรงมี ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๖ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๓๔ เป็นปีที่ ๔๖
ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

อานันท์ ปันยารชุน

นายกรัฐมนตรี

ประกาศ
แต่งตั้งรัฐมนตรี

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ตามประกาศลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๓๕ แล้วนั้น

บัดนี้ นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี ได้เลือกสรรผู้สมควรดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เพื่อบริหารราชการแผ่นดินแล้ว จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งรัฐมนตรี ตามความใน มาตรา ๑๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังต่อไปนี้

พลตำรวจเอก เกา สารสิน	เป็นรองนายกรัฐมนตรี
นายเกษม สุวรรณกุล	เป็นรองนายกรัฐมนตรี
หม่อมราชวงศ์เกษมสโมสร เกษมศรี	เป็นรองนายกรัฐมนตรี
นายมีชัย วีระไวทยะ	เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
นางสายสุรี จุติกุล	เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
พลเอก บรรจบ บุนนาค	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
นายพนัส สิมะเสถียร	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
นายอาสา สารสิน	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
นายเอนก ปิ่นเปี่ยมรินทร์	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
นายอำพล เสนาณรงค์	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตร และสหกรณ์

นายอนุช ประจวบเหมาะ	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
หม่อมหลวงเชิงชาญ กำภู	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
นายอมเรศ ศีลาอ่อน	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
หม่อมราชวงศ์ปริดิยาธร เทวกุล	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
พลตำรวจเอก เภา สารสิน	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
นายเจริญจิตต์ ณ สงขลา	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
นายเอนก สิทธิประศาสน์	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
นายวิเชียร วัฒนคุณ	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
นายไพจิตร เอื้อทวีกุล	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
นายกอปร กฤตยาภิรม	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
นายก่อ สวัสดิ์พาณิชย์	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
นายสมชัย วุฑฒิปรีชา	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
นายไพโรจน์ นิงสานนท์	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
นายสีปพนนท์ เกตุทัต	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
นายวีระ สุลังกรกาญจน์	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
นายเกษม สุวรรณกุล	เป็นรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย
ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป	

ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๓๕ เป็นปีที่ ๔๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

อานันท์ ปันยารชุน

นายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก

3

สรุปผลงานกระทรวงการต่างประเทศ
มีนาคม-กันยายน 2534

---

1. รัฐบาลนี้ได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศตามแนวทาง 7 ข้อ ที่ได้แถลงไว้ ใจความว่า จะเสริมสร้างภาพพจน์ของประเทศ เสริมสร้างสันติภาพในภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพิ่มพูนความสัมพันธ์กับอาเซียนและประเทศคู่ค้า ตลอดจน งดดูแลผลประโยชน์ของไทยในต่างประเทศ

2. การดำเนินนโยบายต่างประเทศตามแนวทางดังกล่าว มุ่งที่จะปูพื้นฐาน ให้แก่รัฐบาลชุดต่อไป ทั้งนี้ โดยการประเมินสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากการสิ้นสุดของสงครามเย็น

3. ภาพพจน์และความเชื่อถือที่นานาชาติมีต่อประเทศไทย เป็นสิ่งที่เกิดขึ้น ในความคิดเห็นของผู้เฝ้ามอง โดยตัดสินจากการกระทำและการดำเนินงานต่าง ๆ รัฐบาลนี้ได้เผยแพร่ผ่านสถานทูต/สถานกงสุลและสื่อมวลชนต่างประเทศ ให้นานาชาติได้ประจักษ์และตระหนักในพัฒนาการในทางดีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในประเทศไทยในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา อาทิ กระบวนการกลับสู่การปกครอง ระบบประชาธิปไตยอย่างเป็นทางการเป็นขั้นตอน ตามกำหนดเวลาด้วยความสงบเรียบร้อย การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจต่อเนื่อง ซึ่งทำให้เกิดความเจริญเติบโตอย่างไม่หยุด ชะงัก การแก้ไขอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาต่าง ๆ ด้วยการกระทำที่เป็นรูปธรรม มิใช่ด้วยคำพูด ผลการดำเนินงานในด้านนี้วัดได้จากการที่นักลงทุนและนักธุรกิจ จากนานาชาติเข้ามาลงทุนในระบบเศรษฐกิจไทยอย่างมิได้หยุดชะงัก อนึ่ง บุคคลสำคัญของรัฐบาลต่างประเทศได้ขอเยือนไทยในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา มากขึ้นกว่าเดิม ทั้งในระดับประมุขของประเทศ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีต่าง ๆ สมเด็จพระจักรพรรดิญี่ปุ่นจะเสด็จไทยเป็นประเทศแรกหลังการครองราชย์ระหว่าง 26 ถึง 30 กันยายน ศกนี้ การประชุมใหญ่ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศและ ธนาคารโลกในเดือนตุลาคม 2534 ก็เป็นเครื่องพิสูจน์อีกอย่างหนึ่ง

4. การเสริมสร้างสันติภาพรอบบ้านและการสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน

- รัฐบาลนี้ได้ปูทางสำหรับรัฐบาลต่อไปด้วยการพยายามขจัดความหวาดระแวงที่เคยมีกับเพื่อนบ้าน เร่งรัดการแก้ไขปัญหากัมพูชาซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ ปัญหาเดียวที่คั่งค้างอยู่ในภูมิภาค และได้วางกรอบหรือกลไกรูปแบบต่าง ๆ สำหรับการร่วมมือที่สร้างสรรค์กับประเทศเพื่อนบ้าน

- จุดมุ่งหมายหลักของการดำเนินการคือ ต้องการสร้างบรรยากาศแห่งสันติภาพและความร่วมมือในทางสร้างสรรค์ เพื่อชักจูงให้มีการลงทุน การค้า การท่องเที่ยว เข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้มากยิ่งขึ้น เพราะสิ่งเหล่านี้จะส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจในภูมิภาคในที่สุด

4.1 การเร่งรัดแก้ไขปัญหากัมพูชา ซึ่งยืดเยื้อมากกว่า 12 ปี นั้น รัฐบาลนี้ได้ดำเนินการจนสามารถทำให้ฝ่ายต่าง ๆ ของกัมพูชาทั้ง 4 ฝ่าย ซึ่งไม่เคยยอมพุดจกกันมา 12 ปี ได้หันหน้ามาเจรจาความตกลงสันติภาพจนเหลือประเด็นเดียวที่ยังเป็นปัญหาในขณะนี้คือ ระบบการเลือกตั้งในกัมพูชา คาดกันว่าน่าจะสามารถตกลงกันได้ในเดือนตุลาคม ศกนี้ หรืออย่างช้าที่สุดภายในสิ้นปี 2534

- การดำเนินการของรัฐบาลในเรื่องนี้เป็นการดำเนินการทางการทูตอย่างแนบเนียน ไม่ออกนอกหน้า และได้ติดต่อกับกัมพูชาทั้ง 4 ฝ่ายอย่างต่อเนื่อง โดยพยายามให้ทั้ง 4 ฝ่าย หาทางปรองดองกันและมีความไว้วางใจในประเทศไทย

- ผู้นำกัมพูชาเลือกที่จะหันหน้ามาเจรจากันในประเทศไทย โดยได้ประชุมคณะมนตรีสูงสุดแห่งชาติกัมพูชา (Supreme National Council of Cambodia: SNC) มาแล้ว 2 ครั้ง ที่พททยา การประชุมทั้ง 2 ครั้ง สามารถขจัดข้อขัดแย้งต่าง ๆ จนเหลือประเด็นเดียวดังกล่าว

- ผู้นำกัมพูชาโดยเฉพาะเจ้าสีหนุและระบอบพนมเปญได้แสดงการรับรู้บทบาทสร้างสรรค์ของไทยให้ประชาคมโลกทราบด้วยการเชิญ รมว.กต. ของไทยเยือนกรุงพนมเปญในเดือนพฤศจิกายน 2534 โดยเป็นอาคันตุกะต่างประเทศ

รายแรกของคณะมนตรีแห่งชาติกัมพูชา ซึ่งจะเข้าไปเริ่มบริหารปกครองกัมพูชาในเดือนนั้น

4.2 ความสัมพันธ์ไทย-ลาว ซึ่งเคยเสื่อมทรามมากกว่า 10 ปี จนถึงขั้นสู้รบเสียเลือดเนื้อ บัดนี้ ได้กระเตื้องขึ้นจนถึงระดับดีมาก 6 เดือนที่ผ่านมา ผู้นำลาว อาทิ รong นรม. พูน สีปะเส็ด รong นรม. คำฟูย แก้วบัวละพา รมต. กระทรวงต่าง ๆ ของลาว ได้มาเยือนไทยและเจรจาปูทางต่าง ๆ สำหรับความร่วมมือที่สร้างสรรค์ นอกจากนั้น แพทย์ พยาบาล วิศวกร นายธนาคาร นักธุรกิจ ฯลฯ จากลาวได้มาฝึกอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับไทยในทุกระดับ ความบาดหมางในอดีตได้กลายเป็นความสัมพันธ์ฉันญาติ

- รัฐบาลนี้ได้จัดตั้งกลไกความร่วมมือไทย-ลาวในรูปของคณะกรรมการร่วมในระดับ รมว. กต. ซึ่งได้นัดประชุมนัดปฐมฤกษ์ไปเมื่อวันที่ 17-18 สิงหาคม 2534 ที่ชะอำ นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยความร่วมมือชายแดนไทย-ลาว ซึ่ง ผบ.สส. และ รมต. ป้องกันประเทศของลาว ร่วมกันเป็นประธาน เพื่อหาทางจัดข้อขัดแย้งและการกระทบกระทั่งตามแนวชายแดนด้วยสันติวิธี

4.3 ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม ซึ่งเคยมีแต่ความระแวงสงสัยซึ่งกันและกัน รัฐบาลนี้ได้เริ่มเจรจากับเวียดนามอย่างตรงไปตรงมาในทุกเรื่องทั้งปัญหาญวนอพยพ ผู้อพยพทางเรือ การแบ่งเขตทางทะเล ปัญหาประมง ฯลฯ ในขณะเดียวกันก็ได้เริ่มงานทางด้านสร้างสรรค์ โดยได้จัดตั้ง คณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ ในระดับ รมช.กต. เพื่อเปิดศักราชใหม่ที่ไทยและเวียดนามจะหันมาร่วมมือทางด้านการค้า พลังงาน การประมง ฯลฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเพิ่งกลับจากการเยือนเวียดนามและเพื่อกระชับความสัมพันธ์ให้มากยิ่งขึ้น รัฐบาลได้เชิญ นรม. เวียดนามให้มาเยือนไทยในเร็ววันนี้

4.4 กับพม่า มีความจำเป็นต้องรักษาความสัมพันธ์ให้ดีที่สุด เพราะไทยกับพม่ามีพรมแดนร่วมกันกว่า 2,000 กิโลเมตร มีความร่วมมือสร้างสรรค์ร่วมกันได้ อาทิ ในด้านการปราบปรามยาเสพติด ซึ่งจะนำผลประโยชน์มาสู่ประชาชนทั้ง

2 ประเทศ รัฐบาลชุดนี้จะพยายามเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับทั้งรัฐบาล และประชาชนพม่า และจะดำเนินการร่วมกับประเทศอาเซียนอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้พม่า มีบทบาทสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อไปในอนาคต

5. การเพิ่มพูนความสัมพันธ์กับอาเซียน ไทยได้ประโยชน์จากอาเซียน นานัปการในห้วงเวลา 24 ปีที่ก่อตั้งสมาคมอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการ เมืองระหว่างประเทศ รัฐบาลนี้ได้ปูพื้นฐานสำหรับอนาคต โดยพยายามพัฒนา ให้อาเซียนเป็นกลุ่มพลังทางเศรษฐกิจที่มีศักยภาพสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ ประเทศสมาชิก รัฐบาลได้เสนอให้จัดตั้งเขตการค้าเสรีของอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) ซึ่งจากการชาวเสี่ยงประเทศสมาชิกต่างก็เห็นด้วยกับ ข้อเสนอของไทยที่ต้องการให้พัฒนาการผลิตเป็นรายภาคอุตสาหกรรม (sectoral) และนำสินค้าที่ผลิตได้มาจำหน่ายในอาเซียนโดยเสียภาษีศุลกากรในอัตราต่ำ หรือยกเว้นอากรขาเข้าหากทำได้ ข้อเสนอของรัฐบาลนี้ต้องการให้เกิดตลาดอาเซียน ซึ่งมีประชากรรวมกันกว่า 300 ล้านคน เพื่อดึงดูดนักลงทุนจากภูมิภาคอื่นให้ ระดมทุนมาตั้งกิจการในอาเซียนและในไทย ข้อเสนอนี้มีโอกาสที่จะเกิดความ เป็นจริงได้ในไม่นานนี้

6. ความสัมพันธ์กับประเทศคู่ค้ารายสำคัญและกลุ่มประเทศต่าง ๆ รัฐบาล ดำเนินการในเรื่องนี้โดยมีเป้าหมายที่จะรักษาและส่งเสริมผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจของประเทศ เพื่อที่จะให้ไทยเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของนานาชาติ ตลอดจนปูพื้นฐานต่าง ๆ สำหรับอนาคตด้วย

6.1 ญี่ปุ่น การดำเนินนโยบายเกี่ยวกับญี่ปุ่นของรัฐบาลนี้เป็นตัวอย่างของ การดำเนินงานด้านภาพพจน์และความเชื่อถือที่เห็นชัดเจนที่สุด สมาชิกคนสำคัญของพรรครัฐบาลญี่ปุ่นได้เสนอให้ตัดความช่วยเหลือประเทศไทยภายหลังจาก การเปลี่ยนแปลงเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 รัฐบาลได้ดำเนินการต่าง ๆ อาทิ

การเชิญสมาชิกคนสำคัญของพรรค LDP มาเยือนไทยให้เห็นสภาพการณ์ต่าง ๆ จนบุคคลเหล่านี้เกิดความเข้าใจดีขึ้นและมีผลให้นายกรัฐมนตรีโคฟูได้มาเยือนไทย ระหว่าง 30 เมษายน ถึง 2 พฤษภาคม 2534 อนึ่ง สมเด็จพระจักรพรรดิจะเสด็จเยือนไทยเป็นประเทศแรกหลังการขึ้นครองราชย์ สิ่งเหล่านี้เป็นสัญญาณแห่งการยอมรับของญี่ปุ่นที่จะดำเนินความสัมพันธ์ต่อเนืองกับไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักธุรกิจญี่ปุ่นมีความมั่นใจจากการชั้นนำของรัฐบาลดังกล่าวในด้านเศรษฐกิจและดุลการค้า รัฐบาลกำลังชักจูงให้ผู้ผลิตญี่ปุ่นมาผลิตสินค้าไทยเพื่อส่งกลับไปขายในญี่ปุ่นเพื่อแก้การขาดดุลการค้า อนึ่ง รัฐบาลกำลังจะเจรจาปรับโครงสร้างความสัมพันธ์เศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่นเป็นรอบที่ 3

6.2 สหรัฐฯ ซึ่งเป็นตลาดร้อยละ 20 ของการส่งออกของไทย รัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหามาจากการที่สหรัฐฯ จะใช้กฎหมายการค้ามาตรา 301 กับไทย โดยกระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงพาณิชย์ได้ร่วมกันดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เรื่องนี้มีพื้นฐานมาจากความแตกต่างทางด้านความคิดและระบบภายในของทั้งสองฝ่าย วิธีการคือ การสร้างความเข้าใจต่อกันและพยายามปรับระบบกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายของแต่ละฝ่ายให้เข้าหากัน บนพื้นฐานของความถูกต้องและผลประโยชน์ของประเทศ ขณะนี้ปัญหาได้ผ่อนเบาไประดับหนึ่งและคาดว่าจะสามารถขจัดปัญหานี้ให้หมดไปได้ในอนาคต โดยทั้งสองฝ่ายเล็งเห็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกันต่อไป

- ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา มีวุฒิสมาชิกและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากสหรัฐฯ เยือนไทยอยู่ตลอดเวลา และจากการที่ได้มาสัมผัส บุคคลเหล่านี้ได้มีความเข้าใจที่ดีขึ้นอย่างมากเกี่ยวกับไทยในทุกด้าน อาทิ การปราบปรามยาเสพติด การพยายามรักษาสิ่งแวดล้อม และการค้าสัตว์ป่า เป็นต้น

6.3 ตลาดร่วมยุโรป 1992 ตลาดร่วมฯ ได้เป็นตลาดส่งออกหลักของไทยมานานแล้ว ขณะนี้ตลาดร่วมฯ กำลังพยายามปรับตัวเป็นตลาดเดียวกันในเรื่องการบริการ ซึ่งได้แก่ การธนาคาร การประกันภัย การลงทุน ไตรคมนามคม ฯลฯ

รัฐบาลนี้ติดตามความเคลื่อนไหวโดยใกล้ชิด ขณะนี้กระทรวงการต่างประเทศกำลังเพิ่มสมรรถนะของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์ ให้เป็นแหล่งกลางของศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับเศรษฐกิจของตลาดร่วมยุโรป อนึ่ง รัฐบาลพยายามปรับปรุงสมรรถนะของไทยให้เป็นคู่ค้าของตลาดร่วมฯ ด้วยการร่วมมือกับประเทศอาเซียนในการพัฒนาอาเซียนให้เป็นเขตการค้าเสรี และอาเซียนจะจัดระบบความร่วมมือกับตลาดร่วมต่อไปในอนาคต

6.4 สหภาพโซเวียตและยุโรปตะวันออก รัฐบาลได้ปฏิบัติการทันต่อเหตุการณ์ ในห้วง 6 เดือน รัฐบาลได้รับรองรัฐบาลตีกทั้ง 3 รัฐบาลแล้ว พัฒนาการในสหภาพโซเวียตและยุโรปตะวันออกทำให้ประเทศเหล่านี้มีศักยภาพที่จะเป็นตลาดของไทยในอนาคต กระทรวงการต่างประเทศได้เรียกประชุม ออท. ไทยในยุโรปเมื่อต้นพฤษภาคม 2534 เพื่อเร่งการดำเนินงานในประเทศเหล่านี้ควบคู่ไปกับการรักษาตลาดในประชาคมยุโรป และได้ส่ง รมช.กต. ไปเยือนยุโรปตะวันออกเมื่อเดือนสิงหาคม ศกนี้ เพื่อติดตามผลการดำเนินงานและเร่งวางเป้าหมายและแผนงานกับกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อการเปิดตลาดใหม่และการกระชับความสัมพันธ์และร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศกลุ่มนี้ด้วย

6.5 ภูมิภาคตะวันออกกลาง เป้าหมายของรัฐบาลคือ การรักษาและส่งเสริมตลาดแรงงาน ตลาดสินค้าไทย และแหล่งพลังงานในระยะยาว รัฐบาลได้เพิ่มบทบาทของไทยในตะวันออกกลางด้วยการเข้าร่วมในกิจกรรมรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ โดยได้ส่งกองกำลังไปร่วมในคณะสังเกตการณ์ของสหประชาชาติในอิรักและคูเวต (UN Iraq/Kuwait Observation Mission: UNIKOM) นอกจากนั้น สหประชาชาติได้ขอให้ไทยส่งทหารชั้นประทวน 50 นายไปร่วมการรักษาความสงบเรียบร้อยอีกด้วย ซึ่งรัฐบาลได้ส่งไปแล้วเมื่อวันที่ 18 กันยายน ศกนี้ อนึ่ง สหประชาชาติได้ขอผู้เชี่ยวชาญด้านอาวุธเคมีจากรัฐบาลไทยให้ไปร่วมตรวจตราในตะวันออกกลางด้วย รัฐบาลนี้ได้ให้ความร่วมมือกับ

สหประชาชาติอย่างเต็มที่ในการรักษาสันติภาพ ซึ่งเป็นงานที่นำเกียรติภูมิมาสู่ประเทศไทย และยังมีส่วนช่วยปูทางของไทยต่อไปในประเทศดังกล่าว

ก. คูเวต ทันทิที่สงครามอ่าวเปอร์เซียสิ้นสุด รัฐบาลได้ส่งคณะผู้แทนเพื่อกระชับน้ำใจไมตรี (goodwill mission) นำโดยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีไปเยือนคูเวต โดยได้นำอาหารและยารักษาโรค ซึ่งเป็นสิ่งที่ฝ่ายคูเวตกำลังต้องการมากในขณะนั้นไปช่วยเหลือ เป็นของขวัญปลอบใจจากชาวไทย วิธีการของรัฐบาลนี้คือ การผูกน้ำใจไมตรีกับผู้นำคูเวตในขณะที่ประเทศนั้นกำลังฟื้นฟูบูรณะสิ่งนี้เป็นพื้นฐานสำหรับการสานต่อในอนาคตสำหรับตลาดแรงงานของไทย ตลาดสินค้าส่งออก และแหล่งพลังงาน

ข. ซาอุดีอาระเบีย เมื่อรัฐบาลนี้เข้ารับหน้าที่ ก็ได้เริ่มแก้ปัญหาค้างค้ำจากการที่ซาอุดีอาระเบียไม่ซื้อสินค้าไทย ไม่รับแรงงานไทยเพิ่มเติม และไม่ให้นักงานไทยที่มาเยี่ยมบ้านกลับเข้าไปในซาอุดีอาระเบียอีก สาเหตุแห่งปัญหา คือ การสอบสวนและดำเนินคดีฆาตกรรมนักการทูตซาอุดีอาระเบีย 4 คนในประเทศไทยเมื่อปี 2533 รัฐบาลได้จัดตั้งคณะเจ้าหน้าที่สอบสวนขึ้นมาดำเนินการใหม่ บัดนี้ การสอบสวนได้คืบหน้าไปมากแล้ว และได้ทราบว่า ฝ่ายซาอุดีอาระเบียติดตามผลการดำเนินงานดังกล่าวด้วยความพอใจ รัฐบาลนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะแก้ปัญหานี้ได้ในที่สุด

7. การดูแลผลประโยชน์และคนไทยในต่างประเทศ อาทิ ลูกเรือประมง ซึ่งได้รับการปล่อยตัวเป็นจำนวนมากในระยะนี้ การให้ความช่วยเหลือคนไทยและคนงานไทยที่ตกทุกข์ได้ยากในต่างประเทศ การติดตามการสืบสวนสอบสวนคดีสังหารหมู่พระภิกษุและฆราวาสไทยที่วัดพรหมคุณาราม เมืองฟินิกซ์ มลรัฐแอริโซนา ฯลฯ ล้วนมีผลงานปรากฏในสื่อมวลชนชัดเจนอยู่แล้ว

งานในอีก 5 เดือนข้างหน้า

รัฐบาลจะเร่งงานด้านการปฏิรูปพื้นฐานทางการต่างประเทศต่อไปอีก โดยเฉพาะการจัดทำความตกลงแม่บทพื้นฐานต่าง ๆ อาทิ ความตกลงคุ้มครองและส่งเสริมการลงทุนของไทยในประเทศเพื่อนบ้าน ความตกลงยกเว้นการเก็บภาษีซ้อน ความตกลงร่วมมือ/ร่วมลงทุนทางการประมง ความตกลงร่วมมือทางพลังงาน อื่นๆ จะเร่งรัดการปรับปรุงโครงสร้างของกระทรวงการต่างประเทศให้สามารถรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการทำแผนดำเนินการทางด้านความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศต่าง ๆ อาทิ ยุโรปตะวันออก เขตเสรีทางการค้าอเมริกาเหนือ ให้ออกมาเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ เจตนารมณ์ของรัฐบาลคือการสะสางปัญหาคั่งค้าง และปูทางไว้สำหรับการดำเนินการต่างประเทศแบบสร้างสรรค์

ภาคผนวก

4

ประวัติ

นายอานันท์ ปันยารชุน
ม.ร.ว.เกษมสโมสร์ เกษมศรี
นายอาสา สารสิน
นายวิเชียร วัฒนคุณ
และนายวิทยา เวชชาชีวะ

ประวัติ นายอานันท์ ปันยารชุน

เกิดวันที่ 9 สิงหาคม 2475 สมรสกับ ม.ร.ว.สดศรีสุริยา (จักรพันธ์) มีธิดา 2 คน

ได้รับการศึกษาที่โรงเรียนอำนวยการศิลป์จนจบมัธยมปีที่ 3 ในปี 2486 และโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย จนจบมัธยม 7 ในปี 2491 จากนั้นเดินทางไปศึกษาต่อที่ Dulwich College, UK สำเร็จปริญญาตรีเกียรตินิยมในปี 2498 สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์และกฎหมายจาก Trinity College, University of Cambridge (2495-2498)

เริ่มรับราชการที่กระทรวงการต่างประเทศ ฝึกเรียนงานที่กองกลาง และหน่วยพิเศษติดต่อสื่อสารกับสถานทูตต่างประเทศที่กรุงเทพฯ ก่อนบรรจุเป็นเลขานุการโทประจำกองสนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สปอ.) (2501-2502) เป็นเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ดร. ถนัด คอมันตร์ (2502-2507) เลขานุการเอกและที่ปรึกษาคณะทูตถาวรประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก (2507-2510) เอกอัครราชทูตรักษาการผู้แทนถาวรประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก และเอกอัครราชทูต ณ กรุงฮอนกัว (2510-2515) เอกอัครราชทูตรักษาการผู้แทนถาวรประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก และเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน (2515-2518) ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ (2518-2520) เอกอัครราชทูต ณ กรุงบอนน์ (2520-2522)

นายอานันท์ลาออกจากราชการในปี 2522 เข้าทำงานในภาคเอกชน เป็นรองประธานกรรมการบริษัทสหยูเนี่ยน จำกัด (มหาชน) แล้วขึ้นเป็นประธานในปี 2534 และดำรงตำแหน่งประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ภายหลังการปฏิวัติยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ในปี 2534 ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 18 ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 2 มีนาคม 2434 - 22 มีนาคม 2535 และครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 10 มิถุนายน 2535 - 23 กันยายน 2435

นายอานันท์ได้รับแต่งตั้งเป็นทูตสันถวไมตรีของกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ประจำประเทศไทย ตั้งแต่ 2539 จนถึงปัจจุบัน ได้รับรางวัลแมกไซไซ สาขาบริหารรัฐกิจ ประจำปี 2540 ประธานกรรมการสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) (2535-2550) ดำรงตำแหน่งกรรมการธนาคารไทยพาณิชย์ (2527-2550) และนายกรรมการและกรรมการอิสระธนาคารไทยพาณิชย์ (2550-2562)

ประวัติ ม.ร.ว.เกษมสโมส เกษมศรี

เกิดวันที่ 9 มีนาคม 2473 สมรสกับคุณหญิงเรวดี (ปกมนตรี) ไม่มีบุตร ธิดา ได้รับการศึกษาที่โรงเรียนราชินี วิชาวุฒิมัธยมศึกษา และจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเซนต์คาเบรียลในปี 2488 เข้าเรียนที่โรงเรียน Geelong Grammar School, Australia สำเร็จปริญญาตรีเกียรตินิยม วิชาเศรษฐศาสตร์ที่ Trinity Hall, University of Cambridge, UK ในปี 2497

เริ่มรับราชการในปี 2498 ที่กระทรวงการต่างประเทศ ได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการชั้นโท กองสนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สปอ.) กรมองค์การระหว่างประเทศ ในปี 2501 และประจำการกอง สปอ. นี้ ถึง 5 ปี ก่อนออกประจำการ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมะนิลา อุบัติเหตุประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงฮอนดูรา (2508-2510) ที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงลอนดอน (2510-2516) เอกอัครราชทูต ณ กรุงจาการ์ตา (2516-2518) เอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง (2518-2522) เลขาธิการสำนักงานอาเซียนแห่งชาติ (อธิบดีกรมอาเซียน ในปัจจุบัน) และอธิบดีกรมการเมือง

ม.ร.ว.เกษมสโมสดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการต่างประเทศ 2 สมัย คือ ปี 2523-2525 และ 2529-2534 และดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน ระหว่างปี 2525-2529

ภายหลังการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ในปี 2534 ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ตามลำดับ และต่อมาได้เข้าสู่การเมืองเป็นสมาชิกพรรคหน้าไทย ซึ่งได้เข้าร่วมเป็นรัฐบาลผสมนำโดยพรรคชาติไทย ซึ่งมีนายบรรหาร ศิลปอาชา

เป็นนายกรัฐมนตรี ม.ร.ว.เกษมสโมสรได้รับโปรดเกล้าฯ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2538 และลาออกจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2539

ในวันที่ 18 มีนาคม 2565 ม.ร.ว.เกษมสโมสรได้มอบเงินจากทรัพย์สินส่วนตัวจำนวน 300 ล้านบาท ให้กระทรวงการต่างประเทศเพื่อจัดตั้งเป็นทุนเกษมสโมสร จัดสรรเป็นทุนการศึกษาและฝึกอบรมให้แก่ข้าราชการกระทรวงฯ ทั้งสายการทูตและสายงานอื่น ๆ เพื่อเพิ่มเติมความรู้และศักยภาพในการทำงาน อันจะเป็นส่วนสนับสนุนที่สำคัญให้บุคลากรก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน

ประวัติ นายอาสา สารสิน

เกิดวันที่ 26 พฤษภาคม 2479 สมรสกับท่านผู้หญิงสุจิตคุณ (กิตติยากร)
มีบุตร ธิดารวม 3 คน

ได้รับการศึกษาจนจบมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 จากโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน
วิทยาลัย (2492) มัธยมศึกษาตอนต้นที่ Dulwich College, UK (2497)
มัธยมศึกษาตอนปลายที่ Wilbraham Academy, USA (2498) และปริญญาตรี
(สาขาบริหารธุรกิจ) จาก Boston University, USA (2498-2502)

เริ่มรับราชการปี 2502 ที่กระทรวงการต่างประเทศ เป็นเลขานุการโท กอง
เศรษฐกิจระหว่างประเทศ กรมเศรษฐกิจ กององค์การสนธิสัญญาป้องกันเอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้ (สปอ.) กรมองค์การระหว่างประเทศ ได้ออกประจำการครั้งแรก
ที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว ครั้งที่สองที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ เป็นเลขานุการ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (2515-2517) ผู้อำนวยการกองนโยบาย
และแผนในปี 2517 ก่อนขึ้นดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมเศรษฐกิจ (2518-2520)
เอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์ และประจำประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (2520-
2523) อธิบดีกรมการเมือง (2523-2525) ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ (2525-
2529) เอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน (2529-2531)

นายอาสาลาออกจากราชการในปี 2531 มาดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการ
บริษัทผาแดงอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) และประธานผู้บริหารสูงสุด (2531-2541)

ภายหลังการปฏิวัติยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ
(รชช.) ในปี 2534 ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ครั้งที่ 1 และ
ครั้งที่ 2 (มีนาคม 2534 - กันยายน 2535)

นายอาสาได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้เป็นรองราชเลขาธิการ ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในเดือนเมษายน 2543 และดำรงตำแหน่งราชเลขาธิการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2543 จนถึงเดือนกันยายน 2555

นายอาสาดำรงตำแหน่งนายกสมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ (2537-2547) นายกสมาคมไทย-ญี่ปุ่น (2537-2539) ประธานมูลนิธิพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างประเทศ (2541-2543) ประธานกรรมการมูลนิธิเพื่อการศึกษาและประชาสัมพันธ์ (2557-2562) ตำแหน่งปัจจุบัน ประธานกรรมการมูลนิธิสังกะสีผาแดง บริษัทไทยเอเชีย แปซิฟิค บริวเวอรี่ จำกัด บริษัทอมตะซีดี ระยอง จำกัด และประธานที่ปรึกษาสมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ

ประวัติ นายวิเชียร วัฒนคุณ

เกิดวันที่ 9 สิงหาคม 2473 สมรสกับนางเรณู (ดาวราย) มีบุตร ธิดารวม 3 คน
 ได้รับการศึกษาระดับประถมที่โรงเรียนวัดตลิ่งชัน ระดับมัธยมที่โรงเรียน
 ยุพราชวิทยาลัยและวชิราวุธวิทยาลัย สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี
 ธรรมศาสตร์บัณฑิต และปริญญาโทด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดย
 ได้รับเกียรตินิยมเป็นคนแรกของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และปริญญาเอกทาง
 กฎหมายจากมหาวิทยาลัยปารีส

เริ่มรับราชการที่กระทรวงการต่างประเทศในตำแหน่งข้าราชการพลเรือน
 สามัญ ชั้นตรี กองการแปล กรมสนธิสัญญาในปี 2493 ออกประจำการครั้งแรก
 ในตำแหน่งเลขานุการตรีที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส (2499-2505)
 กลับมาประจำการยังกรมพิธีการทูต และกรมการเมือง หัวหน้ากองกฎหมาย
 กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย (2507-2510) เลขานุการเอกและที่ปรึกษา สถาน
 เอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน (2510-2518) เอกอัครราชทูต ผู้แทนถาวรประจำ
 สหประชาชาติ ณ นครเจนีวา (2518) เอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส (2518-2520)
 อธิบดีกรมสารนิเทศ (2520-2522) รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ (2522-
 2523) เอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว (2523-2530) เอกอัครราชทูต ณ กรุง
 ปารีส (2530-2533)

ภายหลังการปฏิบัติยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)
 ในปี 2534 ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการ
 กระทรวงการต่างประเทศ ระหว่างวันที่ 2 มีนาคม 2434 - 22 มีนาคม 2535 และ
 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ระหว่างวันที่ 10 มิถุนายน 2535 - 23 กันยายน
 2535

หลังเกษียณอายุราชการในปี 2533 ดร. วิเชียรมีบทบาทในภาคธุรกิจและ
ประชาสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการตรวจสอบ
บริษัทลือทอเล่ย์ จำกัด (มหาชน) (2536-2552) ประธานกรรมการ บริษัทแอกซ่า
ประกันภัย จำกัด (มหาชน) (2541-2552) ประธาน Alliance Française Bangkok
(2537-2547) ประธานชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์ (2550-2553) และประธานสถาบัน
ปรีดี พนมยงค์ (2542-2553)

ประวัติ นายวิทยา เวชชาชีวะ

เกิดวันที่ 30 ธันวาคม 2479 สมรสกับนางอรสา (วสุธาร) มีบุตร ธิดารวม 3 คน

ได้รับการศึกษาที่โรงเรียนอัสสัมชัญและโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา (2495) สำเร็จปริญญาตรีนิติศาสตรบัณฑิตที่ Gonville and Caius College, University of Cambridge, UK (2501) ควบกับเรียนเนติบัณฑิต (Barrister-at-law) และสอบได้เป็นเนติบัณฑิตอังกฤษ และยังสำเร็จปริญญาตรีและโทด้านกฎหมายจาก Harvard Law School, USA (2503-2504)

เริ่มรับราชการ โดยได้รับการบรรจุเป็นเลขานุการโท ที่กองกฎหมาย กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ ในปี 2506 และกองสนธิสัญญาป้องกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สปอ.) ระหว่างปี 2508-2510 ออกประจำการครั้งแรก ณ สถานเอกอัครราชทูต ณ สิงคโปร์ (2511-2514) เป็นเลขานุการปลัดกระทรวงการต่างประเทศ (นายจรรยาพันธ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา) ซึ่งต่อมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ออกประจำการครั้งที่ 2 เป็นอุปทูต ณ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงลอนดอน (2518-2523) อธิบดีกรมเศรษฐกิจ (2523-2524) เอกอัครราชทูต ณ กรุงฮอนกอนก (2524-2527) เอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์ และหัวหน้าคณะผู้แทนไทยประจำประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (2527-2531) และเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน (2531-2534)

เมื่อนายอาสา สารสิน ได้รับทราบว่าจะได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในปี 2534 จึงได้ขอให้นายวิทยา เวชชาชีวะ กลับมาดำรงตำแหน่งเป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และอำลาชีวิตราชการเมื่อรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน พ้นจากตำแหน่งในปี 2535

ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งโดยองค์สภานายิกาสภาภาษาไทย ให้เป็น กรรมการสภาภาษาไทย ตั้งแต่ปี 2539 จนถึงปัจจุบัน และสมาชิกสภานิติบัญญัติ แห่งชาติในปี 2550 นอกจากนี้ ยังเป็นกรรมการมูลนิธิจุมพภู-พันธุ์ทิพย์ และ ประธานองค์การสหสาภกวิทยาลัย (United World College) ตลอด 10 ปี หลัง เกษียณอายุราชการ

ภายหลังเกษียณชีวิตราชการแล้ว ได้เขียนและตีพิมพ์หนังสือหลายเล่ม อาทิ **เรื่องของตา เรื่องของปู่** (2551) **ถนนพระยาพิพัฒน์ เรื่องเล่าจากปลายซอย** (2554) **แผน เพื่อแผ่นดิน** (ซึ่งได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นประเภทสารคดีประจำปี 2558) **บาราศนราดรุร นามนี้มาแต่ใด** (2559) **บัวบาน ปลัดกระทรวงการต่างประเทศในห้วง 100 ปี จากยุคกรมท่าจนถึงสมัยปัจจุบัน** (2559) **มิใช่อื่นไกล** (2563) **“นักสู้อาพันธ์” กล้าคิด กล้าทำ กล้าเสี่ยง** (2565)

ທາດພັນທຸ

5

ທາດນຸກຣມ

ก

กง สม ออล (Kong Sam Ol) 271
 กฤษณ์ กาญจนบุญชร 147
 กษิต ภีรมย์ 157, 220, 236, 365, 394,
 551-552
 ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ 249
 กอร์ดอน อู๋ อิง-เซียง (Sir Gordon Wu
 Ying-sheung) 507
 กันยา ใจมั่น 281
 กาทือต สุวารดี (Gatot Suwardi) 130
 การุณย์ ฤชโยธิน 352
 กิตติ รัตนฉายา, พลโท 200
 เกียรติศักดิ์ ชมะนันทน์, พลเอก 252,
 281, 375, 381
 แก้วขวัญ วัชรโรทัย 365
 โกเมน ภัทรภีรมย์, ศาสตราจารย์ ดร.
 149
 โกวิท ธีบุญรัตน์กุล 238
 โกะ จัก ตง (Goh Chock Tong) 176-
 177
 ไกลสอน พมวิหาน (Kaysone
 Phomvihane) 169, 174, 198, 237,
 264, 273, 314, 317, 352, 510

ข

ชิน ยูนต์, พลโท (Khin Nyunt) 548,
 566

เขียน ธีระวิทย์, ศาสตราจารย์

(กิตติคุณ) ดร. 442, 446, 452,
 454

เขี้ยว สัมพันธ์ (Khieu Samphan) 585,
 309, 391, 477, 500, 520-521

ค

คอราซอน อากีโน (Corazon Aquino)
 384
 คามารุดดิน อาบู (Kamaruddin Abu)
 191
 คาร์ลา แอนเดอร์สัน ฮิลล์ (Carla
 Anderson Hills) 166, 343
 คาเลดา เขียว (Khaleda Zia) 195
 คำไต สีพันดอน (Khamtai
 Siphandone) 198, 289
 คำผุย แก้วบัวโลหะ (Khamphoui
 Keoboulapha) 198-199, 203-
 205, 331, 608
 คิอิชิ มียะซะวะ (Kiichi Miyazawa)
 342, 360, 413, 415
 โคอิชิ คาโตะ (Koichi Kato) 229

จ

จรัล กุลละวณิชย์, พลเอก 242
 จเร จุฬารัตนกุล 230
 จอร์จ บุช 163, 166, 224

จอห์น แซนเดอร์สัน, พลโท

(Lieutenant General John Sanderson) 522, 528, 531, 538, 543, 563, 575

จอห์น ดับเบิลยู. เวสเซย์ จูเนียร์,

พลเอก (General John W. Vessey, Jr.) 163

จอห์น แมคคาร์ที (John McCarthy) 435

จักรมณฑล ฝาสูกวนิช 427

จัตุรมงคล ไสถณกุล, หม่อมราชวงศ์ 496

จาง เสี่ยว-เหยียน (Chang Hsiao-yen) 225

จิตตริก เศรษฐบุตร 436

จिराय อิศรางกูร ณ อยุธยา, ดร. 305, 373

จุลชีพ ชินวรรณ, ศาสตราจารย์ ดร. 130

เจตน์ สุจริตกุล 181, 206, 260, 487

เจตนา โชติศาลิก 579

เจมส์ แอดดิสัน เบเกอร์ (James Addison Baker) 185, 413

เจริญจิตต์ ณ สงขลา 222

เจีย ซิม (Chea Sim) 165, 226, 233, 263, 466

จ

เฉลิม อยู่บำรุง, ร้อยตำรวจเอก 201, 357

เจียน ฉีเฉิน (Qian Qichen) 183-184

ช

ชวน หลีกภัย 173, 234, 426

ชาลิต ยงใจยุทธ, พลเอก 234, 259, 278, 329

ชาลิต ยอดมณี, พลตำรวจตรี 552

ช็อง ชู-นย็อน (Chung Choo-nyun) 369

ชัค แลงเคสเตอร์ (Chuck Lankester) 409

ชัยวัฒน์ หุตะเจริญ 434

ชางการ์ ดายาล ชาร์มา (Shankar Dayal Sharma) 127

ชาตรี ไสภณพนิช 244, 568

ชาติชาย ชุณหะวัณ, พลเอก 136, 201, 234, 247, 281, 329, 419

ชารอน เคปลิง-อลาเคีย (Sharon Capeling-Alakjia) 505

ชาห์ อาบุมุฮัมหมัด แชมซุล คิบรี

อา (Shah Abu Muhammad

Shamsul Kibria) / ชามาส คีเบรีย

(Shamas Kibria) 200, 337

ชิน คะเนมะรุ (Shin Kanemaru)

133, 135, 149, 152, 517

ชีค อีซา บิน ซัลมาน อัล เคาะลีฟะฮ์

(Sheikh Isa bin Salman Al
Khalifah) 327

เชค จัสซิม บิน ฮะมัด บิน เคาะลีฟะฮ์

อัสซานี (Sheikh Jassim bin
Hamad bin Khalifa Al Thani)
448

เชิงชาญ กำภู, หม่อมหลวง 522

ไชยา จินดาวงษ์ 180

ช

ชอ หม่อง (Saw Maung) 288

ซอน ซาน (Son Sann) 200, 228,
283, 521, 531-532, 561, 585

ซุคะโกะ โอกะตะ (Sadako Ogata)
354, 367, 376, 379, 383

ซานดรา เจ. คริสทอฟ (Sandra J.
Kristoff) 150-151, 158

ซาอูด บิน ไฟซาล อัล ซาอูด (Saud bin
Faisal Al Saud) 279

ซูฮาร์โต 138, 176, 182, 414, 418

เซอร์จิโอ วิเอรา เดอ เมลโล (Sergio
Vieira de Mello) 467

ฌ

ฌ็อง เฌ็นกูซา คาร์ล อี บอนด์ (Jean
Nguza Karl-i-Bond) 449

ฌากส์ เบ็็กเคียร์ต (Jacques Bekaert)
518, 545

ฌ

ฌรงค์ชัย อัครเศรณี, ดร. 259, 307,
411, 437

ด

दनัย ดุลละลัมพะ 137, 214, 241, 247,
431, 436, 440-441

ดอน ปรมัตถ์วินัย 407, 444, 457, 462
ดะโต๊ะ ฮามิด 458

ด็อก พาวล์ (Doug Paal) 457

ดักลาส พี. มัลฮอลแลนด์ (Douglas P.
Mulholland) 489

ดักลาส สเตฟฟอร์ด (Douglas
Stafford) 337

ดาเนียล คอนเวย์ (Daniel Conway)
467

ดาร์จ สิกขะมณฑล, พลเอก 367

เดนิส เกรย์ (Denis Gray) 306

เดวิด แลมเบิร์ตสัน (David
Lamberton) 150

เดวิด อาเบล (David Abel) 314

โต้ เหมือน้อย 396, 398-404

ต

ตัน ศรี ดาโต๊ะ อาหมัด คามิล จาฟาร์
(Tan Sri Datuk Ahmad Kamil
Jaafar) 199

ตา มีอก (Ta Mok) 561

ตุน อับดุลลาห์ บิน อาหมัด บาดาวี
(Tun Abdullah bin Ahmad
Badawi) 136

เตช บุนนาค 208, 337, 340, 404,
441, 450

ถ

ถนอม กิตติขจร, จอมพล 152

ถนัด คอมันตร์, ดร. 269, 274, 332,
356, 496, 512, 536, 539, 553,
579

ถาวร รัตนาวะดี, พลโท 447

ท

ทง โพธิ์อ่าน 207

ทวิสันต์ ลดาวัลย์, หม่อมหลวง 155

ทองฉัตร หงส์ลาดารมภ์ 160

ทองลูน สีสุลิต (Thongloun
Sisoulith) 433

ทะดะชิ ยะมะดะ (Tadashi Yamada)
407

ทักษิณ ชินวัตร 234

เทพกมล เทวกุล, หม่อมราชวงศ์ 241,
302, 436

เทวะวงศ์วโรปการ, สมเด็จพระเจ้าบรม
วงศ์เธอ กรมพระยา 127

โทชิกิ ไคฟู (Toshiki Kaifu) 127, 131,
133-134, 149, 168, 328, 342, 610

ธ

ธนู หอมหวล, พลตำรวจโท 156, 179,
276, 296, 405

ธรรมนูญ ประจวบเหมาะ 441

ธานินทร์ กรัยวิเชียร 242

ธีระวัฒน์ ปัทมานนท์, พลตรี 285

เธโอดอร์ โฮโล (Theodore Holo) 329

ช

ชนาธิปพงศ์ประพันธ์ (พระองค์เจ้า
วรรณไวทยากร), พระเจ้าวรวงศ์
เธอ กรมหมื่น 152-153

ชนโรดม จักรพงษ์, เจ้า (Prince

Norodom Chakrapong) 466

ชนโรดม รณฤทธิ์, เจ้า / สมเด็จพระกรมพระ
(Prince Norodom Ranariddh)

165

นโรดม สีหนุ, เจ้า / พระบาท

สมเด็จพระ (Prince Norodom
Sihanouk) 158, 161, 165, 325,
570

นาเวศ ฌ หนองคาย, พลตรี 161, 255,
271, 284, 287, 312, 324, 363,
325, 391. 506, 517, 534, 581,
584-585

นิคม ต้นเต็มทรัพย์ 167, 203-205,
252, 289, 294, 303, 339, 352,
395, 472-473, 479, 483, 485,
558

นิธิย์ พิบูลสงคราม 192, 269, 305,
358, 364, 366, 454, 580

นิพนธ์ บุญญภัทโร 423

นิพัทธ์ พุกกะณะสุต 231, 259

นioxon สนิทวงศ์ ฌ อยุธยา, ดร. 299

นุกูล ประจวบเหมาะ 162, 169

โน แท-อู (Roh Tae-woo) 429

U

บดี จุณณานนท์ 150

บรรจบ บุนนาค, พลเอก 502

บรรหาร ศิลปอาชา 154, 162, 201,
234, 241

บอริส เยลต์ซิน (Boris Yeltsin) 415

บังอร สายสิทธิ์ 187

บัณชิต โสคติพลาฤทธิ์ 494

บารอน เบิร์ทโฮลด์ วอน เฟตเตน

อาร์นแบ็ก (Baron Berthold von
Pfetten-Arnback) 135

บุฏรุส บุฏรุส กาลี (Boutros Boutros-
Ghali) 484

บุญเกิด สังสมลัก (Boonkeut
Sangsomsak) 154, 204

U

ประจักษ์ คุตตจิตโต, พระ 146

ประจิตต์ วิจารณ์พฤกษ์ 126, 215

ประชา คุณะเกษม 153-154, 161, 168-
169, 243, 261, 271, 305, 308,
317, 324, 358, 361, 385, 424-
425, 453, 502-503, 525, 535,
540, 544-545, 550, 554, 568

ประชุม โฉมฉาย, ศาสตราจารย์
(กิตติคุณ) ดร. 442

ประดาป พิบูลสงคราม 195, 198, 204,
230

ประทุมพร วัชรเสถียร, รอง
ศาสตราจารย์ 130

ประเทศ สุตะบุตร 273

ประพัฒน์ กฤษณะจันทร์, พลเรือเอก
189

ประยูรท์ จันทรโอชา, พลเอก 259,
329, 407, 427, 496
ประยูร เกลิงศรี 349
ประสงค์ อดณะนันท์ 197
ประสิทธิ์ เอกบุตร, ดร. 174
ปรัชญาทวิ ตะเวทิกุล 256, 434
ปราสาท แม่ันสุวรรณ, เรืออากาศโท
161, 333
ปรีดา กาญจนรัตน์, พลเรือโท 559
ปรีดิยาทร เทวกุล, หม่อมราชวงศ์ 329
ปรีดี บุญญเภาส 152, 174
ปรีดี บุญยัง 475
ปรีดี โอสถสงเคราะห์ 209, 550
ปลดอดประสพ สุรัสวดี 187
ปีเตอร์ ชาน (Peter Chan) 196
เป็งจิ้งรัน เซเทีย รากยา เป็งจิ้งรัน ฮาจิ
จายา บิน เป็งจิ้งรัน ฮาจิ รากจิต
(Pengiran Setia Raja Pengiran
Haji Jaya bin Pengiran Haji
Rajid) 160
เปรม ตินสุลานนท์, พลเอก 201, 269,
281
เปฮิน โอรัง คายา เซเทีย รากยา ดาโต๊ะ
เสรี พาดูกา ฮาจิ อาวัง โมฮัมหมัด
อาลี บิน ฮาจิ อาวัง โมฮัมหมัด ดา
ฮุด (Pehin Orang Kaya Setia
Raja Dato Seri Paduka Haji

Awang Mohd Ali bin Haji

Awang Mohd Daud) 164

แปลก พิบูลสงคราม, จอมพล 152

พ

แผน วรณเมธี 181, 201, 213, 215-
216, 219, 249-251, 256-257,
299, 332, 437, 556

ว

พจน์ สารสิน 411

พชร อิศรเสนา ณ อยุธยา 147

พรทิพย์ ณรงค์เดช, คุณหญิง 568

พอล พต 521, 563

พานิษฐ์ เจริญเฝ้า 221

พิก โบทา (Pik Botha) 449

พิรัช อิศรเสนา ณ อยุธยา 197

พิศาล มาถนพพัฒน์ 126, 359, 411

พิสิฏฐ ภัคเกษม 127

พีระพงศ์ เกษมศรี, หม่อมหลวง 192,
223-224, 229, 255, 305, 312,
333, 448, 583

พูน สีปะเส็ด (Phoun Sipaseuth)

131-132, 134, 140, 151, 161, 273,
453-454, 472, 479, 522, 524,
558, 608

เพเทรอ พิตฮาร์ท (Petr Pithart) 168

แพ้ว บุนนະผน (Pao Bunnaphon) 151,
157, 159, 166, 168, 172, 174, 453

โพน มยี้นท์, พลเอก (General Phone
Myint) 277

ไพจิตร เอื้อทวีกุล 166, 231, 240, 270,
295, 370, 391

ไพโรจน์ นิงสานนท์ 155

ว

ฟรองซัว มิตแตร์รอง (François
Mitterrand) 241

ฟาม วัน ดง (Pham Van Dong) 388,
421

ฟาฮัด บิน อับดุลอาซิส อัล ซาอุด
(Fahd bin Abdulaziz Al Saud)
179

ฟิลิป ดยุกแห่งเอดินบะระ, เจ้าชาย
(Prince Philip, Duke of
Edinburgh) 317

ก

กิศเดช รัชนี้, หม่อมเจ้า 480

เกา สารสิน, พลตำรวจเอก 167, 177,
179, 188, 193, 206, 210, 215,
222, 236, 271, 315, 338, 368,
372-373, 382, 392, 395, 406,
409, 411, 434-435, 452, 454,

471, 475, 477, 483, 545, 549,
556, 570-571, 576

ม

มงคล สิมะโรจน์ 279

มงคล อัมพรพิสิฐรัฐ, พลเอก 392

มนัสนิตย์ วณิกกุล, ท่านผู้หญิง 180

มนัสพาสณ์ ชูโต 254, 274, 431

มัญญ รัชชจร, พลตรี 201

มหิดล จันทรางกูร 186

มาร์กาเร็ต แธตเชอร์ (Margaret
Thatcher) 133

มาริโอ ดา กราชา มาซุงโก (Mario da
Graça Machungo) 434

มาสะโกะ โอวาดะ (Masako Owada)
196

มิกฮาอิล กอร์บาชอฟ (Mikhail
Gorbachev) 274, 276, 278, 415

มิแชล โลริดง, พลจัตวา (Brigadier-
General Michel Loridon) 531

มีชัย ฤชุพันธุ์ 167

มีชัย วีระไวทยะ 139, 148, 204, 228,
236-237, 260, 283, 441, 451,
458

โมนิค, เจ้าหญิง (Princess Monique)
/ สมเด็จพระมหาสีหนาม มุนีนาถ
สีหนุ 570

โมยнул ฮุสเซน ชาอูรี, พลตรี (Major
General Moinul Hossain
Chowdhury) 175
โมฮัมหมัด ซาอิด โคจา (Mohammed
Said Khoja) 155
โมฮัมหมัด-เมดี ซาเซกา
(Mohammed-Mehdi Sazegara)
138
ไมเคิล เวลันคอร์ต อาริส (Michael
Vaillancourt Aris) 477
ไมตรี อิงภากรณ์ 174

ย

ยงสวาสดี กฤดากร, หม่อมราชวงศ์
232
ยะสุชิ อะกะชิ (Yasushi Akashi) 404-
405, 407, 422, 487, 491-492,
504, 506, 520, 526, 528, 543,
570, 573, 578-580
ยูนต์ ส่วย (Nyunt Swe) 282
โยฮันเนส ซูมาร์ลิน (Johannes
Sumarlin) 296

S

รณชัย มัญชุสุนทรกุล, พันเอก 379-
380
รองพีชร์ สุจริตกุล 224

รัตนภรณ์ ฉัตรพงศ์, คุณหญิง 558
ราดิอุส ปราวีโร (Radius Prawiro)
298
ราฟิดาห์ อาซีส (Rafidah Aziz) 583
ราอูล มังกลาปัส (Raul Manglapus)
307, 354, 513, 519, 525
ริชาร์ด นิกสัน (Richard Nixon) 415
ริชาร์ด อาร์มิตาจ (Richard Armitage)
223
ริชาร์ด ฮาร์วีย์ โซโลมอน (Richard
Harvey Solomon) 163, 244,
270, 474, 484
โรนัลด์ เรแกน (Ronald Reagan)
239, 244, 415
โรเบิร์ต สเตรนจ์ แม็กนามารา (Robert
Strange McNamara) 200
โรมูอัลโด ออง (Romualdo Ong) 519
โรลองด์ ดูมา (Roland Dumas) 241

a

ลักชี วาสิกศิริ 181
ลักษณะจันทร์ เลหาพันธุ์, คุณหญิง
126, 179
ลิขสิทธิ์ ปานสมจิตต์ 258-259, 321,
353, 359, 448
ลิม จ็อก เซ็ง (Lim Jock Seng) 362
ลี กวน ยู 411-412

ลี กา-ซิง (Li Ka-shing) 546
 เล ไม (Lê Mai) 156, 160, 272, 289
 เลเนอรัลด์ โนเอล ฮาร์วีย์ (Leonard
 Noel Harvey) 187
 เลอศักดิ์ สมบัติศิริ, ท่านผู้หญิง 242,
 251
 เลโอนาร์ดูส เบนยามิน มอร์ดานี,
 พลเอก (General Leonardus
 Benjamin Moerdani) 189
 เลิศ พึ่งพักตร์, พลโท 437, 464

๑

วงศ์ทิวา สุรพลพิเชษฐ, หม่อมหลวง
 126, 221
 วรพจน์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา 498
 วง กั้น เส็ง (Wong Kan Seng) 177,
 443
 วัง เปา, นายพล 565
 วันชัย ศิริรัตน์ 175
 วาริน อุตตะโยธิน 187
 วิกเตอร์ ทอมเซธ (Victor Tomseth)
 483
 วิกรม คุ่มไพบโรจน์ 378
 วิจิตร ศรีสอ้าน, ศาสตราจารย์ ดร.
 293
 วิจิตร สุพินิจ 378

วิเชษฐ การณยวินิช, พลเรือเอก 300,
 302-303
 วิทย์ รายนานนท์ 152, 176, 301, 364,
 373, 391, 546
 วิมล วงศ์วานิช, พลเอก 370
 วิรอยโน ซาสโตรฮันโดโย (Wiryono
 Sastrohandoyo) 298
 วิโรจน์ แสงสนิท, พลเอก 162, 169
 วีรฉัตร ศรียานนท์ 292
 วีรพงษ์ รามางกูร, ดร. 329, 347-348
 วีรวิทย์ วีรวิทย์ 578
 วีระ สุสังกรกาญจน์ 277, 279, 304,
 370
 วีระศักดิ์ ฟูตระกูล 128, 221-222, 275,
 324, 330, 483, 515, 547-549,
 552

ก

ศรีสุข จันทรางศุ 239
 ศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์ 126, 128, 153
 ศัลย์ ศรีเพ็ญ, พลเอก 544
 ศุภศิลป์ ชัยนาม 232
 เศรษฐา ทวีสิน 359

ส

สก อาน (Sok An) 190, 262, 282,
 286, 291, 336

- สง่า สรรพศรี 355, 476, 483
- สตีเฟน โซลาร์ส (Stephen Solarz)
367, 372
- สถาพร กวิตานนท์ 239
- สนั่น ขจรกล้า, พลโท 341, 383, 457,
479, 487
- สมเกียรติ อ่อนวิมล 368, 425, 515,
536, 570
- สมจิตต์ อินสิงห์ 155, 225
- สมชัย วุฑฒิปรีชา 323
- สมชาย วงศ์สวัสดิ์ 201
- สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้า
กัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาส
ราชนครินทร์ 490, 523, 527
- สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณ
วลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี 372,
490
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยาม
บรมราชกุมารี 131, 152, 163, 167,
176, 180, 224, 226-227, 231-
232, 235, 239, 241, 243, 248-
249, 261, 269, 273, 275, 299,
301, 382, 392-393, 395, 406,
411, 425-426, 429, 431, 436,
448, 478, 517, 527, 532, 546,
551, 559, 569-570, 572-573,
576, 583
- สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรม
ราชินีนาถ 129, 131, 192, 229-
230, 239, 243-245, 248, 256,
270, 277, 292, 302, 448, 480,
509
- สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยาม
มกุฎราชกุมาร 128, 130, 155, 160,
167-168, 172, 180, 186, 248, 317,
352, 368-369, 393, 405, 480,
485, 491, 510
- สมบูรณ์ เสี่ยมบุตร 206
- สมพงษ์ ฝ่ายจำปา 167
- สมพร สหวัฒน์ 238, 579
- สมาน โอภาสวงศ์ 138, 225, 230
- สรยุทธม์ พรหมพจน์ 167, 190-191, 193,
206, 243, 249, 255, 257, 286,
332, 572
- สรรเสริญ ไกรจิตติ, ดร. 137
- สฤษดิ์ ธนะรัชต์, จอมพล 152, 269
- สวณิต คงสิริ 147
- สวัสดิ์ โปธิกำจร 352
- สวัสดิ์ วัฒนายากร 345
- สัก สูดสาคร (Sak Sudsakorn) 585
- สายสุรี จุติกุล 195
- สารสิน วีระผล 207, 225, 227, 232,
235, 239, 257, 333, 355

- สโรจณี ขวณะวิรัช 135, 482-483, 491,
 496-497, 501, 506, 508-509,
 513-514, 520, 528-529, 537-
 539, 541, 543, 549-551, 553,
 555-557, 559-560, 568, 570,
 572-574, 578-579, 581, 584-585
 สิทธิ เศวตศิลา, พลอากาศเอก 281
 สิปปนนท์ เกตุทัต, ศาสตราจารย์ ดร.
 370
 สีจัน ซีฟ (Sichan Siv) 224, 229
 สีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว 359, 578
 สุกิจ หวังหลี่ 526
 สุโข สุวรรณศิริ 181
 สุจิตคุณ สารสิน, หม่อมราชวงศ์ 127,
 378-379, 511, 527
 สุจินดา คราประยูร, พลเอก 142, 329,
 348, 369, 421
 สุจินดา ยงสุนทร 158, 237-238, 245,
 250, 252-253, 259, 272, 276,
 280, 283, 289-290, 296, 300,
 305, 319, 321, 328, 336, 351-
 353, 363, 371, 405, 408, 431-
 433, 435-436, 442-443, 447,
 454-455, 472-473, 519, 538-
 539, 559, 564
 สุชาติ จุฑาสมิต 130
 สุทธิสวาท กฤดากร, หม่อมราชวงศ์
 232
 สุธี ประศาสน์วินิจชัย 127, 332, 336
 สุธี สิงห์เสนห์, ศาสตราจารย์ ดร. 149,
 169
 สุนทร คงสมพงษ์, พลเอก 202
 สุนัย บุญยศิริพันธุ์ 260, 271, 345,
 351, 363, 367, 372, 394, 407,
 426-427, 430, 443, 457, 460-
 462, 466, 490, 506, 517, 525,
 532, 534, 538, 545, 569, 581,
 583-585
 สุบิน สายคำจันทร์ 257
 สุประภาดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา,
 ท่านผู้หญิง 244, 256, 305
 สุพจน์ ไช้มุกด์ 269
 สุพัฒน์ จิตรานุกเคราะห์ 161
 สุเมธ ตันติเวชกุล, ดร. 439
 สุรพงษ์ ชัยนาม 228, 268, 289-290,
 301, 332, 381, 385, 391, 472-
 474, 493, 501, 526, 568
 สุรพงษ์ ไปษยานนท์ 287, 292, 380,
 472
 สุรยุทธ์ จุลานนท์, พลเอก 147, 192,
 293, 329
 สุรินทร์ พิศสุวรรณ, ดร. 173, 305
 สุลักษณ์ ศิวรักษ์ 212, 217

สุลิวัง ปะสิตติเตด (Soulivong
Prasittidet) 300

สุวิทย์ สิมะสกุล 125, 149, 309

ซู ตุ่นซิ่น (Xu Dunxin) 270, 272

เสนาะ อุณาภูล 142, 146, 240

โสภณ สุวรรณรุจิ, นาวาอากาศเอก
246

ไสววิทย์ เสนาณรงค์, พลตรี 502

ค

หลี่ ชี้อุน (Li Shichun) 183

หลี่ เฟิง (Li Peng) 340

หวอ หวัน เกียต (Vo Van Kiet) 301,
398

หวู เขื่อน (Vu Khoan) 319

หัน สกุลพานิช, พลเรือเอก 438

เหวียน จุง (Nguyen Trung) 190

เหวียน หม่าง เกม (Nguyen Manh
Cam) 509

อ

อทอล การ์ิม (A.H.S. Ataul Karim)
429

อนันต์ กลินทะ, พลอากาศเอก 369-
370

อนุชา จันทรสุริยา 404

อนุรักษ์ ธนานันท์ 317, 372

อนุศักดิ์ อินทรภูวศักดิ์ 434

อนุสรณ์ กฤษณะเศรณี, พลโท 508

อภิรักษ์ ณ ระนอง 255

อภิลาศ โอสถานนท์ 227

อัมรินทร์ คอมันตร์ 373, 394

อมเรศ ศิลาอ่อน 136, 169

อลัน ดอส (Alan Doss) 354

อลัน บอยด์ (Alan Boyd) 205, 209

อเล็กซานเดอร์ เบสเมอรัทนิค

(Alexander Bessmertnykh) 183

ออง จ๋อ (Ohn Gyaw) 189

อะกิชิโนะ, เจ้าชายแห่งญี่ปุ่น 453, 559

อะกิฮิโตะ, สมเด็จพระจักรพรรดิ

(Emperor Akihito) 181, 360

อัธยา แฝ้วพาลชน, พลเอก 242

อันเดร โคซีเรฟ (Andrey Kozyrev)

552

อันเดรส โรเซนทาล (Andres

Rozental) 317

อัมพร จุฑะพุทธิ, พลโท 128, 285

อัลเบอर्टโต ฟุจิโมริ (Alberto

Fujimori) 317

อาซวี เตาลานนท์ 186-187, 289, 304,

347, 370

อาณัติ อากาศิรม 258

อาเธอร์ ดังเคิล (Arthur Dunkel) 404

- อาลี อาลาตาส (Ali Alatas) 133, 137,
210, 296-297, 568
- อิสรพงษ์ หนูนกั๊กดี, พลเอก 205
- อุกฤษ คุริยะประมา 569
- อุดร ตันติสุนทร 138
- อุ ถิ่น 331
- อุ ของ จ๋อ 292, 549
- อุ เอ 548-549
- เอ็ดมันด์ วาย. ลิว (Edmund Y. Liu)
358
- เอลิซาเบธที่ 2, สมเด็จพระราชินีนาถ
แห่งสหราชอาณาจักร 317
- เอสเธอร์ คูเปอร์สมิธ (Esther
Coopersmith) 192, 448
- โอเล็ก โบสโตริน (Oleg Bostorin) 162
- โอวาท สุทธิวาทนฤพุฒิ 181
- ฮิโรอะกิ ฟุจิจิ (Hiroaki Fujii) 493,
516
- ฮิซะฮิโกะ โอะกะซะกิ (Hisahiko
Okazaki) 176, 516
- ฮุน เซน (Hun Sen) 156, 161, 163,
165, 182, 190, 210-211, 263,
278, 282, 311, 320, 322, 324,
336, 345-351, 355, 367, 377,
389, 391, 437, 493, 497-498,
504, 506, 521, 531, 581
- เฮง สัมริน (Heng Samrin) 210, 387,
466
- เฮนรี คิสซิงเจอร์ (Henry Kissinger)
415, 421
- ไฮจิมีนทร์ 396
- โฮชู แอล. วิลลา (Josue L. Villa) 232

อ

- ฮอร์ นัมฮง (Hor Namhong) 323-
324, 488
- ฮัสซานัล โบลเกียห์, สมเด็จพระราชาธิบดีสุลต่าน (Sultan
Hassanal Bolkiah) 179
- ฮานส์-ดีทริช เกนเชอร์ (Hans-
Dietrich Gencher) 185
- ฮิซาชิ โอวาดะ (Hisashi Owada) 196

ภาค 4

“ทำวัตรเช้า” กับอาสา สาส์น : แนวทางศึกษาการบริหาร นโยบายนการต่างประเทศและการทูต จากเอกสาร Morning Prayers

---

ศุภมิตร ปิติพัฒน์

---

*Admirable was that of the old Monks,
'Laborare est Orare.'*

Thomas Carlyle, *Past and Present*, chapter 12.

1. ความหมายใน Morning Prayers

เมื่อพิจารณาเอกสารบันทึกการประชุมการบริหารนโยบายต่างประเทศของ
อาสา สารสิน ระหว่างดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศใน
รัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน เรื่องแรกที่สุดที่น่าทำความเข้าใจนัยสำคัญคงได้แก่
คำถามว่า ความหมายใน Morning Prayers คืออะไร?

ถ้า morning prayer ตามความหมายตรงตัวคือการตั้งจิตความมุ่งมาด
ปรารถนาในการทำวัตรเช้า และถ้าการทำวัตรเช้าในที่นี้ มิใช่การสวดมนต์ของ
นักบวช แต่เป็นการพิจารณาข้อนโยบายระหว่างรัฐมนตรีต่างประเทศกับข้าราชการ

ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้ผลออกมาเป็นการตัดสินใจให้แนวทางดำเนินการก่อเกิดผลตามเป้าหมายนโยบายอันพึงบรรลุดีความได้ว่า นัยของ Morning Prayers สื่อถึงหลักการ *laborare est orare* ของคณะนักบวชที่ยึดถือกฎนักบุญเบเนดิกต์ และถ้าใช้การตีความ *laborare est orare* ของทอมัส คาร์ไลล์ (Thomas Carlyle, 1795-1881) มาให้ความหมายแก่วัตรปฏิบัติจากการทำงานบริหารนโยบายในวง Morning Prayers ของอาสา สารสิน จะได้ความเข้าใจโลกของการปฏิบัติงานว่าเป็นโลกของการสร้างสรรค์ผลอันเป็นรูปธรรม ไม่ว่างงานนั้นเป็นงานป็นดินให้เป็นภาชนะ ปั่นถ้อยคำให้เป็นบทกวีมหากาพย์ หรือป็นนโยบายให้ปรากฏผลออกมาตามที่ตั้งใจได้สำเร็จ และภารกิจอันพึงกระทำของผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานดำเนินนโยบายคือ การนำความคิดที่ยังไม่มีใครเห็นชัด นำโอกาสที่มีแต่ยังไม่ได้คว้า นำแนวทางเหมาะแต่ยังไม่มีการเลือก นำหลักการใหม่ที่ไม่มีใครเห็นผลจริง นำเป้าหมายนโยบายดีเลิศที่ยังไม่มีใครทำให้บรรลุดผล มาขึ้นรูปออกมา กำหนดเป็นวาระดำเนินการ มาเรียงลำดับจัดความสำคัญ มาจัดสรรทรัพยากร วางกระบวนการดำเนิน มอบหมายผู้รับผิดชอบ จัดการประสานงาน และเลือกเครื่องมือสำหรับดำเนินการไปสู่การก่อผล สร้างผลลัพธ์ จัดการผลกระทบ และเรียนรู้จากผลของการลงมือทำ โดยถือว่าในการปฏิบัติงานอันเป็นพันธกิจ **“Laborare est Orare. – True Work is Worship.”** ดังที่คาร์ไลล์เสนอว่า

“He that works, whatsoever be his work, he bodies forth the form of Things Unseen; a small Poet every Worker is. The idea, were it but of his poor Delf Platter, how much more of his Epic Poem, is as yet ‘seen,’ halfseen, only by himself; to all others it is a thing unseen, impossible; to Nature herself it is a thing unseen, a thing which never hitherto was; — very ‘impossible,’ for it is as yet a No-Thing! The Unseen Powers had need to watch over such

a man; he works in and for the Unseen. Alas, if he looks to the Seen Powers only, he may as well quit the business; his No-Thing will never rightly issue as a Thing, but as a Deceptivity, a Sham-thing, – which it had better not do!”¹

การตีความโดยนัยนี้ นำกลไก Morning Prayers มาสะท้อนวิถีคิดการทำงานขับเคลื่อนการต่างประเทศของไทยของอาสา สารสิน ว่าไม่พึงปล่อยการต่างประเทศให้เป็นแต่เพียงแนวคิด โวหาร หรือคำประกาศนโยบายรักษาความสัมพันธ์อันดีกับต่างประเทศ โดยปราศจากการนำสิ่งเหล่านั้นไปดำเนินการก่อเกิดผลจริงในทางปฏิบัติ เพราะในเบื้องต้น แน่หนอนว่าการต่างประเทศย่อมขับเคลื่อนนำไปโดยคำพูด วจนกรรม การแสดงท่าที ที่ถือว่าเป็นการส่งสัญญาณทางนโยบาย แต่สัญญาณเหล่านั้น ถ้าไม่มีการยืนยันด้วยการปฏิบัติตามมา ก็เป็นเสมือนสัญญาณลวง หรือสัญญาณที่ขาดความน่าเชื่อถือ และเมื่อ “No-thing will never rightly issue as a Thing.” หรือเมื่อการปฏิบัติละเลยความคิดดี ๆ ที่ยังเป็น “a thing unseen” ไว้ในความยังเป็นไปไม่ได้ ยังไม่ได้ลงมือทำ หรือยังไม่อาจก่อผลขึ้นมาได้จริง แต่พากันประคองตัวอยู่ในผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นไปแล้ว มองเห็นแต่สิ่งที่เคยทำมา พอใจจัดการเฉพาะปัญหาตรงหน้า แต่ขาดภาพรวมของเป้าหมายที่ต้องจัดการต่อไปข้างหน้าอย่างมีความเชื่อมโยงกัน วิถีคิดและการดำเนินการอย่างนั้นไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นการดำเนินนโยบายและการบริหารจัดการนโยบายต่างประเทศ ที่สามารถใช้ความมีประสิทธิภาพในการทำงานการทูตมาก่อนประสิทธิผลในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ

---

¹ Thomas Carlyle, *Past and Present* (London: Chapman and Hall, 1843/1870), 255, Past and present: Thomas Carlyle: Free Download, Borrow, and Streaming: Internet Archive.

2. ทวงอ่านเอกสาร Morning Prayers

ผู้เข้าร่วมประชุมกับอาสา สารสิน ในวงในที่เรียกกันว่า Morning Prayer ครั้งแรกสุด ถ้าหากเคยประจักษ์แนวทางบริหารราชการด้านการต่างประเทศขณะที่อาสาเป็นปลัดกระทรวงฯ มาก่อน อาจมองออกแต่ต้นในการทำงานของกลไกที่รัฐมนตรี อาสาตั้งใจนำมาใช้เป็นเครื่องมือการบริหาร แต่สำหรับบุคคลภายนอกที่ไม่คุ้นเคยกับกลไกนี้มาก่อน และไม่ทราบรายละเอียดภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นประเด็นในการประชุมมอบหมายภารกิจในแต่ละครั้ง คงต้องอ่านเอกสารบันทึกการประชุม Morning Prayer นัดแรกและในวันต่อ ๆ มาอย่างตั้งใจสังเกต จึงเริ่มเห็นแนวทางการทำงานของ Morning Prayers จากอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกลไกที่อาสานำมาใช้บริหารการตัดสินใจดำเนินนโยบายของกระทรวงการต่างประเทศในระหว่างที่เป็นรัฐมนตรี และถ้าอ่านพร้อมกันกับนิภภาพตามไปได้ จะเห็นกระบวนการและเส้นทางลำเลียงในองค์กรที่มีหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบายต่างประเทศสู่การปฏิบัติ เห็นวิธีจัดประเด็นปัญหา นโยบายที่ต้องมีการดำเนินเข้าสู่การพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการ และประกอบส่วนผสมอันพึงมี เพื่อให้การดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษานโยบายต่างประเทศในทางวิชาการส่วนใหญ่ที่มีอยู่ เป็นการวิเคราะห์การตัดสินใจและเสนอตัวแบบเพื่ออธิบายการกำหนดนโยบาย และผลลัพธ์จากการดำเนินนโยบาย การอ่านเอกสารบันทึกการประชุมเพื่อบริหารนโยบายของรัฐมนตรีต่างประเทศไทยจากหลายทศวรรษก่อน ในทางหนึ่งจึงอาจอ่านเป็นเอกสารชั้นปฐมภูมิเพื่อศึกษาบทบาทของกระทรวงการต่างประเทศไทยในฐานะองค์กรหนึ่งในการเมืองของการกำหนดและดำเนินนโยบายในเวลานั้นได้ การอ่านย้อนอดีตอย่างนี้ย่อมให้ประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาการต่างประเทศของไทยในเชิงประวัติศาสตร์ แต่มิใช่มีวิธีอ่านนี้วิธีเดียวสำหรับเก็บรับประโยชน์จากเอกสาร Morning Prayers ของอาสา

การอ่านอีกทางหนึ่งอ่านเพื่อหาสิ่งที่หาไม่ค่อยพบในตำรา ตำราพื้นฐาน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและนโยบายต่างประเทศส่วนใหญ่ เมื่อนำเสนอ เครื่องมือการทูต มักใช้การแจกแจงหน้าที่ตามแบบฉบับของงานการทูต เช่น การหาข้อมูล การเขียนรายงาน การเจรจา การติดต่อสื่อสาร การลดความขัดแย้ง หรือหาทางประคับประคองความสัมพันธ์ในสถานการณ์ความขัดแย้ง รวมทั้ง บทบาทการเป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐอธิปไตย ดังที่พบในตำรา คลาสสิกของบูล² (Hedley Bull, 1932-1985) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ข้อมูลเบื้องต้น จากตำราที่อธิบายให้คนนอกทราบเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ประจำทางการทูต ยังมีได้บอกอะไรมากนักเกี่ยวกับหลักและแนวทางบริหารจัดการนโยบาย เพื่อให้ การปฏิบัติหน้าที่ทางการทูตและการใช้การทูตเป็นเครื่องมือก่อประสิทธิผลสูงสุด ในการจัดการกับความแตกต่าง ระยะเวลา และความแปลกแยกในความสัมพันธ์³ ทั้งยังมีได้ชี้ให้เห็นลักษณะและความสำคัญของวัฒนธรรมการทำงานขององค์กร ที่มีหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบายอย่างกระทรวงการต่างประเทศ⁴ บันทึกความทรงจำที่ เขียนโดยรัฐบุคคณักรทูตเอง โดยทั่วไปมิได้นำข้อมูลในรูปแบบนี้มาเสนอ ส่วนใหญ่เป็นการเล่าถึงปัญหาในการต่างประเทศ นโยบายที่บุคคลนั้นได้ดำเนินไป เพื่อจัดการกับปัญหา และความสำเร็จหรือความล้มเหลวที่ส่งผลต่อผู้ตัดสินใจหรือ ผู้ดำเนินนโยบาย ต่อปัญหาที่ต้องการแก้ไข และต่อความสัมพันธ์ที่ประเทศนั้นมีกับ ประเทศอื่น ๆ การจัดพิมพ์เอกสาร Morning Prayers คู่กับบทวิเคราะห์ของจูลีฟ ชินวรโรณ เรื่อง “การต่างประเทศของรัฐมนตรีต่างประเทศ อาสา สารสิน : สร้าง

² Hedley Bull, *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics* (New York: Columbia University Press, 1977), 171-172.

³ James Der Derian, *On Diplomacy: A Genealogy of Western Estrangement* (London: Blackwell, 1987).

⁴ Alexander George, *Bridging the Gap: Theory & Practice in Foreign Policy* (Washington, D.C.: United States Institute of Peace, 1993).

ระเบียบใหม่ในภูมิภาค” จึงเปิดโอกาสให้ผู้อ่านเห็นผลงานจากการดำเนินนโยบาย การต่างประเทศและการทูตของอาสา ควบคู่ไปกับการเห็นกลไกและแนวทางการบริหารนโยบายที่อาสาใช้ในกระบวนการตัดสินใจและดำเนินการต่างประเทศไทย

ในปัจจุบันที่เครื่องมือการสื่อสาร ฐานข้อมูลเปิดในเครือข่ายที่สามารถเข้าถึงได้จากทุกมุมโลก และนวัตกรรมที่เป็นตัวช่วยวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลที่ได้รับ การพัฒนาดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดคำถามต่อบทบาทหน้าที่ทางการทูต ในหลายด้านว่าล้าสมัยแล้วหรือยังในโลกยุคดิจิทัล ข้อสงสัยเหล่านี้ยิ่งขับเน้น ความจำเป็นที่ควรมีการศึกษาแนวทางใช้เครื่องมือการทูตในการดำเนินนโยบาย และศึกษาแบบปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับแนวทางการบริหารนโยบายต่างประเทศมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ดี ทำให้มีคำถามตามมาด้วยว่า ถ้าเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล และปัญญาประดิษฐ์กำลังเปลี่ยนโฉมบทบาทและวัฒนธรรมทางการทูตด้วย แพลตฟอร์มและแอปพลิเคชันใหม่ ๆ ที่ได้รับการพัฒนาออกมาสนับสนุนการดำเนิน ความสัมพันธ์ข้ามประเทศ และยังได้เครือข่ายหลากหลายช่องทางที่เข้ามาจัดตั้ง ปฏิสัมพันธ์ผ่านเขตแดนรัฐออกไปได้อย่างกว้างไกล เอกสารจากวงประชุมบริหาร การดำเนินนโยบายต่างประเทศจากหลายทศวรรษก่อน ยังมีแง่คิดอะไรเป็น ประโยชน์ต่อการทำงานการทูตร่วมสมัยอีกหรือ การจะตอบคำถามนี้ได้ก็ต่อเมื่อ ได้ลงมืออ่านเอกสาร Morning Prayers โดยตลอดแล้ว

บทความนี้จึงเขียนขึ้นเพื่อตอบวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ข้อแรก เพื่อนำเสนอความ สำคัญของแนวทางบริหารการดำเนินนโยบายต่างประเทศจากบันทึกการประชุม Morning Prayers ในการจัดการผลลัพธ์ตามเป้าหมายนโยบายอย่างสมเหตุสมผล ในบริบทของกระบวนการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลไทย ประกอบกับข้อสังเกตจากรรณกรรมในสาขานโยบายต่างประเทศวิเคราะห์ และข้อที่ 2 เพื่อให้คำแนะนำบางประการในการอ่านบันทึกการประชุม Morning Prayers สำหรับผู้อ่านที่อยู่นอกแวดวงการทูต แต่สนใจศึกษาแนวทางการบริหาร การดำเนินนโยบายต่างประเทศจากตัวแบบการบริหารงานด้านนี้ของอาสา สารสิน

โดยหวังว่า บทความนี้จะช่วยให้บริบทที่ควรคำนึงถึงและให้แนวทางที่ควรมอง สำหรับพิจารณาัยสำคัญของกิจกรรมความเคลื่อนไหวทางการทูต และการตัดสินใจของรัฐมนตรีในเอกสาร Morning Prayers ได้ชัดเจนขึ้น โดยขอบเขตจำกัดของวัตถุประสงค์ดังกล่าว บทความนี้มีได้นำข้อมูลในเอกสารทุกตอนออกมาประมวลและสังเคราะห์ เพื่อเสนอความคิดของอาสาในด้านการบริหารนโยบายอย่างเป็นระบบ ในเรื่องนี้ ผู้สนใจสามารถพิเคราะห์ได้จากบทความ “นักบริหารการทูต” ของอาสาได้เป็นอย่างดีอยู่แล้ว หน้าที่ของมัคคุเทศก์อาสาสมัครกำหนดไว้เพียงการพาทำนผู้สนใจชมเอกสารบันทึกการปฏิบัติราชการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งกลายเป็นส่วนหนึ่งในประวัติการต่างประเทศไทย ด้วยความเชื่อมั่นว่า ผู้อ่านแต่ละคนย่อมมีทางสกัดความรู้ตามความมุ่งหมายประโยชน์ในปัจจุบันและอนาคต และตามประสบการณ์ของแต่ละคนได้ด้วยตนเอง

การนำเสนอโดยวัตถุประสงค์ 2 ประการข้างต้น อาจทำให้มีคำถามตามมาว่า เพราะเหตุใดจึงเสนอให้ศึกษาแนวทางบริหารการดำเนินนโยบายต่างประเทศจากบันทึกการประชุมบริหารนโยบายของผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไทยในช่วงเวลาสั้น ๆ รวมกันแล้วเพียง 1 ปีเศษ ระหว่างเดือนมีนาคม 2534 - เมษายน 2535 และจากเดือนมิถุนายน 2535 - กันยายนปีเดียวกัน ต่อคำถามข้อนี้ สามารถตอบอย่างสั้น ๆ ที่อาจชวนให้ใคร ๆ นี้กคำนึงต่อไปได้อีกหลายทางว่า ก็เพราะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศผู้นี้เป็น อาสา สรสิน

ในจุดนี้ ก่อนเข้าสู่การดำเนินตามวัตถุประสงค์หลักของบทความ ควรนำเส้นทางราชการของอาสาในด้านการทูตและการต่างประเทศมาแสดงไว้โดยสังเขป

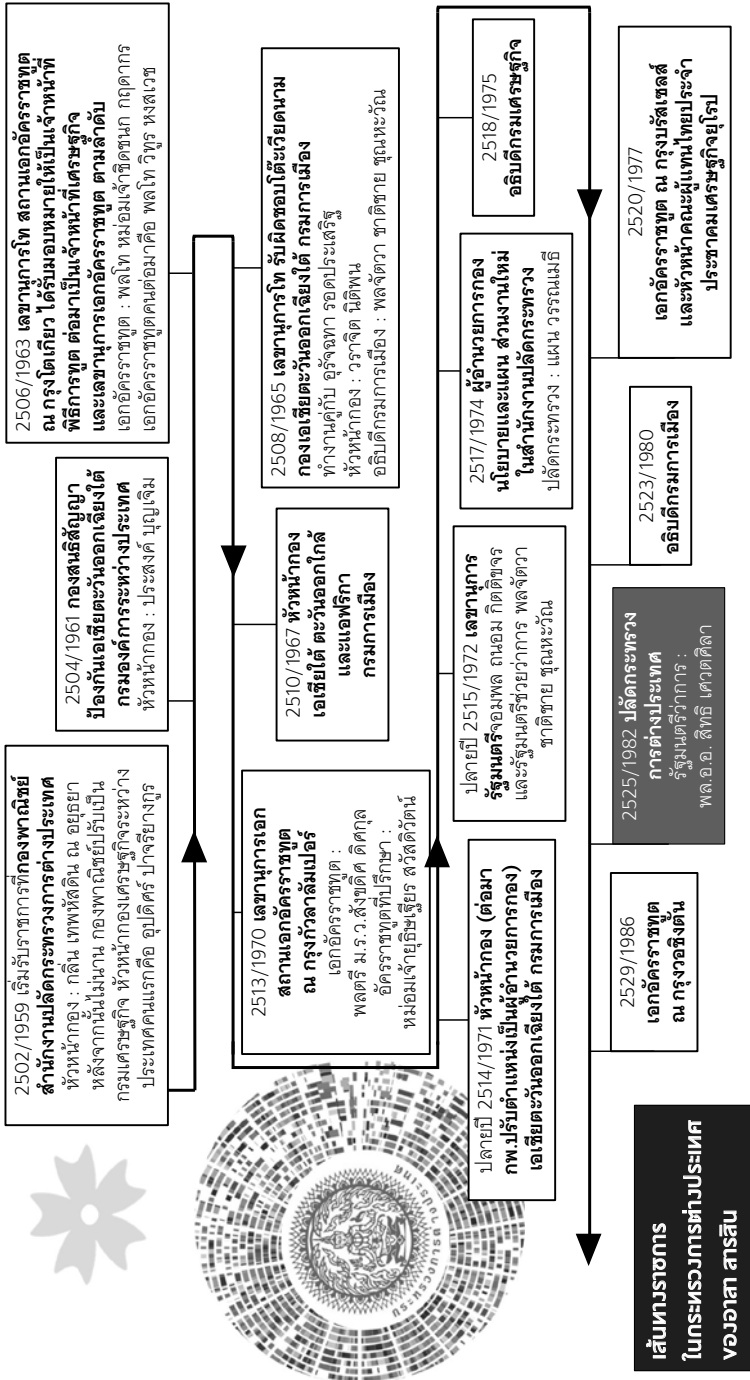
การทำงานการทูตของอาสาในราชการกระทรวงการต่างประเทศอยู่ในช่วงเวลาสงครามเย็น ที่แบ่งโลกเป็น 2 ขั้วมหาอำนาจ คือ สหรัฐอเมริกากับสหภาพโซเวียต และเป็นเวลาสงครามร้อนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยการต่างประเทศไทยมีปัญหาภัยคุกคามคอมมิวนิสต์ในอินโดจีนเป็นโจทย์

การต่างประเทศและความมั่นคงที่สำคัญที่สุด อาสาผ่านชีวิตการเรียนจากสำนักศึกษาในระบบอังกฤษและอเมริกัน เข้ารับราชการด้านการทูตและการต่างประเทศในสมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งเป็นระยะที่ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดในฐานะพันธมิตรกับสหรัฐฯ ในสงครามเวียดนาม อาสาเริ่มต้นรับราชการกระทรวงการต่างประเทศในปี 2502/1959 ทำงานในหลายกรมที่ครอบคลุมบทบาทภารกิจของกระทรวงการต่างประเทศ ออกประจำการในประเทศที่มีความสำคัญต่อเป้าหมายการต่างประเทศของไทย รวมทั้งในตำแหน่งหลังสุดของชีวิตข้าราชการประจำในกระทรวงการต่างประเทศคือ เอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน

อาสาทำงานภายใต้การบังคับบัญชาของปลัดกระทรวงการต่างประเทศจากหม่อมหลวงปึกทิพย์ มาลากุล ไพโรจน์ ชัยนาม จิตติ สุจริตกุล พลตำรวจจัตวา ปราโมทย์ จงเจริญ สมบูรณ์ ปาลเสถียร จรูญพันธ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา สุธนรงค์ศักดิ์ แผน วรรณเมธี อานันท์ ปันยารชุน วงศ์ พลนิกร อรุณ ภาณุพงศ์ มาจนถึงหม่อมราชวงศ์เกษมสโมสร เกษมศรี ที่อาสาได้รับแต่งตั้งเป็นปลัดกระทรวงฯ คนต่อมาในปี 2525/1982 ซึ่งในเวลานั้น พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ปีแรกที่อาสาเข้ารับราชการกระทรวงการต่างประเทศเป็นปีแรกของพันเอก(พิเศษ) ถนัด คอมันตร์ ในการเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเช่นกัน เส้นทางชีวิตนักการทูตของอาสาจากจุดเริ่มต้นที่กองพาณิชย์ สำนักงานปลัดกระทรวงการต่างประเทศ จนถึงปลัดกระทรวง จึงอยู่ในระยะเวลาระหว่างรัฐมนตรีถนัด กับรัฐมนตรีสิทธิ เป็นเจ้ากระทรวง ซึ่งต่างเป็นเจ้ากระทรวงการต่างประเทศในระยะเวลายาวนานใกล้เคียงกัน คนหนึ่งเติบโตมาในเส้นทางนักการทูต อีกคนหนึ่งเติบโตมาในสายงานที่ดูแลความมั่นคงจนขึ้นเป็นเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติก่อนมารับตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศ รัฐมนตรีทั้ง 2 จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ไม่แต่เฉพาะงานดำเนินนโยบายต่างประเทศ แต่รวมถึงการวางรากฐานและแบบแผนการปฏิบัติงานของกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีคนต่อมาจากถนัด จนมาถึงรัฐมนตรี

แผนภาพที่ 1 : เส้นทางการทูตของอาสา สารสิน

ที่มา : ชีวิต-งาน อาสา สารสินในวาระสี่ร้อยครบ / รอบ (กรุงเทพฯ : แดนสยาม, 2565).

อาสา ได้แก่ จรุณพันธ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา (นักการทูต) จอมพล ถนอม กิตติขจร (นายกรัฐมนตรี และผู้นำรัฐบาลทหาร) พิชัย รัตตกุล (นักการเมือง) พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ (ยศในขณะนั้น นายทหาร ที่ถูกอำนาจการเมืองเปลี่ยนให้มาเป็น นักการทูต ต่อมาเป็นนักการเมืองและนายกรัฐมนตรีจากการเลือกตั้ง) อุปดิศร์ ปาจริยางกูร (นักการทูต) พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา (เทคโนโลยีการทหาร-ความมั่นคง และนักการเมือง) ต่อจากพลอากาศเอก สิทธิและ ก่อนหน้าอาสาเป็นรัฐมนตรีผู้ดำรงตำแหน่งในระยะสั้น ๆ รวมกันแล้วไม่ถึง 1 ปี คือ สุบิน ปิ่นขยัน (นักการเมือง) และอาทิตย์ อุไรรัตน์ (นักการเมือง) เมื่ออาสาได้รับ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ อาสาจึงเป็นรัฐมนตรีที่มาจาก เส้นทางนักการทูตโดยตรงเช่นเดียวกับรัฐมนตรี ถนัด รัฐมนตรี จรุณพันธ์ และ รัฐมนตรี อุปดิศร์ โดยอาจจัดรัฐมนตรี ชาติชายไว้ในกลุ่มนี้ด้วยก็ได้

เดช บุนนาค นักการทูตไทยผู้มากประสบการณ์คนหนึ่งและเคยเป็นรัฐมนตรี ต่างประเทศระยะสั้น ๆ ในช่วงเวลาที่การเมืองไทยมีความผันผวน ตั้งข้อสังเกต เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายต่างประเทศของไทยและของประเทศอื่น ๆ ว่า โดยทั่วไป อาศัยการตัดสินใจตามบุคลิกภาพและตามสัญชาตญาณของผู้กำหนด นโยบายเป็นปัจจัยสำคัญ มากกว่าที่เป็นการกำหนดนโยบายผ่านกระบวนการขึ้นมาตามระบบในโครงสร้างทางการที่มีวางไว้โดยลำดับ⁵ อย่างไรก็ตาม นโยบายและการดำเนินนโยบายย่อมเป็นไปโดยมีเหตุผลบางอย่างกำกับหรือผลักดันอยู่ อย่างแน่นอน แม้ว่าเหตุผลในการตัดสินใจและกำหนดนโยบายอาจมาจากปัจจัยอื่น ๆ ที่มีได้ดำเนินตามตัวแบบการตัดสินใจที่ใช้เหตุผลหรือ rational-actor

⁵ Tej Bunnag and Anuson Chinvano, *Thai Diplomacy in Conversation with Tej Bunnag* (Bangkok: International Studies Center, 2021), Thai Diplomacy: in conversation with Tej Bunnag - ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ (mfa.go.th).

model อย่างที่พบในตำรา⁶ ถ้าเค้าความจริงในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ เป็นไปในลักษณะดังที่วามานี้ คำถามสำหรับนำทางเข้าสู่การเสนอบทความ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ได้แก่ อะไรคืองานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ ต่างประเทศ หรือถามให้ตรงยิ่งขึ้น และจำกัดวงลงมาให้เข้ากับการพิจารณา เอกสาร Morning Prayers ของรัฐมนตรี อาสา คือ ความสำคัญของการบริหาร จัดการผลลัพธ์ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ซึ่งเป็นงานโดยตรงของรัฐมนตรี ต่างประเทศ เป็นการบริหารจัดการเหตุผลด้วยเหตุผลแบบไหน

3. ทางเป็นไปของนโยบายต่างประเทศ บนความ (ไม่) สมเหตุสมผล และความจำเป็น ที่ต้องมีแนวทางการบริหารนโยบายต่างประเทศ

เมื่อตำราพื้นฐานด้านการต่างประเทศและความสัมพันธ์ทางการทูตมักข้าม การอธิบายความสำคัญของแนวทางการบริหารนโยบายต่างประเทศ จึงควร ทำความเข้าใจสิ่งที่เรียกว่า “นโยบายต่างประเทศ” นี้ก่อนว่า นโยบายมีทางเป็นไป หรือมีอันเป็นไป แบบไหนได้บ้าง ถ้าหากคำว่า “นโยบายต่างประเทศ” เรียกความ เข้าใจขึ้นมาตาม rational-actor model ว่า นโยบายเป็นผลมาจากการใช้เหตุผล เชิงยุทธศาสตร์ตัดสินใจเลือกแนวทางที่มีความสมเหตุสมผลที่สุด ทั้งในการกำหนด เป้าหมายนโยบาย และการเลือกเครื่องมือและวิธีการซึ่งเห็นว่ามีประสิทธิผลสูงสุด ในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างเหมาะสมกับขีดความสามารถและทรัพยากร ที่รัฐนั้นมีอยู่ เพื่อธำรงรักษาหรือขยายเพิ่มพูนสิ่งที่เห็นว่าเป็นผลประโยชน์แห่งชาติ ก็อาจกล่าวได้ว่า ความเข้าใจนี้ไม่ผิดไปจากส่วนหนึ่งในความเป็นจริง เพราะ

⁶ Graham T. Allison, *The Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis* (New York, NY.: Harper Collins), 1971. และ Graham T. Allison & Philip Zelikow, *The Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis*. 2nd ed. (London: Longman, 1999).

ความปรารถนาตัวแบบอุดมคติในการกำหนดนโยบาย หรือการหาทางสร้าง ความสมเหตุสมผลในกระบวนการและในนโยบายเพื่อให้เข้าใกล้กับตัวแบบอุดมคติ (แผนภาพที่ 2) ก็เป็นส่วนหนึ่งของความเป็นจริงเช่นกัน ความเข้าใจนโยบาย ต่างประเทศดังกล่าวนี้จึงไม่ผิด แต่ยังไม่พอ

การแสวงหาความสมเหตุสมผลในการบริหารการดำเนินนโยบาย ต่างประเทศยังต้องคิดถึงความเป็นจริงอีกด้านหนึ่ง ที่ลดระดับจากระบบ การตัดสินใจและบริหารความสมเหตุสมผลตามตัวแบบอุดมคติ ลงมาหา ความเป็นจริงในภาคปฏิบัติ ในพื้นที่ในกระบวนการของการกำหนดและดำเนิน นโยบาย ที่สุดเหตุผลในการบริหารตามตัวแบบอุดมคติ ต้องเจอกับชุดเหตุผลและ เงื่อนไขทางการเมือง ทั้งการเมืองในระบบราชการ การเมืองภายใน และการเมือง ระหว่างประเทศ และชุดเหตุผลที่มาจากอุดมการณ์หรือจากหลักการความเชื่อ ที่ยึดถือ (การมุ่งถึงสิ่งที่หวังให้เกิดขึ้นในอนาคต) จากความคิดที่เก็บบทเรียน ในประวัติศาสตร์มาให้อ่านเปรียบเทียบ หรือการสร้างความเข้าใจตนเองจากเรื่องเล่า ในประวัติศาสตร์ (การให้ความสำคัญแก่ประสบการณ์ในอดีต)⁷

การปะทะกันหรือความพยายามไกล่เกลี่ยให้ลงตัวกันระหว่างเหตุผล หลายชุดที่มาจากสนามต่างระดับกันนี้ ทำให้นโยบายต่างประเทศในบางช่วงเวลา อาจได้ความคิดไม่สมเหตุสมผลในการกำหนดเป้าหมาย ในการเลือกใช้เครื่องมือ วิธีการเพื่อบรรลุเป้าหมายตามแนวความคิด หรือตามอุดมการณ์ โดยไม่คำนึงถึง อำนาจ ทรัพยากร และขีดความสามารถที่รัฐนั้นมีอยู่ แม้รัฐที่มีสมรรถนะ ขีดความสามารถสูงในทุกด้าน เช่น สหรัฐอเมริกา ได้พบกับความจริงข้อนี้แลกับการ ต้องสูญเสียทรัพยากรมหาศาล เมื่อสหรัฐฯ เลือกกำหนดเป้าหมายเปลี่ยน ระบบการเมืองในอิรักและในอัฟกานิสถาน และใช้กำลังทหารและการทำสงคราม

⁷ Friedrich Kratochwil, *International Order and Foreign Policy: A Theoretical Sketch of Post-War International Politics* (Boulder, CO.: Westview Press, 1978).

แผนภาพที่ 2 : การจัดองค์ประกอบการตัดสินใจนโยบายต่างประเทศให้เกิดความสมดุลผล

<p>รัฐบาล/ระดับชาติ > กระทรวง/ระดับแผนงาน > ผู้นำนโยบายไปดำเนิน/ระดับโครงการ</p>							
<p>เป้าหมาย</p>							
<p>แนวทาง/วิธีการ และเครื่องมือดำเนินการ</p>							
<p>การระดมและจัดสรรทรัพยากร</p>							
<p>นโยบายต่างประเทศ : การตัดสินใจของรัฐบาล ที่ประกอบด้วยเป้าหมายและวิธีการดำเนินการดำเนินการในระดับต่าง ๆ</p>							
<p>ความสมดุลผสมผล ในองค์ประกอบ การตัดสินใจนโยบาย ต่างประเทศ</p>							
<p>ความรู้เกี่ยวกับเหตุและสภาพปัญหา</p>							
<p>ความรู้เกี่ยวกับ วิธีแก้ปัญหา</p>	<table border="1"> <tr> <td>รู้/มีวิธีแก้ ยุ่งหาวิธีแก้ ไม่พบ</td> <td>เข้าใจแจ่มชัด Known-Known</td> <td>ไม่เข้าใจแจ่มแจ้ง Known-Unknown</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Unknown-Known</td> <td>Unknown-Unknown</td> </tr> </table>	รู้/มีวิธีแก้ ยุ่งหาวิธีแก้ ไม่พบ	เข้าใจแจ่มชัด Known-Known	ไม่เข้าใจแจ่มแจ้ง Known-Unknown		Unknown-Known	Unknown-Unknown
รู้/มีวิธีแก้ ยุ่งหาวิธีแก้ ไม่พบ	เข้าใจแจ่มชัด Known-Known	ไม่เข้าใจแจ่มแจ้ง Known-Unknown					
	Unknown-Known	Unknown-Unknown					
<p>ลักษณะปัญหา</p>							
<p>ระดับ การรับรู้ ผู้ตัดสินใจ</p>	<table border="1"> <tr> <td>ตระหนัก</td> <td>เข้าใจแจ่มชัด Known-Known</td> <td>ไม่เข้าใจแจ่มแจ้ง Known-Unknown</td> </tr> <tr> <td>ไม่ตระหนัก</td> <td>Unknown-Known</td> <td>Unknown-Unknown</td> </tr> </table>	ตระหนัก	เข้าใจแจ่มชัด Known-Known	ไม่เข้าใจแจ่มแจ้ง Known-Unknown	ไม่ตระหนัก	Unknown-Known	Unknown-Unknown
ตระหนัก	เข้าใจแจ่มชัด Known-Known	ไม่เข้าใจแจ่มแจ้ง Known-Unknown					
ไม่ตระหนัก	Unknown-Known	Unknown-Unknown					

เป็นเครื่องมือสร้างชาติสร้างอำนาจรัฐในประเทศอื่น ความไม่สมเหตุสมผลของนโยบายดังกล่าวเป็นผลให้สหรัฐฯ ไม่อาจบรรลุเป้าหมายและต้องถอนกำลังทหารออกจากประเทศทั้ง 2 ในที่สุด

ความไม่สมเหตุสมผลในการกำหนดและดำเนินนโยบายยังอาจมาจากการกำหนดเป้าหมายผลประโยชน์ที่ถูกผลักดันและครอบงำโดยกลุ่มผลประโยชน์เฉพาะบางกลุ่ม หรือโดยแรงกดดันจากกระแสความรู้สึกและอารมณ์เชิงวรากรุนแรง ที่ขบวนการภายในประเทศจัดตั้งขึ้นมาเคลื่อนไหวเรียกร้องรัฐบาลให้ดำเนินการ หรือโดยอำนาจของระบบราชการบางส่วนที่มีเหนือส่วนอื่น ๆ ในการเมืองภายในระบบราชการหรือการเมืองของการชิงการจัดสรรทรัพยากรงบประมาณ และอำนาจความสำคัญระหว่างส่วนราชการในกระบวนการนโยบาย หรืออาจเป็นผลจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอำนาจภายใน ทำให้ทิศทางการต่างประเทศซึ่งกำลังดำเนินยุทธศาสตร์ไปสู่เป้าหมายต้องชะงักงันไป โดยไม่รู้แน่ชัดว่าจะไปต่อตามแนวทางเดิม หรือว่าต้องเปลี่ยนการจัดลำดับความสำคัญกันใหม่ เพราะคนปฏิบัติขาดการนำที่ชัดเจน นอกจากการประคับประคองสถานการณ์เดิมให้ทรงตัวอยู่ได้

นอกจากนั้น ความไม่สมเหตุสมผลในนโยบายต่างประเทศยังอาจหมายถึงการดำเนินตามที่เคยดำเนินกันมาแล้ว โดยมีได้ทบทวนตัวชี้วัดพร้อมกับผลลัพธ์ความคืบหน้าที่คาดหวัง หรือพิจารณาทางเลือกอื่น ๆ ที่สามารถทำได้และเป็นไปได้ หรือมิเช่นนั้น นโยบายอาจคือการตอบสนองต่อความจำเป็นตามความเร่งด่วนที่หมุนเวียนเปลี่ยนเรื่องเฉพาะหน้าเข้ามาให้แก้ปัญหาอยู่ทุกระยะ คือการไม่ยอมตัดสินใจและปล่อยให้องค์ประกอบทั้งหลายบนเส้นเวลาของการเมืองระหว่างประเทศดำเนินเหตุปัจจัยจนสูงงอมไปเอง โดยผู้ดำเนินนโยบายมิได้คิดหาทางแก้ไขข้อจำกัด หาทางตัดลดกระแสที่ส่งเงื่อนไขข้อเรียกร้องเข้ามาบีบบังคับ หรือมิได้หาทางรับและขยายโอกาสในสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศให้เกิดประโยชน์

สูงสุด แม้ว่ามีเวลาให้ทำได้⁸ ทั้งหมดนี้ ไม่ว่าจะที่มาของนโยบายเป็นแบบใด ไม่ว่าจะค่อนข้างมาทางด้านที่นโยบายมาจากเจตจำนงมุ่งแสวงหาความสมเหตุสมผลระหว่างเป้าหมายกับวิธีการ ระหว่างทิศทางที่นโยบายการต่างประเทศพามุ่งไป กับความเหมาะสมสอดคล้องกับผลประโยชน์แห่งชาติและขีดความสามารถที่พาไปถึงได้ หรือว่าถูกเลื่อนมาอยู่สุดปลายอีกด้านหนึ่ง ที่เจตจำนงหรือความสามารถรักษาความสมเหตุสมผลได้ถูกทำให้เจ็บบังลงไปด้วยเหตุใดก็ตามที่ แต่ไม่ว่าทางไหน และไม่ว่าการดำเนินนโยบายต่างประเทศเป็นไปด้วยความสมเหตุสมผลมากน้อยเพียงใด เมื่อได้กลายเป็นแนวทางที่คงตัวในการติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศของรัฐบาลนั้นในช่วงเวลาระยะหนึ่งแล้ว ก็อยู่ในรูปที่เรียกได้ว่าเป็นนโยบาย สำหรับมอบให้ผูปฏิบัติในระบบราชการนำไปดำเนินการได้ทั้งนั้น

ในการดำเนินนโยบายในระบบราชการ ถ้าเชื่อตามตัวแบบอุดมคติ การจัดระบบราชการตามหลักเหตุผลนำไปสู่การแบ่งบทบาทหน้าที่ ภารกิจและพันธกิจ ตลอดจนอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละกระทรวงทบวงกรมจำแนกกันชัดเจน รวมทั้งการแยกกันสร้างระบบปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ การรักษาผลประโยชน์สาธารณะแต่ละส่วนในระบบราชการ การจัดองค์กรตามการแบ่งบทบาทหน้าที่และภารกิจในระบบราชการ ในทางหนึ่งจึงเป็นการจัดระบบความมีเหตุผลจากการวางกฎระเบียบ ข้อบังคับ สายงานการบังคับบัญชา และการบังคับบัญชาการบริหารงานตามกฎหมายและอำนาจหน้าที่ซึ่งระบบจัดแบ่งไว้ เพื่อป้องกันปัญหาการทำไปตามความพอใจและตามอำเภอใจส่วนบุคคล แต่ในอีกทางหนึ่ง มีผลทำให้การใช้เหตุผลตามบทบาทหน้าที่ เป็นการใช้เหตุผลในกรอบจำกัดเท่าที่เกี่ยวข้อกับการปฏิบัติภารกิจประจำตามเป้าหมายเฉพาะของแต่ละ

---

⁸ Allison and Zelikow, *The Essence of Decision*; Paul Seabury, *Power, Freedom, and Democracy: The Foreign Policy of the United States of America* (New York, NY.: Random House, 1963); และ Christopher Hill, *The Changing Politics of Foreign Policy*. (London: Palgrave MacMillan, 2003).

องค์กร (bounded form of rationality) ที่โดยทั่วไปแล้ว แยกจากงานส่วนอื่น ๆ ในระบบ และโดยเหตุนี้ กฏกำกับกระบวนการและการปฏิบัติงานของระบบราชการ จึงอาจผลิตผลลัพธ์โดยมิได้ตั้งใจขึ้นมาขวางประสิทธิภาพการทำงาน เพื่อผลประโยชน์สาธารณะมิให้บรรลุประสิทธิภาพได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งความไม่สมเหตุสมผลหลายประการในการใช้และการจัดการทรัพยากร กล่าวได้ว่าการพยายามสร้างระบบราชการให้มีความสมเหตุสมผลภายในตัวองค์กรได้ก่อปฏิทรรศน์ (paradox) ภายในตัวเองขึ้นมา?

และในแง่นี้ ภารกิจการดำเนินนโยบายต่างประเทศคือหนึ่งในภารกิจการดำเนินนโยบายเพื่อผลประโยชน์สาธารณะและผลประโยชน์แห่งชาติ ที่ต้องเผชิญกับปฏิทรรศน์ของความสมเหตุสมผลในระบบราชการ กับความไม่สมเหตุสมผลในประสิทธิภาพของระบบ และประสิทธิภาพของผลลัพธ์จากการทำงานของระบบราชการอยู่เนื่อง ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ประเด็นปัญหาในนโยบายต่างประเทศครอบคลุมการดำเนินการในทุกมิติของรัฐ ที่ส่งผลกระทบข้ามพรมแดน หรือที่จำเป็นต้องมีการประสานนโยบายกับประเทศอื่น หรือได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนอื่น ๆ ในต่างประเทศ แต่เมื่อลักษณะโดยทั่วไปของระบบราชการมีการแบ่งแยกบทบาทภารกิจและอำนาจหน้าที่ออกจากกัน และมีวัฒนธรรมในการทำงานแตกต่างกันไปตามบทบาทหน้าที่เฉพาะของตน นักการทูตก็มีวัฒนธรรมทางการทูต นักการทหารก็มีวัฒนธรรมมีค่านิยมทางการทหาร ที่แตกต่างจากนักวิทยาศาสตร์ หรือผู้ดูแลการค้าพาณิชย์ การจัดระบบทำงานอย่างแยกส่วน และความแตกต่างในวัฒนธรรมการทำงานทำให้เป็นปัญหาอยู่ไม่น้อยสำหรับการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งในและนอกภาครัฐ มาทำงานร่วมกันในการขับเคลื่อนนโยบายให้บรรลุผลตาม

⁹ Allison and Zelikow, *The Essence of Decision*; และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง Wayne Parsons, *Public Policy: An Introduction to the Theory and Practice of Policy Analysis*. (Northampton, MA.: Edward Elgar, 2005).

เป้าหมาย และต้องประสานการใช้เครื่องมือและวิธีดำเนินเครื่องมือหลายด้าน ประกอบกัน นอกเหนือจากเครื่องมือการทูต ระบบบริหารงานภาครัฐของหลายประเทศตระหนักถึงความจำเป็นของการประสานและบูรณาการการปฏิบัติงาน ด้านการต่างประเทศ และหาทางออกแบบระบบที่จะทำให้การดำเนินความสัมพันธ์ กับต่างประเทศของประเทศนั้นเกิดความสมเหตุสมผลดีขึ้นในด้านความมีเอกภาพ การเพิ่มอำนาจต่อรอง และการส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานไปสู่การปฏิบัติ

เอกสารภายในกระทรวงการต่างประเทศสมัยที่นำการบริหารตามแนวทาง ทูตซีอีโอมาใช้ ให้ข้อมูลว่า บางประเทศใช้กระทรวงการต่างประเทศเป็นจุดศูนย์รวม ในการดำเนินความสัมพันธ์กับต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น กำหนดให้ทุก ส่วนราชการต้องโอนเจ้าหน้าที่ไปสังกัดกระทรวงการต่างประเทศระหว่างออกไป ประจำการในต่างประเทศ ตั้งงบประมาณส่วนที่เป็นภารกิจในต่างประเทศไว้ ที่กระทรวงการต่างประเทศ และให้เอกอัครราชทูตเป็นผู้บริหารจัดการทั้งด้าน การบุคคล การคลัง และสวัสดิการ และกำกับการปฏิบัติราชการต่างประเทศของ ทุกส่วนงานที่ส่งเจ้าหน้าที่ออกไปประจำการ ระบบบริหารราชการด้านการ ต่างประเทศของแคนาดาให้อำนาจบริหารแก่กระทรวงการต่างประเทศและ เอกอัครราชทูตเข้มข้นใกล้เคียงกับของญี่ปุ่น แต่อีกหลายประเทศเป็นเช่นเดียวกับ ฝรั่งเศส ที่แต่ละหน่วยงานซึ่งมีบทบาทภารกิจด้านการต่างประเทศรับคำสั่งโดยตรง จากต้นสังกัด ตั้งงบประมาณแยกกัน กระทรวงการต่างประเทศและเอกอัครราชทูต มีอำนาจจำกัดในการกำกับการบริหารงานการต่างประเทศของหน่วยงานรัฐ ส่วนอื่น ๆ ทั้งนี้ มิได้ตั้งใจเสนอในที่นี้ว่า ระบบของประเทศใดรักษาความสมเหตุ สมผลในทางประสิทธิภาพและจัดการประสิทธิผลดีไปกว่ากัน แต่อาจกล่าวโดยทั่วไป ได้ว่า ถ้าหากการดำเนินนโยบายต่างประเทศขาดกลไกที่ได้รับมอบอำนาจตาม กฎหมายอย่างเป็นทางการ สำหรับประสานการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายเพื่อรักษา ผลประโยชน์แห่งชาติอย่างเป็นองค์รวม และถ้าการขับเคลื่อนเพื่อบรรลุผลลัพธ์ ที่พึงประสงค์ระหว่างส่วนราชการยังจัดระบบทำงานแบบแยกส่วนกันอยู่ ผู้บริหาร

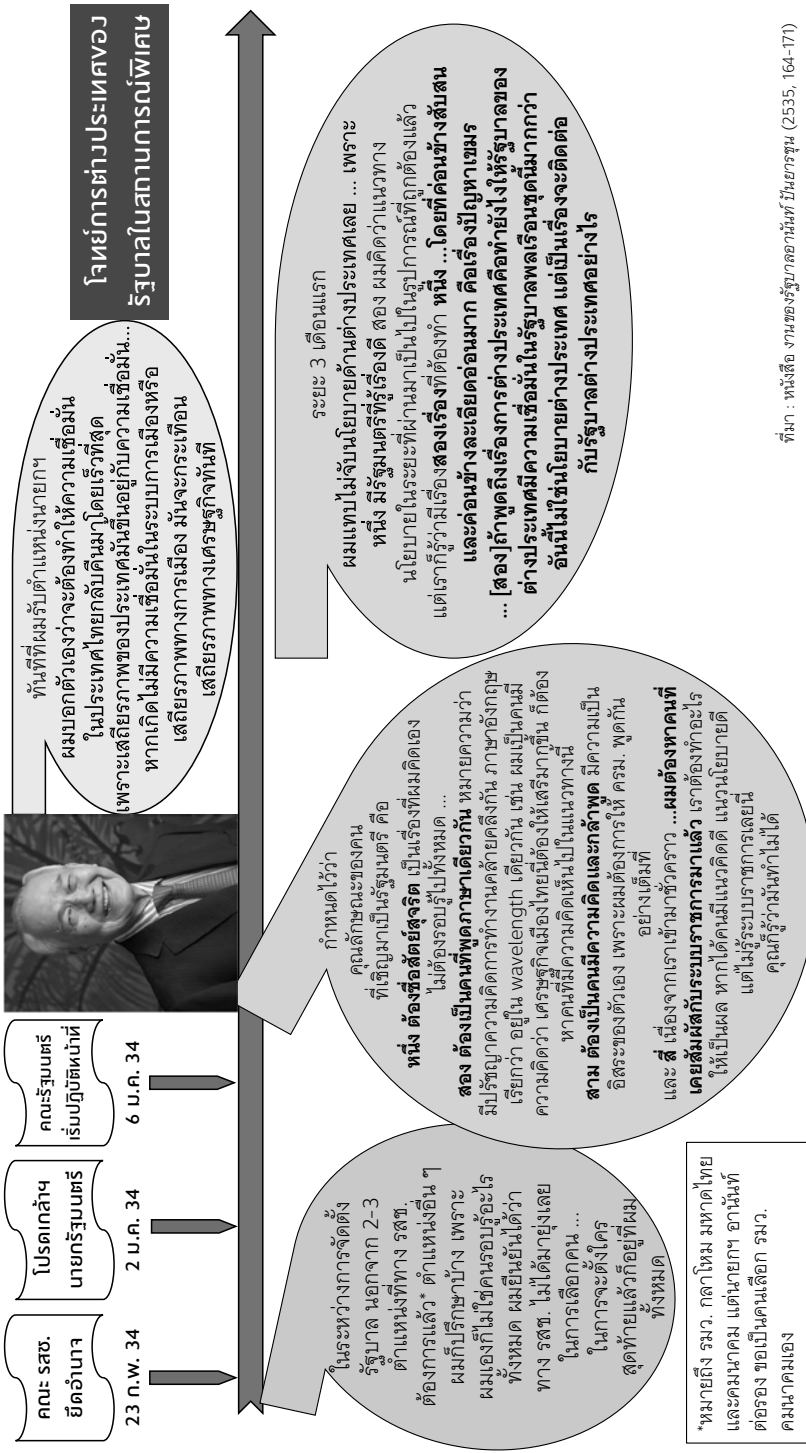
การดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบมุ่งผลลัพธ์ จำเป็นต้องมองหาช่องทางสร้าง กลไกและวางกระบวนการที่ทำงานในระบบได้ มาประสานการขับเคลื่อนนโยบาย ให้เป็นไปอย่างราบรื่น มีเอกภาพ

ปัญหาที่มีอยู่ในระบบราชการบริหารการดำเนินนโยบายที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เราได้ข้อคำนึงว่า การบริหารราชการด้านการต่างประเทศที่เกิดขึ้นในวง Morning Prayers ของอาสนั้น เกิดขึ้นโดยมีกระทรวงการต่างประเทศเป็นกลไก ขับเคลื่อนหลักก็จริง แต่กระทรวงฯ เป็นเพียงส่วนหนึ่งในระบบราชการไทยที่ใหญ่โต กว่ากระทรวงการต่างประเทศมาก มีการจำแนกหรือแยกย้ายหน้าที่ความรับผิดชอบ พร้อมกับทรัพยากรให้อยู่ในอำนาจจัดการดูแลของราชการแต่ละส่วน ทำให้การขอ ประสานงานระหว่างผู้ปฏิบัติต้องมีความระมัดระวัง ที่จะไม่ทำให้ต้นสังกัดแต่ละฝ่าย เข้าใจว่าเป็นการมาแทรกแซงการทำงานของกันและกัน และทั้งหมดขึ้นอยู่กับ รัฐบาลในแต่ละสมัย ที่จะจัดระบบการประสานระหว่างราชการส่วนต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การทำงานที่เกี่ยวข้องส่งผลสัมพันธกันของแต่ละส่วนประสานลงเกลียวกัน ได้ราบรื่น การพิจารณาการตัดสินใจดำเนินนโยบายของอาสนั้นที่เกิดขึ้นในบันทึก การประชุม Morning Prayers จะได้อรรถรสความเข้าใจมากขึ้นถ้าหากทราบว่ การตัดสินใจนั้น ๆ มีอะไรในระบบราชการไทยเป็นบริบทอยู่บ้าง

เพื่อให้เข้ากับเนื้อหาที่เปิดประเด็นไว้แล้วในตอนี้ ขอเริ่มต้นด้วยการจัดตั้ง คณะรัฐมนตรีของรัฐบาลอาสนันท์ และการวางระบบประสานกลั่นกรองงานระหว่าง กระทรวงสำหรับสนับสนุนการตัดสินใจของคณะรัฐมนตรีให้มีความสมเหตุสมผล และอำนวยความสะดวกให้การดำเนินนโยบายของกระทรวงต่าง ๆ รวมทั้งกระทรวงการ ต่างประเทศมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

อาจกล่าวได้ว่า ในระยะเวลาที่อาสนเข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการต่างประเทศเป็นระยะเวลาที่ความไม่สมเหตุสมผลจากปัจจัยความ ขัดแย้งระหว่างกลุ่มอำนาจในการเมืองภายในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ กับฝ่ายกองทัพ ส่งผลให้การพัฒนาประชาธิปไตยของไทยต้องสะดุด

แผนภาพที่ 3 : การจัดตั้งรัฐบาลและคณะรัฐมนตรีของอานันท์ ปันยารชุน

หยุดลงด้วยรัฐประหารของคณะ รสช. ในต้นปี 2534/1991 จากเหตุดังกล่าว ยุทธศาสตร์การต่างประเทศ “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” ที่รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ริเริ่มและปรับเปลี่ยนแนวทางนโยบายของไทยต่อประเทศเพื่อนบ้านอินโดจีนเมื่อเวียดนามเริ่มถอนกำลังทหารออกจากกัมพูชา ต้องมาวางแนวทางจัดการกันใหม่ เมื่อรัฐบาลพลเรือนชุดใหม่เกิดจากปัจจัยความไม่สมเหตุสมผลในการเมืองภายใน และต้องทำงานกับปัจจัยความไม่สมเหตุสมผลในการเมืองไทยที่ส่งผลต่อการต่างประเทศ นโยบายการต่างประเทศไทยสมัยรัฐบาลอานันท์ จึงต้องปรับทางด้านนโยบายต่างประเทศมาเน้นที่การเร่งสร้างความเชื่อมั่นก่อนเรื่องอื่น ๆ โดยถือเป็นเงื่อนไขว่า ถ้าหากทำเรื่องนี้ไม่สำเร็จ จะกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายนโยบายในด้านอื่น ๆ ทั้งหมด ดังที่อานันท์กล่าวไว้ในหนังสือ **งานของรัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน** ว่า

“ทันทีที่ผมรับตำแหน่งนายกฯ ผมบอกตัวเองว่าจะต้องทำให้ความเชื่อมั่นในประเทศไทยกลับคืนมาโดยเร็วที่สุด เพราะเสถียรภาพของประเทศขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่น ...หากเกิดไม่มีความเชื่อมั่นในระบบการเมืองหรือเสถียรภาพทางการเมือง มันจะกระทบเสถียรภาพทางเศรษฐกิจทันที ...ระยะ 3 เดือนแรกผมแทบไม่จับนโยบายด้านต่างประเทศเลย เพราะ หนึ่ง มีรัฐธรรมนูญที่รู้เรื่องดี สอง ผมคิดว่าแนวทางนโยบายในระยะที่ผ่านมาเป็นไปในรูปการณ์ที่ถูกต้องแล้ว แต่เรารู้ว่ามีเรื่องสองเรื่องที่ต้องทำ หนึ่ง โดยที่ค่อนข้างสับสนและค่อนข้างละเอียดอ่อนมากคือเรื่องปัญหาเขมร... [สอง] ถ้าพูดถึงเรื่องการต่างประเทศคือทำอย่างไรให้รัฐบาลต่างประเทศมีความเชื่อมั่นในรัฐบาลพลเรือนชุดนี้มากกว่า อันนี้ไม่ใช่ในนโยบายต่างประเทศ

แต่เป็นเรื่องจะติดต่อกับรัฐบาลต่างประเทศอย่างไร ซึ่งเป็นหน้าที่ของ
นายกฯ ต้องทำให้เขาเข้าใจเรา”¹⁰

เฮนรี คิสซิงเจอร์ เสนอว่า การบริหารนโยบายของผู้นำที่เขาเรียกว่าผู้นำ
แบบรัฐบุรุษหรือ statesman คือคนที่ขับเคลื่อนพาสังคมก้าวข้ามข้อจำกัดเดิมเพื่อ
เดินหน้าไปสู่เป้าหมายตามวิสัยทัศน์ และพร้อมกันนั้นสามารถรักษาคุณค่าที่เป็น
รากฐานของสังคมเพื่อส่งมอบให้แก่คนรุ่นต่อไปได้ด้วย¹¹ แต่สำหรับอานันท์และ
อาสา ผู้มีประสบการณ์สูงในด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศ และมองนโยบาย
ต่างประเทศจากฐานความคิดที่ใช้เหตุผลเชิงยุทธศาสตร์ กับความสมเหตุสมผล
ในการเลือกแนวทางที่มีความสอดคล้องกันระหว่างเป้าหมายกับวิธีการ และระหว่าง
ทิศทางต่างประเทศกับผลประโยชน์แห่งชาติ ก่อนที่คนทั้ง 2 จะขับเคลื่อน
นโยบายพาประเทศไทยข้ามข้อจำกัดเดิมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไปสู่
วิสัยทัศน์ความร่วมมือเพื่อสร้างพลังความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจร่วมกันในกรอบ
ของอาเซียน ทั้งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ต้อง
ช่วยกันหาทางจัดการกับเรื่อง “ที่ไม่ใช่นโยบายต่างประเทศ แต่เป็นเรื่องจะติดต่อกับ
รัฐบาลต่างประเทศอย่างไร” ให้สำเร็จ แม้เรื่องพื้น ๆ ที่สุดอย่าง “การจะติดต่อกับ
รัฐบาลต่างประเทศอย่างไร” ไม่น่ากลายมาเป็นประเด็นปัญหาต่อการต่างประเทศ
ไทย แต่ปัจจัยจากความไม่สมเหตุสมผลในการเมืองภายในที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น
ทำให้การดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยต้องม้วนเป็นไปเช่นนี้ และเมื่อม้วนให้
เป็นไปอย่างนั้นแล้ว คนทำงานบริหารการดำเนินนโยบายต่างประเทศและเครื่องมือ
การทูต จึงต้องหาทางยกย้ายถ่ายเทเงื่อนไขในสถานการณ์และในสภาพแวดล้อม

¹⁰ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, *งานของรัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน* (กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการ
นายกรัฐมนตรี, 2535), 166, 170-171.

¹¹ Henry Kissinger, *Leadership* (New York, NY.: Penguin Random House, 2022).

ภายในและระหว่างประเทศในทางที่ทำให้การขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายของการต่างประเทศไทยในเวลานั้นเป็นไปได้ดีที่สุด

ในความเห็นของอานันท์อาจไม่ได้จัดการสร้างความเชื่อมั่นไว้เป็นนโยบายต่างประเทศ แต่เมื่ออานันท์ “ถือเป็นหน้าที่ของนายกฯ ต้องทำให้ [รัฐบาลต่างประเทศ] เข้าใจเรา” เรื่องนี้ก็ย่อมกลายเป็นแนวนโยบายที่กระทรวงการต่างประเทศภายใต้การกำกับของอาสาธิบดีมาดำเนินให้เป็นผลสำเร็จ ในเงื่อนไขที่อาสาเองตระหนักอยู่เช่นกันว่า “โดยที่เป็นรัฐบาลชั่วคราวระหว่างรอการเลือกตั้งทั่วไป ดังนั้นจึงตระหนักดีว่า ระยะเวลาที่จะทำงานให้เป็นชิ้นเป็นอันนั้นมีจำกัดมาก ในฐานะเจ้ากระทรวงซึ่งต้องรับผิดชอบนโยบายเป็นหลัก จึงจำเป็นต้องตั้งเป้าหมายว่าจะให้บรรลุผลในสิ่งใดในระยะเวลาอันจำกัดของอายุรัฐบาลขณะนั้น” และภายใต้ข้อจำกัดจากการเป็นรัฐบาลที่มีได้มาตามความสมเหตุสมผลในกระบวนการทางการเมืองปกติ การบรรลุผลสิ่งใดในทางนโยบายได้จำเป็นต้องพึ่งพื่อนำเชื่อถือที่นานาชาติมีต่อไทยกลับคืนมาโดยเร็ว¹²

เมื่อปัจจัยจากความไม่สมเหตุสมผลหลายด้านอาจส่งเหตุเข้ามากระทบต่อนโยบาย หรือเกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการกำหนดนโยบาย ผู้รับผิดชอบการบริหารจัดการนโยบายจึงต้องรับหน้าที่เป็นผู้เติมความสมเหตุสมผลเข้าไปคิดท่าย และนำทางการขับเคลื่อนนโยบายสู่การก่อเกิดผลเป็นการกระทำ และเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ที่จะยังผลลัพธ์ความสำเร็จให้เกิดขึ้นตามเป้าหมายที่วางไว้ อย่างไรก็ตาม การคิดเรียกความสมเหตุสมผลกลับคืนมาในสิ่งที่เกิดขึ้นไปแล้วจากความไม่สมเหตุสมผล บางทีอาจทำไม่ได้ หรือสายเกินการ เมื่อต้องเข้ามารับผิดชอบต่อหน้าที่เพื่อจัดการสิ่งที่ต้องดำเนินต่อไปให้คืนเข้าสู่รอยความสมเหตุสมผลให้มากที่สุด เอกสาร Morning Prayers นำบันทึกภาคสนามในการบริหาร

¹² อาสา สารสิน, “นักบริหารการทูต,” ใน *ทေးวงศ์สาร : หนังสือรวบรวมบทความวิชาการของสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ* (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2553), 15; และเอกสารสรุปผลงานกระทรวงการต่างประเทศ มีนาคม-กันยายน 2534.

การดำเนินนโยบายมาให้ผู้อ่านติดตามจากอาสาต่อไปถึงอำนาจที่ได้ว่า ในส่วนของราชการต่างประเทศ นักบริหารผู้เป็นนักการทูตมืออาชีพทั้ง 2 ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและนายกรัฐมนตรี มีแนวทางดำเนินการอย่างไรในการจัดการความสมเหตุสมผลให้แก่นโยบายต่างประเทศ และแก่องค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินนโยบายต่างประเทศ

การที่อำนาจตัดสินใจเลือกอาสามาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นอกเหนือจากความคุ้นเคยในหน้าที่การงาน และความคุ้นเคยในทางส่วนตัวแล้ว ในบริบทนี้ ควรกล่าวถึงเกณฑ์ที่อำนาจที่ใช้คัดเลือกบุคคลในคณะรัฐมนตรีสำหรับรัฐบาลในสถานการณ์พิเศษที่เขาเป็นผู้นำ มาลงประกอบไว้ด้วย อำนาจให้สัมภาษณ์ในหนังสือ **งานของรัฐบาลอำนาจ ปันยารชุน** ว่า

“ในระหว่างการจัดตั้งรัฐบาล นอกจาก 2-3 ตำแหน่งที่ทาง รสช. ต้องการแล้ว ... ผมยืนยันได้ว่าทาง รสช. ไม่ได้มายุ่งเลยในการเลือกคน ... ในการจะเลือกใครสุดท้ายแล้วก็อยู่ที่ผมทั้งหมด ... ผมก็มีแนวทางของผม กำหนดไว้ว่าคุณลักษณะของคนที่เหมาะสมมาเป็นรัฐมนตรี คือ หนึ่ง ต้อง ซื่อสัตย์ สุจริต เป็นเรื่องที่ผมคิดเอง ไม่ต้องรอบรู้ไปทั้งหมด ... สอง ต้องเป็นคนที่พูดภาษาเดียวกัน หมายความว่ามีความรู้ความเข้าใจการทำงานคล้ายคลึงกัน ภาษาอังกฤษเรียกว่าอยู่ใน wavelength เดียวกัน เช่นผมเป็นคนมีความคิดว่าเศรษฐกิจเมืองไทยนี้ต้องให้เสรีมากขึ้น ก็ต้องหาคนที่มีความคิดเห็นไปในแนวทางนี้ สาม ต้องเป็นคนมีความคิดและกล้าพูด มีความเป็นอิสระของตัวเอง เพราะผมต้องการให้ ครม. พูดกันอย่างเต็มที่ และ สี่ เนื่องจากเราเข้ามาชั่วคราว ... ผมต้องหาคนที่เคยสัมผัสกับระบบราชการมาแล้ว เราต้องทำอะไรให้เป็นผล หากได้คนมีแนวคิดดีแนวนโยบายดี แต่ไม่รู้

ระบบราชการแบบนี้ คุณก็รู้ว่ามันทำไม่ได้... แต่ไม่ใช่ข้อดีข้าราชการเข้าชาม เย็นชาม ล้วนเป็นข้าราชการที่มีแนวความคิดและมีความทันสมัย”¹³

เมื่อได้ผู้ร่วมคณะรัฐมนตรีที่พร้อมทำงานดำเนินนโยบายให้บรรลุผลตามเป้าหมายในกรอบเวลาที่มีจำกัด อานันท์เลือกจัดระบบการดำเนินงานของคณะรัฐมนตรีแบบกระจายการดูแลการตัดสินใจด้วยการแบ่งงานให้แก่รองนายกรัฐมนตรี พร้อมกับจัดตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองงานของคณะรัฐมนตรีขึ้นมา โดยแยกออกเป็น 3 คณะกรรมการ งานของกระทรวงการต่างประเทศอยู่ภายใต้การกำกับของรองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคงและการต่างประเทศ พลตำรวจเอก เกา สารสิน ในขณะที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นกรรมการในคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี 2 คณะกรรมการ คือคณะกรรมการฯ ฝ่ายความมั่นคงและการต่างประเทศ และคณะกรรมการฯ ฝ่ายเศรษฐกิจ อานันท์อธิบายแนวทางการสร้างความสมเหตุสมผลให้แก่กระบวนการพิจารณาและตัดสินใจระดับนโยบายของคณะรัฐมนตรีด้วยระบบคณะกรรมการกลั่นกรองแบบนี้ว่า

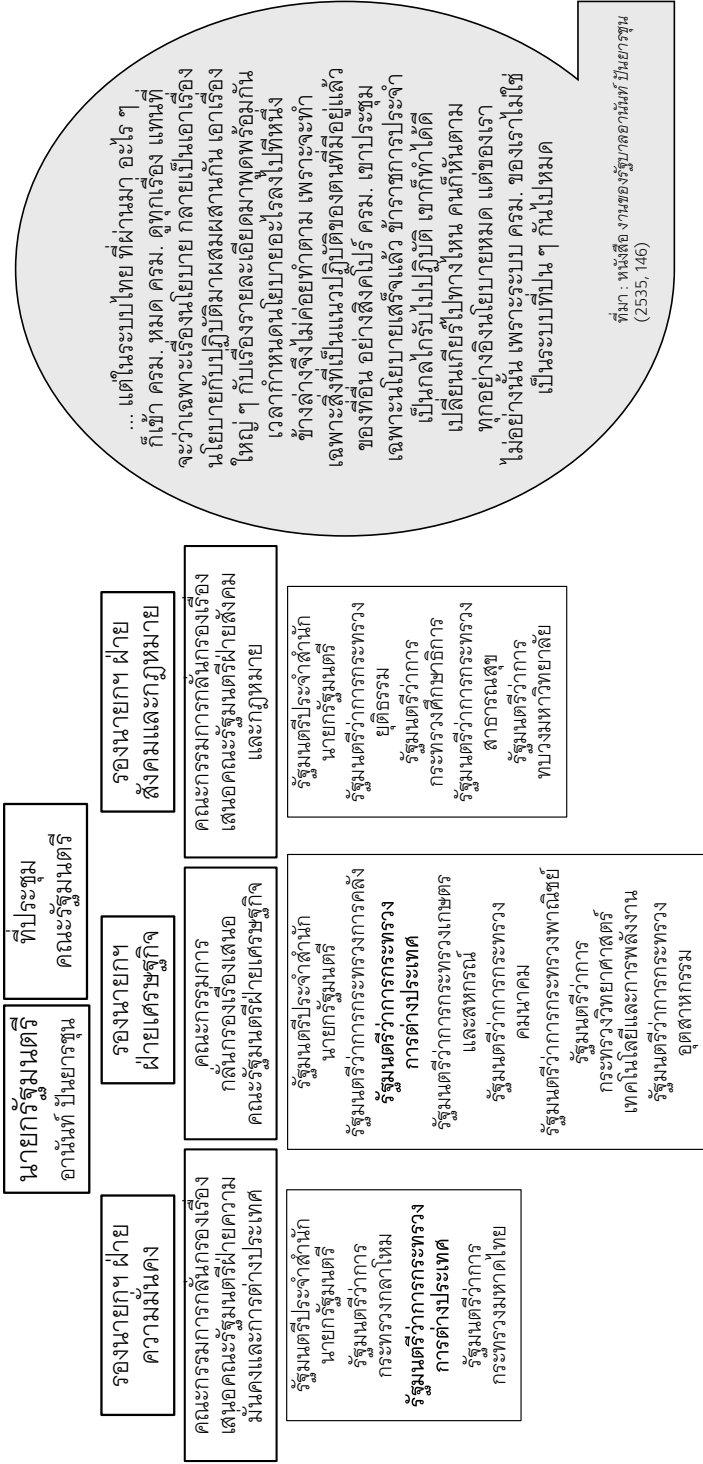
“เป็นความคิดของผมที่มีมานาน ตั้งแต่ผมอยู่กระทรวงการต่างประเทศ สมัยที่เป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศ... กระทรวงต้องทำงานใกล้ชิดกับสำนักนายกรัฐมนตรี จากเหตุการณ์ที่ผ่านมาตลอด และผมรู้สึกเสมอมาว่าระบบการทำงานของเมืองไทยนั้น คนไทยมักชอบทำงานโดยไม่ทำการบ้าน จะเข้าประชุมที่ไหนก็หอบแพ้มกันเป็นปั้ง ๆ ไม่ค่อยมีเวลาอ่านก่อนไปประชุม หรือไม่ก็อ่านอย่างคร่าว ๆ เอกสารที่ส่งให้คณะกรรมการ หรือ ครม. ให้ก่อน 2 - 3 วันก่อนประชุม ทุกคนเข้าไปแบบเสื่อมือเปล่า ไปถึง

¹³ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, งานของรัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน, 162-165.

ก็พูดโดยใช้สามัญสำนึก ใช้โวหารเฉพาะหน้า บางทีประเด็นก็เจือจางไปแล้วก็ออกมาเป็นมติ ครม. ความต่อเนื่องหรือความคงเส้นคงวาจึงไม่ค่อยมีคนเขาก็รู้อยู่แล้ว ระบบราชการไทยนี้ เรื่องจิปาตะอะไรก็เข้า ครม. หมดยุคไม่มีประเทศไหนที่ประชุม ครม. จำนวนมาก ๆ อย่างเต็มคณะบ่อย ๆ แบบของเรา ...

"[...] ทำไมผมจึงนำระบบนี้มาใช้ ผมคิดว่าเป็นระบบที่ช่วยคุณกันหลายตา เป็นระบบที่เมื่อถึง ครม. แล้วไม่ใช่แต่รัฐมนตรีที่เป็นเจ้าของเรื่องเท่านั้นที่รู้ เพราะเมื่อคุณใช้ระบบ cabinet committee ประเภทนี้ แต่ละครั้งจะมีการประชุมก่อน จะมีรัฐมนตรีอย่างน้อย 7 ถึง 8 คนเข้ามาเสนอ ซึ่งอาจจะไม่ใช่รัฐมนตรีว่าการก็ได้ รัฐมนตรีว่าการอาจสั่งรัฐมนตรีช่วยเข้ามาก็ได้ และในขณะเดียวกัน เราก็อาจเห็นว่าเราจะแบ่งออกเด็ดขาดไม่ได้ เพราะมันอาจเกี่ยวพันกัน เพราะฉะนั้นเวลาเราตั้งกรรมการกลั่นกรอง ผมจะให้ตั้งข้ามสายกันด้วย ว่าเรื่องนี้รัฐมนตรีคนนี้ต้องอยู่อันนี้ด้วย อันนั้นด้วย ... ถ้าหากไม่มีคนพวกนี้ดูก่อน ไปถึง ครม. คุณจะต้องอยู่ภายใต้อำนาจของผู้เสนอ คือรัฐมนตรีที่เป็นเจ้าของเรื่อง ส่วนอีก 34 คนนั่งฟังอย่างเดียว เอกสารก็ไม่ได้อ่านมา ฟังรู้เรื่องบ้างไม่รู้เรื่องบ้าง ก็แล้วแต่ว่าใครเป็นผู้เสนอที่เก่ง และสิ่งที่เขาเสนอนี้เราจะรับได้ไหมว่าเป็นสิ่งที่เสนอที่เป็นธรรม เป็นสิ่งเสนอที่สมบูรณ์ ... การพิจารณาเรื่องยาว ๆ ไม่ใช่ประชุมหนเดียวก็ตกลงกัน ต้องถามข้อมูลเพิ่มเติม แล้วก็ยังเอาข้าราชการเข้ามาช่วยด้วย ... บางเรื่องอาจใช้เวลากลั่นกรองนานถึง 3 เดือนก่อนจะถึง ครม. ถ้าเพื่อไม่มีการกลั่นกรองอย่างละเอียดมาก่อน มันอาจจะไม่ตกลงกันในวันนั้น อาจจะถูกกันคนละแนวทางจนไม่รู้ว่าจะตกลงอะไรกัน อย่างน้อยใน ครม. 35 คน ก็จะมีอย่างน้อย 7 ถึง 8 คนที่รู้เรื่องแล้ว รู้ภูมิหลังแล้ว เมื่อคนรู้ภูมิหลังแล้วมีมติ หรือเสนอมาอย่างนี้ อีก 20 กว่าคนถ้าเพื่ออยากจะทำอะไร ก็อภิปรายเป็นเรื่องเป็นราวมากขึ้น อภิปรายในสาระแก่นสารมากขึ้น

แผนภาพที่ 5 : การจัดระบบ Cabinet Committee สมัยรัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน
เพื่อกลับกรอบเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี

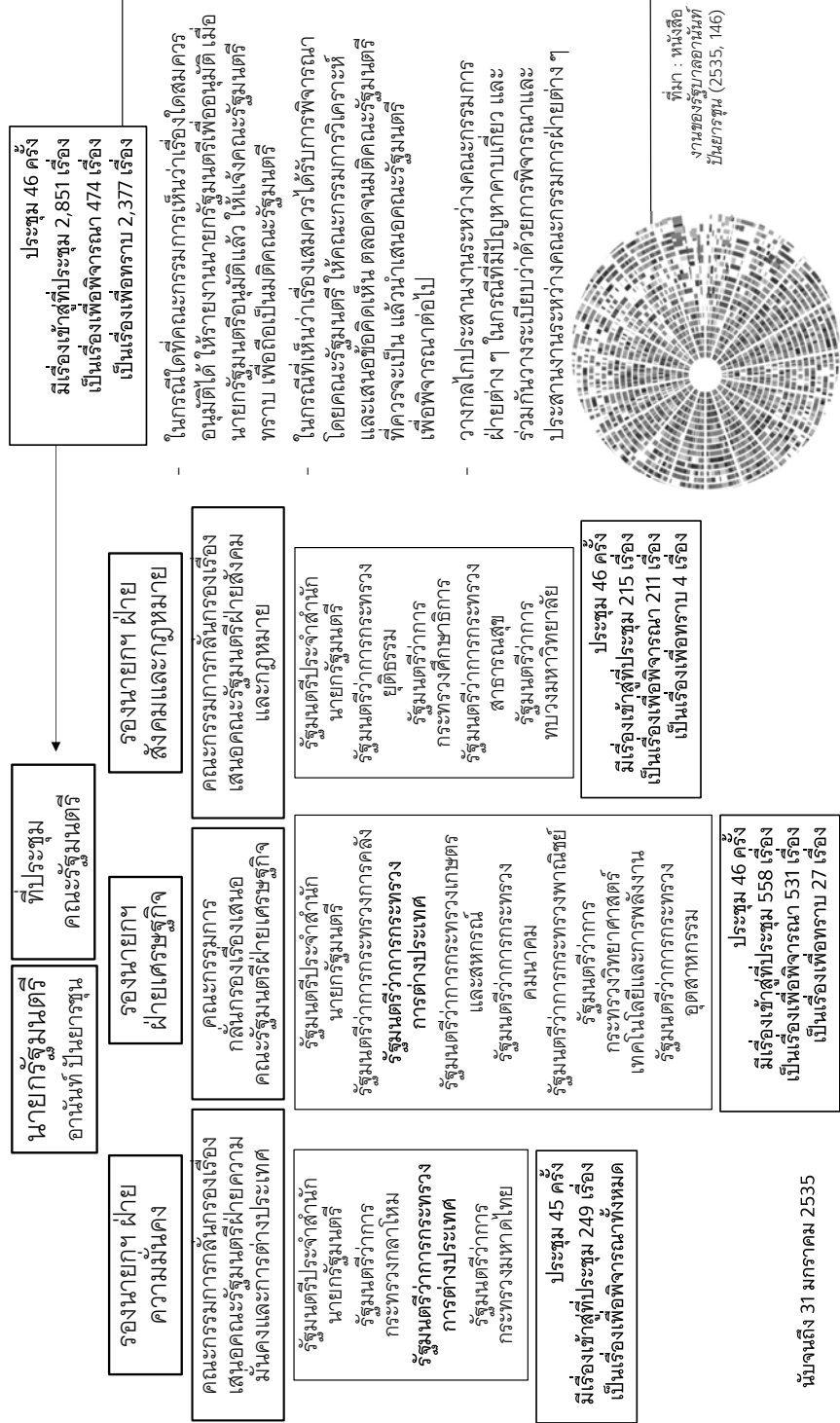
... แต่ในระบบไทย ที่ผ่านมามีอะไร ๆ ก็เข้า ครม. หมด ครม. ดูทุกเรื่อง แทนที่จะเฉพาะเรื่องนโยบาย กลายเป็นเอาเรื่องนโยบายกับปฏิบัติมาผสมผสมกัน เอาเรื่องใหญ่ ๆ กับเรื่องรายละเอียดมาพูดพร้อมกัน เวลาทำหนดนโยบายอะไรลงไปหนึ่งข้างคางจึงไม่ค่อยปฏิบัติตาม เพราะจะทำให้เฉพาะสิ่งที่เป็นแนวคิดไปรับ ครม. เขาประชุมเฉพาะนโยบายเสร็จแล้ว ข้าราชการประจำ เป็นกลไกรับไปปฏิบัติ เขาก็ทำได้ดี เปลี่ยนเกียรติ์ไปทางไหน คนก็หันตามทุกอย่างจึงนโยบายหมด แต่ของเราไม่อย่างนั้น เพราะระบบ ครม. ของเราไม่ใช่เป็นระบบที่ปน ๆ กันไปหมด

ที่มา : หนังสืองานของรัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน (2535, 146)

อานันท์ ปันยารชุน กับระบบ
Cabinet Committee

การวางกลไกตัดสินใจ/ดำเนินนโยบายที่เอื้อให้การทำงานระดับปฏิบัติเกิดความคล่องตัว

แผนภาพที่ 6 : การดำเนินงานกลับกรองของ Cabinet Committee สมัยรัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน

ภาค 4 : “ท้าวทศไชย” กับอาสา สารสืบ

“[...] ทั้งหมดที่ทำนี้ก็เพื่อให้โอกาสที่จะผิดพลาดน้อยลงไปมาก แต่ผมก็ไม่เคยที่จะบอกว่าการผิดพลาดจะไม่มีเลย การผิดพลาดก็มีได้เหมือนกัน แต่โอกาสที่จะผิดพลาดจะน้อยลง สิ่งสำคัญที่สุดก็คือว่าเราจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากขึ้น และด้วยนโยบายโปร่งใสของผมที่พยายามทำอยู่ ก็เลยไปเกิดเป็นวิธีการอันหนึ่งของการประชุมกรรมการกลั่นกรอง เมื่อเสร็จก็จะให้สัมภาษณ์ มีการแถลงข่าว ... ตั้งแต่เริ่มต้นตั้ง ผมก็เคยบอกให้เข้าใจว่า อันนี้ไม่ใช่คณะรัฐมนตรีชุดเล็ก ไม่ใช่คณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจ ไม่ใช่คณะรัฐมนตรีสังคม เป็นแต่เพียงคณะกรรมการ เพราะฉะนั้น เมื่อเขาตรวจสอบข้อเท็จจริง พิจารณาเห็นถ่วงถ่วงแล้ว เขาเสนอมาที่ ครม. เพื่ออนุมัติ จะไม่มีอะไรที่เป็นแนวนโยบายหรือมาตรการจนกระทั่งมาถึง ครม. แล้ว ... หลายเรื่องที่คุณกรรมการกลั่นกรองเสนอเข้ามาแล้ว ครม. ตัดสินใจอีกอย่างก็มี”¹⁴

การวางระบบบริหารนโยบายตามแนวทางที่กล่าวมาของนายกรัฐมนตรีผู้เป็นอดีตปลัดกระทรวงการต่างประเทศที่เคยผ่านงานบริหารในระบบราชการไทยและเห็นความไม่สมเหตุสมผลที่มีอยู่ในกระบวนการตัดสินใจระดับนโยบายของไทย เป็นการออกแบบกระบวนการกำหนดนโยบายระดับสูงสุด ให้มีความสมเหตุสมผลมากขึ้น และทำให้การบริหารการดำเนินนโยบายต่างประเทศ และการใช้เครื่องมือการทูตขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายของนโยบายในฐานะรัฐมนตรีต่างประเทศของอาสาดำเนินไปในเงื่อนไขที่อาจเรียกได้ว่า เป็นเงื่อนไขที่ค่อนข้างพิเศษซึ่งอาจมิได้มีอยู่ในทุกรัฐบาล ที่นายกรัฐมนตรีมีความเข้าใจและสนใจให้ความสำคัญต่อเรื่องการต่างประเทศ และเห็นเหตุผลความจำเป็นที่ต้องมีระบบประสานงานที่ใกล้ชิดระหว่างกระทรวงการต่างประเทศกับสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อให้

¹⁴ เพิ่งอ้าง, 146-148.

การทำงานขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงการต่างประเทศที่ได้รับอาณัติสนับสนุนจากนายกรัฐมนตรี ให้ดำเนินไปได้อย่างคล่องตัวรวดเร็ว และอยู่ในการรับรู้ของนายกรัฐมนตรีตลอดเวลา มีโครงสร้างการทำงานประสานระหว่างฝ่ายความมั่นคงกับฝ่ายต่างประเทศ ภายใต้การกำกับนโยบายของรองนายกรัฐมนตรีที่ทำงานใกล้ชิดกับรัฐมนตรีต่างประเทศ และรัฐมนตรีต่างประเทศ ซึ่งได้รับความไว้วางใจจากนายกรัฐมนตรี มีส่วนร่วมในการพิจารณากลับกรองนโยบายทั้งในด้านการต่างประเทศ ความมั่นคง และเศรษฐกิจ

เงื่อนไขที่เป็นลักษณะพิเศษข้างต้นทำให้คณะรัฐมนตรีของอานันท์ นำศึกษาในแง่ความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายคนชั้นนำในภาครัฐและภาคเอกชนที่เรียกได้ว่าเป็น professional-managerial class ของสังคมไทยในรุ่นที่เติบโตมาขึ้นมาเป็นผู้นำองค์กรขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในช่วงห้าทศวรรษของการพัฒนาเศรษฐกิจหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยอานันท์และอาสาจัดอยู่ในคนกลุ่มนี้ด้วย แต่การเรียนรู้การบริหารการดำเนินนโยบายต่างประเทศของอาสาผ่านเอกสาร Morning Prayers เปิดโอกาสให้ผู้สนใจศึกษาวิถีที่อาสาจัดระบบและการขับเคลื่อนองค์กรเติมความสมเหตุสมผลเข้าไปในกระบวนการดำเนินนโยบายต่างประเทศ และการใช้เครื่องมือการทูตเพื่อจัดการผลลัพธ์และได้ประสิทธิผลตามเป้าหมายเมื่อการบริหารการดำเนินนโยบายเป็นการบริหารองค์กรอยู่ด้วยในตัว จึงควรทำความเข้าใจลักษณะขององค์กรดังกล่าว ซึ่งเป็นบริบทที่ใกล้ชิดที่สุดสำหรับสนับสนุนการทำงานของกลไก Morning Prayers และรัฐมนตรี

การเสนอความเข้าใจลักษณะของกระทรวงการต่างประเทศประกอบเป็นบริบทสำหรับการอ่านเอกสาร Morning Prayers แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ระดับแรก อยู่ในตอนที่ 4 ต่อจากนี้ พาผู้อ่านติดตามการผสมผสานแบบแผนวัฒนธรรมจาก

งานการทูต¹⁵ กับวัฒนธรรมในระบบราชการที่พัฒนามาในรัฐราชการไทยเข้ามา เป็นวัฒนธรรมขององค์กรในการทำงานของกระทรวงการต่างประเทศ ว่าได้ผลออกมาอย่างไร

ต่อจากนั้น เมื่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศมิได้มีแต่เฉพาะกระทรวงการต่างประเทศ ทำให้ต้องติดตามในอีกระดับในตอนที 5 ต่อไปว่า พัฒนาการในรัฐราชการไทยทำให้กระบวนการกำหนดและตัดสินใจ และการดำเนินนโยบายด้านการต่างประเทศมีลักษณะอะไรบ้างที่จัดได้ว่าเป็นแบบแผน และแบบแผนนั้นกระทบต่อการทำงานของกระทรวงการต่างประเทศในการผลิตผลลัพธ์ในการดำเนินนโยบายในแง่ใด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณามุมมองของต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินนโยบายกับประเทศไทยว่า เมื่อเห็นตำแหน่งแห่งที่ของกระทรวงการต่างประเทศ ในโครงสร้างอำนาจของระบบและรัฐราชการไทยในทางปฏิบัติแล้ว จะประเมินอย่างไรเกี่ยวกับอำนาจสมรรถนะของกระทรวงการต่างประเทศในการดำเนินการ และอำนาจตามตำแหน่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งทั้ง 2 ส่วนรวมอยู่ในคำภาษาอังกฤษคำเดียวกัน คือคำว่า authority และถ้าพบปัญหาในเชิงระบบของรัฐราชการไทยว่ากระทบต่อ authority หรือมากกว่านั้นคือกระทบต่อความน่าเชื่อถือของกระทรวงการต่างประเทศ ผู้เข้ามารับผิดชอบบริหารการดำเนินนโยบายต่างประเทศมุ่งแก้ไขและสามารถแก้ไขได้ในระดับระบบ หรือว่าเลือกจัดการด้วยแนวทางในส่วนของตนจากการตระหนักในข้อจำกัดที่มีอยู่ในระบบ

อนึ่ง เมื่อมีเรื่อง authority เข้ามาเกี่ยวข้อง ขอท่านผู้อ่านได้โปรดระลึกว่า ผู้กำลังพาท่านชมบริบทของ Morning Prayers นี้ เป็นเพียงมัคคุเทศก์อาสาสมัครที่เป็นคนนอก มิใช่คนในของระบบราชการไทยด้านการต่างประเทศ การจัดบริบท

---

¹⁵ Ernest Mason Satow, *A Guide to Diplomatic Practice*. (London: Longmans, 1932), A guide to diplomatic practice: Satow, Ernest Mason, Sir, 1843-1929: Free Download, Borrow, and Streaming: Internet Archive; David P. Heatley, *Diplomacy and the Study of International Relations* (Oxford: The Clarendon Press, 1919).

มานำเสนอจึงเป็นการวาดเค้าร่างด้วยเส้นไม้ที่เส้นจากเกร็ดเรื่องเล่า ให้ผลใกล้เคียงไปทางภาพนามธรรม มากกว่าเป็นการจัดบทสรุปงานวิจัยประวัติศาสตร์แบบทางการออกมาขายเป็นรูปถ่ายจากของจริง

4. ในราชการกระทรวงการต่างประเทศ อะไรคือวัฒนธรรมการทำงาน

ในจุดเริ่มต้นชีวิตนักการทูตของอาสาในกระทรวงการต่างประเทศ มีพันเอก (พิเศษ) ถนัด คอมันตร์ เป็นรัฐมนตรีเจ้ากระทรวง ถนัดเป็นนักการทูตที่ฝึกฝนอบรมมาในสำนักฝรั่งเศส ซึ่งมีแบบแผนการทูตที่ยกย่องกันว่าเหนือชั้นกว่าการทูตแบบอเมริกัน ดังมีผู้สรุปแบบแผนการทูตฝรั่งเศสไว้ว่า “It’s a diplomat’s diplomacy.” คนภายนอกฟังแล้วเข้าใจความหมายข้อสรุปนี้แบบไหน ขึ้นอยู่กับว่าเข้าใจวิถีดำเนินการทูตอย่างไร¹⁶ แต่มีนักการทูตของอังกฤษเคยให้ตัวอย่างจากกรณีประธานาธิบดี เดอ โกลล์ ที่อาจช่วยให้คนนอกเข้าใจความหมายการจัดการตามแบบแผนการทูตของฝรั่งเศสได้ดีขึ้น เดอ โกลล์ ไม่เพียงมีทักษะเป็นตัวของตัวเองอย่างยิ่ง แต่ไม่พลาดโอกาสแสดงมติดตามความคิดของตนให้เป็นที่ประจักษ์อยู่เสมอ อย่างไรก็ดี มิใช่ว่าทุก ๆ ความเห็นของเดอ โกลล์ ต่อปัญหาความมั่นคงและการต่างประเทศของยุโรปมีความสมเหตุสมผลแก่ทุกคนที่ได้ฟัง แต่วิถีการทูตสำนักฝรั่งเศสหาวิธีพบเสมอในการจัดเหตุผลคำอธิบายออกมาอย่างมีชั้นเชิง การทูต ที่ทำให้มติดของเดอ โกลล์ กลายเป็นข้อเสนอที่น่าที่ เต็มไปด้วยเหตุผลอันควรแก่การรับฟัง บางทีถึงขนาดที่ใคร ๆ นึกไม่ถึง¹⁷

¹⁶ David P. Heatley, เพิ่งอ้าง.

¹⁷ Eric Clark, *Diplomat: The World of International Diplomacy* (New York, NY.: Taplinger, 1973).

แต่ก่อนสรุปว่า กลวิธีการทูตของสำนักฝรั่งเศสตามการตีความข้างต้น มีอิทธิพลเพียงใดต่อวัฒนธรรมการทำงานของกระทรวงการต่างประเทศไทย ควรพิจารณาแนวทางบริหารการทูตของรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงผู้อบรมมาในสำนักกฎหมายและการทูตของฝรั่งเศสกันก่อน ในระหว่างที่ว่าการในตำแหน่งรัฐมนตรี ณ์ได้รับผิดชอบการจัดเหตุผลอธิบายและรักษาความสมเหตุสมผลทางการทูตให้แก่ การดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลคณะปฏิวัติ แต่เมื่อมาถึงจุดที่รัฐบาล ทหารไม่อาจรักษาความสมเหตุสมผลนั้นไว้ได้ และเมื่อเขาพ้นตำแหน่งรัฐมนตรีมา มีบทบาทในสภาแล้ว วาจาหาญของณ์ดก็ย้อนกลับมาตีแสกหน้าความไม่สมเหตุ สมผลของนโยบายที่ดำเนินมา และที่กำลังดำเนินต่อไป แม้ผลงานการทูตที่เป็น ความสำเร็จอย่างสูงของเขาเอง เช่น แลกงการณ์ร่วมมร์สก์-ณ์ดอันมีชื่อเสียงและ เป็นกรอบอ้างอิงที่ใช้กันต่อมาในความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับไทย แต่เมื่อณ์ด เห็นว่าการนำแลกงการณ์ร่วมดังกล่าวมาใช้อ้างอิงได้สร้างความไม่สมเหตุสมผล ขึ้นมาในการดำเนินนโยบาย เขาก็พร้อมวิพากษ์ชี้จุดอ่อนให้เห็นเช่นกัน¹⁸ เราอาจ แยกวิธีของณ์ดในการจัดการกับความไม่สมเหตุสมผลแบบนี้ไว้เป็นบุคลิกพิเศษ เฉพาะตัวบุคคล แต่กระนั้นควรติดตามด้วยว่า บุคลิกวิธีในการจัดความสมเหตุ สมผลแบบณ์ด รวมทั้งวิธีรักษาความเชื่อถือตรงต่อหลักการแบบพจน์ สารสิน รัฐมนตรี ต่างประเทศระหว่างปี 2492-2493/1949-1950 ที่เลือกลาออกจากตำแหน่ง รัฐมนตรีเพื่อรักษาหลักการ เมื่อรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ตัดสินใจดำเนิน นโยบายต่างประเทศรับรองรัฐบาลจักรพรรดิบัวว ด้อย แตกต่างจากที่กระทรวง การต่างประเทศเสนอ แนวทางของณ์ดและพจน์มีผลเพียงไรต่อวัฒนธรรมการ ทำงานของข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศในรุ่นนั้นและในรุ่นต่อ ๆ มา

¹⁸ ณ์ด คอมนันตร์, “ประเทศไทยกับกองกำลังทหารต่างด้าว,” *อุโฆษสาร*, (2517), ประเทศไทยกับ กองกำลังทหารต่างด้าว (assumptionmuseum.com).

วัฒนธรรมการทำงานแบบหนึ่งซึ่งเป็นที่คาดหวังสูงจากนักการทูตของกระทรวงการต่างประเทศไทย คือ การมีความกล้าหาญทางจริยธรรมต่อการปฏิบัติหน้าที่ กล้าหักท้วงในความผิดพลาดที่พบเมื่อการกำหนดหรือการดำเนินนโยบายต่างประเทศเป็นไปอย่างผิดทิศผิดทาง ดังมีศัพท์อันเป็นที่รู้จักกันดีภายในวงนักการทูตไทยว่า การทำงานอย่างคนมีกระดูกสันหลัง เมื่อพบการหลงทิศผิดทางในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาล หรือเมื่อพบว่าเหตุปัจจัยในสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปแล้ว ย่อมเป็นหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานการทูตและการต่างประเทศที่ต้องกล้าหักท้วง และกล้าเสนอให้ปรับเปลี่ยนนโยบายที่กำลังดำเนินอยู่นั้นเสียใหม่ คำวิจารณ์แรงต่อผู้ปฏิบัติงานการทูตและการต่างประเทศในบริบทแบบนี้ คือการถูกขนานว่าเป็นพวก “spineless”

อย่างไรก็ดี การ speaking truth to power ของคนเป็นข้าราชการในระบบราชการไทย ถ้าไม่มีฐานและสถานะอันมั่นคงเช่นเดียวกับพจน์ สารสิน เมื่อลมที่เปลี่ยนทิศไปแล้วพัดหวนมาใหม่ ในกระแสอันรุนแรงกว่าเดิม ผู้นำข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ ที่เป็นผู้ร่วมหาทางและร่วมกันดำเนินการเปลี่ยนทิศทางของนโยบายต่างประเทศจากสมัยรัฐบาลทหาร เช่น อานันท์ ปันยารชุน และนักการทูตอีกหลายคนในรุ่นเดียวกัน ก็ต้องเจอกับการตั้งคณะกรรมการสอบ หรือมีเช่นนั้นก็ถูกโยกย้ายกระจายกันไปคนละทิศ เมื่อทหารย้อนกลับมายึดอำนาจและควบคุมการจัดตั้งรัฐบาลอีกครั้ง

เดช บุญนาค หนึ่งในนักการทูตรุ่นดังกล่าวที่มีส่วนช่วยกันกับนักการทูตคนอื่นๆ ภายใต้ปลัดกระทรวงฯ อานันท์ ชับเคื่อนการเปลี่ยนทิศทางนโยบายต่างประเทศ จากการเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดของสหรัฐฯ มาเปิดความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีนและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี ได้ให้ข้อคิดเห็นต่อวัฒนธรรมการทำงานแบบมีกระดูกสันหลัง และการที่นักการทูตรุ่นอาวุโสวิจารณ์นักการทูตไทยรุ่นหลังว่าเป็นพวก “spineless with no backbone” เดชมีความเห็นแย้งอีกทางหนึ่ง ที่ควรคัดมาพิจารณา ดังนี้

*"I think that the spine is an interesting part of human anatomy in that it is made up of many bones, not just one big bone like the shin. So, because it is made up of small bones locked together, it can bend forward, backward, left, and right, and is therefore a very flexible piece of the anatomy. It is unlike the shin, which would break if it is hit hard. The whole point of Thai diplomacy is that it **IS** flexible and can go in many directions. That is the real meaning of "bamboo diplomacy." I agree with the apocryphal story of Lee Kuan Yew that Thai diplomacy bends **BEFORE** the wind, not just **WITH** the wind. The difference between the two prepositions is very important, before or with. In other words, good diplomacy is pro-active and not reactive. You have to see where the wind is blowing in order to keep safe and survive in a dangerous and difficult world."*¹⁹ (เน้นข้อความตามต้นฉบับ)

ข้อเสนอข้างต้นของเตจเกี่ยวกับลักษณะการทูตไทย เป็นการตีความลักษณะความยืดหยุ่นออกมาเสนอเป็นแนวทางในการทำงานของกระทรวงการต่างประเทศ ตามที่เป็น หรือตามที่ดีควรเป็น ได้อย่างน่าสนใจ นั่นคือ ความสามารถในการผสานการเปลี่ยนแปลงทิศทางของนโยบายต่างประเทศไทยอย่างสอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของเหตุปัจจัยในสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ กับการเป็นผู้นำการปรับเปลี่ยนแนวทางดำเนินนโยบายที่เห็นว่าถูกต้อง ก่อนจะถูกจำนนด้วยสภาวะการณ์ระหว่างประเทศบังคับให้ต้องเปลี่ยน

---

¹⁹ Tej Bunnag and Anuson Chinvano, *Thai Diplomacy in Conversation with Tej Bunnag*, 17.

ในอีกด้านหนึ่ง หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เสนอการขยายความหมายในความยืดหยุ่นของการต่างประเทศไทยที่ देखกล่าวถึงได้อย่างน่าสนใจทัดเทียมกัน ในบริบทของการเปลี่ยนนโยบายของไทยสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชายที่เสนอการ “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ให้ข้อคิดแนะนำว่า “นโยบายต่างประเทศไทย ... ควรมีความยืดหยุ่นต่อประเทศที่เป็นปฏิปักษ์มากกว่าที่เป็นอยู่ และควรมีความแข็งกร้าวต่อมิตรประเทศมากกว่าที่เป็นอยู่”²⁰

นักการทูตอาวุโสและอดีตนายกรัฐมนตรีอย่างอานันท์ ปันยารชุน คงเห็นตรงกันกับ देख และรับข้อเสนองานของหม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ในการปรับความหมายของความยืดหยุ่นเข้ามาในลักษณะการดำเนินการต่างประเทศของไทย แต่สิ่งที่ผู้สนับสนุนการยื่นหยักรักษาวัฒนธรรมการทำงานของกระทรวงการต่างประเทศและนักการทูตไทยอย่าง “ผู้มีกระดูกสันหลัง” ซึ่ให้พิจารณาความหมาย คือ ปัญหาระหว่างการยื่นหยักรักษาแนวทางที่เห็นว่าถูกต้อง กับการยอมแพ้เปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของคลื่นลมการเมืองภายในของไทยซึ่งมีเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยครั้ง และสร้างผลกระทบต่อนโยบายต่างประเทศอยู่ไม่น้อย ว่าการทำงานและวัฒนธรรมการทำงานของกระทรวงการต่างประเทศจะยื่นหยัดนำทางการปรับเปลี่ยนนโยบายไปในทิศทางที่ถูกต้อง และรักษาความถูกต้องตามหลักการได้เพียงใด มีคนเปรียบการทูตไทยเหมือนไม้ไผ่ และพิจารณาความเปรียบดังกล่าวกับทิศทางลมในสภาพแวดล้อมการเมืองระหว่างประเทศ²¹ แต่ประสบการณ์ของ

²⁰ พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา, *ผ่านร้อนผ่านหนาว* (กรุงเทพฯ : เออาร์ไอพี จำกัด (มหาชน), 2556), 111.

²¹ Arne Kistenko, *Bamboo in the Wind: United States Foreign Policy and Thailand during the Kennedy and Johnson Administrations 1961-1969* (Toronto: University of Toronto, 2000); Jittipat Poonkham, *A Genealogy of Bamboo Diplomacy* (Canberra: Australian National University Press, 2022).

นักการทูตไทยรุ่นอาวุโสบ่งว่า ลมพัดเปลี่ยนทิศทางที่ส่งผลสำคัญต่อการดำเนินการทูตและการต่างประเทศไทย ยังมาจากลมพัดเปลี่ยนกระแสในการเมืองภายในที่หลายครั้งทำให้ไทยพลาดโอกาสดำเนินนโยบายไปในทิศทางตามหลักการที่ควรเป็น เดช ซึ่งไม่เห็นด้วยกับการมองความหมายแบบแข็งที่พร้อมแตกหักจากความเปรียบเรื่องการทำงานอย่างมี “กระดุกสันหลัง” เสนอว่าการแก้ไขการเสียโอกาสที่พลาดไปในการต่างประเทศต้องใช้ทักษะความชำนาญสูง ซึ่งประกอบด้วยความสามารถบริหารจัดการดำเนินนโยบาย และการมองสถานการณ์ที่ต้องเข้าไปดันดันแก้ไขในเชิงยุทธศาสตร์ เดชเรียกความชำนาญเช่นนี้ว่าทักษะแบบ muddling through²² ซึ่งนำวิเคราะห์เป็นต่างหากในโอกาสอื่นว่า ความชำนาญ muddling through ในทางการทูตของนักการทูตไทยตามที่เดชตั้งข้อสังเกตไว้พัฒนามาจากการที่รัฐราชการไทยสมัยใหม่สร้างความผันผวนในการเมืองภายในให้ฝ่ายปฏิบัติในกระทรวงการต่างประเทศต้องเผชิญและต้องตั้งรับอยู่เป็นระยะเพียงใด

ในปี 2492/1949 วงดนตรีสุนทราภรณ์ออกเพลงใหม่มาให้หมั่นทนา โมรากุล เป็นผู้ขับร้อง เพลงนั้นชื่อว่า *สนต้องลม*²³ เนื้อเพลงตั้งคำถามถึงสนที่เมื่อต้องลมแล้ว “เหตุไฉนโยไม่โค่น” คำตอบสำหรับปัญหานี้ ในบริบทของกระทรวงการต่างประเทศไทย ควรติดตามศึกษาเปรียบเทียบหาบทเรียนจากแนวทางบริหารการดำเนินนโยบายของผู้บริหารกระทรวงระดับรัฐมนตรีและปลัดกระทรวงการต่างประเทศ หรืออดีตปลัดกระทรวงฯ ที่ได้รับเชิญในยามลมหวอนเปลี่ยนทิศให้เป็นนายกรัฐมนตรีแทนนายกรัฐมนตรีที่เป็นอดีตเจ้ากระทรวงการต่างประเทศ ว่า

²² Tej Bunnag and Anuson Chinvano, *Thai Diplomacy in Conversation with Tej Bunnag*, 20, 32.

²³ เอิบ ประไพเพลงประสม เป็นผู้ประพันธ์คำร้อง เวส สุนทรจามร เป็นผู้ประพันธ์ทำนองเพลง *สนต้องลม* ที่มาข้อมูล : https://sirindhornmusiclibrary.li.mahidol.ac.th/thai_contemporary_mu/plengthaisakol-71/

ต้องใช้ความสามารถในการจัดการและดำเนินการโดยหลักการอย่างไรจึงไม่เป็นการทำงานแบบ “ไม่มีกระดูกสันหลัง” ในระหว่างเวลาที่ “สนต้องลม” และโดยความจำเป็น “ต้องลมพัดโอน อ่อนโยนตามสายลม” จึงไม่หักโค่นจากลมพัดเปลี่ยนกระแสในการเมืองภายใน ที่อาจพัดกระหน่ำแรงต่อคนที่ยืนต้านลม และพร้อมกันอีกด้าน ต้องหาทางดันดัน muddling through พานโยบายไปสูเป้าหมาย โดยมุ่งหาทางแก้ไขทั้งข้อจำกัดที่การเปลี่ยนแปลงในการเมืองภายในตั้งใจทย์ต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศ และการหาทางพากรต่างประเทศให้บรรลุเป้าหมายเพื่อรักษาผลประโยชน์ที่พึงประสงค์ของประเทศ ถ้ารับการตีความนี้มาพิจารณาการทำงานของกลไก Morning Prayers ในการบริหารแนวทางจัดการให้การต่างประเทศกับการเปลี่ยนอำนาจในการเมืองภายในโดยการยึดอำนาจ ไม่ให้เกิดการขัดขวางกัน ย่อมต้องนำความกระฉืดของกระทรวงการต่างประเทศในโครงสร้างรัฐราชการไทยอันใหญ่โตมาพิจารณาประกอบด้วย จึงทราบความซึ่งใน muddling through เมื่อการต่างประเทศไทยดันดันดำเนินมาควบคู่กับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ และการเปลี่ยนทิศทางการเมืองภายในส่งผลได้มากต่อภารกิจสำคัญทั้งสอง

การอ่านเอกสาร Morning Prayers ของอาสาแบบอ่านระหว่างบรรทัด ให้เบาแสบแก่ผู้ปฏิบัติงานในกระทรวงการต่างประเทศทุกรุ่นได้แง่คิดสำหรับตอบคำถามความสมเหตุสมผลจากประสบการณ์ของตนได้ ทั้งในการทำงานยามภาวะคลื่นลมการเมืองภายในพัดเปลี่ยนหมุนเวียนตามฤดูกาลปกติ และในฤดูกาลพิเศษ แต่อีกส่วนหนึ่ง ควรคำนึงว่า วัฒนธรรมการทำงานของส่วนราชการเป็นผลมาจากพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ขององค์กรนั้น ๆ เองด้วย หลักการบรรทัดฐาน แนวทาง และวิถีปฏิบัติที่เกิดขึ้นและตั้งมั่นอยู่ตัวมาก่อนในองค์กรย่อมส่งผลสะท้อนต่อเนื่อง ต่อระบบเหตุผลและวัฒนธรรมองค์กรในการปฏิบัติงานของราชการส่วนนั้นในเวลาต่อมา ซึ่งนำเรามาสู่บริบทที่ควรทราบในลำดับถัดมาสำหรับประกอบการอ่านเอกสาร Morning Prayers นั่นคือ ในพัฒนาการของรัฐราชการ

แผนภาพที่ 7 : กระบวนการต่างประเทศเป็นกระบวนปกติเลือก

dl.parliament.go.th

มาตรา ๘ งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงการต่างประเทศ ให้ตั้งเป็นจำนวน ๒,๑๔๕,๔๙๐,๑๐๐ บาท จำนวนดังนี้

ก. สำนักงานปลัดกระทรวง รวม ๒,๑๔๕,๔๙๐,๑๐๐ บาท คือ

๑. แขนงงานค่านิยมนโยบาย เพื่อความมั่นคง ๒,๑๔๕,๔๙๐,๑๐๐ บาท

มาตรา ๙ งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้ตั้งเป็นจำนวน ๓๕,๔๔๕,๕๐๐ บาท จำนวนดังนี้

ณ วันที่พิเศษ หน้า ๑๑
เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๑๑๕ ราชกิจจานุเบกษา ๔ ตุลาคม ๒๕๓๔

ข้าราชการพลเรือนสามัญจำแนกตามสายงาน

นักบริหาร นักบริหารการทูต ผู้อำนวยการ นักการทูต นักวิเทศสหการ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน นักวิชาการตรวจสอบภายใน นักทรัพยากรบุคคล นักจัดการทั่วไป นิติกร นักวิชาการคอมพิวเตอร์ บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด นักวิชาการพัสดุ เจ้าพนักงานพัสดุ นักบัญชี นักวิชาการเงินและบัญชี เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี นายช่างไฟฟ้า เจ้าพนักงานสื่อสาร เจ้าพนักงานธุรการ เจ้าพนักงานเสด็จต้นศึกษา นายช่างภาพ นักประชาสัมพันธ์

รวมอัตรากำลังข้าราชการ ณ เดือน พฤษภาคม 2552

รวม 1,583 คน

ที่มา : บัญญักษ์ พงษ์เสถียรศักดิ์, “พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน 2551 กับผลกระทบที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของกระทรวงการต่างประเทศ,” รายงานการศึกษาศาสนาส่วนบุคคล, สถาบันการต่างประเทศชเวดเดนสวีเดน, 2552, 15-17.

ไทย ส่งผลอย่างไรต่อระบบการบริหารการดำเนินนโยบาย และต่อ authority ของ กระทรวงการต่างประเทศ และของรัฐมนตรีว่าการฯ ในฐานะที่เป็นส่วนราชการ ดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายต่างประเทศ

5. การต่างประเทศของไทยกับ ความ (ไม่) สำคัญของกระทรวงการต่างประเทศ

โดยเหตุความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ของไทยเน้นด้านการเมือง ความมั่นคง กระทรวงการต่างประเทศจึงถูกจัดภารกิจ ตามโครงสร้างระบบบริหารราชการไทยไว้ในภาคนโยบายด้านความมั่นคง ซึ่ง ประกอบด้วยส่วนงานภาคความมั่นคงอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งราชการฝ่ายทหาร ที่มีขนาดใหญ่กว่ากระทรวงการต่างประเทศทั้งทรัพยากร งบประมาณ บุคลากร และอิทธิพลในกระบวนการกำหนดและดำเนินนโยบาย อีกทั้งเมื่อเปรียบเทียบกับ กระทรวงการต่างประเทศกับราชการส่วนอื่นแล้ว กระทรวงการต่างประเทศเป็น กระทรวงขนาดเล็กมากตลอดมา ทั้งในเชิงงบประมาณ ในด้านอัตรากำลังคน และ เครื่องมือดำเนินการตามนโยบาย การดำเนินบทบาทของกระทรวงการต่างประเทศ สมัยสงครามเย็นและสงครามเวียดนามเพื่อตอบโจทย์ความมั่นคงในภูมิภาค ได้วางรากฐานเชิงสถาบันที่สำคัญต่อการจัดโครงสร้างองค์กร กรอบเหตุผลใน วิธีคิดวิธียอมรับผลประโยชน์ และการจัดความสำคัญของประเด็นนโยบายไว้ที่งาน การเมืองและความมั่นคง โดยมีกรมการเมืองเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลภารกิจ ด้านนี้ และนำความสัมพันธ์ทางการเมืองกับประเทศในทุกภูมิภาครวมไว้ที่กรมนี้ กรมเดียว

ข้อที่ควรคำนึงในบริบทนี้คือ เมื่อต่างประเทศมองเข้ามาที่ระบบราชการ ด้านการต่างประเทศของไทยพร้อมกับความต้องการบรรลุเป้าหมายในการดำเนิน นโยบายที่ประเทศนั้น ๆ มีกับประเทศไทย ต่างประเทศเหล่านี้พิจารณาน้ำหนักของ

แผนภาพที่ 8 : โครงสร้างกระทรวงการต่างประเทศก่อนปรับกรมการเมืองเป็นกรมภูมิภาค
สมัยอาสา เป็นรัฐมนตรีว่าการ

Generalists: ด้านกว้างของความรู้

บุคคล องค์การ ระบบงาน พื้นที่ ประเด็นปัญหา มิติ : การเมือง สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและเทคโนโลยี

วิเคราะห์ ยุทธศาสตร์
วางแผน วิกฤตยุทธ์ ต่าเนินการ
จัดการ กระบวนการ
บริหาร ทรัพย์สิน ทรัพยากร
ติดต่อ ประสานงาน
แก้ไขปัญหา
เจรจา
สารนิเทศ
เขียนบันทึก หลากหลาย รูปแบบ

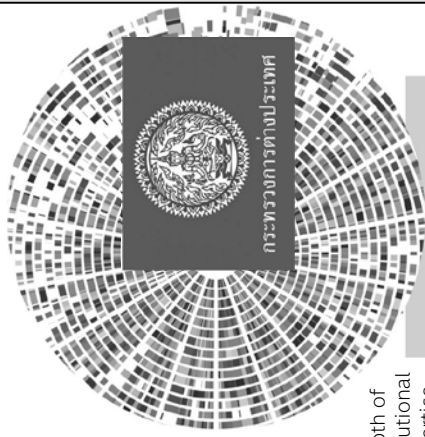
Depth of Institutional Competence & Competency

ด้านลึกของทักษะ สมรรถนะ

การเมือง และภาค ต่างประเทศ เพื่อนบ้าน
การเมือง การ ต่างประเทศ ของ มหาอำนาจ & ประเทศคู่ค้า สำคัญอื่น ๆ
องค์การ ระหว่าง ประเทศ
สนธิสัญญา & กฎหมาย
การกงสุล
งานพิธีการทูต การจัดประชุม การเยือน ต่างประเทศ

Depth of Institutional Expertise

ด้านลึกของ ความรู้ & ความเชี่ยวชาญ เฉพาะ

กรอบลักษณะงาน สำหรับการบริหาร สมรรถนะกระทรวง การต่างประเทศ

กระทรวงการต่างประเทศ
ในฐานะกลไกสนอโยบาย

ส่วนราชการจนถึงปี 2534 ประกอบด้วย

- < สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี
- < สำนักงานปลัดกระทรวง
- < กรมการเมือง
  - กองยุโรป กองอเมริกา
  - กองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
  - กองเอเชียใต้และเอเชียตะวันตก
  - กองแอฟริกาและประเทศกลุ่มอาหรับ + สำนักงานเลขาธิการกรม
- < กรมพิธีการทูต
- < กรมเศรษฐกิจ
- < กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย
- < กรมสารนิเทศ
- < กรมองค์การระหว่างประเทศ
- < กรมอาเซียน

กระทรวงการต่างประเทศ และเห็นความสำคัญของกระทรวงฯ มากน้อยเพียงใด ในสนามนโยบาย ทั้งในการกำหนดนโยบายด้านที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประเทศเหล่านั้น และในสมรรถนะและความน่าเชื่อถือของกระทรวงการต่างประเทศในฐานะเป็นกลไกดำเนินนโยบาย เมื่อกระทรวงฯ มีเครื่องมือและทรัพยากรสำหรับดำเนินการอย่างจำกัด หรืออาจมิได้มีอำนาจหน้าที่โดยตรง ในการกำกับควบคุมส่วนราชการและหน่วยงานที่รับผิดชอบการปฏิบัติให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ประเทศนั้น ๆ ต้องการ²⁴

การหาข้อสรุปเฉพาะช่วงเวลา เฉพาะประเด็นและภาคส่วนนโยบาย และข้อสรุปที่ใช้ได้ทั่วไปในเรื่องนี้คงต้องแยกศึกษาเป็นต่างหากออกไป ในที่นี้นำเสนอเพียงว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นปัจจัยที่มีผลมากต่อการกำหนดบทบาทความสำคัญมากหรือน้อยของกระทรวงการต่างประเทศในสนามการกำหนดและดำเนินนโยบายการต่างประเทศ และปัจจัยนี้ขึ้นอยู่กับหลายเงื่อนไขสำคัญ ที่ควรกล่าวถึงในบริบทนี้ ได้แก่

- (1) การได้รับการยอมรับใน authority อันเกิดจากอำนาจสมรรถนะ เช่น ความรู้และความชำนาญจากประสบการณ์ในด้านการต่างประเทศ หรือในกรณีนักการเมืองอาจรวมถึงการมีบทบาทความสำคัญในพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล ที่ผสมกับอำนาจโดยตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
- (2) ความสัมพันธ์ระหว่างนายกรัฐมนตรีกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศว่าหัวหน้ารัฐบาลมอบอำนาจหน้าที่และมอบหมายความรับผิดชอบในการดำเนินนโยบายระดับใดให้แก่รัฐมนตรีต่างประเทศ

²⁴ เตช บุนนาค, “คำนิยม” ใน สุรพงษ์ ชัยนาม, *นโยบายของไทยต่อเวียดนาม* (กรุงเทพฯ : สยามปริทัศน์, 2560), 8.

(3) บุคลิกการทำงานเชิงรุกของรัฐมนตรีต่างประเทศที่สามารถประสานการดำเนินนโยบายต่างประเทศกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อให้เป้าหมายนโยบายที่ต้องการดำเนินสำเร็จ ประสิทธิภาพในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติในภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ใช่ผลประโยชน์ของใครคนใดคนหนึ่ง

ถ้าใช้เกณฑ์ข้างต้นจัดการเปรียบเทียบรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ 2 คนที่มีความโดดเด่นและเป็นรัฐมนตรีที่อาสาทำงานด้วยยาวนาน ในระหว่างรับราชการที่กระทรวงการต่างประเทศ คือ พันเอก(พิเศษ) ถนัด คอมันตร์ และพลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา การเปรียบเทียบคร่าว ๆ ให้ประเด็นที่น่าสังเกต ดังนี้

ถ้าพิจารณาจากระยะและช่วงเวลาการดำรงตำแหน่งของถนัดระหว่างปี 2502-2514/1959-1971 กับของสิทธิระหว่างปี 2523-2533/1980-1990 บุคคลทั้ง 2 ดำรงตำแหน่งรับผิดชอบด้านการต่างประเทศของไทยในสมัยสงครามเย็นเหมือนกัน พบภัยคุกคามจากเวียดนามและปัญหาความขัดแย้งในอินโดจีนเช่นกัน แต่ในรูปการณ์ของปัญหาต่างกัน และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาวะการณ์ของสงครามร้อนในภูมิภาคและสงครามเย็นในระดับโลกไม่เหมือนกัน ในสมัยถนัด คือ การขยายตัวของขบวนการคอมมิวนิสต์ในลาวและในกัมพูชากับสงครามเวียดนามที่สหรัฐฯ เข้าแทรกแซงและเข้ามาทำสงครามโดยใช้ไทยเป็นฐานทัพตั้งกองกำลังรบในสมัยสิทธิ เป็นยุคหลังสงครามเวียดนามที่สหรัฐฯ ถอนตัวจากสงครามออกจากภูมิภาคไปแล้วตามหลักการนิกสัน และคอมมิวนิสต์เป็นฝ่ายมีชัยในประเทศอินโดจีนทั้ง 3 แต่เกิดความขัดแย้งระหว่างเวียดนามกับเขมรแดงซึ่งจีนสนับสนุน เป็นผลให้เวียดนามส่งกำลังทหารเข้ายึดครองกัมพูชาจัดตั้งรัฐบาลที่เวียดนามสนับสนุนแทนรัฐบาลเขมรแดง และกองทัพเวียดนามเคลื่อนมาจ่อประชิดแนวชายแดนไทย²⁵

²⁵ พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา, *ผ่านร้อนผ่านหนาว*, 86-92.

การที่รัฐมนตรีทั้ง 2 ดำรงตำแหน่งในระยะเวลาต่อเนื่องนานถึง 10 ปีเศษ โดยถนัดอยู่ในตำแหน่งนานกว่าสิทธิ 2 ปี สะท้อนว่ารัฐมนตรีต่างประเทศทั้ง 2 ได้รับการยอมรับอย่างสูงจากนายกรัฐมนตรีในงานการดำเนินนโยบายต่างประเทศ จึงควรเปรียบเทียบต่อไปว่าบทบาทหน้าที่ด้านการต่างประเทศของถนัดกับของสิทธิที่ได้รับมอบหมายความไว้วางใจจากนายกรัฐมนตรี คือ จอมพล สฤษดิ์ และจอมพล ถนอมในกรณีของถนัด และพลเอก เกอริงศักดิ์ พลเอก เปรม กับพลเอกชาติชาย ในกรณีของสิทธิ ต่างกันอย่างไร และโดยเหตุนั้น ต่างประเทศที่มีความสัมพันธ์กับประเทศไทย ให้ความสำคัญกับรัฐมนตรีต่างประเทศ และการเป็นผู้เล่นสำคัญในสนามการค้าตัดสินใจและการดำเนินนโยบายของกระทรวงการต่างประเทศในสมัยรัฐมนตรี ถนัด เปรียบเทียบกับสมัยรัฐมนตรี สิทธิ ต่างกันอย่างไร

ในสมัยถนัดเป็นรัฐมนตรี ความสำเร็จของรัฐมนตรีต่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายด้านการเมืองและความมั่นคงอยู่ที่การดำเนินการติดต่อด้านสูงทางการทูตกับมิตรประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบุคคลระดับนำของทางการสหรัฐฯ ที่รับผิดชอบนโยบายด้านความมั่นคงและการให้ความช่วยเหลือเพื่อยืนยันพันธกิจพันธมิตรในฐานะพันธมิตร ความสำเร็จด้านนี้ของถนัดกับสหรัฐฯ ที่สำคัญคือแถลงการณ์ร่วมถนัด-รัสก์ ซึ่งยังใช้เป็นกรอบอ้างอิงในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้ง 2 มาจนถึงปัจจุบัน

แต่ในเรื่องความร่วมมือหรือปรorroมในทางปฏิบัติ เช่น การส่งกำลังทหารเข้ามาปฏิบัติการในสงครามเวียดนามและการอำนวยความสะดวกทางการทหารและความมั่นคง ฝ่ายสหรัฐฯ ซึ่งใช้ไทยเป็นที่ตั้งฐานทัพทำสงครามในเวียดนามเลือกข้ามรัฐมนตรีและกระทรวงการต่างประเทศไปติดต่อเจรจาโดยตรงกับผู้นำรัฐบาลหรือผู้นำฝ่ายทหาร เช่น พลอากาศเอก ทวี จุลละทรัพย์ แทน เมื่อพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศมาแล้ว ถนัดเขียนถึงปัญหากระทรวงการต่างประเทศถูกข้ามว่า ตั้งแต่ปี 2510/1967 เป็นต้นมา ที่สงครามเวียดนามเข้าสู่ระยะสู้รบรุนแรง สหรัฐฯ ได้ส่งกองกำลังทหารอากาศเข้ามาตั้งอยู่ในประเทศไทย "อย่างลึกลับ

โดยที่คณะรัฐมนตรีมิได้อนุญาตหรือแม้แต่รับทราบ” คนที่รู้เห็นเป็นผู้อนุมัติคือ “เจ้าหน้าที่ทหารชั้นสูง ซึ่งเผอิญรวมถึงนายกและรองนายกรัฐมนตรีกับทหารชั้นผู้ใหญ่อีกไม่กี่คน” ในขณะที่ “บรรดาระัฐมนตรีต่างประเทศไม่รู้เรื่อง” ในเมื่อการดำเนินการเรื่องนี้ไม่ผ่านกระทรวงการต่างประเทศ “การตกลงยินยอมจึงทำไปอย่างหละหลวม ปราศจากหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งควรจะต้องกำหนดทั้งขอบเขตหน้าที่ ระยะเวลาอยู่ในประเทศไทยและวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งข้อผูกพันที่ฝ่ายทหารต่างด้าวจะต้องเคารพต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายของบ้านเมืองและอำนาจอธิปไตยของประเทศเจ้าของบ้าน หากส่วนใหญ่ของรัฐบาล โดยเฉพาะกระทรวงการต่างประเทศได้มีส่วนรู้เห็นด้วยแล้ว ภาวะการณ์คงเป็นระเบียบเรียบร้อยถูกต้องมากกว่านี้”²⁶

กรณีข้างต้นสะท้อนว่า ขณะที่ยกเว้นในฐานะรัฐมนตรีต่างประเทศได้รับความไว้วางใจจากนายกรัฐมนตรีให้ดำเนินบทบาททางการทูต แต่กระทรวงการต่างประเทศและเจ้ากระทรวงฯ ถูกกันออกจากวงในของการตัดสินใจในเรื่องการต่างประเทศที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับมหาอำนาจ และนโยบายความมั่นคงส่วนที่เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน เมื่อนำกระทรวงการต่างประเทศสมัยนั้นเป็นรัฐมนตรี มาเทียบกับในเวลาต่อมาที่สิทธิเป็นรัฐมนตรี พบว่าในช่วงเวลาที่สิทธิเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศตลอดระยะเวลาที่พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี กระทรวงการต่างประเทศและเจ้ากระทรวงฯ มีบทบาทความสำคัญสูงเด่นในการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศและความมั่นคง หม่อมราชวงศ์ สุขุมพันธุ์ บริพัตร หนึ่งในทีมที่ปรึกษาบ้านพิษณุโลก เทียบให้เห็นว่า หลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ที่ทำให้รัฐบาลถนอมหมดอำนาจ กระทรวงการต่างประเทศมีบทบาทสูงในการปรับทิศทางการต่างประเทศไทย โดยเฉพาะการเปิดความสัมพันธ์กับจีนคอมมิวนิสต์ แต่มาถูกจำกัดบทบาทลงอีกครั้งหลังเหตุการณ์

²⁶ ถนัด คอมันตร์, “ประเทศไทยกับกองกำลังทหารต่างด้าว,” 12-18.

6 ตุลาคม 2519 จนมาถึงรัฐบาลพลเอก เปรม นายกรัฐมนตรีที่ได้ “มอบความรับผิดชอบด้านการต่างประเทศให้แก่ พล.อ.อ. สิทธิอย่างเต็มที่ ในยุค พล.อ. เปรม กระทรวงการต่างประเทศเป็นแกนนำในการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเห็นได้ชัดที่สุดในกรณีปัญหาแก้มปูชา ภายใต้การนำของ พล.อ.อ. สิทธิ กระทรวงฯ เป็นผู้รับผิดชอบนโยบายทางการเมืองการทูตต่อปัญหาแก้มปูชา และเป็นผู้ประสานงานระหว่างกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบทางด้านความมั่นคง-การต่างประเทศ ซึ่งมีผลทำให้นโยบายไทยต่อปัญหาแก้มปูชามีเอกภาพ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในระดับสูง”²⁷ อนึ่ง ควรกล่าวในที่นี้ด้วยว่า ในการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสภาความมั่นคงแห่งชาติกับกระทรวงการต่างประเทศในสมัยที่สิทธิเป็นรัฐมนตรีว่าการฯ ได้ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐมนตรีต่างประเทศกับเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ 2 คนที่ดำรงตำแหน่งต่อมาจากสิทธิ เป็นตัวเชื่อมระหว่างองค์กรที่แน่นแฟ้น เพราะนาวาอากาศตรี ประสงค์ สุ่นศิริ และสุวิทย์ สุธานุกุล เป็นคนที่ในทีแรกสิทธิขอยืมตัวจากสำนักข่าวกรองแห่งชาติให้มาช่วยสิทธิขยายและพัฒนาสำนักงานในสภาความมั่นคงแห่งชาติที่เป็นภารกิจหลัก

แต่เมื่อนายกรัฐมนตรีเปลี่ยนมาเป็นพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งมีประสบการณ์และความชำนาญทางการทูตโดดเด่นมาก่อน และนายกชาติชายตัดสินใจเปลี่ยนกลไกขับเคลื่อนนโยบายต่างประเทศมาไว้ที่นายกรัฐมนตรี โดยมอบบทบาทความสำคัญแก่ทีมที่ปรึกษาบ้านพิษณุโลกในการดำเนินการเชิงนโยบายในปัญหาแก้มปูชา สร้างความขัดแย้งที่ทำให้แนวทางดำเนินนโยบายของไทยต่อปัญหาแก้มปูชาและเวียดนามแยกเป็น 2 แนวทางระหว่างกระทรวงการต่างประเทศกับทีมที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี สร้างความไม่แน่ชัดเกี่ยวกับแนวทางนโยบายของประเทศไทยในสายตานานาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มิตรประเทศที่เคยสนับสนุน

²⁷ พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา, *ผ่านร้อนผ่านหนาว*, 108-111.

ท่าทีและนโยบายของไทยก่อนหน้านั้น เช่น จีน และอินโดนีเซีย เกิดความไม่แน่ใจหรือไม่สู้พอใจ จนในที่สุด นายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชายตัดสินใจจัดการความขัดแย้งทางนโยบายที่เกิดขึ้นด้วยการปรับพลอากาศเอก สิทธิ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ออกจากตำแหน่ง แต่หลังจากนั้นไม่ทันถึงปี รัฐบาลชาติชายก็ถูกคณะทหาร รสช. ทำรัฐประหาร

การเปรียบเทียบอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งรัฐมนตรีระหว่างณัฏฐ์กับสิทธิกับอำนาจมากน้อยในการดูแลนโยบายต่างประเทศที่นายกรัฐมนตรีมอบให้แก่รัฐมนตรีต่างประเทศ ประกอบกับการพิจารณาโครงสร้างและวัฒนธรรมการทำงานของกระทรวงการต่างประเทศในระบอบรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทยข้างต้น ให้ข้อควรสังเกตแก่เรา บางประการสำหรับนำมาเป็นบริบทประกอบการอ่านเอกสาร Morning Prayers และติดตามแนวทางการบริหารการดำเนินนโยบายต่างประเทศของอาสา ดังนี้

- (1) ต่างประเทศที่เข้ามาสัมพันธ์กับประเทศไทยมองเห็นได้ไม่ยากว่า สมรรถนะในการเมืองนโยบายและอำนาจหน้าที่ในทางปฏิบัติของกระทรวงการต่างประเทศมีขึ้นมีลง ไม่คงที่ต่อเนื่อง ทั้งในการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศ และในการประสานการดำเนินนโยบายต่างประเทศกับส่วนราชการและภาคส่วนอื่นให้เกิดเอกภาพ ในขณะที่ส่วนงานความมั่นคงที่กระทรวงการต่างประเทศถูกจัดไว้ นั้น บทบาทของกองทัพในรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย ในการเมืองไทย และในนโยบายการต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและประเทศเพื่อนบ้านของไทย ผู้นำเหล่าทัพมีอำนาจจัดการและมีความสำคัญสูงต่อเนื่องตลอดมา เมื่อการจัดระบบราชการไทยมีลักษณะแตกออกเป็นแห่ง โดยผู้ทำงานในแต่ละแห่งขึ้นตรงต่อเจ้ากระทรวงต้นสังกัดหรือผู้บังคับบัญชาของราชการส่วนนั้น อำนาจบัญชาการการตัดสินใจในแต่ละแห่งจึงเคลื่อนไหลลงมาตามแกนตั้งได้อย่างคล่องตัวกว่าการเคลื่อนข้ามแห่งไปตามแกนนอน การตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายที่เกี่ยวข้องและต้อง

ประสานกับส่วนราชการทุกระดับ จึงขึ้นไปรวมศูนย์อยู่ที่นายกรัฐมนตรี ในการตัดสินใจสั่งการโดยมติ ครม. แต่การตัดสินใจของนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาลทหารกับของรัฐบาลพลเรือนที่ผสมหลายพรรคร่วมรัฐบาล มีข้อจำกัดแตกต่างกัน รัฐบาลผสมหลายพรรค ที่แต่ละพรรคการเมือง แยกกันดูแลแต่ละกระทรวง หรือบางกระทรวงมีรัฐมนตรีว่าการและ ช่วยว่าการจากหลายพรรค หรือมาจากคนละกลุ่มในพรรคเดียวกัน มีแนวโน้มทำให้โครงสร้างของระบบราชการที่แบ่งแยกตามแห่ง มีผล ในทางทำงานแยกไปตามแห่งไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากยิ่งขึ้น การ ประสานการทำงานระหว่างส่วนราชการต่างกระทรวง ที่เจ้ากระทรวง อยู่ต่างกลุ่ม ต่างพรรคจึงเป็นเรื่องท้าทายความสามารถการจัดการ อย่างมาก

ในกรณีของกระทรวงการต่างประเทศที่เป็นกระทรวงขนาดเล็ก นอกเหนือจากเครื่องมือการทูตแล้ว มีเครื่องมือและทรัพยากรดำเนินการ ได้จำกัด แม้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการต่างประเทศ ดัง กรณีปัญหาผู้อพยพหนีภัยสงคราม ในช่วงที่ปัญหานี้เป็นปัญหาระดับ วิกฤตขึ้นมา เช่นเมื่อเวียดนามส่งกำลังทหารเข้าไปเปลี่ยนแปลงรัฐบาล กัมพูชา ช่วงนั้น มีผู้ข้ามแดนจากกัมพูชาอพยพเข้ามาฝั่งไทยนับแสนคน แต่กระทรวงการต่างประเทศมีข้อมูลและเครื่องมือกับทรัพยากรสำหรับ จัดการเรื่องนี้ไม่เท่ากับของฝ่ายกองทัพและสภาความมั่นคงแห่งชาติ ที่ทำงานร่วมกับกองทัพอย่างใกล้ชิดดีกว่ากระทรวงการต่างประเทศ เป็นเหตุให้พลอากาศเอก สิทธิ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งรู้ข้อมูลและปัญหาผู้พลัดถิ่นในพื้นที่ดีกว่ารัฐมนตรีต่างประเทศ ในเวลานั้น ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรี พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ให้เป็นหัวหน้าคณะฝ่ายไทยในการไปประชุมระหว่างประเทศ เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว “ทั้งที่ยังไม่ได้เป็นรัฐมนตรี” ต่อมา

สิทธิจึงได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ควบกับ
 เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ สิทธิเล่าย้อนความหลังด้วยว่า
 กาชาลี (Ghazali bin Shafie) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและ
 ต่างประเทศของมาเลเซียในขณะนั้น “ซึ่งเป็นเพื่อนกับ พล.อ. เกอริงศักดิ์
 แวะผ่านมาประเทศไทย ถาม พล.อ. เกอริงศักดิ์ว่า ทำไมไม่ตั้งสิทธิเป็น
 รัฐมนตรีต่างประเทศ”²⁸ เรื่องเล่าในบันทึกความทรงจำของสิทธิเรื่องนี้
 นับว่าสะท้อนได้แจ่มชัดพร้อมกันถึงสถานะของกระทรวงการต่างประเทศ
 ที่ด้านหนึ่งถูกมองข้ามความสำคัญโดยง่ายในโครงสร้างการบริหาร
 ภายในรัฐราชการไทย แต่พิจารณาอีกด้านหนึ่ง กระทรวงการ
 ต่างประเทศมีฐานะสำคัญในแบบแผนการดำเนินความสัมพันธ์
 ระหว่างประเทศในสังคมของรัฐอธิปไตย²⁹ อย่างไรก็ตาม เรื่องที่สิทธิเล่า
 ยังทำให้ทราบด้วยว่าเมื่อพลเอก เกอริงศักดิ์เป็นนายกรัฐมนตรี ในที่แรก
 มีความคิดยุบสภาความมั่นคงแห่งชาติ แต่ได้พลเอก เล็ก แนวนมาลี
 รัฐมนตรีกลาโหมและอดีตเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ที่ “มี
 ความสนิทสนมกับ พล.อ. เกอริงศักดิ์... สามารถเปลี่ยนความคิดที่จะ
 ยุบสภาความมั่นคงแห่งชาติของท่านได้สำเร็จ”³⁰ ในแง่นี้ แม้ว่าเมื่อ
 มองเข้ามาในโครงสร้างการบริหารของรัฐราชการไทย อาจเห็น
 ความเล็กกระจิดของกระทรวงการต่างประเทศ แต่ยากจะนึกได้ว่าจะมี
 นายกรัฐมนตรีคนใดคิดสั่งยุบกระทรวงการต่างประเทศ จึงมั่นใจในข้อนี้
 ได้ว่า โดยทางการ กระทรวงการต่างประเทศมีฐานะมั่นคงในระบบ

²⁸ พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา, *ผ่านร้อนผ่านหนาว*, 80-81.

²⁹ Brian Hocking, *Foreign Ministries: Change and Adaptation* (London: Palgrave MacMillan, 1999).

³⁰ พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา, *ผ่านร้อนผ่านหนาว*, 77.

ราชการ แต่ดังที่กล่าวในตอนต้น ในเวลาที่ผ่านมา สถานะความสำคัญ
 ของกระทรวงฯ ในกระบวนการตัดสินใจระดับนโยบายมีขึ้นมีลงไม่คงที่
 (2) ในเรื่องสถานะของกระทรวงการต่างประเทศที่ (ไม่) สำคัญใน
 กระบวนการตัดสินใจระดับนโยบาย ผลประการหนึ่งจากการที่
 ต่างประเทศข้ามกระทรวงการต่างประเทศไปติดต่อกับส่วนราชการไทย
 หน่วยงานไหนโดยตรง ย่อมทำให้ส่วนราชการและผู้ที่เป็นหัวหน้าของ
 ส่วนราชการนั้น ๆ เกิดความรู้สึกว่ามีบทบาทความสำคัญขึ้นมา และ
 ในหลายกรณี ทำให้เห็นว่าการที่กระทรวงการต่างประเทศหรือที่รัฐบาล
 ถูกข้ามความสำคัญไปนั้น มิได้เป็นปัญหาหรือมีผลกระทบอะไรมากนัก
 ตราบเท่าที่ต่างประเทศ โดยเฉพาะถ้าเป็นมหาอำนาจ ยังคงให้ความสำคัญ
 แก่ตนและส่วนราชการที่ตนสังกัดหรือเคยสังกัดปฏิบัติงาน
 มาก่อน สิทธิ ที่เติบโตมาจากสายงานข่าวกรองและความมั่นคงก่อน
 มาเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ เล่าอย่างตรงไปตรงมาในหนังสือบันทึก
 ความทรงจำว่า พลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจและ
 รัฐมนตรีช่วยมหาดไทยในรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม (ที่จัดตั้งหลัง
 รัฐประหารปลายปี 2494/1951) ดำเนินการติดต่อกับผู้แทนการทูตของ
 สหรัฐฯ และกับซีไอเอโดยตรง โดยกรมตำรวจขอตัวสิทธิจากกรมช่าง
 ทหารอากาศมาเป็นล่ามให้อธิบดีเผ่า ในขณะที่เดียวกัน ฝ่ายซีไอเอ
 ไม่ติดต่อกับนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวงการต่างประเทศ แต่เลือกติดต่อ
 อย่างใกล้ชิดกับอธิบดีกรมตำรวจผู้ทรงอิทธิพลทางการเมืองในเวลานั้น
 แทน ในปัจจุบัน ผู้ทรงอิทธิพลทางการเมืองดังกล่าวคงไม่ใช่อธิบดีกรม
 ตำรวจอีกแล้ว ยิ่งไปกว่านั้น สิทธิเล่าย้อนความทรงจำกรณีมายาเกวซ
 (The Mayaguez Incident, 1975) ที่สร้างความขัดแย้งในความสัมพันธ์
 ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ในสมัยรัฐบาลหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ว่า
 เมื่อเรือขนสินค้ามายาเกวซ เรือสัญชาติอเมริกันถูกเขมรแดงยึดไว้ และ

สหรัฐฯ ส่งกำลังทหารนาวิกโยธินไปชิงกลับคืนมาโดยใช้ไทยเป็นฐานปฏิบัติการ แต่ไม่ได้แจ้งให้รัฐบาลไทยทราบเพื่อขอคำอนุมัติอย่างเป็นทางการจากรัฐบาลก่อน แจ้งแต่เฉพาะพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารบก นายกรัฐมนตรี คึกฤทธิ์ เห็นว่า ปฏิบัติการทางทหารเช่นนั้นละเมิดอธิปไตยไทย แต่สิทธิเห็นว่า “สหรัฐฯ ต้องการช่วยคนในเรือ และทหารอเมริกันก็เสียชีวิตด้วยการที่เขาแจ้งทางทหารไทยก่อนการส่งเฮลิคอปเตอร์ไปช่วย เราต้องถือว่าทหารเป็นมือข้างขวา รัฐบาลเป็นมือข้างซ้าย นายกรัฐมนตรีเป็นสมอง เมื่อมือข้างขวาไม่บอกข้างซ้าย จะไปได้ [ทหารอเมริกัน] ออกได้อย่างไร”³¹ จากความเปรียบดังกล่าว อาจต้องใช้ความสมเหตุสมผลแบบรัฐราชการไทยมาช่วยสมานความเห็นของรัฐมนตรี สิทธิมิให้เกิดความไม่ลงรอยกับความเห็นของรัฐมนตรีถนัด เจ้ากระทรวงการต่างประเทศที่เป็นนักการทูตจนเกินไปนัก หรือมิเช่นนั้นต้องกล่าวว่า ความเห็นของพลอากาศเอก สิทธิ เป็นความเห็นจากความทรงจำของอดีตเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ มากกว่าเป็นความเห็นจากความทรงจำของอดีตรัฐมนตรีต่างประเทศ

- (3) ในกรณีของรัฐบาลอานันท์ การจัดความสัมพันธ์ระหว่างมือข้างขวากับมือข้างซ้ายตามความเปรียบของสิทธิข้างต้น มีความละเอียดอ่อนมากกว่าปกติอีกชั้นหนึ่งต่างจากรัฐบาลหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ เพราะเป็นรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการยึดอำนาจโดยทหาร แต่หัวหน้าคณะรัฐประหารคือพลเอก สุจินดา คราประยูร เลือกไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่เชิญอานันท์ ปันยารชุน มาเป็นหัวหน้ารัฐบาล ทำให้อำนาจของนายกรัฐมนตรีที่เป็นประมุขฝ่ายบริหารและควรมีอำนาจ

³¹ พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา, *ผ่านร้อนผ่านหนาว*, 54, 86.

ตัดสินใจสูงสุดในการกำหนดและบริหารนโยบายของรัฐบาล มีอำนาจการเมืองของคณะ รสช. ซ่อนอยู่ ความละเอียดอ่อนในเรื่องนี้ คือ การจัดการความน่าเชื่อถือของรัฐบาลพลเรือนต่อสาธารณชนและนานาชาติในสถานการณ์พิเศษเช่นนี้เป็นเงื่อนไขจำเป็นที่ต้องทำให้สำเร็จ และขึ้นอยู่กับความสามารถของนายกรัฐมนตรีและรัฐบาล ในการรักษาความเป็นอิสระในการดำเนินนโยบายให้มากที่สุด ความน่าเชื่อถือนี้มีได้มีเป้าหมายเพื่อรักษาสถานะความสำคัญของรัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี เท่ากับการสร้างความเชื่อมั่นที่ทำให้ประเทศสามารถเดินหน้าดำเนินนโยบายในด้านต่าง ๆ ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพในระหว่างที่รอกกระบวนการพาการเมืองกลับคืนสู่ความเป็นปกติตามระบอบประชาธิปไตย ส่วนที่สร้างผลกระทบต่อเสถียรภาพและพึงหาทางหลีกเลี่ยงให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้คือ ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับคณะทหาร รสช. ที่คุณอำนาจตัดสินใจกำหนดผลลัพธ์อยู่กึ่งหนึ่ง ตัวอย่างจากอดีตระยะใกล้ที่เตือนใจทั้ง 2 ฝ่ายว่าสถานการณ์เลวร้ายที่พึงหลีกเลี่ยงมากที่สุด คือ ความขัดแย้งระหว่างมือข้างขวา กับมือข้างซ้ายในการดำเนินนโยบายความมั่นคงและต่างประเทศ ที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐบาลธานินทร์ที่มาจากรัฐประหาร กับคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินที่ทำรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลประชาธิปไตย จนเป็นเหตุให้ทหารคณะปฏิรูปฯ ตัดสินใจยึดอำนาจจากรัฐบาลธานินทร์อีกครั้ง การปล่อยให้เกิดขึ้นแบบนั้นไม่เป็นผลดีต่อประเทศและย่อมถือเป็นความล้มเหลวทั้งของรัฐบาลและทหารคณะ รสช.

แน่นอนว่า ลักษณะความคิดทางอุดมการณ์ของอานันท์กับของธานินทร์แตกต่างกันมาก แนวทางดำเนินนโยบายการต่างประเทศ และความมั่นคงของอานันท์จึงวางใจได้ว่าเป็นคนละแนวทางกับของรัฐบาลธานินทร์ แต่ต้องไม่ลืมว่า ปัญหาแกมพูชา ที่เป็นปัญหาสำคัญ

ที่สุดนโยบายความมั่นคงของไทยในระบอบนั้น เพิ่งสร้างความขัดแย้งในแนวทางนโยบายแยกเป็น 2 แนวทาง ระหว่างกระทรวงการต่างประเทศกับที่ปรึกษานายกบ้านพิษณุโลก และระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศกับนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลก่อนหน้า สะท้อนว่าปัญหา นโยบายเรื่องนี้ เป็นดังที่อานันท์กล่าวไว้คือ “ค่อนข้างสับสนและค่อนข้างละเอียดอ่อนมาก” และโดยเหตุที่การจัดการดำเนินนโยบายในเรื่องนี้ เสียไม่พ้นที่ต้องใช้เครื่องมือ ทักษะการและเครือข่ายทางทหารเป็นส่วนสำคัญสำหรับการดำเนินนโยบายในชั้นปฏิบัติ และกองทัพก็เป็นผู้รับผิดชอบจัดการปัญหาความมั่นคงเรื่องนี้ต่อเนื่องตลอดมา การกำหนดนโยบายการต่างประเทศและความมั่นคงของนายกรัฐมนตรีจึงต้องการกลไกประสานระหว่างรัฐบาลกับผู้นำทหารที่เข้ามาจัดการความละเอียดอ่อนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ authority ของนายกรัฐมนตรี กับอำนาจตามที่เป็นจริงของผู้นำกองทัพ เพื่อจัดการให้เกิดความลงตัวในแนวทางนโยบายของไทยต่อปัญหาสันติภาพในกัมพูชา รวมทั้งการปรับความสัมพันธ์กับเวียดนามที่ยังคงมีอำนาจกำหนดผลลัพธ์ในการเจรจาสันติภาพ และการประสานเอกภาพการดำเนินนโยบายที่ต้องใช้ทั้งเครื่องมือการทูต การทหาร เศรษฐกิจ และข่าวกรองเพื่อจัดการผลลัพธ์หลายด้านให้ส่งเสริมสนับสนุนกันในการบรรลุเป้าหมายของไทยในปัญหากัมพูชา และทำให้มิตรประเทศมีความเข้าใจและสนับสนุนการดำเนินนโยบายของประเทศไทย

- (4) โดยเหตุที่รัฐบาลมีเวลาจำกัด แม้อานันท์จะเป็นผู้ชำนาญการทูตและการต่างประเทศและเคยเป็นฝ่ายปฏิบัติในการขับเคลื่อนนโยบายเปิดความสัมพันธ์กับจีนมาแล้ว แต่นายกรัฐมนตรีมีประเด็นวาระนโยบายด้านอื่น ๆ ให้ต้องจัดการอยู่มาก การจัดการความขัดแย้งในแนวนโยบายของไทยต่อปัญหากัมพูชาที่มีอยู่ก่อนหน้าให้เกิดความลงตัวและกลับคืน

สู่ความมีเอกภาพอีกครั้ง จึงจำเป็นต้องมีผู้ดำเนินการประสานกับ กองทัพเพื่อให้นโยบายและการดำเนินนโยบายการต่างประเทศและ ความมั่นคงของไทยเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และที่สำคัญคือ รักษา สถานะและอำนาจของนายกรัฐมนตรีในฐานะผู้มีอำนาจกำหนดนโยบาย ของรัฐบาลในขั้นสูงสุด ในขณะที่ราชการส่วนต่าง ๆ ทุกฝ่าย ไม่ว่าจะ พลเรือนหรือทหาร เป็นผู้ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล มิใช่ผู้มีอำนาจ กำหนดนโยบายอยู่เบื้องหลัง และโดยที่กระทรวงการต่างประเทศ ในสมัยพลอากาศเอก สิทธิ เคยเป็นศูนย์กลางของการดำเนินนโยบาย ต่างประเทศของไทยต่อปัญหาที่มพูชามาก่อน จนกระทั่งเกิดความ ขัดแย้งไม่ลงรอยกันขึ้นในรัฐบาลที่ผ่านมา จึงไม่มีใครและส่วนราชการใด ในรัฐบาลใหม่จะเหมาะไปกว่ากระทรวงฯ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวง การต่างประเทศ

และถ้าสันนิษฐานตามข้อเสนอของเตช ที่ให้ข้อสังเกตว่า ปัจจัย บุคคลและบุคลิกภาพเป็นปัจจัยสำคัญไม่แพ้สัญชาติญาณในการ กำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศ อาหนักคงประเมินแล้วว่า คุณสมบัติส่วนบุคคลและบุคลิกภาพของอาสา มีความเหมาะสมที่สุด สำหรับเป็นผู้ทำหน้าที่ประสานกับกองทัพ เพื่อให้นโยบายต่างประเทศ และความมั่นคง “ที่ค่อนข้างสับสน ค่อนข้างละเอียดอ่อนมาก” เกิด แนวทางที่เป็นเอกภาพในฝ่ายไทย และได้รับการขับเคลื่อนจัดการ ผลลัพธ์ให้บรรลุเป้าหมายด้วยความราบรื่น ไม่เป็นจุดสร้างปัญหา ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับกองทัพจนกระทบต่อเสถียรภาพและ ความเชื่อมั่นอันเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต่อความสำเร็จในการทำงานของ รัฐบาลในสถานการณ์พิเศษ เพื่อคืนความเป็นปกติให้แก่ประเทศด้วย ความเรียบร้อย ในจุดนี้ ถ้าเปรียบเทียบความไว้วางใจและอำนาจหน้าที่ ด้านการต่างประเทศที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายให้อาณัติการดำเนิน

นโยบายแก้รัฐธรรมนูญต่างประเทศในรัฐบาลพลเอก เปรมกับรัฐบาล อานันท์ กล่าวได้ว่า สิทธิและอาสาไม่แตกต่างกันในการเป็นรัฐธรรมนูญ ต่างประเทศที่นายกรัฐมนตรีให้ความเชื่อมั่นไว้วางใจสูง ในทางที่ทำให้ สถานะกระทรวงการต่างประเทศมีความสำคัญในกระบวนการตัดสินใจ ระดับนโยบาย แต่ความแตกต่างกันอยู่ที่ พลอากาศเอก สิทธิสร้าง การเป็นศูนย์กลางในการดำเนินนโยบายต่างประเทศและความมั่นคง จากประสบการณ์และเครือข่ายความสัมพันธ์ของรัฐมนตรีที่เคย ทำงานในภาคความมั่นคงในสภาความมั่นคงแห่งชาติ ในขณะที่อาสา ใช้กระทรวงการต่างประเทศเป็นศูนย์กลางจัดการความเป็นเอกภาพ ภายในประเทศด้วยสมรรถนะอันแนบเนียนของนักการทูตผู้มีเครือข่าย สายสัมพันธ์ทางสังคมกว้างขวาง ประสานภาคส่วนความมั่นคงกับ ภาคส่วนอื่น ๆ มาร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ไปสู่เป้าหมาย

- (5) สรุปได้ว่า โดยโครงสร้างของระบบราชการต่างประเทศในรัฐราชการ ไทย ส่วนที่ทำทลายฝีมือการบริหารของคนเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง การต่างประเทศ ได้แก่
- การจัดการสมรรถนะของกระทรวงซึ่งมีความกระฉิบทำให้สามารถ รักษาการดำเนินนโยบายได้อย่างมีน้ำหนักและมีสัมฤทธิ์ผล
  - การจัดระบบประสานภาคส่วน องค์กร และผู้มีบทบาทหรืออำนาจ หน้าที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดการผลลัพธ์สู่การบรรลุเป้าหมายของ การต่างประเทศไทย
  - การจัดกลไกศูนย์กลางมาเป็นจุดหมุนการขับเคลื่อนนโยบาย ต่างประเทศและระดมพลังสนับสนุนการดำเนินนโยบาย

แนวทางบริหารผลลัพธ์ในเอกสาร Morning Prayers และ บทความ “นักบริหารการทูต” บ่งให้เห็นว่า อาสาสมัครการปรับระบบบริหารราชการกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อสร้างสมรรถนะของกระทรวงและการใช้เครื่องมือการทูต ให้สามารถดำเนินนโยบายได้อย่างมีน้ำหนักและสัมฤทธิ์ผลมาแล้ว ทั้งในด้านการปรับโครงสร้างองค์กร การจัดการทรัพยากรบุคคล และกระบวนการทำงาน เช่น การปรับโครงสร้างกระทรวงจากที่มีกรมการเมืองเป็นหลักมากระจายออกเป็นกรมภูมิภาค การวางระบบสอดคล้องกับข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศแยกจากการสอบของ ก.พ. การตีความบทบาทของเอกอัครราชทูตในการเป็นจุดประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน ทุกภาคส่วนมาร่วมพลังแก้ไขปัญหาที่ไทยมีกับประเทศคู่ค้า ไปจนถึงการวางแนวทางบริหารจัดการสินทรัพย์ที่เป็นอาคารสถานที่ของทำเนียบและสถานเอกอัครราชทูตไทยในต่างประเทศ และการปรับระบบเครื่องมือสื่อสาร เครื่องเข้า/ถอดรหัสโทรเลข และการเปลี่ยนระบบทำงานมาใช้คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลก่อนกระทรวงอื่น ๆ เป็นต้น

อนึ่ง บทความ “นักบริหารการทูต” ยังมีเบาะแสให้ผู้อ่านทราบด้วยว่า ถ้าหากการทหารที่เป็นเครื่องมือดำเนินนโยบาย มีอาวุธยุทธโปกรณ์เป็นเครื่องมือที่ขาดไม่ได้ การทูตซึ่งเป็นเครื่องมืออีกด้านในการดำเนินนโยบาย หนึ่งในเครื่องมือการทูตที่ขาดไม่ได้ในส่วนที่เป็นฮาร์ดแวร์ซึ่งใคร ๆ อาจนึกไม่ถึง แต่อาสานำมาดำเนินการเพราะเป็นเรื่องที่กระทรวงการต่างประเทศต้องการปรับปรุงมานาน คือ “ชุดภาษาสำหรับงานเลี้ยงของสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลในมาตรฐาน

เดียวกัน”³² ทั้งนี้ มิใช่ว่าการทูตเป็นกองทัพที่ต้องเดินด้วยท้องเช่นที่จอมทัพเรื่องนามกล่าวไว้ แต่เพราะหนึ่งในงานสำคัญของงานการทูตคือการเจรจาโน้มน้าวขอความสนับสนุนจากต่างประเทศเพื่อรักษาผลประโยชน์ของไทย และการจัดเลี้ยงคือหนึ่งในช่องทางหลักสำหรับดำเนินการเจรจาโน้มน้าวรูปแบบนี้ ดังตัวอย่างเล็ก ๆ ตัวอย่างหนึ่งในช่วงที่ไทยมีปัญหากับประชาคมยุโรปเรื่องผู้ส่งออกไทยถูกจำกัดโควตาและปริมาณการส่งออกมันสำปะหลัง อาสา ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์ ใช้การทำงานของสถานเอกอัครราชทูตเป็นจุดบูรณาการกับภาครัฐและภาคเอกชนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้าง “ทีมประเทศไทย” ที่มีเอกภาพสำหรับดำเนินการเจรจาโน้มน้าวขอความสนับสนุนจากประเทศสมาชิกประชาคมยุโรปให้ช่วยไทย เมื่อเรื่องนี้เข้าสู่การตัดสินใจของคณะกรรมการประชาคมยุโรป จนประสบผลสำเร็จที่สามารถรักษายุโรปเป็นตลาดส่งออกมันสำปะหลังของไทยไว้ได้ต่อเนื่องต่อมาไม่น้อยกว่า 1 ทศวรรษ สมบูรณ์เสียงมบุตร หนึ่งใน “ทีมประเทศไทย” ของอาสาในเวลานั้น ให้ข้อมูลว่า “การที่ไทยได้โควตามันสำปะหลังมากเป็นพิเศษก็เป็นผลจากการล็อบบี้ฝ่ายต่าง ๆ อย่างเข้มข้นต่อเนื่องและการใช้ประเด็นทางการเมืองมาโน้มน้าวฝ่ายประชาคมฯ ท่านทูตอาสาเลี้ยงอาหารทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อล็อบบี้แทบจะทุกมี้อทุกวัน แม้แต่อาหารเช้าก็เลี้ยง”³³

³² อาสา สารสิน, “นักบริหารการทูต,” 14.

³³ จักร บุญหลง และคนอื่น ๆ, *ชีวิต-งาน อาสา สารสิน ในวาระสิริอายุครบ 7 รอบ* (กรุงเทพฯ : กระทรวงการต่างประเทศ, 2565), 70, *ชีวิต-งาน อาสา สารสิน - ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ* (mfa.go.th).

การอ่านเอกสาร Morning Prayers และบทความ “นักบริหารการทูต” ของ อาสา สำหรับผู้ปฏิบัติงานและผู้สนใจงานในภาคปฏิบัติของการต่างประเทศ จึงอาจ อ่านย้อนกลับและอ่านไปข้างหน้าได้พร้อมกัน กล่าวคือ ด้านหนึ่งเป็นการอ่าน ย้อนกลับ เพื่อเก็บรับความเข้าใจแนวทางบริหารราชการด้านการต่างประเทศ ของอาสา ในการแก้โจทย์การต่างประเทศและข้อจำกัดในระบบรัฐราชการไทย ของกระทรวงการต่างประเทศให้ทำงานได้อย่างมี authority ในช่วงเวลาที่มีการ ต่างประเทศไทยอยู่ในรอยต่อของการเปลี่ยนแปลง ทั้งการเปลี่ยนแปลงในการเมือง ภายใน การเมืองระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค และในระดับโลก และเก็บรับ ประโยชน์ที่ได้สำหรับการอ่านไปข้างหน้า เพื่อพัฒนาสมรรถนะของกระทรวงการ ต่างประเทศในการรับมือกับโจทย์อนาคตที่มาเรียงรออยู่แล้วในปัจจุบัน อย่างน้อย ที่สุดคืออ่านทบทวนแนวทางจัดการปัญหาของวันก่อน เพื่อนำมาตั้งโจทย์ใหม่ ในวันนี้ว่า ใช่หรือไม่ว่า ขณะนี้ถึงเวลารอบใหม่แล้วที่ควรตั้งคำถามทบทวน และ จัดกระบวนการหาคำตอบ เกี่ยวกับระบบและโครงสร้างการบริหารงาน คน ทรัพยากร และวัฒนธรรมการทำงานของราชการกระทรวงการต่างประเทศ รวมทั้ง การหาแนวทางจัดการฉันทามติจากคำตอบที่ได้ ให้เกิดผลลัพธ์ความสำเร็จ ตามเป้าหมายอย่างสมเหตุสมผล

การอ่านไปข้างหน้าเช่นนี้ เหมาะสำหรับผู้ปฏิบัติราชการที่คุ้นเคยกับงานด้าน การต่างประเทศดีอยู่แล้ว เป็นการอ่านโดยความตระหนักว่า เมื่อความเปลี่ยนแปลง ในสภาพแวดล้อมในเวลานี้กำลังตั้งคำถามต่อชุดเหตุผลเดิมขององค์กรภาครัฐ ไม่เฉพาะแต่กระทรวงการต่างประเทศ หรือเฉพาะแต่ประเทศไทย ว่าเริ่มทำงาน ไม่ได้ หรือไม่พอต่อการผลิตผลลัพธ์ที่มีความสมเหตุสมผลสำหรับการตอบโจทย์ ใหม่ ๆ จากสถานการณ์และเหตุปัจจัยใหม่ ๆ ในสภาพแวดล้อม ที่เงื่อนไขรักษา สภาพเดิมคงไว้ได้ยากขึ้น หรือแทบไม่เหลืออยู่แล้ว ระบบบริหารการดำเนินงาน ขององค์กรจะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง ปรับกระบวนการ และจัดกระบวนการ อย่างไร เพื่อสร้างความสมเหตุสมผลรับกับความเปลี่ยนแปลงที่มาพร้อมกับโจทย์

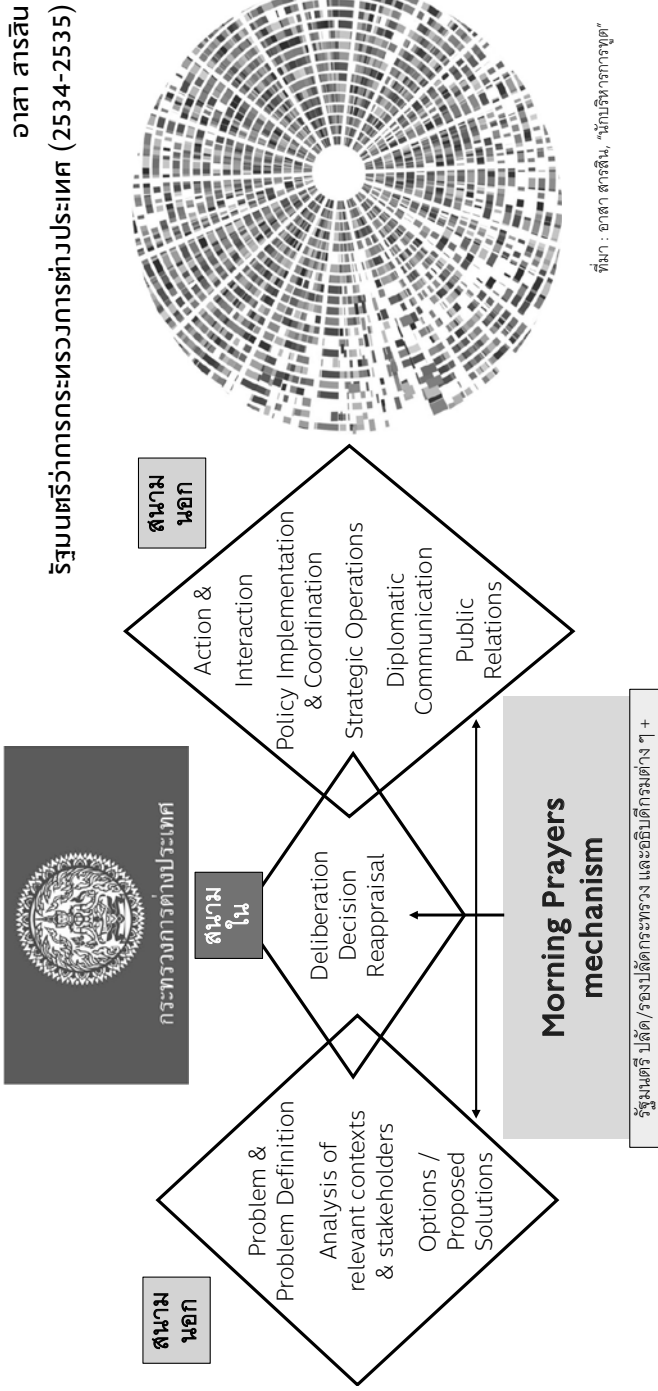
ใหม่ ๆ หรืออย่างน้อยสามารถตั้งคำถามต่อคำตอบเดิมและการจัดโครงสร้างกรรมกอบแบบเดิม การใช้แนวทางรับและอบรมบุคคลากรแบบเดิม การใช้เครื่องมือเดิม และวิถีปฏิบัติเดิม ในการดำเนินนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม การทำงาน ว่าที่เคยทำเคยปฏิบัติมานั้น ยังคงใช้ได้และให้ผลสำเร็จได้อยู่เพียงไร

6. นอกและใน Morning Prayers

สำหรับคนนอกแวดวงกระทรวงการต่างประเทศ การอ่านเอกสาร Morning Prayers ให้ได้บรรณรสและความเข้าใจ วิธีหนึ่งคือการจินตนาการถึงสนามสนามแรกสำคัญที่สุดเป็นสนามตรงกลางตั้งอยู่ในกระทรวงการต่างประเทศ หรืออาจเรียกว่าเป็นสนามใน เพราะตั้งอยู่ในกลางวง Morning Prayers และจินตนาการตามได้ไม่ยากนัก เพราะบันทึกการประชุมบันทึกบทของผู้เกี่ยวข้องและผู้เป็นประธานการทำงานในสนามนี้ไว้ชัดเจนดี ส่วนอีก 2 สนามเป็นสนามปฏิบัติการณ์อยู่นอกวงสราญรมย์ ที่ตั้งกระทรวงการต่างประเทศในเวลานั้น ผู้อ่านต้องใช้จินตนาการเพิ่มขึ้น หรืออนุมานจากสนามในกระทรวงจากที่อ่านพบในวง Morning Prayers ออกไปถึงสนามนอกทั้ง 2 ด้าน

สนามนอกด้านหนึ่งเป็นสนามของสภาพปัญหาการต่างประเทศ สนามนี้จึงกว้างใหญ่มาก เพราะปัญหาการต่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยสามารถเกิดขึ้นได้ทุกเรื่องจากทุกหนทุกแห่งในโลก เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับการต่างประเทศขึ้นแล้ว ส่วนเกี่ยวข้องที่ทำให้ปัญหานั้นเกิดขึ้นมาก็ส่วนหนึ่ง แต่ส่วนสำคัญสำหรับการส่งปัญหาจากสนามนอกนี้เข้าสู่สนามในคือ จากเรื่องที่เกิดขึ้นตามสภาพสภาวะการณ์และเหตุปัจจัยเกี่ยวข้องของปัญหานั้น ตั้งประเด็นอะไรเป็นโจทย์ให้ไทย (และกระทรวงการต่างประเทศ) ต้องตัดสินใจ และอะไรคือทางเลือกที่เสนอขึ้นมาจากกระบวนการงานในกรรมกอบของกระทรวงการต่างประเทศ ให้ผู้ตัดสินใจพิจารณา ซึ่งได้มาจากการประมวลข้อมูลเกี่ยวข้องกับปัญหานั้น ๆ

แผนภาพที่ 9 : กลไก Morning Prayers กับสนามการตัดสินใจดำเนินนโยบาย

ภาค 4 : “ท้าวทสรเข้า” กับอาสา สารสิน

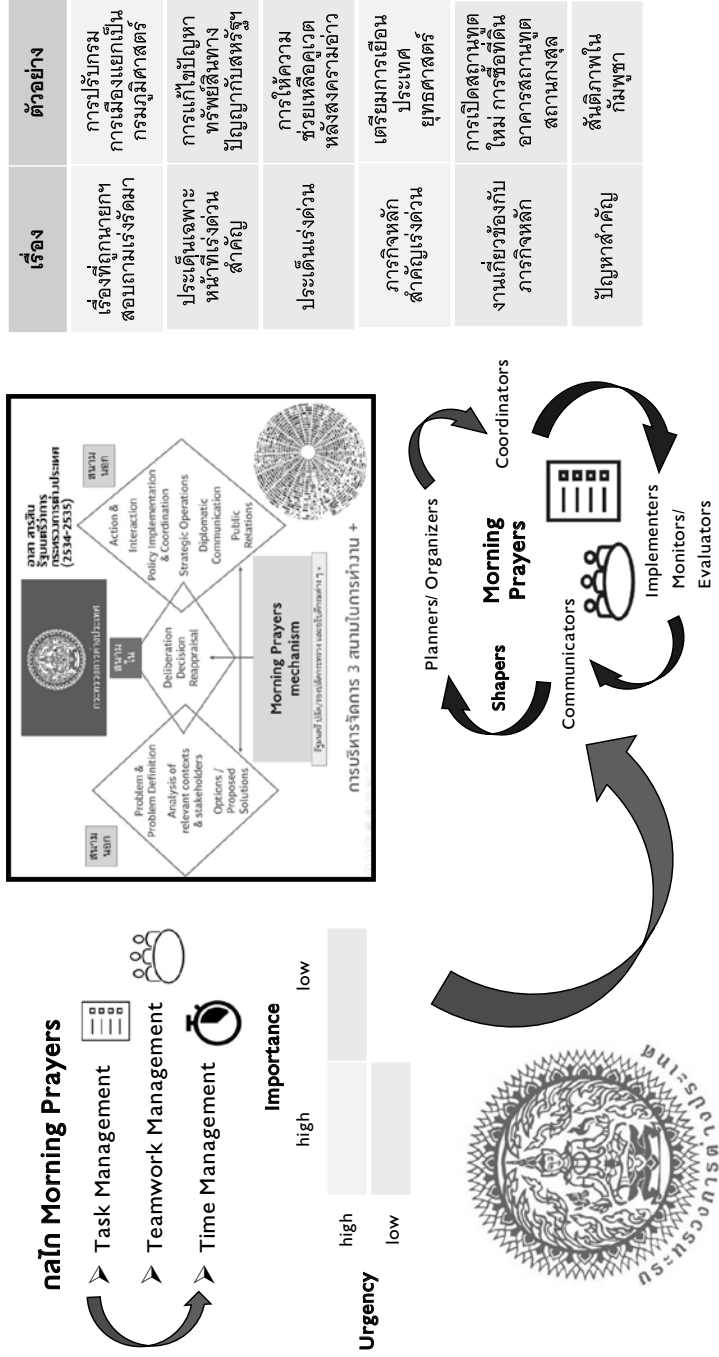
การบริหารจัดการ 3 สนามในการทำงาน +

และที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของไทย จากสถานทูตไทยในต่างประเทศ จากหน่วยงานภายในประเทศ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในและภายนอก และจากตัวแทนรัฐบาลของต่างประเทศ เราอาจเรียกสนามนอกในส่วนนี้ว่า เป็นสนามส่ง การจัดปัญหาขึ้นสู่การตัดสินใจ

สนามนอกอีกด้านหนึ่งเป็นสนามที่มีความหมายในเชิงปฏิบัติการเช่นกัน เมื่อ Morning Prayers เป็นกลไกตัดสินใจเลือกแนวทางและวิธีการดำเนินนโยบาย สนามนอก ที่เป็นสนามลำดับสามในจินตนาการสำหรับการอ่าน Morning Prayers คือสนามส่วนที่เป็นกรปฏิบัติบทบาทภารกิจเพื่อดำเนินนโยบายไปสู่ผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับต่างประเทศที่ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ด้วย และอีกส่วนหนึ่งเป็นการดำเนินนโยบายอยู่ในประเทศไทย ซึ่งอาจอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศโดยตรง หรือเป็นส่วนที่กระทรวงการต่างประเทศต้องเข้าไปดำเนินการประสานงานกับส่วนราชการและหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการนำนโยบายและความตกลงระหว่างประเทศส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานนั้นไปสู่การปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นเพื่อให้นโยบายและข้อตกลงระหว่างประเทศได้รับการปฏิบัติตาม เพื่อให้ปัญหาในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้รับการแก้ไข หรือเพื่อให้ความร่วมมือระหว่างประเทศมีการก่อเกิดผลและขยายผลในทางปฏิบัติ สนามนอกด้านนี้ยังเป็นสนามของการใช้เครื่องมือ ซึ่งนอกจากเครื่องมือการทูต ยังมีเครื่องมืออื่น ๆ ที่มีได้อยู่ในอำนาจควบคุมของกระทรวงการต่างประเทศ การดำเนินนโยบายจึงต้องอาศัยการประสานหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้ผู้ที่เป็นเจ้าภาพ เจ้าของเรื่อง เจ้าของเครื่องมือ หรือผู้ปฏิบัติภารกิจดำเนินการแปรนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผล

จากสนามของสภาพปัญหาในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่นำมาสู่การกำหนดประเด็นปัญหาและทางเลือกเพื่อการตัดสินใจระดับนโยบาย ไปจนถึงสนามดำเนินการแปรการตัดสินใจระดับนโยบายไปเป็นการปฏิบัติรูปธรรม มีจุดหมุนสำคัญอยู่ที่สนามใน คือสนามการบริหารการตัดสินใจดำเนินนโยบาย

แผนภาพที่ 10 : กลไก Morning Prayers กับการบริหารการดำเนินงานนโยบาย

ภาค 4 : “ทำวัตรเช้า” กับอาสา สารสลับ

แผนภาพที่ 11 : ภายในโลก Morning Prayers : ตัวอย่าง

ระหว่างเวลาประมาณ 08.40-09.30 น. เช้าวันอังคารและเช้าวันพุธ การหารือมีดังนี้

การหารือมีดังนี้

เพราะมีประชุมคณะรัฐมนตรีและการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา

ผู้เข้าหรือ Morning Prayers เป็นประจำ ประกอบด้วย นายวิเชียร วัฒนคุณ รัฐมนตรีช่วยว่าการ นายวิทยา เวชชาชีวะ ปลัดกระทรวงฯ และ รองปลัดกระทรวง อธิบดี และ เอกอัครราชทูตประจำกระทรวงทุกคน สามารถรับฟังและเสนอประเด็นเพื่อขอรับทราบนโยบายด้วย รวมทั้ง พลโท อัมพร จุฑาพุทธิ ผู้ประสานงานการจัดกิจกรรมและการเชื่อมโยงระหว่างประเทศกับ กองบัญชาการทหารสูงสุด และผู้บัญชาการทหารทุกเหล่าทัพ โดยเฉพาะในช่วงที่มีงานต้องประสานภารกิจสำคัญอย่างต่อเนื่อง

ภายในโลก Morning Prayers ประกอบด้วย 3 ส่วนในกรอบ +

เจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีจะเป็นผู้จัดบันทึกแบบสั้น ๆ เมื่อพิมพ์เรียบร้อยแล้วเสนอให้รัฐมนตรีพิจารณา และทำสำเนาให้ปลัดกระทรวงฯ รองปลัดกระทรวงฯ อธิบดี เอกอัครราชทูตประจำกระทรวงฯ และผู้ประสานงานภาคกิจด้าน การทหารและการเมืองระหว่างประเทศ ได้รับทราบ ถือเป็นแนวปฏิบัติภายในวันเดียวกัน ทุกวัน ทั้งนี้จะมีกรรมาธิการ รมว.ไปทำเนียบรัฐบาล สภาทนายความ หรือคณะทูตถาวร ที่เกี่ยวข้องเป็นการภายในเพื่อประสานงานด้วย

อนึ่ง กรมพิธีการทูตมีเรื่องเกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรี อยู่เป็นประจำ ขอให้อธิบดีกรมพิธีฯ เข้าร่วม Morning Prayer ทุกครั้ง

ตัวอย่างบัญชีรายชื่อในระบบงานประจำ

<p>➢ Morning Prayer 18 ก.ค. 34</p> <p>สอท. ทลายประเทศติดต่องานราชการกับหน่วยงานในประเทศ และหน่วยงานราชการไทยมาได้แจ้งให้ กต. ทราบ</p> <p>➢ เห็นชอบให้หนังสือเรียนให้หน่วยราชการไทยทราบถึงกฎระเบียบของสำนักนายกรัฐมนตรี ขณะเดียวกันให้ใช้ความเหมาะสมเตือน ออท. บางคน และรวม. จะยกเรื่องขึ้นหารือกับ นรม. เพื่อให้ นรม. แจ้งให้ ครม. รับทราบอีกขั้นหนึ่ง</p>	<p>➢ Morning Prayer 3 ก.ย. 34</p> <p>การจัดทำรายงานเรื่องสำคัญเรียน นรม. ต้องจัดทำให้เสร็จภายใน 1-2 วัน แบบสรุป 1 หน้าเพื่อป้องกันให้เหตุการณ์ถูก overtaken และ นรม. ไปทราบเรื่องจากหนังสือพิมพ์</p>	<p>➢ Morning Prayer 22 ม.ค. 35</p> <p>การจัดทำรายงานเป็นทางการเพื่อเรียน นรม. เกี่ยวกับผลการสนทนาและการพบปะที่สำคัญที่ รวม. กต. ได้หารือกับคู่สนทนา ยังมีความล้าช้า เจ้าหน้าที่จัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนของงานไม่ถูก รวม. ย้ำว่าต้องจัดทำพร้อมหนังสือประหนึ่ง นรม. ให้เสร็จภายใน 1 วัน</p>
---	---	---

ต่างประเทศ (ดูแผนภาพที่ 9-11 ประกอบ) อาสาใช้การประชุม Morning Prayers นำผู้บริหารนโยบายระดับสูงของกระทรวงฯ มาประชุมร่วมกับรัฐมนตรีเพื่อ

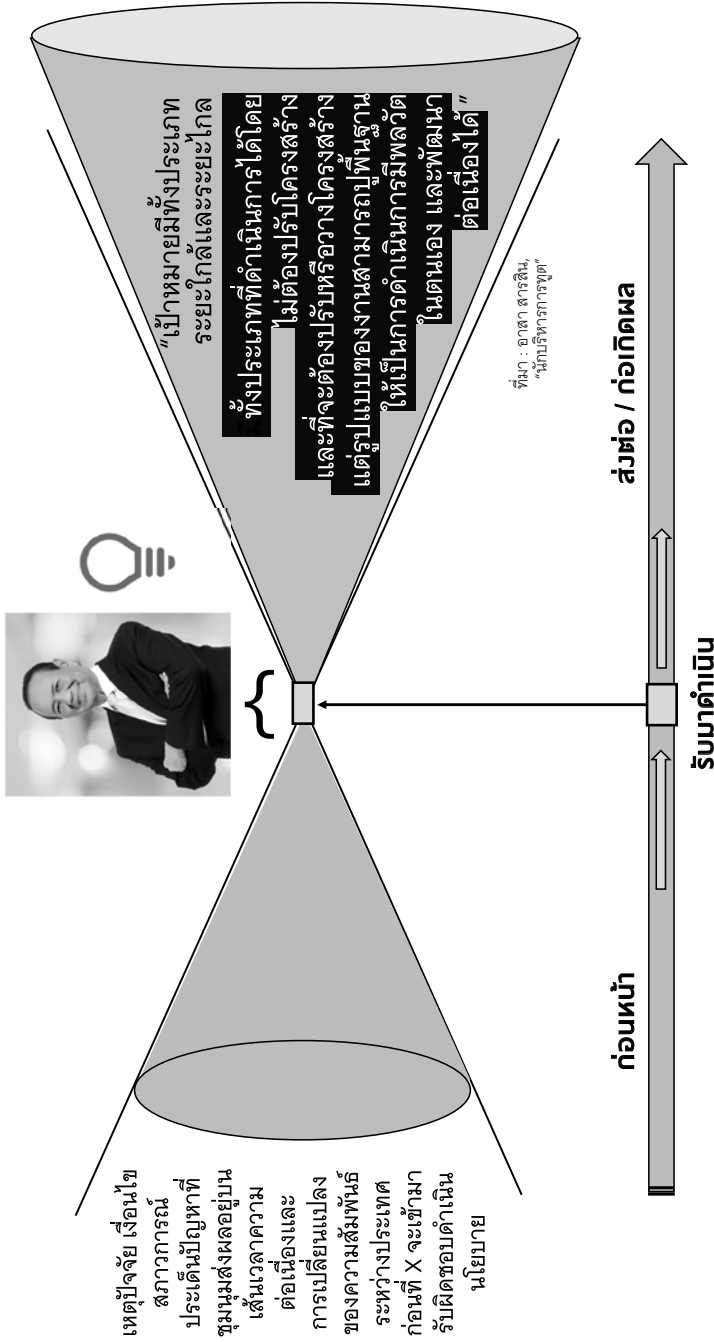
- (1) บริหารการดำเนินการกิจการตามการตัดสินใจ ทั้งในส่วนของกระทรวงการต่างประเทศ และในส่วนที่กระทรวงฯ ต้องประสานกับส่วนราชการและหน่วยงานอื่น
- (2) บริหารประสิทธิภาพของทีมในกระทรวงการต่างประเทศที่นำนโยบายไปปฏิบัติ
- (3) บริหารเวลาที่ต้องจัดสำหรับการดำเนินการ ทั้งในส่วนที่เป็นภารกิจของรัฐมนตรี และในการดำเนินการโดยส่วนอื่น ๆ ตามการจัดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนของเรื่องนั้น ๆ

สำหรับผู้อ่านที่อยู่นอกแวดวงราชการด้านการต่างประเทศ ถ้าอ่านเอกสาร Morning Prayers ที่บันทึกการประชุมบริหารการดำเนินนโยบายของรัฐมนตรีอาสาแล้ว เห็นปัญหาที่สนามนอกส่งเข้ามาวางใจทยให้กระทรวงการต่างประเทศ และรัฐมนตรีตัดสินใจจัดการดำเนินการมีพร้อมกันหลากหลายเรื่อง มาจากหลายทิศทางต่าง ๆ กัน อาจจับความสำคัญและติดตามความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันจากวันหนึ่งสู่วันต่อ ๆ ไปยังไม่ถนัด อย่าเพิ่งด่วนหมดความสนใจ แต่ให้พิจารณาว่าบันทึก Morning Prayers กำลังฉายภาพให้เห็นการทำงานแต่ละวันของกระทรวงการต่างประเทศตามสภาพจริง ต่างจากที่พบส่วนใหญ่ในงานวิชาการ ที่มักแยกนโยบายต่างประเทศเฉพาะเรื่องออกมาศึกษา และจัดระบบนำเสนอข้อมูลการดำเนินนโยบายเฉพาะในเรื่องนั้น ๆ ออกมาตามกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้

ด้วยเหตุที่งานวิชาการใช้แนวคิดทฤษฎีคัดเลือกความสำคัญของข้อมูลในการนำเสนอ ผู้ศึกษานโยบายต่างประเทศจึงอาจมองข้ามความเป็นจริงในทางปฏิบัติ ที่เรื่องราวและปัญหาการต่างประเทศที่ต้องมีการตัดสินใจถูกส่งประดังกันเข้ามาตั้งเรื่องรอการพิจารณาครวระหลาย ๆ เรื่องพร้อมกันจากหลายพื้นที่

แผนภาพที่ 12 : หลักบริหารจัดการนโยบายที่เป็นเป้าหมายระยะยาว

หลักการบริหารเพื่อตอบใจต่อการต่างประเภทแบบสั้นเวลาในระยะสั้นและระยะยาว เมื่อเวลาการทำงานมีจำกัด

มีประเด็นที่ต้องพิจารณาหลายมิติ ที่มีรายละเอียดและหน่วยงานภายในที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ กัน ทั้งที่เป็นประเด็นวาระเร่งด่วน ประเด็นวาระสำคัญ หรือทั้งที่สำคัญและเร่งด่วน ที่เรียกรอเวลาและดึงความสนใจของผู้ตัดสินใจและผู้ดำเนินนโยบายไปในหลายทิศหลายทางพร้อม ๆ กัน ถ้าหากทางวิชาการใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีเป็นตัวจัดความสำคัญของข้อมูลในนโยบายเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งออกมาศึกษาในฝ่ายปฏิบัติ ดังเช่นที่ท่านพบในบันทึกการประชุมของวง Morning Prayers ก็จำเป็นต้องมีแนวทางบริหารจัดการนโยบายเข้ามาจัดลำดับความสำคัญให้แก่การตั้งเรื่องพิจารณา และกลั่นกรองแยกแยะความหมายในรายละเอียดสำคัญของปัญหาทุกเรื่อง ที่ประดังมาออกและมารออยู่ในกระบวนการพิจารณาตัดสินใจ และในเส้นทางลำเลียงการตัดสินใจออกไปสู่การปฏิบัติในแต่ละระยะ

ประเด็นปัญหาที่ส่งเข้ามาตั้งโจทย์ต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ถ้าเป็นปัญหาที่ส่งผลในระยะยาวและต้องกำหนดเป้าหมายระยะไกล เช่น ปัญหาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ปัญหาสิ่งแวดล้อมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปัญหาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลระยะยาวเหล่านั้น การตัดสินใจดำเนินนโยบายต่อปัญหาประเภทนี้ ผู้ตัดสินใจมีเวลาเพียงพอในการหากรอบอ้างอิงจากองค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหา และทางเลือกหลายแบบที่มีอยู่ในแนวทางการแก้ไขปัญหา มาเป็นหลักในการวินิจฉัยและตัดสินใจกำหนดแนวทางดำเนินนโยบาย หรืออาจใช้กระบวนการเจรจาระหว่างประเทศ เช่น การเจรจาพหุภาคีในกรอบสหประชาชาติ และองค์การระหว่างประเทศภายใต้สหประชาชาติ เป็นหนทางหาความชัดเจนและบรรลุความตกลงร่วมกันระหว่างนานาชาติ ในการกำหนดกรอบหลักการสำหรับวางเป้าหมายและหาความเห็นพ้องต้องกันเกี่ยวกับแนวทางจัดการกับปัญหาที่ส่งผลระยะยาวเหล่านี้ได้ ดังที่เรียกกันว่ากรอบอนุสัญญา (Framework Convention) เป็นต้น

อย่างไรก็ดี การเปลี่ยนแปลงบนเส้นเวลาของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เลื่อนปัญหา นโยบายเข้ามาวางใจหทัยต่อฝ่ายปฏิบัติ ส่วนใหญ่แล้วมักส่งความเร่งด่วนในเรื่องที่มีความสำคัญ มาให้ผู้ตัดสินใจดำเนินนโยบายต้องอยู่กับเวลาวางแผนของเมื่อวานนี้ เพื่อดำเนินการวันนี้ไปจนถึงเดือนหน้า และคาดหวังการเห็นผลสัมฤทธิ์จากนโยบายที่ดำเนินภายในปีนี้ ไม่เกินปีหน้า การบริหารเวลาของการดำเนินนโยบายที่แตกต่างกันระหว่างระยะยาวที่สำคัญ กับระยะสั้นที่มีทั้งความสำคัญและความเร่งด่วน ในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติที่มีเป้าหมายทั้งไกลและใกล้เป็นประเด็นให้ต้องดำเนินการ ถ้าหากทั้งเรื่องระยะยาวไว้มาสนใจแต่ระยะสั้น หรือให้ความสำคัญแก่เรื่องระยะยาวในขณะที่เรื่องระยะสั้นทำออกมาไม่ทันการณ์ ล้วนเป็นผลเสียทั้ง 2 ทาง

การบริหารนโยบายของอาสาในเรื่องนี้มีหลักที่สามารถนำมาเป็นกรอบอ้างอิงให้แนวทางการบริหารจัดการต่อไปได้ นั่นคือ ในการจัดการเรื่องระยะสั้นที่มีความสำคัญและเร่งด่วน การบริหารจัดการดำเนินนโยบายคือการจัดการที่มุ่งผลลัพธ์ ส่วนเรื่องที่เป็นการดำเนินการในระยะยาวเพื่อตอบเป้าหมายระยะไกลความสำคัญมิได้อยู่ที่ผลลัพธ์ที่เป็นการแก้ปัญหาให้ได้ในทันที แต่อยู่ที่การออกแบบโครงสร้างของหน่วยงานรับผิดชอบและกลไกการทำงาน ซึ่งอาสาเสนอให้จัดในรูปแบบที่กลไกทำงานภายใต้โครงสร้างนั้นมีความยืดหยุ่นคล่องตัว และสามารถ "ดำเนินการมีพลวัตในตนเองและพัฒนาต่อเนื่องได้"³⁴

ส่วนประเด็นปัญหา นโยบายที่เข้ามารถการตัดสินใจดำเนินการในกรอบเวลาระยะสั้น และเป็นเป้าหมายผลประโยชน์แห่งชาติระยะใกล้ ที่มีความสำคัญและเร่งด่วน มิได้ทั้งส่วนที่เป็นการคิดริเริ่มใหม่ และความต่อเนื่องจากสิ่งที่ดำเนินการมาก่อนแต่อาจถึงเวลาที่ต้องหาแนวทาง หาช่องทางวิธีการและเครื่องมือหาบรรทัดฐานหลักการหรือประเด็นใหม่ ๆ มายกระดับขยายผลความร่วมมือ

³⁴ อาสา สารสิน, "นักบริหารการทูต," 9, 22.

หรือปัญหาอาจยังเป็นเรื่องเดิมอยู่ แต่มีโจทย์ใหม่จากพัฒนาการของสถานการณ์ จากเงื่อนไขความเป็นไปได้ใหม่ ๆ หรือมีข้อจำกัดที่เกิดขึ้นใหม่แทรกเข้ามา เป็นเหตุให้การบริหารนโยบายต่างประเทศเพื่อจัดการผลลัพธ์ จึงมีทั้งการออกแบบนโยบาย และยุทธศาสตร์ เพื่อริเริ่มจัดตั้งกรอบความร่วมมือซึ่งไม่เคยมีมาก่อนตามหลักการ และบรรทัดฐานใหม่ หรือเปิดความสัมพันธ์ที่เริ่มต้นสภาวะใหม่ (policy as initiative) การออกกฎหมายและจัดตั้งกลไก มาตรการ มาตรฐาน ให้เป็นไปตามความตกลงระหว่างประเทศที่รัฐบาลได้ลงนามรับรองและให้สัตยาบัน รวมทั้งการเร่งรัดติดตามการปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างประเทศให้ถึงระดับและประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (policy as compliance with international agreements) และการหาแนวทางดำเนินนโยบายที่เป็นการตอบสนอง (policy as reaction) ต่อโอกาสและข้อจำกัด ที่เหตุการณ์และสถานการณ์ ณ จุดใดจุดหนึ่ง บนเส้นเวลาของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศส่งเหตุปัจจัยเข้ามาวางข้อเรียกร้องต่อการตัดสินใจดำเนินการในทางใดทางหนึ่งในกรอบเวลาจำกัด หรือต้องทำหลายอย่างในหลายทางพร้อม ๆ กัน เพื่อจัดการให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์³⁵

ในประเทศที่มีระบบบริหารจัดการภาครัฐพร้อมกับนักบริหารนโยบายที่มีคุณภาพ มีระบบธรรมาภิบาลเข้มแข็ง และมีวัฒนธรรมการทำงานที่ใช้ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามเป้าหมายเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ การบริหารจัดการนโยบายต่างประเทศให้เกิดผลลัพธ์จึงมี policy as initiative จากรัฐบาลหรือผู้กำหนดนโยบายส่งเข้ามาให้ฝ่ายปฏิบัติรับไปดำเนินการก่อเกิดผลอยู่เสมอ หรือฝ่ายปฏิบัติสามารถเสนอข้อริเริ่มเชิงนโยบายที่เป็นการคิดไปข้างหน้าผ่านการพิจารณาออกมาเป็นนโยบายได้เป็นปกติ แต่ในประเทศที่ระบบบริหารจัดการภาครัฐไม่ค่อยมีความโดดเด่น ระบบธรรมาภิบาลยังมีช่องให้ปรับปรุงอีกมาก และวัฒนธรรมการทำงาน

³⁵ Paul Seabury, *Power, Freedom, and Democracy: The Foreign Policy of the United States of America* (New York, NY.: Random House, 1963), 304.

ใช้ความพึงพอใจสูงสุดแต่ความพอใจที่มีพักให้ต้องบอกเป็นเกณฑ์วัดผลงาน การจัดการนโยบายของประเทศนั้น ไม่ว่าจะโดยหลักจะมีการแบ่งการบริหารจัดการ ผลลัพธ์ของนโยบายต่างประเทศออกเป็นหลายแบบ แต่สุดท้ายแล้ว การดำเนินนโยบายบนเส้นเวลาความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศ จะผลิตความชำนาญแบบ muddling through ออกมาเป็นลักษณะ อันโดดเด่นในแบบแผนการดำเนินนโยบายต่างประเทศของประเทศนั้น ที่แทบ ทั้งหมดจะกลายเป็นการดำเนิน policy as reaction ในการรักษาผลประโยชน์ของ ประเทศ หรือในหลายกรณีคือ ผลประโยชน์เฉพาะ

ข้อสังเกตข้างต้นมิใช่การมองข้ามความสำคัญของ policy as reaction หรือ กระบวนการดำเนินนโยบายแบบ muddling through³⁶ แท้ที่จริงแล้ว ทุกประเทศ ต่างมีจังหวะที่ต้องใช้และต้องดำเนิน policy as reaction ทั้งสิ้น การบริหาร การดำเนินนโยบายเพื่อจัดการผลลัพธ์ใน policy as reaction จึงนับเป็นท่าแม่ไม้ ในศิลปะการป้องกันรักษาผลประโยชน์ด้านการต่างประเทศ เพราะเหตุที่ว่าไม่มี ประเทศใด ไม่ว่าประเทศนั้นจะมีอำนาจหรือความสำเร็จในมิติต่าง ๆ มากมายเพียงไร ที่สามารถกำหนดเงื่อนไขและควบคุมผลลัพธ์ในสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ไปได้ทั้งหมดโดยตลอดเวลา เมื่อเป็นเช่นนั้น ทุกประเทศย่อมมีระยะที่การ ต่างประเทศของตนเดินมาถึงระยะจำเป็น ที่ต้องดำเนินนโยบายเพื่อตอบสนองต่อ ความเปลี่ยนแปลงซึ่งอยู่นอกอำนาจการควบคุม หรือในความต่อเนื่องของปัญหา ที่ต้องจัดการแต่ยังไม่แตก หรือหาทางออกที่น่าพอใจสำหรับทุกฝ่ายยังไม่พบ ดังนั้น ความหมายของ policy as reaction ในการบริหารการดำเนินนโยบาย ต่างประเทศจึงน่าพิจารณาว่า ส่วนสำคัญที่ผู้ตัดสินใจพึงมีในการดำเนินการ ตอบสนองต่อสถานการณ์คืออะไร

³⁶ Charles E. Lindblom, "Still Muddling, Not Yet Through," *Public Administration Review* 39, no.6 (Nov.-Dec. 1979): 517-526; ศุภมิตร ปิติพัฒน์, "อ่านทางนักทฤษฎี," อ่าน ทางนักทฤษฎี - The 101 World วิธีย่าน.

บนทางแพร่งของการเลือกว่าพึงทำอะไรและทำอย่างไรที่เป็นไปได้หลายทาง ในการจัดการตัดสินใจเลือกแนวทางดำเนินการได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ หรือเรื่องที่ถูกส่งเข้ามาให้พิจารณา สิ่งที่คนอยู่ในตำแหน่งเป็นผู้ตัดสินใจใช้ – แต่ผู้ตัดสินใจแต่ละคนมีอยู่ในคุณภาพต่างกัน – คือกรอบอ้างอิง หรือ frame of reference ที่ให้บริบทสำหรับทำความเข้าใจเงื่อนไขที่ทำงานสัมพันธ์กันอยู่ในปัญหา ในความรับผิดชอบที่ต้องตัดสินใจ เห็นความเชื่อมโยงระหว่างเรื่องนั้นกับเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้กรอบที่บุคคลนั้นใช้ประเมินข้อมูล เห็นความหมายนัยสำคัญ และจำแนกระดับความสำคัญของปัจจัยแวดล้อมอันพึงพิจารณาที่ชุมนุมอยู่ใน สถานการณ์การตัดสินใจ³⁷

กรอบอ้างอิงนี้ ส่วนหนึ่ง บุคคลได้มาจากประสบการณ์ ความรู้ความชำนาญ ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับหลักการ และขยายความสัมพันธ์ที่บุคคลนั้นให้ความสำคัญและเห็นว่าเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การตัดสินใจที่อยู่ในความรับผิดชอบ อีกส่วนหนึ่งที่อาจส่งผลต่อกรอบอ้างอิงได้คือ ระดับความไหวละเอียด (subtlety and nuance) ในวิถีคิดของบุคคลที่พร้อมเปิดปรับรับข้อมูลใหม่ เห็นสัญญาณจาก แนวโน้มหรือแนวทางใหม่ เข้าใจนัยสำคัญในความคิดใหม่และการเปลี่ยนแปลง ใหม่ ๆ ที่ส่งผลต่อสถานภาพเดิม และนำมาเชื่อมโยงกับสิ่งที่เป็นกรอบอ้างอิงเดิม ที่เคยใช้ประเมินสถานการณ์อยู่ บทนำเสนอนี้ไม่อาจกล่าวได้ว่าเข้าใจความไหวละเอียดใน frame of reference ที่อาสาใช้ในการพิจารณาตัดสินใจ นอกจากนี้ คัดบางตัวอย่างมานำเสนอผู้อ่านได้ลองอนุมานถึงกรอบอ้างอิงที่รัฐมนตรีอาสาใช้ในการจัดข้อคิดเห็นเชิงนโยบายที่อยู่ในความรับผิดชอบรายงานต่อนายกรัฐมนตรี

ในบันทึกของอาสาในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศถึงนายกรัฐมนตรีเพื่อรายงานผลการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับประชาคมยุโรป

³⁷ Paul Seabury, *Power, Freedom, and Democracy: The Foreign Policy of the United States of America*, 308.

(ซึ่งต่อมาบูรณาการเป็นสหภาพยุโรป) ที่กรุงลักเซมเบิร์ก ระหว่างวันที่ 30-31 พฤษภาคม 2534 อสารายงานข้อคิดเห็นเชิงนโยบาย 2 ประการ สำหรับอาเซียน และสำหรับประเทศไทยในการจัดการเงื่อนไขที่เหมาะสมในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศสมาชิกประชาคมฯ ในเวลาต่อไปว่า

- (1) การประชุมครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นภาพชัดเจนว่า ประชาคมฯ ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกแก่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางเศรษฐกิจ การเมืองในทวีปยุโรป และต่อการให้ความร่วมมือช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนากลุ่มอื่น ๆ ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจด้อยกว่าอาเซียน ฉะนั้น ภายใต้สภาพการข้อเท็จจริงปัจจุบัน สิ่งที่จะทำให้ประชาคมฯ เห็นความสำคัญของกลุ่มประเทศอาเซียน จึงขึ้นอยู่กับปรับปรุงความร่วมมือของอาเซียนเอง ที่จะรวมตัวกันให้เข้มแข็งขึ้นเป็นตลาดใหญ่ มีการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนมากขึ้น เพื่อที่จะเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักธุรกิจ นักลงทุนจากประชาคมยุโรปยังคงสนใจอาเซียนอยู่ และขณะเดียวกัน อาเซียนก็ช่วยสร้างอำนาจในการเจรจาต่อรองของอาเซียนให้สูงขึ้นด้วย
- (2) แนวโน้มของความร่วมมือกับประชาคมนับแต่นี้ไปไม่ว่าจะเป็นการค้าหรือการพัฒนาคงจะมีปัจจัยจากการเคารพสิทธิมนุษยชน ความเป็นประชาธิปไตยและสิ่งแวดล้อมเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ประชาคมกำลังให้ความสนใจมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะค่านิยมของเรื่องดังกล่าวเกิดขึ้นจากชัยชนะของยุโรปฝ่ายประชาธิปไตยต่อยุโรปตะวันออก จึงเชื่อว่าการทำความตกลงใด ๆ กับประชาคมฯ ทางด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การพัฒนาในอนาคต คงหลีกเลี่ยงได้ยากที่จะมิให้มีการกล่าวถึงเรื่องสิทธิมนุษยชนและความเป็นประชาธิปไตยเป็นเงื่อนไขไว้³⁸

³⁸ บันทึกการเยือนต่างประเทศของนายอาสา สารสิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เล่ม 1.

7. ตั๋วจวอ่าน Morning Prayers ในเชิงปฏิบัติการ

Morning Prayers ยืนยันความจริงในการทำงานข้อหนึ่งให้เราทราบ นั่นคือ การบริหารการดำเนินนโยบายต่างประเทศและการดำเนินนโยบายให้ประสบผลสำเร็จมิใช่งานที่สำเร็จได้โดยคนคนเดียว การอ่านบันทึก Morning Prayers จากวงประชุมบริหารนโยบายต่างประเทศก็เป็นเช่นเดียวกัน ถ้าอยากอ่านให้สนุก และได้มุมมองที่พาให้เห็นประเด็น ได้วิถึคิด ความเข้าใจ หรือฟังการตั้งคำถามจากความคิดที่ต่างออกไปจากหลายทัศนะ เหมือนกับที่พบในวงประชุมบริหารนโยบายที่มีคุณภาพ ควรหาคนที่สนใจเรื่องนี้หรืออยากฝึกวิถึวิทยายุทธ์จากคัมภีร์ที่ไม่มีตำราที่ไหนสอน ชวนกันอ่านเอกสาร Morning Prayers ไปด้วยกัน แล้วนำข้อค้นพบ-ข้อสังเกตที่แต่ละคนได้ มาตั้งวงอภิปรายแลกเปลี่ยนแนวทางการดำเนินนโยบาย ทั้งที่เกิดจากวง Morning Prayers ที่รัฐมนตรี อาสาดำเนินไปแล้ว และส่วนที่เป็นทางเลือกอื่น ๆ ที่แนวทางดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐมนตรี อาสาชวนให้คิดต่อยอดหรือชวนให้คิดแตกต่างออกไป ศิลปะของการพากการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เป็น policy as reaction เพื่อจัดการเป้าหมายระยะใกล้ให้ได้รับผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าความสำเร็จนั้นเป็นการจัดการเปลี่ยนสภาวะความสัมพันธ์ให้เกิดคุณภาวะใหม่ เป็นเรื่องที่น่าเรียนรู้ และควรเรียนรู้หลักจากผู้ชำนาญ ที่แยกได้ระหว่างการตอบสนองตามเหตุการณ์ กับการตอบสนองเพื่อปรับเปลี่ยนหรือแก้ไขสถานการณ์ไปสู่สภาวะการณ์ใหม่ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ดีขึ้นกว่าเดิม

ภารกิจของมัคคุเทศก์อาสาสมัครในตอนสุดท้ายนี้จึงมิใช่การนำเสนอบทเรียนสำเร็จรูปมาตีกรอบการคิดของผู้อ่านให้เห็นคล้ายตามแนวทางของอาสาในการบริหารการดำเนินนโยบายต่างประเทศ หรือคล้ายตามข้อสรุปของมัคคุเทศก์ในการอ่านเอกสาร Morning Prayers ของอาสา การเรียนจากอาสาให้ได้ผลดีกว่าคือการสกัดคำถามจากคลังเครื่องมือสำหรับบริหารการดำเนินนโยบายต่างประเทศ

มาใช้เป็นแนวทางจัดประเด็นในการอ่านเชิงปฏิบัติการ เพื่อติดตามสังเกตวิธีหรือพิจารณาแนวทางที่อาสาตอบคำถามเหล่านี้ในทางปฏิบัติ สำหรับมาอภิปรายแลกเปลี่ยนกันเพื่อขยายความคิดต่อทางออกไป หรือย้อนกลับมาทบทวนความคิดและประสบการณ์ที่ผ่านมาของแต่ละคน คำถามจัดประเด็นการอ่าน Morning Prayers 7 ชุดที่นำเสนอต่อไปนี้ เสนอตัวอย่างพอเป็นคำให้ผู้สนใจการอ่านเชิงปฏิบัติการเริ่มต้นขึ้นได้ แน่ใจว่า เมื่อได้ลงมืออ่านแล้ว ผู้อ่านที่สนใจค้นหาการเรียนรู้ย่อมตั้งคำถามชุดใหม่อื่น ๆ สำหรับนำทางการอ่าน Morning Prayers ในเชิงปฏิบัติการต่อออกไปได้อีกมาก

— เอกสารประกอบการเตรียมตัวอ่าน Morning Prayers ในเชิงปฏิบัติการ

การอ่านเอกสาร Morning Prayers ในเชิงปฏิบัติการ ควรมีความเข้าใจสภาพแวดล้อมของการกำหนดและดำเนินนโยบายภายในประเทศของไทย การเมืองระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคและในระดับโลก และนโยบายต่างประเทศไทยสมัยรัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน เป็นภูมิหลัง เอกสารที่ให้บริบทในเรื่องดังกล่าวได้ดีคือ

- บทความของ อาสา สารสิน, “นักบริหารการทูต”;
- บทความของ จุลชีพ ชินวรโรณ, “การต่างประเทศของรัฐมนตรีต่างประเทศอาสา สารสิน : สร้างระเบียบใหม่ในภูมิภาค”;
- หนังสือ ชีวิต-งาน อาสา สารสิน ในวาระสิริอายุครบ 7 รอบ. ชีวิต-งาน อาสา สารสิน - ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ (mfa.go.th).
- หนังสือ *Thai Diplomacy in Conversation with Tej Bunnag*. Thai Diplomacy: In conversation with Tej Bunnag - ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ (mfa.go.th) ;

ในเวลาต่อไป ถ้าเอกสารราชการภายในกระทรวงการต่างประเทศระยะที่อาสาเป็นรัฐมนตรีเปิดให้เข้าถึงได้ เรื่องที่ถูกส่งเข้าสู่การพิจารณาของรัฐมนตรีหรือใช้ประกอบการพิจารณาในวง Morning Prayers รวมทั้งบันทึก เช่น บันทึกเตรียมการเยือนต่างประเทศ และบันทึกผลการเยือนต่างประเทศของรัฐมนตรีต่างประเทศรายงานต่อนายกรัฐมนตรี จะให้บริบทเพิ่มความเข้าใจการทำงานของกระทรวงฯ และการบริหารการดำเนินนโยบายของรัฐมนตรี อาสาได้เป็นอย่างดี

— การอ่านเชิงปฏิบัติการจำแนกตามความสนใจ

1. วิสัยทัศน์รัฐมนตรี อาสากับการอ่าน Morning Prayers จากบันทึกการประชุมแต่ละวันเรียงไปตามลำดับ ตั้งแต่วันแรกสุดจนถึงวันหลังสุด : การอ่านวิธีนี้ให้ช่องทางติดตามสังเกตสำหรับประกอบเป็นภาพ “วันหนึ่งในชีวิตการทำงานของกระทรวงฯ และของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ” ได้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าคนอ่านสนใจศึกษาการทำงานของกระทรวงการต่างประเทศโดยตั้งใจใช้แนวทางการศึกษาของมานุษยวิทยา เช่น ethnography หรือ participant observation ต่อไป³⁹ การอ่าน Morning Prayers แบบเรียงลำดับรายวันในเชิงมานุษยวิทยาช่วยนำผู้อ่านให้เข้าถึงชุดภาษา และเข้าใจบทบาท ฐานคิดมุมมองความสัมพันธ์ แนวปฏิบัติ และวิธีจัดการ ที่กระทรวงฯ ใช้ในการทำงานประจำวันกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินความสัมพันธ์ของไทยกับต่างประเทศ

³⁹ เช่น Iver B. Neuman, “Approaching Ministries of Foreign Affairs through Ethnographic Work,” in *Ministries of Foreign Affairs in the World: Actors of State Diplomacy*, ed. C. Lequesne (Leiden: Brill Nijhoff, 2022), 335-351; Carol Cohn, “Sex and Death in the Rational World of Defense Intellectuals,” *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 12, no. 4 (Summer 1987): 687-718. Sex and Death in the Rational World of Defense Intellectuals (uvic.ca) เป็นต้น.

การอ่าน Morning Prayers แบบเรียงลำดับไปในแต่ละวันโดยตลอด ตั้งแต่ต้น ยังเหมาะสำหรับผู้อ่านที่สนใจศึกษาความแตกต่างระหว่างความเป็นจริงในสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศซึ่งมีองค์ประกอบอยู่นับจำนวนไม่ถ้วน กับสภาพความเป็นจริงส่วนที่ถูกเลือกและถูกเลื่อนเข้ามาอยู่ในสายตามุมมองของผู้ดำเนินนโยบายและกลไกดำเนินนโยบาย ในที่นี้คือรัฐมนตรี อาสาและกระทรวงการต่างประเทศ ที่เป็นผู้จัดความหมายนัยสำคัญให้แก่ความเป็นจริงตามสภาพ และพิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างความเป็นจริงตามสภาพที่เลื่อนเข้ามาอยู่ในการพิจารณา กับผลประโยชน์ของไทยที่ถูกกระทบหรือที่พึงรักษาไว้ในบริบทนั้นว่าคืออะไร ว่าเรื่องนั้นตั้งประเด็นอะไรเป็นโจทย์ของการต่างประเทศไทย ทั้งนี้ เพราะ concrete reality ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ และการแปรเปลี่ยนสภาพความเป็นจริงไปตามเหตุปัจจัย เป็นสิ่งที่ไม่มีใครเห็นถ้วนทั่วได้ทั้งหมด ความสำคัญจึงมาอยู่ที่ความเป็นจริงและความเปลี่ยนแปลงในส่วนที่คนกำหนดนโยบายเห็น หรือเลือกเห็นและเลือกจัดความหมาย จัดลำดับสำคัญให้แก่สิ่งที่เห็นนั้นไปในทางใดทางหนึ่ง ซึ่งอาจแตกต่างจากคนอื่น ฝ่ายอื่นในกระบวนการนโยบายหรือแตกต่างจากประเทศอื่น ที่มองสภาพความเป็นจริงเดียวกันนั้นอยู่ สำหรับคนเป็นผู้นำ ความแตกต่างระหว่างกันยังอยู่ที่วิสัยทัศน์ ว่าแต่ละคนมองเห็นช่องทางใดที่จะใช้ความเป็นจริงตามสภาพที่เห็นให้เป็นโอกาสก่อเกิดประโยชน์ กล่าวอีกอย่างหนึ่ง ความเป็นจริงตามเหตุปัจจัยในสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศแต่ละขณะ ถ้ามหาวิสัยทัศน์ของคนเป็นผู้นำในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ จะใช้โอกาส – ไม่ว่าจะมากหรือน้อย – ที่สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศเปิดให้ จัดการผลลัพธ์และผลประโยชน์ด้านการต่างประเทศในความรับผิดชอบออกมาอย่างไร

โดยเหตุที่ปัญหาการต่างประเทศและความมั่นคงไทยมีประเทศเพื่อนบ้านเป็นโจทย์ตลอดมา และโจทย์เพื่อนบ้านเป็นส่วนที่ถูกเลื่อนเข้ามาอยู่ในกระบวนการนโยบายตลอดระยะเวลาที่อาสาเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ ในการอ่านเชิงปฏิบัติการในกรอบแรกนี้ นอกจากการสังเกตว่ากระทรวงการต่างประเทศในสมัยอาสาเป็น

รัฐมนตรีพิจารณาสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาความมั่นคงของภูมิภาคอย่างไร และดำเนินนโยบายอย่างสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงเพียงไร แล้ว หัวข้อสำคัญที่น่าตั้งคำถามนำทางการอ่าน-อภิปรายอีกประเด็นหนึ่งคือเรื่อง วิสัยทัศน์ด้านการต่างประเทศของอาสา นี้เอง

ในช่วงเวลาดังกล่าว ความเป็นจริงตามสภาพในอินโดจีนมีความเป็นพิเศษ อันควรสังเกตสำหรับติดตามวิสัยทัศน์ของอาสา กล่าวคือ เมื่อเทียบกับในช่วงเวลา ก่อนหน้านั้นย้อนกลับไปจนถึงสมัยอาณานิคม อำนาจกำหนดตนเองของแต่ละประเทศในภูมิภาคโดยตลอดอิทธิพลการแทรกแซงของมหาอำนาจจากภายนอก มีอยู่จำกัดมาก แม้เมื่อได้รับเอกราชแล้วก็ตาม ภูมิภาคนี้กลายเป็นสมรภูมิและเขต แข่งขันประลองอิทธิพลระหว่างสหรัฐฯ สหภาพโซเวียต และจีน เมื่อสหรัฐฯ ถอนตัว ออกจากภูมิภาคหลังสงครามเวียดนาม อินโดจีนกลายเป็นเขตอิทธิพลของสหภาพ โซเวียต ที่จีนหาทางสกัดกั้น การทำสงครามระหว่างจีนกับเวียดนามหรือสงคราม “สั่งสอน” เมื่อฝ่ายหลังส่งกองทัพเข้าไปเปลี่ยนรัฐบาลในกัมพูชา ยิ่งทำให้เวียดนาม ต้องพึ่งสหภาพโซเวียตมากขึ้น ในขณะที่ สปป. ลาวหลังการปฏิวัติดำเนินนโยบาย ตามเวียดนามและรับความช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียตเต็มที่ แต่เมื่อมาถึง ต้นทศวรรษ 1990 การดำเนินนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจและการเมืองในสมัยของ กอร์บาชอฟยุติลงด้วยการล่มสลายของสหภาพโซเวียตและการเป็นอิสระของ ประเทศยุโรปตะวันออกจากอิทธิพลของรัสเซีย จีนมีปัญหาการเมืองภายในให้ต้อง พัวพันจัดการอยู่มากหลังวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินในปี 2532 ในขณะที่สหรัฐฯ ประกาศระเบียบโลกใหม่หลังสงครามเย็นสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงเป็น ประชาธิปไตยและการเปลี่ยนมาใช้ระบบเศรษฐกิจตลาดเสรีในยุโรปตะวันออก และรัสเซีย เจือนไซระดับโลกที่พามหาอำนาจให้ถอนตัวหรือถอยห่างออกจากการที่เคยใช้อิทธิพลเข้ามาแทรกแซง ถ่วงดุลอำนาจ และกำหนดผลลัพธ์เหนือ ภูมิภาคอินโดจีน เปิดทางอย่างไม่เคยมีมาก่อนให้แก่ข้อริเริ่ม การตัดสินใจเลือก และการดำเนินการระหว่างกันของประเทศในภูมิภาคให้มีอำนาจกำหนดตนเอง

ในการจัดระเบียบวางกรอบการดำรงอยู่ร่วมกัน ทั้งการทำความตกลงปัญหาสันติภาพในกัมพูชา และโอกาสเปลี่ยนแปลงสภาวะปรักษ์ในภูมิภาคอินโดจีนจากความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาวและไทยกับเวียดนาม เมื่อมหาอำนาจที่เคยเป็น คนให้จ้งหะและกำกับเวทีถนัดตัวหรือถอยห่างออกไป การเปลี่ยนแปลงคุณภาพในภูมิภาคอินโดจีนและความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอินโดจีนจึง ขึ้นอยู่กับประเทศในภูมิภาคว่าจะกำหนดตนเองพากันและกันหมุนตัวไปในทางใด

ในบริบทระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลง และการดำเนินนโยบายตอบสนอง ที่มีใช้เพียงตอบสนองตามเหตุการณ์สถานการณ์ที่มีมหาอำนาจเข้ามากำกับ ผลลัพธ์ในเกม แต่เป็นการตอบสนองในช่วงเวลาที่หน้าต่างแห่งโอกาสเปิดทาง ให้การริเริ่มอย่างสร้างสรรค์ทางการทูตของประเทศในภูมิภาคดำเนินการได้นี้เอง ที่ทำให้วิสัยทัศน์การต่างประเทศของรัฐมนตรีอาสาในช่วงเวลาดำรงตำแหน่งอัน มีจำกัดน่าติดตาม และน่าประเมินว่า อาสามองโอกาส เห็นความเป็นไปได้ และ หล่าทางที่ไทยสามารถทำอะไรได้ในการเปลี่ยนแปลงสร้างสรรค์คุณภาพใหม่ให้แก่ สภาวะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ส่วนที่เกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทยกับลาวเป็นอันดับแรก และตามด้วยไทยกับ เวียดนามเป็นอันดับต่อมา โดยความตระหนักว่า ในส่วนของปัญหากัมพูชาอยู่ใน กระบวนการเจรจาหลายฝ่ายที่ต้องใช้เวลา ซึ่งอาสาและรัฐบาลอานันท์ไม่อยู่ใน สถานะที่สามารถเข้าไปเร่งรัดกระบวนการสร้างสันติภาพซึ่งได้ดำเนินมาก่อนหน้า รัฐบาลอานันท์แล้ว และยังดำเนินต่อมาหลังจากรัฐบาลอานันท์พ้นวาระ ความ น่าอภิปรายเกี่ยวกับวิสัยทัศน์การต่างประเทศของอาสาในบริบทขณะนั้นที่จำกัด ด้วยเวลาตามวาระของรัฐบาลอานันท์ และอาสาเลือกให้ความสำคัญกับลาวเป็น อันดับต้นในการดำเนินนโยบายบริหารจัดการผลลัพธ์การต่างประเทศ ยังมาจาก คำถามข้อสงสัยที่เกิดขึ้นภายในกระทรวงการต่างประเทศเอง ดังในบันทึกการประชุม Morning Prayer พุทธศัปดีที่ 1 สิงหาคม 2534 (ดูหน้า 249):

“รวม. ปรารภว่า แม่แต่ใน กต. เอง ยังมีคนถามว่า Why Laos?”

(เน้นข้อความตามต้นฉบับ)

บันทึกก็ได้ระบุว่า ผู้ที่ถามเรื่องนี้ในกระทรวงการต่างประเทศเป็นใคร แต่นับว่าเป็นคำถามที่ควรตั้งและนำตอบ และควรติดตามว่าคำตอบเรื่องนี้ของอาสา ต่อฝ่ายปฏิบัติเพื่อจัดความเข้าใจภายในกระทรวงการต่างประเทศเป็นอย่างไร ในที่นี้ อาจเพิ่มเติมข้อพิจารณาสำหรับการอ่าน Morning Prayers ซึ่งปฏิบัติกรได้ว่า เมื่อระบอบการปกครองที่มีพรรคคอมมิวนิสต์เป็นศูนย์กลางอำนาจของประเท มหาอำนาจที่เป็นพันธมิตรถึงคราวล่มสลายลง ในเวลาเดียวกันกับความชอบธรรม ของพรรคคอมมิวนิสต์ของมหาอำนาจในภูมิภาคอีกประเทศหนึ่งถูกตั้งคำถามจาก มวลมหาประชาชนในจัตุรัสกลางเมืองหลวงต่อหน้าศูนย์กลางแห่งอำนาจ ย่อม ทำให้กลุ่มประเทศอินโดจีนในระบบการปกครองแบบเดียวกัน อย่างน้อยที่สุด ถึงเวลาที่ต้องทบทวนความมั่นคงของรากฐานการปกครองของตนเช่นกัน และ ทุกฝ่ายย่อมเห็นได้ไม่ยากว่า ช่วงเวลาของการส่งออกอุดมการณ์คอมมิวนิสต์และ ให้การสนับสนุนขบวนการสากลเพื่อการปฏิวัติสังคมนิยมไม่เพียงผ่านไปแล้ว แต่ยังถูกแทนด้วยช่วงเวลาอนุรักษ์นิยมที่ความมุ่งหมายหลักทางการเมืองและการต่างประเทศคือการมุ่งรักษาความชอบธรรมของระบอบและอำนาจการปกครอง วิสัยทัศน์การต่างประเทศของอาสาและการดำเนินนโยบายสร้างสานความสัมพันธ์ กับลาวและกับเวียดนามในขณะที่การเมืองระหว่างประเทศในภูมิภาคอินโดจีนเลื่อน เข้ามาอยู่ในช่วงเวลาอนุรักษ์นิยมเช่นนี้ จึงน่าอ่านเทียบกับการดำเนินรัฐสภาภิบาล โนบายตามแนวทางอนุรักษ์นิยมอย่างน้อย 3 แบบ คือ แนวทางแบบเมทเทอร์นิช แนวทางแบบคาสเซิลเร และแนวทางแบบบิสมาร์ก⁴⁰

⁴⁰ Henry A. Kissinger, *A World Restored: Metternich, Castlereagh, and the Problem of Peace, 1812-1822* (Boston: Houghton Mifflin, 1957); Henry A. Kissinger, “The White Revolutionary: Reflections on Bismarck,” *Daedalus* 97, no.3 (Summer 1968): 888-

แน่นอนว่า หลักการรองรับความชอบธรรมของระบอบการเมืองในยุโรป ในห้วงเวลาอนุรักษ์นิยมของศตวรรษที่ 19 ที่อิงกับ dynastic legitimacy ย่อมแตกต่างไปจากหลักการความชอบธรรมของโลกศตวรรษที่ 20 และใช้กับประเทศอินโดจีนที่ปกครองด้วยพรรคคอมมิวนิสต์ไม่ได้ แต่รัฐสภาภิบาลนโยบายตามแนวทางของเมทเทอร์นิช ของคาสเซิลเร และของบิสมาร์กสามารถให้จุดเปรียบเทียบได้ ในส่วนที่เป็นแนวทางจัดการผลประโยชน์ 2 ด้านให้สนับสนุนกัน ด้านแรกคือ การจัดการรักษาผลประโยชน์ส่วนที่อยู่ในความครอบครองของรัฐ (possession goals) ซึ่งผลประโยชน์สำคัญที่สุดในส่วนนี้ คือ การรักษาอิสรภาพ เอกราชอธิปไตย ระบอบการปกครอง และบูรณภาพของดินแดน อีกด้านหนึ่งคือ ผลประโยชน์ส่วนที่เป็นการจัดการสภาพแวดล้อม (milieu goals)⁴¹ ได้แก่ การจัดการเหตุปัจจัยในสภาพแวดล้อมให้เปิดทางสนับสนุน หรือให้อยู่ในสถานะที่เอื้ออำนวยต่อการรักษาผลประโยชน์ของรัฐด้านที่เป็น possession goals ถ้าพิจารณาในแง่นี้ ใช่หรือไม่ว่า วิสัยทัศน์ด้านการต่างประเทศของอาสา และรวมถึงอานันท์ในด้านหนึ่งคือ การปรับสภาวะความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีนเพื่อปูทางให้ประเทศในภูมิภาคจัดระเบียบการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติโดยยึดถือหลักการอาเซียนตามปฏิญญากรุงเทพฯ ที่มุ่งสร้าง “spirit of equality and partnership” และ “good understanding, good neighborliness and meaningful cooperation” และอีกด้านหนึ่งคือการเสนอแนวทางขยายกรอบความร่วมมือของอาเซียนให้เกิดพลังและอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจด้วยการจัดตั้งเขตการค้าเสรี

924; George Liska, *Beyond Kissinger: Ways of Conservative Statecraft* (Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1975); และ ศุภมิตร ปิติพัฒน์, “อ่านห้วงเวลาแบบ คิสซิงเจอร์,” (2560), อ่านห้วงเวลาแบบคิสซิงเจอร์ - The 101 World

⁴¹ Arnold Wolfers, *Discord and Collaboration: Essays on International Politics* (Baltimore: The Johns Hopkins Press, 1962), 74.

2. การอ่านเชิงปฏิบัติการแบบเน้นความสัมพันธ์ทวิภาคี : โดยความสำคัญของประเทศเพื่อนบ้านต่อการจัดการรักษาผลประโยชน์ด้านความมั่นคงของไทย และจากวิสัยทัศน์ด้านการต่างประเทศของอาสาที่ให้ความสำคัญต่อการปรับสถานะความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอินโดจีน การอ่านเชิงปฏิบัติการอาจเลือกพิจารณาแนวทางและผลลัพธ์ความสำเร็จที่เกิดขึ้นในการปรับความสัมพันธ์กับลาวและกับเวียดนามในรัฐบาลอานันท์ เปรียบเทียบกับการจัดการความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทยกับพม่าและไทยกับมาเลเซีย ซึ่งมีปัญหาให้จัดการแตกต่างกัน และได้รับผลสำเร็จแตกต่างกัน ทั้งปัญหาในลักษณะที่พุ่งขึ้นมาเป็น salient issue คือโดดเด่นขึ้นมาเป็นประเด็นให้ผู้เกี่ยวข้องในระบุนั้นต้องหามาตรการจัดการคลี่คลาย และปัญหาอมตะหรือ perennial issue⁴² ที่เป็นปัญหาประจำ หรือเป็นปัญหายืดเยื้อที่ใช้เวลายาวนานแต่ยังไม่มีฝ่ายใดพบทางออกหรือแก้ไขได้สำเร็จ จึงต้องการกลไกดูแลอย่างต่อเนื่อง (ดูตัวอย่างในแผนภาพที่ 13 และ 14 ประกอบ) การอ่านในกรอบนี้จึงเป็นการติดตามภาคปฏิบัติการจัดการของกระทรวงการต่างประเทศ หรือในส่วนที่กระทรวงฯ และรัฐมนตรีว่าการฯ เป็นผู้ประสานการดำเนินนโยบายทั้งกับต่างประเทศ และกับภาคส่วนภายในประเทศ

คำถามสำหรับติดตามแนวทางบริหารการดำเนินนโยบายของอาสาในกรอบนี้ ส่วนหนึ่งได้แก่คำถามที่มาจากแนวทางกำหนดเป้าหมายระยะใกล้ ระยะไกลของอาสา นั่นคือ การติดตามพิจารณาว่าในการจัดความสัมพันธ์ทวิภาคีกับลาว หรือกับเพื่อนบ้านของไทยประเทศอื่น ๆ

- อาสากำหนดอะไรเป็นเป้าหมายระยะใกล้ที่มุ่งดำเนินการให้สำเร็จในกรอบเวลาจำกัดของรัฐบาลอานันท์ และอาสาใช้แนวทางใดในการจัดกระบวนการดำเนินนโยบายในส่วนของการกระทรวงการต่างประเทศ

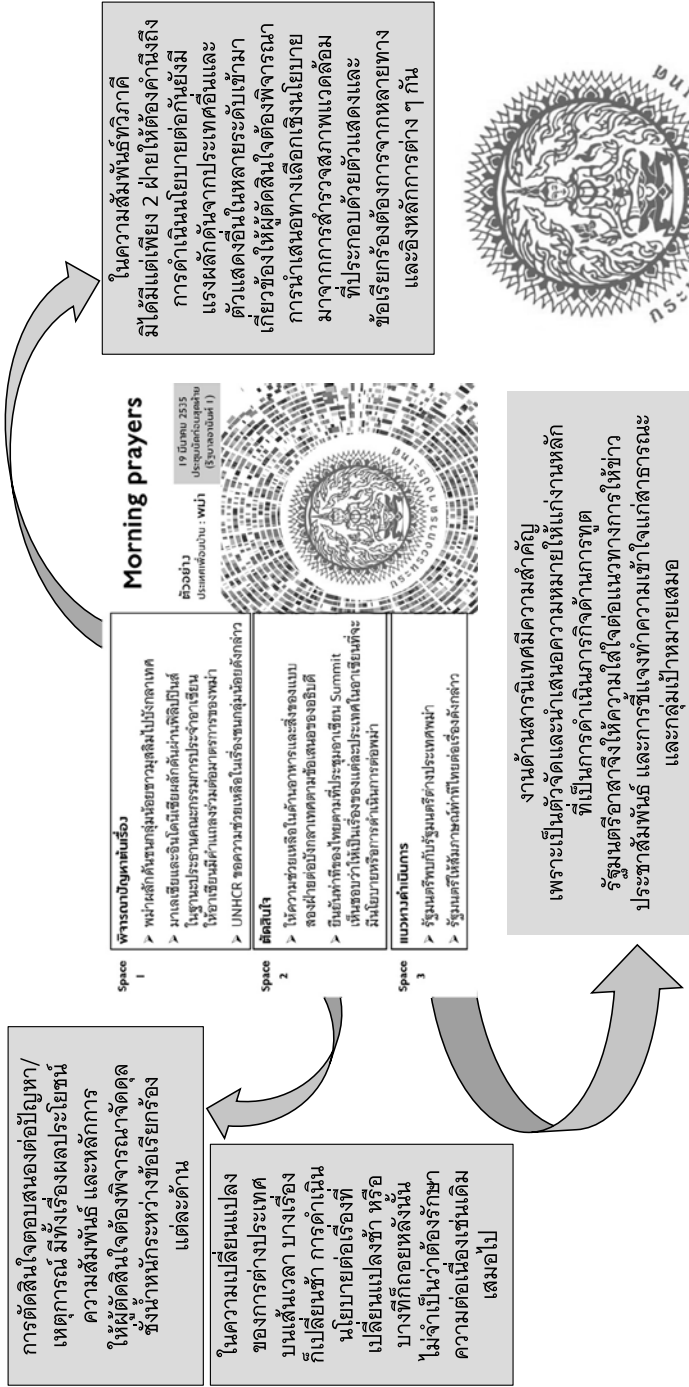
⁴² James N. Rosenau, *The Dramas of Political Life*. (Los Angeles, CA.: University of Southern California, 1979).

แผนภาพที่ 13 : การจัดการประเด็นที่เป็นปัญหาขัดแย้งในความสัมพันธ์ทวิภาคี (1)

<p>Space 1</p> <p>พิจารณาปัญหาต้นเรื่อง</p> <ul style="list-style-type: none"> ➢ พม่าผลักดันชนกลุ่มน้อยชาวมุสลิมไปบังกลาเทศ ➢ มาเลเซียและอินโดนีเซียผลักดันผ่านฟิลิปปินส์ในฐานะประธานคณะกรรมการประจำอาเซียนให้อาเซียนมีค่าเฉลี่ยร่วมต่อมาตรการของพม่า ➢ UNHCR ขอความช่วยเหลือในเรื่องชนกลุ่มน้อยดังกล่าว 	<p style="text-align: center;">Morning prayers</p> <p style="text-align: center;">19 มีนาคม 2535 ประชุมปิดก่อนสุดท้าย (รัฐบาลอาบันท์ 1)</p> <p style="text-align: center;">ตัวอย่าง ประเทศเพื่อนบ้าน : พม่า</p>
<p>Space 2</p> <p>ตัดสินใจ</p> <ul style="list-style-type: none"> ➢ ให้ความช่วยเหลือในด้านอาหารและสิ่งของแบบสองฝ่ายต่อบังกลาเทศตามข้อเสนอของอริบตี ➢ ยืนยันท่าทีของไทยตามที่ประชุมอาเซียน Summit เห็นชอบว่าเป็นเรื่องของแต่ละประเทศให้อาเซียนที่จะมีนโยบายหรือการดำเนินการต่อพม่า 	
<p>Space 3</p> <p>แนวทางดำเนินการ</p> <ul style="list-style-type: none"> ➢ รัฐมนตรีพบกับรัฐมนตรีต่างประเทศพม่า ➢ รัฐมนตรีให้สัมภาษณ์ที่ไทยต่อเรื่องดังกล่าว 	

แผนภาพที่ 14 : แนวทรวัดการประเด็นที่เป็นปัญหาขัดแย้งในความสัมพันธ์ทวิภาคี (2)

ภาค 4 : “ท้าวทริเซ้า” กับอาสา สารนิเทศ

จัดกลไกการประสานงานกับภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ รวมทั้งกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของประเทศที่กำลังสร้างความสัมพันธ์ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินนโยบายไปสู่เป้าหมาย

- ในส่วนที่เป็นเป้าหมายระยะไกล ซึ่งไม่อาจดำเนินการในช่วงเวลาสั้น ๆ ของรัฐบาลอันทันทีได้ (เช่น ในกรณีของลาวและเวียดนาม เรื่องที่จัดเป็นเป้าหมายระยะไกลเรื่องหนึ่งได้แก่การจัดกรอบการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำโขงของประเทศในลุ่มน้ำให้มีความยั่งยืน) อาจหาแนวทางหรือข้อคิดเตรียมการอย่างไรในการสร้างและพัฒนาระบบและกลไก รับผิดชอบการจัดการในเรื่องนั้น เพื่อให้เป็นกลไกที่ทำงานได้ในโครงสร้างที่มีความยืดหยุ่นคล่องตัว และสามารถ “ดำเนินการมีพลวัตในตนเอง และพัฒนาต่อเนื่องได้”

อนึ่ง นอกจากปัญหาที่เป็น salient issue และปัญหาที่จัดเป็น perennial issue ความสัมพันธ์ทวิภาคียังมีปัญหาอีกหลายรูปแบบที่ส่งเข้ามาสู่กระบวนการตัดสินใจ ตัวอย่างของประเด็นที่อาจสร้างปัญหาในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทวิภาคี เช่น ปัญหาความล่าช้าของกัมพูชาที่เป็นอุปสรรคต่อความคืบหน้าในการบรรลุเป้าหมายนโยบาย ปัญหาที่ยกระดับความขัดแย้งจากเรื่องที่ได้จัดการได้ด้วยการเจรจาไปสู่การเผชิญหน้าและเปลี่ยนเป็นปฏิปักษ์ชัดเจน การสร้างแนวร่วมที่เป็นเอกภาพกับมิตรประเทศเพื่อผลักดันหลักการ แนวทาง ประเด็นวาระ หรือท่าที และจุดยืนทางนโยบายในเวทีระหว่างประเทศ การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ที่เป็นการให้ความสำคัญหรือปรับระดับความสำคัญในความสัมพันธ์ทางการทูต และการเปลี่ยนแปลงท่าทีนโยบายต่างประเทศเมื่อเปลี่ยนรัฐบาล เป็นต้น รูปแบบปัญหาที่สร้างประเด็นในความสัมพันธ์ทวิภาคีตามตัวอย่างที่กล่าวมานี้ใช้เป็นเครื่องช่วย

ในการอ่านเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาบทเรียนเกี่ยวกับแนวทางดำเนินนโยบายทางการทูต ทั้งสำหรับเป้าหมายระยะใกล้และเป้าหมายระยะไกลได้เป็นอย่างดี⁴³

3. การอ่านเชิงปฏิบัติการเพื่อสังเกตแนวทางบริหารจัดการประเด็น

นโยบาย : นอกจากเรื่องที่เป็นประเด็นในความสัมพันธ์ทวิภาคีแล้ว การต่างประเทศยังมีประเด็นวาระที่แต่ละรัฐบาลต้องการขับเคลื่อนให้สำเร็จผลเพื่อบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ หรือเรียกสั้น ๆ ว่าเป็นประเด็นยุทธศาสตร์แน่นอนว่าประเด็นที่โดดเด่นในการดำเนินนโยบายตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงของไทยในระยะที่อาสาเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ ได้แก่ ปัญหาสันติภาพในกัมพูชา แต่นอกจากเรื่องนี้ ยังมีประเด็นวาระอื่นที่น่าสนใจ เช่น การผลักดันการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน และเรื่องที่ไม่น่าเป็นประเด็นวาระนโยบาย แต่ก็เป็นไปแล้วและเป็นเรื่องที่นายกรัฐมนตรีให้ความสำคัญก่อนอื่นใด คือ การสร้างความเชื่อมั่นและยอมรับจากนานาชาติ

- การผลักดันการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ที่เกิดขึ้นในขณะที่ยังกระบวนการเจรจาสันติภาพในกัมพูชากำลังดำเนินอยู่ มีความน่าสนใจน่าติดตามหลายประการในแนวทางที่รัฐบาลอานันท์และอาสาดำเนินการกับประเทศสมาชิกอาเซียน เรื่องหนึ่งที่ผู้อ่านเอกสาร Morning Prayers ในเชิงปฏิบัติการณ์่าติดตามสังเกตคือ แนวทางของอาสาในการดำเนินการผ่านประเทศที่ใหญ่ที่สุดและประเทศที่เล็กที่สุดของอาเซียน คืออินโดนีเซีย และสิงคโปร์ตามลำดับ ได้รับผลสำเร็จและเป็นเงื่อนไขความสำเร็จอย่างไรต่อการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนในเวลาต่อมา
- การจัดการความเชื่อมั่นและการยอมรับจากนานาชาติ อาจพิจารณาแยกเป็นรายประเทศหรือแยกภูมิภาค เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐฯ และประเทศ

⁴³ James N. Rosenau, *The Dramas of Political Life*. (Los Angeles, CA.: University of Southern California, 1979).

สมาชิกประชาคมยุโรป ในกรณีของญี่ปุ่นน่าสังเกตเป็นพิเศษตั้งแต่การประชุม Morning Prayers ครั้งแรก ๆ ดั่งขอนำมาลงไว้สำหรับประกอบการอ่านในเชิงปฏิบัติการเพื่อหาความหมายและการจัดการความหมายในทางการทูตต่อไป ดังนี้

Morning Prayer ศุกร์ที่ 5 เมษายน 2534

รับทราบว่าคุณ นรม. ไคฟู จะเปลี่ยนการแถลงนโยบายสำคัญในระหว่างการเยือนอาเซียนเป็นที่สิงคโปร์ ท่าที่ฝ่ายไทยคือเรื่องนี้เป็นเรื่องของญี่ปุ่นเรายินดีต้อนรับการเยือนของคุณ นรม. ไคฟู และหาก นรม. ไคฟู จะสามารถประกาศการเสด็จเยือนไทยของจักรพรรดิในระหว่างการเยือนของคุณได้ ก็จะเป็นการดี

มีคุณเทศก์อาสาสมัครที่เป็นคนนอกกระทรวงฯ ขอเสนอว่า การอ่าน Morning Prayers เชิงปฏิบัติการเพื่อติดตามรัฐมนตรีอาสาในการจัดการความหมายในความสัมพันธ์และการยอมรับจากญี่ปุ่นข้างต้นอาจได้ความเข้าใจเพิ่มเติมขึ้นด้วยคำถาม-คำตอบในคอลัมน์ *ครอบครัวสังคม* ของ 'ลัดดา' (แถมสินรัตน์พันธุ์) เจ้าของคอลัมน์ข่าวสังคมแบบวงในหรือ "เอ็กซ์คลูซีฟ" ที่มีชื่อเสียงที่สุดในยุคนั้น อนึ่ง ควรกล่าวด้วยว่า 'ลัดดา' เป็นนักเรียนเก่าอำเภวยศิรินทร์ รุ่นลมพูนรุ่นเดียวกับอานันท์ ปันยารชุน⁴⁴

⁴⁴ ลัดดา (นามแฝง), *ครอบครัวสังคม* (กรุงเทพฯ : บริษัทคู่แข่ง จำกัด, 2537), 32-33.

ถาม - การเสด็จเยือนไทยเป็นประเทศแรกในโลกของพระเจ้ากรุงพม่าทำให้ดิฉันคิดไปว่า พระองค์คงมีความสัมพันธ์พิเศษล้าลึกอะไรหลายอย่างกับในหลวงของเรา คุณลัดดาพอจะมีข้อมูลในเรื่องนี้บ้างไหม

“ทักษ์ - บางมูลนาก”

๑. ลัดดาทราบเพียงเรื่องเดียวคือ โดยปกติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่โปรดเสวยปลานิล ทุกครั้งที่มิให้นำปลานิลไปตั้งเครื่องเสวยจะบอกพระหัตถ์ให้ย้ายไปไว้ที่อื่นโดยไม่รับสั่งอะไรเลย จนวันหนึ่งมีผู้กล้าหาญชาญชัยกราบบังคมทูลถามว่า เหตุไฉนจึงไม่เสวยปลานิล ก็มีพระราชกระแสรับสั่งว่า “ก็เลี้ยงมันมาเหมือนลูก แล้วจะไปกินมันได้อย่างไร” เรื่องนี้มีความเดิมว่า 10 ปีก่อน สมัยพระเจ้ากรุงพม่ากษัตริย์ยังเป็นมกุฎราชกุมารได้ส่งปลานิลทางเครื่องบินมาถวายแก่ในหลวง เป็นจำนวน 100 ตัว แต่ปรากฏว่าเมื่อถึงเมืองไทยตายเกือบหมด เหลือรอดชีวิตอย่างใกล้ตายเพียง 10 ตัว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นห่วงใยปลานิลเหล่านี้ จึงมีพระราชกระแสรับสั่งให้นำไปไว้ในพระที่นั่งและทรงเลี้ยงอย่างประคบประหงมให้อาหารด้วยพระองค์เอง จนปลานิลทั้ง 10 ตัวรอดชีวิตและได้ส่งของพระเดชพระคุณแพร์พันธุ์ไปอีกมากมายตามพระราชประสงค์ เป็นอาหารคนไทย 60 ล้านคนมาจนถึงทุกวันนี้

(8 ตุลาคม 2534)

ในส่วนของการจัดความเชื่อมั่นจากสหรัฐฯ และยุโรป ขอมอบผู้สนใจติดตามอ่าน Morning Prayers ในเชิงปฏิบัติการโดยละเอียดต่อไป มัคคุเทศก์อาสาสมัครขออนุญาตคัดคำถาม-คำตอบจากคอลัมน์ของ ‘ลัดดา’ มาลงประกอบอีกสักตอนหนึ่ง สำหรับสังเกตการณ์การจัดความหมายทางการทูตไปสู่ผู้ฟังที่เป็นกลุ่มเป้าหมายภายในประเทศให้เกิดความเชื่อมั่นต่อรัฐบาล

ถาม - นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน รู้จักกับประธานาธิบดี จอร์จ บุช ตั้งแต่เมื่อไหร่ และทั้งสองมีความสนิทสนมกันขนาดไหน

“คุณนุกูล 173 ตรอกสุรียวงศ์ วงเวียนเล็ก ธนบุรี”

◦ ความสัมพันธ์ส่วนตัวเริ่มต้นราว 16 ปีก่อน เมื่อทั้งสองต่างรับราชการในตำแหน่งผู้แทนถาวรของทั้งสองประเทศประจำสำนักงานใหญ่องค์การสหประชาชาติในนครนิวยอร์ก ช่วงนี้มีเหตุการณ์โลกหลายอย่างเกิดขึ้น เช่น สงครามเวียดนาม สงครามตะวันออกกลางครั้งที่ 4 และวิกฤติการณ์น้ำมันโลกครั้งแรก จนกระทั่งนักการทูตอาวุโสทั้งสอง ได้เห็นความสามารถ ความเฉลียวฉลาดทันเกมของกันและกัน ต่อมาเมื่อรับหน้าที่สูงขึ้นในรัฐบาลของตน ทั้งสองต้องจากกัน กล่าวคือ อานันท์ ปันยารชุน กลับมาเป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ส่วนจอร์จ บุช ถูกส่งไปเป็นเอกอัครราชทูตคนแรกของสหรัฐฯ ประจำสาธารณรัฐประชาชนจีน ทั้งสองเรียกขานกันด้วยชื่อแรก โดยไม่ต้องเอ่ยถึงตำแหน่ง หรือมีคำนำหน้าชื่อ เรียกแค่ อานันท์ กับจอร์จ เท่านั้น

(21 มกราคม 2535)⁴⁵

4. การอ่านเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาการวางแนวทางปฏิบัติและการใช้เครื่องมือการทูต : การปฏิบัติที่เป็นหัวใจสำคัญขาดไม่ได้ในการใช้การทูตดำเนินนโยบายต่างประเทศ คือ การสื่อสาร การจัดการการสื่อสารในการต่างประเทศ มีทั้งการสังเกตสัญญาณ ถ้อยคำ ท่าทีการตอบสนอง และการเคลื่อนไหวกระทำการที่มาจากต่างประเทศ และการส่งสัญญาณ การตอบสนอง และการเคลื่อนไหวกระทำการของเราไปยังกลุ่มเป้าหมายทั้งในต่างประเทศและภายใน

⁴⁵ ลัดดา, เฟื่องอ้าง, 4.

ประเทศ เนื้อหาทั้งหมดที่อยู่ในบันทึกการประชุม Morning Prayers อาจพิจารณาได้ว่าเป็นการจัดการที่ต้องใช้การสื่อสารทางการทูตเป็นเครื่องมือทั้งสิ้น

การอ่านเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาแนวทางการบริหารเครื่องมือดำเนินนโยบายของอาสาในเอกสาร Morning Prayers ถ้าอ่านจำแนกลงไปตามเครื่องมือการทูต จะเห็นจุดเน้นที่อาสาให้ความสำคัญเมื่อเลือกใช้เครื่องมือทางการทูต แต่ละแบบมาผสมผสานกันในการดำเนินนโยบาย เช่น งานสารนิเทศ การให้ความช่วยเหลือ การเยือนและการเจรจา ก่อน-หลัง และระหว่างการเยือน การประชุมประสานงาน การให้สัมภาษณ์ การสร้างและจัดการภาพลักษณ์ เป็นต้น

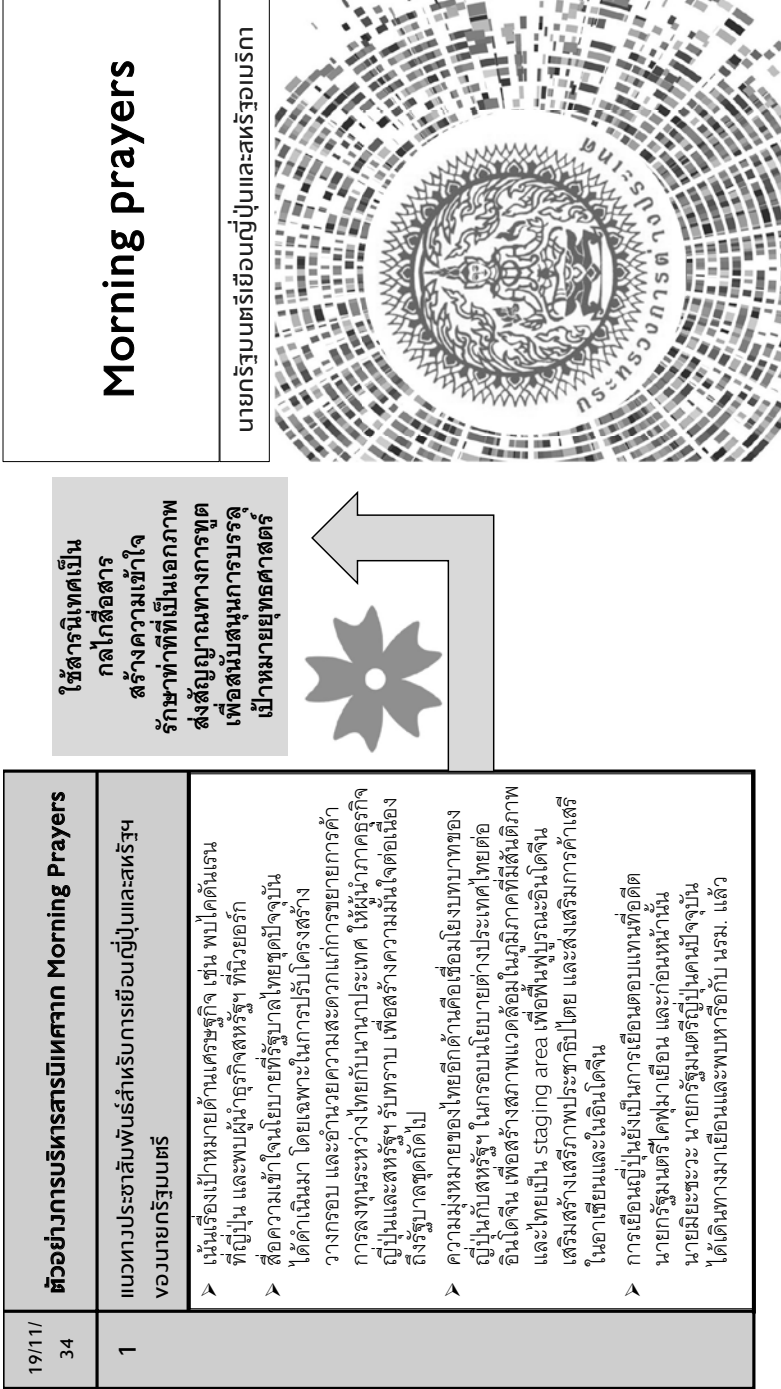
ดั่งขอคัดเรื่องเล็ก ๆ จากงานสำคัญของกระทรวงการต่างประเทศมานำเสนอในแผนภาพที่ 15-18 เป็นตัวอย่างชวนผู้สนใจติดตามค้นหาวีธีดำเนินการสื่อสารส่งสัญญาณทางการทูตในเรื่องสำคัญที่ใหญ่กว่านี้จากเอกสาร Morning Prayers ต่อไป

บันทึกการประชุม Morning Prayers ให้ตัวอย่างปัญหาในการจัดการความหมายในการสื่อสารและการส่งสัญญาณด้วยเครื่องมือการทูตบนแพลงทางเลือกที่ต้องตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความชัดเจน ที่ผู้ศึกษาการเจรจาระหว่างประเทศ⁴⁶ เรียกว่าการจัดการความคลุมเครืออย่างสร้างสรรค์ (constructive ambiguity) เช่น ในการประชุมวันพฤหัสบดีที่ 13 กุมภาพันธ์ 2535 รัฐมนตรีอาสาให้ความเห็นว่า ในการออกข่าวเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นประเด็นปัญหานั้น “การไม่ประสาสัมพันธ์จะถูกฝ่ายตะวันตกโจมตี แต่หากชี้แจงมากเกินไปก็จะเข้าเนื้อ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องประสาสัมพันธ์และชี้แจงข้อกฎหมายในแง่ที่เป็นประโยชน์กับไทย” โดยหารือกับผู้เกี่ยวข้องฝ่ายไทยทุกส่วนงานเพื่อกำหนดแนวทางร่วมกัน และให้

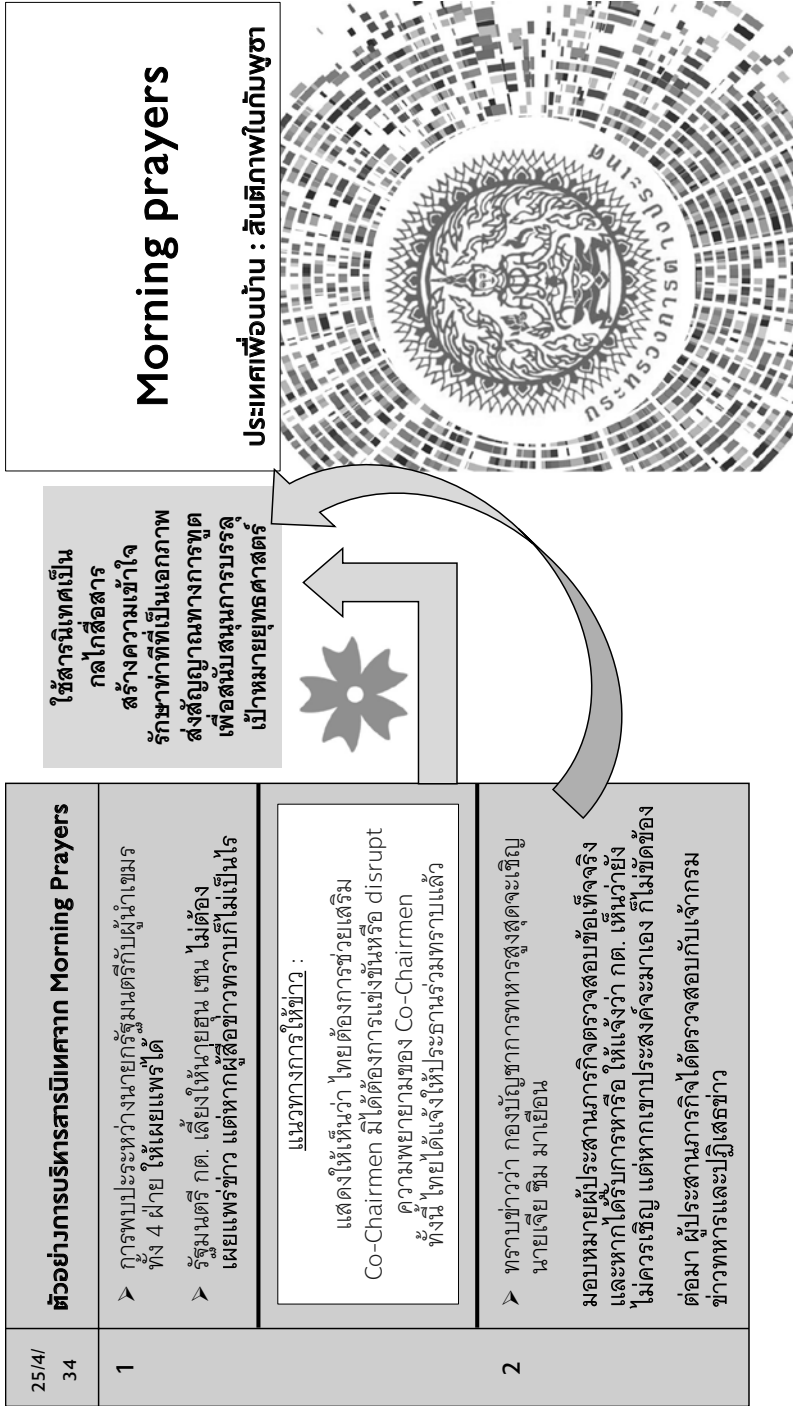
⁴⁶ Coral Bell, *The Convention of Crisis: A Study of Diplomatic Management* (Oxford: Oxford University Press, 1971); Christer Jönsson and Martin Hall, “Communication: An Essential Aspect of Diplomacy,” *International Studies Perspectives* 4, no. 2 (May 2003): 195-210.

แผนภาพที่ 15 : การบริหารเครื่องมือสารสนเทศ (1)

แผนภาพที่ 16 : การบริหารเครื่องมือสารนิเทศ (2)

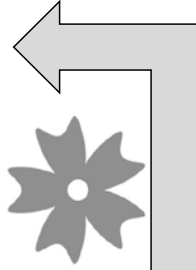

ภาค 4 : “ท้าวทริเซ้า” กับอาสา สารสิน

แผนภาพที่ 17 : การบริหารเครื่องมือสารสนเทศ (3)

<p>15/7/34</p>	<p>ตัวอย่างการบริหารสารสนเทศจาก Morning Prayers</p>
<p>1</p>	<p>➢ สืบเนื่องจากนายเจีย ติม เวงหนานไทย ระหว่างวันที่ 13-14 ก.ค. เพื่อไปญี่ปุ่น ให้รับเป็นแขกของ รมว.กต. เมื่อเดินทางกลับจากญี่ปุ่นผ่านไปแก้มพูนานายเจีย ติม เวงไทยอีกครั้งในวันที่ 16 ก.ค.</p> <p>แนวทางการให้ข่าว :</p> <ul style="list-style-type: none"> ➢ ให้อธิบดีสารนิเทศแถลงข่าว โดยไม่ต้อง link กับ การเขียนของนายเจีย ติม แต่ให้สื่อความเข้าใจว่า ➢ ไทยต้องการให้มีสันติภาพโดยเร็ว มีได้สันติสนุ กลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ ➢ การแก้ไขปัญหากับพูนชวาต้องดำเนินการในการอบของ สหประชาชาติ และไทยหวังว่าการประชุม Pre-SNC ที่ปักกิ่งจะประสบความสำเร็จ ➢ ระหว่างนี้ไทยยินดีให้ความช่วยเหลือด้านการฝึกอบรม แก่เจ้าหน้าที่ของเขมรทุกฝ่าย ➢ ไทยกำลังเตรียมการณเปิด สอท. ประจำ SNC* ในกรุงพนมเปญ <p>* SNC: Supreme National Council เกิดจากข้อตกลง ในการประชุม JIM ครั้งที่ 3 ปี 2533 ให้นำเขมร 4 ฝ่าย มาเจรจันจากตรงกันเพื่อจัดตั้งรัฐบาลที่ได้รับรองจาก นานาชาติว่าเป็นตัวแทนอำนาจอธิปไตยกัมพูชา</p>

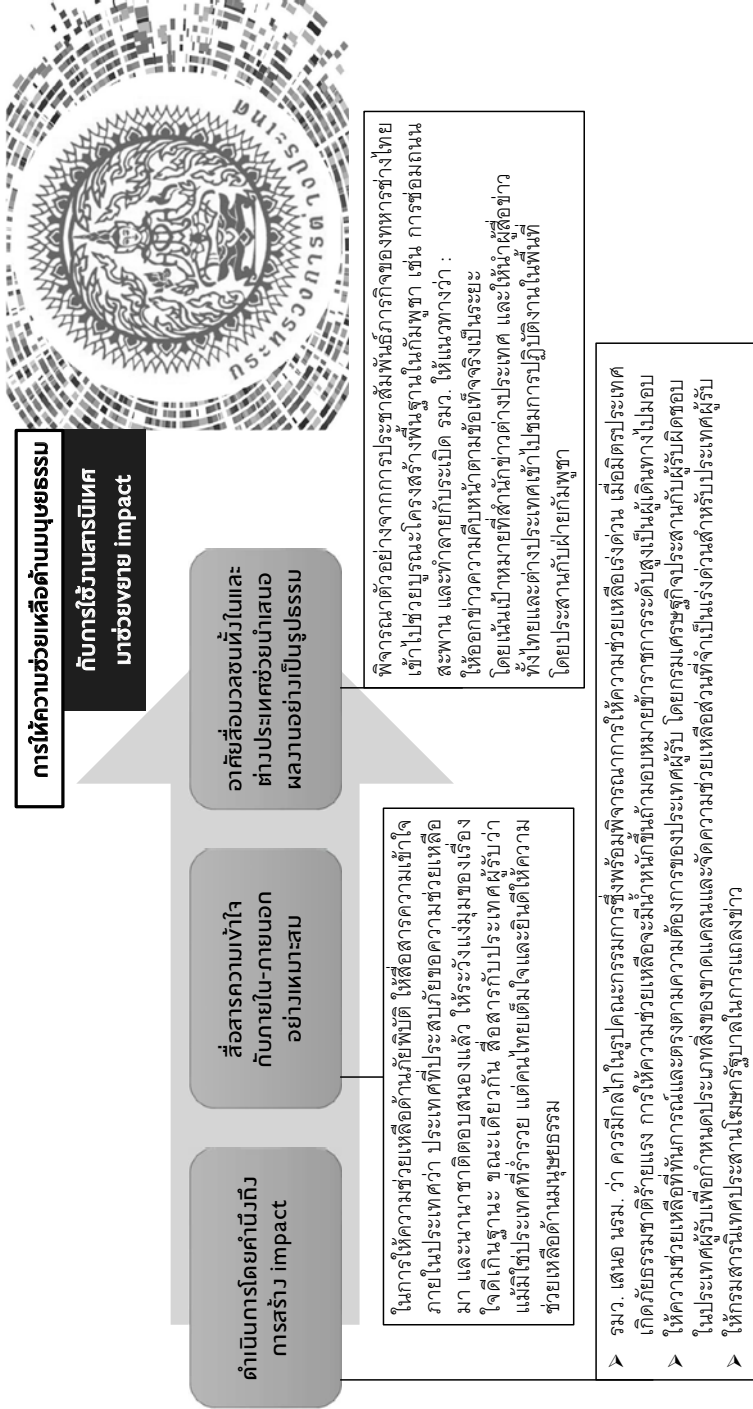
ใช้สารนิเทศเป็น กลไกสื่อสาร สร้างความเข้าใจ รักษาท่าทีที่เป็นเอกภาพ ส่งสัญญาณทางการทูต เพื่อสนับสนุนการบรรลุ เป้าหมายยุทธศาสตร์

Morning prayers
ประเทศเพื่อนบ้าน : สันติภาพกับพูนชวา

แผนภาพที่ 18 : การบริหารเครื่องมือการให้ความช่วยเหลือควบคู่กับเครื่องมือสารสนเทศ

ภาค 4 : “ทำวัตรเช้า” กับอาสา สารสืบ

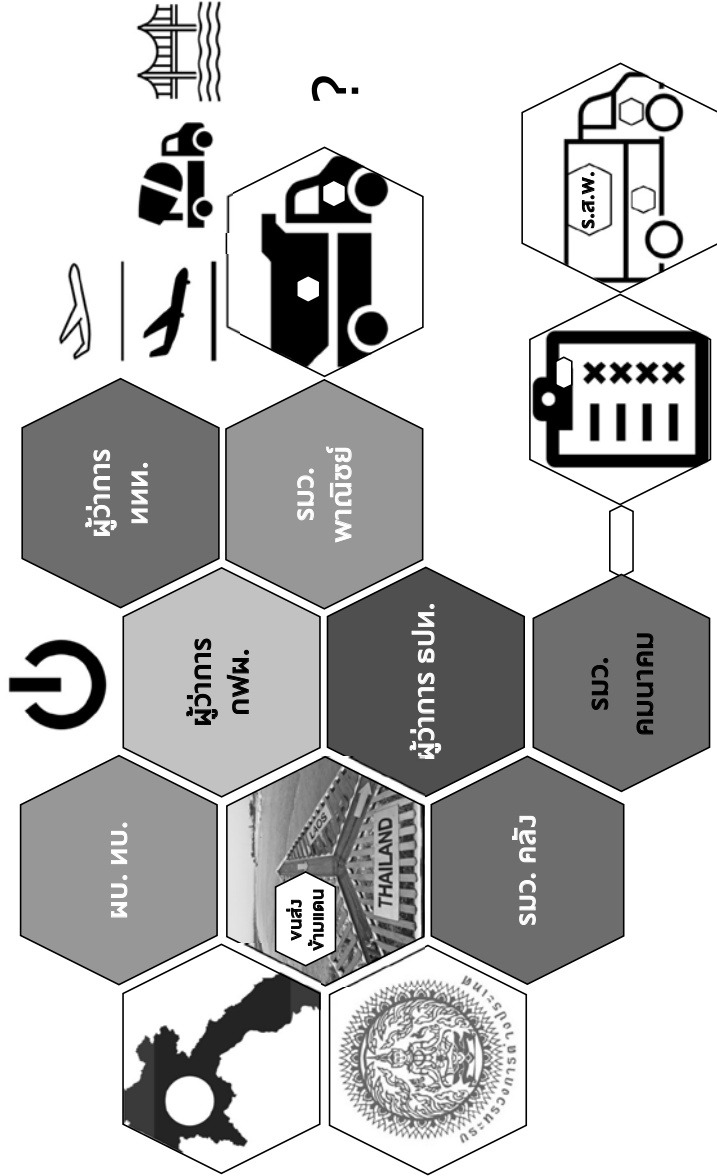
ผู้ดำเนินการในเรื่องนี้กำลังกับฝ่ายออสเตรเลียว่า การออกข่าวในออสเตรเลีย
“จะต้องสะท้อนความเห็นของฝ่ายไทยโดยยุติธรรม มิใช่แบบหยิบเฉพาะประเด็น”

แต่ขณะเดียวกัน อาสาที่ตระหนักรู้ ในหลายกรณี การส่งสัญญาณด้วยการ
แสดงท่าทีเชิงสัญลักษณ์ อาจไม่เพียงพอต่อการสร้างความน่าเชื่อถือและความ
เชื่อมั่น จนกว่าจะเกิดการดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมที่ก่อผลจริงในทางปฏิบัติ
ขึ้นมา มิให้ต่างประเทศกล่าวได้ว่าประเทศไทย “เว้าแต่บ่เฮ็ด” กล่าวคือ มีแต่เพียง
การย้ำท่าทีเดิม ๆ โดยมีได้มีความคืบหน้าในทางปฏิบัติ การจัดการเพื่อให้เกิดผล
ในทางปฏิบัติตามที่ได้แสดงท่าทีหรือส่งสัญญาณไว้มีต้นทุนมากกว่า แต่ผลที่
ได้รับกลับคืนมาด้วยความหนักแน่นชัดเจนนั้นสร้างความน่าเชื่อถือได้ดีกว่า
การพูดส่งสัญญาณแต่เพียงลำพัง⁴⁷

การจัดการความหมายในสนามการทูตและการต่างประเทศ ยังต้องคำนึง
ถึงผู้รับและผู้ส่งสารและสัญญาณความหมายจากหลายกระดานพร้อมกัน และ
ในบางกรณี คนสื่อสารทางการทูตอาจรับบทบาทเป็นคนกลางในการสื่อสาร
ระหว่าง 2 ฝ่ายที่ยังไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน หรือการเปิดความสัมพันธ์ตาม
ปกติยังไม่กลับคืนมา ซึ่งมีที่ให้เห็นได้ในวันที่มีการประชุม Morning Prayers
ในสวนที่เกี่ยวข้องกับมหาอำนาจและประเทศเพื่อนบ้านของไทย และการที่ผู้แทน
ประเทศไทยเข้ามารับบทบาทนี้ได้ เท่ากับเป็นการส่งสัญญาณไปด้วยในตัวว่า
ประเทศไทยอยู่ในฐานะที่ได้รับความเชื่อถือจากทั้ง 2 ฝ่าย การสื่อสารส่งสัญญาณ
ความหมายนอกจากฝ่ายรับฝ่ายส่ง 2 ฝ่ายแล้ว ยังมีฝ่ายที่ 3 ที่ 4 และความคิดเห็น
ของประชาชนให้ต้องนำมาพิจารณาเช่นกัน ในกรณีเขมร 4 ฝ่าย การดำเนินการ
สื่อสารส่งสัญญาณการทูตกับเขมรฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ย่อมต้องคำนึงถึงการจัดการ
ความหมายความเข้าใจกับเขมรฝ่ายอื่น ๆ และกับประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น

⁴⁷ Robert Jervis, *The Logic of Images in International Relations* (Princeton, NJ.: Princeton University Press, 1970); Thomas M. Franck and Edward Weisband, *Word Politics: Verbal Strategy among Superpowers* (Oxford: Oxford University Press, 1972).

แผนภาพที่ 19 : อสากับการประกอบทีมประเทศไทยเพื่อการจัดการบริหารผลลัพธ์
 สืบค้นความสัมพันธ์ไทย-ลาว

ภาค 4 : “ทำวัตรเช้า” กับอาสา สารสิน

อินโดนีเซียและมาเลเซียไปพร้อมกัน ประเด็นการใช้เครื่องมือการทูตในการสื่อสาร และส่งสัญญาณความหมายให้เกิดผลรูปธรรมมีที่ให้ติดตามสังเกตได้มากจาก บันทึกการประชุม Morning Prayers

5. การอ่านเชิงปฏิบัติการเพื่อติดตามวิธีบริหารจัดการเอกภาพและความร่วมมือระหว่างภาคส่วนภายในประเทศที่จำเป็นต่อการดำเนินนโยบายไปสู่สัมฤทธิ์ผล : กลไกที่สำคัญคือกลไกการติดต่อสื่อสารระหว่างกระทรวงฯ กับ ทำเนียบ ระหว่างรัฐมนตรีต่างประเทศกับนายกรัฐมนตรี ระบบการประสานงานระหว่างรัฐมนตรีฯ และกระทรวงการต่างประเทศกับหัวหน้า/ผู้บังคับบัญชา-ผู้บัญชาการส่วนราชการ และภาคส่วนองค์กรภายในประเทศ ที่จำเป็นต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศให้บรรลุเป้าหมาย

เอกสาร Morning Prayers และบทวิเคราะห์ของจุลชีพ ชินวรโรณ ให้ตัวอย่างความสำเร็จของอาสาในการประสานส่วนงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนมาร่วมกันขับเคลื่อนการปรับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาวสู่หน้าใหม่ของความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศเพื่อบ้านริมฟากฝั่งแม่น้ำโขงสำหรับเปิดประเด็นการอ่านเรื่องนี้ในเชิงปฏิบัติการได้เป็นอย่างดี

ตอนที่ 3 - ตอนที่ 5 ได้นำเสนอข้อท้าทายในการจัดการความสมเหตุสมผลในระบบของรัฐธรรมนูญไทยไว้มากพอสมควรแล้ว ในที่นี้อาจกล่าวอย่างสั้น ๆ ตามนัยของทฤษฎีเกมว่า ปัญหาการจัดการความร่วมมือและการประสานงาน มีข้อท้าทายสำคัญต่อผู้เกี่ยวข้องอยู่ที่ 1) การจัดการความเชื่อมั่นไว้วางใจ 2) การจัดการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นที่ยอมรับได้ว่ายุติธรรม และ 3) การจัดการปัญหาข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับความร่วมมือทั้งในเรื่องที่แต่ละฝ่ายอาจรู้ข้อมูลไม่ครบถ้วน ข้อมูลอาจขาดความสมบูรณ์ หรือขาดการแบ่งปันที่ทำให้การรับรู้ข้อมูลระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีไม่เท่ากัน จึงเกิดอุปสรรคต่อความร่วมมือและการประสานงาน ที่ทำให้ประโยชน์ส่วนรวมร่วมกันไม่อาจเกิดขึ้นได้หรือเกิดขึ้น

ได้ยาก องค์ความรู้จากทฤษฎีเกมเหล่านี้อาจช่วยปรับปัญหาการประสานงาน และจัดความร่วมมือระหว่างส่วนงานในภาคราชการได้ โดยปรับข้อเสนอเหล่านี้ไปพิจารณาและติดตามวิธีการของอาสาและกระทรวงการต่างประเทศในการจัดการประสานความร่วมมือกับส่วนราชการอื่น ไม่ว่าจะเป็น การแบ่งปันและให้เครดิตความเป็นเจ้าของผลงานและความสำเร็จ การแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูล การจัดข้อเสนอที่ไม่ใช่เพื่อหาทางเข้าไปค้ำหรือขวางทางการตัดสินใจของฝ่ายอื่น แต่เป็นการช่วยเพิ่มความสมบูรณ์หรือขยายประโยชน์แก่ประเทศที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจและการนำนโยบายที่ตัดสินใจไปดำเนินการ ข้อที่ชวนให้สังเกตเก็บรับบทเรียนในประเด็นนี้จากการอ่าน Morning Prayers และ “นักบริหารการทูต” ของอาสาในเชิงปฏิบัติการได้แก่การติดตามว่าอะไรคือหลักและแนวทางที่ช่วยให้การประสานงานประสานความร่วมมือเกิดความราบรื่นได้ผลสำเร็จ เมื่อคำนึงว่า Command and Control รวมทั้ง authority เป็นสิ่งที่ราชการแต่ละส่วนหวงแหน และมักมองเป็น noncooperative, zero-sum game เมื่อเห็นว่า ส่วนงานอื่นภายนอกเข้ามาแทรกแซงในเรื่องนี้⁴⁸

6. การอ่านเชิงปฏิบัติการเพื่อสังเกตแนวทางจัดสัมพันธ์โดยผ่านตัวบุคคลหรือในระดับบุคคล : การใช้เครื่องมือด้านอื่น ๆ ที่มีใช้ด้านการทูตในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ เช่น เครื่องมือทางการทหาร เครื่องมือทางเศรษฐกิจ หรือข่าวกรอง เครื่องมือเหล่านี้ล้วนมีหลากหลายปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภูมิศาสตร์และสภาพพื้นที่ภูมิประเทศ วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ โครงสร้างพื้นฐานและระบบขนส่งคมนาคม ระบบปฏิบัติการจากใต้น้ำ

⁴⁸ Thomas C. Schelling, *The Strategy of Conflict* (Oxford: Oxford University Press, 1963). ส่วนการจำแนกนัยสำคัญของ Command กับ Control ที่ทำให้โดยทั่วไปทุกองค์การต้องการรักษาอัตตาณัติในเรื่องนี้ ดู Grant T. Hammond, *The Mind of War: John Boyd and American Security* (Washington, DC.: Smithsonian Books, 2001), 162-167.

ทะเลลึกขึ้นมาบนผิวน้ำ ภาคพื้นดินทั้งในเมืองใหญ่และชนบท ฟากฟ้าอากาศ ไปจนถึงห้วงอวกาศ แต่ในการดำเนินการทางการทูต ไม่ว่าจะพิจารณาส่วนที่เป็น การทำงานประจำ หรือส่วนที่เป็นวิธีดำเนินยุทธศาสตร์ไปสู่เป้าหมาย ตัวบุคคล เป็นส่วนสำคัญที่สุดเสมอ การดำเนินการทางการทูตมีตัวบุคคลเป็นเบื้องต้น มีตัวบุคคลในท่ามกลางกระบวนการ และสุดท้ายจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จ งานจะ ออกมาได้สมบูรณ์แบบหรือไม่สมบูรณ์แบบ ตัวบุคคล ทั้งฝ่ายเราฝ่ายเขา และ ฝ่ายสนับสนุนเราและฝ่ายสนับสนุนคนอื่น เป็นเงื่อนไขสำคัญที่การดำเนินการทูต ต้องหาทางจัดการออกมาอย่างดีที่สุดเช่นกัน จึงกล่าวได้ว่า การทำงานการทูตคือ การจัดการติดต่อและเชื่อมสัมพันธ์ผ่านตัวบุคคลและระหว่างบุคคล เพื่อให้บุคคล เป็นทางพาไปสู่ผลลัพธ์ความสำเร็จทางการทูต ทางการเมือง และการอื่น ๆ ที่ คาดหวังไว้ การศึกษาเรื่องนี้ในเชิงปฏิบัติการ ต้องยอมรับว่าการติดตามจากบันทึก การประชุม Morning Prayers แสดงให้คนอ่านเห็นได้จำกัดเพียงขั้นการสั่งการ เตรียมการ หรือให้แนวทางสำหรับการจัดงานและการจัดการเท่านั้น ไม่อาจให้ การเรียนรู้ในเชิงปฏิบัติเช่นเดียวกับที่เจ้าหน้าที่การทูตปฏิบัติการได้รับจาก การทำงาน และการมีโอกาสติดตามสังเกตจากสถานการณ์จริง (และจดบันทึก) อย่างใกล้ชิด ซึ่งให้ความประจักษ์ชัดได้ดีที่สุดในวิธีดำเนินการโดยตัวบุคคล ทั้งที่ เป็นผู้นำระดับสูงสุดและลดหลั่นลงมา ทั้งฝ่ายเราฝ่ายเขา ไม่ว่าจะเป็นการจัดการ เพื่อให้เกิดผลในด้านสร้างสานความสัมพันธ์ในทางไมตรี เช่น

การจัดการให้ได้รับความพึงพอใจ → ให้ตัวบุคคลเกิดความจับใจ ประทับใจ

การจัดการให้ตัวบุคคลได้ความเข้าใจ → ตรงตามความหมายและความมุ่งหมายที่ตั้งใจ

การจัดการให้ตัวบุคคลเกิดความแน่ใจ / มั่นใจ → ที่นำไปสู่การตัดสินใจ

การสร้างคามเชื่อมั่นไว้วางใจ (ผ่านทางผู้นำ) → เพื่อคลี่คลายความหวาดระแวงและความแคลงใจ

การจัดการให้นม่นาวใจตัวบุคคล → เพื่อให้เปลี่ยนใจ / เพื่อไม่ให้เปลี่ยนใจ

การจัดการให้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจ → เพื่อบำรุงกำลังใจ

และในความสัมพันธ์ของหลายประเทศอาจรวมถึง

การขอภัยต่อความผิดในอดีตด้วยความสำนึกเสียใจ เพื่อลบบาปแผลหรือรอยบาดหมางค้างใจ

หรือเป็นการจัดการที่ตั้งใจให้เกิดผลในทางตรงข้าม ซึ่งดูเหมือนหาไม่พบในบันทึกการประชุม Morning Prayers แต่ในบันทึกความทรงจำของพลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา เล่าถึงการจัดการกับตัวบุคคลให้นำมาเป็นตัวอย่างประกอบได้ เรื่องหนึ่ง คือ ในการพบกันอย่างเป็นทางการครั้งแรกที่กรุงเทพฯ ระหว่างรัฐมนตรีสิทธิกับรัฐมนตรีต่างประเทศเวียดนาม เหวียน โก ธัค ในเดือนพฤษภาคม 2523 การเจรจามีจุดที่แต่ละฝ่ายเห็นแตกต่างกันมากในปัญหาที่กัมพูชา แต่เมื่อได้ฟังรัฐมนตรีเวียดนามกล่าวว่า มีเพียง “เวียดนามประเทศเดียวที่สามารถประกันความปลอดภัยของไทยได้” รัฐมนตรี สิทธิ “โกรธมาก จึงโยนปากกาลงบนโต๊ะเจรจา” และพักการประชุมทันที สถานการณ์ในอีก 4 ปีต่อมาเมื่อทั้ง 2 ฝ่ายมีโอกาสพบกันอีกครั้งที่อาคารสหประชาชาติ นครนิวยอร์ก ไม่ได้ดีขึ้นแต่อย่างใด พลอากาศเอก สิทธิเล่าว่า “เหวียน โก ธัค กล่าวหาว่า ผมโจมตีเขา ... จนผมรำคาญ จึงเอาเก้าอี้ขึ้นมาตั้งไขว่ห้าง และบอกว่า ผมเพิ่งดูมวยทีวีก่อนมาพบกัน และผมฝึกชกมวยมาตั้งแต่หนุ่ม เขาตกใจที่ผมมาไม่ว่า นี่ จึงไม่พูดต่อเรื่องผมกล่าวโจมตีเขาอีก”⁴⁹

นำเรื่องที่พลอากาศเอก สิทธิเล่าไว้ในบันทึกความทรงจำมาเสนอเพื่อให้บริบทสำหรับติดตามการจัดการความสัมพันธ์ระดับบุคคลให้เกิดผลดีต่อการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระดับประเทศ เมื่อรัฐบาลอานันท์และอาสาให้ความสำคัญต่อการสมานความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนามเพื่อสร้างความไว้วางใจและเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน โดยยึดถือหลักการของอาเซียน คือ การเคารพในอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน การไม่ใช้กำลัง การไม่แทรกแซงในกิจการภายใน ความเสมอภาค และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ แต่การไปถึงเป้าหมายดังกล่าวได้ ในการดำเนินการทางการทูตกับเวียดนาม กระทรวงการต่างประเทศต้องนำปัจจัยระดับบุคคลที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการต่างประเทศมาพิจารณาและจับสัญญาณทางการทูตจากปัจจัยระดับบุคคลเพื่อหาความหมาย เช่น ถ้าเหวียน โก ธัค ยังมี

⁴⁹ พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา, *ผ่านร้อนผ่านหนาว*, 91.

บทบาทอยู่ในการต่างประเทศของเวียดนาม โจทย์การจัดการความสัมพันธ์ระดับบุคคลของไทยและของอาสาจะยากเพียงใด แต่เมื่อเวียดนามเปลี่ยนรัฐมนตรีต่างประเทศเหวียน โก ธัค ในเดือนสิงหาคม 2534/1991 ในระยะที่กระทรวงการต่างประเทศไทยกำลังดำเนินการเตรียมการเยือนเวียดนามของอาสาในเดือนกันยายนปีเดียวกัน ที่ปูทางไปสู่การเยือนเวียดนามของนายกรัฐมนตรี อานันท์ ในเดือนมกราคมถัดไป ความหมายและโอกาสเริ่มต้นใหม่สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้ง 2 เปลี่ยนไปอย่างไร เป็นต้น

อนึ่ง การจัดการความสัมพันธ์ในระดับบุคคลและความสัมพันธ์ระดับบุคคล มีผลต่อการดำเนินการทูตมากก็จริง แต่ควรระบุดูไว้ในที่นี้ว่า ในขณะที่การติดต่อสัมพันธ์ระดับบุคคลต่อบุคคลเป็นงานที่การทูตต้องดำเนิน แต่การจัดการความสัมพันธ์ทางการทูตในระดับบุคคลไม่ใช่เรื่องส่วนตัว ไม่ว่าในความหมายที่เป็นการนำความสัมพันธ์และผลประโยชน์ส่วนตัวเข้ามาพัวพันกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศ หรือในความหมายอีกแบบหนึ่ง ที่เกิดจากการดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบมุ่งผลลัพธ์ความสำเร็จของเป้าหมายจนทำให้เมื่อเหตุปัจจัยนอกอำนาจการควบคุมของใครคนใดคนหนึ่งทำให้ผลที่ออกมาไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ เลยอาจสร้างผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกของคนที่เป็นผู้ดำเนินนโยบาย ให้รู้สึกว้าวมืดมน ขณะที่เศษกำลังเสียความรู้สึกเมื่อการเจรจาการค้าในกรอบพหุภาคีรอบอุรุกวัยไม่ให้ผลตามที่คาดหวังไว้ คำแนะนำที่เศษได้รับจากนักการทูตมากประสบการณ์คือ "Don't take it personally. We are just negotiating on behalf of our countries." เศษเล่าด้วยว่า นักการทูตผู้เป็นมิตรนี้ คือ Paul Trân Van-Thinh หัวหน้าคณะผู้แทนสหภาพยุโรปประจำ GATT ในขณะนั้น มีความเป็นมาที่น่าสนใจ และมีอาสาเกี่ยวข้องอยู่ด้วย

“He spoke perfect English and beautiful French. He was a Vietnamese refugee who had been in one of the refugee camps in Thailand. I do not know how he ended up there, but former Permanent Secretary Arsa Sarasin got him out of the camp and on to Paris. Paul Trân Van-Thinh was very grateful to him and to the Thai government for rescuing him. I think he had been a French civil servant before the Vietnam War, but I do not know how they came to know each other.”⁵⁰

ความละเอียดอ่อนของการจัดการการทูตระดับบุคคลยังอยู่ที่ตัวบุคคล ที่งานการทูตต้องเข้าไปสัมพันธ์ด้วยมีบุคลิกลักษณะเฉพาะ และอยู่ในข่ายใยความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ทั้งฝ่ายเดียวกันและฝ่ายตรงข้ามที่ต้องนำมาพิจารณาในการจัดการดำเนินการอย่างเหมาะสม⁵¹ เช่น ในปัญหาเขมร 4 ฝ่าย ที่ประกอบ ด้วยบุคคลสำคัญของแต่ละฝ่ายที่มีความสัมพันธ์ต่อกันไม่เหมือนกัน และแต่ละบุคคลมีบุคลิกภาพพิเศษแตกต่างกัน ในการปฏิบัติต่อแต่ละฝ่ายอย่างให้ความเสมอภาคนั้น แนวทางปฏิบัติต่อเจีย ซิม หรือเซียว สัมพันธ์ กับแนวทางปฏิบัติต่อสมเด็จพระสีหนุไม่อาจจัดเช่นเดียวกันได้

ดังนั้น ถ้าให้เลือกหนึ่งคำถามนำประเด็นสำหรับการอ่าน Morning Prayers ในเชิงปฏิบัติการในเรื่องการทูตระดับบุคคล คำถามนั้นน่าจะได้แก่ การติดตามสังเกตว่า ผู้ปฏิบัติมีอะไรเป็นกรอบอ้างอิง (frame of reference) สำหรับการอ่าน

⁵⁰ Tej Bunnag and Anuson Chinvano, *Thai Diplomacy in Conversation with Tej Bunnag*, 69. ส่วนการอธิบายปัญหาในความหมายแรก ดูเพิ่มเติมใน สุรพงษ์ ชัยนาม, *การทูตการเมืองไม่ใช่เรื่องส่วนตัว* (กรุงเทพฯ : ศยาม, 2550).

⁵¹ Harold D. Lasswell, *Psychopathology and Politics*, with a new introduction by Fred I. Greenstein (Chicago: The University of Chicago Press, 1977).

ประเมินองค์ประกอบในระดับบุคคลที่เข้าไปจัดสัมพันธภาพทางการทูต (หรือที่ผู้ชำนาญบางท่านเรียกว่า “ปรัสลักษณะพยากรณ์ศาสตร์” ที่แปลมาจาก prosopography และเรียกการทำ proso-profile ว่า “ปรัสลักษณะบรรยาย”)⁵² และเมื่ออ่านลักษณะบุคคลจากกรอบอ้างอิงที่ใช้แล้ว ได้ผลออกมาอย่างไรในการใช้เครื่องมือการทูตจัดความสัมพันธ์ ความรู้ที่ได้ในภายหลังเกี่ยวกับตัวบุคคลจากงานศึกษาในเชิงชีวประวัติเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ต่อมาก็จริง แต่สำหรับการดำเนินงานการทูต การอ่านลักษณะบุคคลในเวลาที่ดีต่อสัมพันธ์ด้วย ต้องใช้ความรู้รอบรู้ที่ได้จากการข่าว ประกอบกับการหยั่งรู้และสายตาสังเกตอันเฉียบคมจับไวที่สั่งสมมาจากประสบการณ์⁵³

7. การอ่านเชิงปฏิบัติการเพื่อศึกษาแนวทางของรัฐมนตรีว่าการฯ ในการปรับสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของกระทรวงการต่างประเทศ : ในบทความ “นักบริหารการทูต” อาสาเห็นว่า การทำงานเป็นทีมคือหัวใจของความสำเร็จในการดำเนินนโยบายให้เกิดผลลัพธ์ตามเป้าหมาย การจัดกลไกการดำเนินนโยบายในบันทึกการประชุม Morning Prayers จึงเป็นทางให้เราติดตามแนวทางและกลไกการบริหารงานการทูตได้ว่า อาสาสร้าง team mind⁵⁴ ในกระทรวงการต่างประเทศขึ้นมาอย่างไร โดยพิจารณาจากองค์ประกอบต่อไปนี้

(1) การจัดการสมรรถนะการทำงานของทีม (team competencies) :

ส่วนนี้มีโจทย์อยู่ 2 ระดับสำหรับผู้บริหาร ระดับแรกคือการเลือกและ

⁵² วิลเลียม สตีเฟนสัน, นายอินทร์ ผู้ปิดทองหลังพระ, แปลโดย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ (กรุงเทพฯ : อมรินทร์, 2537), 452 หมายถึงเหตุของผู้แปล.

⁵³ Gary A. Klein, *Streetlights and Shadows: Searching for the Keys to Adaptive Decision Making* (Cambridge, MA.: The MIT Press, 2009).

⁵⁴ Gary A. Klein, *Sources of Power: How People Make Decisions* (Cambridge, MA.: The MIT Press, 1998), 233-257.

จัดคนมีความสามารถเหมาะสมลงในงานที่เหมาะสม และทำให้ทั้งหมดทำงานร่วมกันและรวมกันเป็นทีมได้ ในเอกสาร Morning Prayers อาจเห็นการจัดการระดับนี้ไม่ชัดเท่ากับอีกระดับหนึ่ง นั่นคือ การให้ทิศทางและการประเมินเพื่อปรับสมรรถนะการทำงานของทีมให้สามารถตอบสนองการขับเคลื่อนดำเนินนโยบายได้ตรงเป้าหมายดียิ่งขึ้น เช่น การให้แนวทางแก่ทีมสารสนเทศของกระทรวงฯ ว่า ส่วนสำคัญที่สุดของการแถลงข่าวควรมีจุดเน้นอยู่ที่ไหน ระหว่างการเสนอข่าวความเคลื่อนไหวทางการทูต การนำเสนอท่าทีของต่างประเทศให้เป็นที่รับทราบทั่วกัน หรือการนำเสนอท่าทีของประเทศไทยต่อเรื่องนั้น ๆ เป็นต้น

(2) **การบริหารจัดการปฏิบัติการของทีม (team operation)** : ส่วนนี้เป็นส่วนที่ผู้อ่านบันทึกการประชุม Morning Prayers น่าจะสังเกตเห็นได้มากว่า ในการตัดสินใจและการมอบหมายให้ทีมกระทรวงการต่างประเทศดำเนินภารกิจนั้น ผู้รับไปปฏิบัติได้รับความเข้าใจที่ชัดเจนจากการตัดสินใจและการมอบหมายงานเพียงใดว่า :

- ส่วนที่ต้องจัดการคืออะไร
- อะไรคือส่วนที่ควรคำนึงในการปฏิบัติเรื่องนั้น และควรดำเนินการอย่างไร
- อะไรคือเป้าหมายเฉพาะในการดำเนินการเรื่องนั้น และอะไรคือเป้าหมายในภาพรวมของนโยบายด้านนั้น ที่ให้บริบทแก่คนปฏิบัติ มีกรอบอ้างอิง และเข้าใจเหตุผลความมุ่งหมายและความสำคัญของภารกิจที่ปฏิบัติ
- นอกจากบุคคลและองค์กร ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยตรงของภารกิจที่ต้องดำเนินการแล้ว ยังต้องการสร้างผลต่อฝ่ายอื่น ๆ ในทางใดอีกหรือไม่ และควรดำเนินการอย่างไร

- จุดติดตามผลปฏิบัติการ ผลลัพธ์จากการดำเนินการ ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของนโยบายอยู่ที่ไหนบ้าง

(3) การจัดการมุมมองการรับรู้ของทีม (team cognition and orientation) :

แน่นอนว่าเพื่อให้ทีมทำงานได้อย่างสร้างสรรค์ มีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระทางความคิดและให้โอกาสสมาชิกในทีมริเริ่มทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ แตกต่างไปจากแนวทางเดิม ๆ การที่สมรรถนะของทีมจะสร้างสรรค์ความคิดใหม่ตอบสนองเป้าหมายในภาพรวมของการดำเนินนโยบายตามที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการการรับรู้และแนวทางของทีมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ขาดมิได้ การอ่านเอกสาร Morning Prayers ในเชิงปฏิบัติการจึงเป็นโอกาสให้ติดตามได้ว่า ในฐานะผู้บริหารการดำเนินนโยบายและถ้าใช้การดำเนินนโยบายปรับความสัมพันธ์กับ สปป. ลาว ที่อาสาให้ความสำคัญเป็นลำดับต้นเป็นตัวอย่าง อาสาจัดการการรับรู้และแนวทางของทีมภายในกระทรวงการต่างประเทศให้มีเป้าหมายร่วมกันอย่างไรจาก

- การปรับวิธีคิดต่อลาวที่ยังเป็นเกลียวไม่เข้ากัน (mismatch) ให้สอดคล้องกัน
- การปรับมุมมองต่อสถานการณ์ที่อาจยังเป็นเกลียวกันอยู่ในความเข้าใจของผู้ปฏิบัติ เช่นว่า อะไรคือปัญหาลาว อะไรคือปัญหาจากลาว และอะไรคือปัญหาของลาว โดยจำแนกให้เห็นชัดว่า ส่วนไหนมีอะไรเป็นประเด็น และประเด็นหรือปัญหาเรื่องใดคือส่วนที่การดำเนินนโยบายต่อลาวโดยกระทรวงการต่างประเทศหรือ “ทีมประเทศไทย” เข้าไปจัดการ และจัดการโดยมีอะไรเป็นเป้าหมาย

- การปรับความรู้-ข้อมูล-ข้อเท็จจริงที่มีป็นเกลียวกันอยู่ตามความเข้าใจของแต่ละฝ่าย ในเรื่องที่เขาไปดำเนินการ
- การปรับการจัดลำดับความสำคัญของภารกิจส่วนต่าง ๆ ให้หมุนลงเกลียวสอดคล้องกัน

(4) **การจัดการอัตลักษณ์ของทีม (team identity)** : ในส่วนนี้ ผู้สนใจศึกษาแนวทางบริหารงานการทูตของอาสาสมัครประเมินได้หลังจากที่อ่านบันทึกการประชุม Morning Prayers โดยตลอดแล้วว่า อาสาประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายเพียงใดในการสร้าง “ทีมประเทศไทย” ทั้งภายในกระทรวงการต่างประเทศเอง และการรวมพลังระหว่างกระทรวงการต่างประเทศกับภาคส่วนอื่น ๆ ภายในประเทศสำหรับขับเคลื่อนการดำเนินนโยบายให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายด้านการต่างประเทศที่วางไว้

แต่คำถามไม่ควรหยุดเพียงเท่านี้ น่าติดตามและชวนให้ติดตามต่อไปว่า “ทีมประเทศไทย” ที่อาสาเป็นหลักในการรวมพลังความร่วมมือขึ้นมานั้น คงอยู่เป็น “ทีมประเทศไทย” อย่างเข้มแข็งต่อมาหรือไม่ เมื่ออาสาพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศมาแล้ว หรือถ้าถามโดยอิงกลับไปหลักการอาเซียน ตามที่ถนัดร่วมกับรัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศสมาชิกแรกเริ่มได้วางรากฐานไว้ในปฏิญญากรุงเทพฯ ที่ประกาศ “spirit of partnership”, “bonds of solidarity”, “active collaboration”, “meaningful cooperation” ไว้เป็นหลักการพื้นฐาน หน่วยงานภาครัฐของรัฐบาลไทยสามารถสร้างและรักษา “ทีมประเทศไทย” ให้มีสปิริตในการทำงานเพื่อประเทศตามหลักการเช่นเดียวกับที่ปรากฏในปฏิญญากรุงเทพฯ หรือไม่ นอกจาก “ทีมอาสา” ยังมีทีมอื่นอีกหรือไม่ และถ้าหากเป็นทีมอาสา คำถามที่ตามมาคือ ความมั่นใจและความคาดหวังของ สปป. ลาว หรือของต่างประเทศ

ประเทศอื่น ๆ เปลี่ยนไปหรือไม่ เปลี่ยนไปเล็กน้อยเพียงใด เปลี่ยนไปอย่างไร เมื่อพบกับ “ทีมประเทศไทย” ที่เปลี่ยนเป็นทีมอื่น มิใช่ทีมที่อาสาเป็นผู้ประกอบขึ้นมา จะกล่าวได้ไหมว่า ไม่ว่ารัฐบาลและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเปลี่ยนไปที่สุด และกี่คน กระทรวงการต่างประเทศสามารถเป็นหลักในการประกอบ “ทีมประเทศไทย” ขึ้นมาทำงานขับเคลื่อนการดำเนินนโยบายต่างประเทศไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีพลังและเป็นเอกภาพเสมอกัน

สรุปการอ่านเชิงปฏิบัติการ

การกำหนดและการดำเนินนโยบายต่างประเทศเป็นการตัดสินใจในแพรงทางเลือกอันคาดหวังผลอย่างแน่นอนและยั่งยืนได้จำกัด ทำให้คุณภาพและสมรรถนะในการบริหารจัดการผลลัพธ์ให้ก่อเกิดผลได้ใกล้เคียงกับเป้าหมายที่วางไว้ อย่างต่อเนื่องมีความสำคัญยิ่ง แต่การบริหารจัดการนโยบายให้เกิดผลลัพธ์ เมื่อมาพบกับชุดเหตุผลและความสมเหตุสมผลในระบบของรัฐบาลและสังคมวิทยาการเมืองแบบไทย อาจส่งผลให้การใช้เหตุผลตามตัวแบบอุดมคติของกระบวนการตัดสินใจแบบมีเหตุผลต้องชะงักงันไป หรือไม่อาจใช้ได้เต็มที่เท่ากับการอาศัยสัญชาตญาณและบุคลิกภาพความสามารถส่วนบุคคลนำทางการดำเนินและปฏิบัติตามนโยบาย เมื่อเป็นเช่นนั้น ความสมเหตุสมผลในนโยบายและในการดำเนินนโยบาย เลยเป็นเพียงผลพลอยได้ มากกว่าเป็นผลที่คาดหวังได้สม่าเสมอ ยิ่งไปกว่านั้น คลื่นลมการเมืองภายในของไทยยังพัดพามาตั้งจิตหยากอยู่เสมอ ทำให้บรรดา “สนต้องลม” ต้องคำนึงว่าจะเลือกรักษาหลักการอะไร และจะรักษาไว้ได้อย่างไร สนจึงไม่ไค่น พร้อมกับสะสมความสามารถแบบ muddling through ไว้รอการเรียกใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศ หรือ

ในยามจำเป็น ก็ต้องลอยปลิวไปตามลมอย่างเฉียงไม่พ่นและพาให้หวนระลึกถึงประโยคคมตะ "Toto, I've a feeling we're not in Kansas anymore."

ตามความเข้าใจของมัคคุเทศก์อาสาสมัครที่มาจากนอกวง ความมุ่งหมายในการจัดพิมพ์บันทึกการประชุม Morning Prayers จึงเป็นการย้อนกลับไปหาคำแนะนำสำคัญของนักการทูต ผู้เปลี่ยนมาเป็นนักคิดทางการเมืองผลิตผลงานเรื่องนามว่าด้วยรัฐและการรักษาอำนาจรัฐ เขาให้คำแนะนำว่า ในการรักษาสถาบันอันมีความสำคัญทั้งหลายให้ดำรงอย่างมั่นคงยั่งยืนนั้น "It is necessary frequently to bring them back to their original principles."⁵⁵ เช่นเดียวกัน Morning Prayers ตั้งใจชวนทุกท่านที่ทำงานในวงของการต่างประเทศไทย ให้ลองตรិตรึกนึกตรองต่อไปว่า อะไรคือ original principles ของการทำงานการทูตและการต่างประเทศ

---

⁵⁵ Niccolò Machiavelli, *Discourses on Livy*, III. 1, Discourses on the First Decade of Titus Livius by Niccolò Machiavelli | Project Gutenberg; ภาษาอังกฤษที่อ้างถึงใช้คำแปลของ Maurizio Viroli, *How to Choose a Leader: Machiavelli's Advice to Citizens* (Princeton, NJ.: Princeton University Press, 2016), 101.

* ขอบพระคุณอนุสนธิ์ ชินวรโรณ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษากาต่างประเทศ สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ ที่เห็นว่า ผู้เขียนสามารถรับงานยากนี้ได้ และอดทนรอบทความที่เปลี่ยนทางการเขียนมาแล้วหลายรอบ, พิศาล มาณวพัฒน์ สมาชิกวุฒิสภา ที่ให้ความเข้าใจ คำชี้แนะ และเตือนโดยอ้อมให้ผู้เขียนเห็นความไม่พอในแนวทางที่เตรียมไว้ในร่างแรก ๆ ของบทความ, และเสกสรร อานันทศิริเกียรติ ที่ให้แง่คิด ความเห็น และบทสนทนาอย่างคนอยู่ในวง ที่เป็นประโยชน์ให้คนอยู่นอกวงพบแนวทางนำเสนอ Morning Prayers ในที่สุด อนึ่ง ระหว่างการเขียนงานในร่างหลังสุดที่สำเร็จมาเป็นบทความนี้ ผู้เขียนมีโอกาสสังเกตการณ์การประชุมที่ประกอบด้วยประธานและสมาชิกดั้งเดิมของวง Morning Prayers ครั้งหนึ่ง พอให้ได้ความมั่นใจมากขึ้นในการจัดคำบรรยายของมัดคุเทศก์คนนอก เป็นบริบทสำหรับการอ่าน Morning Prayers ในเชิงปฏิบัติการ ส่วนความผิดพลาดขาดเกินที่มีอยู่ในการนำเสนอของมัดคุเทศก์อาสาสมัคร เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความทั้งสิ้น

รายการเอกสารอ้างอิง

- Allison, Graham T. *The Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis*. New York, NY.: Harper Collins, 1971.
- Allison, Graham T. & Philip P. Zelikow. *The Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis*, 2nd ed. London: Longman, 1999.
- Bell, Coral. *The Convention of Crisis: A Study of Diplomatic Management*. Oxford: Oxford University Press, 1971.
- Bull, Hedley. *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics*. New York, NY.: Columbia University Press, 1977.
- Carlyle, Thomas. *Past and Present*. Chapman and Hall, 1843/1870. Past and present: Thomas Carlyle: Free Download, Borrow, and Streaming: Internet Archive.
- Clark, Eric. *Diplomat: The World of International Diplomacy*. New York, NY.: Taplinger, 1973.
- Cohn, Carol. "Sex and Death in the Rational World of Defense Intellectuals." *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 12, no. 4 (Summer 1987): 687-718. Sex and Death in the Rational World of Defense Intellectuals (uvic.ca).
- Der Derian, James. *On diplomacy*. London: Blackwell, 1987.
- Franck, Thomas M. and Edward E. Weisband. *Word Politics: Verbal Strategy among Superpowers*. Oxford: Oxford University Press, 1972.
- George, Alexander L. *Bridging the Gap: Theory & Practice in Foreign Policy*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace, 1993.
- George, Roger Z. and Harvey Rishikof. *The National Security Enterprise: Navigating the Labyrinth*. Washington, D.C.: Georgetown University Press, 2011.

- Hammond, Grant T. *The Mind of War: John Boyd and American Security*. Washington, DC.: Smithsonian Books, 2001.
- Heatley, David P. *Diplomacy and the Study of International Relations*. Oxford: The Clarendon Press, 1919.
- Hill, Christopher. *The Changing Politics of Foreign Policy*. London: Palgrave MacMillan, 2003.
- Hocking, Brian, ed. *Foreign Ministries: Change and Adaptation*. London: Palgrave MacMillan, 1999.
- Jervis, R. *The Logic of Images in International Relations*. Princeton, NJ.: Princeton University Press, 1970.
- Jönsson, Christer and Martin Hall. (2003). "Communication: An Essential Aspect of Diplomacy." *International Studies Perspectives* 4, no. 2 (May 2003): 195-210.
- Kislenko, A. *Bamboo in the Wind: United States Foreign Policy and Thailand during the Kennedy and Johnson Administrations 1961-1969*. Toronto: University of Toronto, 2000.
- Kissinger, Henry A. *A World Restored : Metternich, Castlereagh, and the Problem of Peace, 1812-1822*. Boston: Houghton Mifflin, 1957.
- Kissinger, Henry A. "The White Revolutionary: Reflections on Bismarck." *Daedalus* 97, no. 3 (Summer 1968): 888-924.
- Kissinger, Henry. *Leadership*. New York, NY.: Penguin Random House, 2022.
- Klein, Gary A. *Sources of Power: How People Make Decisions*. Cambridge, MA. : The MIT Press, 1998.
- Klein, Gary A. *Streetlights and Shadows: Searching for the Keys to Adaptive Decision Making*. Cambridge, MA.: The MIT Press, 2009.

- Kratochwil, Friedrich V. *International Order and Foreign Policy: A Theoretical Sketch of Post-War International Politics*. Boulder, CO.: Westview Press, 1978.
- Lasswell, Harold D. *Psychopathology and Politics*. With a new introduction by Fred I. Greenstein. Chicago: The University of Chicago Press, 1977.
- Lindblom, Charle E. "Still Muddling, Not Yet Through." *Public Administration Review* 39, no. 6 (Nov.-Dec. 1979): 517-526.
- Liska, George. *Beyond Kissinger: Ways of Conservative Statecraft*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1975.
- Neumann, Iver B. "Approaching Ministries of Foreign Affairs through Ethnographic Work." In *Ministries of Foreign Affairs in the World: Actors of State Diplomacy*, edited by C. Lequesne, 335-351. Leiden: Brill Nijhoff, 2022.
- Parsons, Wayne. *Public Policy: An Introduction to the Theory and Practice of Policy Analysis*. Northampton, MA.: Edward Elgar, 2005.
- Poonkham, Jittipat. *A Genealogy of Bamboo Diplomacy*. Canberra: Australian National University Press, 2022.
- Rosenau, James N. *The Dramas of Political Life*. Los Angeles, CA.: University of Southern California, 1979.
- Satow, Ernst M. *A Guide to Diplomatic Practice*. London: Longmans, 1932.
A guide to diplomatic practice : Satow, Ernest Mason, Sir, 1843-1929 : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive.
- Seabury, Paul. *Power, Freedom, and Democracy: The Foreign Policy of the United States of America*. New York, NY. : Random House, 1963.

- Tej Bunnag and Anuson Chinvano. *Thai Diplomacy in Conversation with Tej Bunnag*. Bangkok: International Studies Center, 2021. Thai Diplomacy : in conversation with Tej Bunnag - ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ (mfa.go.th).
- Schelling, Thomas C. *The Strategy of Conflict*. Oxford: Oxford University Press, 1963.
- Viroli, Maurizio. *How to Choose a Leader: Machiavelli's Advice to Citizens*. Princeton, NJ.: Princeton University Press, 2016.
- Wolfer, Arnold. *Discord and Collaboration: Essays on International Politics*. Baltimore: The Johns Hopkins Press, 1962.
- จักร บุญ-หลง และคนอื่น ๆ. *ชีวิต-งาน อาสา สารสิน ในวาระสิริอายุครบ 7 รอบ*. กรุงเทพฯ : กระทรวงการต่างประเทศ, 2565 *ชีวิต-งาน อาสา สารสิน - ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ (mfa.go.th)*.
- เดช บุญนาค. "คำนิยม." ใน *สุรพงษ์ ชัยนาม, นโยบายของไทยต่อเวียดนาม*. 5-10. กรุงเทพฯ : สยามปริทัศน์, 2560.
- ถนัด คอมันตร์. "ประเทศไทยกับกองกำลังทหารต่างด้าว." *อุโฆษสาร*. (2517). ประเทศไทยกับกองกำลังทหารต่างด้าว (assumptionmuseum.com)
- ลัดดา (แถมสิน รัตนพันธุ์). *ครอบครัวสังคม*. กรุงเทพฯ : บริษัทคู่แข่ง จำกัด, 2537.
- ศุภมิตร ปิติพัฒน์. "อ่านห้วงเวลาแบบคิสซิงเจอร์." (2560). *อ่านห้วงเวลาแบบคิสซิงเจอร์ - The 101 World*
- ศุภมิตร ปิติพัฒน์. "อ่านทางนักทฤษฎี." (2561). *อ่านทางนักทฤษฎี - The 101 World*
วิธีอ่าน
- สตีเฟนสัน, วิลเลียม. *นายอินทร์ ผู้ปิดทองหลังพระ. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงแปล*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์, 2537.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. *งานของรัฐบาลอาหรับที่ ปันยารชุน*. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2535.

สิทธิ เศวตศิลา, พล.อ.อ. *ผ่านร้อนผ่านหนาว*. กรุงเทพฯ : เฮอร์ไอพี จำกัด (มหาชน),
2556.

สุรพงษ์ ชัยนาม. *การทูตการเมืองไม่ใช่เรื่องส่วนตัว*. กรุงเทพฯ : ศยาม, 2550.

"การทำงานเป็นทีมเป็นหัวใจหลัก ดังนั้น
จะต้องสร้างความเข้าใจและการยอมรับของ
ทีมงานต่อเป้าหมาย

เป้าหมายที่ดี คือ เป้าหมายที่ทีมงาน
ร่วมกันกำหนด มีการผสมผสานกัน
ระหว่างการทำงานแบบ top-down กับ
bottom-up เพราะทั้งสองวิธีต่างก็มี
จุดเด่นและจุดด้อยในตนเอง

เมื่อการทำงานเป็นทีมเป็นหัวใจหลัก
กลไกที่สำคัญยิ่ง คือ การพบปะหรือกัน
อย่างสม่ำเสมอ หวังนี้ ทุกคนในที่ประชุมต้อง
ยอมรับว่า ที่ประชุมมิได้เป็นที่สำหรับการ
พูดไม่รู้จบ ทุกคนควรสรุปประเด็นได้อย่าง
ชัดเจน เพื่อเสนอให้พิจารณาร่วมกัน
การรับฟังทุกฝ่ายมิใช่ประธานพูดอยู่แต่
ผู้เดียว จะทำให้เกิดการผสมผสาน
ระหว่าง top-down กับ bottom-up"

•

"นักบริหารการทูต"

โดย **อาสา สารสิน**
